АРХИВЪ
ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССІИ.

АРХИВЪ
ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССІИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЮ

ПРИ

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРѢ.

ЧАСТЬ ШЕСТАЯ.

АКТЫ ОБЪ ЭКОНОМИЧЕСКИХЪ И ЮРИДИЧЕСКИХЪ ОТНОШЕНІЯХЪ КРЕСТЬЯНЪ ВЪ XVIII ВѢКѢ.

(1700–1799).

ТОМЪ II.

КІЕВЪ.

Въ Типографіи И. А. Давиденко аренд. С. Кульженко, и В. Давиденко

1870

Печатать разрѣшается. Апрѣля 30 дня 1869 года.

Предсѣдатель Коммиссіи *М. Юзефовичъ*.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Съ перваго соединенія Литвы съ Польшею при Ягеллѣ до Люблинской уніи прошло два столѣтія; въ теченіи этого времени Поляки и правительство, подчинившееся вполнѣ польскому вліянію, дѣлали безпрестанныя усилія для того, чтобы упрочить по мѣрѣ возможности связь между обѣими землями и слить ихъ въ одно неразрывное политическое тѣло; но усилія эти встрѣчали постоянное противодѣйствіе со стороны Литвы, основанное какъ на сознаніи племенной и политической самостоятельности своего государства, такъ и на многочисленныхъ отличительныхъ чертахъ общественнаго устройства, сложившихся нравовъ и обычаевъ. Только послѣ того какъ Литовское общество подверглось продолжительному двухвѣковому польскому вліянію, когда подъ натискомъ этого вліянія стали изглаживаться въ верхнихъ слояхъ общества несходныя другъ съ другомъ черты общественнаго быта и когда среди Литовскаго общества укрѣпилось сословіе, для интересовъ котораго сліяніе съ Польшею представляло значительныя выгоды, тогда только правительство могло приступить къ давно желанной для Польши уніи. Въ минуту первоначальнаго соединенія Литва представляла совершенно отличный отъ Польши общественный организмъ, не только представлявшій коренныя разницы относительно происхожденія своихъ жителей, ихъ вѣры и языка, но также непохожій на

1

нее и по характеру и степени развитія государственныхъ и общественныхъ формъ своего быта. Формы эти въ обоихъ государствахъ сложились равнымъ образомъ изъ двухъ противуположныхъ началъ: славянской общины и германскаго феодализма, но взаимное ихъ между собою отношеніе, сила и продолжительность вліянія второго изъ нихъ и способность воспріимчивости въ Польшѣ и въ Литовско-Русскомъ княжествѣ были различны и потому въ данную минуту произвели совершенно не похожіе другъ на друга результаты, подобно тому, какъ при химическомъ соединеніи двухъ различныхъ тѣлъ, при измѣненіи условій дѣйствующихъ во время самаго соединенія, какъ результатъ послѣдняго могутъ возникнуть, при однихъ и тѣхъ же составныхъ частяхъ, два тѣла совершенно не похожія другъ на друга.

Въ Польшѣ славянская община подверглась вліянію германскаго феодализма въ гораздо болѣе раннее время. Польскіе герцоги уже въ X столѣтіи поступаютъ въ число членовъ священной Римской имперіи, но для того, чтобы отстоять извѣстную долю самостоятельности даже въ качествѣ ленниковъ имперіи, польскіе герцоги и короли должны были выдержать упорную трехвѣковую борьбу съ нѣмцами, усилія вызванныя этою борьбою не обошлись даромъ; отстаивая національную самостоятельность, Поляки должны были навсегда отказаться отъ общиннаго національнаго строя жизни; продолжительная борьба раздѣлила древнюю общину на два сословія: военное и земледѣльческое и первое изъ нихъ немедленно обратило исключительно въ свою пользу всѣ политическія и гражданскія права, бывшія нѣкогда достояніемъ цѣлой общины. Послѣдняя реакція кметей земледѣльцевъ была окончательно подавлена рыцарскимъ сословіемъ въ XI вѣкѣ, а подъ конецъ того же столѣтія въ одномъ изъ Штирійскихъ монастырей умеръ всѣми

забытый, изгнанный изъ отечества рыцарями и преслѣдуемый клятвою духовенства, ставшаго въ ряды рыцарства, послѣднiй король, пытавшiйся подать руку помощи кметямъ и искавшiй, быть можетъ, въ нихъ опоры для поддержанiя правъ монархической власти, все болѣе и болѣе ограничиваемой военнымъ сословiемъ. Уже съ конца XI столѣтiя рыцарство захватываетъ фактически всю политическую власть въ странѣ и кладетъ основанiе тому порядку вещей, который долженъ былъ потомъ развиться въ полномъ цвѣтѣ въ шляхетской речи посполитой. Преобладая фактически въ краѣ, рыцарство польское не смотря на постоянную борьбу съ нѣмцами, перенимаетъ у послѣднихъ весьма скоро германскiя сословныя понятiя, которыя усиливаютъ его тѣмъ, что доставляютъ нравственную опору фактическому преобладанiю военнаго сословiя. Однако же германскiя аристократическiя понятiя не могли водворится въ Польшѣ всецѣло; феодальныя отношенiя не могли въ ней установиться уже потому, что рыцарство не являлось сословiемъ завоевательнымъ, которое могло бы считать землю и народъ, населявшiй ее, собственностью, добытою мечемъ и подлежащею дѣлежу между завоевателями, при чемъ послѣднiе могли бы принять за основанiе дѣлежа и взаимной между собою зависимости тѣ степени, которыя они занимали въ военной гiерархiи въ минуту завладѣнiя страною. Напротивъ того, польское рыцарство, выдѣляясь изъ среды народа равноправнаго, зорко слѣдило за тѣмъ, чтобы отдѣльные его члены не обращали въ свою личную пользу сословныхъ преимуществъ въ большей мѣрѣ, чѣмъ и всѣ остальные члены военнаго сословiя. Такимъ образомъ, выдѣляясь изъ славянской общины, рыцарство польское, переносило ея понятiя о равноправности въ свою сословную середу, оно усвоивало германскiя аристократическiя понятiя въ отношенiи къ сословiямъ не военнымъ и удерживало

славянскую общинную равноправность въ отношеніи другъ къ другу, образуя ту гибридную политическую форму быта, которую польскіе историки опредѣляютъ названіемъ шляхетской демократіи« *). Въ началѣ XIV столѣтія рыцарство польское является вполнѣ сложившимся организированнымъ и полноправнымъ сословіемъ; оно успѣло вполнѣ обособиться отъ остальнаго народонаселенія, избавиться отъ всѣхъ общественныхъ повинностей, кромѣ военной, захватить поземельную собственность и ограничить монархическую власть. Съ Хенцинскаго сейма (1331 г.) власть законодательная и рѣшеніе всѣхъ, сколько нибудь важныхъ, государственныхъ вопросовъ переходитъ въ руки рыцарей шляхты **).

Примѣненіе общинныхъ равноправныхъ началъ къ сословному быту шляхты не имѣло вліянія на смягченіе аристократической исключительности этого сословія, напротивъ того оно ее усиливало. Бѣднѣйшій шляхтичъ, считая себя вполнѣ равноправнымъ съ самымъ богатымъ и знатнымъ членомъ своего сословія, полагалъ тѣмъ большимъ промежутокъ, отдѣлявшій его отъ сословій не шляхетныхъ. Участвуя въ созданіи законовъ, въ управленіи государственными дѣлами, въ выборѣ корслей—шляхтичъ сознавалъ полноту своихъ гражданскихъ правъ, не стѣсненныхъ никакою сословною гіерархіею, и гордился ими—съ тѣмъ большимъ пренебреженіемъ относился онъ къ сословіямъ, лишеннымъ этихъ правъ, тѣмъ болѣе чувствовалъ себя въ правѣ господствовать надъ ними и презирать ихъ. Составляя компактное, равноправное и относительно весьма многочисленное аристократическое сословіе, шляхта не представляла тѣхъ пере-

---

*) »Gminowładstwo szlaheckie« у Лелевеля и Морачевскаго.

**) Слово *шляхта*, по мнѣнію К. Шайнохи старо-гераманская форма слова »geschlecht« *родъ,* заимствованная у нѣмцевъ, для отличія людей »родовитыхъ« отъ худородныхъ.

ходныхъ ступеней, которыя, заканчивая снизу феодальную лѣстницу, примыкали-бы къ народу и по временамъ, придавленныя высшими слоями, желалибы найти въ народѣ точку опоры и подмогу для расширенія собственныхъ правъ и интересовъ. По отношенію къ народу вся масса шляхты, ложилась на него равномѣрною тяжестью и въ отношеніи эксплуатаціи и гнета не шляхетныхъ сословій всегда представляла примѣрное и рѣдкое при рѣшеніи другихъ вопросовъ согласіе.

Равноправность шляхтичей, такъ называемая »шляхетская демократія« весьма рано отозвалась тяжелымъ бременемъ на судьбѣ польскихъ крестьянъ. Уже въ XII столѣтіи всѣ повинности, которыя несли общинники въ пользу государства: десятины, подводы, сторожу и т. п. шляхта захватила въ свое пользованіе, отождествляя понятія государственнаго интереса и интересовъ шляхетскаго сословія; въ тоже время, на основаніи грамотъ княжескихъ, уступавшихъ отдѣльнымъ личностямъ право суда надъ кметями въ извѣстныхъ округахъ, шляхтичи присвоили себѣ это право на пространствѣ всего королевства. Вслѣдъ за тѣмъ, въ XIV столѣтіи, ограничено право свободнаго перехода крестьянъ —въ статутѣ короля Казимира постановлено было, что одинъ только крестьянинъ можетъ оставить ежегодно свое село, а также назначены были наказанія и штрафы для бѣглыхъ крестьянъ, въ такомъ даже случаѣ, если-бы они доказали, что они принуждены были къ побѣгу жестокимъ обращеніемъ шляхтича. Законъ этотъ разрѣшалъ крестьянамъ выходъ изъ села только въ слѣдующихъ трехъ случаяхъ: если помѣщикъ причинялъ насиліе женщинамъ-крестьянкамъ, если имущество крестьянъ подвергалось взысканію вслѣдствіе преступленія помѣщика, или если крестьяне были отлучены отъ церкви въ теченіи цѣлаго года за вину помѣщика. Не смотря на эти стѣснительныя законоположенія

крестьяне пользовались еще двумя важными правами: земля, обработываемая ими, составляла ихъ собственность и прикрѣпленіе ихъ къ этой землѣ было чисто личное, не наслѣдственное.—Поземельная собственность была правда обложена значительною податью въ пользу государства (12 грошей отъ лана) и сверхъ того подушный оброкъ (głowne) крестьяне вносили помѣщику, но послѣдній не имѣлъ права ни отчуждать отъ крестьянина земли, ни мѣнять ея участки, ни вліять на передачу ея по наслѣдству. Съ другой стороны крестьянинъ, принужденный закономъ не сходить съ земли, имѣлъ полное право высылать изъ нея своихъ сыновей и отправлять ихъ или въ другія села или въ города для изъученія ремесла и т. п. Но вскорѣ обѣ вышеуказанныя льготы были уничтожены шляхтою, державшею законодательную власть въ своихъ рукахъ: въ 1374 году король Людовикъ хлопоталъ у шляхты о предоставленіи послѣ его смерти престола одной изъ его дочерей; послѣ долгаго сопротивленія онъ получилъ наконецъ на Кошицкомъ съѣздѣ желанное согласіе, но взамѣнъ онъ долженъ былъ уступить навсегда въ пользу шляхты подать, платимую крестьянами государству съ ихъ земель; въ силу Кошицкихъ постановленій, крестьяне должны были вносить съ лана земли только 2 гроша ежегодно въ государственную казну, остальные-же 10 грошей долженъ былъ получать съ нихъ помѣщикъ. Такимъ образомъ оказалось что кмети платили чиншъ отъ принадлежавшей имъ наслѣдственно земли въ пользу шляхтича; очевидно, что послѣ этаго послѣдній могъ произвольно увеличить стоимость этаго чинша (тѣмъ болѣе, что самъ-же онъ былъ единственнымъ судьею, которому крестьяне могли приносить жалобы), замѣнить денежную повинность натуральною, отнять землю, въ случаѣ неисправнаго платежа, передавать ее платильщику болѣе исправному или предлагавшему болѣе значительную сумму и т. д. Словомъ кромѣ

бывшей личной зависимости крестьянина, являлась другая зависимость болѣе еще тяжелая и безвыходная—зависимость экономическая,—поземельная собственность ускользала изъ рукъ крестьянъ Вслѣдъ за тѣмъ уничтожено было право, по которому сыновья крестьянъ имѣли право свободнаго выхода изъ села, сначала оно было ограничено такимъ образомъ (въ уложеніи короля Іоанна Альбрехта) что только одинъ изъ сыновей въ каждомъ семействѣ имѣлъ право переселиться, а потомъ и вовсе было отмѣнено. При королѣ Сигизмундѣ I законъ пошелъ еще дальше въ этомъ направленіи: онъ установилъ отношеніе браковъ крестьянскихъ къ крѣпостной зависимости, постановивъ, что при заключеніи брака, новое крестьянское семейство должно поступать въ подданство того владѣльца, на землѣ котораго оно селилось; такимъ образомъ устройство крестьянской семьи было подчинено контролю помѣщика и бракъ могъ быть заключенъ только съ его согласія.—Наконецъ въ 1520 году, сеймъ, собравшійся въ Торнѣ, ввелъ барщину, какъ общую повинность обязательную для всѣхъ крестьянъ королевства, помимо платимыхъ ими чиншей и даней.*) Такимъ образомъ рядомъ постепенныхъ мѣропріятій, возводившихъ въ законную норму фактическій захватъ крестьянскихъ правъ и личности, шляхта успѣла обратить послѣднихъ въ полную и безусловную свою собственность еще задолго до Люблинской уніи

Равноправность членовъ шляхетскаго сословія, полное ограниченіе дворянскимъ сословіемъ монархической власти и безусловное господство его надъ личностью крестьянъ—вотъ тѣ отличительныя черты польскаго общественнаго

*) Volumina legum (изд. 1859) т. I. стр. 13, 24—25, 119, 172, 178. Также Moraczevski—Starożytności Polskie, т. I, стр, 127—131, статья »chłopi«.

строя, раздѣлить которыя польская шляхта предлагала земянамъ литовскимъ, зазывая ихъ къ политической уніи.

Между тѣмъ общественныя отношенія въ Литвѣ сложились въ совершенно иномъ видѣ, и только настойчивыя мѣропріятія правительства въ теченіи двухъ столѣтій могли подогнать и приблизить къ польскому строю литовское общество настолько, чтобы унія могла быть серьезно предложена. Въ минуту-же первоначальнаго соединенія при Ягеллѣ строй этотъ былъ вполнѣ отличенъ отъ польскаго во всѣхъ трехъ вышеуказанныхъ отношеніяхъ, и вслѣдствіе того, кромѣ внѣшней связи, выраженіемъ которой была личность общаго для обоихъ государствъ монарха, о совершенномъ сліяніи ихъ невозможно было и думать.

Происхожденіе аристократіи великаго княжества Литовскаго основано было на завоеваніи Литвинами обширныхъ югозападныхъ русскихъ земель, совершившемся весьма быстро (съ половины XIII, до конца первой четверти XIV столѣтія). Литовское племя, тѣснимое двумя сильными нѣмецкими орденами, стремившимися поглотить одну за другою всѣ его вѣтви, проявляетъ необыкновенную энергію самосохраненія. Защищая съ удивительною стойкостью и упорствомъ свою самобытность, литвины наконецъ сознаютъ свое безсиліе. Всѣ силы литовскаго племени, при высшей степени ихъ напряженія, не могутъ устоять противъ напора германскихъ рыцарей, пополнявшихъ свои ряды безпрестанною вербовкою въ рядахъ рыцарства всей западной Европы; въ этомъ безвыходномъ положеніи литвины умѣютъ однако найти исходъ, они, не прерывая борьбы съ нѣмцами, бросаются на сосѣдніе русскіе удѣлы, ослабѣвшіе отъ безъурядицы среди междуусобныхъ нескончаемыхъ распрей и сильно потрясенные монгольскимъ нашествіемъ, овладѣваютъ безъ труда обширною территоріею и стараются дать ей такое устройство, которое болѣе всего могло-бы способствовать уси-

ленію военнаго контингента, нужнаго для борьбы съ крестоносцами. Военное устройство новозавоеванныхъ земель и извлеченіе изъ нихъ возможнаго количества боевыхъ силъ, вотъ задача, господствовавшая по преимуществу при первоначальномъ устройствѣ великаго литовско-русскаго княжества; общественное устройсто этого княжества и должно было сложиться подъ давленіемъ этой необходимости. Форма, представлявшаяся при этомъ сама собою, вытекавшая изъ господствовавшихъ въ то время повсемѣстно понятій натурально-хозяйственнаго государственнаго устройства, образецъ который въ возможномъ совершенствѣ былъ на лицѣ въ устройствѣ нѣмецкихъ государствъ—форма феодальная была примѣнена литвинами. Великіе князья литовскіе завоеваніемъ Руси пріобрѣли огромныя пространства земли и немедленно употребили всю доставшуюся имъ землю какъ капиталъ, годный для найма военныхъ людей. Признавая въ принципѣ, на основаніи права завоеванія, всю землю своею личною собственностью, они немедленно отчуждали ее на основаніяхъ ленной зависимости, потомственной и личной; они раздавали ее то большими цѣльными удѣлами второстепеннымъ князьямъ литовскимъ и русскимъ*) то болѣе мѣлкими участками земянамъ,—потомкамъ дружинниковъ русскихъ князей или рыцарямъ литовскимъ и иноземнымъ, находившимся въ военной у нихъ службѣ; то свободнымъ общинамъ городскимъ и сельскимъ, то наконецъ лично свободнымъ земледѣльцамъ (бояре панцырные и путные) тре-

*) Литовскіе княжескіе роды происходили или отъ родственниковъ царствующаго князя (Гедиминовичи) или отъ знатнѣйшихъ его военныхъ сподвижниковъ (Гольшанскіе, Радзивиллы и т. д.),—Русскіе роды были потомки русскихъ удѣльныхъ князей, признавшіе надъ собою власть великаго князя литовскаго (Острожскіе, Четвертинскіе, Друцкіе и т. д.).

буя въ замѣнъ жалуемой земли одного неизмѣннаго условія: военной службы, соразмѣрной съ ея количествомъ.—На такихъ-же условіяхъ второстепенные удѣльные князья отдавали по частямъ доставшуюся имъ землю своимъ земянамъ и боярамъ; наконецъ земяне въ своихъ имѣніяхъ имѣли также бояръ, обязанныхъ отбывать въ ихъ пользу военныя услуги*). Такимъ образомъ рыцарское сословіе великаго княжества литовскаго представляло цѣлую лѣстницу зависѣвшихъ другъ отъ друга ленниковъ, пользовавшихся въ неравномѣрной степени поземельною собственностью и стоявшихъ въ различныхъ отношеніяхъ къ центральной власти: между тѣмъ какъ верхніе слои военнаго сословія, вслѣдствіе родства, значенія и обширности владѣній, стояли почти на одномъ уровнѣ съ великимъ княземъ, нисшіе слои (бояре) незамѣтно сливались съ свободными земледѣльцами и городскими общинниками. При сличеніи этого устройства съ польскимъ ясно выдаются двѣ черты рѣзко ихъ отличавшія другъ отъ друга: отсутствіе въ Литвѣ равноправности между членами дворянскаго сословія и отсутствіе рѣзкой сословной границы между сословіемъ шляхетскимъ и сословіями неслужилыми.

Отношеніе военнаго сословія къ крестьянамъ представляло въ Литвѣ не менѣе поразительныя черты контраста: крестьяне въ великомъ княжествѣ литовскомъ не были подавлены какъ въ Польшѣ цѣлымъ рядомъ враждебныхъ для нихъ законоположеній, литовское дворянство само сложилось недавно и не успѣло еще сформироваться въ правильно организованное сословіе; отношенія его къ крестьянамъ до редакціи литовскаго статута не были даже опредѣлены закономъ, а укладывались подъ вліяніемъ обычая, преданія и

---

*) Акты Южной и западной Россіи, т. I, № 58, 70, 226, т. II, №: 63, 66; Акты Западной Россіи, т. I, №№ 10, 17, 18, 19, 20.

мѣстныхъ условій поземельнаго владѣнія.—Вообще положеніе крестьянъ въ великомъ княжествѣ литовскомъ до Люблинской уніи было относительно весьма свободно: крестьяне пользовались до извѣстной степени правомъ самосуда въ копныхъ судахъ или-же были подсудны, наравнѣ съ служилыми людьми, старостамъ и другимъ великокняжескимъ урядникамъ; они въ большей части случаевъ владѣли поземельною собственностью и значительное число ихъ пользовалось полною личною свободою, связанною только добровольными срочными контрактами.—Такъ какъ положеніе крестьянъ объусловливалось установившимся въ той или другой мѣстности подъ вліяніемъ экономическихъ и историческихъ условій, обычаемъ, то и отношенія ихъ къ дворянскому сословію были самыя разнообразныя; общаго уровня зависимости не было. По неполнымъ указаніямъ, сохранившимся, въ жалованныхъ грамотахъ и запродажныхъ записяхъ того времени, а также по указаніямъ, вошедшимъ въ составъ статута при его редакціи, мы можемъ установить слѣдующія группы, на которыя, относительно большей или меньшей ихъ полноправности, распадалась масса земледѣльческаго народонаселенія въ великомъ княжествѣ литовскомъ: 1) *Челядь невольная* или дворовые слуги, 2) *отчичи* 3) *данники* и 4) люди *похожіе*, *слободичи* или *вольники*.

Невольная челядь составляла единственное совершенно безправное крестьянское сословіе въ великомъ княжествѣ литовскомъ, но это полное рабство, могло быть только личное; дѣти рабовъ, по установившемуся обычаю, вытекавшему вѣроятно изъ экономическихъ условій края, причислялись къ категоріи отчичей и впослѣдствіи обычай этотъ былъ возведенъ на степень закона; вообще источникомъ личнаго полнаго рабства признавался только плѣнъ въ военное время; всѣ другіе способы отреченія отъ личной сво-

боды: продажа себя въ рабство, рожденіе отъ рабовъ, бракъ съ рабомъ, выдача въ рабство за преступленіе были ограничены обычаемъ до значенія временной, срочной сдѣлки или вовсе устранены. Это обычное возрѣніе на рабство нашло себѣ въ послѣдствіи мѣсто въ законѣ при составленіи литовскаго статута; такъ продажа въ рабсто принята была только въ значеніи срочной службы, обязательной до того времени, пока стоимостью услугъ не пополнялась сумма, первоначально взятая должникомъ.—Рожденіе отъ рабовъ было устранено перечисленіемъ дѣтей челядиновъ въ разрядъ отчичей; бракъ съ рабомъ, допускалъ право на требованіе развода, послѣ котораго вольная сторона, получала обратно свою свободу; наконецъ выдача въ рабство за совершеніе преступленія тому лицу, во вредъ котораго преступленіе было совершено, разсматривалось также какъ средство пополненія причиненныхъ убытковъ посредствомъ уплаты ихъ натурою—принесеніемъ извѣстныхъ услугъ, впредъ до отработка причиненнаго обиженному вреда; только люди, выданные обиженному на смерть, считались, въ случаѣ согласія послѣдняго на помилованіе, его пожизненными рабами; но и этотъ обычай со временемъ получилъ значеніе только срочной, хотя болѣе продолжительной зависимости, и былъ отмѣненъ при второй редакціи статута (1566 г.)*). Такимъ образомъ при существованіи всѣхъ вышеуказанныхъ ограниченій, челядины должны были составлять группу весьма малочисленную среди крестьянскаго народонаселенія великаго княжества; и дѣйствительно въ этомъ мы убѣждаемся, пересматривая грамоты того времени, Въ числѣ 42 документовъ, болѣе или менѣе точно обозначающихъ отношенія крестьянъ въ западной Руси до Люблинской уніи, только

*) Леонтовичъ. Крестьяне юго-западной Россіи по Литовскому праву. Унив. изв. 1863. Ноябрь стр. 16—18.

два упоминаютъ о »челяди невольной«*) между тѣмъ какъ въ остальныхъ перечисляются только отчичи, люди тяглые, данники, слободичи и т. д.

Другую категорію крестьянъ составляли *отчичи* (*дѣдичи*, *селяне*, *подданные* или просто *люди*). Они отличались отъ челяди тѣмъ, что зависимость ихъ отъ господина не была личная, а обусловливалась пользованіемъ извѣстнаго участка господской земли, взамѣнъ за которую они исполняли »службы и работы« и давали »подати«. До конца XVI столѣтія владѣлецъ не имѣлъ права отчуждать отчичей безъ земли; отчичи считались правоспособными въ имущественномъ отношеніи, иногда даже владѣли поземельною собственностью но не имѣли права сходить съ земли и выводъ ихъ постороннимъ лицемъ считался кражею—такимъ образомъ отчичи представляли категорію людей строго приписанныхъ къ землѣ (glebae adscripti). Источникъ зависимости отчичей отъ ихъ господъ состоялъ въ рожденіи ихъ отъ плѣнныхъ челядинцевъ, потому они часто упоминались съ эпитетомъ »*отчичи прироженные*«.**) Въ грамотахъ зависимость отчичей отъ земли, находившейся въ ихъ пользованіи опредѣляется ясно изъ самаго ихъ текста; такъ въ жалованныхъ великокняжескихъ грамотахъ на имѣнія постоянно встрѣчаемъ при исчисленіи доходныхъ статей слѣдующія выраженія: »нехай они тыи люди держатъ и зъ ихъ землями пашными и бортными, и съ сѣножатьми и зъ службами тыхъ людей и податьми и зо всимъ съ тымъ, какъ тыи люди ку замку нашому служивали и въ своихъ границахъ маются«— Количество повинностей, отбываемыхъ отчичами опредѣляется въ грамотахъ и документахъ обычаемъ, такъ въ мѣновой записи 1490 года, повинности отчичей опредѣляются слѣдующимъ

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, №№ 45 и 56.

**) Леонтовичъ, стр. 14—16.

образомъ: «А промѣнялъ я то имѣніе... со всѣми принадлежностями, какъ я самъ держалъ.... А люди мои вотчинные на имя: (перечислено 25 именъ) должны служить по принятому въ той землѣ обычаю, а прочь не уходить имъ отъ него*). Численность этой категоріи крестьянъ, на сколько можно судить по дошедшимъ до насъ документамъ, была гораздо больше численности невольной челяди, но уступала количеству двухъ другихъ категорій: данниковъ и людей похожихъ: изъ числа разсмотрѣнныхъ нами грамотъ, 8 упоминаютъ ясно объ отчичахъ, 16 о данникахъ и 10 о слободчикахъ.

Весьма многочисленную категорію крестьянъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ составляли *данники*; судя по дошедшимъ до насъ жалованнымъ грамотамъ, чѣмъ къ болѣе раннему времени относятся послѣднія, т. е. чѣмъ менѣе успѣли проникнуть въ Литву польскія юридическія понятія и польскіе обычаи, тѣмъ чаще упоминаются данники и тѣмъ рѣже отчичи. Такъ изъ шести жалованныхъ грамотъ В. К. Свидригайла, относящихся къ первой половинѣ XV столѣтія (1408—1458) ни одна не упоминаетъ о существованіи въ жалуемыхъ имѣніяхъ отчичей или невольной челяди, а всѣ шесть опредѣляютъ повинности населявшихъ пожалованныя имѣнія крестьянъ исключительно обязанностью давать дань или подать: »со всѣми платы, што къ тымъ имѣніямъ слушаетъ и слушало« **). Данники были свободные земледѣльцы, владѣвшіе по большей части собственными участками земли; такъ какъ они не отбывали съ нихъ во-

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, №№ 47, 49, Памятники, изданные временною ком. для разб. древн. акт. т. I, ч. 2, стр. 2 и 52.

**) Акты Южной и Западной Россіи, т. I. №№ 19, 20, 24, 25; грамоты великихъ князей Литовскихъ, №№ 3 и 8.

енной службы, то въ замѣнъ ея они должны были давать въ пользу государства, т. е. въ пользу великаго князя, извѣстное количество дани, деньгами или гораздо чаще натуральными продуктами; но взимать эту дань и найти для нея употребленіе на всемъ обширномъ пространствѣ великаго княжества было неудобно, потому князья и предпочитали перевести эту повинность прямо на обязанность военной службы, но такъ какъ данники владѣли участками земли слишкомъ малыми, для того, чтобы могли составить полную »службу« и вѣроятно притомъ не были расположены къ военному дѣлу, то князья уступали право на полученіе съ нихъ дани людямъ изъ служилаго сословія, требуя въ замѣнъ ея расширенія количества, отбываемой послѣдними военной службы; происхожденіе зависимости данниковъ вслѣдствіе сдѣлокъ подобнаго рода, ясно представляется изъ текста нѣкоторыхъ грамотъ. Такъ напримѣръ въ жалованной грамотѣ В. К. Александра, данной въ 1500 г. Гендриху Шлягеру на имѣніе въ пущи Берштанской, сказано: »И тое имѣніе и люди вышейписанные потвержаемъ.... съ платы грошовыми и медовыми и куничными и которымъ колвекъ именемъ могутъ названы або менены быти.... нехай онъ то держитъ, а намъ съ того службу земскую заступаетъ, какъ-жо оные бояре, шляхта наши намъ служатъ« *). Въ другой грамотѣ того же князя, 1496 г., сказано: »Билъ намъ челомъ намѣстникъ Звягольскій, Яцко Мезь, а просилъ у насъ во Врудкомъ повѣтѣ человѣка, на имя Лазорка, и зъ его сынми и зъ братаничи его, а повѣдалъ намъ, *штожъ дей съ нихъ одна служба*, а дани они даютъ двадцать ведеръ меду и четыре ведра, а померного два гроши и подымщина, а служба дей ихъ—тое три дни сѣна косятъ, а три дни жыта жнуть и иныи службы

*) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № 33.

служать; ино мы того чоловика, Лазорка Мошкевича, и зъ его сынми и зъ его братаничи дали ему изъ данью и зо всими ихъ землями спашными и зъ бортными и со всимъ потому, что *здавна* тыи люди *держали*« *). Существо сдѣлки—уступка княземъ частному лицу, дани получаемой имъ отъ вольныхъ земледѣльцевъ, владѣвшихъ »здавна« землею, въ замѣнъ за военную »службу« явствуетъ изъ приведенныхъ грамотъ; впрочемъ фактъ землевладѣнія крестьянскаго, какъ данниковъ, такъ и отчичей, и признаніе за ними поземельной собственности по закону, встрѣчается на каждомъ шагу въ современныхъ документахъ: почти во всѣхъ актахъ; гдѣ только упоминаются крестьяне, рядомъ стоитъ выраженіе: »со всѣми ихъ землями пашными и бортными«. Въ одномъ судовомъ листѣ 1498 года, при обсужденіи спора о владѣніи »грунтами« между дворянкою Светохною Щепиною и »людьми Кошевицкими, Горностаевцами и Ганковцами« крестяяне упомянутыхъ волостей заявили разбиравшему дѣло князю Ѳедору Ивановичу Ярославовичу: »мы милостивый пане не на Светохну тые земли розробили, але на себе, а такъ, дей ваша милость, дубровы напротивко тыхъ *земель нашихъ старыхъ* вехай она также собѣ розробливаетъ«. Князь нашелъ доказательства крестьянъ справедливыми, призналъ за ними собственность спорныхъ земель и выдѣлилъ Светохнѣ другія **).

Не лишаясь поземельной собственности, личной свободы и полноправности, крестьянинъ-данникъ, кромѣ оброка, не былъ ничѣмъ болѣе обязанъ въ пользу дворянина

*) Грамоты великихъ князей литовскихъ № 10.—Подобная грамота помѣщена въ актахъ Южной и Западной Россіи, т. II, № 73, III.

**) Акты Южной и Западной Россіи, т. I, № № 182, 47, 60, 72, т. II № 100 и т. д.

Самый размѣръ и качество дани, объусловливались обычаемъ, но правдоподобно, на сколько можно судить по отрывочнымъ свѣденіямъ, они не были обременительны для данниковъ; вообще дань взымалась по большей части сырыми продуктами: дань *медовая* упоминается чаще всего; иногда къ ней присоединяется дань *бобровая* и *куничная*, рѣже упоминается *дяколное*, а еще рѣже дань *жытняя* и *грошевая;* прибавка нѣсколькихъ рабочихъ дней въ году, подобно вышеприведенной грамотѣ, въ исключительныхъ только случаяхъ сопровождаетъ перечень дани *).

Наконецъ послѣдній разрядъ крестьянъ въ великомъ княжествѣ литовскомъ составляли *Слободичи,* извѣстные также подъ названіями: людей *захожихъ*, *прихожихъ*, *похожихъ*, *слободниковъ* или *вольниковъ*. Слободичи были люди вольные, не имѣвшіе поземельной собственности; они снимали по контракту участки земли у дворянъ, которымъ князья жаловали пустыри съ правомъ »людей на новомъ корни посадить« или »ново посадить«; иногда даже въ грамотахъ заведеніе поселенія на жалуемомъ пустырѣ до извѣстнаго срока вмѣнялось владѣльцу въ непремѣнную обязанность. При поселеніи своемъ »на новомъ корнѣ« люди похожіе давали владѣльцу земли »листъ или записъ добровольный« посвидѣтельствованный тремя посторонними свидѣтелями, въ силу этого контракта, они обязывались въ замѣнъ за получаемую землю давать владѣльцу извѣстное, условное количество получаемыхъ ими съ земли произведеній, или исполнять извѣстные службы, или, наконецъ, давать »платы«; такъ какъ при поселеніи своемъ похожій человѣкъ получалъ по большей части еще пособіе отъ землевладѣльца, то въ такомъ случаѣ онъ обязывался до извѣстнаго срока

---

*) Акты Южной и Западной Россіи т. I № № 37, 60, 72, грамоты великихъ князей литовскихъ № 37 и т. п.

не сходить съ земли *(засѣдлый);* въ противномъ случаѣ *(незасѣдлый)* онъ могъ оставить слободу по своему усмотрѣнію, но долженъ былъ заплатить »выходъ, какъ въ земли обычай есть« и отдавши его, могъ »пойти, где хочетъ«. Слободичи пользовались въ имѣніи пахатною землею и тогда, наравнѣ съ отчичами, назывались, по отношенію къ занятіямъ, *»людьми тяглыми«* или получали въ свое пользованіе бортные угодія: *»бортники«* или же нанимали только одну усадьбу и тогда назывались *»огородниками«*. Во всякомъ случаѣ зависимость ихъ отъ помѣщика была исключительно экономическая и они сохраняли право на личную свободу и полноправность въ имущественномъ и юридическомъ отношеніяхъ *).

Изъ перечня отдѣловъ, на которые распадалось крестьянство въ великомъ княжествѣ литовскомъ и при сличеніи ихъ юридическаго и экономическаго положенія съ состояніемъ хлоповъ въ Польшѣ, явствуетъ то громадное различіе которымъ отличались въ отношеніи сословнаго быта оба государства въ минуту первоначальнаго ихъ соединенія. Изъ всѣхъ категорій литовско-русскаго крестьянства одна только невольная челядь находилась въ томъ положеніи полнаго безправія, которое въ Польшѣ тяготѣло надъ всею массою земледѣльческаго народонаселенія; но и эта категорія составляла въ Литвѣ исключительное, малочисленное и переходное явленіе. Отчичи находились уже несравненно въ лучшемъ положеніи: самосудъ, объусловливавшійся участьемъ ихъ въ копахъ, имущественная правоспособность, зависимость отъ находившейся въ ихъ пользованіи земли а не отъ личности владѣльца и неотчуждаемость ихъ отъ

*) Акты Южной и Западной Россіи, томъ I, №№ 21, 24, 25, 33, 56. Грамоты великихъ князей литовскихъ №№ 3 и 39. Памятники т. I, ч 2, стр. 3. Леонтовичъ, стр. 8—9.

этой земли доставляли имъ положеніе несравненно выше положенія польскихъ крестьянъ. Наконецъ большинство крестьянъ въ Литвѣ: данники и похожіе, составляли сословіе земледѣльческое, пользовавшееся полною личною свободою—явленіе не существовавшее уже въ Польшѣ въ концѣ XIV столѣтія.

Такимъ образомъ и въ отношеніяхъ дворянъ къ крестьянскому сословію Литва представляла столь же рѣзкія отличія отъ Польши, какъ и въ отношеніяхъ членовъ шляхетскаго сословія между собою и къ монархической власти; изгладить эти три различія въ строѣ обоихъ государствъ было необходимо для того, чтобы провести желанную для поляковъ унію; на эту предварительную работу и затрачены были польскою шляхтою настойчивыя усилія въ теченіи двухъ столѣтій, пока, наконецъ, они увѣнчались желаннымъ успѣхомъ въ 1569 году. Конечно при подготовкѣ политической уніи первое необходимое условіе состояло въ согласіи на нее короля, которому приходилось отречься въ пользу литовской шляхты отъ наслѣдственнаго права на престолъ, отъ неограниченной власти и отъ права собственности на земли, розданныя дворянамъ на ленномъ правѣ, но на эти уступки потомки Ягеллы, жившіе постоянно въ Польшѣ подъ вліяніемъ польскаго сената и польскихъ сеймовъ и обращавшіе особенное вниманіе на ходъ польскихъ дѣлъ, готовы были легко согласиться и послѣдній изъ нихъ, Сигизмундъ Августъ, за нѣсколько лѣтъ до Люблинской уніи (1564 и 1566) отказался добровольно отъ этихъ вѣковыхъ правъ Гедеминовской короны *). Далѣе, помимо согласія со стороны монархической власти, предполагаемая унія должна была внутри самаго великаго княжества литовскаго опираться на то сословіе, которое въ переходѣ

*) Volumina legum, т. II, стр. 29, 31, 65 (§ 3).

изъ литовскаго общественнаго строя на польскій должно было найти расширеніе до возможныхъ предѣловъ своихъ правъ личныхъ, сословныхъ, имущественныхъ и политическихъ т. е. на шляхту. Среди феодальнаго разчлененія литовскаго военнаго сословія польскія шляхетскія понятія о равноправности дворянскаго сословія не могли быть встрѣчены, съ равною симпатіею на всѣхъ ступеняхъ феодальной лѣстницы. Между тѣмъ какъ князья и крупные ленники смотрѣли на шляхетскую равноправность какъ на учрежденіе, которое должно было уронить ихъ положеніе въ краѣ и поставить ихъ на одинъ уровень съ зависѣвшими отъ нихъ прежде земянами и боярами, послѣдніе видѣли въ ней расширеніе своихъ правъ, легальное уравненіе съ высшими сановниками и удѣльными князьями и возможность пріобрѣтенія полной независимости какъ въ поземельномъ, такъ и въ сословномъ отношеніи, наконецъ пріобрѣтенія неограниченнаго вліянія на политическую жизнь края. Очевидно, что при такомъ распаденіи интересовъ литовскаго дворянства, Поляки и руководимое ими правительство должны были съ цѣлію установленія уніи обратить особенное вниманіе на земянъ и бояръ литовскихъ, помочь имъ сплотиться въ прочное сословіе, расширять при каждой возможности ихъ права и особенно стараться ознакомить ихъ съ правами, привилегіями и бытомъ польской шляхты, разсчитывая на непреодолимую заманчивость этого примѣра. Такой образъ дѣйствій и былъ принятъ поляками начиная съ городольскаго съѣзда, постановленія котораго представляли какъ бы программу дальнѣйшаго хода сношеній и указывали ихъ конечную цѣль. Въ постановленіи этого съѣзда Ягелло, заявляя свое желаніе объединить Литву съ Польшею, изъявляетъ намѣреніе »снять съ шеи дворянъ литовскихъ то служебное ярмо, которымъ они до сихъ поръ были обременены и связаны« и уравнять ихъ права

съ правами польской шляхты. На первый разъ онъ дозволяетъ дворянамъ католическаго вѣроисповѣданія отчуждать имѣнія безъ предварительнаго разрѣшенія великаго князя, передавать ихъ по наслѣдству, въ приданное или въ даръ, разрѣшаетъ имъ выдавать дочерей за мужъ безъ контроля сузерена, ѣздить за границу и т. д. *). На томъ же съѣздѣ многіе литовскіе роды получили гербы польской шляхты и признаны были равными во всѣхъ правахъ съ новыми своими собратами. Такимъ образомъ основанъ былъ первый зародышъ литовской шляхты, которая должна была совмѣстить въ рамкахъ одного сословія всѣ разнородные элементы литовскаго боярства; между тѣмъ какъ начатое насажденіе литовской шляхты поддерживается постепенною выдачею шляхетскихъ дипломовъ отдѣльнымъ родамъ литовскихъ дворянъ, распространеніе шляхетскихъ польскихъ понятій въ Литвѣ подвигается впередъ и поддерживается общими съѣздами при каждомъ удобномъ случаѣ, поселеніемъ польскихъ шляхтичей въ литовскихъ областяхъ, отчисленіемъ къ Польшѣ отдѣльныхъ литовскихъ земель (Подолія) и болѣе всего редакціею литовскаго законодательства. Литовскій статутъ, сохраняя старые юридическіе русскіе обычаи, въ опредѣленіи отношеній сословныхъ былъ редактированъ подъ вліяніемъ исключительныхъ польскихъ понятій: не смотря на существовавшіе оттѣнки и на взаимную зависимость другъ отъ друга дворянъ литовскихъ, онъ вовсе не входитъ въ разсмотрѣніе этихъ отношеній, за то все военное сословіе безъ исключенія: »пановъ, князей, шляхту и бояръ« онъ признаетъ членами одного благороднаго сословія, равноправнаго между собою и рѣзко ограниченнаго юридически сословными преимуществами отъ людей посполитыхъ **).

*) Volumina legum т. I, стр. 29—31.

**) Lelewel Histoire de la Lithuaunie et de la Ruthenie, стр. 194 и 210.

Между тѣмъ какъ пропаганда шляхетства и его равноправности проникала такимъ образомъ въ Литву, представители высшаго дворянства принимали свои мѣры для того, чтобы не выпустить ускользавшаго изъ ихъ рукъ значенія. Они окружили великихъ князей своею радою и, пользуясь смутами и малолѣтствомъ одного изъ нихъ, взяли съ него клятву въ томъ, что онъ не дозволитъ отчислять областей великаго княжества и не будетъ предпринимать ничего важнаго безъ согласія рады. Князья Острожскіе, Чарторыжскіе, Глинскіе, Гаштовды, Радзивилы, Ходкевичи стоятъ постоянно на сторожѣ границъ великаго княжества, составляютъ раду, требуютъ выбора отдѣльнаго князя для Литвы въ случаѣ переѣзда бывшаго князя на польскій престолъ, представляютъ челобитныя отъ имени земель великаго княжества о запрещеніи селиться въ нихъ Полякамъ и заявляютъ рѣшительное сопротивленіе при каждой попыткѣ предложить унію.

Такимъ образомъ высшій кружокъ литовскаго шляхетства старается бороться противъ слiянія съ Польшею, однако исходъ этой борьбы раньше или позже долженъ былъ неминуемо привести къ торжеству шляхты и польскаго вліянія: не говоря уже объ неравномѣрной силѣ боровшихся сторонъ, интересы, которые защищала княжеская партія, не представляли для ея же членовъ вопросовъ первой важности: если партія эта при сліяніи съ Польшею должна была лишиться тѣхъ преимуществъ, которыми она пользовалась въ Литвѣ передъ остальными членами дворянскаго сословія, освободить послѣднихъ отъ всякой юридической зависимости отъ крупныхъ ленниковъ и признать ихъ вполнѣ равноправными съ собою, то съ другой стороны княжеская партія оставалась въ значительномъ выигрышѣ, освобождаясь сама отъ ленной зависимости отъ великаго князя и получая огромныя земли, бывшія до того времени

только въ условномъ пользованіи ея членовъ, въ полную и потомственную собственность. Съ другой стороны, отрекаясь отъ исключительнаго своего права составлять раду великаго князя, она входила въ составъ сословія, ограничивавшаго эту власть окончательно, пользовавшагося уже не совѣщательнымъ голосомъ, а законодательною властію, правомъ останавливать своимъ »veto« всякое рѣшеніе монарха и контролировать всѣ его дѣйствія и распоряженія. Хотя среди многочисленнаго и равноправнаго шляхетскаго сословія князья литовскіе должны были по видимому стать отдѣльными единицами, по своей малочисленности незамѣтными въ массѣ шляхты, но имъ легко было предвидѣть, что равноправность шляхетская въ отношеніи къ нимъ останется мертвою буквою закона. Огромныя поземельныя владѣнія, остававшіяся ихъ собственностью, непомѣрное превосходство богатства должно было неминуемо дать имъ столь сильное вліяніе на массу шляхетства, что отреченіе отъ формальнаго, юридическаго неравенства должно было остаться одною реторическою фикціею. Дѣйствительно позднѣйшій ходъ историческихъ событій ясно показалъ, что послѣ Люблинской уніи, не только въ Литвѣ не ослабѣло значеніе такъ называемыхъ магнатовъ, но напротивъ того литовскіе княжескіе роды составили плотное зерно высшей аристократіи, около котораго начали группироваться болѣе богатые и знатные роды самой Польши. Пресловутая шляхетская равноправность продолжаетъ красоваться въ сеймовыхъ рѣчахъ, въ редакціи законовъ, въ афоризмахъ, которыми прославляла себя мелкая шляхта (»шляхтичъ имѣющій одну усадьбу равенъ воеводѣ« »nobilis Polonus omnibus par, nemini inferior« и т. п) но на дѣлѣ она выходила призракомъ. Многочисленныя толпы равноправной братіи съ подобострастіемъ стали въ ряды слугъ и придворныхъ богатыхъ пановъ, продавали имъ свои голоса на сеймахъ и сеймикахъ, руби-

лись въ ихъ междоусобныхъ распряхъ и т. д. Это будущее значенiе въ рѣчи посполитой угадывали болѣе дальновидные члены литовской аристократiи и потому одинъ за другимъ отставали отъ партiи сопротивлявшейся унiи. Между тѣмъ сопротивленiе это держалось на нихъ исключительно; то сословiе, на долю котораго выпало расплатиться за унiю, за шляхетскiя права земянъ и за влiянiе магнатовъ, не имѣло голоса въ политической жизни литовскаго княжества и не могло его подать противъ унiи съ Польшею.

Дѣйствительно же вся тяжесть перестройки общественныхъ отношенiй великаго княжества литовскаго легла на крестьянское сословiе, лишивъ его и личной свободы и поземельной собственности и общиннаго самосуда. Захватъ этихъ правъ, возможность поставить крестьянъ литовскихъ на тотъ уровень полной зависимости ихъ отъ помѣщиковъ, на которомъ они стояли въ Польшѣ, и составляли главную приманку, прельщавшую литовскихъ землевладѣльцевъ; если при редакцiи литовскаго статута умолчаны были только оттѣнки, раздѣлявшiе другъ отъ друга различные слои литовскаго дворянства, съ цѣлью подготовить между ними равноправность, то въ статьяхъ, относящихся къ крестьянамъ, законодательство это гораздо больше подчинилось польскому влiянiю. Статутъ, три раза передѣлываемый въ теченiи шестидесяти лѣтъ, при каждой редакцiи прибавлялъ законоположенiя все болѣе и болѣе стѣснительныя для крестьянъ: то самосудъ общинный, составлявшiй исконный русскiй обычай, удалялся изъ законодательства въ пользу суда доминiальнаго, то ограничивалась, стѣснялась имущественная правоспособность крестьянъ*), то наконецъ цѣлымъ рядомъ постановленiй изглаживались различiя, существовавшiя между отдѣльными категорiями Литовскихъ крестьянъ и употреб-

*) Статутъ 1566 г., VIII, 5.

лялись возможныя усилія для того, чтобы прикрѣпить ихъ къ землѣ и закрѣпостить помѣщикамъ. Такъ уже первый статутъ зачисляетъ въ общую категорію людей (отчичей) и челядь, а третій уравниваетъ вполнѣ ихъ права между собою, разрѣшая продавать бѣглыхъ крестьянъ безъ земли, откуда и развился обычай продажи безъ земли отчичей.— Далѣе тотъ-же статутъ опредѣляетъ срокъ, послѣ котораго также засѣдѣлые люди, теряютъ свободу выхода изъ земли (10 лѣтъ), принимая такимъ образомъ давность жительства на одномъ мѣстѣ, какъ источникъ неволи; послѣ этого стоило только землевладѣльцу предлагать крестьянамъ выгодныя условія слободы въ теченіи первыхъ десяти лѣтъ, или ввести ихъ оказаніемъ своевременной хозяйственной помощи въ значительные долги, уплатить которые до выхода изъ земли было необходимо, чтобы причислить похожихъ людей къ отчичамъ, которые въ свою очередь постепенно низводились на степень невольной челяди. Наконецъ статутъ подкрѣплялъ возможность закрѣпощенія слободичей закономъ о побѣгахъ, въ силу котораго всякій свободный крестьянинъ, бѣжавшій изъ земли раньше установленнаго по контракту срока или безъ уплаты долговъ при выходѣ, выдавался землевладѣльцу какъ его отчичъ.—*) Наконецъ, въ статутъ внесены были законоположенія относительно имущественной правоспособности крестьянъ, которые клонились къ тому, чтобы приравнять данниковъ къ остальнымъ категоріямъ крестьянъ, такъ какъ люди относившіеся къ этому разряду, опирались особенно на мелкое землевладѣніе. Такъ всѣ три редакціи статута стѣсняютъ право оставлять послѣ себя имущество по завѣщанію сначала до третей его части, а потомъ и вовсе уничтожаютъ право оставлять завѣщанія. Наконецъ третяя редакція статута отнимаетъ у

---

*) Леонтовичъ стр. 14—15 и 19—23.

крестьянъ землевладѣльцевъ право отдавать земли дочерямъ въ приданное, уступать ихъ постороннимъ лицамъ, продавать, отдавать въ залогъ или въ наемъ безъ согласія и разрѣшенія помѣщика.*)—Такое развитіе законодательства стѣснительнаго для крестьнъ поддерживалось настроеніемъ общественнаго мнѣнія литовской шляхты.—Находя закрѣпощеніе похожихъ крестьянъ вполнѣ для себя выгоднымъ, шляхтичи стараются ускорить его посредствомъ экономическихъ между собою стачекъ. Они составляютъ съѣзды, на которыхъ принимаютъ обязательство, не отступать отъ принятой съобща нормы условій при заключеніи контрактовъ съ крестьянами, селящимися на ихъ земляхъ на слободѣ, и эту общую норму стараются по мѣрѣ возможности возвысить, прибавляя къ данямъ, обязательныя работы и десятины. Они также хлопочутъ объ затрудненіи выхода крестьянъ съ земли, объусловливая его формальностями и повышеніемъ выходной платы. Правительство подтверждаетъ эти стачки и обязывается ввести постановленныя на нихъ условія и въ коронныя имѣнія и примѣнить ихъ къ похожимъ людямъ, на нихъ поселившимся **).

Такимъ образомъ путемъ законодательнымъ и развитіемъ сословныхъ понятій въ обществѣ шляхетскомъ закрѣпощеніе крестьянъ подвигалось въ великомъ княжествѣ Литовскомъ и подготовило устраненіе важнѣйшаго различія, изгладить которое было необходимо для проведенія уніи. Когда послѣдняя наконецъ состоялась, то шляхтичи, признаные равными во всѣхъ отношеніяхъ съ шляхтою польскою, стали считать отношенія къ крестьянамъ, выработанныя въ Польшѣ, естественнымъ своимъ правомъ и, нарушая уцѣлѣвшія еще отъ приготовительныхъ мѣръ остатки

*) Тамже, стр. 35—36.

**) Памятники, т. I, ч. 2, стр. 8—19.

крестьянскихъ правъ, охраняемыхъ однимъ только обычаемъ, конфисковали ихъ въ свою пользу. Крестьяне, не составлявшіе сплоченнаго сословія, не имѣвшіе представительства, не умѣвшіе вести политической борьбы и не способные къ ней, заявили протестъ только тѣмъ, что старались спастись отъ обрушившагося на нихъ невыгоднаго нововведенія побѣгами, не сознавая того, что новый порядокъ водворяется повсемѣстно на пространствѣ всего великаго княжества и что, слѣдовательно, бѣжать некуда. Что побѣги крестьянъ послѣ введенія Люблинской уніи составляютъ характеристическую черту быта новосозданнаго уніею государства, и что они достигли громадныхъ размѣровъ, ясно свидѣтельствуютъ какъ безчисленныя жалобы дворянъ, составляющія цѣлые томы, хранящіеся въ Кіевскомъ Центральномъ Архивѣ, такъ и польское законодательство времени, послѣдовавшаго за Люблинскою уніею. Пересматривая Volumina legum, мы находимъ, что въ продолженіи столѣтія, (съ конца XVI по конецъ XVII вѣковъ) сеймы издали 42 постановленія о бѣглыхъ крестьянъ, изъ которыхъ 20 относятся спеціально къ областямъ бывшаго великаго княжества Литовскаго. Въ постановленіяхъ этихъ сеймы стараются остановить побѣги крестьянъ всевозможными репресивными мѣрами и предоставленіемъ владѣльцамъ различныхъ льготъ и облегченій для преслѣдованія и поимки бѣглыхъ. Сеймы издаютъ законы, въ силу которыхъ воспрещается принимать шляхтичамъ, подъ опасеніемъ штрафа въ 100 гривенъ, слугъ и крестьянъ, если они не предъявятъ письменнаго свидѣтельства отъ владѣльца, на землѣ котораго они жили прежде, о томъ, что они свободны, высидѣли у него обязательный срокъ и уплатили выходъ. За принятіе чужихъ крестьянъ устанавливается штрафъ въ 500 гривенъ за каждаго крестьянина, а въ послѣдствіи шрафъ этотъ усиливается до 1000 гривенъ, сверхъ того назначается штрафъ въ 1000 гривенъ

за отнятіе насильно у владѣльца, пойманнаго имъ бѣглаго крестьянина*).—Штрафы эти гродскіе уряды должны были безъотлагательно взыскивать съ имущества виновныхъ движимаго и недвижимаго и, въ случаѣ ихъ смерти, съ имущества наслѣдниковъ. Сверхъ того за неявку въ судъ по первому требованію, въ дѣлѣ о продержательствѣ бѣглыхъ крестьянъ, а также при малѣйшемъ сопротивленіи выдать ихъ и уплатить штрафъ, уряды гродскіе должны были подвергать виновныхъ приговору банниціи. **) Далѣе сеймы постоянно хлопочутъ о томъ, чтобы сократить формальности процесса въ дѣлахъ о бѣглыхъ крестьянахъ и чтобы, по мѣрѣ возможности, облегчить юридическіе иски въ этомъ отношеніи, такъ они постановляютъ: что отвѣтчикъ долженъ являться въ судъ по первому позву и на ближайшій судебный срокъ, во всякомъ случаѣ не позже 4 до 6 недѣль со дня выдачи позва; что иски о бѣглыхъ крестьянахъ предоставляется вести въ ближайшемъ гродѣ, не стѣсняясь рейономъ жительства истца и отвѣтчика, что при процессахъ такого рода устраняются всѣ проволочки и отлагательства, допускаемыя закономъ по разнымъ причинамъ въ дѣлахъ другого рода, и, наконецъ, что гродъ рѣшаетъ дѣло окончательно и аппеляція отъ его рѣшенія воспрещается въ трибуналъ.—***) Наконецъ, сеймовыя постановленія разрѣшали отдавать подъ судъ гродовыхъ старостъ и урядниковъ, которые замедленіемъ хода дѣла, откладываніемъ его срока подъ какимъ-бы то ни было предлогомъ, или отка-

*) Volumina legum т. II, стр. 166 и 269; т. IV, стр. 14, 329 и 471.

**) Тамже т. IV, стр. 329 и 376 и III, стр. 456

***) Тамже т. II, стр. 176, 185, 189; т. III, стр. 24—25, 95, 955—956, т. IV, стр. 20 (§ 99), 438, 471; т. V, стр. 230, 327 и 367.

зомъ принять жалобу и выдать позовъ подали-бы поводъ къ неудовольствію стороны, отъискивавшей своихъ крестьянъ. Въ случаѣ, еслибы такая потачка крестьянскимъ побѣгамъ была доказана старостѣ или урядвику, то онъ подвергался взысканію штрафа и удаленію отъ должности.—*) Кромѣ этой безпрестанной заботы объ устраненіи крестьянскихъ побѣговъ, о прикрѣпленіи крестьянъ къ землѣ и объ упроченіи зависимости ихъ отъ помѣщиковъ, законодательство польское вовсе умалчиваетъ о крестьянахъ, предоставляя ихъ въ полную власть шляхты безъ всякихъ гарантій безопасности и охраненія ихъ личности со стороны государства. За исключеніемъ упомянутыхъ законовъ о побѣгахъ, разъ только одна конституція упоминаетъ, о крестьянахъ и этотъ намекъ доказываетъ только какъ безпредѣльно польская шляхта понимала ту мѣру зависимости, въ которой должны были находиться, по ея мнѣнію, крестьяне. Конституція эта была постановлена генеральною Варшавскою конфедераціею 1573 года; въ ней шляхта даетъ обѣтъ не преслѣдовать другъ друга за разногласіе по дѣламъ вѣры и потомъ прибавляетъ: «однако конституція сія не должна нисколько нарушать власти надъ подданными какъ свѣцкихъ такъ и духовныхъ пановъ, ни ослаблять должнаго повиновенія панамъ ихъ подданныхъ; напротивъ того, еслибы гдѣ—либо возникло своеволіе подъ предлогомъ разногласія вѣры, то въ такомъ случаѣ каждый панъ будетъ имѣть и впредъ право, которое всегда имѣлъ, наказать по своему усмотрѣнію всякаго подданнаго неповинующагося ему какъ въ свѣцкомъ, такъ и въ духовномъ отношеніи.»**) Такимъ образомъ по понятіямъ шляхты, получившимъ силу закона, зависимость крестьянъ не ограничивалась подчиненіемъ личнымъ и имущественнымъ, но должна была распространяться и на право контроливать ихъ совѣсть.

*) Тамже т. II, стр. 189 и 208, т. III, стр. 337 и 456.
**) Volumina legum т. II, стр. 124.

Неограниченное крѣпостное право, водворившееся такимъ образомъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ послѣ Люблинской уніи не могло утвердиться прочно только въ югозападныхъ его областяхъ, гдѣ козачество составляло свободное, владѣвшее землею сословіе, достаточно многочисленное и сильное для того, чтобы составить серьезный протестъ противъ введенія новаго порядка, въ рамки котораго оно само не укладывалось. Длинный рядъ козацкихъ возстаній, начавшійся съ конца XVI столѣтія и тревожившій шляхту до начала XVIII, опирался между прочимъ на сочувствіе народныхъ массъ, видѣвшихъ въ козацкой реакціи единственную силу, сдерживавшую фактически произволъ помѣщиковъ, и обѣщавшую, въ случаѣ успѣха, установленіе лучшихъ, по ея мнѣнію, общественныхъ отношеній.—Пока козачество держалось на окраинѣ речипосполитой, въ предѣлахъ ея была область, куда крестьяне могли бѣжать съ полною увѣренностью, что помѣщики, вооруженные гродскими приговорами, не достигнутъ ихъ и не водворятъ на прежнее мѣсто жительства; была на лице сила, наводившая до извѣстной степени смущеніе на шляхтичей сосѣднихъ воеводствъ и заставлявшая ихъ не доводить собственныхъ крестьянъ до крайности, для того, чтобы они «не окозачились» или не сбѣжали въ козацкіе ряды. Кромѣ того упорная борьба съ козаками, истребительные походы ожесточенныхъ сопротивленіемъ польскихъ войскъ и не менѣе опустошительные набѣги Турокъ и Татаръ, принявшихъ участіе въ борьбѣ подъ конецъ XVII столѣтія, приводили спорныя области въ запустѣніе; послѣ присоединенія къ Россіи лѣваго берега Днѣпра и Запорожія, границы речипосполитой съузились, и бѣгство за ея предѣлы сдѣлалось для крестьянъ болѣе удобнымъ; въ теченіи самой борьбы нерѣдко крестьяне цѣлыхъ областей и округовъ, потерявъ надежду на успѣшный исходъ ея, бросали родину, пересе-

лялись въ гетманщину или въ слободскіе полки; такимъ образомъ, помимо затрудненій, вытекавшихъ изъ столкновеній съ козачествомъ, помѣщики югозападныхъ русскихъ областей должны были сдерживаться и въ виду крестьянскихъ побѣговъ за границу речипосполитой, пресѣчь которые какъ юридическимъ такъ и фактическимъ путемъ было невозможно.

Полное господство шляхты въ югозападномъ краѣ начинается только съ начала XVIII столѣтія, когда козачество изчезло совершенно въ правобережной Украинѣ и когда прочныя сношенія съ Россіею и вмѣстѣ съ тѣмъ переполненіе народонаселеніемъ лѣвобережной Украины, если не уничтожали вполнѣ, то ограничивали до извѣстной степени возможность крестьянскихъ побѣговъ.—Впрочемъ отношенія къ крестьянамъ, вытекавшія изъ шляхетскаго строя речипосполитой могли установится не вдругъ на всемъ пространствѣ югозападнаго края: послѣ исчезновенія въ немъ козачества значительная часть этого края (вся почти нынѣшняя Кіевская губернія, за исключеніемъ только самой сѣверной ея части и южныя ²/₃ Подольской) досталась шляхтѣ въ состояніи полнаго запустенія; остальная часть Подолія и нынѣшняя Волынь до рѣки Случи—на западѣ и до лѣсистой мѣстности (Полѣсія) на сѣверѣ*) были заселены весьма слабо; только Кіевское полѣсье и Волынь были заселены нѣсколько гуще и могли представлять удобную почву для примѣненія шляхетскихъ помѣщичьихъ воззрѣній. Шляхтичи, отъискавшіе или вновь испросившіе документы на села и земли, лежавшія въ степной Украинѣ, селъ собственно не нашли въ указанныхъ урочищахъ, они могли надѣяться развить помѣщичья отношенія только въ такомъ случаѣ, еслибы имъ удалось приманить въ свои плодоносныя имѣнія крестьянъ, разбѣжавшихся за Днѣпръ, въ Новороссійскія степи или въ

*) Бывшій Жиморскій повѣтъ Кіевскаго воеводства.

Молдавію; потому они должны были въ виду настоятельной экономической необходимости предлагать крестьянамъ условія поселенія на своихъ земляхъ болѣе выгодныя, чѣмъ тѣ, которыя они нашли въ мѣстахъ своего убѣжища. Такія условія и были предложены панами и публиковались ихъ слугами и урядниками, которые и принялись «выкликать слободы», разъѣзжая по ярмаркамъ восточной Украины или расписывая всѣ льготы, предоставленныя панами слобожанамъ, на столбахъ, вкопанныхъ на тѣхъ урочищахъ и селищахъ, гдѣ предполагалось устроить новыя села. Условія эти были такъ формулированы, что поражали ничтожностью повинностей, которыя крестьяне должны были нести въ замѣнъ за землю; повинности эти ограничивались большею частью требованіемъ нѣсколькихъ дней работы въ году и самой незначительной дани сырыми хозяйственными произведеніями или легкаго денежнаго чинша. Иногда помѣщикъ предоставлялъ крестьянамъ въ пользованіе землю совершенно безвозмездно, на все время слободы*). Впрочемъ, объявляя эти условія, шляхтичи прибавляли постоянно одну оговорку, казавшуюся крестьянамъ не важною: они назначали слободѣ срокъ, (отъ 15 до 30 лѣтъ), умалчивая о томъ, какую перемѣну данныхъ условій они обязаны были ввести послѣ истеченія означеннаго льготнаго времени.

Зазывая разбѣжавшееся изъ Украины народонаселеніе, землевладѣльцы переманивали и охотно принимали крестьянъ и изъ сосѣднихъ болѣе населенныхъ воеводствъ речипосполитой. Крестьяне изъ Полѣсья, Волыни, западнаго Подолія, воеводствъ Русскаго и Белзскаго (нынѣшняя Галиція) бросали тяжелыя условія быта и бѣжали то въ одиночку, то цѣлыми толпами въ Украину, куда ихъ манили слободскія условія, дававшія

---

*) См. № 21, стр. 53.

возможность разсчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго ихъ экономическаго состоянія. Нерѣдко сами владѣльцы степныхъ слободъ являлись на Волынь или Полѣсье, разъѣзжали по селамъ и переманивали чужихъ крестьянъ къ себѣ на слободу или «выкачивали» ихъ, по техническому выраженію того времени; потребность рабочихъ силъ была столь велика, что вызвала особый промыселъ, родъ контрабандной торговли людьми. Мелкіе шляхтичи, евреи, дворовые панскіе люди часто обращали «выкачиваніе» въ ремесло, дававшее имъ средства существованія и значительные барыши. Такъ называемый «выкотца» бралъ подрядъ у степного помѣщика на доставку ему въ слободу за условленную плату извѣстнаго количества крестьянскихъ семействъ; онъ отправлялся въ одно изъ сосѣднихъ, болѣе населенныхъ воеводствъ, заѣзжалъ въ село подъ благовиднымъ предлогомъ, сводилъ знакомство съ крестьянами и старался въ яркихъ цвѣтахъ представить имъ привлекательное и привольное житье въ украинскихъ слободахъ; если находилъ податливыхъ слушателей, а недостатка въ нихъ никогда не было, то осторожно предлагалъ свои услуги для пособія въ переселеніи. Получивъ согласіе достаточнаго количества охотниковъ, выкотца изчезалъ изъ села и потомъ въ условленную ночь подъѣзжалъ къ крестьянскимъ дворамъ съ достаточнымъ количествомъ подводъ. Крестьяне укладывали на возы все движимое имущество, выгоняли имѣвшійся у нихъ скотъ, собирали все семейство и подъ предводительствомъ ловкаго афериста оставляли родное село, отправляясь искать счастія, предлагаемаго новымъ паномъ. Промыселъ выкачиванія развился въ первой половинѣ XVIII вѣка, не смотря на строгія репрессивныя законодательныя мѣры, до такой степени, что въ современныхъ актахъ встрѣчаются нерѣдко процессы, въ которыхъ разныя лица обвинялись въ томъ, что они занимались выкачиваніемъ въ теченіи 20 и 30

лѣтъ. Вообще всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ; на сколько побѣги были часты и многочисленны, можно судить по нѣсколькимъ документамъ, помѣщеннымъ въ этомъ томѣ; документы эти взяты совершенно случайно, безъ выбора, изъ огромной массы однородныхъ свидѣтельствъ, которыми переполнены актовыя книги того времени. Такъ въ одной только Кіевской декретовой книгѣ помѣщено 95 приговоровъ по поводу передержательства бѣглыхъ крестьянъ, въ другой—декретовой Винницкой, такихъ приговоровъ 34, въ третей, Кіевской, записано 56 жалобъ по поводу крестьянскихъ побѣговъ и т. д. Изъ самаго текста актовъ ясно, что побѣги были далеко не случайные и не единичные, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія народонаселенія, настоящей колонизаціи, такъ въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а «съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ;» притомъ изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности переходившихъ съ мѣста на мѣсто крестьянъ: такъ напримѣръ дворянинъ Шлюбичъ-Заленскій жалуется, что изъ его селъ, Овадна и Гнойна, бѣжало въ одинъ разъ 14 крестьянъ съ семействами и имуществомъ; Кіевскій воевода, Іосифъ Потоцкій, требуетъ у дворянъ Конскихъ возврата перебѣжавшихъ къ нимъ изъ его имѣній 30 крестьянскихъ семействъ; дворянинъ Щеневскій жалуется, что изъ его имѣній: Ходорова и Липоваго Рога, бѣжало 28 крестьянскихъ семействъ въ Каневское староство; кіевскій кастелянъ, Стецкій, отъискиваетъ 30 крестьянскихъ семействъ, скрывшихся отъ него въ Билиловскую волость и т. п.—*) Побѣги крестьянъ происходили иногда на довольно значительномъ пространствѣ: изъ Волыни—въ староство Каневское; изъ воевод-

*) См. №№ актовъ: 2, 8, 12, 18, 22, 24, 29, 37.

ства Русскаго—въ Подольское и т. д. но по большей части, такъ какъ передвиженіе съ семействами и всѣмъ хозяйствомъ было весьма не удобно на далекомъ разстояніи, то крестьяне бѣжали изъ своей мѣстности въ область ближайшую, гдѣ народонаселеніе было рѣже и слѣдовательно условія крестьянскаго быта легче, крестьяне той мѣстности бѣжали въ слѣдующую и т. д. Но вообще всѣ побѣги направлялись съ сѣверо-запада къ юго-востоку, сосредоточиваясь какъ въ фокусѣ въ плодородныхъ степяхъ Брацлавщины и Кіевщины, которыя такимъ образомъ оказывали вліяніе на экономическій бытъ крестьянъ и на ограниченіе помѣщичьей власти не только въ мѣстностяхъ непосредственно къ нимъ прилегавшихъ, но и на области, лежавшія въ довольно обширномъ районѣ, до Припяти, западнаго Буга и Сана. Сколько ни хлопотали генеральные сеймы и воеводскіе сеймики. сколько ни усердствовали гроды и урядники, сколько ни гонялись за бѣглыми сами владѣльцы, остановить, прекратить или даже ослабить количество побѣговъ было невозможно, и только полное заселеніе Украины, водвореніе въ ней достаточнаго количества крестьянскихъ рабочихъ силъ могло повліять на уменьшеніе этого количества или по крайней мѣрѣ на прекращеніе бѣгства крестьянъ изъ болѣе отдаленныхъ мѣстностей. Условіе это и выполнилось къ концу XVIII столѣтія и въ это время количество дѣлъ о бѣглыхъ крестьянахъ значительно уменьшается въ Полѣсіи и Волыни; относительно же южной Украины и Подолія, не смотря на значительное относительное заселеніе этихъ областей, побѣги продолжались гораздо долѣе вслѣдствіе близкаго сосѣдства, съ ждавшими въ свою очередь колонизаціи, обширными Новороссійскими степями.

Впрочемъ административныя и законодательныя мѣры, направленныя противъ побѣговъ крестьянъ, не остались безъ вліянія на судьбу послѣднихъ, хотя и не были въ силахъ удержать ихъ; мѣры эти усиливали только степень опасно-

сти, которой подвергались бѣглые, но не были достаточны для того, чтобы уравновѣсить отвращеніе, вызванное въ крестьянахъ безвыходнымъ положеніемъ, въ которое они были поставлены неограниченною закономъ властью помѣщика.—Вслѣдствіе строгихъ репресивныхъ мѣръ, постановленныхъ сеймами, крестьянинъ, сбѣжавшій съ мѣста жительства подвергался значительнымъ лишеніямъ и опасностямъ до того времени, пока не отъискалъ слободы, на которой могъ поселиться. Бывшій владѣлецъ или его экономъ, узнавъ о побѣгѣ, немедленно наряжалъ погоню; если крестьяне бѣжали не въ одиночку, а толпою, то владѣлецъ вооружалъ своихъ слугъ и надворныхъ козаковъ и предпринималъ цѣлый походъ, опрашивая проѣзжихъ, призывая на помощь владѣльцевъ селъ и требуя пособія отъ магистратовъ городовъ и мѣстечекъ, лежавшихъ по той дорогѣ, которою уходили крестьяне, продолжая травлю на разстояніи 20 и болѣе миль; потому крестьяне старались пробираться маленькими проселочными дорогами, ночевали въ лѣсу или на полѣ, избѣгали мѣстечекъ и большихъ экономій и терпѣливо переносили на пути голодъ и холодъ лишъ-бы не наткнуться на, гнавшагося за ними, гнѣвнаго пана; если послѣдній нагонялъ ихъ, то доля наказанія была вполнѣ въ его рукахъ; по установленному порядку помѣщикъ сосредоточивалъ въ себѣ верховную, судебную и полицейскую власть надъ крестьянами.– Потому если бѣглые сознавали, что не найдутъ помилованія, то вступали въ драку съ отрядомъ своего владѣльца; иногда собственники той слободы, въ которую направлялись бѣглые, узнавъ о погони, выходили имъ на встрѣчу также съ вооруженнымъ отрядомъ и между двумя помѣщиками происходило формальное сраженіе.—Иногда бѣглые достигали безпрепятственно мѣста своего назначенія, но, по прошествіи извѣстнаго времени, бывшій владѣлецъ устраивалъ вооруженный заѣздъ на слободу, отнималъ

силою своихъ крестьянъ и, нерѣдко, захватывалъ при удобномъ и послучаѣ стороннихъ людей и отводилъ ихъ въ свое имѣніе.

Помимо преслѣдованія со стороны владѣльца, бѣглый крестьянинъ подвергался и другимъ опасностямъ. Не имѣя письменнаго дозволенія отъ помѣщика на отлучку изъ села, крестьянинъ считался бродягою или какъ тогда называли: »гультаемъ, человѣкомъ неробочимъ, persona vagabunda« вслѣдствіе того онъ стоялъ совершенно внѣ закона. Пока онъ находился въ своемъ селѣ, законъ не оказывалъ ему защиты по отношенію къ его владѣльцу, но послѣдній, соблюдая свои собственные интересы, старался оградить личность и имущество своихъ крестьянъ отъ посягательства на нихъ со стороны постороннихъ шляхтичей; бѣжавшій отъ пана крестьянинъ лишался единственнаго, признаваемаго закономъ, защитника и долженъ былъ безропотно выносить всякія обиды отъ перваго встрѣчнаго. Владѣлецъ каждаго села, черезъ которое онъ проходилъ, весьма часто шляхтичъ, проѣзжавшій по дорогѣ совершено случайно, останавливалъ попадавшихся на встрѣчу крестьянъ, опрашивалъ ихъ, и, убѣждавшись въ томъ, что они бѣглые, по своему усмотрѣнію: или задерживалъ ихъ для выдачи владѣльцу, или отводилъ и водворялъ въ своемъ имѣніи, или, чаще всего, отнималъ у нихъ скотъ и имущество, самихъ же прогонялъ изъ села.

Изъ множества документовъ, описывающихъ судьбу бѣглыхъ крестьянъ, внесенныхъ тысячами въ актовыя книги, мы укажемъ для примѣра одинъ, рисующій наглядно тѣ опасности и бѣдствія, которымъ подвергались крестьяне, отправлявшіеся на слободы, не смотря на которыя они однако продолжала бѣжать отъ помѣщиковъ. Въ 1719 году въ дубенскій магистратъ представленъ былъ крестьянинъ— Апанасъ Говинъ, обвинявшійся въ убійствѣ. При допросѣ въ магистратѣ онъ расказалъ чистосердечно свои похож-

денія; вотъ въ чемъ они заключались: уже пять лѣтъ до того времени, Говинъ бѣжалъ отъ своего помѣщика въ Литвѣ, онъ нѣсколько разъ принималъ службу и становился на работу въ разныхъ селахъ, но, находя условія быта невыгодными для себя, онъ бѣжалъ дальше, постоянно направляясь на югъ; въ одномъ изъ временныхъ своихъ пристанищъ онъ успѣлъ жениться и дальнѣйшее бѣгство уже совершалъ въ сопровожденіи семейства. Послѣдній разъ онъ бѣжалъ изъ села Горостава (въ южной Волыни) съ женою и груднымъ ребенкомъ; семейство поднялось съ мѣста недѣли за двѣ до начала поста; но разсчетъ на весеннюю погоду обманулъ ихъ: въ дорогѣ ихъ захватилъ сильный морозъ и мятель, а дитя между тѣмъ заболѣло корью. Поздно вечеромъ странники прибрели въ шинокъ, стоявшій у проселочной дороги, здѣсь они выложили всю свою казну: итого два гроша—купили за грошъ водки, чтобы смазать ребенка, а за другой для него же калачей; но оставаться на ночь въ корчмѣ они не рѣшились и, не смотря на морозъ и вьюгу, двинулись въ дальнѣйшій путь—прошли нѣсколько верстъ, но морозъ становился все сильнѣе, бѣглецы коченѣли отъ стужи; они повернули въ лѣсъ, въ сторону отъ дороги, и рѣшились развести огонь и ночевать; пока мужъ накладывалъ костеръ, жена кормила грудью ребенка, а потомъ, положила его подъ кустомъ и, въ свою очередь, пошла собирать дрова; возвратившись къ стоянкѣ она бросилась къ ребенку—но онъ уже отъ холода умеръ. Истощеніе силъ, голодъ, отчаяніе, морозъ, ночь среди лѣсной пустыни, наконецъ смерть ребенка привели несчастныхъ въ безпамятство: жена стала рыдать, затѣмъ разразилась горькими упреками на мужа, обвиняя его въ причиненіи смерти ребенку, вслѣдствіе того, что онъ настаивалъ выйти на ночь изъ шинка. Упреки, въ свою очередь, переполнили мѣру терпѣнія мужа, въ слѣпомъ безпа-

мятствѣ, онъ ударилъ жену палкою по головѣ—она тутъ же упала мертвою. Опомнившись, Говинъ принялся погребать свое семейство: онъ вырылъ въ снѣгу яму, уложилъ въ нее жену и ребенка, засыпалъ снѣгомъ и навалилъ на могилу кучу хвороста; но трудно ему было оставить это роковое мѣсто, онъ просидѣлъ у могилы до утра и на другой день былъ арестованъ. Выслушавъ этотъ разсказъ, дубенскій магистратъ нашелъ подсудимаго виновнымъ въ тройномъ убійствѣ (жена его была беременна) и приговорилъ къ смертной казни. Судьба впрочемъ преслѣдовала несчастнаго и при исполненіи этого послѣдняго обряда, долженствовавшаго заключить весь рядъ отношеній его къ обществу. По словамъ наивнаго лавника, наблюдавшаго за исполненіемъ приговора, палачь »по Божіей ли волѣ, по своей ли неопытности, или по *счастію* преступника« не успѣлъ снять головы однимъ ударомъ, а только нанесъ ему рану »разрубивши около третей части шеи«. По прозьбѣ духовенства казнь была остановлена и подсудимый отданъ на излѣченіе, но 19 дней спустя онъ умеръ »*добровольно*« *).

Не смотря однако на послѣдствія, подобныя описанному случаю, повторявшіяся весьма часто со всевозможными видоизмѣненіями въ подробностяхъ, побѣги крестьянъ въ огромномъ размѣрѣ продолжаются бозпрерывно въ XVIII столѣтіи. Учащая ихъ, крестьяне достигаютъ, хотя отчасти, своей цѣли—постоянная забота о сохраненіи въ селахъ рабочихъ рукъ заставляетъ помѣщиковъ ограничивать нѣсколько произволъ по отношенію къ нимъ и уменьшать до извѣстной степени объемъ требуемыхъ повинностей и даней. Что облегченіе участи крестьянъ и временное улучшеніе ихъ экономическаго быта находились въ прямой зависимости отъ количества и возможности побѣговъ, въ этомъ наглядно

---

*) См. № 15, стр. 35—38.

убѣждаютъ инвентари *) имѣній. Если сравнимъ между собою эти инвентари, составленные въ различныхъ мѣстностяхъ въ продолженіи всего XVIII столѣтія, то можемъ сдѣлать слѣдующіе общіе выводы: чѣмъ мѣстность далѣе удалена отъ степной украины и чѣмъ она гуще заселена, тѣмъ повинности, возложенныя на крестьянъ, тяжелѣе; и чѣмъ ближе къ концу столѣтія, т. е. чѣмъ больше развивается количество крестьянскаго народонаселенія, тѣмъ тяжелѣе также становятся его повинности. Вообще при пересмотрѣ инвентарей оказывается, что повинности крестьянъ распадаются на три категоріи: работы, денежные взносы и дань натурою, взымаемая самыми разнообразными продуктами крестьянскаго хозяйства; общая сложность всѣхъ этихъ трехъ категорій повышается, смотря по степени населенности мѣстности, и усиливается тѣмъ болѣе, чѣмъ болѣе время подвигается къ концу XVIII столѣтія. Вотъ цыфры, взятые изъ инвентарей, на основаніи которыхъ эти заключенія и были выведены:

Въ началѣ XVIII столѣтія мѣстности, имѣвшія относительно густое крестьянское народонаселеніе, были: Волынь, Кіевское Полѣсье (почти весь Овруцкій повѣтъ кіевскаго воеводства), и западная часть Подолія; изъ нихъ Волынь болѣе другихъ удалена отъ степной украины, слѣдовательно побѣги крестьянъ были нѣсколько болѣе затруднены самымъ географическимъ положеніемъ этой страны. Отношенія эти и выражаются слѣдующими цифрами крестьянскихъ повинностей: на Волыни съ самаго начала XVIII столѣтія количество взымаемой барщины равняется 3 тяг-

*) *Инвентарями* назывались описи имѣній, заключавшіе въ себѣ поименный списокъ крестьянъ съ указаніемъ количества взымаемыхъ съ нихъ въ пользу помѣщика повинностей, дани и денежныхъ сборовъ.

лымъ днямъ въ недѣлю, т. е. 156 рабочимъ днямъ съ каждой крестьянской семьи; сверхъ того съ самаго начала XVIII столѣтія къ этой установленной обычаемъ нормѣ присоединяются еще сверхурочные дни, не разложенные уже правильно по недѣлямъ и семействамъ, а взимаемые помѣщиками въ случаѣ хозяйственной надобности иногда съ однихъ домохозяевъ, иногда же поголовно со всѣхъ крестьянъ; прибавочные дни наростаютъ постепенно съ 8 до 28 въ годъ, и притомъ иногда взымаются съ цѣлаго семейства, и, въ такомъ случаѣ, полагая въ среднемъ семействѣ 3 работника, дни эти усиливаютъ количество барщинныхъ дней, лежавшихъ на обязанности каждаго семейства, на цифру отъ 24 до 84 дней въ годъ. Сверхъурочные дни работы вводились помѣщиками въ обычай въ видѣ прибавокъ случайныхъ и постепенныхъ и притомъ взымались въ формѣ такой, которая ясно стремилась къ тому, чтобы появленіе ихъ какъ можно менѣе поражало крестьянъ и какъ можно болѣе подходило къ народнымъ обычаямъ. Прибавочные дни носятъ самыя различныя названія: они то составляютъ какъ бы общую набавку къ обыкновеннымъ полевымъ работамъ, приставленную въ началѣ и концѣ каждаго отдѣла этихъ работъ подъ названіями: *зажинки*, *обжинки*, *закоски*, *обкоски*, *заорки*, *оборки;* то прикрываются предлогомъ общественной нужды, подчинки дорогъ, мостовъ (или вмѣсто нихъ экономическихъ построекъ),—то *шарварки*, которыхъ взималось 12 дней въ году; то являются обязательною работою но за угощеніе, даваемое помѣщикомъ—это *толоки;* впрочемъ давать угощеніе во время каждой толоки помѣщики весьма скоро нашли лишнимъ и потому является дѣленіе толокъ на *мокрыя* т. е. съ угощеніемъ водкою и *сухія* безъ угощенія. Кромѣ прибавочныхъ дней работы, имѣвшихъ опредѣленныя, вышеуказанныя названія, помѣщики возлагали еще на крестьянъ раз-

личныя хозяйственныя работы, не опредѣлявшіяся уже числомъ урочныхъ дней, а по большей части только обълусловленныя исполненіемъ извѣстной задачи; такъ въ ивентари включается повинность крестьянъ не въ зачетъ барщинныхъ дней насадить помѣщику капусту, исполнить всѣ работы, нужныя для приготовленія пряжи изъ льна или пеньки (сборъ съ поля, моченіе и очистка стеблей), полоть огородъ, въ послѣдствіи полоть пшеницу и просо, приготовить огородъ, давать по очереди сторожу къ панскому гумну и двору и т. д. Къ концу XVIII столѣтія это количество повинностей показалось помѣщикамъ недостаточнымъ и они усилили число тяглыхъ дней до 4 (въ одномъ инвентарѣ 1791 года даже до 5) въ недѣлю и умножили притомъ число прибавочныхъ дней подъ самыми странными предлогами; такъ въ одномъ инвентарѣ 1792 года, мы находимъ, что крестьяне, помимо шарварковъ, толокъ, обжинковъ и т. д. отбывали поголовно помѣщику еще 4 дня въ недѣлю за право пользованія лѣсными продуктами, именно: 1 день за берестъ (березовую кору), 1 день за рыжики, 1 день за опеньки (породы грибовъ) и 1 день за *ландыши* (sic) *). Такимъ образомъ все количество рабочихъ дней на Волыни безпрестанно увеличивалось подъ разными предлогами. Въ первомъ изъ помѣщенныхъ инвентарей 1704 года оно составляло цыфру 194 дней съ каждаго крестьянскаго семейства **), потомъ, медленно увеличиваясь, около половины столѣтія (1773 г.) оно пред-

---

*) См. №№ 5, 10, 61, 80, 185, 262 и 276.

**) По 3 дня тяглой барщины въ недѣлю=156 днямъ, 13 пятницъ такъ называемой толоки для пряжи, 21 дней сторожи, 2 дня на отдѣлку конопли и 2 дня по крайней мѣрѣ шарварка. (См. № 5).

ставляло цыфру нѣсколько превышавшую 210 дней *) и наконецъ при концѣ столѣтія (1792) достигло цифры 240 дней **).

Но кромѣ обязательной работы волынскіе крестьяне были обложены въ значительномъ размѣрѣ данью денежною и натуральною. Денежная дань взималась подъ двумя наименованіями: *чинша* (отъ 1 до 8 злотыхъ) и *подорожчизны* (также до 8 злотыхъ); послѣдняя дань могла быть впрочемъ взымаема, по усмотрѣнію помѣщика, натурою, т. е. крестьянинъ долженъ былъ въ замѣнъ ея доставлять по указанію своего владѣльца и по его оцѣнкѣ стоимости извоза, хлѣбъ и другіе продукты сельскаго хозяйства въ мѣста ихъ сбыта.—Такъ какъ средняя стоимость рабочаго дня, по оцѣнкѣ инвентарей равнялась 10 грошамъ,***) то вносимая помѣщику сумма чинша и подорощизны (отъ 8 до 16 злотыхъ) представляла стоимость отъ 24—48 рабочихъ дней.—Дань натурою распространялась на всѣ предметы крестьянскаго хозяйства, болѣе постоянные и важнѣйшіе ее виды составляли: *осепъ* или дань зерновымъ хлѣбомъ—дань эта обыкновенно приносилась въ видѣ извѣстнаго количества ржи (отъ 1 до 4 осьминъ) или овса (отъ 1 до 2 осминъ);****) затѣмъ самую постоянную дань составляетъ десятина отъ

*) Тяглыхъ 156 дней, шарварковъ 12, толокъ и т. п. 6 сторожи 20 дней, разныхъ прибавочныхъ работъ (приготовленіе огорода, прядива, проса и т. д.) до 20 дней. (См. № 80).

**) См. № 276.

***) Нисшая оцѣнка рабочаго дня по инвентарямъ равняется 6 грошамъ, высшая—15; потому мы принимаемъ для болѣе удобной оцѣнки среднюю стоимость 10 грошей.

****) По оцѣнкѣ, помѣщенной въ самыхъ-же инвентаряхъ, стоимость этой дани равнялась отъ 3 до 7 злотыхъ въ годъ, т. е. стоимости отъ 9 до 21 рабочихъ дней.

курей и яицъ, а также десятина, даваемая отъ льна и пеньки, извѣстная подъ названіемъ *мотковъ*;*) къ этимъ родамъ даней, смотря по ходу крестьянскаго хозяйства и по свойству мѣстности, прибавлялись разные роды даней менѣе постоянные и разнообразившіеся въ различныхъ имѣніяхъ смотря по обстоятельствамъ: то взымалась десятина съ гусей, то налагалась на крестьянъ обязанность доставлять извѣстное количество грибовъ или хмѣлю,**) то, наконецъ, если крестьяне разводили пасѣку, они обязаны были отдавать помѣщику ежегодно десятую колоду пчелъ или вмѣсто нея ея стоимость, деньгами, такъ называемую *пчельную десятину* (обозначенную въ инвентаряхъ суммою 8 злотыхъ за каждую десятую колоду); если количество пчелъ, принадлежавшихъ крестьянину было менѣе десяти колодъ, то вмѣсто пчельной десятины, крестьяне платили *очковое*, т. е. по $1/2$ злотого подати отъ каждой колоды.

Такимъ образомъ если свести къ одному итогу все количество разнообразныхъ даней, которыми обложены были въ XVIII столѣтіи волынскіе крестьяне и если перевести итоги къ одному знаменателю, принявъ за общую мѣру стоимость рабочихъ дней, то мы получимъ слѣдующіе цифры, выражающія степень экономической зависимости крестьянъ отъ помѣщиковъ:

---

*) Количество курей, приносимыхъ каждымъ крестьянскимъ семействомъ помѣщику, было отъ 2 до 5 въ годъ; яицъ отъ 5, до 10; мотковъ, т. е. свертковъ пряжи 3—4; по оцѣнкѣ самихъ-же инвентарей стоимость этой дани равнялась отъ $1/2$ до $2\,1/2$ злотыхъ въ годъ, т. е. стоимости $1\,1/2$—7 рабочихъ дней.

**) Количество этихъ прибавочныхъ даней, за исключеніемъ пчельной десятины и очковаго, по оцѣнкѣ инвентарей, простиралось до стоимости 1—2 злотыхъ или отъ 3 до 6 рабочихъ дней.

Рабочихъ дней крестьяне отбывали какъ minimum—194 дня, стоимоимостію въ 65 злотыхъ. Чиншей и подорожчизны плотили по меньшей мѣрѣ 8 злотыхъ т. е. 24 рабочихъ дней; даней натурою, не считая пасѣки, давали на сумму $4^1/_2$ злотыхъ т е. стоимостію въ 13 рабочихъ дней. Сложивши эти итоги, получаемъ общую цыфру въ $77^1/_2$ злотыхъ или 231 рабочихъ дней въ году. Цифра эта представляетъ minimum, относящійся только къ началу разсматриваемаго столѣтія, но такъ какъ въ теченіи столѣтія обязанности безпрестанно усиливались, то для опредѣленія ихъ отношеній въ концѣ столѣтія представимъ итогъ maximumà означенныхъ въ инвентаряхъ повинностей; онъ даетъ слѣдующія цыфры:

Рабочихъ дней		240	стоимостію въ	80 злотыхъ
Чинша и подоржчины		48	—	16
Даней натурою		33	—	11
	Итого.	321	—	107

Кіевское Полѣсіе составляло мѣстность, малоусту упавшую Волыни въ отношеніи густоты народонаселенія, но мѣстность эта лежала ближе къ украинѣ и слѣдовательно представляла болѣе удобства для крестьянскихъ побѣговъ; потому количество барщины и другихъ повинностей, установленныхъ помѣщиками, не достигало цифры повинностей, которыми обложены были волынскіе крестьяне. Такъ количество урочныхъ дней барщины до половины XVIII столѣтія постоянно равняется только 2 днямъ въ недѣлю *) и

*) Впрочемъ норма эта опредѣлялась только обычаемъ, вытекавшимъ изъ экономическихъ интересовъ помѣщиковъ, но она не исключала возможности далеко ее превысить въ случаѣ, если помѣщикъ имѣлъ въ виду предпріятіе на столько выгодное, что могъ рисковать обыкновенными экономическими отношеніями своего хозяйства.

только подъ конецъ столѣтія нѣсколько повышается: именно зимою взымается по 2 дня въ недѣлю а въ лѣтнее полугодіе по 3. Изъ сверхъурочныхъ дней первая появляется сторожа въ размѣрѣ 10 дней въ годъ, за тѣмъ съ половины столѣтія присоединяются 6 дней закосковъ, зажинковъ и т. д. и 4 толоки сухія и мокрыя, а также по 12 дней въ году шарварковъ, также по одному рабочему дню въ недѣлю для отдѣлки пряжи (въ теченіи полугодія); все это вмѣстѣ составило къ концу столѣтія цыфру 58 рабочихъ дней въ году отъ каждаго семейства. Сверхъ того въ концѣ столѣтія (съ 1780) появляются и работы сверхъурочныя въ видѣ обязанностей: садить капусту, полоть просо, обработывать огородъ и придѣльныя растенія и т. д. въ размѣрѣ отъ 6 до 10 дней въ годъ отъ каждой крестьянской семьи. Такимъ образомъ вся цифра рабочихъ дней, взымавшаяся съ крестьянъ полѣскихъ въ началѣ XVIII столѣтія, не превышала цифры 114 дней, къ концу же его повысилась до 200.

Денежные чинши и подоржчина взимались въ Полѣсіи въ размѣрѣ одъ 10 до 19 злотыхъ, но не представляли столь постояннаго явленія какъ на Волыни и вообще гораздо болѣе замѣнялись натуральными данями. Послѣднія были въ Полѣсіи самыя разнородныя и многочисленныя. Самые постоянные виды ея составляли: медъ, ленъ, грибы и куры. Дань медовая замѣняла взымаемую на Волыни пчельную десятину и очковое; размѣръ ея былъ самый разнообразный и зависѣлъ отъ количества бортей, пріобрѣтенныхъ крестьянами, онъ колебался между 1—7 бельцами

Такъ изъ счета издержекъ, употребленныхъ желѣзно, на постройку плавильнаго завода помѣщикомъ Павшею, мы видимъ, что онъ заставлялъ работать при постройкѣ крестьянъ изъ двухъ своихъ селъ по 6 день въ недѣлю въ теченіи цѣлаго полугодія. (См. № 6).

(средняя стоимость бельца равнялась 3 злотымъ); десятина отъ льна взималась въ размѣрѣ 5—10 повисемъ; отъ грибовъ 1, а въ концѣ столѣтія по 2 сотни; отъ курей 2 до 4; яицъ 10—15 *). Сверхъ того назначались помѣщиками дани менѣе постоянныя, различныя въ различныхъ имѣніяхъ; такъ въ приведенныхъ инвентаряхъ въ нѣкоторыхъ имѣніяхъ мы встрѣчаемъ повинность доставлять ежегодно 1 или 2 мѣрки хмѣлю, въ другихъ десятину отъ гусей, въ иныхъ дань кошенилью, дранью, ягодами, пряжею (мотки), льнянымъ семенемъ и т. д. Къ концу столѣтія прибавляется и осепъ, который доходитъ въ размѣрѣ до 4 мѣръ жита и 8 мѣръ овса (инвентарь 1794 года), стоимостью въ 12 злотыхъ *).

Такимъ образомъ общая сложность повинности крестьянскихъ въ кіевскомъ Полѣсіи представляла въ началѣ XVIII столѣтія слѣдующія цыфры:

Рабочихъ дней	114	стоимостію въ	38 злотыхъ
Чиншей и подорожчины	30	—	10
Даней натурою	18	—	6
Итого.	162	—	54

*) Дѣлая оцѣнку натуральныхъ повинностей, по стоимости ихъ, обозначенной самими инвентарями, мы получаемъ слѣдующія цыфры: принявъ за среднюю мѣру по крайней мѣрѣ 1 белецъ меда отъ каждаго крестьянина—получиться стоимость 3 злотыхъ; за 5—10 повисемъ льна ½—1 зл. за 100—200 грибовъ—½ до 1 злотого; за 2—4 курей тоже ½ зл.—общая сложность этихъ 4 видовъ натуральной дани представляетъ такимъ образомъ стоимость отъ 5 до 7 злотыхъ или отъ 15 до 21 рабочаго дня.

**) См. №№ 1, 14, 16, 43, 82, 182, 194 и 310.

Въ концѣ же столѣтія:

Рабочихъ дней	195	стомоистію въ	65 злотыхъ
Чиншей и подорожчины	57	—	19
Даней натурою	24	—	8
Дани хлѣбомъ	36	—	12
Итого.	312	—	104

Такимъ образомъ количество повинностей, взимаемыхъ въ Полѣсіи къ концу столѣтія, достигло почти цыфры повинностей, возложенныхъ на крестьянъ волынскихъ и усиливалось въ теченіи столѣтія гораздо быстрѣе, чѣмъ на Волынй, явленіе, которое можно объяснить только тѣмъ обстоятельсгвомъ, что на полѣскую мѣстность бо́льшее вліяніе оказывала, по причинѣ близкаго сосѣдства, степень заселенія степной украины.

Совершенно такія-же цифры даютъ намъ инвентари западнаго Подолія съ тою только разницею, что количество рабочихъ дней нѣсколько въ нихъ слабѣе чѣмъ въ Полѣсіи, и что натуральная дань медомъ, грибами и вообще лѣсными продуктами въ Подоліи не взималась; но общая цифра повинностей остается таже, что и въ Полѣсіи, вслѣдствіе того, что дань хлѣбомъ (осепъ) появляется съ самаго начала столѣтія и притомъ восполняется десятиною отъ скота. Каждый крестьянинъ вносилъ ежегодно помѣщику подати: *пороговщину*—1 до 1½ злотаго за каждаго вола; *гостыну*—6 грошей отъ каждой овцы или *десятину* натурою т. е. десятую овцу и двадцатую свинью отъ вскормленныхъ или пріобрѣтенныхъ имъ животныхъ. *)

Затѣмъ количество крестьянскихъ повинностей значительно меньше въ инвентаряхъ той мѣстности, которая

---

*) Ст. №№: 4, 39, 42.

составляла область переходную отъ Полѣсія къ Украинѣ, т. е. въ инвентаряхъ, составленныхъ въ Житомирскомъ повѣтѣ Кіевскаго воеводства,*) или въ самой сѣверной, прилагавшей къ Полѣсію, полосѣ Кіевскаго повѣта. При пересмотрѣ этихъ инвентарей оказывается, что въ этой мѣстности почти до конца XVIII столѣтія количество барщины не превышало 2 тяглыхъ дней въ недѣлю, и по большей части колебалось между однимъ и двумя днями такъ, что крестьяне въ теченіи лѣтняго полугодія отбывали по 2 дня въ недѣлю съ каждаго семейства, а въ зимніе мѣсяцы только по 1 дню; въ послѣднемъ лишь десятилѣтіи (по инвентарю 1796 г.) количество это возросло лѣтомъ до 3, а зимою до 2 дней; прибавочные, сверхъурочные дни появляются только съ половины столѣтія: прежде всего сторожа, потомъ зажинки, обжинки, толоки и т. п. наконецъ шарварки; къ концу столѣтія, они въ общей сложности достигаютъ цифры 42 рабочихъ дней въ году.—Изъ денежныхъ взносовъ существуетъ одна подорожчина и ее мы встрѣчаемъ въ инвентаряхъ этой мѣстности не раньше 6-го десятилѣтія XVIII столѣтія, до конца-же его она не превышаетъ цифры 8 злотыхъ. Количество дани, приносимой натуральными произведеніями, тоже слабѣе въ Житомирскомъ повѣтѣ, чѣмъ въ мѣстностяхъ, которыя были прежде разсмотрены. Онѣ появляются только въ началѣ второй четверти столѣтія (первый разъ мы ихъ встрѣчаемъ въ инвентарѣ 1727 года) и представляютъ въ то время повинность весьма не обременительную; дань ограничивается однимъ ковшемъ меду, сотнею грибовъ и 2 курями въ годъ, что въ общей сложности едва превышаетъ стоимость 2 злотыхъ или 6 рабочихъ дней; съ

*) Нынѣшніе уѣзды: Житомирскій, южная половина Новоградъ—Волынскаго, Бердичевскій, западная часть Радомысльскаго и сѣверная Сквирскаго.

половины столѣтія количество дани постепенно усиливается, въ составъ ея входятъ свертки пряжи, хмѣль и яйца, такъ что въ концѣ столѣтія она достигаетъ стоимости 6 злотыхъ или 18 рабочихъ дней.—*) Такимъ образомъ въ мѣстности, находившейся на рубежѣ Полѣсія и степной Украины, еще во второй четверти XVIII столѣтія всѣ повинности крестьянъ ограничивались обязанностью отбывать 78 урочныхъ дней барщины въ годъ и доставлять дань натурою, стоимостью около 2 злотыхъ, или въ общей сложности, 82 рабочими днями, стоимостью въ 28 злотыхъ. Быстро увеличиваясь, въ послѣднемъ десятилѣтіи XVIII столѣтія повинности эти представляли слѣдующія цифры:

Рабочихъ дней	172	стоимостью въ	57	злотыхъ
Подорожчины	24	—	8	злотыхъ
Даней натурою	18	—	6	злотыхъ
Итого	214	—	71*)	

Такимъ образомъ малая степень населенности Украины вліяла на ближайшую къ ней мѣстность еще сильнѣе, чѣмъ на нѣсколько болѣе отдаленныя области; вліяніе это выразилось, какъ гораздо болѣе слабою цифрою крестьянскихъ повинностей, такъ и быстрымъ возрастаніемъ ея по мѣрѣ заселенія Украины. Общая цифра крестьянскихъ повинно-

*) По инвентарю 1796 года и по его-же оцѣнкѣ дань распредѣлялась на каждое крестьянское семейство слѣдующимъ образомъ: мѣра хмѣлю—стоимостью въ 2 злотыхъ, грабы на сумму также 2 злотыхъ, 2 мотки пряжи—½ злотого, 3 курей 1½ злотого 10 яицъ—3 гроша.

**) Смотри №№; 17, 20, 27, 37, 48, 50, 58, 64, 182 и 320.

стей, хотя и въ концѣ столѣтія далеко не достигла той высокой степени развитія, на которой она стояла въ Полѣсіи, Подоліи и Волыни, но тѣмъ не менѣе въ теченіи 60 лѣтъ она успѣла почти утроиться.

Очевидно, что въ самой Украинѣ, на всемъ пространствѣ южныхъ $^2/_3$ нынѣшнихъ Кіевской и Подольской губерній, повинности крестьянъ должны были взиматься еще въ болѣе слабомъ размѣрѣ: хлопоты помѣщиковъ о заселеніи этой области и открытыя ими слободы подали поводъ къ ослабленію власти и доходовъ помѣщиковъ въ сосѣднихъ земляхъ и воеводствахъ въ силу того обстоятельства, что развили въ большихъ размѣрахъ побѣги крестьянъ, для которыхъ они открывали пристанище, безопасное отъ всякаго юридическаго преслѣдованія и привольное по экономическимъ условіямъ быта. Для того, чтобы крестьяне бѣжали изъ мѣстъ своего жительства въ новыя слободы, необходимо было, чтобы владѣльцы послѣднихъ предложили бѣглецамъ такія именно условія, которыя были бы гораздо болѣе выгодны, чѣмъ тѣ, въ которыхъ они находились на родинѣ и чтобы, до извѣстнаго времени, пока народонаселеніе не достигло бы достаточной степени развитія, они не обременяли слишкомъ поспѣшными нововведеніями разъ предложенныхъ условій. Такого образа дѣйствій и придерживались дѣйствительно землевладѣльцы украинскіе, разсчитывая, что развитіе народонаселенія въ принадлежащихъ имъ пустыряхъ можетъ сдѣлаться для нихъ, хотя въ болѣе или менѣе отдаленномъ будущемъ, обильнымъ источникомъ дохода; разсчетъ этотъ, сопряженный съ нѣкоторымъ непосредственнымъ матеріяльнымъ убыткомъ, они могли примѣнить къ практикѣ тѣмъ легче, что собственно при тогдашнемъ состояніи края онъ представлялъ единственный возможный исходъ. При первой попыткѣ усилить количество крестьянскихъ повинностей или сократить срокъ

слободы, все недавно собравшееся народонаселеніе, не успѣвшее еще сродниться съ новымъ мѣстомъ жительства и обзавестись правильнымъ хозяйствомъ, разбѣжалось бы изъ села, предоставивъ нетерпѣливому владѣльцу обладаніе пустымъ урочищемъ, и лишивъ его и тѣхъ незначительныхъ доходовъ, которые онъ могъ получать изъ слободы. Не удивительно потому, что помѣщики не торопились сокращать льготные годы, предоставленные ими слобожанамъ, и терпѣливо ожидали того времени, когда они будутъ въ состояніи воспользоваться всею полнотою правъ, предоставленныхъ имъ законами речипосполитой. Такимъ образомъ въ теченіи первой половины XVIII столѣтія крестьяне всей южной украины находились какъ бы въ переходномъ, весьма для нихъ удобномъ, состояніи—они или вовсе ничего не платили помѣщику за пользованіе землею, или вносили самые незначительные чинши и дани. Инвентари, составленные въ это время въ южной украинѣ, весьма рѣдко встрѣчаются въ актовыхъ книгахъ, а если иногда они и вносились въ акты, то ограничивались указаніемъ дохода получаемаго помѣщикомъ съ мельницъ, винокуренныхъ заводовъ и т. п.; крестьяне хотя и перечислялись поимянно, но послѣ составленія ихъ списка въ инвентарь вносилась общая замѣтка »крестьяне эти сидятъ еще на слободѣ, недавно пришли, никакой барщины не исполняютъ и чинша не плотятъ«*). Въ такомъ выжидательномъ положеніи помѣщики оставались нѣсколько долѣе, чѣмъ до половины столѣтія, только около 1760 года начали истекать сроки слободъ, первоначально обѣщанные крестьянамъ, и около этого времени появляются первыя болѣе опредѣленныя повинности крестьянъ; но вѣроятно владѣльцы не считали еще колонизацію прочно установившеюся, потому, что первыя обяза-

*) См. инвентарь мѣстечка Рокитна № 21, стр. 53.

тельныя повинности, возложенныя ими на крестьянъ, представляютъ еще весьма слабыя цифры; такъ въ инвентарѣ Богуславскаго староства, составленномъ въ 1766 году, мы находимъ, что крестьяне вовсе барщины не отбывали и что всѣ ихъ повинности ограничивались *осепомъ* и денежными взносами, не превышавшими, въ среднемъ размѣрѣ и въ общей сложности суммы 20 злотыхъ, т. е. стоимости 60 рабочихъ дней *). Но и это незначительное количество повинностей не могло быть встрѣчено равнодушно крестьянами, успѣвшими уже свыкнуться съ болѣе свободнымъ экономическимъ положеніемъ въ теченіи льготнаго слободского срока. Волненія среди крестьянской массы, вызванныя мѣрами польскаго правительства и общества, употребленными съ цѣлью фанатическаго преслѣдованія православія и насильственной пропаганды уніи, пріобрѣтаютъ особенную силу въ то именно время, когда помѣщики съ своей стороны вводятъ, первыя обязательныя повинности крестьянъ. Такимъ образомъ реакція, вызванная религіознымъ преслѣдованіемъ, находитъ точку опоры и въ экономическомъ положеніи жителей края и отъ совмѣстнаго дѣйствія обѣихъ причинъ народное раздраженіе разражается, наконецъ, страшною катастрофою 1768 года, извѣстною подъ именемъ коліивщины. Событіе это, помимо другихъ побудительныхъ причинъ, должно было заставить шляхтичей, въ виду постоянной опасности новаго народнаго взрыва, обходиться крайне осторожно съ интересами земледѣльческаго народонаселенія; притомъ, кромѣ того впечатлѣнія, которое произвела на шляхтичей коліивщина, явилось еще новое экономическое обстоятельство, не выгодное для владѣльцевъ степной украины. Въ 1775

*) Чинша 2 рубля въ годъ; *подымнаго* отъ 1 ½—3 гривенъ; *косового*—3 гривны и *осепа* отъ 1—2 осьмухъ (см. № 62, стр. 131—132).

году уничтожена была запорожская Сѣчь и Русское правительство приняло рѣшительныя мѣры для заселенія обширныхъ степей запорожскихъ. Послѣ присоединенія къ Россіи Крыма исчезла опасность отъ Татарскихъ набѣговъ и земледѣльческое населеніе получило возможность жить безопасно на всемъ пространствѣ Новороссійскаго края. Такимъ образомъ на границѣ речипосполитой открывалась новая обширная территорія предназначенная для земледѣльческой колонизаціи, и вмѣстѣ съ тѣмъ открывалось новое поле для побѣговъ крестьянъ; слѣдовательно Новороссійскій край долженъ былъ повліять въ концѣ XVIII столѣтія на условія крестьянскаго быта сосѣднихъ съ нимъ воеводствъ рѣчипосполитой точно также, какъ вліяла на эти условія украина въ теченіи цѣлаго столѣтія, и вліяніе это должно было обнаружиться тѣмъ сильнѣе, чѣмъ ближе прилегала данная область речипосполитой къ бывшимъ запорожскимъ степямъ. Конечно крестьяне кіевской Украины и Брацлавщины, лежавшихъ на самой границѣ Херсонскихъ степей, болѣе другихъ имѣли возможность бѣжать въ новыя мѣста поселенія, тѣмъ болѣе безопасныя, что онѣ лежали уже за границею шляхетской речипосполитой, отъ юридическихъ и экономическихъ порядковъ которой крестьяне отбивалися и бѣгали уже въ теченіи двухъ столѣтій. Помѣщики этихъ областей почувствовали, что осуществленіе надеждъ возлагаемыхъ ими на постепенное заселеніе ихъ имѣній и на введеніе въ нихъ нормальныхъ, по ихъ мнѣнію, помѣщичьихъ отношеній, опять должно затянуться на неопредѣленное время, что крестьянское народонаселеніе, за которымъ они гонялись столь долго и неутомимо, еще разъ ускользаетъ изъ ихъ рукъ и что для него внезапно открылся исходъ изъ искустно разставленной западни украинскихъ слободъ, которыя такъ недавно могли казаться шляхтичамъ послѣднимъ и окончательнымъ подвигомъ на

пути закрѣпощенія южно-русскаго народа. Ясно было, что помѣщики южныхъ воеводствъ должны были пойти на уступку и предоставить крестьянамъ такія льготы, которыя привязали бы ихъ къ мѣсту жительства и отстранили влеченіе къ дальнѣйшему переселенію; иначе они не могли бы весьма долго разсчитывать на рабочія силы, необходимыя для извлеченія дохода изъ плодоносной, принадлежавшей имъ почвы. Средство, которое представилось имъ, какъ условіе прямо ведущее къ цѣли—это было предоставленіе крестьянамъ поземельной собственности. Дѣйствительно съ начала послѣдней четверти XVIII столѣтія въ актовыхъ книгахъ начинають появляться многочисленные документы, свидѣтельствующіе о правѣ крестьянъ на потомственное владѣніе болѣе или менѣе значительными участками земли, документы несуществовавшіе вовсе до указаннаго времени или существовавшіе только въ видѣ весьма рѣдкихъ исключеній. Что поводомъ внезапной раздачи старостами и помѣщиками крестьянамъ поземельной собственности были дѣйствительно выше указанныя экономическія причины, въ томъ ясно убѣдимся цифрами, если распредѣлимъ документы, свидѣтельствующіе о правѣ крестьянъ на поземельное владѣніе по географическому положенію мѣстностей, къ которымъ они относятся, и по хронологическому порядку времени, въ которомъ они были составлены.

Пересмотрѣвъ тщательно записовые отдѣлы актовыхъ книгъ XVIII вѣка, въ которые вносились документы, устанавливавшіе право на поземельную собственность вообще, мы нашли 280 документовъ относящихся къ крестьянскому землевладѣнію. Конечно, количество это представляетъ собою только весьма незначительную долю документовъ подобнаго рода существовавшихъ въ дѣйствительности, такъ какъ весьма рѣдко крестьянинъ находилъ нужнымъ или

имѣлъ возможность заявить въ актовыя книги дарственную запись, полученную имъ отъ владѣльца, равно какъ и купчую крѣпость или духовное завѣщаніе, по которымъ онъ пріобрѣталъ права на землю отъ односельцевъ или родныхъ. Крестьяне не были признаны по польскому праву лицами правоспособными и потому не могли являться въ судъ самолично; для того, чтобы совершить любое юридическое дѣйствіе въ гродѣ или земствѣ, хотя бы простую явку въ книги документа, крестьянинъ могъ являться не иначе, какъ, подобно малолѣтнему, въ сопровожденіи (cum assistentia, de jure debita) опекуна, т. е. помѣщика или его повѣреннаго, и послѣдній долженъ былъ заявить предварительно передъ урядомъ свое согласіе на юридическое дѣйствіе, предпринимаемое крестьяниномъ; помимо этой формальности, затруднявшей явку крестьянскихъ документовъ, а иногда, дѣлавшей ее невозможною, сами крестьяне, отчасти по безграмотности и непониманію чуждыхъ для нихъ законовъ, отчасти по недовѣрію къ шляхетскимъ судамъ, не хлопотали о явкѣ своихъ документовъ въ актовыя книги и считали свою собственность вполнѣ обезпеченною домашними документами и свидѣтельствомъ старожиловъ о продолжительномъ безспорномъ владѣніи. Такимъ образомъ документы, обрѣтающіеся въ записовыхъ книгахъ не даютъ намъ права судить о количествѣ земли, принадлежавшей крестьянамъ, но, во всякомъ случаѣ, при хронологической и географической групировкѣ, могутъ указать время и мѣстность въ которыхъ стало развиваться крестьянское землевладѣніе. Вотъ цифры, извлеченныя изъ такой групировки относительно времени.

Изъ числа документовъ, указывающихъ на крестьянское землевладѣніе, внесенныхъ въ актовыя книги, составлены были въ первой половинѣ столѣтія, т. е. съ 1700 по 1750 годъ только 15, (въ томъ числѣ шесть купчихъ крѣпостей, состав-

ленныхъ еще во время существованія козачества). Далѣе документы распредѣляются слѣдующимъ образомъ по десятилѣтіямъ:

съ 1750	по 1760	составлено	6	документовъ.
— 1760	по 1770	—	13	—
— 1770	по 1780	—	59	—
— 1780	по 1790	—	117	—
— 1790	по 1796	—	70	—

Такимъ образомъ изъ числа имѣющихся документовъ, только 5% составлены за цѣлую первую половину XVIII столѣтія, а 88% относятся къ послѣднему двадцатипятилѣтію (1770—1796); коліивщина (1768) и наведенный ею на шляхту паническій страхъ, а еще болѣе уничтоженіе Запорожья (1775) и колонизація Новороссійскаго края, объясняютъ это внезапное развитіе крестьянскаго землевладѣнія.—Такія-же результаты даютъ намъ численныя отношенія документовъ, если мы ихъ подвергаемъ географической группировкѣ. Въ этомъ отношеніи мы получаемъ слѣдующія цифры: документовъ о поземельной собственности крестьянъ составлено:

въ Кіевской Украинѣ	—	180	т. е.		64%
— Брацлавщинѣ	—	66	—	почти	24%
— Житомирскомъ повѣтѣ	—	15	—	свыше	5%
— Подоліи —	—	17	—	—	6%
— Полѣсіи —	—	2	—	менѣе	1%

Такимъ образомъ право крестьянъ на поземельную собственность развивалось по преимуществу въ степной мѣстности, граничившей съ Новороссійскимъ краемъ: въ Кіевщинѣ и Брацлавщинѣ, на долю которыхъ приходится 88% наличныхъ документовъ; затѣмъ оно было весьма слабо развито въ лежавшихъ непосредственно за ними областяхъ:

Подоліи*). и Житомирскомъ повѣтѣ, носило совершенно случаный характеръ и попадалось только въ видѣ исключеній въ Полѣсіи и наконецъ вовсе не существовало на Волыни.

Если обратимъ вниманіе на распредѣленіе указанныхъ документовъ по отдѣльнымъ имѣніямъ, то можемъ замѣтить еще одно доказательство, подтверждающее прямую зависимость возникновенія крестьянской поземельной собственности отъ экономическаго положенія землевладѣльцевъ. Изъ нихъ владѣльцы временные или пожизненные, какими были напримѣръ старосты, управлявшіе въ качествѣ пожизненныхъ арендаторовъ королевскими имѣніями, по самому свойству своихъ правъ на землевладѣніе болѣе заинтересованы были въ томъ, чтобы усилить непосредственное повышеніе цифры дохода и менѣе были расположены думать о выгодахъ, которыя имѣніе можетъ доставить въ далекомъ будущемъ. Вслѣдствіе такого разсчета, старосты старались болѣе другихъ владѣльцевъ развить крестьянское землевладѣніе; они не могли разсчитывать на возвышеніе въ будущемъ цѣнности земли, такъ какъ послѣдняя находилась только во временномъ ихъ пользованіи, а между тѣмъ раздача ея крестьянамъ возвышала немедленно цифру дохода, обеспечивая домовитость крестьянина, она ручалась за постоянное присутствіе въ имѣніи рабочихъ рукъ и за правильный взносъ дани и повинностей и, притомъ, доставляла единовременный значительный доходъ, такъ какъ, при полученіи такъ называемой »дарственной записи« на землю, крестьяне обязаны были вносить въ экономическую кассу сумму денегъ, равную почти

*) Всѣ 17 документовъ, свидѣтельствующіе о крестьянскомъ землевладѣніи въ Подоліи, относятся исключительно къ двумъ староствамъ: Летичевскому и Барскому, лежащимъ на границѣ съ Брацлавщиною

стоимости даримой имъ земли.—Такимъ образомъ крестьянское землевладѣніе развилось особенно быстро и въ довольно значительныхъ размѣрахъ въ староствахъ; количество документовъ, относящихся къ нѣкоторымъ изъ нихъ, наводитъ даже на мысль, что въ многихъ староствахъ (напримѣръ въ Богуславскомъ, Каневскомъ, Хмѣльницкомъ) вся земля была предоставлена старостами крестьянамъ въ потомственное владѣніе на извѣстныхъ условіяхъ, обеспечивавшихъ нѣкоторый доходъ старостамъ отъ отчужденныхъ поземельныхъ участковъ.—Вообще изъ указанныхъ 280 документовъ—180, т. е. 64% относится къ крестьянскому землевладѣнію въ староствахъ*).

Изъ остальныхъ имѣній гораздо больше развито было крестьянское землевладѣніе въ крупныхъ имѣніяхъ, чѣмъ въ мелкихъ. Владѣльцы первыхъ, обладая огромными территоріяльными пространствами, не дорожили небольшими клоч-

*) Документы эти распредѣляются слѣдующимъ образомъ по староствамъ:

а) Въ кіевской украинѣ:	въ Богуславскомъ	староствѣ	ихъ	58
	въ Каневскомъ	—	—	34
	въ Чигиринскомъ	—	—	10
	въ Сѣницкомъ	—	—	4
	въ Прилуцкомъ	—	—	3
	въ Черкаскомъ	—	—	1
	въ Звенигородскомъ		—	1
	въ Германовскомъ	—	—	1
б) въ Брацлавщинѣ:	въ Хмѣльницкомъ	—	—	24
	въ Винницкомъ	—	—	10
	въ Гайсинскомъ	—	—	7
	въ Литинскомъ	—	—	7
	въ Брацлавскомъ	—	—	3
г) Въ Подоліи:	въ Летичевскомъ	—	—	12
	въ Барскомъ	—	—	5
Итого —	— —	—	—	180

ками земли, которыя раздавали сами или уполномочивали раздавать своихъ повѣренныхъ въ потомственное владѣніе крестьянамъ; помимо желанія способствовать умноженію количества народонаселенія въ своихъ имѣніяхъ, ясно высказаннаго въ началѣ почти каждой дарственной на землю записи, помѣщики пользовались еще значительными суммами, которыя крестьяне уплачивали за эти дарственныя, и которыя значительно усиливали скудный, пока, доходъ изъ обширныхъ имѣній; такимъ образомъ все количество документовъ, относящихся къ крестьянскому землевладѣнію въ имѣніяхъ крупныхъ владѣльцевъ, достигаетъ цифры 75 изъ 280 т. е. составляетъ 27%.—*) Гораздо менѣе развито было это землевладѣніе въ имѣніяхъ болѣе мелкихъ владѣльцевъ, болѣе дорожившихъ землею, болѣе разсчетливыхъ и притомъ управлявшихъ по большей части лично хозяйствомъ и слѣдовательно извлекавшихъ относительно большій доходъ изъ своихъ имѣній. Хотя общая экономическая потребность привязать крестьянъ къ землѣ отразилась и на мелкихъ собственникахъ, но они уступали ей только необходимое и надѣляли крестьянъ землею только въ крайнихъ случаяхъ. Такъ количество дарственныхъ записей, выданныхъ средними и мелкими помѣщиками, не превышаетъ 6% общаго ихъ количества, (въ актовыхъ книгахъ ихъ оказалось только 17) **).

Земля, поступавшая въ собственность крестьянъ какъ въ староствахъ, такъ и въ частныхъ имѣніяхъ, становилась ихъ

---

*) Въ томъ числѣ 32 дарственныя записи выданы Любомирскими; 20 Яблоновскими; 7 Потоцкими; 4 Радзивилами; остальныя же Сангушками, Тарновскими, Ходкевичами и Молодецкими.

**) Остальные 8 документовъ т. е. 3% общей цифры падаютъ на долю болѣе древняго права крестьянъ на землю, уцѣлѣвшаго еще отъ временъ козачества.

потомственною собственностью не безъусловно; условія, ограничивавшія право собственности, бывали самыя многоразличныя, но вообще онѣ подходятъ подъ два типа; въ первомъ случаѣ крестьянинъ обязанъ былъ отъ количества полученной имъ земли, отдавать постоянную ежегодную долю дохода владѣльцу, т. е. онъ становился какъ-бы вѣчнымъ арендаторомъ своего участка земли; ограниченіе такого рода мы особенно постоянно встрѣчаемъ въ тѣхъ случаяхъ, гдѣ владѣлецъ жалуетъ крестьянину угодье, представляющее особенное удобство;—по большей части прудъ или мельницу или возможность устроить таковыя. Въ большей-же части случаевъ ограниченіе такого рода—т. е. обязанность отдавать ⅓, ½ и т. п. дохода не существовалъ и владѣлецъ обыкновенно отчуждалъ вполнѣ землю въ пользу крестьянина, оставляя постоянно лишь одно юридическое ограниченіе права собственности: крестьянинъ землевладѣлецъ не имѣлъ права продавать или вообще передавать свою землю во владѣніе другому лицу безъ вѣдома и разрѣшенія экономіи, не имѣлъ права уступать ее никому другому, кромѣ крестьянъ принадлежавшихъ одному и тому-же владѣльцу и терялъ право на землю въ случаѣ выхода своего изъ имѣнія. Кромѣ этихъ ограниченій, оставлявшихъ владѣльцу постояное право контроля надъ распредѣленіемъ крестьянской собственности, помѣщики обыкновенно соблюдали еще одно условіе при надѣлѣ крестьянъ землею: документу они придавали форму дарственной записи даже въ томъ случаѣ, если крестьянинъ покупалъ у нихъ землю на наличныя деньги, что происходило въ значительномъ количествѣ случаевъ, и притомъ, нерѣдко помѣщали въ концѣ дарственной лаконическую приписку: »до дальнѣйшего моего распоряженія« или, если дарственная запись выдавалась уполномоченнымъ, то »до дальнѣйшаго распоряженія владѣльца«.—Очевидно, что при выдачѣ дарственныхъ записей владѣльцы имѣли зад-

нюю мысль: удержать временно приманкою поземельной собственности крестьянъ въ своихъ имѣніяхъ, переждать критическое въ экономическомъ отношеніи время и, по миновaніи его, отобрать назадъ въ силу »дальнѣйшаго распоряженія« документы, выданные крестьянамъ на землю и уничтожить дарственныя записи, на что всякій дарящій имѣлъ, по существовавшему закону, право.—Мы не можемъ рѣшить на сколько вѣренъ былъ разсчетъ помѣщиковъ, на сколько легко они моглибы осуществить вторую половину своего плана, еслибы крестьянское землевладѣніе успѣло разростись до широкихъ размѣровъ и пустить глубокіе корни и насколько рисковали они наткнуться при его осуществленіи на новый взрывъ народнаго негодованія или отчаянія. Речь посполитая не дожила до конца этой новой шляхетской комбинаціи. Въ 1792 гуду южнорусскій край былъ возвращенъ Россіи и шляхетскій порядокъ долженъ былъ уложиться въ новыя формы юридическаго и общественнаго строя. Въ первое время казалось, что формы эти были не только не враждебны идеалу помѣщичьихъ отношеній, къ которымъ стремилась шляхта, но, напротивъ того, въ значительной степени подготовляли его осуществленіе. Шляхтичи теряли, правда, юридическую власть подъ крестьянами, простиравшуюся въ речипосполитой до »права меча« но за то экономическое ихъ господство было вполнѣ признано закономъ и могло опереться на сильно организованную администрацію и на прочную власть, которою въ Россіи оберегался законъ, и которой и тѣни не представлялось въ речипосполитой. Хитрость и уловки въ отношеніи къ крестьянамъ сдѣлались лишни—явились средства удержать ихъ отъ побѣговъ, обращаясь къ администраціи, а не къ льготамъ и приманкамъ какъ было прежде. Потому послѣ 1792 года значительно ослабѣваетъ а чрезъ нѣсколько лѣтъ (съ 1796) и совсѣмъ прекращается раздача земель крестьянамъ; напротивъ того,

помѣщики отбираютъ прежде данныя или дарственныя записи и повсемѣстно отнимаютъ у крестьянъ землю. Въ староствахъ, поступившихъ въ частное владѣніе,*) гдѣ права крестьянъ на поземельную собственность утвердились болѣе прочно, владѣльцы, прибѣгаютъ нерѣдко къ перегону жителей цѣлыхъ селъ и мѣстечекъ на новыя мѣста жительства, для того, чтобы разорвать ихъ связь съ землею и уничтожить всякое воспоминаніе о правахъ на нее. Казалось, что шляхта достигла наконецъ давно желаннаго полнаго экономическаго господства надъ крестьянами и что, опираясь на покровительство, оказанное ей Русскимъ правительствомъ, она наконецъ сломила долго сопротивлявшійся народъ и дождалась полнаго торжества. На дѣлѣ однако торжество это было только временнымъ миражемъ: если въ 1792 году шляхетскія понятія о степени подчиненности крестьянъ и сходились съ нормою, признанною въ этомъ отношеніи русскимъ закономъ, то тождество это не могло долго продолжаться: порядокъ, представлявшійся по понятіямъ шляхты—окончательнымъ завершеніемъ дѣла, дальше котораго ничего желать не оставалось, для русскаго общества былъ только временною переходною ступенью общественнаго историческаго развитія. Между тѣмъ какъ шляхта наслаждалась своимъ statu quo и не помышляла даже подвергнуть критикѣ основанія, на которыхъ оно было воздвигнуто, русское правительство шло быстрыми шагами по пути общечеловѣческаго развитія и окончательно рѣшило крестьянскій

*) Постановленіемъ сейма 1790 г., 31 марта, староства: Каневское, Богуславское, Бѣлоцерковское и Хмѣльницкое были подарены въ потомственную собственность: первыя два князю Станиславу Понятовскому, а два послѣднія—гетману Браницкому и князю Іосифу Понятовскому.

вопросъ въ направленіи неожиданномъ для шляхты и, по всѣму вѣроянію, не весьма желательномъ съ точки зрѣнія шляхетскихъ идеаловъ—рѣшеніе это послѣдовало по Высочайшему манифесту 19 февраля 1861 года.

Владиміръ Антоновичъ.

1. Инвентарь мѣстечка Горошковъ и принадлежащихъ къ нему селъ съ исчисленіемъ количества крестьянъ, количества барщины и даней и съ оцѣнкою этихъ повинностей. 1700. Сентября 9.

Roku tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Septembra dwudziestego szostego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Jego Krolewskiey Mości Owruckim, przedemną, Janem Jakubowskim, namiesnikiem grodzkim Owruckim y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiemi, comparens personaliter urodzony jego mość pan Krzystof Baliński, łowczy Nowogrodzki, komornik graniczny Kyowski, inwentarz dobr miasteczka Horoszek, cum attinentiis, przez jego mość pana Michała Bohusza przy urzędzie grodzkim Żytomirskim spisany, y rękoma tegoż urzędu grodzkiego Żytomirskiego własnemi, przy pieczęciach dwoch, podpisany, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, Owruckich, ratione introcontentorum per oblatam podał, de tenore tali: Inwentarz miasteczka Horoszek y wsi niektórych, do niego należących, prez urodzonego jego mości pana Michała Bohusza, za dekretem trybunalskim, sabatho post festa solennia sacri pentecosten proximo, anno Domini millesimo septingentsimo, między wielmożnym jego mością panem Alexandrem Niemiryczem, podsędkiem ziemskim Kyowskim, a successorami świętey pamięci jego mości pana Theodora Niemirycza ferowanym, wydzielony, spisany przy urzędzie grodzkim Żytomirskim, die nona Septembris, anno eodem, w zamku Horoszkowskim: Miasteczko *Horoszki* puste, chłopa żadnego niemasz.

grunta Horoszkowskie ludzie inni zarabiają. *Solodyry* wieś: Onuszko Wowkon — robi dni dwa, miodu daie belcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, wołów ma dwa; drugi Kusmenko Wowkunenko—robi dni dwa, daie miodu belcy trzynaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwie, woła ma iednego y konia iednego; trzeci Chwesenko Wolkunenko—robi dni dwa, miodu daie belcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, woła ma iednego; czwarty Chwesenko Iwan, robi dzień ieden, miodu daie belcy sześć, lnu powisem pięć, grzybow sto, kur dwoie, woła ma iednego; piąty Hawrylenki dwa bracia, robią dni dwa, miodu daią belcy piętnaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, maią wołów dwa; szosty Łukian Wowkunenko, robi dzień ieden, daie miodu belcy sześć, lnu powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kurę iedne, ma wołów dwa y konia iednego; siodmy Jendrzey Hryban robi dni dwa, miodu daie belcy siedm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa, konia iednego; ósmy Eliasz Hryban, robi dni dwa, miodu daie belcy ośm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, wołów ma trzy, konia iednego; dziewiąty Stecko, robi dzień ieden, lnu powisem daie trzy, grzybów pięćdziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; dziesiąty Antoni Szopasenko—ten dań daie do Mołoczy jego mości panu Czaplicowi, robi dzień ieden, lnu powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kure iedne; iedynasty Iwan Michniukow zięć, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kure iedne; dwunasty Anton Wowkon—ten należy do jego mości pana Lubeckiego, a dań do zamku daie—belcy trzy; trzynasty Jacko Szeszenuw zięć, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kurę iedne, ma wołów dwa. *Colnowa* wieś: pierwszy Petro Michniuk robi dni dwa, miodu daie belcy pięć, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, woła ma iednego; drugi Jasko Kaczan woyt, nie robi pańszczyzny—miodu daie belcy pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa. *Selenszczyzna* wieś: pierwszy Daniło Butryk robi dni dwa, miodu daie belcy ośm, lnu powisem pięć, grzybów sto, kur dwoie, ma wołów dwa; drugi Andrzey Maleszczuk, robi dzień ieden, miodu daje belec ieden, lnu powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kurę iedne, ma wołów dwa; trzeci Karp Meleszczuk, robi dzień ieden, miodu daie belcy trzy, lnu powisem trzy, grzybów pięćdziesiąt, kurę iedne, woła ma iednego. *Hrezany* wieś—dań daią do zamku, a pańszczyzny jego mości panu Batkowskiemu robią: pierwszy Petro Hłuszczenko, miodu daie belcy dziesięć; drugi Daniło Hłuszczenko miodu daie belcy sześć; trzeci Ihnat

Hłuszczenko miodu daie belcy sześć; czwarty Jarczenko miodu daie belcy dwa; piąty Wołochowczenko Matwey daie miodu belcy cztyry; szósty Matwey Lesenko daie miodu belcy trzy ; siodmy Szoporenko Panko z Horoszeczek daie miodu belcy sześć; osmy Podyk z Horoszeczek dań do zamku daie belcy cztyry. — *Stawiszcze Ostrow:* pierwszy Ławrin Moskwicz robi dzień ieden, daie miodu belcy cztyry, lnu powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; drugi Klim, robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; trzeci Stephan Dmitruk robi dzień ieden, lnu powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; czwarty Waśko Howaczyk robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, wołów ma dwa; pięty Fedor Słobożanin robi dzień ieden, lnu powisem daie trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma woła iednego. *Skolobowcy:* pierwszy Hryć Kostyra: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma wołów dwa; drugi Tymosz Kostyro: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma woła iednego; trzeci Ławrynek Iwan robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma woła iednego ; czwarty Maximenko: robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piedziesiąt, kurę iedne, woła ma iednego. *Czerniawka* wieś : pierwszy Tkacz Iwan robi dzień ieden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kurę iedne, ma wołów trzy ; drugi Andreyko robi dzień jeden, lnu daie powisem trzy, grzybów piędziesiąt, kure iedne, ma woła iednego. *Baskaki:* chłopów w nich cztyrnaście, robocizny dni dwadzieścia pięć, dani belci sześć, czynszu złotych sto dwadzieścia, bo trzech iest, co po dniu tylko iednym w tydzień robią. Dani belców zkomputowanych czyni sto cztyrdzieście dziewięć; rachuiąc kożdy belec po złotych pięciu, czyni złotych siedmset cztyrdzieście y pięć; czynszu złotych sto dwadzieścia; aręda karczemna złotych sześćdziesiąt ; grzybów czyni numero tysiąc ośmset piędziesiąt, sto rachuiąc po groszy dwanastu szelęgami — złotych siedm groszy dwanaście ; za len, rachuiąc za powismy pięć szelęgami złoty ieden, złotych dwadzieścia ; za kur trzydzieścioro siedmioro, po sześci groszy szelęgami kurę rachuiąc, złotych siedm groszy dwanaście; panszczyzne, rachuiąc dzień po goszy sześciu, a chłopa każdego, dwa dni robiącego do roku, złotych dwadzieścia , — czyni złotych sześćset. Summa-summarum facit złotych tysiąc pięćset piędziesiąt y dziewięć y groszy dwadzieścia cztyry. У того інъвенътара, при печатехъ трохъ притисне-

ныхъ, подписы рукъ тыми словы: Kazimierz na Stetczance Stecki, chorąży Kyowski, podstarości Żytomirski, sędzia Włodzimirski grodzki. Kazimierz na Skorodrym Pruszyński, podstoli y sędzia grodzki Żytomirski, manu propria. Maciey Stephan Skuratowski, horodniczy Kyowski, pisarz grodzki Żytomirski, manu propria. А такъ тотъ інъвенътаръ, за поданемъ и прозъбою вышъ мянованое особы подаваючое, а за моимъ урадовымъ принятьемъ увесь, зпочатку ажъ до конца, слово въ слово, до книгъ нинешънихъ кгродскихъ Овъруцъкихъ есть уписаный.

Книга Овруцкая гродская, 1710—1713 года, № 3222; листъ 303.

---

2. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ мѣстечкѣ Ягельницѣ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній Іосифа Потоцкаго. 1701. Іюля 1.

Feria sexta in vigilia festi Visitationis gloriosissimæ Virginis Mariæ, anno Domini 1701.

Ad officium et acta præsentia, castrensia, capitanealia, camenecensia Podoliæ, personaliter veniens ministerialis regni generalis, providus Petrus Midziura, authenticatus juratus, unâ cum nobilibus: Ioanne Karpiński et Michaele Kurowski, sibi firmioris et evidentioris testimonii gratiâ adhibitis, in vim suæ veræ ac fidelis relationis, palam, publice libereque recognovit: Quia ipse, ex officiosa requisitione magnifici Iosephi de Potok in Stanisławow, Zbaraż et Niemirow Potocki, Haliciensis, Sniatinensis, Leżaysiensis, Czerwonogrodensis capitanei, ad bona oppidi Jagielnica, magnifici Francisci in Brzezie et Wodzisław Lanckoroński, subcamerarii generalis palatinatus Cracowiensis, Vielunensis, Bochnicensis capitanei, colonelli sacrae regiae majestatis, atque Antonii Ruszkowski, bonorum omnium generalis oeconomi, die hesterna, proxime preterita, una cum dictis nobilibus, praesens et personaliter condescendebat, ibidemque existens, laboriosos: Iwana Pczołana, Michayła y Dmitra fratres, de bonis villae Oprysowiec; Mikite Oprysowskiego, Stefana y Iakima Zaleskich, de Łysiec stary; Daniła cum fratre de Kniehinin, Karpa, Tomasza cum filio,

Andrea et Stołowczyka, de oppido Czerwonogrod ad suprafata bona profugos, ibidemque commanentes, unâ cum pueris, pecoribus, pecudibus totaque supellectili domestica, apud generosum Albertum Lanckoruński, thesaurarium Podoliaę, eorundemque bonorum gubernatorem, arestavit juridicumque imposuit arestum; quod arestum idem generosus gubernator suscepit; de quo praesens ejusdem meliorationis relatio, nobilibus praefatis id totum libere attestantibus et affirmantibus.

Книга гродская, Каменецъ Подольская, записовая и поточная, 1701 года, № 3955, листъ 105.

Примѣчаніе. Въ той-же книгѣ, кромѣ приведеннаго документа, находятся другіе акты, относящіеся къ поимкѣ бѣглыхъ крестіянъ, записанные на листахъ: 33, 51, 52, 57 на оборотѣ, 121, 150 (два документа) 161, 170, 171, 178, 191, 248 на оборотѣ, 249, 250, 266, 305, 310 (два документа).

---

3. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Сидоровки, Федоромъ Падаленкомъ, войту города Стеблева, Семену Вербицкому, на прудъ, сѣнокосъ и другія угодія, лежащія въ селѣ Сидоровкѣ. 1703. Мая 20.

Roku 1703, miesiąca Maja 20 dnia.

Ia, Fedor Padałenko, żytel steblowski, wiadomo czyniu tym moim pysmom, teper i na potomnyje czasy, komu o tom widaty potreba bude: Iż kupyłem byłem staw w Dimny Jhnatychy Szramkowny, żytelky sydorowskoj, za summu pewnuju monety dobroj, kopiejek 15, bez ynszych słuczajow; a że teper odpuskaju sławetnomu panu Semenu Werbickomu, na tot czas wojtu bywszomu steblowskomu, po perwoj joho u okopach zakładenoj praci, prez ukaz pana starosty Korsunskoho i dawnej potrybie, summy kopiejek 15, a nahorody, prez prawa nakazanoje, wziałem u neho talar i tym popołnieny ja wo wsiech utratach moich, kotryje wydałom: panu sotnyku steblowskomu, talarej try, atamanu horodowomu talar, kozakom trem, kotryje zosłanne byli według swiadoctwa do *Sydorowki;*

z ochoty atamanu sydorowskomu kopu z napojem, talar mohoryczowyi, horyłczanyi—tyż; za jeho wyczytych (sic) wsieh moích utrat popołnieniu, panu Semenu Werbickomu owyj staw Szramowskyi, z okopy oboich storon horowyje i sinożaty i z prynależytymy, u okopach zostajuczymi, jakoż ja, prez kuplu ot Dimny Szramkuwny, miłem, tak i jemu puskaju, żeni i djetiam jeho, na wiecznyje czasy, kolko budet jemu tym stawom i z okopy, kotoroj zostajet nyzsze stawu Bakumowoho Czernickoho, jako swoim własnym pożytkowaty, zaprodaty, darowaty i wieczne, komu schoczet, w possesyju pustyty; tedy ja waruju, aby w tom jeho spokojnom stawie i okopach, sinożatiach i okopach zostajuczych, nichto ne ważyłsia żadnoju miroju jakoj trudnosty, i tyż preszkody czynyty, a chtoby mił iz pryjateley Szramkowych do toho stawu znachodytyś, takowy powynen ne mene i ne jeho, Symona Werbickoho, za toj staw turbowaty, tolko powynen iz toju, kotoraja mnie prodawała, prawo miet; na szczo, dla lepszoj wiry, daju sej moj jemu cerohraf, jakym mnie ot Domny Szramkowoj perwyj podan, kupli mojej podany; tak też i ot séj prodaży mojéj, pry wradi horodowom steblowskom: pry panu Iakowu Myronowy, sotnyku, Ostapu Owerku, atamanu horodowomu, Hawryłu Harasymenku, namistnyku steblowskomu, Iaremi Chilczenku, burmistru, i pry bytnosti towarystwa: Fyłona Miłnyka, Hawryła Hołowatoho, Iarosza Kupnina, Pawła Milnika, i inoho towarystwa, z podpisom imen i prytysnenyjem pieczatej miskich, roskaza łysmo wypysat w Steblowie, roku i dnia wyszpysanoho, Nazar Skybnyj, rukoju; toyże warujem, iżby kto mieł successor do toho stawu znachodytsia i jezłyby chotił do toho stawu dostojowaty, takowyj powynien panu Semenu Werbickomu, woytu na toj czas, wsie jeho utraty i nakłady i prawnyje, kotryje miejet, ni chotiwszy otpustyt' Fedoru Padałenku, miejet wydaty talarej try bytych, kryżowych, nakładnych, kotryje podał pred panem starostoju Korsunskym, tak też namestnykom za pyśmo, od peczaty panu sotnyku zołotyj, namisnyku ot peczaty taler, pysariu poł złotoho opowisnoho, atamanu i namisnyku i z osawuły szahow dwanadcat', mohoryczowych puł 4-ta złotoho, żeby jak on Fedoru, otkupujuczy wsie jeho utraty i nakłady prawnyje, popołnył, tak aby jemu, Semenu, toj powynen popołnyt', pylno warujem: Jakow Myronowyj, sotnyk stebłewskij, Ostap Owerkow, ataman, Hawryło Harasymenko, namiesnyk, Iarema Chylczenko, burmistr; uweś urad podpysujemosia, (miesto peczaty).

Roku 1790, dnia 31 Augusta, stawający osobiście jegomość pan Iemelian Wierzbicki, kupczę, od Fedora Padałenka Semenowi Wierzbic-

kiemu za pewną summę stawu pewnego zbytego dobrowolnie uczynioną; na papierze ordynaryjnym ruskim stylem napisaną, urzędem miejskim steblowskim z nakazu zwierzchności zatwierdzoną, z dodanym arkuszem papieru stemplowego ceny kopiejck 30-u, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał; pzyjąłem pisarz ziemski powiatu bohusławskiego, Paweł Szumański.—Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская Богуславскаго уѣзда, записовая и поточная, годъ, 1798, № 3534. Листъ 151.

---

4. Инвентарь Кошыловской волости, заключающій въ себѣ показанія о количествѣ повинностей и дани, получаемыхъ помѣщикомъ отъ крестьянъ. 1704. Марта 20.

Feria secunda post dominicam Exaudi proxima, anno Domini 1704.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, camenecensia Podoliae, personaliter veniens generosus Simon Spendowski, illustris et magnifici Ioannis in Koniecpole et Jazłowiec Koniecpolski, supremi stabuli regni praefecti, oeconomus generalis et plenipotens, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium bonorum villarum introcontentarum, videlicet: Koszyłowce, Sadki, Szutormińce, Capowce et Hrehorowce, dictarum, in palatinatu Podoliae consistentium, conscriptum, manibusque ab utrinque et amicorum, in ibidem specificatorum, subscriptum, cujus series de verbo ad verbum sequitur eiusmodi: Inventarz klucza Koszyłowskiego, spisany dnia dwudziestego miesiąca Marca, roku tysiąc siedymset czwartego, podany wielmożnym ich mościom panom: Marcinowi y Helenie Trembińskim, podczaszym Trembowelskim; ich mościom panom: Dominikowi y Helenie Trembińskim, łowczym Zytomirskim; ich mościom panom: Michałowi y Izabeli Szornelom, woyskim Horodelskim, na gruncie spisany. *Wieś Koszyłowce:* dwór, w którym izba y alkierz, piekarnia naprzeciwko, oblepiona z piecem piekarskim, izba y alkierz nielepione, nowopostawione, na izbie powała, na alkierzu niemasz: ten budynek nowo nakryty słomą; u piekarni są okna nowe, w drewno wprawione, drzwi prostą robotą, na biegunach drewnianych, także y do alkierza takież

drzwi prostą robotą, a w tym całym budynku y kawałka żelaza niemasz; obora nowa, z chrostu pleciona, częścią słomą narzucona, częścią nie rzucana, tylko kluczyska gołe na sochach leżą; gumno nowo oplecione chrostem; około dworu zaś płot nowy, ostrożony y chaszczem zwierzchu pszyrzucono; osiew: żyto—wysiano na polach Koszyłowskich kłod pięddziesiąt, dico numero 50, miarą Iazłowiecką; pszenicy na tych polach Koszyłowskich wysiano kłod dziesięć, dico numero 10, takowąź miarą Iazłowiecką; ten osiew odsiany bydź ma toż miarą circa exemptionem bonorum. Osada wsi Koszyłowiec: Osadca Tymofey—wolny; Iwanko, zięć osadcy, robi dni dwa, wołów ma pięć, owsa kłód daie cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Łukian, drugi zięć osadcy, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Dmitr robi dni dwa, wołów ma trzy, kłod owsa daie cztery, kur cztery, kapłuna iednego, jajec dwanaście; Stefan Goryk robi dni dwa, wołów ma dwa, kłod owsa daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Onofrey robi dni dwa, wołów ma trzy, owsa kłod daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Sulużyk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście daie; Iwan Czyżyk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłod daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Makzerno robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasil Kolbiszyn robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Kuneczka robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłód daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Tanasiy robi dni dwa, wołów ma dwa, kłod owsa daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Kowal robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kapłona iednego; jajec dwanaście; Demian Maciuch z Fedorem bratem robią dni dwa, wołów maią dwa, owsa kłod daią cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Anani robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona indnego, jajec dwanaście; Stefan Hrabik robi dzień ieden, woła ma iednego, owsa daie kłodę iedne kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Daniło Blaszczyszyn robi dzień ieden, woła ma iednego, owsa daię kłode iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iureczka robi dzień, konia ma iednego, owsa daię kłode iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Biłeyki robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłode iedną, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Hle-

wik robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłodę iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ostap robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłodę iedne, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Piesi bez pola: Stefan Stus robi dzień ieden, daie kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwaś Pechel robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Fedor Bernicz, robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Bernicz, robi dzień ieden, kapłona iednego, jajec sześć; Ołeksa Szynkarz robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Iwaś Stupka robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Petro robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Hrehor Krzywy robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Ilko Zieliński, robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Fedko robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć; Hrynko robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć.—Inwentarz wsi, Sadki nazwaney, spisany dnia dwudziestego miesiąca Marca, roku tysiąc siedmset czwartego y na gruncie podany tymże ich mościom. Naprzod dworu niemasz ani żadny rzeczy, do dworu należącey, ani obory, ani gumna, ani karczmy, tylko iedna osada. Osada wsi, Sadki nazwaney, y ich powinności: Osadca Łazar robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryćko robi dni dwa, woła ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec dwanaście; Ihnat Hurmus robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Stephura robi dni dwa, wołów dwa, owsa kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwaniec robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedko Boyko robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Andrus Ostrowerchy robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryhor Makarko, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasyl Mały robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petryk robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Hyn robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryć Tulis robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Pyrcz ro-

bi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwan Sarachman robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Zwarycz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Matfiy Złotnicki robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Semko Korobka robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Semion, popow zięc, robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Bezpiatki robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Remez robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery; Hryćko Pyrcz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Michaylik robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Fedor Sasin robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Horbaty robi dni dwa, woła ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ułasyi robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Petro Sowiak robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Dmitro Szuryn robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iwaś Tkacz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wołoszyn Iwan robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Wasyl Obrzezany robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Woytowicz Iwan robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wandzura robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Hauryło robi dzień ieden, konia iednego, owsa kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wasyl Lechnik robi dzień ieden, konia ma iednego, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Petrasz robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod dwie, kur dwie, kapłona iednego, jajec dwanaście; Piesi bez pola: Hryń robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Philip dzień ieden robi, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć;

Matwyi Gariak robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Czorny robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Wasyl Serdiuk robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Danyło robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Ilko Balbas robi dzień ieden, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Maxim robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Semion robi dzień ieden, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć; Senko robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Stefan robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Iwan Wodenko robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Staś Tkacz robi dzień ieden, kur daie dwoie, kapłona iednego, jajec sześć.—Inwentarz wsi Szoturminiec, spisany tegoż dnia dwudziestego miesiąca marca, roku Panskiego tysiąc siedmset czwartego y na gruncie tymże ich mościom podany. Naprzod w tey wsi niemasz dworu, gumna, ani obory, ani żadney rzeczy, tylko iedna osada. Osada wsi Szoturminiec: Tymko Dochwat, osadca, robi dzień ieden, woła ma iednego, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Iwaszko robi dzień ieden, wołów ma dwa, kur daie dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Stefan, syn Iwaszka, robi dni dwa, wołów ma dwa, daie kłod owsa cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Roman robi dzień ieden, wołów ma dwa, daie kur dwoie, kapłona iednego, jajec sześć; Kurysz Stary robi dni dwa, wołów ma cztery, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście daie; Iwan Kupysz robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Mikita robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłod daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Iacko robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Hryop robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Demian robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Ostafi robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Łeś Ataman robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa kłod daie cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście; Ilar, mielnikow brat, robi dni dwa, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście. Piesi bez pola: Łeś robi dzień ieden, kure daie iedne, kapłona iednego, jajec sześć. Iwan robi dzień ieden, kure iedne, kapłona iednego, jajec sześć daie. Onofryi robi dzień, kurę iedne, kapłona iednego, jajec sześć

daie. Iwan Tkacz robi dzień ieden, wołów ma dwa, owsa daie kłod cztery, kur cztery, kapłona iednego, jajec dwanaście.—Inwentarz wsi Czapowiec: tam niemasz co inwentować, bo tylko sama pustynia, alias unoczysze, trzeba de nowo osadzać, do ktorego osadzania uroczyska iest naznaczony osadca, imieniem Ostafi ze wsi Czapowiec.—Inwentarz wsi Hrehorowiec takowyż, niemasz co inwentować, sama pustynia, alias uroczysze, trzeba de nowo osadzać. Powinność poddanych wsi pomienionych: Koszyłowiec, Sadków, Szoturminiec, Czapowiec y Hryhorowiec takowa od roku do roku: pociężni powinni robić po dni dwa, piesi po dniu iednemu, pociężni owsa powinni dawać osypu po kłod cztery, po kur cztery, po kapłonowi iednemu, po jajec dwanaście; piesi zaś, alias sprzeyżayni, powinni dawać po kłodzie owsa, kur dwie, kapłona iednego, jajec sześć. Ci zaś piesi, ktorzy żadnego sprzężaiu nie maią, powinni dawać po kurze iedney, po kapłunowi iednemu y po jajec sześć; ktoryby zas poddany miał pasiekę—dziesiąty pień, kto owce—dwudziestą owce, kto swinie—dwudziestą świnie dworowi powinien oddawać; od bydlęcia zaś rogatego każdego—rogowszczyzny powinien dać złoty ieden; na rok podwody odbywać maią za panszczyznę — dokąd im każą, bez panszczyzny zaś powinni odbywać zaorki na wiosne, oborki na iesjeń, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, kapustę sadzić y polewać, konopie y len moczyć, pokopie pociężni, po puł kopy piesi zetrżeć y zmiądlić; także motki prząść maią: pociężni—po motków trzy, piesi—po motku iednemu z przędziwa pańskiego. W tychże pomienionych maietnościach znayduią się młyny: w Koszyłowcach ieden o kamieniu iednym, stempy y folus; w Sadkach młynów dwa, każdy o kamieniu iednym y stempy y folusze; w Szoturmińcach młyn ieden o kamieniu iednym, stemp y folusza; niemasz w Czapowcach y Hrehorowcach, iako niczego niemasz tak y młynów; powinność tych mielników: na rok każdy od swego młyna karmić wieprzów dwa z trzeciey miarki, ktora iemu należy, a dworowi dwie wymiaru, z siekierą do dworu chodzić maią na potrzebę dworską, dziesięcina pszczelna, swinna y owcza, także rogowszczyzna od każdego bydlęcia, tak iako od poddanych innych należeć powinna, szarwarki do młynów y grobel ile potrzeba będzie, odbywać powinni poddani wsiów pomienionych, także strożą dzienną y nocną z każdey wsi do dworów; pobereżnicy, których ich mość panowie possessorowie podać maią, należeć będą do leśniczego, podanego od jaśnie wielmożnego iego mości pana koniuszego koronnego dla konserwacyey lasów. Ktory to inwentarz, na gruncie spisany y ich mościom panom possessorom podany, rękami własnemi podpisujemy, reservando sobie

clausulam post elapsum triennium, in quantum by dobr tych non subsequeretur exemptio tegoż inwentarza, według starego, anni millesimi sexcentesimi septuagesimi primi spisanego, meliorationis, przez jego mość pana koniuszego koronnego. Działo się w Koszyłowcach, dnia y roku wyżey specifikowanego, miesiąca marca dwudziestego, roku tysiąc siedmset czwartego Marcin Trembiński, Michał Szornel, wojski Horodelski, Dominik Trembiński, Sewerin z Kierzkowa Korwin Kochanowski, miecznik Rad, jako przyiaciel proszony. Szymon Spendowski (manu propria). Post cujus taliter inwentarii introcontenti ingrossationem, idem generosus offerens originale ejusdem ad se recepit et de recepto, sibique restituto, officium praesens qvietavit.

Книга Каменецъ Подольская, гродская, записовая и поточная, 1704 года, № 3958, листъ 279 на оборотѣ.

---

5. Инвентарь части села Милостова, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1704. Ноября 12.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiey mości Łuckim, przedemną, Piotrem Skuratowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego y xięgąmi ninieyszemi, grodzkiemi, łuckiemi personaliter comparens urodzony jego mość pan Wawrzyniec Wigura, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich, ten inwentarz części pewney wsi *Miłostowa*, z podpisem ręki zeszłego nieboszczyka jego mości pana Zabokrzyckiego, łowczego bracławskiego, ad acta stanowszy, per oblatam podał, o czym ten inwentarz, niżey wpisany, szerzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc mnie, urzędu, o przyięcie onego y do akt wpisanie, którego ja, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum przymując, czytałem y tak się w sobie pisany ma: Inwentarz poddanych, podług contraktu jey mości paniey Pęgowskiey puszczonych, y innych należytości: Kaluch, Lewczyk, Dorosz z synem, Klymicha, Misko Myteleniec, Iwan Nahorny; tych poddanych powinność: trzy dni robić na tydzień; w Pilipowkę y wielki post—co piątek tłuka do przędzenia; przędziwo pańskie trzyć bez pańszczyzny; do tego puszcza się jey mości włok zasianych trzy, które, przy expiraciey, odorane y odsiane mi bydź powinne; a nadto, dla affektu jey mości, moiey

mościa paniey, w każdą rękę puszcza się włoka jedna z ogrodami, do niey należącemi, y sianożęci na kosarzów trzydzieści; struża od swiętego Marcina do swiętego Jurja ruskiego na noc koleyno; w lasach wrąb wolny na swoją własną y na opał potrzebę y mliwo we młynie wolne na dworski obchod pozwala się, wszelkie inne excypuiąc nadto powinności; że zaś do młynów y grobli poprawa zawsze potrzebna, ostrzegam sobie gwałt grobelny y szarwarki podług potrzeby; do tego, gdzie by o całość fortuny chodziło z inszemi, do obrony oney wymawiam sobie przez tychże poddanych pomoc; że zaś tych dwoch poddanych: Misko Myteleniec y Iwan Nahorny, wołów ieszcze teraz nie maią, nim się im woły dadzą, nagradzając, płużnego puszczam Demiana Mytelenca, a Miśko do moiey tym czasem należeć będzie robocizny, aż do dania mu wołów; wolne na kotłach moich, zwłaszcza pod niebytność moią, warów dziesięci piwa pozwalam, na co, dla lepszey wagi y wiary, ręką moią podpisuię się. Dat w Płoskiey, dnia dwunastego Novembris, anno millesimo septingentesimo quarto. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki w te słowa: Hrehory Benedykt Żabokrycki, łowczy bracławski, manu propria. A po podpisie przypis w te słowa: To też sobie ostrzegam, aby żadnemu nie dopuszczać zbywać wołów ani koni, z których-by zbycia miała bydź w pańszczyznie szkoda. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prozbą wysz mianowanego jego mości podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, wszystek, s początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak jako się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich iest ingrossowany.

Книга гродская, Луцкая, записовая, 1713 года, № 2249, листъ 499.

---

6. Счетъ издержекъ, понесенныхъ дворяниномъ Өеодоромъ Павшею на постройку желѣзноплавильнаго завода, который онъ предоставляетъ въ арендное владѣніе вольнымъ мастерамъ. При исчисленіи издержекъ сосчитана панщина и означено какъ количество оной, такъ и ея стоимость. 1705. Марта 20.

Року тысяча семъ сотъ пятого, мѣсяца Марца двадцятого дня.

На ураде кгродскомъ, въ месте его королевской милости Овручомъ, передомною, Михалемъ Сынъгаевскимъ, намесникомъ подвоеводства, ре-

ентомъ кгродскимъ енералу воеводства Кіевского и книгами нинешними гродскими кіевскими, comparens personaliter urodzony jegomość pan Theodor Pawsza, podstoli owrucki, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich originał regestru niżej inserowanego per oblatam podał i prosił, aby przyjęty i do xiąg wpisany był. Który to regestr, ja, urząd, do xiąg przyjmując, czytałem, i tak się w sobie ma: Regestr pańszczyzny medwéżańskiej, hładkowskiej i dorohińskiej, która na *Rudni Medwezanskiej, Starym Zajmiszczu*, de novo poczęłà się robić, w roku tysiąc siedemsetnym czwartym, dnia dwudziestego pierwszego (Aprilis). Naprzód robiło Medweżańskich chłopów dwadzieścia dwa cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, ktorzy drzewo spuszczali i ciesali na chałupę, y sieni, y komorę, także y na kużnią, rachując każdy dzień na chłopa po groszy polskich sześć—summa złotych polskich dwadzieścia sześć y groszy dwanaście. Dnia dwunastego Maji robiło chłopów dwadzieścia dwa Medweżańskich cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, ktorzy groblę z końca w koniec wycinali, która była zarosła drzewem i korzenie kopali w grobli aż do gruntu; rachując dzień na chłopa po groszy sześciu polskich, summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Czerwca dnia wtórego robiło chłopów Medweżańskich 22 cały tydzień od niedzieli do niedzieli, którzy budowali chałupę, sieni i kuźnią, także drań na chałupę bili i drzewo wozili na te pomienione budynki, summa złotych polskich 26 i groszy 12. Tegoż miesiąca Czerwca dnià trzydziestego, robiło chłopów Medweżańskich 22, cały tydzień od niedzieli do niedzieli, którzy pale na skrzynie i osnowy ciesali i wozili, także i brusy na skrzynie i na osnowy spuszczali i ciesali, które wozili na tymże tygodniu, wały także wszystkie porobili; summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Lipca dnia dwudziestego pierwszego robiło chłopów Hładkowskich i Dorohyńskich 23, którzy pale bili na skrzynią i groblę chłudem (sic) mościli, cały tydzień od niedzieli do niedzieli, rachując na chłopa po groszy dwanaście; summa złotych polskich 55, groszy 6. W tymże miesiącu Lipcu i dniu robiło chłopów Medweżańskich z temiż Hładkowcami i Dorohyńcami 23, ktorzy groblą wszyscy, z końca w koniec, chłudem mościli, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli; summa złotych polskich 27 i groszy 18. Tegoż miesiąca Lipca dnia dwudziestego ósmego zawiedzioną pańszczyzną robiło Medweżańskich chłopów 22 około moszczenia grobli i zajmowania przerw, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, rachując dzień na chłopa po groszy sześć; summa złotych polskich 26 i groszy 12. Miesiąca Sierpnia dnia dwudziestego piątego robiło chłopów Medweżańskich 6, którzy rąbali drzewo i brusie na

młyn, które i wywiezli, także i pale pod młyn ciesali, cały tydzień, rachując dzień na chłopa po groszy sześć; summa złotych polskich 7 i groszy 6. Miesiąca Września dnia dwudziestego wtórego robiło chłopów Medweżańskich 12, którzy młyn budowali, wały z boru wozili i zawłaczali na strzemiona, także pale bili nahorszlami (?) cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, rachując dzień na chłopa po groszy 6,—summa złotych polskich 14 i groszy 12. Miesiąca Paździerika dnia szóstego robiło chłopów Medweżańskich 23 cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy groblą i przerwy ziemią sypali, rachując na chłopa po groszy sześć,—summa złotych polskich 27 i groszy 18. W tymże Październiku dnia dwudziestego siódmego robiło chłopów Medweżańskich 23 cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy odmiały na przerwach sypali i słomy ze wsi wozili, rachując dzień na chłopa po groszy sześć,—summa złotych polskich 27 i groszy 18. W tymże miesiącu Październiku dnia dwudziestego siódmego robiło chłopów 16, którzy odmiały sypali ziemią i groblę bez cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, z Hładkiewicz i Dorohynia, rachując dzień na chłopa po groszy dwunastu,—summa złotych polskich 30 i groszy 12. Miesiąca Listopada dnia siedemnastego robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy groblą sypali ziemią, rachując dzień na chłopa po groszy sześć,—summa złotych polskich 27 i groszy 18. Ktorej wszystkiej robocizny, poczynającej się od dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, a kończącej się do dnia dwudziestego czwartego Novembris, w tymże roku, ut supra,—summa efficit generalis złotych polskich 349 i groszy 18. Po zarobieniu zaś Rudni Medweżańskiej, miesiąca Grudnia dnia pierwszego, robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy drań drali na kuźnią i pobijali, także i na młyn i na pomost deszczki bili, rachując dzień po groszy sześć,—summa złotych 27 i groszy 18. Miesiąca grudnia dnia dwudziestego wtórego robiło chłopów Medweżańskich 23, cały tydzień, od niedzieli do niedzieli, którzy kuźnią pobijali i młyn, odmiał roboczy odsypywali, rachując dzień na chłopa po groszy sześciu szelągami,—summa złotych polskich 27 i groszy 18. Tegoż miesiąca Grudnia dnia dwudziestego szóstego robiło chłopów 23 cały tydzień, kiedy groblą zerwało, na którą ziemię i piasek wozili, rachując dzień na chłopa po groszy sześciu,—summa złotych 27 i groszy 18. Podwoda Medweżańska chodziła po kamienie do Iezioran, która kosztuje złotych 12. Po zarobieniu Rudni efficit summa złotych polskich 94 i groszy 18. Regestr naczynia żelaznego, od Stefana Goleni Jurczenka, rudnika, kupionego za złotych polskich 500,

którc naczynie na Rudni Medweżańskiej takowe są: Kowadło wielkie jedne, młot wielki jeden, kleszczów wielkich, łupnych 3, to jest: trocengi, i celowe, i łupne kleszcze. Item kleszczów siedmioro, to jest: troje drumczych, a dwoje trącane, dwoje półszynkowe; srotyznów trzy: jeden łupny, a dwa tych, ktoremi żelazo rombają, form dwie, kran jeden, młotek jednoręczny jeden, szparóg jeden, łopatka dymarska żelazna jedna, zankizel jeden, sztachtów dwa, rożen, do pieca należący, jeden, hak do pieca jeden, do robót haków cztery, sprysak do wygrzebania węgla jeden, w piecach obydwuch całek dwa żelaznych, obręczy żelaznych na wałach trzech—sześć, a na pniu pod kowadłem wielki obręcz jeden, czopów sześć, wrzeciono, co młot na nim chodzi, jedno, bukszów dwa; naczynie do robienia rudy: napszód rożen jeden, blat do rozbijania rudy jeden, koszów dwa, graca jedna, slutarka większa jedna, ślutarka mniejsza jedna, miechów dymarskich dwa, za ktore złotych polskich 80, miechów pieckowych, mniejszych dwa, za które valoris złotych 60. Temuż wyszmianowanemu rudnikowi dało się pieniędzy gotowych złotych polskich sto, a zaś zbożem wydało się i inną leguminą różną złotych polskich sto. Do młyna zaś, na tejże rudni pobudowanego, należytości takowe są: naprzód kamieni dwa, valoris złotych 20, kół dwie: jedne nadworne, a drugie paleczne, obiedwie kosztujące złotych 14. Za osadzenie kamieni, i wałów zaciągnienie i kół osadzenie, szesterni robienie i innych należytości, do tego młyna należących, sporządzenie mielnikowi dano złotych 15; do tegoż młyna należytości takowe są: obręczy żelaznych dwa, czopów dwa, wrzeciono jedno, półpryca jedna, króbeczka stalowa jedna, co w niej wrzeciono chodzi, co wszystko czyni złotych 20. Czego wszystkiego expens efficit summa generalis 1350 i groszy 24. У того оринлу реестру подписъ руки тыми словы: Za uproszeniem od Stefana i Jakuba, syna jego, Goleniów, rudników Medweżańskich, dla lepszej wiary, przy krzyżykach ich, pisać nie umiejących, na miejscu podpisuję się Stefan Baranowski, manu propria. Который же то орыиналъ реестру, коштовъ, суммы и роботизны подданыхъ, чрезъ его милости пана Теодора Павшу, подстолего овруцкого, на помененую рудню Медвежанскую, збудуваніе ее, ложоныхъ, описаный, за поданіемъ вышменованого его милости подаваючого, а за моимъ, урядовымъ, принятъемъ, до книгъ нынешънихъ есть вписанный.

Книга гродская Кіевская, записовая и поточная, годъ 1705—1706, № 25. Листъ 10.

---

7. Купчая крѣпость на прудъ въ мѣстечкѣ Калниболотѣ, выданная Василемъ Андріенкомъ, мѣщанину Степану Гризлу. 1706. Августа 26.

Условія, на которыхъ вдова Ульяна Грызлиха дозволяетъ строить мельницу Федору Стефановичу у своего пруда и на своей землѣ 1722. Апрѣля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Oktobris dwudziestego dziewiątego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia pierwszego roku i miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hoszowskim, łowczym łukowskim, sędzią, Adamem Dorożynskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskiemi tegoż powiatu stawaiący osobiście urodzony Alexander Wolski te dwie tranzakcie, na iednym arkuszu, iedną przez Wasyla Andrjenka Jsawenkowa syna szlachetnemu Stefanowi Hryzle na stawek na rzeczce *Kalnobłotce*, pod miastem, naprzeciw baszty miejskiej leżący, przed urzędem miejskim Kalnobłotskim zeznaną; drugię—między Teodorem Stefanowiczem, arędarzem Kalnobłotskim, a Ulaną Hryzlichą przed tymże urzędem Kalnobłotskim, na postawienie młyna przy tym wyż wspomnionym stawku, zrobioną, na papierze prostym przy świadkach osób magistratowych i pieczęciach zatyłkowych sporządzone, ruskim pismem napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopijek dwadzieścia, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w oblate podał, w tej istocie:—Року тисяча сѣмсотъ шестого, мисяця Августа двадцятъ шестого дня, предомною, атаманомъ Калноболотскимъ, Федоромъ Волошиномъ, и при мнѣ будучаго войта Калноблотскаго. Данила Варченка и при особахъ зацнихъ и вири годныхъ: при Григорію Стадниченку и Сидору Мелченку и при Климу старому, человѣку Чиричинскому, пришедши предъ урадъ нашъ Василь Андриенко, Исайенковъ синъ, освѣдчалъ намъ продажъ свою: Ижъ, пане ураде! продалъ я ставъ свой дѣдизний и отчизний безъ вшелякого примушенія анѣ тежъ з направи ніякои, але з доброи воли своея; а продалъ его за суму певную, талярей десять сполне монеты доброи, личбы литовской славетному мещанину, пану Стефану Гризлу; а оный ставъ, стоячій на Калноболотци, под мистомъ, противъ башты мѣскои; и продалъ его вичними часи, ижъ неповиненъ пана Стефана Гризла нѣхто турбовати, анѣ жадныхъ трудности завдавати

зъ покревнихъ моихъ, близнихъ и далекихъ мене; а хтобы моглъ обизватися до оного ставу з приятелей моихъ, близнихъ и далекихъ, и турбовати Стефана Гризла, то повиненъ я, Василь Андриенко, самъ отбувати и своею копою закладаты предъ жаднимъ правомъ; але волно ему, пану Стефану, якъ хотѣти пожитковати, или продати, или даровати, якъ хотя на свой пожитокъ оборочати, на що, для лѣпшои вѣри и годности, записуемъ при ураду вишеписанномъ и при людяхъ вѣри годнихъ, вишеописаннихъ, и за притисненіемъ печати городовой, и з подписомъ руки писарской. U tej pierwszej tranzakcii, w oblate wniesionej, podpisy rąk w te słowa:—Которія честніе отцеве, на то свѣдоміе: Чаричанскій и Лаевскій отецъ Григоріи, подъ тотъ часъ пріиздили до Калноболотъ и свидоми сеи купчои. Дорофей. на тотъ часъ наказній писаръ, руку подписалъ (М.П.). Druga zaś w te słowa: Року тисяча сѣмсотъ двадцат другого, мѣсяца Апрѣля осмого дня, предомною, Климентиемъ, атаманомъ Калниболотскимъ, и при мни будучихъ людяхъ честнихъ и вѣри годнихъ немало, якото: Лавринъ Духъ, Семенъ Тахничъ, Тимко Швецъ и Василь Гадахъ, сталася такая речъ, ижъ, ставши предъ насъ Федоръ Стефановичъ, арендаръ Калноблотскій, и Улианна Гризлиха, презентовали намъ свою мову тими слови: панеураде! ижъ я, Федоръ, вище именований, чиню вѣдомо симъ моимъ писаниемъ и въ потомніе часи, кому о томъ вѣдати будетъ потреба, же становлю млинъ на греблѣ подъ мѣстомъ, противъ башти, зъ еи порадою, на еи грунти, подъ такою кондициею: своимъ коштомъ, пречъ, якъ належитъ; а оной Уланѣ Гризлиси позволяю въ томъ млинѣ безъ мѣрки молоти, поки до себе отбере; а ежели Богъ еи запоможе, въ рокъ или два, аби мой интересъ, що я на той млинъ виложу, отдала, на що, для лѣпшои вѣри и памяти, даю згписъ Уланѣ Гризлиси за подписомъ рукъ и за притисненіемъ печати. Дѣялось въ дому отца Антона Стефановича и при особахъ вище именованныхъ, року и дня више положенного. Ktore dwie tranzakcie, w oblate wniesione, słowo w słowo do xiąg nyniejszych są zapisane.

Книга земская, записовая. Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797, № 3524. Листъ 83.

---

8. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ селѣ Кушковцахъ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣнія дворянъ Любенецкихъ, и

вмѣстѣ съ тѣмъ вручилъ владѣльцамъ Кушковецъ, дворянамъ Глуховскимъ, позовъ, требующій ихъ къ суду за передержку этихъ крестьянъ. 1708. Февраля 11.

Roku tysiąc siedmset osmego, miesiąca Februarii jedynastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, grodzkiemi, krzemienieckiemi y przedemną, Bazylim Bieniaszewskim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Wołyńskiégo y innych, opatrzny Theodor Hałas, w moc prawdziwey y skuteczney relacyey swojey, jawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał dla zapisania do xiąg nynieyszych, grodzkich, krzemienieckich: iż on, roku nynieyszego, tysiąc siedmset osmego, miesiąca Februarii pierwszego dnia, maiąc przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panów: Bogusława Weryhe y Michała Gurskiego, majoris gratia testimonii sibi adhibitos, ad juridicam requisitionem urodzonych ich mościów panów: Antoniego y Barbary Kuberskiego Lubienieckich, małżonków, dóbr wsi Tynnego, w powiecie Łuckiem, w wojewodztwie Wołyńskim leżącey, vigore suorum jurium possessorów, był we wsi Kuskowcach, w powiecie tuteyszym Krzemienieckim leżącey, gdzie będąc z pomienioną stroną szlachtą, sobie przytomną, wprzód we dworze tameyszym u urodzonych ich mościów panów: Kazimierza y Anny Szpotuwny Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, o wydanie poddanych dziedzicznych, ze wsi Tynnego, possessyey requirenta, już powtornie do wsi Kuskowiec z żonami, dziećmi, bydłem, końmi, wołami et cum tota supellectili domestica zbiegłych, jako to: Waśka Hryceniaty z synami czterma: Łukaszem żonatym, Ihnatem dorosłym y dwoma chłopcami, także zięciem Demianem Huliczukiem, córek trzy wołów dwa y koniey trzy maiącym, Iacka Hryceniaty z synem y dwiema córkami, Iłasza Nawidczuka, synów dwoch mającego; praesentem jey mość panią cześnikową zastawszy; officiose requirował, których-że jey mość pani cześnikowa wydać denegavit, przeto pomieniony wozny z stroną szlachtą, sobie przytomna, tychże poddanych wysz wyrażonych, każdego z nich seorsive, z żonami, dziećmi, bydłem y wszelką chudobą ich, w tysiącu grzywien do rosprawy prawney aresztował y prawnie przyporęczył; ktory areszt pomieniona jey mość benevole przyiowszy, wyszmianowanych poddanych z wszelką chudobą onych z jego mością panem cześnikiem, małżonkiem, do rosprawy prawney dotrzymać y przed sąd stawić deklarowała; w czym on, wozny, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, eo instante pozew

grodzki krzemieniecki tamże na stole, we dworze, w izbie ich mościów panów Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, położył y o położeniu onego sameyże jey mości paniey cześnikowey, czeladzi dworney y na wsi poddanym prawnie opowiedział y do wiadomości przywiodł: iż pisany ten pozew na instancyą instygatora sądowego y jego delatorów, urodzonych ich mościów panów: Antoniego y Barbary Kubierskiego Lubienieckich, małżonków, aktorów, po urodzonych ich mościów panów: Kazimierza y Annę Szpotownę Głuchowskich, cześników Wieluńskich, małżonków, dóbr wsi Kuskowiec possessorów, pozwanych, w sprawie y akcyey do wydania poddanych, ze wsi Tynnego, possessyey aktorów dziedzicznych, powtornie już do wsi Kuszkowiec w roku blisko przeyszłym, tysiąc siedmset siodmym, miesięcy roznych zbiegłych: Waska Hryceniaty, z synami czterma: Łukaszem żonatym, Ihnatem dorosłym y dwiema chłopcami, z żonami, dziećmi, z końmi, wołami, bydłem, zięciem Dymianem Huliczukiem, córek trzy, wołów dwa, koni trzy mającego, Iaśka Nawidczuka z żoną i z synami dwiema, et cum tota supellectili onych domestica, jako też y zasiwkami onych ozimemi; a w niewydaniu onych, do zapłacenia za nich, seorsive za każdego, po tysiącu grzywien polskich z winami prawnemi y nagrodzenia szkod, ztąd pochodzących, (jako o tym oryginalny pozew, do krorego się y niniejsza rellatia in toto referować ma, latius sonabit in termino termini), intentowaney; za ktorym to pozwem mianowany wozny stronom obom, powodowey y pozwaney, przed sądem grodzkim krzemienieckim, na roczkach grodzkich krzemienieckich, w roku ninieyszym, tysiąc siedmsetnym osmym, miesiąca Marca dnia dwudziestego drugiego do sądzenia przypadaiących, y sądzących, y sądzić się maiących, vel, his deficientibus, in aliis subsequentibus, rok y termin zawity złożył y naznaczył y o tym tę swoię przedemną, urzędem, prawdziwą uczynił y zeznał relacyą, prosząc eam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Imieniem woznego, jako pisać nie umieiącego, podpisuie się Stanisław Leszczyński, generał.

Книга гродская Кременецкая, записовая и поточная, 1708—1709 года, № 1617. Листъ 61.

Примѣчаніе Въ той же книгѣ помѣщены другіе акты, относящіеся къ поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ, на листахъ: 105 на об., 434, 437, 445 на об., 547, 552, 909, 910, 981 на об., 1028 на оборотѣ, 1230 на оборотѣ, 1280 на оборотѣ.

---

9. Купчая крѣпость, выданная корсунскимъ обывателемъ, Яковомъ Шустаченкомъ, Павлу Беркуту на участокъ земли, находящійся въ селѣ Сотникахъ. 1709. Марта 25.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi, i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawaiący osobiście utściwy Olexa Berkut, tę kupczę, od Iakowa Szustaczenka Pawłowi Berkucie, antecessorowi stawaiącego, na gront w *Sotnikach*, z przyległościami, z wyrażeniem ograniecczenia, ruskim dyalektem pisaną, podpisem rąk i pieczęciami dwoma zatwierdzoną, na papierze prostym spisaną, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, której istota następuiąca: Roku tysiacza simsot dewiatoho, Marta dwadcat piatoho dnia, pered namy: Hryhoryiem Szwajkoju Stefanowyczem, atamanom horodowym i nakaznym połkownykom Korsunskim, Danyłom Wasylenkom, burmystrom, na toj czas buduczym, Illaszom Romanyszynom ziatiu i Ostapom Szwajczynom, Iwanu Tatarczenku, Tymoszu Bereznenku i innych ludej mnoho, na tot czas buduczych ne mało, postanowszyś uctywy człowik pred nas, Iakow Szustaczęko, żytel nasz korsuński, i z synom swoim Artemom, prezętowały nam, wszemu uradu korsuńskomu, toje mowiaczy: Panowe uriad! iż maiuczy my hrunt swoj własny, nikomu ni w czom ne zawodny, didizny i batkowski, leżaczy z pomiżnykom Wyszkwarkom, synożatmy, prylehłymy dubrowami do tojże synożaty, tym bokom i sym, i prodaiem jeho panu Pawłu Byrkuti, za pewnuju summu liczby lytowskoj, kop za trydcat, na szczo jemu, panu Pawłu, daju sej moj zapyś wicznymy czasy, ditem jeho i żeni, otdalaju samoho sebe ot toho hruntu, żenu moju i diti swoi, także i pokrewnyi swoi bliżnyie i dalekiie, na szczo jemu, panu Pawłu, jak własnym swoim dobrym, i żeni, i ditiam ieho władity, daty, darowaty, obernuty. Dijało się w Korsuni, pry ludiach zacnych, wyszej opysannych, roku i dnia wyż pysanoho, w ratuszu Korsunskom, na szczo my, uriad, wydiaczy ich takowuiu dobrowolnuju kuplu i takowu prodażu, pro dalszuju pamiat weliłyśmo utwerdyty peczatiu ratusznoju i swoieju horodowoju, miskoju, korsuńskoju, atamanskoju (L. S. L. S.) Która kupcza,

czyli przedaź, słowo w słowo iak się w sobie ma, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego jest zapisana. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уњздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 84.

---

10. Актъ передачи имѣнія Малыхъ Жабокрикъ во владѣніе дворянину Александру Гуровскому въ обеспеченіе суммы, слѣдующей ему отъ владѣтельницы этого имѣнія, графини Тарновской. При этомъ составленъ инвентарь села, съ показаніемъ повинностей крестьянъ въ пользу помѣщика. 1710 Мая 13.

Roku tysiąc siedmset dziesiątego, miesiąca Maja dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi grodskiemi, krzemienieckimi y przedemną, Bazylim Szieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, personaliter comparens urodzony imć pan Alexander Gurowski, dla wpisania do xiąg ninieyszych, grodskich, krzęmienieckich, act traditionis bonorum wsi *Zabokrzyk Malych*, na rzece, niżey w tejże tradycyey inserowano, z przypisaniem dwoch paragrafów na marynesie, na szóstej paginie, z podpisem rąk tegoż urzędu y pieczęciami dwiema przyciśnionemi, niżey się mianujący, per oblatam podał, thenoris sequentis: Andrzey na Leduchowie Ledochowski, podstoli Wołhyński, podstarości, Ian Sieniuta Lachowiecki, grodski y sądów skarbowych woiewodstwa Wołyńsktego pisarz, urządnicy grodcy Krzemienieccy, oznaymujemy tym listem naszym executorialnym, iż my, za prawną requizycyą urodzonego imć pana Alexandra Gurowskiego, actora, za zyskiem ultimariae, fortis, finalis ac indilate faciendae executionis, w roku tysiąc siedmset dziesiątym, miesiąca Aprilis ósmego dnia, w grodzie Krzemienieckim na wielmożnych ich mości panach Maryanie z Dzieduszyc, z Czobora grafowey Alexandrowey Amor hrabiney, matce, Franciszku, kasztelanie, y Alexandrze, synach, y wszystkich sukcessorach niegdy wielmożnego imć pana Alexandra Dominika hrabi Tarnowskiego, pozwanych, tudzież impugnatorach przeszłych execucyi otrzymanym y publikowanym, w sprawie y akcii, o nie oddanie summy jedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich y prowizyi na różne assekuracye y

prawa, przez niegdy wielmożnych ich mości panów Stanisława y Theressy z Mirowa Amor hrabiów Tarnowskich; Starostów Sienickich, małżonków, iako i przez niegdy zeszłego Alexandra hrabiego y teraznieyszą iey mość panią hrabinę, prawem przekonanę, wziętey, ani dóbr, wsi Żabokrzyk, lub innych, summie coreśpądujących, puszczenie, ani tez zapisaną wieś Czortowke przyznanie, y znacznie swoim assekuracyom sprzeciwienie się, także o szkody y winy, prawnie ztąd pochodzące, o czym szyrzey processy, kondemnaty: pierwsza anno milesimo septingentesimo quarto, die quarta Aprilis, druga millesimo septingentesimo sexto, die decima quarta Aprilis, teraz swieżo wyrażona w grodzie Krzemienieckim, z ich remissami: pierwszą przez imć pana Antoniego Franciszka Siennickiego, pisarza na ten czas grodckiego Krzemienieckiego, w roku tysiąc siedmset piątym, dnia dziesiątego Marca, drugą przez wielmożnego imć pana Andrzeja na Leduchowie Leduchowskiego, podstarościego grodzkiego Krzemienieckiego, w roku tysiąc siedmset szóstym, die quinta Octobris, do dóbr wsi Żabokrzyk sprowadzonymi, obloquntur, pro munere officii nostri, przy bytności urodzonego imć pana Jerzego Ledochowskiego, Michała Kopyckiego, Alexandra Krzemeskiego, Mikołaia Osinśkiego, Ludwika Krajewskiego, Ierzego Boguszewskiego, Andrzeja Brodowskiego, Michała Kaczewskiego, Jana Kozłowskiego, Konstantego Kurasza, Michała Piotrowskiego y innych ich mości, przy tym akcie będących, tudzież i woznego generała woiewodztwa Wołyńskiego y innych, szlachetnego Ilka Romaszkiewicza, sądów executoryalnych apparitora, na płacu folwarku wsi Małych Zabokrzyk, praeomissa accessasione, juryzdykcyą naszą, sądową, exekutorialną, w roku teraznieyszym, tysiąc siedmset dziesiątym, miesiąca Maja trzynastego dnia, ufundowaliśmy y bezpieczeństwo wszelkie obwołać rozkazaliśmy, strony do rosprawy prawney przywołać kazaliśmy; gdzie strona powodowa, pomieniony imć pan Alexander Gurowski—personaliter, od strony zaś prawem przekonanej urodzony imć pan Marcin Sielski, gubernator miasteczka y fortecy Kozinskiey,—oczewiscie; jey mość pani Anna Andruszewiczowa Iastrzębska, przypowiadająca się, oczewiście stawali y, controwersyo między sobą prawne maiąc, controwertowali; kturych kortrowersyi sąd executoryalny wysłuchawszy y one wyrozumiawszy, stronom prawnie experymentować nakazuje. W experymentowaniu, ponieważ aktor prawem dawnym, od successorów imć pana Mikulińskiego na summę dwa tysiące pięćset złotych polskich, jeszcze od antecessorów ich mościów panów hrabiów nabytym, item w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, dnia pierwszego Maja,

na summe tysiąc złotych polskich, od wielmożnych ich mości panów: Iana, Stanisława y Teressy z Mirowa Amor hrabiów Tarnowskich, przy kontrakcie o Czortowkę na summę czterysta trzydzieści złotych polskich; trzecim—od tychże w roku tymże, tysiąc szcześset dziewiędziesiąt osmym, dnia czwartego Iuni, na summe dwa tysiące pięćset siedmdziesiąt złotych polskich; nakoniec w roku tysiąc siedemset pierwszym, dnia dwudziestego szóstego Iunia od wielmożnych ich mość panów Alexandra y Maryanny z Dzieduszyc Amor hrabiów Tarnowskich, na summe pięć tysięcy złotych polskich zaszczycając się, y o prowizyą, szkody y przewody prawne, tudziesz pretenzye, ztąd pochodzące, upominał się ultimariam, fortem et finalem z dóbr mianowanych executionem, viget; odzywaiący się żadnych defens nie pokazuje, y owszem, teyże exekucyi nie deneguje; przeto, gromadę wsi tej, dla weryfikacyey inwentarza wyszmianowanemu woźnemu zwołać kazaliśmy, y do pisania inventarza przystąpiliśmy, którego tenor iest taki: Plac, na którym dwor bywał, chłopskiemi chiżami pozabudowywany; browar, z drzewa zrobiony, z pieckami; miedzi żadney nie masz; teraz powybierana, posudków żadnych niemasz. Zasiwki dworskie: żyta, stolarzową osmaką wszystkiego wysiano ośmak pięć; jarych zasiwków żadnych niemasz. Inwentarz poddaństwa: Michałko Makała—ma woła iednego, robi dni trzy, ośmak daie cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzięścia cztery, motków trzy prząść. Szach—ma wołów dwa, konia iednego, robi dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Ihnat robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy 24, motków 3 prząść. Chrebki—ma konia jednego, robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Hrybczycha—ma konia iednego, robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Stecycha, wdowa, woła ma iednego, konia iednego, robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Hanka woła ma iednego, konia iednego, robi dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Czemerys ma konia iednego, robi dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Sak ma konia iednego, robi dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu

groszy dwadzieścia y cztery, motków trzy prząść. Rudego syn Miśko rob i dni trzy, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia y cztery, motków trzy prząść. Dmytry Łysy wołów ma dwa, konia iednego, robi dni dwa, owsa daje ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Łuczko ma woła iednego, robi dni dwa, owsa daie ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwądzieścia cztery, motków trzy prząść. Pilip Szwiec, wołów ma dwa, konia iednego, robi dni dwa, owsa cztery ośmaki, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy. Kożan wołów ma dwa, robi dni dwa, owsa cztery ośmaki, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy. Ilko—dzień ieden, owsa ośmak cztery, kur pięć, gęsi dwie, jajec pięć, czynszu groszy dwadzieścia cztery, motków trzy prząść. Semen Załuski czynszu—złotych czterdzieści. Walko—na usłudze dworskiey. Staszko—tywon; stroża—według dawnego zwyczaju. A tak, inwentarz wsi spisawszy, do pokazania intraty tey wsi od summy iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich accessit y robocizne poddanstwa, po groszy półósma dzienną kładąc, do summy na rok złotych czterysta ośmdziesiąt polskich redukuje. Czynsz: od Semena złotych czterydzieści, czynszu od poddaństwa całego złotych dwanaście, owsa czynszowego ośmak sześćdziesiąt — do złotych dziewięćdziesiąt, gęsi trzydzieści — do złotych pietnaście, kur, jajec i motków nie includując, computuje. Ponieważ arenda tey wsi czyniła złotych trzysta, a poddaństwo, we młynie kozińskim mieląc, tamże miarko arendarzowi dawali, tedy y teraz, poki młyn na Żabokrzykach nie będzie, tamże dawać maią. Żyd zaś tenże arendarz Koziński, banie do browaru wrócić powinien, zkąd arendarz Żabokszycki arende dawać powinien tak, iako y przedtym; staw haeredes zająć powinni jako nayprędzey, a jeżeli nie zaymą, a possessor to uczyni circa exemptionem, także y wszelką reparacyą praevia comprobatione refundent haeredes; którego coroczna intrata złotych sto piędziesiąt kładzie się; że tedy do intraty niedostaie złotych sześćdziesiąt pięć, pszczelną y z pol pustych dziesięciną sąd tenże possessori applikuje, y też dobra z poddanymi ac memorato usufructu eorundem przez tegoż woznego wyszmianowanego do spokoyney possessyey podaje i intromituje; które to dobra objowszy, imć pan Gurowski trzymać y używać będzie do roku tysiąc siedmset jedynastego, dnia trzynastego Maja, aż do oddania y wyliczenia summy wyżey mianowaney, iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich; po kturey oddaney summie, li-

bera collectio frumentorum sine exdecimatione imć panu Gurowskiemu praecustoditur: od podatków wszelkich Rzeczy-Pospolitey y woiewodstwa ad actum praesentem haeredes evincere powinni, dalsze za swej possessyey, sam imć pan Gurowski, emundando possessionem, procurabit. Co się tknie indukcyej iey mości paniey Iastrzębskiey, te sąd executorialny do grodu Krzemienieckiego odsyła y termin tamże, tak przypowiedającey się, iako też y imć panu Gurowskiemu składa y zachowuje, a tak, skończywszy tradycyą dóbr Żabokrzyk, ponieważ tak prowizyą za lata przeszłe od summy iedynastu tysięcy pięciuset złotych polskich, proces wyszmianowany, szkody y pretensye, w processie wyrażone, mieścić się na tych dobrach nie mogły, docente eadem parte, do dóbr Staryków y folwarku, tamże będącego, dnia tegoż zachowaliśmy jurysdykcyą naszą, temuż woźnemu in praesentia urodzonych imć panów: Antoniego Zozulińskiego, Konstantego Koresza, Ludwika Knoiowskiego, Andrzeia Brodowskiego, Michała Kuczowskiego y przy inney szlachcie, przy tym akcie obecnych, przywołać rozkazaliśmy, gdzie, personaliter comparens imć pan Gurowski, executionem urgebat, od strony zaś pozwaney imć pan Marcin Sielski, odzywaiący się, bronił. My, sędziowie, ex quo cum re non quieta jurevincens do dóbr pomienionych przychodzi, et quantam portionem bonorum wydzielić należy, judicio non constat, znowu tę sprawe do sądu grodskiego Krzemienieckiego, dla finalnego tamże rozsądzenia, odesłaliśmy, stronom obydwom termin zawity tudziesz y impugnatorowi składając y naznaczając tamże, mocą listu naszego executorialnego. Datum et actum ut intra. U tey oblaty podpisy w te słowa: Andrzey na Leduchowie Leduchowski, podstoli Wołyński, podstarości grodzki Krzemieniecki mp. Ian Sieniuta Lachowiecki, grodzki Krzemieniecki y sądów skarbowych wojewodstwa Wołyńskiego pisarz mp. Ktora to oblata, za podaniem wysz mianowanego podawającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystka, iak się w sobie pisana ma, do xiąg tuteyszych, grodskich, krzemienieckich iest ingrosowana.

Книга гродская, Кременецкая, записовая и поточная, № 1616, годъ 1706—1707. Листъ 939.

---

11. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Стеблевской сотни, Иваномъ Яценкомъ, атаману Ивану Ващенку на прудъ, сѣнокосъ и рощу, находящіяся въ селѣ Таращѣ. 1710. Октября 16.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca iedynastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Bazylim Włochowiczem, regentem przysięgłym ziemskim tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Ian Lubicz Gradowski, kupczę na stawek z sianożęcią i lasem, przy rzeczce Sakawicy sytuowane, od sławetnego Iwana szewca Iacenka, mieszkańca wsi *Taraszczy*, a towarzysza sotni kozackiej Steblowskiej i jego małżonki, na rzecz sławetnego Waszczenka, atamana taraszczańskiego, i sukcessorów iego, przed urzędem miasta przyznaną, na papierze ordynaryinym napisano, podpisem pisarza miejskiego przy pieczęci, na massie wyciśnionej, zatwierdzoną, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, trzydziesto kopijkowego, do akt niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Roku tysiacza siemsot desiatoho, Octowrija szesnastoho dnia, ja, Iwan Iacenko Szwiec, żytel zostaiuczyj Taraszczy seła, a towarysz sotni Stebluwskoj, czyniu jawne, i znatne, i dobrowolne widomo iz swoieiu żonoiu, Hannoiu Zacharkownoju, onukoju, po pryzwysku Małyszkownoju, że prodałyśmo stawok iz sinożatiu i lisom, to iest leżaszczym na rici Sakawicy, tamże i sinożat, i lis koło neho; u toho stawku pomiżnyki zostaiut: (wyszcze) werszyny stawka Owdiiewoho, a nyżcze za Iackowskoho, panu Iwanu Waszczenku, na toj czas atamanom buduczomu w Taraszczy seli, za pewnuju summu dobroj monety lytowskoj, kop za szistnaciat, oddaiuczy też sławetnomu panu Iwanu, i żeni jeho, i potomstwu ieho, po nem buduczomu; wolno to pomenenomu panu Iwanu iz toho hruntu jak chotia pożytok nabuwaty, wolno prodaty, i darowaty, i według umysłu swojeho na iaky pożytok obernuty, warunu i wieczyste zapysuju, aby w tom spokojnom ieho używaniu niechto żadnoj pereszkody i wstydu ne ważyłsia czynyty, iako nepowynen ia sam, i żena moia, i potomkowe moi, i s krewnych, pryiatełej moich, błyzkych i dałekich sukcessorow, sobi neważytsia interesowaty; oddajuczy też sławetnomu panu Iwanu wysz pysannyje hrunta z podpysom imen uriadu horodowoho Stebliwskoho i prytysneniem peczaty horodowoj Stebliwskoj. Dijałosia u Stebliwi, na ratuszy, pry wriadu horodowom Stebliwskom; pry panu sotnyku, Maxymu Sływi, atamanu Sztepi

Butawszczenku, i wojtu, Iakowu Budowyłu, i pry ludech zacnych: Iaremi Negraszu, Ohwiju Danyłenku, i Hryniu, i Ieromi, i Wasilu Artiuszenku i mnoho ludej prytom ne malo było; roku i dnia wyszpysannoho. U tego kupczy, w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Ieremy, pysar horodowy, rukoju własnoju. Który ten kupcza, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego iest zapisany Karol Glowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 673.

---

12. Сознаніе вознаго о томъ, что онъ арестовалъ въ селѣ Высшихъ Дедеркалахъ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній дворянина Константина Слюбичь-Заленскаго. 1713. Апрѣля 6.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Aprilis szóstego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, krzemienieckie, od dnia trzydziestego miesiąca Marca, roku teraznieyszego, wyżey na akcie wyrażonego, przypadłe y sądownie odprawować się zaczęte, przedemną, Andrzejem na Ledochowie Ledochowskim, podstolim wołyńskim, podstarościm grodzkim krzemienieckim, y aktami ninieyszemi, grodzkiemi, krzemienieckiemi stanowszy oczewiście wozny generał województwa Wołyńskiego y innych, szlachetny Stanisław Leszczyński, in vim verae ac fidelis relationis suae, dla zapisania do xiąg ninieyszych, jawnie, dobrowolnie zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Marca dwudziesteg dziewiątego dnia ad affectationem ac juridicam requisitionem wielmożnego jego mości pana Konstantego Szlubica-Załęskiego, podkomorzego nowogrodzkiego, maiąc przy sobie strone szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów: Krzysztofa Tarnawskiego, Kaziemierza Sokołowskiego, majoris evidentiorisque testimonii gratia sibi adhibitos, był naprzod we wsi Dęderkałach wyższych y dworze urodzonego jego mości pana Adama Dederkała, gdzie będąc, a zastawszy praesentem tegoż jego mości, u onegoż roboczych: Denysa, Maxyma, Chweśka, Pawła, Iwana, syna jego, Iwana drugiego, Własa, Pawła, Dmitra, Miśka, Semena, Andrzeja Bednarza y Iwana Szczerbine, nazywaiącego się Kociutką, poddanych dziedzicznych ze

wsiów Owadna y Gnoyna, w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim leżących, possesjyey actoris, z żonami y dziećmi, końmi, wołami et cum tota supellectili domestica zbiegłych, a we wsi Dederkałach Wyższych, na części pomienionego jego mości pana Adama Dederkała z tym wszytkim bytem osiadłych, onychże wszystkich, każdego z osobna w tysięcu grzywien polskich ad disjudicationem juridicam aresztował y przyporęczył; potym powtore, tuż, w mieście Krzemieńcu, sub securitate juditiorum, miesiąca Aprilis trzeciego dnia, u tegoz jegomości, w gospodzie onego, to iest w sławetnego Waśka Huczka chałupie stoiącego, tychże chłopów aresztował w pomienioney taxie; w czym on, wozny, sztachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd powrócił, y o tym te swoje on, wozny, przed urzdem niniejszym rellacyą aresztu uczynił y zeznał, prosząc, eam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Stanislaw Leszczyński, wozny generał.

Книга гродская, Кременецкая, поточная записовая и декретовая, 1713 года, № 1622, листъ 349 на оборотѣ

Примѣчаніе: Такіе-же акты, свидѣтельствующіе о поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ, находятся въ той же книгѣ на листахъ: 53 на оборотѣ, 34, 71 на оборотѣ, 200 на оборотѣ, 330, 338, 343 на оборотѣ, 367, 359, 393, 757, 943, 944, 1031.

---

13. Купчая крѣпость на урочище, называемое Ковтуновщина и на плотину въ окрестности мѣстечка Лысянки, выданная хорунжимъ Лысянскимъ козакомъ Василіемъ Зубкомъ, Лысянскому мѣщанину, Григорію Гоготвѣ 1714 Мая 9

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Oktobra siedmnastego dnia

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia pierwszego roku i miesiąca wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hojzowskim, łowczym lwowskim, sędzią; Adamem Dorożynskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskimi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskiemi tegoż powiatu, stawaiąc osobiście, urodzony Ignacy Iakubowicz te kartę przedażną, przed

magistratem Łysiańskim, za wiadomością rządcy lisiańkiego, na las, grunt i sianożęć od Wasyla Zubka, chorążego, na osobe Hrehoria Hohotwy, w roku tysiąc siedmset czternastym, na papierze prostym zrobioną, podpisem rządcy i magistratu, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzoną, z przyszytym arkuszem dwudziésto-kopijkowym, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w oblate podał w tej istocie. Roku tysiąc siedmset czternastego, miesiąca Maia dnia dewiatoho, ja, wyżej na podpisi wyrażeny, Wasyli Zubko, chorunży Łysiańsky, z woli i za widomosty pana hubernatora Kopyckoho, odebrałem hrunt od Owerczychi wdowy, żytelki Stebliwskoi za swij dawni dowh, za cinu sorok talariw bytych, poneże sud nakazaw: lub mni samomu derżaty, lub komu chotity j prodaty, a teperecznioho wreśna tojże hrunt ja, Wasyl Zubko, prodaiu Hryhoryiu Hohotwi, mieszczanynowi Łysianskomu, za tujuż cinu wyszpysannuju, za sorok talery bytych : — bajrak, prozwannoj *Kowtuniwszczyna* tak też i z łukoju; a pryznaka takowaja: okopanyj bajrak około, a rowy powpuskano u łeżaczuju bałku, hde nastojaszczaja łuka od Drabynnynoho, i w werh tojej łuki dwi werbi posadżeno, tak też i hreblu na usti usich bałok, szczo w Tykiczy skłonny, tak też do toho hruntu należaszczyje. A syiu kupczu pysano na ratuszu, pry uradi naszym miskim Łysiańskim: pry wujtu, Dmytru Staromu, i pry Chwedoru Utiżnomu, pry Petru Stecenku tak też i pry Panasu Zubku, pry Iakimu Babaci i proczyich miszczanach, na tot czas buduczych. W której przedażnej karcie, w oblate wniesionej, podpis ręki w te słowa: Paweł Kopycki (L S.). Która Karta przedarzy, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisana.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797, № 3524. Листъ 75.

---

14. Актъ передачи имѣній: Мишковичъ, Черепковъ и другихъ во владѣніе дворянину Александру Збиковскому по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь упомянутыхъ селъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1719. Февраля 25.

Roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Marca szesnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego krolewskiey mości Owruczu,

przedemną, Łukaszem Antonim Bohdanowiczem, miecznikiem lidzkim, namiesnikiem natenczas podwoiewodztwa, wices-regentem grodzkim generału woiewodztwa Kijowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzskiemi, kijowskiemi, comparens personaliter urodzony imć pan Mikołay Walewski—Lewkowski, tradycią dóbr wsiów: Miszkiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dyczek, przez urząd grodzki kijowski expedyowaną, wraz z inwentarzem, z pieczęcią y z podpisem ręki wielmożnego imć pana Antoniego z Trypola Trypolskiego, chorążego owruckiego, starosty wyszgrodzkiego, sędziego grodzkiego generału woiewodztwa Kijowskiego, dla wpisania do xiąg niniey-szych, grodzkich, kijowskich, ratione introcontentorum, per oblatam podał, in tenore verborum sequenti: Działo się w dobrach wsi Miszkiewiczach, przed chałupą roboczego Stefana Kiewlenka, woyta tameyszego, roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Februarii dwudziestego piątego dnia. Antoni z Trypola Trypolski, chorąży owrucki, starosta wyszgrodzki, sędzia grodzki generału woiewodztwa Kijowskiego. Oznaymuje tym moim exekutoryalnym listem: iż ja na prawną requizycią wielmożnego imci pana Ierzego Alexandra Zbikowskiego, cześnika żytomirskiego, regenta ziemskiego kijowskiego, aktora—strony prawem przekonywaiącey, intuitu decretorum, de actu inferius expressorum, między wysz mianowanym aktorem z jedney, a wielmożnym jegomością panem Ierzym z Szpanowa Czaplicem, podkomorzym kijowskim, pozwanym, stroną prawem przekonaną, z drugiey strony, latorum, dnia, na akcie wyszmianowanego, przy bytności urodzonych ich mościów panów: Mikołaja Walewskiego-Lewkowskiego, Piotra Milkiewicza, Szymona Łohyńskiego, Franciszka Szymkowskiego, Andrzeia Klamczyckiego y drugich wielu ich mościów panów obywatelów woiewodztwa Kijowskiego, aktowi temu przytomnych, mając przy sobie woznego generała, opatrznego Nazara Tuszmana, do pomienionych dóbr, wsi Miszkiewicz, przybywszy, jurisdykcią moią urzędową przez tegoż woznego, ut juris et moris est, przed chałupą roboczego Stefana Kiewlenka, woyta tameyszego, ufundowawszy, omnem securitatem, actus istius debitam, obwołać y stron obudwoch ad presentiam meam przywołać roskazałem; na którym terminie wielmożny imć pan Ierzy Alexander Zbikowski, cześnik żytomirski, regent ziemski kijowski, aktor, postanowiwszy się oczewisto, naprzód dekret ziemski kijowski ex seriis controversiis anno millesimo septingentesimo decimo sexto, die decima Marti, w Owruczu, na rokach ziemskich kijowskich, między sobą, aktorem wysz mianowanym, wielmożnym imć panem Ierzym z Szpanową Czaplicem, podkomorzym kijowskim, poz-

wanym przez urodzonego imć pana Michała Synhaiewśkiego, komornika granicznego kijowskiego, plenipolenta, ferowany, którym dekretem injunctum, aby wielmożny imć pan Ierzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzy kijowski, oczyszczaiąc possessyę dóbr wsiów: Miszkiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dyczek, poślednieyszy possessor dóbr, po zeszłym niegdy urodzonym imć panu Szymonie Pawszy pozostałych, summę pięć tysięcy złotych polskich ab actu memorati decreti, nazajutrz po święcie świętym Ianie krzcicielu, w roku tymźe, tysiąc siedmset szesnastym, do rąk aktora w grodzie Owruckim, za kwitem zeznanym, albo uczynieniem cessyi, sine quavis comprobatione, summe korresponduiące, we dwie niedziele po niezapłaceniu summy, przez woznego y szlachtę actualiter w possessią puścił y aktora w dobra intromitował, o czym tenże dekret uberius sonat; potym manifestacyą, ratione contraventionis eidem decreto y adcytacyą, tudziesz kondemnatę, in re indicata, w sądzie głownym, trybunale koronnym Lubelskim, roku przeszłego, tysiąc siedmset ośmnastego, die decima quarta Octobris, woiewodztwie Kijowskim, od siebie na tymże wielmożnym imć panu podkomorzym Kijowskim otrzymaną y publicowaną, przedemną, urzędem, reprodukowawszy, exekuciey mocney et intromissionem in bona praefata prosił y domawiał się; od strony zaś pozwaney, prawem przekonaney, ponieważ nikt z obroną prawną y nieprawną nie odzywał się, neque traditionem bonorum bronił, przeto ja, urząd, zważywszy totum tractum causae et processus, iako te dobra zdawna processowane y swieżym procesem w rzeczy osądzoney przewiedzione, woznemu wyszmianowanemu, propter tradenda bona, daley postąpić nakazałem. Tandem w postąpieniu dalszą moią iurisdykcyą w chałupie woyta tameyszego kontynuowałem, woytowi temuż y drugim chłopom, dla spisania inwentarza, iako zdawna powinność odbywali, stanąć kazałem; ktorych serio, aby nie zataili, inwestygowawszy, de verbo od verbum pisałem. Który iest tenoris sequentis: Inwentarz dóbr wsiów: Miszkiewicz, Czerepków, Berdyczek y Dyczek. Wieś *Miszkiewicze*: Stefan Kiewlenko, woyt, ma wołów dwa, konia iednego, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Sydor Kołesniczenko—konia iednego, wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Wasyl Kiewla—wołów dwa, czynszu złotych pięć, lnu połtrzecia powisma, kure iedne, grzybów piędziesiąt. Hryszko Kowal—konia iednego, czynszu złotych pięć, lnu pułtrzecia powisma, kurę iedną, grzybów pięćdziesiąt. Paweł Sydorow zięć—niedawno osiadły, ieszcze nie dawał, ale grunt przyioł, z którego powinność takowa: wół ieden, czynszu złotych

dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoie, grzybów piędziesiąt. Wieś *Czerepki:* Makar Bondarenko ma wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoie, grzybów sto. Chwedor Krywopuszczenko—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoie, grzybów sto. Chwedor Marczenko—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu pięć powisem, kur dwoie, grzybów sto. Hryszko Osowecki—wołów dwa, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Iermak Ruszayło—woła iednego, czynszu złotych dziesięć, lnu powisem pięć, kur dwoie, grzybów sto. Wasyl Ruszayłow pasynok—woła iednego, czynszu złotych pięć, lnu pułtrzecia powisma, kurę iedno, grzybów piędziesiąt, *Dyczki* siedlisko puste *Berdyczki* także siedlisko puste, za dysposyciey wielmożnego imć pana podkomorzego Kijowskiego Dyczki do Miszkiewicz, a Berdyczki do Czerepków poprzydawane, z których siedlisk ani dziesięciny, ani żadney inszey powinności niemasz, tylko się wyżey wyrażonemi powinnościami opłacaią; podwody do Żytomirza chodzywali, ztąd mil dwadzieścia dwie, za szarwarek—tydzień robocizny od koźdego, a którą w Łuhynkach odbywali; straży po tygodniu każdy, albo strożowego każdy daie po czwiartce żyta y owsa. A tak wszystką intratę z obydwoch wiosek, iako to: czynsz, lnu powismo, rachuiąc po groszy trzy, którego należy powisem cztyrdzieście pułósma—facit złotych cztyry y groszy dwadzieścia pułtrzecia; grzybow dziewięćset piędziesiąt, sto po groszy dwanastu, facit złotych trzy groszy dwadzieścia cztery; kur dziewietnaście, po groszy sześć, facit złotych trzy, groszy dwadzieścia cztery; żyta cwiartek iedynaście, compensuiąc droższe lata z tańszemi, po złotych dwa y groszy pietnaście czetweryk, facit złotych dwadzieścia siedm y groszy pietnaście; owsa ćwiartek iedynaście, po złotemu iednemu rachuiąc, facit złotych iedynaście; za szarwarki tydniowa robota, którą odbywali do Łuhynek, ponieważ szarwarki w tych wsiach nie potrzebne, wolne imć panu Zbikowskiemu, cześnikowi żytomirskiemu, pociąganie poddanych do inszey iakieykolwek roboty, dzień rachuiąc po sześciu groszy, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery. Summa generalis wszystkiey intraty roczney facit złotych polskich sto piędziesiąt ośm y groszy dwadzieścia pułtrzecia. Zliquidowawszy wyszmianowane dobra: Miszkiewicze, Czerepki, Berdyczki i Dyczki, cum omnibus illorum attinentiis et pertinentiis, z inwentarzem wielmożnemu imci panu Ierzemu Alexandrowi Zbikowskiemu, cześnikowi żytomirskiemu, regentowi ziemskiemu kijowskiemu, stronie prawem przekonywaiącey, przez woznego introwyrażonego w realną y aktualną podałem y postąpiłem pos-

sessią, ktorey nikt żadnym sposobem irrytować nie powinien, pod szkodami ziemskiemi, w prawie pospolitym opisanemi; a że te dobra są insufficientia długowi, przeto ja, urząd, względem niecorresponduiącey summie, iako o kontrawencią dekretowi y o świeżo przewiedziony process, wolną prosecutją stronie, prawem przekonywaiącey, gdzie z prawa będzie należało, zachowawszy, y tę sprawę odesławszy do sądu głownego, trybunalnego, koronnego, Lubelskiego, termin, z regestru woiewództw: Wołhyńskiego, Bracławskiego, Czerniehowskiego, Kijowskiego y ich conserwat, albo też z regestrów expulsionum, violatae securitatis, graviorum excessuum, illustrium magnificorum dominorum judicum, raptus atque terminorum tactorum, etiam simplicis praeciso beneficio aresti, zawity naznaczam y zostawuię actus praesentis vigore. Datum anno, mense, die et loco, quibus supra. U tey tradycji, przy pieczęci przyciśnioney, podpis ręki temi słowy: Antoni Trypolski, chorąży owrucki, starosta wyszgrodzki, sędzia grodzki kijowski, manu propria. Któraże to tradycia, za podaniem y prosbą imci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, iest w xięgi wpisana.

Книга гродская, Кіевская, записовая и поточная, годъ 1719, № 34. Листъ 39.

---

15. Допросы, отобранные въ Дубенскомъ магистратѣ отъ бѣглаго крестьянина, Апанаса Говина, по поводу обвиненія его въ убійствѣ жены.—Приговоръ, постановленный тѣмъ-же магистратомъ, осуждающій подсудимаго на смертную казнь. Описаніе самой казни. 1719. Апрѣля 18—21.

W roku 1719, dnia 18 Kwietnia.

Stawiony oczewiście więzień zabuyca, nieroboczy Opanas Howyn z Litwy, z miasta Prużaney, z dóbr I. W. imci pana Sapiehy, hetmana wielkiego W. X. L., przedemną, Izydorem Antonim Strzeszkowskim, woytem Dubieńskim y przy assessorji zupełnego urzędu maydeburiej Dubieńskiej, wyznał na dobrowolney confessacie w te, niżey opisane słowa: Jź ja, przed lat pięcią, wyszedłem z Litwy w te kraje Wołyńskie, gdzie, przyszedszy do Porebyla, tam służyłem przez lat dwie; ztamtąd wyszedszy, do Diadkiewicz

przyszedłem, gdzie, pobywszy iaki czas, ożeniłem się tam. Po ożenieniu zarabiałem kawałka chleba pomiędzy ludżmi przez ieden rok; ztamtąd ruszyłem się z żoną moią do wsi, nazwaney Horostaw, i tam służyłem za parobka przez lat 2; ztamtąd tygodniem przed mięsopusty ruskiemi, wziąwszy żonę z sobą y dziecie, ktoremu iuż było pułtora lata, przyszedłem do karczmy Uizdzieckiej, maiąc dziecie słabe, które chorowało na odrę, ktoremu kupiwszy wudki za grosz y obarzanków za drugi, wyszedłem w drogę przed wieczorem ku Lachowcom; a była zamieć bardzo wielka y mruz wielki. Gdzie, uszedszy od karczmy o puł mili, dla przykrego zimna nie mogąc daley, zeszliśmy trochę z drogi; y tam nałożyłem ogień dla rozegrzenia się, a żona moia wzieła dziecie do piersi y, pokarmiwszy, położyła pod krzakiem, a sama drzew poszła zbierać ze mną. Nanieciwszy ogień, bierze dziecie do rozegrzenia, kture zastała już nie żywe, bo było zmarzło. Co obaczywszy, wzieła lamentować y na mnie narzekać y hanbić mnie za to, żem się ruszył z karczmy; na co ja, rozgniewany, uderzyłem ją kijem tym, z którym szedłem w drogę, dwa razy w skronie, a ona zaraz padła na ziemię y zęby zcieła. A tak ja, widziawszy nieżywą, wygrzebłem dołek tam, na tymźe miescu, gdzie dziecie włożywszy, żone na dziecięciu położyłem, y narzuciłem łomaczem, co się w nocy działo. Ktorą noc przesiedziałem tam, przy ciałach, aźe ku świtowi;—zkąd wybrawszy się, poszedłem do Korsowa y przystałem na służbę do pewnego sołtysa. Którey to confessaty dobrowolnej wysłuchawszy, onego więznia do więzienia odesłali. Tegoż dnia, 18 kwietnia, anno praesentis, przed zachodem słońca, powture do urzędu miasta Dubna przyprowadzono pomienionego Panasa, któren, jako pierwej, tak y drugi raz toź muwił, słowo w słowo, nic nie odmieniając, ani wymując, ani przykładając. Dnia 19 Kwieinia, anno praesentis, pytany był potrzecie, co toż powiedział, słowo w słowo, jako y przy pierwszey confessacie.

Dekret wydany z urzędu miasta Dubna na pozwanego zabojcę, niżey wyrażonego. Roku 1719, dnia 20 Kwietnia.

Przed sądem y aktami miasta Dubna, a przedemną, Isydorem Antonim Strzeszkowskim, woytem Dubieńskim, przy assessoryi zupełnego urzędu teyże magdeburyey: sławetnego Iana Duchniewicza, Pawła Kirjanenka y innych burmistrzów y cechmistrzów, agitowała się sprawa na instancyą instygatora, sławetnego Stefana Truszewicza, mieszczanina Dubieńskiego,

o zabicie żony ciężarney od męża iey własnego, to iest nieroboczego Opanasa Howina z Litwy, z miasta Prużaney, z dóbr jaśnie wielmożnego imci pana Sapiehy, hetmana wielkiego W. K. L., ktory, wyszedszy przed lat pięcią z teyże Prużaney, tu, na Wołyń, we wsi Dziadkiewiczach ożenił się był, z ktorą żoną przez lat trzy przemieszkawszy, w zimie pomiędzy ludźmi tułając się, udał się był ku Lachowcom, w ktorey drodze, przyszedszy do karczmy Uizdzieckiey, przed wieczorem wybrał się ztamtąd w podróż podczas ciężkiego mrozu y zawiruchi, jako na konfessacie dobrowolney zeznał, raz, drugi y trzeci pytany; a tak, uszedszy ku Mizoczu, o puł mile od karczmy, z ktorey wyszedł, w chrósty nieco z drogi ztąpiwszy i wziąwszy niecić ogień, gdzie żona iego, maiąca dziecie w pułtora latach, chore na odrę, pokarmiwszy go piersią, położyła pod krzakiem, a sama pomogła onemu zbierania chrustu na ogień. Rozłożywszy tedy ogień, według swoiey potrzeby, siadaiąc do zegrzania przy onym ogniu, wzieła dzicie do rozegrzenia onego, a obaczywszy, yże się zmroziło, i nieżywe zastawszy, wzieła ciężko lamentować y narzekać na męża, który, rozgniewany, do kija się porwawszy, raz y drugi w skronie uderzył, tak dobrze, że ją i zabił. Zaczym sąd, uważając taki popełniony zabuystwa występek, a maiąc przed oczami przykazanie Boże: «nie będziesz zabijał»; a nadto to mając na refleksyey, że trzy dusze z okazyi tego zabuycy zeszli ze świata; gdyż żona jego brzemienna była, zaczym winnym go czyni śmierci y tak decyduje: ażeby ten, wzwysz wspomniony zabojca, Opanas, mieczem był zcięty, a potym ciało iego na ćwierci poroscinane, przy gościńcach na czterech mieyscach, na palach powbijane było. Ktura exekucya ma być w piątek, dnia 21 Kwietnia, w roku ninieyszym, 1719. Który dekret my, urząd miasta Dubna, wydany, rękami naszemi podpisujemy, przy zwykłey pieczęci. Działo się roku y dnia, iako wyżey.

A gdy dzień nadszedł exekucyej, tedy, według prawa pospolitego, zeszli się wszystkie cechy z orężem przed izbę sądową, a po przeczytaniu dekretu u sądu, zdany był ten wyż wspomniony zabuyca do rąk exekutorowi, ktorego na mięysce, naznaczone do exekucyi, prowadzono, y tam postawiony był na terminie do zdjęcia głowy od mistrza, gdzie, dobywszy miecza exekutor, czy to z woli było naywyższego Stwurcy, ciął w kark, czyto przez iego niesprawną rękę, czyli iego, obwinionego, szczęściem stało się, że tylko ranił w kark mieczem, jakoby trzecią część karku nie nadciąwszy, którego, według artykułów prawnych, nie dopuścili kapłani docinać, ale

onego, niedociętego, dano do cyrulika na wygojenie. Iednak po exekucyi dnia 19 umarł dobrowolnie.

Книга Дубенскаго магистрата, годъ 1677—1720, № 1368. Листъ 68—69.

---

16. Актъ передачи части села Луговиковъ, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянину Антону-Іоакиму Невмержицскому. При этомъ составленъ инвентарь съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1719. Апрѣля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Aprila dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego krolewskiey mości Owruczu, przedemną, Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem lidzkim, namiestnikiem natenczas podwojewodztwa y vicesregentem grodzkim generału wojewodstwa Kijowskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskimi, comparens personaliter urodzony imć pan Antoni-Ioachim Niewmierzycki, komornik ziemski kijowski, stolnik smoleński, dla wpisania do xiąg ninieyszych, grodzskich, kijowskich, tradycyą dóbr wsi połowy *Luhowików*, przez urząd grodzki, kijowski jegomości podawającemu expedyowaną, z podpisem ręki wielmożnego jegomości pana Antoniego Dedowicza z Trypola Trypolskiego, chorążego owruckiego, sędziego grodzkiego generału wojewodztwa Kijowskiego, wyszgrodzkiego, terechtymirowskiego, etc. starosty, y z pieczęcią, ratione introcontentorum, per oblatam podał, in sequenti verborum serie: Działo się we wsi Łuhowikach, roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Kwietnia dwudziestego osmego dnia, przed wrotyma zamknięłemi. Antoni Dedowicz z Trypola Trypolski, chorąży owrucki, sędzia grodzki generału wojewodztwa kijowskiego, wyszgrodzki. terechtymirowski etc. starosta. Oznajmuję tym moim kondescencyonalnym listem każdemu, komu by o tym wiedzieć należało, teraz, napotym y zawżdy: Jź ja, na prawną rekwizycią urodzonych ich mościów panów Ioachyma-Antoniego y Teressy z Pruszyńskich primo voto Igańskiey, Niewmirzyckich, komorników ziemskich kijowskich, małżonków, za dekretem sądu głównego tribunału koronnego Lubelskiego, w roku tysiąc siedmset ośmnastym,

dnia dwudziestego wtorego Octobris, z regestru woiewodztwa Kijowskiego, na urodzonych ich mościach panach: Katharzynie primo voto Proskurzyney, ad presens Dydyńskiey, matce, Michale, y Ianie, y Gabryelu Proskurach, synach zeszłego z tego świata wielmożnego imci pana Stefana Proskury, podczaszego kijowskiego, spłodzonych y sukcessorach naturalnych, tudziesz na urodzonych: Pawle y Helenie Iackowskiego Hurkach, małżonkach, y Ianie Detynickim y Bogumile Szermiance Sokołowskiey in contumatiam ferowanym, roku, miesiąca y dnia, wysz na akcie wyrażonych, maiąc przy sobie woznego generała, opatrznego Prokopa Masuikowskiego, w przytomności urodzonych ich mościów panów: Piotra Milkiewicza, Bazylego Rapsztynskiego, Ierzego Wyhowskiego y innych, aktowi temu przytomnych, do dóbr wsi Łuhowik ziechawszy, y tam jurisdykcyą moią sądową przez wysz mianowanego woznego generała woiewodztwa Kijowskiego przed wrotyma zamknientymi dworu tameecznego ufundowałem, y stron do rosprawy prawney przywołać rozkasałem; na kturym terminie strona powodowa, urodzony imć pan Antoni-Ioachim Niemirzycki, komornik ziemski kijowski, swym y urodzoney jej mości paniey Teressy z Pruszyńskich Niewmirzyckiey, małżąki swey, imieniem, postanowiwszy się oczewisto; z pozwanych zaś iedna tylko urodzoua jeymość pani Helena Hurkowa, wdowa, swym y dzieci swych, in minorennitate będących, postanowiwszy się oczewisto, kontrowertowali: naypierwey urodzony imć pan Niemirzycki, komornik ziemski kijowski, jura, jej mości paniey Bogumile Sokołowskiey od urodzonego niegdy imci pana Andrzeja Sokołowskiego na dobra wieś Łuhowiki służące, to iest: zapis originalny modo simplicis debiti na summę dwa tysiącę złotych polskich, de actu ejus et data anno millesimo septingentesimo septimo, die sexta octobris, w Owruczu spisany, ac eodem actu et anno coram actis castrensibus kijowiensibus zeznany, tudziesz testament ostatniey woli tegoż urodzonego niegdy imć pana Andrzeja Sokołowskiego, którym teyże iey mości paniey Sokołowskiey, małżonce swey, na tychże dobrach wsi Łuhowikach summę dwa tysiące złotych polskich approbował, cum adscriptione summy szesciuset złotych polskich, gdzie wszelkie w kleynotach, w złocie, srebrze ruchomości leguje, de actu ejus et data w Łuhowikach, anno millesimo septingentesimo decimo quarto, die vigesima prima Iuli spisany, y w grodzie kijowskim anno millesimo septingentesimo decimo septimo, die decima octawa Aprilis per oblatam podany, tudziesz vigore jurium, teyże ieymosci paniey Sokołowskiey servientium, possessionem in bonis Łuhowiki, protestationes de expulsione, relationes y dekreta reinductionis, w sądzie

ziemskim kijowskim ferowane, reinductionem subsecutam, inquisitiones y wszystek process teyże iej mości paniey Sokołowskiey na dobrach wsi Łuhowikach służący y przewiedziony, a potym jus quesitum od teyże jey mości paniey Sokołowskiey na też summę, dwa tysiące sześćset złotych polskich, sobie dane y służące, to iest originał zapisu cessionis, w Owruczu, roku tysiąc siedmset siedemnastego, miesiąca Aprilis dwudziestego wtorego dnia spisany, eodem actu oczewisto przez też iej mość panią Sokołowską przed aktami grodu kijowskiego zeznany, drugi zapis cessionis od przewielebnego w Bogu jegomości xiędza Iankowskiego, superiora na ten czas collegium Xawerowskiego, na summę złotych polskich sto cztyry, na też dobra Luhowiki, anno millesimo septingentesimo decimo septimo, die decima secunda Octobris, w Owruczu d ny et eodem actu et anno coram actis castrensibus kijoviensibus zeznany, y possessyą vigore iuris cessionis, od ieymości paniey Sokołowskiey, w grodzie kijowskim, anno millesimo septingentesimo decimo septimo, die decima quinta mai w dobra Łuhowiki, praefatis summis obciążone y zapisane, protestacią de expulsione, relacią y dekret sądu głownego trybunału koronnego Lubelskiego kontumacialny, alias kondemnatę, w roku przeszłym, tysiąc siedmset ośmnastym, dnia dwudziestego wtorego Oktobra, podczas woiewodztwa Kijowskiego, na wysz wyrażonych pozwanych otrzymaną, produkował y tradycyi dobr całych, ut in causa expulsionis, vigore prawa pospolitego prosił y domawiał się; z strony zas pozwaney urodzona iej mość pani Helena Sokołowskiego Hurkowa, wdowa, sama przez się, postanowiwszy się oczewisto y lubo ad manus żadnych nie miała papirów, exkuzowała się niewiadomością wydanych pozwów y sprowadzoney exekucyi, jednak prawem swoim zastawnym broniła, powiadaiąc verbaliter, że dwor y połowe intraty z poddanemi Łuhowickiemi ma niebożczykowi mężowi swemu, niedawno z tego świata zeszłemu, po którego swieżey śmierci papirów z Owrucza nie odszukała, z tey części od imć pana Proskury na zapis pewny puszczone, którą część ich mość panowie Proskurowie od imć pana Detynieckiego nabyli y żadną miarą do tey połowy dopuścić nie chciała, pokazuiąc drogę do drugiey połowy wsi Łuhowik, nie onerowaney sobie, w possessyi ich mosciów panów Proskurów zostaiącej; zaczym ia, urząd kondescendorialny, lubo mię stringit dekret, in contumaciam otrzymany ad tradenda bona, na żadne nie uważaiąc impugny y strona domawiała się, iednak, zapatrzywszy się choć na słowne impugnę, tudziesz nie chąc pupillis viduae nocere precipitantią, ponieważ hanc sortem, per se possessam, od urodzonego Detynieckiego nabytą alligat, ktora nie

powinna być prawem imć pana Sokołowskiego obciążona, a drugą połowę tychże dóbr pokazuie, fatis imć pana Sokołowskiego pozostałą, temu ciężarowi podległą, jurizdykciją moją od dworu tamecznego przed chołupę roboczego Iwana Hryszczenka, woyta na części, w possessyi ich mościów panów Proskórow będącą, przeniosłem, cum eadem securitate przez tegoż woźnego, w przytomności wyż wyrażonych ich mościów fundata; gdzie strona powodowa, postanowiwszy się ut supra oczewisto y wyszmianowane dokumenta produkowawszy, uti in causa expulsionis w pomienionych dóbr części tradycyi prosiła y domawiała się; od strony zaś pozwanej, prawem przewiedzionej, stanowszy oczewiście Andrzej Wojtowicz y Iwan Hryszczenko, tej części żadnych obron prawnych nie pokazując, podania dobr nie denegowali. A tak ja, urząd, nie widząc żadnego prawnego obstaculum, owszem in fundamento processus obtenti będąc obligatus, na affectaciją strony woźnemu dalej postępować nakazałem; a w postępowaniu, ufundowawszy jurysdykciją moją w chałupie roboczego Iwana Hryszczenka, wojta tamecznego, gromadę pomienionej części zwołać rozkazałem, z których informacyi inwentarz poddannych y ich powinności napisałem taki. Iwan Hryszczenko, wojt, daje miodu belcy dwa y kwart pięć, czynszu złotych siedm, grzybów sto, lnu powisem trzy, kurę jedną; Iwan Hryszko starszy, daje miodu belcy cztery, czynszu złotych dwanaście, lnu powisem dziesięć, grzybów sto, kur dwoje; Chweśko Bilczenko, daje miodu belec jeden y kwart dwie, czynszu złotych siedm y groszy pietnaście, grzybów sto, lnu powisem dwie, kurę iedną; Iwan Moszczenko, daie miodu belcy dwa y kwart pięć, czynszu złotych jedynaście, lnu powisem pięć, grzybów sto, kurę iedną; Hryszko Romanenko daie miodu belec ieden, czynszu złotych pięć, lnu powisem trzy, grzybów sto, kurę iednę; Moysyi Hirmanenko daie miodu belec ieden, czynszu złotych pięć, lnu powisem trzy, grzybów sto, kurę iednę. Powinności żadnych u tych poddannych nad wyrażoną danine nie masz. Ponieważ w tych dobrach folwarku nie bywało, do iezior zaś dla ciągnienia ryb w lecie y zimie, ile potrzeba ukazować będzie, należeć powinni Tych dóbr summowana intrata: miodu belcy dwanaście kwart dwie, belec rachuiąc po złotych pięć, czyni za miod złotych sześdziesiąt y ieden; czynszu złotych cztyrdzieście siedm y groszypie tnaście, grzybów sześćset-sto groszy dwanaście, czyni za grzyby—złotych dwa i groszy dwanaście; lnu powisem dwadzieścia sześć, powismo rachuie się groszy trzy, czyni złotych dwa y groszy ośmnascie; kur siedmioro, kura iedna po groszy sześć, czyni za kury złoty y groszy dwanaście; co wszystko czyni, wraz

złączywszy, złotych sto cztyrnaście y groszy dwadzieścia siedm. Którą część z poddanemi y ich powinnościami, tudziesz pożytkami do tey części, w jeziorach wszystkich z łapaniem wolnym ryb y łowieniem bobrów, non prejudicando iednak połowie intrat tych iezior, do zastawy z wioską Stebłami onerowaney ante processum, superius expressum, anteriori dispositione, wrealną, nemini impugnante, stronie powodowey oddawszy possessią, ratione non correspondentis summie intraty, z pozwanemi, prawem przekonanemi, te sprawę nazad do sądu głównego, trybunalnego, koronnego, Lubelskiego, secundum anteriores conservationes, odsyłam y termin stronom z regestruw, tey sprawie należących, do rozsądzenia się zawity zachowuie. Działo się loco, anno, mense et die ut supra.—U tey tradycyi, przy pieczęci przyciśnioney, podpis ręki temi słowy: Antoni Tripolski, chorąży owrucki, starosta wyszgrodzki, sędzia grodzki kijowski m. p. Ktoraże to tradycya, za podaniem y prosbą jego mości podającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, z początku aż do końca, jak się w sobie ma, jest w xięgi wpisana.

Книга гродская, Кіевская, записовая и поточная, годъ 1719, № 34. Листъ 54.

---

17. Инвентарь Ясногородской волости съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1720. Іюля 1.

Року тисяча семъ сотъ двадцять першого, месяца Марта двадцять третего дня.

На ураде кгродскемъ, в замку его королевской милости овруцкомъ, передмною, Романомъ Чоповскимъ, на тотъ часъ намесникомъ кгродскимъ староства Овруцкого, и книгами нинешними, кгродскими, Овруцкими, comparens personaliter urodzony imć pan Iozef Pierłowicz, sługa wielmożnego imć pana Mikołaja kniazia Szuyskiego, chorążyca Brzeskiego, ex commisso pana swego, dla wpisania do xiąg ninieyszych inwentarz dobr klucza Iasnohorodskiego, ratione introcontentorum spisany, per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz majętności Iasnohorodskiey, w woiewodstwie Kijowskiem, a powiecie Zytomirskiem będącey, spisany roku ty-

siąc siedmset dwudziestego, prima Iulii, przy odebraniu teyże majętności w possessyią wielmożnego imć pana Mikołaia kniazia Szuyskiego, chorążyca brzeskiego, post fata zeszłego w Bogu wielmożnego imć pana Dominika kniaz'a Szuyskiego, chorążego brzeskiego. Opisanie dworu, we wsi Mużyczach będącego: Wjachawszy na podworze po prawey ręce budynek stary, słomą pokryty, do którego wszedszy po lewey stronie izdebka niewielka, w kturey okien, w drzewo oprawnych, całych, ale nie wielkich, trzy; w teyże izdebce piec z kafli prostych y kominek gliniany; wyszedszy do sieni, po lewey ręce, komora do schowania; w tymże bydynku naprzeciwko piekarnia, w którey piec gliniany; w teyże piekarni z boku komora. Niedaleko tego budynku syrnik, dranicami pobity, podle tego syrniku staynia, słomą pokryta, w którey chlewek z iedney strony, z dylow robiony; podle tęy stayni szopa dla bydła, słomą pokryta, a wtyle, za budynkiem, piwnica, z oblaków (sic) stawiona. Dwor wszystek częstokołem oparkaniony, za ktorym na dole, na krynicy, browar pusty, słomą pokryty, w którym naczynia niemasz żadnego, tylko koryto iedne. Obora w tymże folwarku: wołów siedm, krowek nie wielkich trzy i jałowic także niewielkich cztery, byków niewielkich siedm; świń szarych siedmioro, podświnków siedmioro; gęsi szarych czworo, gęsior ieden, kur troje. Wsi tak osiadłe, jako też i siedliska puste te się znayduią w tymże kluczu lasnohorodskim: siedlisko, nazywaiące się *Iasnohorodka* gdzie przedtym bywało miasteczko, teraz puste znayduje się pole Siedlisko, nazywaiące się *Dolhy Brod*, tam quondam bywała wieś—teraz puste znayduje się pole; wieś *Muzycze*. Poddani teyże wsi i ich powinność: Michayło Gordenko panszczyzny robi w tydzień dni dwa, ma wołów pare Iacko Kozak—także dni dwa, ma wołów pare; Pawło—także dni dwa robi, Stepan Tybylec, bojarzyn, ma wołów trzy, konia jednego. Iwan Zielński, bojarzyn, ma wołów pare, także konia iednego. Wieś *Nekrasze*; poddani teyże wsi y ich powinnosć: Iowchim Żeloka—robi dni dwa, ma wołów parę y konia iednego, Chweśko Kozaczenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Demian Podhaienko—robi dwa dni, ma wołów parę. Iwan Bryśko—robi dwa dni, ma wołów parę y konia iednego. Łukasz Szuboczenko—robi dni dwa, ma wołów parę. Chwedor Łuhyniec—robi dni dwa, ma wołów parę. Iurko Mikulewicz—robi dni dwa, ma wołów parę y konia iednego. Wieś *Szpitki*; poddani teyże wsi y ich powinność: Iwan Koczało—robi dni dwa, ma wołów cztery y konia iednego Klim Uczyczenko—robi dwa dni, ma wołów cztery. Hryćko Wystup—robi dni dwa, ma wołów parę. Iwan Wystup—robi dni dwa, ma wołów

parę. Kondrat Wystup—robi dni dwa, ma wołów cztery. Iaśko Mielnik—robi dni dwa, ma wołów parę. Stepan Bałahura—robi dni dwa, ma wołów parę, Iwan Kowal—robi dni dwa, ma wołów parę. Trochim Dohez—robi dwa dni, ma wołów parę. Iakim Winnik—robi dni dwa, ma wołów parę. Matwiey—robi dni dwa, ma wołów parę. Sawa Musijenko—robi dni dwa, ma woła iednego. Iljaszuk—robi dwa dni, ma woła iednego. Ostrowska wdowa—robi dzień ieden, ma woła iednego, Chwedor Zimowla—robi dni dwa, ma koni dwoie. Ilja Własenko—robi dwa dni, ma wołów parę. Dmytro Kondratenko—ten woytem. Wieś *Buzowa*; poddani tey wsi y ich powinność: Roman Szpolanenko—robi dni dwa, ma wołów trzy i konia iednego. Kondrat Tarasenko—robi dwa dni, ma wołów parę. Chweśko Zajac—robi dwa dni, ma wołów trzy i konia iednego. Iwan Sudnik, bojarzyn, ma wołów parę y koni dwoie. Hryhory Kruhły—robi dwa dni, ma wołów parę y konia iednego. Siedlisko, nazywające się *Horenicze*, gdzie przedtym wieś bywała, tam tylko pustà teraz stoi cerkiew. Siedlisko nazywa się *Luka*, w ktorey osiadłości niemasz nic, tylko pusta stoi cerkiew. Siedlisko puste, nazywaiące się *Gurowszczyzna*. Siedlisko puste, nazywające się *Byczanka*. Siedlisko puste, nazywające się *Horbowicze*. Który to inwentarz, za podaniem y prożbą wyż wyrażonego oferenta, a za moim, na ten czas urzędowym, przyjęciem, wszystek, z początku aż do końca, do xiąg ninieyszych iest wpisany.

Книга гродская, Овруцкая, записовая и поточная, годъ 1720—1721, № 3226, листъ 384 на оборотѣ.

---

18. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда о возвращеніи помѣщику бѣжавшихъ отъ него крестьянъ. 1723. Октября 7.

Anno 1723, 7 Octobris die.

Sąd grodzki winnicki, kontrowersyi stron wysłuchawszy y one matura deliberatione zważywszy, ponieważ strona pozwana, satisfaciendo dekreto anteriori judicii sui, roboczych: Michajła Bracławca, Fedora Gregoraszenka, Mirona Kluczenka, Hryćką Gaworszczenka y Wasyla Kolesnika, z dóbr Bondaruwki zbiegłych, a w dobrach strony pozwaney osiadłych,

przed sąd swoy stawiła, oraz luitam paenam stronie powodowey oddała, przetoż sąd his in punctis satisfecisse partem declarat y doindagacyi tychże stawionych przystępuje, z ktorey indagacyi sąd sufficienter informowawszy się, bliszą strone powodowową do poprzysiężenia zasiedziałości uznaje y nakazuje, aby na te rote wielmożny jegomość xiądz rektor Winnicki przysiągł, jako ci stawieni są prawdziwie. według prawa y uchwał województwa Bracławskiego, dawność ziemską zasiedzieli y strona pozwana wydać onych powinna, a ponieważ strona powodowa roto wysz wyrażoną przysięge wykonała, przeto sąd nakazuje, aby strona pozwana wysz specyfikowanych poddanych in spatio niedziel 4, tu, w grodzie Winnickim, cum tota eorum supellectili domestica, praevia quietatione stronie powodowey, sub paena banitionis, in casu contradictionis, circa manifestationes extra cadentiam publicandas, oddała.

Книга гродская, Винницкая, декретовая, годъ 1700—1728, № 4806; листъ 140, на оборотъ.

Примѣчаніе: Точно такіе-же приговоры о выдачѣ бѣглыхъ крестьянъ внесены въ ту-же книгу на листахъ: 54, 115 на оборотѣ, 120, 132 на оборотѣ, 145, 151, 162, 163, 167 на оборотѣ, 169 на оборотѣ, 178, 195 на оборотѣ, 209, на оборотѣ, 213, 213 на оборотѣ, 215, 216 и 218.—

---

19. Дарственная запись отъ графовъ Франциска и Каэтана Тарновскихъ, крестьянину Матвѣю Мошинскому на часть дохода изъ мельницы, находящейся въ селѣ Германовской слободѣ, а также на потомственное владѣніе полемъ и сѣнокосомъ, прилегающими къ этой мельницѣ. 1727. Апрѣля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szostego, miesiąca Marca trzydziestego pierwszego dnia veteris styli.

Przed aktami ninieyszymi, ziemskiemi, Kiiowskiemi i przedemną, Janem Nepomucenem Berło Zwolińskim, namiesnikiem ziemskim Kijowskim, osobiście stawając urodzony Benedykt Smoleski, prawo, Matwijowi Moszyńskiemu na miarkę z młynów i z stęp, oraz na pola i sianożęci, w dobrach wsi *Słobodce Hermanowskiej*, od jaśnie wielmożnych Amor hrabiów Tar-

nowskich dane, na papierze prostym napisane, podpisem tychże I. W. W. Tarnowskich, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci na laku czerwonym zatwierdzone, z przypiskiem na dole przez W. Iozefa Polanowskiego ś. p , w czasie kondescensyi roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, dnia drugiego Nowembra, zrobionym, i przez tegoż podpisanym, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego, krajowego do akt ziemskich Kijowskich w oblatę podał, w te słowa:—Franciszek i Kaietan na Ianowie Amor hrabiowie Tarnowscy, graffowie z Czuboru, a dziedzicowie na Zborowie, Krasnobrodzie, Kozinie, Hermanowce i Obuchowie panowie etc. Wiadomo czyniemy, komu o tym wiedzieć należy, teraz i napotym, iż Matwij Moszyński, mając staranie pilne koło grobli i młyna słobudzkiego, w dobrach naszych ukraińskich, w woiewodztwie Kijowskim, a powiecie Żytomirskim leżących, daiemy mu to prawo nasze na tenże młyn Słobudzki dla wszelkiey pilności grobli i całego młyna, pozwalając mu trzecią miarkę z tych dwuch kamieni, tudzież aby postawił stępy i folusz; z tych ma brać trzecią część pożytku, do tegoż młyna pozwala mu się pola, sianożęci według proporcyi; a ponieważ swoim staraniem wystawił młyn i groble ufundował, więc w wolne używanie puszcza się jemu i sukcessorom jego; tenże mielnik, kiedy będzie trzeba na dworską potrzebę do roboty stawać, lub sam, lub czeladnika ma wysyłać za rozkazaniem dworu; co, dla lepszej wiary, to prawo stwierdzamy jemu i sukcessorom jego, rękami własnemi przy pieczęci podpisuiemy się. Działo się w Kozinie, dnia szostego miesiąca Kwietnia, roku tysiąc siedmset dwudziestego siodmego. Franciszek Amor hrabia na Tarnowie Tarnowski (L. S.) Kaietan Amor hrabia na Tarnowie Tarnowski. Blankiet na prawo w dobrach naszych, w wojewodztwie Kijowskim, a ziemi Owruckiej (sic) leżących, do wsi Słobudki, na młyn, tysiąc siedms t dziewiędziesiąt czwartego, dnia drugiego Nowembra. W czasie kondescensyi, Nieczypor Melnik Słobodzki opowiadał, iż, mimo to prawo, od onego W. Dąbrowski brał czynszu złotych piędziesiąt sześć, kołowego złotych czterdzieści, lecz, ponieważ inwentarzem roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego, dnia dwudziestego osmego Marca, przez W. Błoszyńskiego, od I. W. W. Mierów zesłanego, a W. Dąbrowskiemu podanym, na takowy czynsz i kołowe był podany, a z iudykacyi okazuie się, iż młynów dwa było, z których ieden na skarb odebrany i do orędy przyłączony, przeto, że Błoszyński nie miał na takowe odebranie drugiego młyna względu, gdy przyjdzie do nowego spisania inwentarza, kołowego tylko złotych dwadzieścia ma być na Nieczypora rachowano, a drugie złotych dwadzieścia na młyn, do orędy

przyłączony rozciągnąć należy. Iożef Polanowski S P. P. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, Kijowskich iest zapisane.

Книга земская, Кіевская, записовая, годъ 1796, № 150. Листъ 110.

---

20. Актъ передачи села Ковалей, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянину Вентурѣ-Станиславу Ганскому. При этомъ составленъ инвентарь села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1727. Іюня 14.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Iunii szesnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskięy mości Żytomirskim, przedemną, Mikołaiem Hładunowiczem-Dubiskim, cześnikiem derpskim, regentem grodzkim Żytomierskim i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, Żytomierskiemi, comparens personaliter urodzony imć pan Ian Gabryszkiewicz, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzskich, Żytomierskich, te tradycyą w dobra wieś *Kowale*, w wojewodstwie Kijowskim, a powiecie Zytomierskim leżące, wielmożnemu imć panu Hańskiemu, chorążemu Zytomirskiemu służącą, et per officium castrense visnense, una cum remissione per idem officium expeditam, ad acta praesentia, per oblatam podał y mnie, urzędu, o przyięcie y do akt zapisanie prosił; a tak ja, urząd, annuendo affectationi jegomości podawaiącego, tę, wyż pomienioną, tradycyą, wraz z remissą, ad acticandum przyjmując, z początku aż do końca czytałem, y tak się w sobie ma: Actum in bonis villae Kovale magnificorum Niemierzycze, castellanidorum połanacensium, fratrum inter se germanorum, haereditariis, ante casam laboriosi Pilip woyt, ejusdem villae subditi, ibidemque sitam, sabatho post festum s. corporis Cristi Domini, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo septimo. Ego, infra scriptus officialis, burgrabius castrensis visnensis juratus, ad requisitionem partis actoreae, scilicet magnifici Venturae Stanislai Hański, vexilliferis Żytomiriensis, vigore processus multifarie obtenti, videlicet condemnationum, et quidem: primariae

anno Domini millesimo septingentesimo quinto, die vigesima prima Novembris. inter causas palatinatus Braclaviae, in lucro extraditionis subditorum, ex parte magnifici actoris, super magnifico Vladislao Niemierzycz, palatinida Kyowiensi, bonorum praefatorum haerede, ac aliis obtentae, decretoque tribunalitio, anno Domini millesimo septingentesimo sexto, feria quinta post Dominicam Rogationum proxima, ibidem prolato inter eosdem, quo injuncta extraditio subditorum non sublata, nec non post iddem subsecutum decretum extraditionis, prima in cathegoria, respectu contraventionis eidem decreto, aliarumque praetensionum, in eadem condemnatione expressarum, in lucro ulterioris, una cum approbatione anterioris processus, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo sexto, feria sexta in vigilia festi sancti Bartholomei appostoli; secunda, in cathegoria in lucro simplicis, respectu explagiationis subditorum per modernos citatos, in processu originali specificatos, successores olim magnifici Niemierzycz, palatinidae Kyowiensis, tum sub alternae, eodem anno, die vigesima quinta Octobris, inter causas palatinatus Kyoviae, ibidem, in cathegoria super primam in lucro ultimariae, super vero alteram in lucro ulterioris, ac demum eodem anno ibidem, sabbato post festum sancti Martini Pontificis proxima, ibidem, in cathegoria, super primam in lucro iterato ultimariae, super alteram in lucro ultimariae super iisdem successoribus, videlicet magnificis Carolo et Anna, seu cujusvis nominis de Iełowieckie, conjugibus, Stefano, notario castrensi Kiovensi, Augusto, Georgio, Michaeli et Stanislao, horum et aliorum nominum castelanidis połanecensibus, obtentarum, ad bona superius nominata condescendi, ibidemque jurisdictionem meam, in praesentia generosorum ac nobilium: Feliciani Soszyński, Cazimiri Viszniowski, Casimiri et Michaelis Szymańskich, Ioannis Kostecki, Casimiri Iasieński, Nicolai Radziszewski, aliorumque, huic actui adstantium, nec non ministerialis generalis regni, providi Georgi Uszomirski, per eundemque ministerialem fundavi. Qua fundata, praecauta et praecustodita pace et securitate, partes ad juris parandum praefato ministeriali acclamare injunxi; ad cujus ministerialis acclamationem personaliter accedens generosus Ioannes Gabryszkiewicz, specialis plenipotens magnifici Venturae Stanislai Hański, vexilliferis Żytomiriensis, actoris moderni, producendo supraexpraessas condemnationes, tum decretum, superius expressum, hac in causa prolatarum executionum, fortem, finalem ac indilatam traditionem bonorum praefatorum, prima in cathegoria, respectu non extraditionis subditorum contraventionisque decreti, ac non compensationis carentiae usus, ab actu rei judicatae, nec non aliarum praetensionum,

iisdem in condemnationibus expressarum, petiit et affectavit; attento itaque ejusmodi processu, multifarie ad lucrum iterato ultimarie perducto; quoniam bona post rem judicatam plus quam sufficienter convicta esse remonstrantur, affectationique partis actoreae, tum et justitiae annuendo, a rigoreque decretorum contumatialium, praecipue ultimarii, magnificum capitaneum castrensem Visnicensem eliberando, ad traditionem bonorum praefatorum et conscriptionem inventarii, congregatis et per praefatum ministerialem acclamatis subditis, accessi: Ejus tenor sequitur ejusmodi: Pilip wuyt,—ma wołów parę, robi pańszczyzny dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iacko Iandą—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iwan Nyszczyrenko—ma wołów parę, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Dacko Skrypczenko—ma wołòw parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iusko Neszczenko—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Hłas—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Stepan Iaremenko—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Iacko Mielnik—ma wołów parę, robi dni dwa, daje miodu kowsz, sotce grzybów y kur dwoje. Ci wszyscy poddani, podług dawnego zwyczaju, jako przedtym odbywali y rabiali, tak i terąz w possessyą wielmożnego imć pana Wenturego Stanisława Hańskiego, chorążego żytomierskiego, ze wszystką fruktyfikacyą, od nich należącą, z powinnościami, szarwarkami do grobli i ich robociznami (oddają się); arędy żadney niemasz, pola żadne, na dwór należące, nie naydują się, z których by, od tychże chłopów pochodząca, znaydowała się krestencya; wraz z rudnią y intratą, z niey należącą, za obwołaniem woznego padałem. Po ktorym podaniu, ciż poddani na robocizny, sobie powinne, benevole poszli y posłuszeństwo wszelkie, za wolą wielmożnego imć pana chorążego czynić deklarowali. Post quod itaque conscriptum inventarium, omnia in eadem invetario expressa, suprascripta, magnifico Hański, vexilliferi żytomiriensi, in realem, et actualem possessionem, tam ipso in negotio, decreto tribunalitio, superius expresso, evicto, quam processu et carentia usus, ab actu rei judicatae provenientis, nemine impugnante ac contradicente, dimisi, generosumque Ioannem Borhowski, administratorem, circa possessionem institui, liberam magnifico Venturae-Stanislao Hański, vexiliferi żytomiriensi, eorundem subditorum, de bonis villae Isajki profugorum, decreto tribunalitio adjudicatorum, ad bona propria magnifici actoris evectionem reservando, praesentibus trado et dimitto,

Quam traditionem nemo irritare aut quovis modo impedire audeat et praesumet, sub paenis, contra convulsores legum statuto regni descriptis, sancitis. Tandem, expedita in bonis Kowale et peracta admissa traditione, eodem anno et actu, superius expressis, ad bona villae Vysokie, eorundem magnificorum Niemierzyczów possessioni haereditariae subjectae, jurisdictionem meam cum omnimoda securitate transtuli ibidemque, ante casam laboriosi Krywoszyjenko, ejusdem villae subditi, in praesentia praememoratorum, superius expressorum nobilium, huic actui adstantium, et ministerialis regni, superius expressi. Qua fundata, praecauta omnimoda securitate actus praesentis, partes ad juris parandum praefato ministeriali acclamare injunxi, ad cujus ministerialis acclamationem, personaliter accedens superius specificatus plinipotens partis jurevincentis, producendo supra expressas condemnationes, super parte citata et jure victa, secunda in cathegoria, respectu explagiationis subditorum, jam post subsecutum ad bona citatorum, nec non carentia usus eorundem subditorum, aliarumque praetensionum, eodem in processu expressarum, ad lucrum ultimariae, fortis, finalis ac indilate faciendae executionis perductum indilate petiit et affectavit traditionem, vigore cujus perducti sufficienter processus, affectationique partis jure vincentis annuendo, bona supra expressa in possessionem ejusdem tradere ac inventarium conscribere volui. Verum quoniam a parte jure victa generosus Mondrzejowski, cum aliis plurimis adiit, cum vario armorum genere aquisitis, numerum triginta personarum excedentibus, nomine magnificorum Niemierzycze fortiter et armata manu hanc traditionem non admisit et rebelliter ac temere contra expressam legem impugnavit, proferendo haec verba: «nie życzę wasz mości napierać się, kiedy chcesz, abyś ztąd w całości odjachał». Visa ego itąque tali temeraria ac rebelli impugnatione, praecavendo securitatem tam partis, quam et meam pro sumendis paenis, respectu premissorum et abusus bombardarum, tum et ipso in negotio, hac in cathegoria ad juditia tribunalitia regni lublinensia, unde causa emersit, ejus remittendam esse censui, conservando partibus terminum juxta conservationes, in processu expressas et appositas, praesentibusque remitto actum. Datum anno, die, loco, mense supra expressis. Ioannes in Bahrynowicze Bahrynowski, burgrabius castrensis Visnensis juratus mp. Która oblata tradycyi, za podaniem y prożbą, do xiąg ninieyszych jest inserowana.

Книга гродская, Житомірская, записовая, годъ 1725—1727, № 219; листъ 316.

---

21. Актъ передачи имѣнія, мѣстечка Рокитна, по приговору Люблинскаго трибунала, во владѣніе дворянамъ Суринамъ и другимъ ихъ сонаслѣдникамъ. При этомъ приложенъ инвентарь имѣнія 1727. Іюня 28.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siodmego, miesiąca Iulii czwartego dnia.

Na urzędzie grodskim, w zamku jego krolewskiey mości Żytomirskim, przedemną, Konstantym Didkowskim, burgrabią grodskim żytomirskim y xięgami ninieyszemi, grodskiemi, żytomirskiemi comparens personaliter wielmożny imć pan Ian Iakubowski, miecznik żytomirski, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, żytomirskich niżey wyrażoną tradycyą dóbr miesteczka Rokitna, w woiewodstwie Kyjowskim leżących, wraz z inventarzem, przez urząd grodski owrucki expedyowaną, ratione introcontentorum, z podpisem ręki, na dwoch mieyscach, na tradycii y inwentarzu położonym, przy pieczęci, także na dwoch mieyscach przyciśnionych, ad oblatam podając, prosił mnie, urzędu, o inserowanie do xiąg oney; którego ia, urząd, affectationi annuendo, wspomnioną tradycyą przyjmując, od początku aż do końca czytałem, y tak się w sobie ma: Działo się in fundo bonorum miasteczka *Rokitna*, w chałupie roboczego Chwedka Horodnenka, atamana rokitańskiego, roku tysiąc siedmset dwudziestego siodmego, miesiąca Iunii dwudziestego osmego dnia. Franciszek Iozef z Steczanki na Mtwiejowiczach Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodski owrucki, oznaymuję ninieyszym listem moim executorjalnym, iż ia, na prawną requizycyą wielmożnych y urodzonych ich mościów panów Surynów y innych sukcessorów y consukcessorów, dóbr Rokitna cum attinentis dziedziców, vigore decreti aut condemnationis in lucro ultimariae, fortis, finalis ac indelate faciendae executionis super primam, super alteram in lucro reinductionis in bona violenter adempta, tam ratione violentae expulsionis in lucro ulterioris fortis, finalis, ac indilate faciendae executionis et super impugnatoribus ulterioris executionis, et, quorum nomine impugnatum est, in seorsiva paena banitionis perpetuae, anno millesimo septingentesimo vigesimo sexto, (sabatto) post festum sancti Petri in vinculis proximo, super illustribus, magnificis Iabłonowskie, palatinis terrarum Russiae et aliis, Lublini in judiciis generalibus tribunalitiis regni, ex parte magnificorum Suryny et aliorum obtentarum, in praesentia wielmożnego imć pana Iana Iakubowskiego, miecznika żytomierskiego, urodzonych ich mościów panów: Iana

Dełęgowskiego, Iakuba Puckiewicza, Konstantego Żołądkowskiego y innych wielmożnych ich mościów szlachty, aktowi temu przytomnych, mając przy sobie woznego generała województwa Kyowskiego y innych, opatrznego Teodora Kaczerowskiego, sądu swego apparitora, awizowawszy wprzód, ktoby się w miasteczku Rokitnym od strony prawem przekonaney znaydować mogł, przez tegoż woznego, jeździłem do dóbr, miasteczka Rokitna, i tam juryzdykcją moją, przez woznego wyżey wyrażonego, przed wrotyma niezamknionemi roboczego Chwedka Horodnenka, atamana Rokitańskiego: (bo w zamku żadnego budynku niemasz): ufundowawszy, stron do rosprawy prawney przywołać rozkazałem. Na którym terminie postanowiwszy się wielmożny imć pan Ian Iakubowski, miecznik żytomierski, unus ex consuccessoribus, nomine et aliorum, dekret, albo raczey kondemnatę w zysku ostatniey, mocney, skuteczney y nieodwłoczney execucyey in causa reinductionis in bona, violenter adempta, na jaśniewielmożnych ich mości panach Iabłonowskich, wojewodach ziem Ruskich, y innych otrzymaną, produkowawszy, tradycyey dóbr miasteczka Rokitna cum attinentis prosił y domawiał się. Satisfaciendo ja prawu pospolitemu et novellae coustitutioni, tudziesz dekretowi, alias condemnacii, w zysku ostatniey, mocney y nieodwłoczney execucyey, też dobra, miasteczko Rokitna, w chałupie roboczego Chwedka Horodnenka, atamana tamecznego, nemine impugnante, przez woznego wyżey wyrażonego, opatrznego Teodora Kaczorowskiego, wielmożnym ich mościom panom Surynom y innym konsuccessorom podałem, y temuż woznemu ludzi do gromady dla spisania inventarza przywołać roskazałem; którzy ludzie, w tymże Rokitnie mieszkaiące, benevole zaraz przychodzili y inventarzem, niżey specyfikowanym, onych, jako y wszystkie też miasteczko spisałem y w possessyą podałem. Po którym spisaniu nventarzem ludzi y przez woznego w possessyą ich mościom panom Surynom y innym podaniu, wszelkiego posłuszeństwa przykazaniu, przyszedł z między wałów pustego zamku urodzony Ierzy Krechowiecki, zostawiony iakoby dla niedopuszczenia tradycji dóbr tych y, stanowszy zdaleka na ulicy, żadney prawney obrony, tak na sprowadzenie execucyey z condemnaty in lucro ulterioris, iako też super impugnatoribus anterioris executionis nie dając, formalia te powiedział: «nie pozwalam!» Przeto ja, urząd grodski, owrucki, nie mając żadney impugny, tak na sprowadzenie y odprawowanie exekucyey in lucro ulterioris fortis executionis, ratione violatae expulsionis, tum super impugnatoribus anterioris executionis et quorum nomine impugnatum było, więc, abym stronom praejudicatum aliquod w

tym nie uczynił, et a damnis, eain re provenientibus, pro ultimaria ac alteriori disjudicatione ad judicia tribunalitia regni lublinensia, ad regestra huic causae competentia, etiam palatinalia, odsyłam. Termin z tychże regestrów, etiam simplicis praecesso (sic) beneficio aresti, zachowałem. Datum anno, mense, loco et die ut supra expressis. W któryi to tradycyi podpis temi słowy: Franciszek Iozef Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodski owrucki mp. (locus sigilli cerae rubrae). A zaś inventarz wspomnionego miasteczka Rokitney temi słowy iest pisany: Inventarz dóbr miasteczka quondam Rokitna, poddanych y ludzi, tam mieszkaiących, spisany anno quo supra, mense et die: zamek quondam bywał, w nim żadnego budynku niemasz—spustoszone, wały poroskopywane; karczma—budynek podły, arędarz w niey mieszka; winnica, do niey należąca, arędarz na swoich kotłach robi. Arędy daie złotych pułtrzeciasta. Chwedko Horodnenko, ataman; Omelko Dobry, zięć, osadzca: Hrycko, Olexy, Semen Wasylenko, Chwedor Nazarenko, Iwan Czmil, Petro Wasylenko, Iwan Bezsmertny, Marko Mowczanenko, Petro Krupka, Semen Ganczarz, Hrycko Krawiec i Kondrat, Iurko Sydorenko, Mykyta Łohaś, Sawko Rohomozenko, Charko Kotlarenko, Hrycko Kozak, Kwima, Iakim Tkacz, Łukian Winnik, Iakow Sokirzyn zięć, Nieczypor Botwinenko, Ieremiy Dowbnenko, Semen Bałacki, Stepan Bałackiego zięć, Iwan Dorotka, Semen, Marko, Iwan Błażko, Isay Nuryn, Trochim Kiszka, Łewko Hładko, Mychayło Krupka, Hrycko Kraśniański, Łukjan szewcowego zięcia; Iwan Popów rodycz; Korniey, Daniło Smolażenko, Radko. Ci wszyscy poddani, ieszcze na słobodzie siedzą, niedawno poosiadali, żadney robocizny nie robią, ani czynszów nie płacą, wołów y koni onych się nie spisowało, bo żadney powinności nie odbywają. U tego inwentarza podpis w te słowa: Franciszek Iozef Stecki, podstoli ziemski, sędzia grodski owrucki mp. (Locus sigilli, cerae rubrae). Która to tradycya, wraz z inwentarzem, za podaniem jego mości wysz wyrażonego offerenta, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg ninieyszych, grodzkich, żytomierskich, iest wpisana.

Книга гродская, Житомирская, записовая, годъ 1725—1727, № 219; листъ 329.

---

22. Присяга, исполненная передъ судомъ гродскимъ житомирскимъ кіевскимъ кастеляномъ, Казимиромъ—Станиславомъ Стецкимъ о томъ, что крестьяне, требуемые имъ изъ имѣній разныхъ сосѣд-

нихъ владѣльцевъ, дѣйствительно его бѣглые крѣпостные люди. 1728. Февраля 26.

Roku tysiąc siedmset dwudziestęgo osmego, miesiąca Februarii dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie grodskim, w zamku jego krolewskiey mości Żytomirskim, przedemną, Konstantym 'Didkowskim, burgrabią grodskim żytomirskim y xięgami ninieyszemi, grodskiemi, żytomierskiemi, comparens personaliter, jaśniewielmożny imć pan Kazimierz Stanisław na Steczance y Kustynie Stecki, kasztellan Kijowski, Dymirski, Dubski etc, starosta, pułkownik woysk jego krolewskiey mości y rzeczy pospolitey, manifestował się przed urzędem ninieyszym w ten sposób: Jż co dekretami grodskiego generału woiewodstwa Kijowskiego, między jaśniewielmożnym teraznieyszym jegomością manifestantem, aktorem, a rożnemi ich mością, niżey wyrażonemi, pozwanymi, na roczkach grodskich generału wojewodstwa kijowskiego, od dnia dwudziestego wtorego Januarii w mieście królewskiey mości Owruczu, anno praesenti, millesimo septingentesimo vigesimo octavo sądzić się zaczętych, tegoż miesiąca Januarii y Februarii dni rożnych, niżey wyrażonych, stałymi y ferowąnymi injunctum est, aby jaśniewielmożny imć pan manifestans juramenta na poddanych, z rożnych dóbr zbiegłych, w grodzie tuteyszym, żytomirskim, na terminie dnia dzisieyszego, to iest vigesima sexta Februarii, anno praesenti, in ea rotha, iako iest w każdym dekrecie wyrażona, wykonał, którym dekretom idem modernus illustris magnificus manifestans satisfaciendo, ziechawszy tu, do grodu, pro termino, in eisdem decretis prefixo, o przydanie woźnego do attentowania rothy juramentu urzędu ninieyszego affektował. A tak ja, urząd, annuendo affectationi jaśniewielmożnego imci comparenta, woźnego generała wojewodstwa Kijowskiego y innych, opatrznego Nicefora Pawłowicza, ad rothisandum przydałem, y iak jaśniewielmożny comparens, flexis ad imaginem crucifixi Jesu Christi genibus, rothisante sibi prefato ministeriali, in praesentia wielmożnych y urodzonych ich mościów panów: Jozefa na Wzrowniewie Kossakowskiego, stolnika Czernihowskiego, Bazylego z Wyhowa Wyhowskiego, skarbnika ziemskego, podstarościego grodskiego żytomierskiego, Kazimierza Czerwińskiego, Mikołaja Hładanowicza—Dubiskiego, cześnika derpskiego, vices-gerenta y burgrabiego drohickiego, regenta grodskiego żytomierskiego, Stefana Jakubowskiego, Jakuba y Jendrzeja Żerebiłów, Macieja Brzęzieckiego, Tomasza Bohdanowicza, Kazimierza Mieczkowskiego, Jozefa

Wernera, Juzefa Wróblewskiego, Antoniego Wyhowskiego, Mikołaja Matuszewskiego, Tomasza Niemczynowskiego y innych wielu, na ten czas ich mościów do grodu dla spraw swoich przybyłych, rothe juramentu super realitem poddanych distinctim, tak dziedzicznych jako y ziemstwa zasiedzałych, w dekretach wyrażoną, wykonał temi słowy: Ja, Kazimierz, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Tróycy Świętey jedynemu, na tym, iż naprzod w dekrecię, die trigesima Januarii, anno praesenti, między mną, y jego mością panem Czerwińskim stałym, wyrażony roboczy Marko, poddany, z własnych dóbr moich, dziedzicznych, Łubiański, zbiegły; y w tych dobrach oyciec Marków ziemstwo zasędział; a potym roboczy Prewatar. na ten czas wdowy mąż, zeszły Prewarator (sic) w dekrecie, między mną a wielmożnemi ich mość pany Rybińskiemi die quarta Februarii, anno praesenti stałym, wyrażony, ze trzema synami ziemstwo w Dymirze, starostwie moim, zasiedział. Robocze zaś, w tymże dekrecie wyrażone, to iest: Demko Karpenko, Bytoho syn, Onyśko Iakimenko z Martynowicz, Martyn z Andrijem bratem z Pawłowicz, dóbr moich dziedzicznych, są. W dekrecie zaś, die trigesima Ianuarii, eodem anno praesenti, między mną, a jaśniewielmożnym imć panem Brzuchowskim, strażnikiem wielkim koronnym, stałym, wyrażony poddany, to iest roboczy Iwan Pukost z dobr moich Buków, własny, dziedziczny iest. A robocze, w dekrecie die tertia Februarii, ejusdem anni praesentis, między mną, a wielmożnym ich mość panem Marcianem Aksakiem, stolnikiem żytomierskim, stałym, wyrażone, to iest: Semen Semerjaka, Teodor Hołota, Paweł Dołhoszyia, z dóbr moich Buków zbięgli, są dziedziczni. A potym w dekrecie, trigesima Ianuarii, ejusdem anni praesentis, między mną, a jaśniewielmożnym imć panem kasztellanem Wołyńskim wyrażeni poddani, mianowicie: Opanas y Semen Prożerenkowie, Onysko Tytenko, z dóbr moich dziedzicznych: Dziegciażynki y Illiniec zbiegli, gdzie ziemstwo oycowie ich zasiedzieli, a oni się tam porodzili, na czym wszystkim, jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana. Post quod praestitum juramentum, idem illustris magnificus comparens affektował hoc totum actis connotari; co y otrzymał. Kazimierz na Steczance Stecki, kasztellan kyowski, manu propria.

Книга гродская; Житомирская, поточная и записовая, годъ 1728—1737, № 223; листъ 64 на оборотѣ.—

Примѣчаніе: Въ ту-же книгу внесены многіе другіе акты, свидѣтельствующіе о беспрестанномъ бѣгствѣ крестьянъ отъ помѣщиковъ.

Такъ въ одномъ 1728 году мы встрѣчаемъ 37 дѣлъ о побѣгахъ крестьянъ отъ разныхъ помѣщиковъ Житомирскаго повѣта. Онѣ записаны на листахъ: 25, 60 на оборотѣ, 63, 82, 90, 91 на оборотѣ, 94, 103, 106 на оборотѣ, 138, 141, 145, 146, 147, 165 на оборотѣ, 167, 180, 183, 185, 216, 217, 220 на оборотѣ, 230 на оборотѣ, 268 на оборотѣ, 309 на оборотѣ, 336 на оборотѣ, 352 на оборотѣ, 356 на оборотѣ, 357, 360, 361, 367 на оборотѣ, 385, 390, 455 на оборотѣ, 474, 494 на оборотѣ и 571.—

---

23. Дарственная запись отъ дворянина Млодецкаго крестьянину села Луки, Павлу Косенку на прудъ; 1732. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Apryla dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed aktami ninieyszymi, ziemskiemi, bohusławskiemi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawający osobiście urodzony Ian Gradowski, dokument na zaięcie stawu od I. W. Młodeckiego, utściwemu Pawłowi Kosenkowi, we wsi Łuce mieszkającemu, dany, na papierze ordynaryjnym napisany, ręką I. W. Młodeckiego zatwierdzony, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopijek dwudziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy w dobrach moich, iż pozwalam staw zająć poddanemu mojemu łuczańskiemu, we wsi *Łuce*, Pawłowi Kosenkowi, któremu pozwalam do spokojnego używania, na co dla lepszey wiary ręką moią stwierdzam, i podpisuje. Dałem w Koszowatej, dnia dwudziestego pierwszego Ianuarii, tysiąc siedmset trzydziestego drugiego roku. U tego dokumentu, w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Fel. Młodecki, P. K., mp. Który to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych, ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisany. Iakub Kaleński, podsędek

Книга земская, записовая и поточная, Богуславскаго уѣзда, годъ 1798, № 3533. Листъ 1406.

---

24. Приговоръ гродскаго Винницкаго суда, осуждающій на вѣчную баницію дворянъ: Саломинію и Рафаила Контскихъ, за невыдачу ими крестьянъ, бѣжавшихъ въ ихъ села изъ имѣній Кіевскаго воеводы, Іосифа Потоцкаго. 1733, Февраля 18.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Februarii ośmnastego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, Winnickie, kadencyi februaryuszowey, dnia piątego tegoż miesiąca przypadłe y sądzić się zaczęte, przed nami: Ierzym Strzelnickim, podstolim bracławskim, podstarościm, Felicianem-Kazimierzem Michałowskim, podczaszym bracławskim, sędzią, Samuelem na Stohnie Korzeniowskim, łowczym bracławskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi, grodzkiemi, winnickiemi, gdy przypadła sprawa z regestru sądowego aresztowego, za przywołaniem woznego generała, opatrznego Jakuba Makowskiego, między instygatorem sądowym y jego delatorem: jaśnie wielmożnym jegomością panem Iózefem Potockim, wojewodą y generałem ziemi Kyowskiey, Warszawskim, Leżayskim etc, starostą, powodem, a pozwanemi: wielmożną jey mością panną Salomeo Kątską, niegdy wielmożnego imci pana Marcina Kątskiego, kapitana woysk iego krolewskiey mośći, pozostałą córką, successorką, y wielmożnym jego mością panem Rafałem Kątskim, podczaszym Zytomirskim, za terminem prawnym, to iest wyniesionym pozwem, ktorego relationem coram actis praesentibus przez woznego generała, opatrznego Iana Kaszowskiego, die secunda Augusti, anno praeterito, millesimo septingentesimo trigesimo secundo, iest zeznana, ktory u urzędu był produkowany y czytany, tedy, postanowiwszy się strona powodowa u sądu ninieyszego, dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosiła y domawiała się; strona zaś pozwana, ponieważ ani sama przez się, ani przez plenipotenta u sądu nie stanowiła, o niestaniu swoim sądowi y stronie powodowey żadney wiadomości nie dała, przeto, jako niestałą, prawu pospolitemu sprzeciwną y nieposłuszną, z dopuszczenia sądowego, na upad in lucro extraditionis subditorum profugorum, pro quibus res est idque in instanti, sub paena banitionis perpetuae, quae et nunc decernitur, additur et remittitur causa praesens pro executione, quam magnifici officiales castrenses vinnicienses aut generosus subdelegatus, ad primariam, partis actoreae rogationem decretique praesentis exhibitionem, non obstantibus quibusvis impugnationibus, jurium quorumvis apparitionibus, relatione ad cassandam inscripta vel inscribenda, expedire debebit et tenebun-

tur, sub paenis, contra negligentes officiosa lege descriptis; nemo vero eandem executionem irritare aut quovis modo impugnare audebit et praesumet sub seorsiva paena banitionis perpetuae; strona powodowa strone pozwaną wzdała na termin, tak się w sobie mający: Ludwik na Sydorowie Kalinowski, Winnicki etc. starosta, wielmożney Salomei Kątskiey, niegdy zeszłego Marcina Kątskiego, kapitana woysk jego krolewskiey mości, dóbr Ometyniec y Ziatkowiec naturalney córce y successorce, tudziesz Raphałowi Kątskiemu, podczaszemu Zytomirskiemu, teyże wielmożney Kątskiey, jako in minorennitate zostającey, stryjowi y naturalnemu opiekunowi, pozwanym, de personis bonisque vestris generaliter omnibus mandamus, ut coram nobis seu judicio nostro castrensi Vinnicensi, a data et positione praesentis citationis seu tunc, dum et eadem causa praesens ex regestro, sibi competenti, ad judicandum legitime vocata et acclamata inciderit, personaliter peremptorieque compareatis, ad instantiam instigatoris juditii nostri ejusque delatoris, jaśnie wielmożnego imci pana Iózefa Potockiego, woiewody y generała ziemi Kijowskiey, Warszawskiego, Leżayskiego, Sniatyńskiego etc. starosty, aktora, którym, adhaerendo officioso aresto, do wydania poddanych, tak dziedzicznych, jako y zasiedziałych: Jhnata Markowicza, Olexę Koze, Matwija Makuchę, Iwana Szandre, Tymka Pastucha, Wasyla y Dmitra Makuchuw, Iwana, Parchoma, Pawła, Michayła Handów, Fedora, Jakowa, Iwana Dmitrowego, Mychayła, Petra Szeremetów, Stefana Prochowskiego, Iwana, Fedora y Stepana Czegusów, Iwana Hasloka—z Tarhowicy; Ostapa Chłyszczenka y Kistenka z Rubani; Petra Roskalińskiego z matką, Stefana Bednarza, Hrycka, Tarasa, Wasyla Dziubów, braci trzech, z klucza Berszackiego, y Kiriła Kistenka z Sorokotiażyniec, do dóbr wsi Ometyniec y Ziatkowiec z żonami, dziećmi, końmi, wołami, pasieką, bydłem y innym dobytkiem zaszłych y tam znayduiących się, qui et praesenti citatione apud vos arestantur, eosdem statuatis et extradatis. Quapropter tam pro statuitione quam extraditione eorundem, in casu vero non statuitionis et extraditionis, pro responsione, nec non carentia laborum ab actu fugationis et de bonis migrationis recompensatione, tum refusione damnorum ac litii expensarum, exinde causatarum, et per vos ad eadem indebite superinductarum; pro praemissis citamini, sitis juri parituri, terminum attentaturi et ad praemissa judicialiter responsuri. Datum w Winnicy, die vigesima octava Iulii, anno millesimo septingentesimo trigesimo secundo. Po którym takowym wzdaniu, postanowiwszy się strona powodowa u sądu nininieyszego, dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosiła y domawiała się. Przeto

sąd, stosuiąc się do prawa y słuszności, za niestaniem strony pozwaney, a za domowieniem się strony powodowey, w dalszym tey sprawy postępku prawnym na terminie, w zysku wydania poddanych zbiegłych, o co rzecz iest, a to natychmiast, pod winą banitiey wieczney, którą sąd natychmiast wskazuie y woznego, sądu swego apparitora, generała, opatsznego Jakuba Makowskiego, do obwołania y publikowania banitii wieczney przydaie. Ktory wozny, zadosyć czyniąc woli y roskazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, głosęm wyniosłym, wozniowskim, in praesentia wielu szlachty, obywatelów wojewodztwa Bracławskiego, na sądy zgromadzonych, pomienioną winę bantji wieczney obwołał y publikował. Po obwołaniu y publikowaniu, o tym te swoie, przed sądem stanowszy, uczynił y zeznał publikaciey relacią. Kturą to banitią wieczną sąd ninieyszy, Winnicki na exekutią mocną, skuteczną y nieodwłoczną odsyła, mocą dekretu ninieyszego. Co wszystko dla pamięci do xiąg ninieyszych ięst ingrossowano.

Книга гродская, винницкая, декретовая, 1700—1738 года, № 4807; листъ 440 на оборотъ.

Примѣчаніе. Въ туже книгу внесены и другіе акты, свидѣтельствующіе о побѣгахъ крестьянъ, съ 1727—1738; они находятся на листахъ: 262, 274, 336, 340, 342, 351, 384, 396, 431, 439, 464, 503 н. об., 69 н. об., 91 н. об , 115, 120 н. об., 123, 153, 170, 171 н. об-, 175 н- об., 239 н. об., 512, 544, 556, 558, 564 и 599.—

---

25. Мировая сдѣлка по поводу разграниченія земель, принадлежащихъ стеблевскимъ мѣщанамъ: Семену Вербицкому и Феську. 1733. Апрѣля 5.

Roku 1733, miesiacia Aprуla 5-o dnia.

Pry mni Joanu Ruskom, na tot czas buduczym administratorom Steblowskym, tak też i mieszczanamy, pry tom buduczymy, niżej specifikowanymy, prytoczyła się sprawa mieszczan naszych, *steblowskych:* Semenu Werbyćkomu iz myszczaninom Feśkom, według hrunta, że Semen Werbickyj kupył sobi cały hrunt u Jewky Kutynowny za summu pewnuju hotowymy hroszyma, dobroj monety, za kop desiat, i jest jemu wruczenna na

wiecznyje czasy; za kotoryi hrunt ne mohły wyszpysannyje meszczany pomirkowaty sia; y uże tretym razom, zobrawszy mieszczan jizdyły hranyczyty, i, usmotrywszy wse sowerszenno, obwiwszy ludmy i okopcy postanowyły i ohranyczyły pry dobroj i bez wsiakoho prymusu swobodnoj swojej woli pohodyłysia meżi soboju na wiecznyje czasy, aby samy ony i dity ich i iz rodyczow nichto ne ważył sia meżynymy turbowatysia. Na szczo my, urad, usmotrywszy ich zhożenia, utwerżajem, i iztwerżajem, aby, chto by meł by je obnowyty, pokładajem wyny na pana gubernatora talarey 30, a na miskij urad złotych 10.—Dyjało sia toje dnia i roku wyszpysanoho, pry ludiach zacnych, na imia: Hawryła Kutasa, Iwana Wojtowa, Iwana Tatareczenka i Sawka Ułasenka, Łyzko Myzanenko, Iwan Szewczenko, Anton Porsztenko. Spysało sia Fedorom Mizerskym, pysarom Steblowskim.—

Roku 1790, dnia 31 Augusta. Stawający osobiście Jemelian Wierzbicki, ugodę dobrowolną o grunt paszny, przy urzędzie miejskim Steblowskim między Semenem Wierzbickim a mieszczanami uczynioną, i przez urząd miejski utwierdzoną, ruskim stylem napisaną i zaświadczoną, z dodanym arkuszem papieru stęplowego, ceny kopiejek 30, do akt ziemskich powiatu bohusławskiego w oblatę podał; przyjąłem.—pisarz ziemski powiatu bohusławskiego, Paweł Szumański.—Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, Богуславскаго уѣзда, записовая и поточная, годъ 1798., № 3534. Листъ 155.

---

26. Инвентарь села Охлопова, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1734. Октября 20.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Septembris wtorego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiey mości Łuckim, przedemną, Jozefem Kazimierzem Zahorowskim, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi, grodskiemi, łuckiemi, comparens personaliter urodzony imć pan Michał Brzeski, dla zapisania do xiąg

ninieyszych, grodskich, łuckich, ten inwentarz gromady chłopów dobr wsi *Ochlopowa*, ad acta praesentia, castrensia, luceoriensia, per oblatam podał, ratione introcontentorum, de serie verborum tali: Inwentarz spisany gromady w Ochłopowie, odebranej possessyi po niebożce iey mości pani Grotowskiey, anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, dnia dwudziestego Oktobra: Chwedko Romaniuk—robi dni dwa, ma koni dwa. Iwan Romaniuk—dni dwa, wołów dwa, syna jednego Josyp—dniów trzy, wołów dwa, konia iednego, synów dwoch. Iacko Neczyporuk—dni dwa, wołów dwa, konia iednego, syna iednego. Wasyl Krat—dni trzy, wolów dwa, synów trzy, Kazimierz—dni dwa, wołów dwa, synów dwa. Waśko Sztompel—dni dwa, koni dwa, Petro—chałupa pusta. Tymko Hadziuk—dni dwa, konia iednego. Waśko Głuch—dni trzy, koni dwa, synów trzy. Tkacz Beszteczny—vacat. Andruszko Bednarczuk—dni dwa, wołów dwa, synów cztery. Marcin—dni dwa, konia iednego, synów dwoch. Iwan Pypczuk—dni dwa, wołów dwa, konia iednego. Andryj, brat tegoż Pypczuka przy nim. Iwan Tur i Hryćko, bracia, maią: dni pańszczyzny trzy, koni dwa, synów dwa, Ilko Daćkow—dni dwa, konia iednego. Hryćko Neczyporuk—dni dwa, wołów dwa. Demian—dni dwa, konia iednego, synów dwa. Dacko Marczuk—dni dwa, wołów dwa. Iacko Krzywy—dni dwa, syn ieden. Iacko Tkacz—robi po pulsetku, synów dwa. Iakub Tkacz—synów dwa. Iacko Nieczyporuk—dni dwa, woła iednego. Dmitro Krot—dni dwa, wołów dwa, konia iednego, syna iednego. Iuwchimycha wdowa—dzień ieden, syna iednego. Andrzey Młynarz—dni dwa, synów dwa. Ci ogrodów nie maią, ani pola, nic nie zażywają; po trzech w inwentarzu przekryślonych. Michałko Turuk—vacat. Po skończonym inwentarzu, regestr tenoris sequentis. Regestr spisany krescencyi po odebraney possessyi nieboższki jey mości pani Grotowskiey, tak w ziarnie iako y w snopach, anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, die vigesima Octobra. Krobki i snopy: żyta w ziarnie krubek pięć. Przenicy w ziarnie puł krobki; jęczmienia w ziarnie krubek pięć, słodu w winnicy krubek trzy, żyta w stodole przestoju, samey słomy, kop sześć, snopów dwadzieścia; w teyże stodole żyta kop sześć, snopów trzydzieście; w teyże stodole prosa obmiętego kop dwie, snopów czterdzieście naymniey; w stożku owsa przestoju kop trzy, snopów piętnaście. W stodole owsa jareckiego snopów trzydzieście, Na gumnie, w szopie, jęczmienia kop dwanaście. W teyże szopie żyta kop dwie; hreczki naymniey w stożku kop dwie, snopów trzydzieście, W szopie naymniey siana wozów dziesięć; lnu niemłoconego kóp

pięć. W szopie pode dworem siana wozów dwanaście; w teyże szopie na sienie jęczmienia kóp pięć. Grochu w spichlerzu krubek dwie y puł krubki. We dworze, w izbie nieboszczyney, stoł ieden y stolik ieden mnieyszy. W teyże izbie stołków pojedynków pięć; łożek trzy; kłudek od gumna trzy, szklanek dwie prostych, konewka iedna. Kaczorów dwa, krobka iedna, co do targu zboże mierzą: gęsi dwie, kadłub stary, nie godny do kwaszenia ogrodniny, ieden. Iako będący my, szlachta, proszeni dla odebrania possessyey gromady w Ochłopowie tak y przy odebraniu krescencyi zboża, podpisuiemy się dla lepszey wiary rękami naszemi własnemi. U tego regestru podpisy szlachty y woznego temi wyrażone słowy: Adam Postolski, manu propria. Antoni Grodzicki, manu propria. Ławrenty Wozniak, ministerialis. Po skończonym regestrze, przypis de serie takowy: żyta wysiano na zimę miary horochowskiey ośmak piędziesiąt; przenicy teyże miary ośmak cztery. Od iego mości pana Grotowskiego obebrałem za medyacyą przyjacielską żyta kop sto dwie, przenicy kop dwadzieście iedną, snopów czterydzieście, owsa kop dwadzieście cztery, hreczki kop dwadzieście iedną, snopów dwadzieście trzy. U tego przypisu podpisy temi słowy: Antoni Radwański. Któryże to inwentarz, z regestrem per oblatam podany, za podaniem y prożbą wyż mianowanego iego mości pana podawającego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystek, z początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak iak się w sobie pisany ma, do xiąg ninieyszych, grodskich, łuckich iest ingrossowany.

Книга гродская, Луцкая, записовая, годъ 1735, № 2287; листъ 684.

---

27. Инвентарь мѣстечка Кодни и села Сынгуръ, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами. 1736. Іюля 3.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego siodmego, miesiąca Aprilis dwudziestego dnia,

Na urzędzie grodskim, w zamku iego krolewskiey mości Żytomierskim, przedemną, Szymonem Choynackim, namiesnikiem grodskim starostwa Żytomierskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi comparens personaliter wielmożny imć pan Felicyan Bierzyński, starosta

Saulyski, ten inwentarz miasteczka *Kodni* y wsi *Syngur* y innych z wpisaniem w nim wszelkich powinności, budynków, poddaństwa, ad acta praesentia, castrensia, żytomiriensia per oblatam podał, ktorego ja, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum przyjmując, czytałem de tenore tali: Jnwentarz dóbr miasteczka Kodni, osiadłości, powinności, dworu y folwarku y wszelkich budynków, na gruncie będących, post fata niegdy świętey pamięci wielmożney iej mości paniey Franciszki z Gorayskich primo voto Głębockiej, łowczynej parnawskiej, secundo voto Bierzyńskiej, staróściney Szauliskiej przez tegoż wielmożnego jego mości pana starostę Szauliskiego, dnia trzecego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego szóstego rzetelnie spisany y zweryfikowany. *Dwur*, koło którego około wał, palisadami obstawiony, w tym dworze izb dwie, alkierzów trzy z oknami, w drzewo oprawnemi, drzwiami na biegunach żelaznych, z klamkami żelaznemi. W iedney izbie piec kaflowy, zielony, a w drugiey także kaflowy, biały, stołów dwa, zydel; stołków sześć. W tymże zameczku loch kopany, dębowemi dylami we srodku obstawiony. Bramka drewniana sosnowa, w którey na dole turm dwie. Na gorce izdebka, w którey ani okien, ani pieca niemasz. Folwark w tymże miasteczku za rzeką Kodenką, na którym szopa, w którey zboże młócą. Na gumnie starego zboża styrt sześć, przy gumnie koszary na bydło. *Jnwentarz poddanstwa* miasta Kodni: Michayło Klimenko, Chwedor Siały, Stepan Boyko, Ostap kowalów brat, Stepan kowalów zięć, Mykita Tkacz, Iwan Litwin, Iwan Dziekciarz, Maxym Łozeyko, Parchom Netreba, Marko Pohrebny, Denys Kałacznyk, Ławryn, Jurko Winnik, Chweśko Stary Nieżywy, Petro Porochnenko, Panas, Maxym Szulha, Martyn, Jusko Litwin, Daniło Reszetnik, Procko, Pawło Czubaty, Ihnat Kołtun, Iwan Pastuch, Mikita Kołdysz, Choma Ponoczowny, woyt, Iwan Soznowy, Andruszko Hłeczenko, Andrej Sochowiec, Iwan Horbow zięć, Iwan Pasiecznikow zięć, wdowa Bezwerchaja, Hrynko Boyko, Chwedor Wilski, Mykita Kicza, Omelko, wdowa Pretiaczycha, Wowkowinny, Lewko Chrobeszt, Ostap, Semen Nowak, Wasyl Pastuch, Andryj Konował, Michayło Kałacznik, Wasyl Boyko, Iwan Szkolny, Iwan Kuczmenko, Zahorayko, Maxym Wielki. Na futorze pod Kodnią: Bednarz, Stepan Min ło, Andrij, Maxym Połoński, Semen Bezpuczko, Juwchim Krawiec, Hryćko Dziekciarz. Semen Pastuch. Kontynuacya inwentarza mieyskiego Kodeńskiego: Łucko Ułasenko, osadczy Peczerski, Wasyl Hleszczenko, Jarema Koziński, Mikołay Wilski, Iwan Szwiec, Iwanicha wdowa, Haraśko, Hryćko Ułasenko, Stepan Konowałów zięć, Abram Kondratenko, Stećko Szwiec,

Gabro Tkacz. Powiności tegoż poddaństwa: po dniu pańszczyzny y struża, po motku przędziwa wyprząść. *Jnwentarz żydów miasteczka Kodnì:* Ayzyk, Maior brat iego, Joś Gołdycz, Ruwen-Leybka, Awrumko Syngurski, Icko-Mot, Cal-Chemja, Feodor Woł, Moszko Nawak, Moszko Jrma, Judka, kramarzów cztery żydów y rzezników dwa, krawiec ieden y szkolnik. Ci żydzi siedzieli słobodę, dopiro w tym roku, tysiąc siedmset trzydziestym szostym, dali pokotelińszczyzny od kotła po złotych dziewięć. Szlachty w tym miasteczku gospodarzów dwadzieścia, ktorzy żadney nie odbywaią powinności, ani czynszu daią,. oprucz koło domu usługę odbywaią y tylko zboża dziesięciny-ozimę y iarę dają. Młynów dwa: jeden w mieście, w którym iedne koło mączne, a drugie stempy. Także na futorze młyn drugi, w którym kół mącznych dwie, a trzecie stempy y folusz. Ten młyn należy do arędarza. Arędy karczemney w tym mieście złotych tysiąc. *Jnwentarz dóbr wsi Syngur,* tegoż roku y dnia spisany przez tegoż imci: Dwor, w którym izb dwie, alkierzów trzy z oknami, w drzewo oprawnemi, drzwiami na biegunach żelaznych, z klamkami żelaznemi. W jednej izbie piec kaflowy zielony, a w drugiey także kaflowy biały, stołów dwa. W tymże dworze izba czeladna z komorą, w którey izbie piec piekarski. W sieniach kuchnia, pobok izdebka służna, spichlirz na standarach, staynia, wozownia; pod budynkiem loch rznięty; bramka, na którey izdebka Te budynki wszystkie dranią pobite; około podworze palami ostawione. Winnica stara; słodownia pode dworem Za stawem folwark; na folwarku izba piekarniana, sieni, komora, chlewy na drobiazgi, obory na bydło, stodoła stara. Jnwentarz poddaństwa dóbr wsi Syngur: Taras woyt, Kiriło Połonica, Ostap Połonica, Chweśko Połonica, Jwan Makohon, Hryćko Zabołotny, Ławryn Jemczenko, Iwan Stolarenko, Maxym Mielnik, Matwij Jemczenko, Andrij Pastuszek, Wasyl Łezenko, Matwij Łezenko, Moysiej Maszczyszyn zięć, Semen Goły, Daćko Dziekciarz, Stepan Posmykayło, Łesko Husak, Hryhor, Denis, Demko Hrebinnyk, Pawło. Dział Czarny: Łukian Dowżyniec, Tymosz Romanenko. Dział Berehowy: Iwan Hrebenników syn, Ławryn Zarzycki, Moysij Zarzycki, Haraśko, Oxen, Wasyl Szabaniec, Łukian Kicza, Jarema, Andrij Kulik, Michayło Denisenko, Stepan Serhijenko, Iwan Łopatyński, Onyśko, Iuśko Werbiak, Iwan Kozak, Iuśko Dmitrenko, Paweł Zając, Awram Moskal, Parchom, Ostap Udowyczenki, Iwan Czepur, Prokop Pastuch, Jaków Kolesniczenko, Hryćko Stary, Iwan Jwanczenko, Romaniec, Kyriło Wołoniec, Maxym Cymbalista, Samoyło Skoryna, Andrij Demidenko, Paweł Demidenko, Iwan Nechayko, Dorosz, Stepan Bezruczko, Iwan Iewicz, Kyriło Dubina,

Wakuła Ganczarz, Jakim Demczenko, Petro Dowżyniec, Moysij Czorny, Maxym Babicz, Ilryćko Gieras, Chweśko syn Podhrusznego, Naum Nalienko, Chwedor Babczenko, Iaków Stecenko, Iwan Terłycznik, Iwan Szuban, Prokop Zarzycki, Iwan Mazur, Terłycznik, Chomicha Krasunka, wdowa, Iaków Demidenko, Prokop Iemczenko, Semen Podhrusznego zięć, Dmitro Szwiec, Iwan Krawiec, Stepan Kowal, Łewko Ganczarz, Owsij Kostiuk, Ostap, Prokop. Powinności tego poddaństwa: po dniu pańszczyzny y stróża, po motku przędziwa wyprząść. Młynów dwa: ieden we wsi Syngurach, w którym koło iedno mączne, drugi na Huywie, w którym kuł mącznych dwie, trzecie stempno y folusz. Te młyny należą do arędy karczemney, ktorej żyd daie złotych ośmset. Siedlisko Moszkowe, do Kodni należące, na którym mieszka osadczy szlachcic y dopiero na tę wiosne na słobodę przyszło kilku chłopów. Z tego siedliska pożytku żadnego niemasz. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki imci podawającego w te słowa: Felicyan Bierzyński, starosta Szawliski mp. Który to inwentarz, de verbo ad verbum, iak się w sobie pisany ma, do xiąg ninieyszych, grodskich, żytomirskich jest wpisany.

Книга гродская, Житомирская, поточная и записовая, годъ 1728—1737, № 223; листъ 976.—

---

28. Право, данное управляющимъ Летичевскимъ старостовомъ, дворининомъ Матвѣемъ-Антоніемъ Бониславскимъ, крестьянину села Горбасова, Стецьку Колесьнику, на право пользованія садомъ, принадлежащимъ крестьянскимъ сиротамъ, впредъ до ихъ совершеннолѣтія. 1738. Іюля 14.

We wtorek, to jest dnia 12 miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1790.

Do urzędu i xiąg miasta jego krolewskiej mości, Latyczowa, przyszedłszy osobiście pracowity Maxym, syn niegdyś Stecka Koleśnika, poddany wsi *Horbasowa,* do starostwa Latyczowskiego należącej, upraszał o przyjęcie do xiąg naszych dokumentu, od bywszego podówczas wielmożnego Macieja Antoniego Bonisławskiego, gubernatora starostwa Latyczowskigo, na sadek danego, do którego prośby urząd niniejszy przychylając się, pomieniony dokument w xięgi swoje przyjąć rozkazał, którego dokumętu

osnowa jest takowa: Mając dyspozycyję generalną od jaśnie wielmożnego jegomości pana wojewody sandomirskiego, starosty Kamienieckiego, Sokalskiego, Międzyborskiego, Latyczowskiego etc, dałem sadek człekowi Horbasowskiemu, jako to: Steckowi Koleśnikowi do wzrostu dzieci tych, co do nich ten sadek należący; inquantum, że to odebrać (mogą), jak dorosną (lat) swoich, to powinni popełnić koszta i pracę tego człeka, jak gromada zezna, na co się podpisuję. Datum w zamku Latyczowskim, die 14 Iulii, anno 1738 Maciej Antoni Bonisławski mpr. Który dokument z oryginału, od wielmożnego Macieja Antoniego Bonisławskiego, bywszego gubernatora Latyczowskiego starostwa, dany, w xięgi niniejsze, sposobem oblaty, co do słowa zaingrossowany.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 108 на оборотѣ.—

---

29. Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній подстолія житомирскаго—Щеневскаго въ Каневское староство. 1741 Мая 4.

4 dnia Maja, roku Pańskiego 1741.

Sąd na zarzucone z boku kondemnate, w roku 1740, dnia 22 Stycznia, od jaśnie oświeconych xiążąt Radziwiłów, wojewodów Trockich, małżonków, na jaśnie wielmożnym Potockim, staroście Kaniowskim in lucro ademptionis fundorum variarumque violentiarum perpetratarum, w sądzie swoim otrzymaną, mieysca y sądu dowodzić nakazuie; a ponieważ wniesionemi racjami mieysca sobie postanowić nie może, a te pod pomiarkowanie sądowi poddaie się, przeto, na fundamencie prawa pospolitego, uznaie, ażeby dwoie 14 grzywien jaśnie wielmożny Potocki, starosta Kaniowski, stronie, jaśnie oświeconym xiążętom Radziwiłom, a sądowi swemu jedne 14 grzywien, natychmiast, pod approbatą teyże kondemnaty y winą banicyi wieczney, z regestru paenalium publikować maiącey, zapłacił; w samey zaś sprawie, termin należyty wynalazszy, stronom sprawę popierać uznaie, a w popieraniu, kontrowersyi stron dalszych wysłuchawszy y one dobrze wyrozumiawszy, rozwiązuiąc remisse odprawioney exekucyi z dobr wsi Hruszowey przez urząd grodski Kyowski, do sądu swego uczyniony,

przychilaiąc się do pozwu y arestu na poddanych, roboczych: Ułasa Zamkowego zięcia, Wasyla Worony, Petra Demenki, Szymona starego z dwoma synami, Iwana Nemudrego z synem, Romana z bratem y zięciem, Mikołaja Hrebenniczenka, Iakowa Zawertajłowego pasierba, Antona Tkacza, Semena Baluny, Wasyla Zahorodnego, Iwana Kolady, Iuska Cyrynenka; z dóbr miasteczka Chodorowa, jako też: Iwana Zuba, Kostia Szewca, Maxyma, Ułasa Szewcowego zięcia, Rubuchy, Marka z zięciem, Rokity, Tkacza, Czarnousa, z dóbr wsi Lipowego Rogu, strony powodowey, wielmożnego Szczeniowskiego, podstolego Zytomirskiego, sędziego grodzkiego Zytomirskiego, dziedzicznych, do dobr starostwa Kaniowskiego, jaśnie wielmożnego Potockiego, zbiegłych, zaszłego, bliższą strone pozwaną do odprzysiężenia się, jako areszt po onych nie zaszedł, ani się w dobrach starostwa Kaniowskiego nie najdują, a, w nieodprzysiężeniu się, strona powodowa, wielmożny Szczeniowski, podstoli Trembowelski, ma poprzysiądz na te rothe, jako w dobrach pomienionych, onego dziddzicznych, ziemstwo prawem pospolitym oznaczone zasiedzieli, odtąd za niedziel cztyry przed aktami sądów swoich uznaie. Po ktorym wykonanym juramencie, strona pozwana wyżey wyrażonych poddanych z żonami, dziećmi, zasiewem y całym sprzętem domowym na tymże terminie wydać powinna, pod winami banicyi wieczney, tamże na stronie sprzeciwić się maiącey, przy manifestacyi utrzymanej, do publikowania należącey, dawszy na ten czas stronie powodowey strona pozwana luitę 14 grzywien pod tymże rigorem, a sądowi swemu przez połowe natychmiast, pod winami banicyi, z regestru paenalium publikowaniu podległey, na zniesienie kondemnaty od tegoż wielmożnego Szczeniowskiego, sędziego grodzkiego Żytomirskiego, na jaśnie wielmożnym Potockim, staroście Kaniowskim, w sądzie swoim otrzymaney, uznaie, ażeby, podług prawa nowey konstytucyi, czworo 14 grzywien stronie, pod approbatą teyże kondemnaty y rygorem pomienienym, a sądowi swemu, pod osobliwą winą banicyi, z regestru paenalium publikować maiącey, zapłacił. Movit pars citata a toto decreto non admisso, protestatur, reprotestatur. Alexander Niemiricz. s. z. k. m. p, Maciej D. z T. Trypolski, pods. ziem, wwa. k. m. p, Potocki, p. z. k. m. p.

Книга Кіевская, земская, декретовая, 1713—1749 года, № 769; листъ 314 на оборотѣ.

Примѣчаніе: Въ ту-же книгу внесены, кромѣ вышеприведеннаго, еще 94 другіе декреты, предписывающіе возвратить владѣльцамъ

бѣглыхъ крестьянъ. Декреты эти относятся ко времени съ 1737 по 1749 годъ, они внесены на слѣдующіе листы: 99, 104, 106, 114, 115 н. об., 154 н. об., 155 на обор., 159 на обор., 163 на обор., 164, 164 на оборотѣ, 171 (№ 37), 177, 179, 180 на оборотѣ, 181, 183 на оборотѣ, 186, 189 на оборотѣ, 191, 215 на оборотѣ, 225 на оборотѣ, 238, 240 на оборотѣ, 245 на оборотѣ, 246, 252 на оборотѣ, 253, 254, 254 на оборотѣ, 255 на оборотѣ, 260 на оборотѣ, 268, 271, 283, 293 на оборотѣ, 296, 297, 297 на оборотѣ, 310, 310 на оборотѣ, 311, 311 на оборотѣ, 312, 312 на оборотѣ, 320, 321 на оборотѣ, 323, 338, 341, 352 на оборотѣ, 356 на оборотѣ, 367, 368, 368 на оборотѣ, 380, 382 на оборотѣ, 387 на оборотѣ, 390, 405, 412, 423, 429, 432 на оборотѣ, 434 на оборотѣ, 435, 443 на оборотѣ (2 акты), 452, 457, 457 на оборотѣ, 469, 471, 478 на оборотѣ, 486 на оборотѣ, 488 на оборотѣ, 495, 498 на оборотѣ, 501, 505, 510, 513, 517 на оборотѣ, 521 (два акта), 537 (№ 26), 539 (№ 32), 553, 569 (№ 46), 580 (№ 17), 603 (№ 38), 611 (№ 3), 630 (№ 1).—

---

30. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Стецка Кругляченка, которымъ онъ отказываетъ 2 сада въ пользу сына своего, Омелька. 1741. Мая 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohuslawia,* przyszedszy osobiście szlachetny Dyonizy Kotlarski, ten testament ostatniej woli niegdy Stecka Kruhlaczenka w punkcie rozporządzenia substancyi na syna swego, Omelka Kruhlaczenka, w roku tysiąc siedmset czterdziestym pierwszym dany, podpisami braci, krewnych i przyjacioł zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z dołożonym arkuszem srebrno-groszowym, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Wo imia Otca i Syna i Swiatoho Ducha amyń. Ia, Stecko Kruhlaczenko, buduczy z woli Božoj choroboju nawyżen i ne spodiwajuczyś ko żywotu ale ko smerty, zapisuju synowi mojemu, Omelkowi, sad u Kruhlaku i nad szlachom Karapyskym; znowże odkazuju jemu nad Hłybokoju dołynoju sad, żeby nie interesował sia nikto do tych sadow kromi syna mojeho, Omelka; a mohłyb toje słowo perestanowyty,

to i sprawytsia zo mnoju pred sudijeju Nebesnym i budet tot anafjema. Szczo pryludne zapisuju. U tego testamentu podpisy rąk takowe: Roman Kruhlaczenko bratanycz, Ostap Ryznyk, Iwan Drobiaczenko, Kondrat Pustowojtenko. Szczo dijałosia w roku tysiąc siedmset czterdziestym pierwszym, miesiaca Maja dnia czwartego. Który to testament, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 76.

---

31. Дарственная запись отъ новогрудскаго подстолія, Франциска-Антонія Млодецкаго, мѣщанину Кошеватскому, Василію Буйтку, на право потомственнаго владѣнія: прудомъ, прилежащимъ къ урочищу «Кисловское монастырище», пасѣкою, находящеюся, въ лѣсу «Москалинцѣ», садомъ—на урочищѣ «Приберыновъ Яръ» и полями въ селѣ Березянкѣ. 1743. Августа 4

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Martii dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi, ziemskiemi, kijowskiemi i przedemną, Franciszkiem-Ksawerym Dobrzańskim, namiesnikiem przysięgłym, ziemskim, kijowskim, stanąwszy osobiście szlachetny Piotr Krzyżanowski, te prawo wieczyste, od wielmożnego Młodeckiego, podstolego nowogrodskiego, uczciwemu Wasylowi Bujtkowi, mieszczaninowi Koszowatskiemu, na sianożęć, pasieczyska, sad i inne dane, ręką tegoż wielmożnego podstolego nowogrodskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z przypiskiem, na boku w trzech wierszach umieszczonym, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny grosza srebrnego jednego, do akt ziemskich, kijowskich, w oblatę podał, tym sposobem: Franciszek Antoni z wielkiego Młodęcina Młodecki, podstoli nowogrodski, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć będzie należało, (wiadomo czynię), iż ja, mając wzgląd na dawne zasługi, pracę i życzliwość Wasyla Bujtka, mieszczanina miasta *Koszowatej*, daję tę prawo moje wieczyste temuż Wasylowi Bujtkowi i zięciom jego: Hrehoremu i Mychajłowi, tudzież i wnukom, to jest po Iwanie Bujtkiewiczowi, synu rodzonym, po-

zostałym, i onychże napotem sukcessorom należącym i spadłym, na stawek *pod Manastyrzyszczem Kislowskim,* który sobie przedtem był kupił u Wasyla Metły i pasiekę w lesie, *Moskalincu* nazwanym, także pod tąż pasieką sianożęć, począwszy od Taczek do Iwaszyniniej grobelki, i w tej pasiece, co się znajduje sadowina, co swemi rękami przedtem zasadził, i w *Prybyrynowym jarze* sad, ktoren przedtym bywał Hryćka Zpyłowego, także grunta we wsi *Bereziance* po zbiegłych poddanych; co wszystko tym prawem moim, wyraźnie danym, temuż Wasylowi Bujtkowi approbuję i potwierdzam, iż te grunta, sady, stawek, zająwszy sobie, wolny w onymże połów i spust mieć powinien będzie, i pasiekę, to wiecznemi czasy jemu i jego sukcessorom i potomkom wyź wyrażonym daję, daruję, wiecznemi czasy rezygnuję, ku wolnemu wszelkiemu pożytkowi wolno mu będzie obrucić i obracać przez żadnej przeszkody, tak od zamku, jako i od mieszczan miasta Koszowatej i poddanych klucza Koszowatskiego; na co się, dla lepszey wiary i wagi tego prawa wieczystego, ręką własną podpisuję. Datum w Worączynie, czwartego augusti, tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego. U tego prawa wieczystego, podpis ręki, per oblatam podanego, w tych słowach: Franciszek-Antoni Młodecki mn. pr. (L. S.). Przypisek tego prawa takowy: Te się prekaucią stanowi dla Wasyla Bujtka i sukcessorów jego, aby te grunta, lasy, stawki, pasieki za granicę w insze państwa ani przedawał, ani puszczał, chyba w swojem państwie poddanym, i to za dozwoleniem zamkowym. Franciszek Antoni Młodecki mn. pr. Które to prawo wieczyste, per oblatam podane, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich jest zapisane.

Книга Кіевская, земская, записовая, годъ 1777—1784, № 141. Листъ 360 на оборотъ.

---

32. Дарственная запись отъ Хмѣльницкаго старосты, графа Іосифа Осолинскаго, крестьянину Николаю Сологубенку на потомственное пользованіе частью дохода изъ мельницы, находящейся на рѣкѣ Богѣ въ Хмѣльникѣ, а также владѣніе участкомъ поля и сѣнокоса. 1743. Октября 12.

Tenże sam Gabriel Prodanczuk, przyniósł i do akt podał prawo,

Mikołajowi Sałohubenkowi na młyn, na rzece Bohu sytuowany, od I. W. Józefa hrabi etc. Osolińskiego, starosty Chmielnickiego, pod dniem 12 Octobris, 1743 roku, w sposobie następuiącym: Józef hrabia z Tęczyna Osoliński, chorąży nadworny koronny, Sandomirski i Chmielnicki starosta, wojsk I. K. M. i rzeczy pospolitej koronnych pułkownik, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie: imć panom kommissarzom, gubernatorom, ekonomom i którym kolwiek dyspozytorom, powierzoną sobie władzę w administracyi starostwa mego Chmielnickiego kiedy kolwiek odemnie mającym, iż, przy terazniejszej bytności moiej, czyniąc wszędzie w tym tutaj starostwie porządek, zwarzywszy inter alias akkuratniejszą młyna o sześciu kołach podwójnych, na rzece Bohu, powyżej zamku *Chmielnickiego* stojącego, konserwacji potrzebę, dla czego tenże młyn podwójny, z woli moiej, uccíwemu Mikołajowi Sałohubenkowi i sukcessorom iego do używania nadaię, z tą kondycią, aby pomieniony młyn, tak dla wygody zamkowej, jako też arędarskiej, i dla innych, okolicznie przyjeżdżaiących, ludzi, tudzież obywatelów i gromad Chmielnickich, w jako najlepszym stanie i porządku zawsze zachowywał, pod utratą prawa, inquantumby się w nim jakowa z okazyi i niedozoru młynarza miała napotym pokazać dezolacja; z którego tylko: od żyta czwarta miarka, a od innego zboża różnego trzecia dostawać się mu ma. za co do repparacyi wszelkiej żelaz, kamieni etc. trzeci grosz, tenże Mikołaj Sałohubenko, młynarz, przykładać powinien, do skarbu zaś należącą solucią z każdego kamienia corocznie oddawać będzie i rogowszczyznę wszelką, według zwyczaju tutejszego starostwa uspakajać, zwyczayne oraz powinności zawsze odbywać powinien, temu tandem Mikołajowi Sołohubenkowi, aktualnemu młyna Chmielnickiego gospodarzowi, grontów i sianożęci używać pozwalam, które zwieszchność zamkowa wymiarkuje, żadnej mu przy tym przeszkody czynić nikt ważyć się nie ma, każdemu, powierzoną sobie władzę do dyspozycyi starostwa Chmielnickigo odemnie kiedy kolwiek maiącemu, zalecaiąc, na to się własną, przy zwykłey pieczęci, podpisuję ręką. Datum w zamku Chmielnickim, die 12 Octobris, 1743 anno. I. z Tęczyna Osoliński. C. N. K. S. Chm starosta. (Locus sigilli a latere). A ponieważ wzwyż wyrażony Mikołaj Sołohubenko, mielnik miejski, swoim sumptem w tymże młynie folusz wybudować chce, zaczym od solucyi z niego na lat sześć wolnym będzie, a, po wyiściu lat sześciu, do dyspozycyi zamkowej należeć ma, na co się similiter podpisuie. Datum w Chmielniku, A. D. ut supra. I. O. C. K. S chm star. Post cujus suprascripti juris ad acta of-

ficii praesentis ingrosationem, originale ejusdem, praevia cancellariae prasenti quietatione est restitutum.

Книга Хмѣльницкой городской ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 95 на оборотѣ.

---

33. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Станислава-Антонія Свидзинскаго, крестьянину села Бруслинова, Николаю Мекеденку, на урочище, называемое Коломазь. 1744. Марта 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siódmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich woiewodstwa Bracławskiego, kadencii Swięto-troieckiej, prawem koronnym ustanowionej zwykłym, stawiąc się osobiście . . . . , te prawo, od jaśnie wielmożnego Swidzińskiego W. B. S. L. uczciwemu Mekedenkowi na sadek dane i służące, dla wpisania do xiąg niniejszych, ziemskich, bracławskich w sposób oblaty podał w tey istocie: Stanisław Antoni na Swidnie, Klewowie i Sulgastowie Swidziński, W. B., Radomski, Lityński etc. starosta, pułkównik wojsk koronnych, każdemu, komu o tym wiedzieć należy, podaie do wiadomości, iż grunt na uroczysku, nazwiskiem *Kolomaz*, od granicy wsi Iakowiec, na którym pasiekę i sadek zasadzony ma Mikołay Mekedenko, obywatel *Bruslinowski*, a ten grunt do starostwa mego Lityńskiego należący, temuż, pomienionemu Mikołaiowi Mekedenkowi zwyż wyrażony grunt ze wszystkiem pożytkiem i używaniem także i sukcessorom jego daię, daruię i wiecznym prawem w nieustanną mu puszczam possessiję, w którą nie ma się nikt żadnym pretekstem wdzierać i jemu przeszkadzać jej, deklaruiąc mu protekcyę zamkową, żeby się kto ważył turbować go; ten grunt wszelkie daniny do zamku i powinności powinien odbywać, jak zdawna odbywał i dawał, i dziesięcinę pszczelną oddawać ma corocznie; in cujus fidem et robur ręką się własną podpisuię, przy podpisie i przy wyciśnieniu pieczęci moiej. Datum w Litynie, dnia dziesiątego miesiąca Marca, roku pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego czwartego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na massie wyciśnionej, w

te słowa: I. A. Swidziński, W. B. S. Lityński (L. S.). Które, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie woiewodztwa Bracławskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 278 на оборотъ.

---

34. Позовъ, требующій къ суду князя Франциска Любомирскаго за то, что онъ передерживаетъ въ своемъ имѣніи, Билиловской волости, крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣній Кіевскаго костеляна, Казимира Стецкаго. 1744. Декабря 17.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Ianuarii piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego królewskiey mości Zytomierzu, przedemną, Iozefem Tripolskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału województwa Kijowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, kijowskiemi, stanąwszy oczewisto wozny generał wojewudztwa Kijowskiego i innych, opatrzny Leon Czerepiński, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice recognovit: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, die trigesima prima Decembris, pozew ziemski kijowski, autentyczny, odniósł do dobr miasta Biliłowki, y tam ten pozew we dworze tameyszym, w izbie, na stole położywszy, o położeniu onego, od kogo, po kogo i w iakiey by sprawie był pisany, prawnie opowiedziawszy, do wiadomości doniósł, cujus tenor sequitur ejusmodi: August trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Kijowski, Wołyński, Podlaski, Podolski, Bracławski, Smoleński y Czernihowski, a dziedziczny xiąże Saski i elektor. Iaśnie oświeconemu xiążeciu jegomości Franciszkowi Lubomirskiemu, staroście Olsztyńskiemu, pozwanemu, z osoby y dobr generaliter wszystkich ruchomych y sum pieniężnych, przykazujemy, aby wielmożny jegomosć przed sądem naszym, ziemskim, kijowskim, na rokach ziemskich, kijowskich, kadenciei w pierwszy poniedziałek po Trzech Królach przypadłych y sądzić się mających, sam oblicznie y zawicie stanął, na instancyą instygatora sądowego y jego delatora, jaśnie wielmożnego Kazimierza na Steczance

Steckiego, kasztelana kijowskiego, aktora, ktory, przychylając się, do prawa pospolitego, aresztów, manifestów, dekretów, publikat y całego procesu, do wydania poddanych, roboczych: Pańka, Andryia Korniszyków, Iana Kory z dubr Suhowic, jaśnie wielmożnego aktora; Iwana Lechwina, Kudlenę, Panfiliska, Hryczenka z dóbr Radachowki; Stefana Mielnika, Iózefa Lewickiego, Anny Miechalczuckiey, wdowy, z synami cztyrma: Wasylem, Olexym, Zacharkiem z Nieczyporem, Opanasa, Iakima, Semena, Maxymichy z mężem Teodorem, Parchoma Karczuka, Juska Lewczuka, Romana Rohonczuka, Andryja Manczuka, Iwana Halsztaka, Prokopa, Trohima Halczenków, Stefana Herczynego zięcia, Hawryła y Pawła Datczuków, Mirona Będnarza, Tyszka, Iwana, ze wsi Słobody do dóbr włości Biliłowki zbiegłych y tam bytem osiadłych, aresztem innodowanych, dekretami przysądzonych, iuramentem evinkowanych, a, w niewydaniu, do zapłacenia taksy, prawem opisaney, et pro carentia laboris, cum liberis, uxoribus ac tota suppellectili, tum pro paenis, ratione contraventionis decretorum, pozywa y przypozywa. Sis pariturus, terminum attentaturus. Datum w Żytomirzu, die decima septima Decembris, millesimo septingentesimo quadragesimo quarto anno. De quo praesens ejusdem ministerialis relatio wozny, qui supra, scribendi ignarus.

Книга гродская, Кіевская, записовая и поточная, 1720—1745 года, № 35; листъ 664 на оборотѣ.

Примѣчаніе. Въ туже книгу внесены и другіе акты, свидѣтельствующіе о частомъ бѣгствѣ крестьянъ. Акты эти относятся къ 1745 году и находятся на листахъ: 644, 646 на оборотѣ, 649 на оборотѣ, 657 на оборотѣ, 667, 668 на оборотѣ, 669, 671 на оборотѣ, 675, 676, 677 на оборотѣ, 678, 678 на оборотѣ, 706 на оборотѣ, 709, 726 на оборотѣ, 734 на оборотѣ, 735 на оборотѣ, 765, 766, 786, 810 на оборотѣ, 811, 813, 837 на оборотѣ, 839, 842, 845, 854 на оборотѣ, 870 на оборотѣ, 871 на оборотѣ, 878 на оборотѣ, 883 на оборотѣ, 885 на оборотѣ, 900 на оборотѣ, 904 на оборотѣ, 906 на оборотѣ, 934, 951 на оборотѣ, 1014 на оборотѣ, 1056 на оборотѣ, 1058 на оборотѣ, 1066 на оборотѣ, 1067, 1067 на оборотѣ, 1094 на оборотѣ, 1113 на оборотѣ, 1129 на оборотѣ, 1133 на оборотѣ, 1148 на оборотѣ, 1160, 1160 на оборотѣ, 1182, 1185, 1190.—

---

35. Дарственная запись отъ Франциска-Салезія Потоцкаго крестьянину Андрею Капканцу на право потомственнго пользованія частью дохода изъ мельницы, построенной имъ-же въ селѣ Городецкомъ. 1745, Апрѣля 2.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Kwietnia ośmnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich województwa Bracławkiego, kadencyi środopostwéj, prawem przepisanej, zwykłej, stawiąc się osobiście urodzony Antoni Kozakiewicz, te prawo, od jaśnie wielmożnego Potockiego, K. K., starosty belskiego, szlachetnemu Kapkańcowi dane i służące, do zapisania, z przyłączeniem papieru dziesięciu kopiejkowego, do akt ziemskich bracławskich w sposob oblaty podał, w tej istocie: Franciszek Salezyusz na Krystynopolu, Tartakowie, Kitaygrodzie, Strusowie, Brahyłowie, Mohylewie, Tulczynie, Humaniu, Złotym Potoku Potocki, K. K., Obelski, Robczycki, Rubiszowski etc. starosta, wiadomo czynię każdemu, osoblíwie jegomościom panom komisarzom, ekonomom, gubernatorom dóbr moich ukraińskich: iż, ponieważ pracowity, Andrzey Kapkaniec, mielnik wsi, *Horodeckie* nazwanej, do klucza Humańskiego należącéj, własnym sumptem młyn we wspomnionej wsi wystawił i wybudował, zaczym, mając uwagę na jego podjęte ekspęsa i koszt podjęty, daję na to wyraźne niniéjsze prawo moje, że nie tylko jemu samemu, póki żyć będzie, ale też i sukcessorom, potomkom jego, wolno będzie przerzeczonego młyna, ze wszelkiemi pożytkami, zażywać, pozwalając jemu i jego sukcessorom trzecią miarkę wszelakiego zboża odbierać, do expens zaś młynnych, jako to: kupna kamieni, żelaz, lub inną potrzeb, powinni będą arędarze zawsze secundo części, to jest dwa grosze do tego trzeciego, przykładać się, podług zwyczaju, pod karą i grzywnami zamkowemi, jeżeli by krzywdę mielnikowi czynili. Tenże mielnik od powinności dworskich i czynszów wolny być ma; z dziesięciny jednak—pszczelną oddawać powinien i wieprza jednego co rok ukarmić. Te zaś prawo, dla lepszej wiary i wagi, ręką moją własną podpisuję. Datum w Humaniu, dnia drugiego Kwietnia, tysiąc siedmset czterdiestego piątego roku U tego prawa, do oblaty podanego, podpis rąk w te słowa: F S. Potocki, K. K. B. R. K starosta (L. S. in cera rubra). U tego prawa, do oblaty podanego, aprobata w te słowa: Approbuję te prawo ośmnastego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego roku, w Humaniu, Stanisław Potocki, Chr. W. k. (L. S in cera rubra). Które to prawo,

jak się w sobie ma, co do słowa w księgi ziemskie Bracławskie jest zapisane.—

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1794., № 4792. Листъ 266 на оборотѣ.—

---

36. Дарственная запись на сѣнокосъ, данная крестьянину села Горбасова, Стецку Колеснику, управляющимъ Летичевскимъ старостромъ, дворяниномъ Кирштою. 1745. Іюня 20

We wtorek, to iest dnia 12 miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1791.

Do urzędu i xiąg miasta jego królewskiej mości Latyczowa, przyszedszy osobiście pracowity Maxym, syn niegdyś Stecka Koleśnika, poddany *Horbasowski*, upraszał o przyjęcie do xiąg naszych dokumentu na sianożęć, od wielmożnego Kirszty, bywszego podowczas gubernatora starostwa Latyczowskiego, danego, do którego prośby urząd niniejszy przychylając się, pomieniony dokument w xięgi swoje przyjąć rozkazał, którego dokumentu osnowa takowa: Ponieważ ludzie Horbasowskie, mając wielką szczupłość łąk, więc i tu, na tej stronie, od Latyczowa, przeciwko Markowiec, mieścić się niektórym pozwoliłem poddannym Horbasowskim; jako i Steckowi Koleśnikowi tę sianożęć, co koszywał Szloma, przeszły arędarz horbasowski, aby już sobie do używania miał nazawsze pomieniony Koleśnik, i nikt aby onej uzurpować sobie nie ważył się; na co, do dalszej approbacyi i dyspozycyi pańskiej lub kommiesarskiej, ręką swoją własną podpisuję ten skrypt. Datum w zamku Latyczowskim, die 20 Iunii, 1745 anno. Który dokument z oryginału, od wielmożnego Kirszty, bywszego gubernatora Latyczowskiego starostwa, danego, w xięgi niniejsze co do słowa zaingrossowany sposobem oblaty.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 109.

---

37. Инвентарь села Кичкировъ, содержащій указанія о количествѣ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1745. Ноября 23.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Nowembris dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie grodskim, w zamku jego królewskiey mości, Żytomirzu, przedemną, Konstantym Bielawskim, namiestnikiem grodskim generału województwa Kjiowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, Kjiowskiemi, comparens personaliter urodzony imć pan Iakub Staszkiewicz, ten inwentarz dóbr wsi części Kiczkir wielmożnej paniey Maryanny Trzeciakowey, podstoliney kjiowskiey, wielmożnym ich mość panom Ierzemu y Sofiey Suszczewiczom, wojskim lidzkim, małżąkom, dany y służący, na tymże gruncie dóbr wsi części Kiczkir, przy podaniu tychże dóbr, spisany, z podpisem ręki własney teyże imci paniey podstoliney Kjiowskiey, tudzież z podpisami rąk ich mościów przyjacioł, do podpisu tego inwentarza uproszonych, ratione introcontentorum, ad acta castrensia Kjiowiensia per oblatam podał, którego ja, urząd, annuendo affectationi, pomieniony inwentarz czytałem y tak się w sobie ma: Laudetur Jesus Christus amen. Inwentarz dóbr wsi Kiczkir, w woiewodstwie Kjiowskim, a powiecie Żytomirskim leżących, według zapisu de actu et data wyrażonego, przez wielmożną panią Maryannę z Szumlańskich Trzeciakowę, podstolinę Kjiowską, dóbr pomienionych dziedziczkę, wielmożnym panom Jerzemu y Sofji z Łądzkich Suszczewiczom, wojskim lidzkim, małżonkom, w possessją zastawną trzechletnią, puszczonych, et ad liberam dispositionem podanych; któren inwentarz terazniejszy do zapisu, zapis do inwentarza należyć maią, stosować się powinni we wszystkich punktach, jako się niżey wyraża takowym sposobem: aręndy karczemney czynić ma złotych polskich cztyrysta, do którey młyny, stępy, folusze y chłopi wszyscy należyć powinni, którzy się tylko znayduią w Kiczkirach. Ilko Seredenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iednę, kur dwie, jajec dziesięć, len, konopie po powismie dwie, grzybów sto. Iwan Murawelnik—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iedną, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Ostap Bondarenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Sawka Hołowczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu y konopi po powismie dwie, grzybów sto. Choma Melni-

czenko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynicę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Hołowko stary z synami—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Iwan Kowal—pańszczyzny dzień jeden, chmielu doynice jednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Ostap Konowalenko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto Iusko Sitko—pańszczyzny dni dwa, miodu belcy cztyry, chmielu doynice, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Iusko Bandura—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iednę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Na Pilipowym miescu Niczypor Serédenko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu i konopi po powismie dwie, grzybów sto. Hryćko-pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynicę iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Harasym—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynicę iednę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Dalszy inwentarz tey wsi Kiczkir poddanych i onych powinności: Iacko—pańszczyzny dzień ieden, chmielu doynice, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu konopi po powismie dwie, grzybów sto. Olexa Tkacz—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynica iedna, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto, Panczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Hryćko Łazowski—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iednę, kur dwoie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Martyn Caruczenko—pańszczyzny dni dwa, chmielu doynice iedne, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Petro Silko—pańszczyzny dni dwa, miodu belcy cztyry, chmielu doynice iednę, kur dwie, jajec dziesięć, lnu, konopi po powismie dwie, grzybów sto. Do tegoż inwentarza dodaję ja, niżej na podpisie wyrażona, aby poddani specyfikowani wielmożnym ich mościom panom Suszczewiczom, woyskim lidzkim, małżonkom, odbywali: zaorki, oborki, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, stróżé nocną y dzienną sztuk dwie, piątki dla przędzenia—kobity, począwszy od S. Pokrowy aż do świętego Iana oddawać mają. A ponieważ zaś ja, Maryanna z Szumlańskich Trzeciakowa, podstolina kijowska, przy spisaniu niniejszego inwentarza, od summy trzynastu tysięcy dziewięciuset jednego złotych polskich y groszy dwudziestu trzech przez wielmożnych imć

panów Suszczewiczów, wojskich lidzkich, małżonków, na specyfikowane dobra moje dziedziczne na zniesienie długów, tak wielmożnym ichmościom panom Kuszeńskim, małżonkom, skarbnikom . . . . ., na tychże dobrach mianych, tudzież y innych, a przezemnie od wyż wyrażonej summy dostateczney nie mogę wynaleźć korrespondencyi, aby czyniła z teyże części Kiczkirów intrata, więc ad suplementum addytament corocznie, to iest po złotych polskich sześćset trzydzieści, grosza jednego, szelągów dwa, płacić będę powinna; a w nieoddaniu corocznego addytamentu, prowizyą od tego zwyczajną tak zapłacić mam y powinna będę, któren addytament coroczny, tudzież y prowizyą od tegoż addytamentu, przy wyjściu czteryletniej tenuty, wielmożnym ich mościom panom Suszczewiczom, małżonkom, oddaję lub ja sama, lub successorowie moi, zapisując się na tychże dobrach moich, deklaruie y submituję się; na to się, dla lepszej wiary, wagi i waloru, przy uproszeniu ich mościów panów przyjaciuł, tak do podpisu inwentarza, przezemnie podanego. jak też y przypisanego dobrowolnie addytamentu, wyż specyfikowanego, ręką własną podpisuię. Działo się w Kiczkirach, dnia dwudziestego trzeciego Nowembris. millesimo septingentesimo quadragesimo quinto anno. U tego inwentarza podpis rąk w te słowa: Maryanna z Szumlańskich Trzeciakowa, podstolina kijowska. Iako ustnie proszony przyiacel do podpisu tego inwentarza od wielmożney paniey Trzeciakowey, podstoliney kijowskiey, podpisuię się—Michał Zakusiło. Ustnie proszony przyiacel od wielmożney imć pani Trzeciakowey, podstolinej kijowskiej do podpisu tego inwentarza, podpisuję się Alexander Obuch-Woszczatyński, cześnik dobrzyński, manu propria. Któryże to inwentarz, za podaniem y prozbą jego mości podawaiącego, a za moim, urzędownym, przyjęciem, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych iest ingrossowany.

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, годъ 1720—1745, № 35; листъ 596.

---

38. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Станислава Слугоцкаго, крестьянину мѣстечка Сѣницы, Федору Буриму, на прудъ, мельницу и сѣнокосъ, лежащіе на рѣчкѣ Сѣницѣ. 1746. Октября 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Iulii szostego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Bracławskiego, kadencyi Iuljuszowej, dnia dwudziestego szostego według starego stylu przypadłey i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem bracławskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiąc się osobiście Ian Burymow, te prawo, od I. W. Sługockiego, pracowitemu Chwedorowi Burymowi na wolne używanie stawu, młyna, i sianożęci, w dobrach Sienicy sytuowanych, nadane, a poźniej od W. Tysieckiego zatwierdzone, do akt niniejszych, grodzkich, bracławskich w sposób oblaty podał w tej istocie: Stanisław ze Sługocina Sługocki, ziemianin chełmiński, strażnik polny wojsk koronnych, pułkownik ordynacyi ostrożskiej, reymentu partii ukraińskiej—wiadomo każdemu, komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie panom kommissarzom, administratorom i ludziom poddanym moim Sinickim, tak ad praesens znayduiącym się, iako y napotym znaydować się maiącym, czynie i oznajmuie: iż przyszedszy szczęśliwie do possessii dóbr i prowentów miasteczka Sienicy, w woiewodztwie i powiecie Kijowskim leżących, na fundamencie przywilejów, od najiaśniejszego Dynasty polskiego mnie na też dobra *Sinice,* post fata niegdy I. P. Piaskowskiego łaskawie konferowanych i dekretami stwierdzonych, a maiąc wzgląd nad wiernym poddanym Sinickim, na imie Chwedorem Burymą, zdawna osiadłym i z antecessorów swoich zadziedziczałym, daie to prawo temuż Chwedorowi Burymowi, obywatelowi sienickiemu, na wolne zażywanie stawu, młyna, i około niego sianożęci na rzece Sinicy, sumptem i staraniem tegoż Chwedora Burymy przedtym wystawionym, i za istego (possessora uznaję) oraz z zarybieniem tegoż stawku i wolnym łowieniem onemuż ryb z tegoż stawku. Na co, dla lepszey wagi i pewności, te prawo moje własną ręką, przy pieczęci własnej, podpisuie się. Datum w Sienicy tysiąc siedmset czterdziestego szostego roku, dnia dwudziestego, Pazdziernika, u tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa: Sta; Slugocki Z. Ch. (L. S.). Poniżej zaś prawą przypisek w te słowa: Zapatrzywszy się na wyż wyrażone prawo, od lat kilkunastu służące, zeszłemu ojcu pracowitych Sydora i Petra, które we wszystkiem z mocy moiej funkcji kommissarskiej, powierzonej od W. W. I. P. P. Zofji i Konstantego Olizarów, starostów Sienickich, ad presens państwa i dobr. moich, tymże synom pomienionym, Petrowi i Sydorowi, po ojcu zeszłym Chwedorowi, we wszystkim approbuie i

dla większej wagi ręką własną, przy pieczęci, władzą moią, podpisuię. Datum w Sinicy, dnia siedmnastego Lutego, tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego roku. M. K. N. Tyszecki (L. S.). Które to prawo wraz z przypiskiem, iak się w sobie ma, słowo w słowo, w xięgi niniejsze, grodzkie województwa Bracławskiego iest zapisane.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, записовая, годъ 1794, № 4745; № акта 9.

---

39. Инвентарь села Спичинецъ, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей 1747. Генваря 22.

Feria secunda post festum sancti Laurentii Levitae et Martyris proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, Laticoviensia personaliter veniens generosus Stanislaus Kamocki, thesaurarius żytomiriensis, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium sortis bonorum *Spiczynce*, per magnificum Żmiżawski conscriptum, tenori talis: Inventarz poddanych na Spiczyńcach z attinentiami, wielmożnemn imć panu Kamockiemu w possessyą podanych, spisany die vigesima secunda Ianuarii, millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno: Wawro Kosciow—koń jeden, wół jeden; Stefan Tokarz—koń jeden, wół jeden; Hawryło Giereczka—wołów dwa; Iwan Kolesnik—koń jeden; Ihnat Kogan—koń jeden, wołów dwa; Hryć Wojtów—wołów dwa; Iwan Kostiów—koń jeden, wołów dwa; Olasenko Iaremczuk—koń jeden, wołów dwa, Daczko Kozan—wołów dwa; Stepan Bednarz—koń jeden, wół jeden; Hawryło Karp—koń jeden; Stecko Korosciej—wół ieden;. Powinności tych poddanych: od świętego Wojciecha do świętego Marcina robić ma każdy po dni dwa; od świętego Marcina do świętego Wojciecha po dniu jednym; zażynki, obżynki, zaorki, oborki, zakuski, obkuski, tłoki, konopi chędożenie, moczenie y motki; podoroszczyzny z pary wołów po złotych trzy. Datum ut supra. Addytamentu z arędy, aby wynosiło złotych pięćset, złotych dwieście ośmdziesiąt dwa, dico dwieście ośmdziesiąt dwa; z pańszczyzny y z podoroszczyzny złotych dwieście ośmnaście, dico dwieście ośmnaście, facit summa wraz złotych

pięćset; te arendarz Spiczyniecki wypłacać ma. Datum ut supra. T. Swieżański, manu propria. Post cujus suprascripti inwentarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibique restituto officium praesens et cancellariam quietavit.

Книга гродская, Летичевская, поточная и записовая, годъ 1748—1750, № 5296; листъ 702 на оборотѣ.—

---

40. Инвентарь села Черленевецъ, содержащій показаніе количества крестьянскихъ повинностей и исчисленіе крестьянъ, владѣющихъ наслѣдственно землею. 1748. Генваря 28.

Sabbato post dominicam Exaudi proximo, anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, laticoviensia personaliter veniens generosus Michael Rakowsky, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium bonorum villae Czerleniovce ad mentem contractus, intuitu tenutae eorundem bonorum Czerleniowce initi, conscriptum, introcontentum, tenoris sequentis: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo, die vigesima octava Ianuarii. Inwentarz poddaństwa wsi *Czerleniowiec*, oddaiąc w dyspozycyą wielmożnemu imć panu Michałowi Rakowskiemu, porucznikowi: Iwan Traykało z żoną, *haeres*, Lezko syn, lat osimnaście, Iakow syn, lat czternaście, Dmitro syn, lat dwanaście, Iewka, córka, pokidka, córka iey rok ieden; ma wołów cztery, koni dwa, strzyżak ieden, krów cztery, jałowniku pięć, owiec dwanaścioro, swiń siedmioro pola swego sznurów trzy, od Kłopotowskiego sznurów cztery, od Łaganowskiego sznurów trzy, a na jarzynę sznurów dwa y sążni siedem; dodaie od Prokopa sznurów dwa. Iurko z żoną, *haeres*, ma klacz iednę, y strzyżaczkę iednę, y zrzybie iedne, krów dwie, jałowniku iedne, owiec troie, swiń troie, pola pustego sznurów dwa, a swego sznur ieden; Nastia córka lat siedem, Anna córka lat pięć. Iwan stary z żoną, przychodni in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ten chudoby niema, pola dano, Maryna córka pokidka. Wasyl Makowy

z żoną, przychodni od lat czterech, ma krowe iedne y jałowkę iednę, swiń dwoie, pole mu dano; Maryna córka lat trzy. Trochim Traykalczuk, *haeres*, z żoną, ma wołów cztery, krów trzy, jałowniku cztery, cieląt troje, owiec troie, a młodych troie, pole ma; Iakow syn lat trzy; Małanka u piersi. Michałko z żoną, *haeres*, ma wołów sześć, z synem, krów cztyry, jałowniku sześć, owiec pięcioro, swiń trzy, pole ma, syn Stefan żonaty przy nim; Iwan ma lat pietnaście; Paraska córka lat dwanaście; Maryna córka lat sześć; Matwiej syn lat trzy; Ilko syn lat osim. Wasyl Słobodzianik, *haeres*, z żoną, ma klacz iednę, pole ma. Petro Bądar z żoną, *haeres*, ma owiec czworo, koz troie, swiń dwoie, pole ma; Katryna córka, pokidka; Nastia córka lat pietnaście; Zinka córka lat osim; Maryna córka lat trzy. Kost z żoną, przyszedł in anno millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, ma wołów dwa, koni dwa, strzyżak ieden, jałownik ieden, owiec sześć, swiń dwoie, pola ma; Iacko syn lat osim; Chwedor syn lat cztyry; Lesko brat młodszy przy nim lat ośmnaście. Demian z żoną, przychodni millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ma konia iednego, pola ma; Zofia córka lat cztery; Iawdochia córka rok ieden. Tymko pastuch z żoną, *haeres*, ma klacz iednę, koz dwie, swiń dwoie, pole ma; Harasym syn lat osimnaście; Iwan syn lat dziesięć, Matwij syn lat cztyry. Andrzey z żoną, *haeres*, ma wołów dwa, owiec czworo, świnie iednę, pola ma; Anna córka lat osim; Magda córka lat sześć. Sawka tkacz z żoną, *haeres*. Asawuła ma kóz dwoie y pole, liber od pańszczyzny; Maryna córka lat dwanaście; Iwan syn lat cztyry. Iacko przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma konia iednego y pole, Iaś syn u piersi, Helena, siostra żony, lat siedm. Iaśko tkacz przyszedł anno millesimo septingentesimo quadragesimo octavo z żoną, ma owiec troie; Michałko, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz iednę, krowę iednę, jałowniku dwoie, owiec czworo, świnia iedna y pole y Nastia córka rok ieden, Hanna, siostra żony, lat ośmnaście. Petro, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma kobyłę jednę, pola mu dać, Michałko syn lat pięć, Tetiana córka lat trzy, Jaś syn u piersi. Iakim, przychodni z żoną millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ma kobyłe jednę, strzyżaczka jednego y żrebie jedne, świnie jedne y pole; Andruszko syn lat dwanaście; Martyn, przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz jedną y pole, Tacka córka lat siedem, Marysia córka u piersi; Jaśko przychodni z żoną anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, ma klacz jednę

y pole, Olexy syn lat siedm, Macko syn, lat cztery, Maryjsia córka rok jeden y pół; Iwan Osadczuk z żoną, *haeres*, wołów dwa, krowę jednę, strzyżak jeden, swiń troje y pole ma; Iakób z żoną przyszedł anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, pola dać; Wasyl Wosik, komornik u Martyna przychodnego, ma Tymka syna lat dwanaście, ma krowę jedną, owiec troje y pola mu dać; Stefan Mielnik z żoną, *haeres*, do powinności dworskiej należeć powinien y naprawy budynków oraz dworu, ma kobyłę jednę, krowę jednę, jałowniku dwoje, owiec troje y pole, Hryćko syn lat dziewięć, Iwan syn lat pięć, Hapka córka u piersi. *Szlachta Czernelowska*: Pani Mikołajowa Kozaczenkowa z synami—wołów dwa y koń jeden—florenów dwanaście y groszy dwanaście. Pan Eliasz Czernelowski—koni trzy—florenów dwanaście, groszy dwanaście. Pan Michał Fiłatkiewicz. Pan Samuel Kozaczenko—koni dwa—florenów osim, groszy ośm. Pan Stefan Czernelowski z synami—koni pięć—florenów dwadzieścia, groszy dwadzieścia. Pan Daniel Czernelowski—koń jeden—florenów cztery, groszy cztyry. Pan Ian Ptaś—koni dwa, wołów cztery—florenów dwadzieścia cztery, groszy dwadzieścia cztery. Pan Michał Miłaszewski—wołów dwa—florenów ośm, groszy ośm, Summa od szlachty florenów ośmdziesiąt osim. *Sady, na dwor należące*: sad, nazwany Chwesienków, jeden, secundo—sad, nazwany Hawrysiów, jeden, tertio sad, nazwany Stary, jeden, quarto sad, nazwany Rożek, jeden, quinto sad, nazwany Iaromin, jeden, sexto sad, nazwany Omelanow, jeden. Te sady in anno millesimo septingentesimo quadragesimo sexto et anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo nic nie rodziły; latus sadów numero sześć. *Stawy Czernelowskie*: primo staw pański w lesie, na którym młyn o kamieniach dwóch, stępach trzech y folusz; secundo — staw, nazwany Klimków; te obydwa stawy spuszczone die septima Septembris millesimo septingentesimo quadragesimo sexto anno, przypada spuszczać in anno futuro, millesimo septingentesimo quadragesimo nono, die decima septima Septembris; staw na zamek do spustu excypuje się in summa florenorum ducentorum. *Powinnosc poddanych Czernelowskich*: Każdy poddany, mając ciągłą, latem co tydzień dni dwa, począwszy od świętego Wojciecha do świętego Marcina święta rzymskiego, a od świętego Marcina do świętego Wojciecha po dniu jednemu, odbywać powinni, takoż y piesi pieszą. Tłoka jedna sucha a druga mokra, na mokrą zwyczaj wodki do żniwa dawać. Stanisław Iaworowski, ekonom starostwa Chmielnickiego, manu propria. Ci poddani, robiąc od świętego Wojciecha do świętego Marcina, każdy z nich po dni

dwa na tydzień robić powinni, a od świętego Marcina, do świętego Wojciecha po dniu jednym; gdzie każdy z nich uczyni na rok roboczych dni rocznich numero ośmdziesiąt jeden, dico numero ośmdziesiąt jeden—za poddanych dwudziestu y jednego—złotych polskich trzysta dwadzieścia y groszy sześć; czynszu od szlachty złotych ośmdziesiąt y óśm; której summy uczyni rocznej cztyrysta osim złotych, groszy sześć. Stanisław Iaworowski, ekonom starostwa Chmielnickiego. Post cujus suprascripti inwentarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibique restituto officium praesens et cancelariam quietavit, praesentibusque quietat.

Книга гродская, Летичевская, записовая и поточная, годъ 1748—1750, № 5296; листъ 458 на оборотѣ.

---

41. Духовное завѣщаніе крестьянина Федора Мельника, по которому онъ отказываетъ сыновьямъ и женѣ свою усадьбу и 3 мельницы, находящіяся въ Летичевѣ и въ Копытынцахъ 1748. Февраля 9.

Feria sexta in crastino festi Sacratissimi corporis Christi Domini, anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono.

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, laticoviensia personaliter veniens generosus Laurentius Buchowiecki, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit dispositionem ultimae voluntatis olim famati Theodori molendinatoris laticowiensis, die nona Februarji, millesimo septingentesimo quadragesimo octawo anno, proxime elapso, conscriptam, manu ejusque propria et aliorum subscriptam, introcontentam, de tenore sequenti: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragesimo octavo, dnia dziewiątego Februarji. Ia, na imie Feodor, mielnik Latyczowski, będący złożony na ciele chorobą od Boga wszechmogącego, iednak na duszy zdrowy, które to duszę od pana Boga miałem, temuż panu Bogu polecam, a ciało ziemi; y przy dobrey pamięci czynię pomiarkowanie między dziećmi y żoną moią, Tatyią: primo naprżod odkazuię na dzieci swoie naymnieysze: Jurka y Piotra, we młynie kamieniów dwa y stępy, a kamień trzeci y foluszę starszemu

synowi, Mykicie, w tymże młynie; secundo Daniłowi, synowi memu, młynek z iędnym kamieniem w *Kopytyncach* y, osiadłość moię własną; tertio Iackowi y Iwankowi, synom moim, młyn za Wotkiem ze dwoma kamieniami—po kamieniu iednym, stępy tamże y foluszę zpoł, żeby się zgadzali. Iałowek dwie, w Kopytyńcach iedna Daniłowi biała, a druga Iackowi, a krowa biała Iwankowi y kabanów dwa; quarto: a woły żonie moiey, Tatyianie, ze troygoma dziećmi odkazuię; quinto—a na pogrzeb talarów bitych dwa, a na obligi za duszę moią dzieci moie powinni na sorokoust dać; co ia, przy dobrey pamięci y przy ludziach godnych wiary, zeznaię; a ktoryby miał się przeciwić temu testamentowi y woli moiey ostatniey, z takim sąd mieć zechce przed sędzią sprawiedliwym, któremu od nas chwała niech będzie na wieki amen. Co my, przy tym będący, zeznaiemy, a dla leprzey wiary i wagi podpisuiemy się: xiądz Patelimon Gerak, presbiter strychowiecki, dziesiątonaczalnik. Teodor Mielnik + Andrzey, burmistr Latyczewski + Ilasz Kusnierz Kaczarenko + Andrzey Karpenko, lantwoyt Latyczewski + Piotr brat Teodora, Mielnik +. Post cujus testamenti ultimae voluntatis ad acta praesentia ingrossationem, originale ejusdem offerens rursus ad se recepit et de recepto officium praesens quietavit.

Книга гродская, Летичевская, записовая и поточная, годъ 1748—1750, № 5296, листъ 1557 на оборотъ.

---

42. Инвентарь села Израилевки, содержащій показаніе количества повинностей крестьянскихъ въ пользу помѣщика 1749.

Feria tertia in octava Festi Sacratissimi corporis Christi Domini, anno 1749.—

Ad officium et acta praesentia, castrensia, capitanealia, laticoviensia, personaliter veniens generosus Iacobus Szydłowski, obtulit officio praesenti et ad acticandum porrexit inventarium bonorum villae *Izraelówka,* cunctorum proventuum ex iisdem bonis, per generosum Joannem Solański conscriptum, praesenti, millesimo septingentesimo quadragesimo nono anno, in rem magnifici Iozephi Orłowski, pocilatoris Dobrzynensis, datum, manu ejusdem propria subscriptum,, de tenore sequenti: Inwentarz dóbr wsi Izra—

elowki, spisany na gruncie y zweryfikowany in anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono. Osiadłość poddaństwa: Leśko Czarkowski—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, stróżczyzny złotych dwa, owiec siedmioro; Dacko stary—czynszu złotych pięć, stróżczyzny złotych dwa, owiec dwoie; Feodor Czarkowski—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strószczyzny złotych dwa; Iacko wozny—czynszu złotych ośm, wołów sześć, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Sawa Wołoszyn—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa iedna, jałowniku sztuk dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec troie; Pawlicha wdowa—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mychayło Dmitryszyn—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, owiec siedmioro; Michayło Kożucharow—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Iwan Wołoszyn—czynszu złotych sześć, konia iednego, podorożczyzny złotych ieden, strużczyzny złotych dwa; Stefan Kożucharow—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mychayło Lytczyn—czynszu złotych pięć, krowa iedna, strużczyzny złotych dwa; Iwan Futymasa—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec pietnaście; Wasyl Dubieniec—czynszu złotych ośm, wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dziewięcioro; Wasyl Łajannik—czynszu złotych ośm, wołów sześć, konia iednego, krowę iednę, jałowniku czworo, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec czterdzieścioro; Fedor Huywonow zięć—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Wasyl Lytczyn—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Wasyl woznego zięć—czynszu złotych ośm, wołów sześć, konia iednego, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, ma owiec trzynaście; Hryhor Dubieńcow—czynszu złotych pięć, jałowniku sztuka iedna, strużczyzny złotych dwa; Petro Olejnik—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuk trzy, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec pięć; Fedor Łysenko—czynszu złotych ośm, wołów dwa, ma krowę iedne, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Petro Winnik—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa; Mychaiło Słobodzianik—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Iwan Zasannikow—

czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, krowę iedne, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych (?) owiec siedmioro; Teodosiey Zasannikow—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Mykołay Kożucharow—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec pięć; Karpo—czynszu ośm, ma wołów dwa, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec ośm; Dmytro Głuchecki—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, konia iednego, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia sześć; Andrzey Dubieniec—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Semen Zabołotny—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, konia iednego, krowę iedne, jałowniku dwoie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Olexyi Słobodziannik—czynszu złotych ośm, wołów dwa, ma krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec piętnaście; Wasyl Żytenko—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia cztery; Petro Mazur—czynszu złotych sześć, ma konia iednego, krowę iedne; podorożczyzny złoty ieden, strużczyzny złotych dwa, owiec czworo; Stefan Słobodziannik—czynszu złotych sześć, ma konia iednego, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złoty ieden, strużczyzny złotych dwa, owiec troie. Latus efficit florenos numero: czynszu dwieście trzydzieści siedm, wołów sześćdziesiąt dwa, koni siedm, krów dwadzieścia cztery, jałowniku dwadzieścia trzy, podorożczyzny czterdzieści dziewięć, strużczyzny złotych sześćdziesiąt sześć, owiec sto dziewięćdziesiąt trzy. Dalszy inwentarz dóbr wsi Izraelowki, spisany na gruncie y zweryfikowany in anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono. Dalsza osiadłość: Jakow Żyła—czynszu złotych pięć, ma krowę iedne, strużczyzny złotych dwa; starszy Osadczy—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, jałowniku sztuk dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia cztery; Iwan Tkacz—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krów dwie, jałowniku sztuka iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dziesięć; Iwan Kozoryz—czynszu złotych pięć, ma krowę iednę, strużczyzny złotych dwa; Matwiey Malarzow zięć—czynszu złotych ośm, ma wołów dwa, krowę iednę, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Pawło Swiec—czynszu złotych ośm, ma wołów

dwa, krów dwie, jałownik ieden, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa; Daniło szewcow brat—czynszu złotych ośm, wołów dwa, krowa iedna, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa: Kifor Stary—czynszu złotych pięć, strużczyzny złotych dwa, owiec dziewięć; Kazimierz Mazur—czynszu złotych ośm, ma wołów cztery, koni dwa, krów dwie, podorożczyzny złotych dwa, strużczyzny złotych dwa, owiec dwadzieścia; Hryhor Stafyjczuk—wolny od pańszczyzny, ponieważ teraz przyszedł, czynszu złotych sześć. Latus efficit: złotych czynszu sześćdziesiąt dziewięć, wołów szesnaście, koni dwa, krów dziesięć, jałowniku cztery, podorożczyzny złotych dwanaście, strużczyzny ośmnaście, owiec sześćdziesiąt trzy. Panowie szlachta: pan Izy Słowsky—czynszu złotych dwadzieścia cztery. Czynszownicy generalni: Krzeczan Wołoszyn—czynszu złotych trzydzieści dwa; Pawło Swiec—czynszu złotych dwadzieścia; Stefan Mularz—czynszu złotych dwadzieścia; Iacko Diak—czynszu złotych dziesięć Latus efficit złotych sto sześć. Na usłudzę: Haponiak, Pawło, assawuła, pan Mondrzycki—do dozoru lasu. Summaryusz intraty roczney wsi Izraelowki, wyprowadzony in anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono: primo—czynszów zwyczaynych, od gromady należących, z generalnemi efficit florenos czterysta dwanaście; secundo—czynszu od generalnych czynszowników y porogowszczyzny od wołów, krów i iałowniku—złotych sto trzydzieści cztery y groszy pietnaście; podorożczyzny złotych sześćdziesiąt ieden; strużczyzny złotych ośmdziesiąt cztery; za dnie robocze, których wynosi od poddanych in numero czterdzieści dwa, od iednego po dni dwanaście, przez rok wszystkich dni pięćset cztery; dzień po groszy sześć—złotych sto, groszy dwadzieścia cztery; arendy karczemnej złotych pięćset. Summa efficit złotych tysiąc dwieście dziewięćdziesiąt i dwa i groszy dziewięć; wytrąciwszy na strażę złotych ośmdziesiąt cztery, należy do skarbu złotych tysiąc dwieście ośm y groszy dziewięć. Stawy excipuią się na wielmożną jurisdatorkę tudziesz dziesięcina pszczelna y anyszowa; Jan Sozański. Powinności tych poddanych: każdy ma z tych odrobić przez rok dni dwanaście, excepto tych, ktorzy są na generalny czynsz położeni; czynszu parowy ma dać złotych ośm; poiedynkowy—złotych sześć; pieszy—złotych pięć; podorożczyzny pocię̇żny od pary—złotych dwa, od poiedynka złoty iedny; strużczyzny tak pocię̇żny, iako y piesi po złotych dwa; rogowszczyzny od woła złotych ieden, od klaczy albo konia złoty ieden, od krowy złoty ieden, od iałowniku groszy pietnaście; gostyny od owiec—od iedney groszy sześć albo owca dwudziesta

kapuste sadzić y polewać według potrzeby powinni. Jan Sozański. Post cujus inventarii ad acta officii praesentis ingrossationem, originale ejusdem idem offerens rursus ad se recepit et de recepto sibique restituto officium praesens et cancellariam quietavit.

Книга гродская, Летичевская, записовая и поточная, годъ 1748—1750, № 5296, листъ 1580 на оборотѣ.

---

48. Инвентарь мѣстечка Бондаровки и села Ушицы, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1754. Генваря 2.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego królewskiey mości Żytomirzu, przedemną, Pawłem Żytkiewiczem, namiesnikiem grodzkim generału województwa Kijowskiego, y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, kijowskiemi comparens personaliter urodzony imć pan Alexander Zubczewski, ten oryginał inwentarza dóbr wsiów Bondarowki y Uszycy, z podpisem ręki swey własney, ad acta praesentia, castrensia, kiioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Inventarz dóbr miasteczka *Bondarowki* y *Uszycy,* w woiewodstwie Kjiowskim powiecie Owruckim leżących, z wyrażeniem poddanych, tak starożytnych, jako też nowo osiadłych, ich powinności, robocizny, daniny y inne intraty, z tychże dóbr wynikaiącey, spisany na gróncie, dnia wtorego Stycznia, tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego roku. Primo Jusko Michalenko, wozny, z zięciem Wasylem w iedney chałupie—wołów cztery, koń ieden, dni pańskich dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Secundo Daniło Ułasiuk—wołów cztery, koni dwa, pańszczyzny dwa dni, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, czetweryk chmielu, miodu belcy trzy. Tertio Hawryło Daniluk z bratem Protem—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy trzy.

Qnarto Kosciuk Iacków syn—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś ied-na, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Quinto Stepan Jackow z synem żonatym—wołów cztery, koni dwie, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy trzy. Sexto Stepanicha wdo-wa z trzema synami—wołów dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Matwij Mielnik Położa—pańszczyzny dni dwa. Octawo Iwan Jacko z dwoma synami—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belce dwa. Nono Kozma Stepani-szyn zięć, w popowey chałupie osadzony—wołów dwa, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belec. Decimo Jurko Wa-sylenko—wołów dwa, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czet-weryk, miodu belcy dwa. Undecimo Pilip Wasylenko—wołów dwa, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy dwa. Decimo secundo Mykita Kozaczenko—wołów dwa, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzy-bów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy dwa. Decimo tertio Hawryło Położa z synem Pilipem żonatym—wołów cztery, koń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych piet-naście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy dwa. Deci-mo quarto Demian Kozaczenko z synem żonatym—wołów cztery, koń ie-den, dni dwa, gęś iedna, kopłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, belcy dwa mio-du Decimo quinto Iwan y Olexyi Położy, bracia żonaci—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanoc-nych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu bel-cy trzy. Decimo sexto Pałażka Komornica—dni dwa. Ciż wszyscy wyżey wyrażeni poddani Bondarowscy (oprócz mielnika y Pałażki) powinni raz odbyć na rok: zaorki, oborki, zakoski, obkoski, zażynki, obżynki y tłuk cztery do żniwa: dwie suchich, a dwje gorzałczanych, strożą nocną tylko od zachodu do wschodu słońca, koleyno, także szarwarki raz na miesiąc

do grobli lub do przyrobiena pola czyli sianożęci odbywać powinni. Tychże poddanych żony, od pokrowy zaczynaiąc effective przez puł roku, to est przez niedziel dwadzieścia sześć, przędzeniem lub krosien tkaniem piątki iwe dworze odbywać powinni; także każda kobita konopi pańskich nąbrać, wymoczyć, wytrzeć y gotowe do dworu oddać, tudzież ogrody pańskie dwa razy przez lato opleć, warzywo w jesieni uprzątnąć bez pańszczyzny powinnie. Dni robocze od wyż wyrażonych poddanych: dzień każdy męski, ciągłem czyli pieszo odbyty, po groszy dwanaście; na rok zaś dni z zakoskami etc. od luznego poddanego sto dwanaście, od mielnika zaś dni sto cztery rachując, (nie inkluduiąc w prowent dwoch tłuk gorzałczanych) uczynią dni chłopskie na rok złotych sześćset sześćdziesiąt ośm, groszy dwadzieścia cztery; dni od Pałażki komornicy, pięćdziesiąt y dwa na rok robić powinne, także piątki od kobit czternastu pułroczne (oprocz mielniczki), po groszy sześć rachuiąc, wynoszą na rok złotych ośmdziesiąt trzy y groszy sześć; in defectu kur, jajec, chmielu, tedy każdy gospodaż (excepto mielnika y Pałaszki) za dwa kapłuny—dwa szostaki bite, za dwie kury—groszy dwanaście, za pietnaście jajec—groszy siedm, za gęś—groszy dwadzieścia, za dwie sotce grzybów—cztery szostaki bite, za czetweryk chmielu—tynfa dworowi zapłacić powinni; wynoszą te drobiazki złotych siedmdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia cztery; dani miodowey od tychże poddanych wychodzi belców trzydzieści ieden, belec po złotych sześć: podług zwyczaju polskiego rachując, wynosi dań miodowa złotych sto ośmdziesiąt sześć. W tychże dobrach Bondarowce staw duży, na grobli młyn o iednym kamieniu, rudnia z porządkiem należytym, wszystkie przynależności, materye do robienia żelaza tudzież dostateczne maiąc, a na dwor a nie do arędy teraz idąca, czyni ad minimum na rok, należycie w niey robiąc, oprócz expensu, sto czerwonych złotych; spust stawu Bondarowskiego rachuie się złotych trzysta, co trzy lata spuszczając; arędy karczemney z teyże majętności, której winnica nowa, niedokończona y do niey wszystkie posudki winniczne należące, rachuie się na rok, tak, iako żydzi dawali, złotych czterysta; a tak wszystka intrata, z dóbr Bondarówki pochodząca, wynosi na rok złotych polskich trzy tysiące pięćset dziewięć y groszy czternaście. Attynencya zaś wyszrzeczonej wioski, Uszyca nazywaiącey się, takim sposobem sytuowana, et quidem: primo Ławryn Kropiwieniec—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy trzy. Secundo Olexyi Chmiel—wołów cztery,

koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy trzy. Tertio Jowchim Chmielenko—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Quarto Jarosz Chmielenko—wołów cztery, koni dwa, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk, miodu belcy dwa. Quinto Kuźma Kropiwieniec—wołów cztery, kuń ieden, dni dwa, gęś iedna, kapłunów dwa, kur dwie, jajec wielkanocnych pietnaście, grzybów sotce dwie, chmielu czetweryk ieden, miodu belcy dwa. Ciż wszyscy poddani, siolanie wszyscy, powinni odbywać też wszystkie powinności, iakie odbywaią Bondorowscy mieszczanie, od których dni pięćset sześćdziesiąt pańszczyzny, na rok przychodzącey, dzień po groszy dwanaście rachuiąc, wynosiła pańszyzna na rok złotych dwieście dwadzieścia cztery; piątki od tychże pięciu kobit pułroczne—dzień po groszy sześciu rachuiąc, wynoszą złotych dwadzieścia sześć, kur, gęsi etc. ibidem wynoszą złotych dwadzieścia sześć, dani miodowey belców dwanaście, belec po złotych sześć rachuiąc, wynosi złotych siedmdziesiąt dwa; w teyże wiosce Uszycy staw nowo-zaięty, na którego grobli młyn o iednym kamieniu, stąp pięć y folusze, byteż w największą szuszę, nie ustaiące. Dwor ze wszystkiemi przybudynkami, winnica z dwoma kotłami, kadek cztery y inne posudki, w którey wiosce arędy karczemney rachuie się złotych polskich dwieście; spust stawu—wszystkiego złotych dwieście wynosi; intrata tey wioski wszystka złotych siedmset czterdzieści ośm. Który to inwentarz, dla lepszey wagi, ręką własną podpisuię. Anno, mense, loco ut supra actum U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki własney urodzonego Zubczewskiego temi słowy: Alexander Zubczewski. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prośbą wyżmianowanego imci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo, z początku aż do końca, iak się w sobie ma, do xiąg grodzkich kijowskich iest wpisany.—

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, годъ 1754, № 64; листъ 129.

---

44. Дарственная запись князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину Ивану Керекешѣ и сыну его Федору на прудъ и мельницу на верховьяхъ рѣчки Туріи въ окрестности Лебедина 1754. Апрѣля 7.

Запись эта подтверждена была впослѣдствіи въ годахъ: 1768, 1772, 1782 и 1787.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Decembra osmego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Ekaterynopolskiego i przedemną, Teodorem Wolskim, regentem ziemskim powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskiemi tegoż powiatu, stawaiący osobiście urodzony Józef Kowalski, te prawo od W. Irzego Dobrzańskiego, z dyspozycii I. O. X. Stanisława Lubomierskiego, pracowitym: Iwanowi Kierekieszy i synowi tegoż, Fedorowi, na zaięcie grobli w pustym miejscu, w wierzchowinie na rzeczce Turyi, dane, z podpisem tegoż W. Dobrzańskiego; a ponieważ po wystawieniu młyna od Fedora Kierekieszy na tejże rzeczce, przez I. O. X. Xawerego Lubomirskiego, we wszystkich punktach to prawo approbuiącego, przy pieczęci, na laku czerwonym wycisnionej, stwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopijek dwadzieścia, z opłatą poszleny do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego, dla zapisania podał w tej istocie. Z powierzonej mi dyspozycyi gubernji Smilańskiej, od I. O. Xięcia jego mości Stanisława Lubomirskiego, podstolego koronnego, pana i dobrodzieja moiego, daie te prawo Ianowi Kierekieszy z synem iego Fedorem na zajęcie zdawna w pustuiącym miejscu grobelki, w dobrach Smilańskich, na wierzchowinie rzeczki Turyi, wyżej Łebedyna i grobelki Malukowej, a niżej pasieki, nazwiskiem Patoczynej; więc tenże Kierekiesza, nie importuiąc do skarbu pańskiego, tylko ja, dla utrzymania poddanych pańskich, pozwalam onemu swoim kosztem te grobelkę zaiąć, a zaiołszy, z tego stawku profit ma mieć, ponieważ na tym miejscu młyn budować się nie może, a to za niewystarczeniem wody: tylko to tym prawem wyraża się, aby około tego stawku gruntu sobie nieuzurpował i lasu nie pustoszył, pod utratą tego prawa; na co dla lepszej wiary i waloru, przy zwykłej pieczęci moiej, te prawo własną podpisuię ręką. Datum w zamku Smilańskim, die septima Aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto. U tego prawa, w oblate wniesionego, podpis ręki w te słowa: Irzy Dobrzyński. Aprobata zaś na młyn w te słowa: ponieważ Fedor Kierekiesza, dopiero w tym roku na wyżej wyrażonym miejscu i

grobelkę i młynek wystawił, a dla małej zwierzchowiny Turyi rzeczki wody, ten młyn zawsze mleć nie może, przeto pokołejszczyzny tylko po grzywien pięć na rok do skarbu, a zaś, zamiast miarki do arędy, pieniężną płacą po grzywien pietnaście dawać powinien będzie. Datum w Łebedynie, die vigesima octava Marti, millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno. Te prawo we wszystkich punktach approbuię temuż poddanemu Lebedyńskiemu. Datum w Lebedynie, die vigesima prima Julii, millesimo septingentesimo septuagesimo secundo anno; u tej approbaty podpis ręki w te słowa: Xawery Lubomirski (L. S.). Przypisek w te słowa: zapłacić stawowego wraz z pokolejszczyzną złotych polskich siedm; wolen iest sam spuszczać; w jesieni zaś ma oddać wiepsza karmnego do skarbu, ze swoich ukarmiwszy. Datum vigesima quarta Marti millesimo septingentesimo octogesimo primo anno, w Łebedynie Franciszek Xawery Lubomirski—Drugi zaś w te słowa: vidi prout existet in copia, die dwudziestego piątego Iulii, ośmdziesąt siodmego roku. I. Łopacki. Które prawo, słowo w słowo, iak się ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга земская, записовая, Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3524. Листъ 93 на оборотѣ.

---

45. Купчая крѣпость на лугъ въ селѣ Сотникахъ, выданная крестьяниномъ Юськомъ Грынемъ, крестьянину Кондрату Мошинцу. 1754. Октября 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawający osobiście sławetny Lewko Moszeniec, kupczą łąki od Juska i Hrynia, sobie służącą, z opisaniem ograniczenia w tejże, na cwiartce papieru prostego spisaną, podpisami rąk Juska i Hrynia przy krzyżykach dwóch zatwierdzoną, niemniej i przyiaciela iednego podpisem zaświadczoną, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek trzydziestu, do akt

ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał w tych wyrazach: My, niżej na podpisie wyrażeni, daię te moie assekuracyę na siebie Jusko Hryń, iż przedałem łąkę wiecznemi czasy za summę rubli dwanaście, dico numero dwanaście, bez żadnego zawodu dzieci swoich; i to przedałem Kondratowi Moszyńcowi i dzieciom jego; wolno gdzie chcieć komu dać, czyli darować albo przedać, i na swoię potrzeb obrócić; i ta łąka poczyna się z iedney strony od miedzy kryniczki, niedaleko stawku Burłatychy i lasku, a z drugiej strony po Suchowicie kączy się; w roku tysiąc siedmset pięćdziesiątym czwartym; i to przy ludziach gromadzkich Sotnickich dobrowolnie zgodzili się bez żadnego zawodu dzieci swoich i inszych pretensyi; i na co rękami własnemi, jako nie umieiętni pisma kładziemy krzyże. Pisan w *Sotnikach,* dnia dwódziestego drugiego Octobris, tysiąc siedmset pędziesiąt czwartego. U której kupczy, w oblatę podanej, podpisy rąk takowe: Antoni Skurczyński, pisarz, Jusko Hryń z bratem swoim + +; która kupcza, słowo w słowo iak się w sobie ma, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisana. Karol Głowacki, surrogat.—

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 87.

---

46. Дарственная запись отъ дворянина Закревскаго, гайсинскому мѣщанину, Степану Красиловскому, на право потомственнаго владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мачихѣ и прилегающими къ нему сѣносами. 1755. Іюля 19.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Aprila osmego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Haysyńskiego y Olhopolskiego, przedemną, Piotrem Obuchowskim, regentem ziemskim tychże powiatuw przysiegłym, stawiąc się osobiście urodzony Macicy Meliszkiewicz, te prawo, sławetnemu Stefanowi Krasiłowskiemu na stawek, na rzece Macosze będący, służące, z przyłączeniem papieru dwudziesto kopijkowego dla zapisania do xiąg ziemskich powiatów Haysyńskiego y Olhopolskiego w oblatę podał, w tey istocie: Wiadomo czynie, komu o tem wiedzić będzie należało, oso-

bliwie, za pokazaniem., wielmożnej imć pani z Szaszkiewiczów Czeczelcowey, cześnikowey bracławskiey, Haysyńskiey y Kislackiey etc. starościnej y dobrodzice, a pani moiey, possesorce tychże dobr miasta *Haysyna*, tudzież urodzonemu gubernatorowi haysyńskiemu y całemu pospolstwu miasta Haysyna; ponieważ sławetny Stefan Krasiłowski, mieszczanin Haysyna, kupił sobie stawek, przez ludzi otaxawany, na rzeczce *Macosze*, spustoszony teraz, poniżey ludzkich stawków, na ostatniey grebelce od Sobu rzeki, ktoren należał do zamku, y zapłacił za niego do skarbu złotych polskich trzydzieści dwa, dico 32, dla czego wolny iest Stefan tenże stawek należycie ku naylepszemu pożytkowi swemu wieczyście y groble zająć y podreperować, zwyczaynie w nim wodę podniosłszy, na którey grobli podreperowaney pozwala się y młynek temuż Stefanowi o iednym kamieniu z stępami, do słuczenia prosa wystawić, w którym młynie, ku wygodzie swoiey, wolny będzie z mełciem do lat trzech słobody; a w wyjściu trzechletnim do kontraktów arędarskich z wymełciem dziesiątey miary należyć ma; w którym młynie, z trzecioletniej słobody y z poddaństwa starostwa Haysyńskiego wolny przyiąć będzie, tylko postronnych z cudzego państwa nie pozwala się przyiąc, y owszem do Kiślackich młynów sprawiać powinien będzie; przy tym stawku y poblizka grobli, jeżeliby miał bydź sposobny tenże Stefan do wystawienia browaru na upatrzonym mieyscu, przy rzeczce, z tegoż stawku wypadającey, pozwala się wystawić ku wygodzie swoiey do pędzenia gorzałki y browar: z którego prosoł czynić ma do skarbu, w oddaniu kotłowego; do tego jeszcze nadaie się z obydwoch stron stawku temuż Stefanowi do używania y koszenia z przyległemi brzegami, od grobli ku samey wierzchowinie, na wszerz więcey nad dwanaście sążni oraz poniżey wyreperowaney grobli z obydwoch stron rzeczki, aż do samego stawu takoż więcey na dwanaście sążni poprzek zażywąć dozwala się, bez żadney od nikogo prepedycyi y od zwierzchności zamkowey, poki tenże Stefan żyć będzie y dzieciom jego lub komu chcić tenże stawek z młynem i browarem przedać; iednakże za opowiedzią zamkową, a przytym, jeśliby miał tę sposobność, y chalupę wystawić przy młynie lub przy browarze, nic się wzbraniać nie będzie. Dla czego też prawo moie, odemnie zupełnie nadane, z dyspozycyą pańską, aby tak teraz, iako y na poznieysze czasy dyspozycyą zamku Haysyńskiego w ni w czym naruszyć się nie będzie mogła, y, dla wiadomości każdemu, tym prawem moim dotrzymać deklaruie. Na to ręką moją, przy zwykłey pieczęci podpisuie się. Działo się dnia dziewietnastego Lipca, tysiąc siedmset piędziesiątego piątego roku, w zam-

ku Haysyńskim. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis rąk co do słowa: Tomasz Zakrzewski (L. S); na drugą stronę w te słowa: approbuie też wszystkie te prawa, zachowując go w zupełney sposobności, aby nikt nie ważył się odbirać gruntu pod ukaraniem. Co, dla lepszey mocy, własną stwierdzam ręką. Dan w zamku Haysyńskim, dnia szóstego miesiąca maja, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku. Anton Leduchowski. Ktore to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa, w xięgi niniejsze Z. P. Haysyńskiego y Olhopolskiego iest zapisane.

Книга записовая Гайсинскаго уѣзднаго суда, годъ 1798, № 5216, листъ 205 на оборотѣ.—

---

47. Дарственная запись отъ дворянина Бонавентуры Немирича, крестьянину Роману Троцку на часть урочища »Острова« принадлежащаго къ мѣстечку Чернехову. 1757. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego, miesiąca Lipca trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami magistratu miasta jego królewskiej mości Żytomierza i przedemną, Teodorem Radziewiczem, W. M. Z. P., osobiście stawaiący urodzony Franciszek Łątkiewicz, ten dokument od wielmożnego Niemirycza na rzecz Romana Trocka, względem ostrowiu danego, na papierze ordynaryjnym, pod rokiem tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmym napisany, podpisem ręki tegoż wielmożnego Bonawentury Niemirycza zatwierdzony, z przyłączonym arkuszem papieru stemplowanego, srebrnogroszowego, do akt magistratu żytomirskiego w oblatę podał, w te słowa: Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz i napotym, iż ia, widząc obszerność *ostrowiu* Juśka Andrzeja, któremu zadosyć uczynić nie iest zdolnym, zaczym, upatrzywszy sobie zadość w tymże ostrowiu drzewa sposobnego, Roman Trocko bierze i przystępuie i dani od tego ostrowu miodowej do skarbu mego dawać powinien będzie belec ieden; ten zaś bielec miodu do żadnej schedy należeć nie powinien, ale do własnego zamku mego *Czerniechowskiego* importowany bydź ma, którą to kartę, iako Romanowi Trockowi, tudziesz i potomkom iego służącą, ręką moią

własną stwierdzam. Datum w zamku Czerniechowskim, dnia dwudziestego pierwszego Januarii, roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego. U tego dokumentu, w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Bonawentura na Czerniechowie i Trokowiczach Niemirycz, . Który to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg magistrackich żytomierskich iest zapisany.—

Книга Житомирская, магистратская, записовая, годъ 1782—1787,. № 308, листъ 215 на оборотѣ.

18, Инвентарь частей селъ: Карабачина, Езерянъ и Осовецъ, съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1757. Февраля 9.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Martii dwunastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości, Żytomirzu, przedemną, Janem-Nepomucenem Sobieszczańskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału województwa Kijowskiego, i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi comparens personaliter urodzony imć pan Damian Strelowicz Meleniewski, tę schedę pierwszą z połowy dóbr, wsiów: Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec—osiadłych, i Kostjowiec—uroczyska, na terminie kondescensji, w Karabaczynie przez urząd ziemski, kijowski expedjowanej, przez J. O. Szczęsnego Czackiego, podczaszego koronnego, podaną i zweryfikowaną z gromad, na wielmożnych Jana i Elżbietę z Brudnowskich Charzewskich, sędziów ziemskich czernihowskich, małżonków, z działu przypadłą i wybraną, rękoma: tak jaśniewielmożnego podczaszego koronnego, podawającego, jak też i wielmożnego Charzewskiego, wybierającego, niemniej wielmożnego Potockiego, pisarza ziemskiego kijowskiego, urzędu kondescensionalnego, podpisaną, ad acta praesentia, castrensia, kioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Scheda pierwsza dóbr, wsiów: *Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec*—osiadłych i *Kostjowiec*—uroczyska pustego, dekretami trybunalskiemi: roku tysiąc siedemset pięćdziesiątego piątego i tysiąc siedemset pięćdziesiątego szóstego, między

jśniewielmożnym Szczęsnym Czackim, podczaszym koronnym, starostą Nowogrodzkim, z jednej, a wielmożnymi: Janem i Elżbietą z Brudnowskich Charzewskiemi, sędziami ziemskimi czernihowskimi, małżonkami, z drugiej strony, nastąpionemi, do równego podziału przez połowę nakazanych, z położonych inwentarzów, ręką sądu ziemskiego kijowskiego i jaśniewielmożnego Szczęsnego Czackiego, podczaszego koronnego, podpisanych, a przez stawione gromady w przytomności stron dzielących się sądownie weryfikowanych, sub actu condescensiae, za powagą wyżej wyrażonych dekretów trybunalskich, na gruncie wsi Karabaczyna prez sąd ziemski kijowski expedjowanej, anno millesimo septingentesimo septimo, die nona Februarii spisana.

	Dobra, część połowa wsi Karabaczyna, do tej schedy i działu pierwszego należące.	Chałupy.	Konie.	Woły.	Dni pańszcz.	Pow. motki.	Zakury gro	Podorożcz.	Czyn. złote.	Czyn. grosz.	Wolni, do usługi dworskiej excypowani.
1	Iwan Bortnik - - - -	1	4	4	2	1	17	8	—	—	
2	Matwij Diaczyszyn - -	1	2	3	2	1	17	8	—	—	
3	Omelko Waszczenko -	1	—	4	2	1	17	8	—	—	
4	Iwan Nowogrodzki - -	1	—	4	2	1	17	8	—	—	
5	Sydor Stecków brat - -	1	2	2	—	—	—	—	—	—	kozak
6	Kalenik Bortnik - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—	
7	Iwan Tytorczuk - - -	1	1	—	—	1	17	8	15	18	
8	Hryćko Pohorilczuk - -	1	1	—	—	1	17	4	15	18	
9	Fedor Pawłowski - -	1	1	—	—	—	—	—	—	—	leśniczy
10	Mykołà Poleszuk - -	1	1	—	—	2	17	8	11	—	
11	Wasyl Pohorylczuk - -	1	—	—	—	1	17	—	11	13	
12	Wasyl Szwiec - - -	1	—	—	—	1	17	—	11	13	
13	Tyszko - - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—	
14	Sak - - - - - - -	1	2	—	2	1	17	8	—	—	słobodzia-
15	Ławryn Ban - - - -	1	1	2	2	1	17	8	—	—	nik
16	Petro Diaczyszyn - -	1	—	—	2	1	—	—	—	—	
17	Romaniuczka wdowa -	1	—	—	2	1	—	—	—	—	
18	Fedor, Steckow szwagier	1	2	2	2	1	17	8	—	—	
19	Iwan Biłeńki tkacz, z zięciem	1	—	—	2	1	17	—	—	—	
20	Iwan Bagaziuk - - -	1	2	—	2	1	17	8	—	—	
21	Andruszko Szwiec - -	1	2	2	2	1	17	8	—	—	
22	Hryćko Rybaczenko - -	1	—	2	2	1	17	8	—	—	
23	Klim Poleszuk - - -	1	1	—	—	1	17	4	11	13	
24	Wasyl Ratuszniak - -	1	1	—	—	1	17	4	15	18	

25	Iwan Nazarenko - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
26	Fedor Pałamar - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
27	Kost Żelazny - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
28	Jacko Tkacz - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
29	Stefan Stadnik - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
30	Semen Płachotniczenko -	1	1	—	2	1	17	—	—	—
31	Danilicha, wdowa, komor.	—	—	—	1	1	—	—	—	—
32	Ilko - - - - - - -	1	1	—	—	—	—	—	—	—

Połowa łanu za stodołą, przypierającego do gumna pańskiego Karabaczyńskiego; połowa łanu tamże po drugiej stronie drogi; połowa łanu, na Pukowie leżącego, około młyna, do wsi Karabaczyna należącego, ciągnącego się, teraz na zimę zbożem ozimym zasianego; połowa łanu, kont nazwanego, także na zimę zasianego; połowa łanu między drogami, ze wsi Karabaczyna wyjeżdżając ku Jezierzanom, nad szlakiem Korosteszowskim leżącego.—Te łany, wyżej wyrażone, przez połowę do tej schedy we wsi Karabaczynie wiecznemi czasy należeć mają. Sianożęci Karabaczyńskie: połowa sianożęci, pod gumnem pańskim Karabaczyńskim leżącej; połowa drugiej sianożęci, na uroczysku Pukowie będącej; połowa trzeciej sianożęci, za rudą od wsi Pokryszowa ponad droga ciągnącej się; połowa czwartej sianożęci, na Przewrociu od wsi Willi ciągnącej się, do Karabaczyna używanej. Te sianożęci, wyżej wyrażone, wiecznie do tej schedy należeć mają. Młyn i stawek karabaczyński przez połowę obojej schedzie do używania podaje się, którego spolna reparacja tudziesz pilność grobli przez obydwa działy następować powinna. Połowa arendy karczemnej do tego działu przyłącza się we wsi Karabaczynie, to jest złotych czterysta pięćdziesiąt; tej arendy jeżeli aukcja nastąpi, poki wspolnie do obydwoch działów należeć będzie, poty pari commodo tychże obydwoch działów cedere ma, a jak się osobliwie oddzieli, tedy osobliwie do każdego działu należeć ma.

	Dalsza kontynuacja tejże schedy i pierwszego działu, dóbr części połowy wsi Jezierzan.	Chałupy.	Konie.	Woły.	Dni pańszcz.	Motki.	Za kury gr.	Podorożcz.	Czynszu zł.	Czynszu gr.
1	Nazar Poliszuk - - - - - - -	1	3	4	2	1	17	8	—	—
2	Tymosz Łastowka - - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—

3	Iwan Czyposzenko - - - - - -	1	4	2	2	1	17	8	—	—
4	Iwan, tkacz Sołowijowski - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
5	Fedor Drybiniec - .- - - - - -	1	2	2	2	1	17	8	—	—
6	Mykoła Połeszuk - - - - - - -	1	4	4	—	—	—	—	—	—
7	Mychajło Kuśnierz - - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—
8	Semen Oczerciany - - - - - -	1	1	—	2	1	17	4	—	—
9	Prokop Wojt - - - - - - - -	1	1	—	—	—	—	—	—	—
10	Ławryn Oryryz - - - - - - -	1	2	2	—	1	17	8	15	18
11	Iwan Miłowany, Michayło - - -	1	2	1	2	1	17	8	—	—
12	Makar Bezkosty - - - - - - -	1	1	2	2	1	17	8	—	—
13	Wasyl Szaban - - - - - - -	1	2	—	2	1	17	8	—	—
14	Hryszko Bojaśko - - - - - - -	1	1	—	2	1	17	8	—	—
15	Juśko stary z synem - - - - - -	1	—	—	2	1	17	8	—	—
16	Iwan Cymbalisty - - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
17	Iwan Leszczyński - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—	—	—
18	Fedor Sołohubenko - - - - - -	1	1	2	2	1	17	—	—	—
19	Olexyj Komornik - - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Szlachta w Jezierzanach, grunta z czynszu osiadająca, a do tej schedy należąca.	Chałupy.	Konie.	Woły.	Czynszu zł.	Wolni.
1	Pan Jan Błaganowski, namiesnik - - -	1	1	2	—	osobliwy
2	Pan Piotr Berestowski - - - - - - -	1	2	2	10	
3	Pan Michał Motycki - - - - - - -	1	2	2	15	
4	Pan Paweł Bieniowski - - - - - - -	1	2	4	20	
5	Pan Jendrzej Berestowski - - - - - -	1	2	—	5	
6	Pan Paweł Didkowski - - - - - - -	1	2	2	10	
7	Pan Alexander Tyski - - - - - - -	1	2	2	10	
8	Walenty Lewandowski, woźny - - -	1	1	2	—	wolny
9	Pan Józef Wązicki - - - - - - - -	1	1	—	—	
10	Pan Józef Morawski—po odeb. schedy osiadł	—	—	—	—	nie płaci

Pola i łany we wsi Jezierzanach: połowa łanu za błotem, pode wsią leżącym; połowa łanu drugiego, wedle grusz ciągnącego się; połowa łanu trzeciego, prostego, od Karabaczyna jadąc do Jezierzan, w lewej stronie będącego. Sianożęci Jęzierzańskie: połowa sianożęci, za winnicą koło wsi leżącej i połowa sianożęci drugiej, pod szlachtą i używaniem ich będąca; połowa trzeciej sianożęci na uroczysku, połowie Marusinych Łoz, leżącej; połowa arędy karczemnej, to jest złotych czterysta pięćdziasiąt, której auk-

cja poty, poki wraz nieoddzielnie będzie, do obydwoch działów należeć ma, a jak się w dalszym czasie osobliwie rozdzieli, osobliwie przy każdym dziale, z wolnym stanowieniem arędy podług woli dziedzica, wiecznemi czasy zostawać będzie.

	Dalsza kontynuacia tejże schedy pierwszego działu, dóbr części połowy wsi Osowiec.	Chałupy.	Konie	Woły,	Dni pańszc	Motki.	Kury i jajca.	Podorożcz.
1	Mykita Karmenik - - - - - - - - -	1	2	2	2	1	17	8
2	Kuźma Fedorenko i Owdij Fedorenko - -	1	1	2	2	1	17	8
3	Iwan Pryszczepa - - - - - - - - -	1	—	—	2	—	—	4
4	Stefan Pryszczepa - - - - - - - - -	1	—	2	2	1	17	8
5	Iwan Kulitenko - - - - - - - - - -	1	2	2	2	1	17	8
6	Jarosz Pohoryłenko - - - - - - - -	1	—	2	2	1	17	8
7	Owdij Ukrainiec - - - - - - - - - -	1	2	—	2	1	17	8
8	Hryszko Buben - - - - - - - - - -	1	2	—	2	1	17	8
9	Jurko Bednarz - - - - - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
10	Martyn Semenczuk - - - - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
11	Trochim Struż - - - - - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
12	Fedor - - - - - - - - - - - - -	—	—	—	—	—	—	—
13	Iwan Chwilenko i Semen Bednarz - - -	1	—	—	2	1	17	—
14	Iwan Bojko - - - - - - - - - - -	1	—	—	2	1	17	—
15	Andrij Kurenny - - - - - - - - - -	1.	—	—	2	1	17	—

Pola i łany osowieckie: połowa łanu, za groblą ciągnącego się pod Czenochów las, ode wsi Wysokiego leżącego; połowa drugiego łanu, na polach worobijowskich ku Zabołoczu będącego; tudziesz połowa pola, za mostkiem ponad stawem, niedaleko dwora osowieckiego leżącego; połowa łanu trzeciego, od Brusiłowa wyznaczonego i połowa pola, w końcu wsi Osowiec ku Iezierzanom leżącego. Osowieckie sianożęci: połowa sianożęci od grobelek, które ku Iezierzanom leżą, pod las grabowy, aż ku Koczorowu ciągnący się; połowa drugiej sianożęci, od pol worobijowskich po nad rudą leżącej, aż do stawu osowieckiego ponad mostek, ku dworowi osowieckiemu idący; połowa stawu we wsi Osowcach nowozajętego, także połowa młynu nowo-sporządzonego, którego reparacja i grobli pilność wraz do obydwoch działów wiecznemi czasy należeć powinna i przez obopolne koszta sprawowana. Połowa arendy karczemnej, to jest złotych sto siedemdziesiąt pięć, której aukcja, poki nierozdzielnie zostawać będzie, poty do

obydwoch działów należeć ma, a jak się rozdzieli—osobliwie do każdego działu z wolnym stanowieniem arendy należeć będzie. Sadyby i siedliska, na których poddani, do tego działu pierwszego przyłączeni, teraz osadzeni, wraz i szlachta na gruntach osiadła, jako też pola i sianożęci, teraz przez nich używane, bez żadnej odmiany do używania pierwszego działu wiecznie należeć mają, a dziedzic pierwszego działu do drugiego żadnym pretextem interessować się nie powinien, którego władza zupełna do tegoż dziedzica drugiego działu należeć ma. Dobra, część połowa uroczyska Kostyjowieckiego, pustego, przez poddanych dotychczas nie osiadłego, ze wszystkiemi gruntami pustemi, do tego uroczyska teraz należącemi, dworek w Karabaczynie ze wszystkiemi gruntami, staniami, stodołami, oborami i wszystkim budowaniem tego folwarku, do tego działu pierwszego wraz z ogrodami, z dawien dawnych należącemi, do tego działu przyłączają się. Połowa pól pustych i łanów, jeżeliby się jakowe do dóbr: Karabaczyna, Jezierzan, Osowiec—osiadłych, Kostyjowiec—nieosiadłych, znajdywały, te przez połowę do tego działu pierwszego należeć mają. Jus patronatus do obydwoch działów należeć powinno. Te schedy podpisuję i do wybrania, podług sentencji sądu ziemskiego kijowskiego kondescensii, wielmożnym Chorzewskim, sędziom ziemskim czernihowskim, do wybrania podaję. U tej schedy, per oblatam podanej, podpis rąk własnych tak: J. O. podczaszego koronnego, podającego do wybierania tę schedę, jako też wielmożnego imci pana sędziego ziemskiego czernihowskiego, obierającego, nie mniej i pisarza ziemskiego czernihowskiego, obierającego, nie mniej i pisarza ziemskiego kijowskiego, urzędu kondescensjoralnego, temi wyrażone słowy: Szczęsny Czacki, podczaszy koronny, m. p.—Tę schedę na dział małżonki mojej z wyboru wiecznemi czasy obieram—Jan Charzewski, s. z. c.—Józef Antoni na Potoku Potocki, pisarz ziemski generału województwa Kijowskiego, m. p. z jedną linją (sic) podpisuję się. Która to scheda, per oblatam podana, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest ingrossowana.

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, 1768 года, № 79; листъ 369 на оборотѣ.

---

49. Продажа урочища, называемаго Макаровское, Корсунскою экономіею крестьянину села Сотниковъ, Ивану Бутенку. 1758, Мая 17.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, mięsiąca Februarii pierwszego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawaiący osobiście Josyp Butenko, prawo, ojcu swoiemu na stawiszcze puste z łąkami, we wsi *Sotnikach* będące, od zwierzchnika, na ten czas będącego, urodzonego Markowskiego, dane, ręką tegoż prawo daiącego zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopiiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę p dał, którego istota takowa: Na fundamencie powirennoj mnı dyspozycyi ot syjatelnoho kniazia wojewody Nowhorodzkoho, pana moieho, daju syje prawo Iwanu Butenku, żytelu sotnyckomu, na stawyszcze pustujuszczoie, prozywaiemoie *Makarowskoje*, powyżej stawka Swiatunenkowoho, a ponyżej Suchowijewszczyny; oboma storonamy łuczka; za kotoroje stawyszcze importował do skarbu pańskoho rubla iednoho, kotoroie stawyszcze wolno budet Iwanu Butenku zajmaty, sino oboma storonami kosyty, wsiakich pożytkow z neho używaty, wolno budet tomuż Iwanu Butenku prodaty, daty, darowaty i iako chotity ku swoiemu dobromu pożytku obernuty, aby nichto ne ważył sia żadnoho prepiastwiia czynyty, pod wynoju na skarb pański. Datum w zamku Korsuńskom, dnia siemnadcatoho Maja, tysiacza sems t piaddesiat osmoho hodu. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy następuiące: P. Pilicki m. p. Jemelian Zikracz, wojt korsuński. Jan Lewicki, burmistrz mieski korsuński. Bazyli Monkowski, pisarz miasta Korsunia. Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do ksiąg ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520, листъ 78.

---

50. Инвентарь села Волосова съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1760. Марта 20.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Septembris pierwszego dnia.

Na urzędzie grodskim, w mieście iego krolewskiej mości Żytomierzu, przedemną, Mikołaiem Kaleńskim, namiesnikiem protunc grodskim generału wojewodstwa Kyiowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, kyiowskiemi comparens personaliter wielmożny imć pan Stanisław Kirkor, podstoli Orszański, ten oryginał inwentarza połowy dóbr wsi *Wolosowa*, z podpisami rąk, tak wielmożnego Korycińskiego, łowczego owruckiego, iako też wielmożnych Trypolskich, łowczych parnawskich, burgrabiów grodzkich kyiowskich, małżonków, ratione introcontentorum ad acta præsentia, castrensia, kijowiensia, per oblatam podał de tenore sequenti: Inwentarz połowy dóbr wsi Wołosowa, części wielmożnych Leduchowskich, podstolich Łomżyńskich, małżonków, dziedzicznych, przez wielmożnego Korycińskiego, łowczego owruckiego, trzymanych, prawem zastawnym przez tegoż wielmożnemu Kazimierzowi y Urszuli z Kirkorów Trypolskim, łowczym parnawskim, przy puszczeniu w possessyią z zapisaniem dworu y przybudynków, poddanych z ich powinnościami, in fundo bonorum Wołosowa, w woiewodstwie y powiecie Kyiowskim leżącego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, dnia dwudziestego Marca spisany. *Opisanie dworu:* Dwór, w zamku leżący, do którego wjazd ze wsi przez wał, maiący w sobie: wchodząc, po lewey ręce—izbę z alkierzem, w którey izbie okien trzy prostych, w drzewo oprawnych a w alkierzu stół wielki, własny wielmożnego Korycińskiego; piec prosta, kaflowa, stara y kominek prostey roboty. Do tey izby drzwi z deszczek, u których do zamykania haczek żelazny; do alkierza idąc—także drzwi z deszczek, u których klamka y zaszczepka także żelazna; w izbie zaś ław dwie pod oknami y stolik prosty u drzwi; w alkierzu łużko podwoyne proste y kominek prosty; z tego alkierza—komora bez ścieli, do którey wchodząc z alkierza—drzwi ku wałowi za zatyłek, w którey sypanka skarbowa; słomieników starych dwa, y skrzynia stara bez wieka, także skarbowa, kadłub y faska, z Szumska przywiezione, y cebrzyk trzeci; drzwi na zawiasach żelaznych, a dwoie, to iest sienne y zatyłkowe z komory—na biegunach drewianych Na drugiey

strone piekareńka, mająca drzwi na zawiasach żelaznych, u którey okień dwie prostych; piec z bołdurem y stolik ieden, a drugi w izbie—prostey roboty; w sieniach przygrubek, do którego drzwi proste. Ten wszystek dwor snopkami poszyty. Wjeżdżaiąc do dworu—w lewey ręce staynia, z drzewa wybudowana, w którey żłobów dwa starych y jasła; przy teyże stayni wozownia z wrotyma, z deszczek nowowystawiona; przy teyże wozowni spichleż przeniesiony, maiący w sobie zasieków nowych dwa, w których podłoga trochę niedobudowana, na co deszczek ośm zostaie się, w których sypań skarbowych dwie. Z wału idąc na ogród—częstokół na wale y tenże ogród w koło ogrodzony: mieyscami częstokołem, mieyscami żerdziami, ciągnącemi się aż za sadek y tenże sadek opasującemi i przypierającemi aż do ogrodu Demkowego.—Na tymże ogrodzie spichlerz drewniany z gankiem, ścielą ukrytym, mający w sobie zasieków cztéry; ten spichlerz w zakat budowany, słomą miałką pokryty. Stodoła stara rozwalona, w ktorey sochy, przysoszki y okładziny y kluczyny, z iednego rogu od spiechlerza nie będące; u tych oboch spiechlerzów zaszczepki żelazne do zamykania z skoblami. Przy tymże ogrodzie obora z częstokołu, w którey szopa z okładzinami, z sochami y przysoszkami, nie wszystka obłuczona, ani pokryta. Stodoła, u Konczakowskiey kupiona, w koło częścią żerdziami, częścią częstokołem starym opasana. Tok za Hujwą rzeką, naprzeciwko dworu, żerdziami ogrodzony. Drugi tok, alias styrty ogrodzone, na łanie, za w. Humieniecką, w którym styrt trzy: żyta dwie, a przenicy iedna styrta, iedna żyta y przenicy ięczmieniem wywiechszona; za Huywą zaś styrta owsa y hreczki, których conserwacya do wymłocenia przez wielmożnego Korycińskiego, łowczego owruckiego, præcustoditur. *Specyfikacya poddanych.* Primo Mikołaicha wdowa, maiąca strzyżaczkę, piesza—dni dwa, synów cztery. Secundo, Anton, dawny gumienny—dni dwa, wół ieden,—koń ieden,—synów cztery. Tertio, Demko Mikołenko—dni dwa, koni dwoje, wół ieden, syn ieden. Quarto, Hryćko Krywoszyia—dni dwa, koni troie, synów dwa. Quinto, Roman Gerusiuk—dni dwa, wół ieden, koni dwoie, syn ieden. Sexto, Andrzey Benedyszenko—dni dwa, konia iednego. Septimo, Stepan Łomaka—dni dwa, wołów dwa, syn ieden. Octavo, Lewko Benedyszenko—dni dwa, wołów dwa. Nono, Hryćko Perenowy, szwiec—dni dwa, koni dwoie, syn ieden. Decimo, Hryćko Iwanczenko—dni dwa, woła iednego, koni dwoie. Undecimo, Iwanczycha wdowa,—dni dwa, koni dwoje, synów trzech. Decimo secundo, Nyczypor—dni dwa, koni dwoje. Facit dni dwadzieścia cztery, wołów ośm,

koni siedmnaście, synów siedmnaście. Szlachta czynszowa: imć pan Michał Waśkowski, który daie czynszu złotych polskich szesnaście, numero złotych polskich szesnaście. Powinności tychże poddanych: każdy poddany, wyżey specyfikowany, robić powinien w tydzień po dni dwa, zaorki, oborki, tak jako się sprzęgaią, odbyć co rok: zakoski, obkoski, zażynki, obżynki, tłuk dwie suchich, a dwie mokrych; tudzież każdego żona ma naprząść motek sorokowy, ogrodnine—z pierwszego ziela opleć, konopie y len moczyć y potrzyć. *Specyfikacya intraty* Arędy karczemney złotych polskich sto ośm, czynszu złotych polskich szesnaście, każdy dzień roboczy rachuje się po groszy sześć, wynosi od dwunastu chłopów złotych polskich dwieście czterdzieści ośm, groszy dwa, motków sorokowych dwanaście—motek po groszy dwanaście, wynosi złotych polskich cztery, groszy dwadzieścia cztery. Comput intraty efficit złotych polskich trzysta siedmdziesiąt sześć y groszy dwadzieścia sześć. Zaorki, oborki, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski y tłuki—te, według tuteyszego zwyczaiu, że się nie rachuią, więc in commodum possessoris zostaią się; pola, ieżeli są z dziesięciny siane, tedy z nich dziesięcina do wielmożnych possesorów należeć ma, prócz wielmożnego imci xiędza officiała, który bez dziesięciny zebrać powinien. Exekucya za długi arędarska do chłopów być powinna. U tego inwentarza, per oblatam podanego, tak się na superskrypcyi w sobie ma: Anno millesimo septingentesimo sexagesimo, die vigesima Martii, w Wołosowie spisany. Podpis zaś stron obydwoch w te słowa: Jakub-Antoni na Korycinach Koryciński, łowczy owrucki, m. p. Kazimierz Antoni Trypolski, łowczy parnawski, burgrabia grodzki generału województwa Kyiowskiego, m. p. Urszula z Kirkorów Trypolska. Któryże inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prożbą imci podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyięciem, słowo w słowo, iak się w sobie pisany ma, do xiąg ninieyszych, grodskich, kyiowskich iest ingrossowany.

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, № 71, годъ 1761, листъ 1376 на оборотѣ.

---

51 Подтвержденіе отъ князя Каэтана Яблоновского крестьянину, Матвію Шкляренку, наслѣдственнаго права на мельницу,

находящуюся на рѣкѣ Жаботинкѣ, въ селѣ Куликовкѣ 1760. Апрѣля 18.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Aprilis wtorego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego królewskiey mości Żytomirzu, przedemną, Mikołaiem Kalinskim, namiesnikiem protunc grodzkim generału wojewodstwa Kyiowskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, kyiowskiemi, comparens personaliter wielebny w Bogu imć ojciec Iona Kosmaczewski, zakonnik monasteru Żabotyńskiego, ten oryginał prawa, od J O. xięcia imci Jabłonowskiego, wojewody bracławskiego, pracowitemu Matwijowi Juchimenkowi Szklarenkowi na młyn, na rzece Żabotynce, we wsi *Kulikowce* będący, danego, ręką własną tegoż J. O. xięcia imci, przy pieczęci pokojowey stwierdzonego, ratione introcontentorum ad acta præsentia, castrensia, kijowiensia, per oblatam podał, de tenore tali: Ia, Kajetan na xięstwach Ostrogskim y Berezdowskim, hrabia na Siemiatyczach, Maryampolu, Jezupolu, Struśliskach, Pruszkieniowie y Wysokim z Prussów xiąże Jabłonowski, woiewoda Bracławski, kawaler orderu złotego runa y orła białego, generał feld-marszałek lejtenant świętey Rzymskiey imperyi, rotmistrz woysk koronnych, czehryński etc. starosta. Czynie wiadomo, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie ich mościom panom komissarzom, gubernatorom y obywatelom klucza mego dziedzicznego, Żabotyńskiego, iż ia, chcąc te dobra moie do iak naylepszey przyprowadzić doskonałości y mieć w nich należyty porządek we wszystkich okolicznościach, a naybardziey przy porządanym pokoju aby ludzmi przymnożały się y większą czyniły osiadłość, którzy aby mieli wygodę, pozwoliłem pracowitemn Matwijowi Juchymenkowi Szklarenkowi we wsi Kulikowce grobli y młyna, za kooperacyą braci starszych, Jakowa y Semena Szklarenków, postawić na rzece Żabotynce, ktory to młyn oyciec iego, Juchim Szklarenko, trzymał y importował summę do skarbu mego; y pomienionego Matwija, syna naymłodszego, sukcessorem uczynił; któremu prawo daie y sukcessorem czynie, y dzieci iego; napotym iednak powinności skarbowe z tego młyna do intraty moiey należeć maią. Jeżeliby zaś pomieniony Matwiy chciał ten młyn komu przedać, tego mu się nie broni, byle z obywatelów dóbr moich dziedzicznych, klucza Żabotyńskiego, iednak za wiadomością moią lub na mieyscu moim będącego aby to się działo, żeby zaś pewnieyszym był tego prawa na ten młyn, utwierdzam go ręki moiey podpisem y przyciśnie-

niem pieczęci. Działo się w Żabotynie, dnia ośmnastego Kwietnia, tysiąc siedmset sześćdziesiątego roku. U tego originału prawa, per oblatam podanego, podpis ręki J. O. xięcia imci Jabłonowskiego, przy pieczęci w te słowa: Xiąże Kajetan Jabłonowski, woiewoda Bracławski, z P. X. J. G. L. R. C. (L. S.). Ktoryże to originał prawa, per oblatam podany, za podaniem y prożbą wyż mianowaney podawaiącey osoby, a za moim, urzędowym, przyięciem, do xiąg nnieyszych, grodskich, kyiowskich iest ingrossowany.

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, № 71, годъ 1761; листъ 1161 на оборотѣ.

---

52. Дарственная запись отъ Сѣницкаго старосты, Константина Олизара, и жены его—Анны-Софіи крестьянамъ Сидору и Петру Буримамъ на потомственное владѣніе сѣнокосомъ и рощею въ мѣстечкѣ Сѣницѣ 1762. Февраля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Julii szóstego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie województwa Bracławskiego, kadencyi Juliuszowej, dnia dwudziestego szostego przypadłej i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabrielem Porczyńskim, stolnikiem bracławskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiąc się osobiście pracowity Iwan Buryma, te prawo od J. W. W. Olizarów, pracowitym: Sydorowi i Piotrowi Burymom, ojcu i stryjowi stawaiącego, na sianożęć i zapust wieczyście nadane, do akt niniejszych, grodzkich, bracławskich w sposob oblaty podał, w tej istocie: Dajemy te prawo nasze roboczym: Sydorowi i Piotrowi Burymom, braci rodzonym, poddanym *Sinickim*, którym, stwierdzaiąc prawo, od J. P. Sługockiego dane, tymże służące na sianożęć i zapust, ogrodzony częstokołem, przy téjże sianożęci, niniejszym prawem naszym wieczne używanie nadaiemy tymże braci, ostrzegając, aby od gromady Sinickiej tenże zapust nie był pustoszony. Datum w Scipku (?), dnia osmego Lutego, tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te wyrazy: Anna Zofia Olizarowa mp. (L. S.). K. Olizar

mp. (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, słowo w słowo, w xięgi niniejsze, grodzkie, bracławskie jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745, № акта 10.

---

53. Дарственная запись отъ Литинскаго старосты, Игнатія Свидзинскаго, крестьянину села Бруслинова, Григорію Мельнику, на право потомственнаго владѣнія мельницею и прилегающими къ ней: огородомъ, полемъ, пасѣкою и лугомъ. 1762. Мая 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siódmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich woiewodztwa Bracławskiego, kadencii Święto-Troieckiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście pracowity Josyp Hrycenko, mieszkaniec Bruślinowski, te prawo, na młyn w Bruślinowie, od jaśnie wielmożnego Ignacego Swidzińskiego S. L., rotmistrza chorągwi pancernej, pracowitemu Hryćkowi Młynarzowi, stawaiącego ojcu, na młyn i grunt, do tegoż młyna należący, dane, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich woiewodztwa Bracławskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ignacy na Swidzinie i Odrzywole Swidziński, starosta Lityński, wojsk J. K. mości i rzeczypospolitej komputu koronnego, chorągwi pancernej rotmistrz, wiadomo czynię niniejszym dokumentem, iż, potwierdzaiąc dawniejsze prawa pracowitego Hryćka, Młynarza Bruślinowskiego, młyn przerzeczony, w *Bruslinowie* zostaiący, ze wszystkiemi, zdawna do niego należącemi gruntami, łąkami, ogrodami, pasieczyskiem, z wymiarem, według zwyczaiu starostwa Lityńskiego, na skarb i na młynarzów pochodzącym, temuż Hryćkowi młynarzowi i sukcessorom iego, odebrałszy od niego za niniejsze prawo woła iednego, za złotych sto otaxowanego, pasieki pszczolnej pni dziesięć, z którego to młyna tenże Hryćko płacić powinien do skarbu mego czynszu na rok zupełny po złotych dwadzieścia cztery i wieprzów dwa skarbowych corocznie ukarmić; młyn zaś w należytym porządku utrzymywać, przykładaiąc na expens młynowy taki grosz, iaka miarkę bierze; arędarze zaś bruślinowscy od swoich miarek, ile ich biorą, tyle groszy na expens młynowy przykła-

dać powinni będą.—Co, dla lepszej pewności, ręką własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuię się. Działo się w zamku Lityńskim, die trigesima Mai, anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo. U tego prawa, per oblatam podanego, podpis ręki, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci na laku czerwonym, w tej istocie: Ignacy Swidziński S. L. (L. S.). Które, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie woiewodztwa Bracławskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794; листъ 281, на оборотѣ.

---

54. Купчая крѣпость на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, выданная крестьянами села Ольховца, Василіемъ и Степаномъ Володченками, крестьянину села Біевецъ, Ивану Кондратенку Лелекѣ. 1762. Іюня 19.

Переуступка того-же луга Лелекою крестьянину села Біевецъ, Михайлу Горовому 1768. Октября 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięndziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatu Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Wojciech Winiarski, to prawo na łąkę, nad Rosią leżącą od Wasyla i Stepana Wołodczenków, obywatelów Olchowieckich, Iwanowi Kondratenkowi, obywatelowi Olchowieckiemu, przed urzędem miejskim Bohusławskim przyznane, a od Iwana Leleki Michajłowi Horowemu za świadectwem przypisku ustąpione, podpisami urzędników miejskich stwierdzone, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiiek, do akt ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego dla zapisania podał, w te słowa.—Roku tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego drugiego, miesiąca Junia dziewietnastego dnia, przed nami, urzędem miejskim, bohusławskim: Jakimem Czerwoniuszczym, wojtem, Danyłem Hurynem, Iwanem Furynnykiem, przysiężnemi, i innemi mieszczanami bohusławskiemi, stanowszy jawno i oblicznie sławetni: Wasyl i Stepan Wołodczenki, oby-

watele Olchowscy, Starostwa Bohusławskiego, zeznali temi słowy: Iżeśmi przedali gront swój własny, wspólny, po ojcu swoim onym naturalnie spadaiący, to iest łąka, nad Rosią leżąca, wyżej młyna Petra Stepanenka zaczynaiąca się od rzeczki alias potoczek, niedaleko tegoż młyna, która ciągnie po nad Rossią w gurę do suchego dęba, aż do łąki Jwana Oleszczenka, w gurę zaś ku dąbrowie po kopiec, zkąd się pola robocze zaczynaią, a to pracowitemu Iwanowi Kondratenkowi, obywatelowi Bijowieckiemu, starostwa Bohusławskiego, za summę rubli 20, na zupełne i spokojne possesię, jemu samemu i sukcessorom jego, oddalając sami siebie, i żonę, swoią i potomstwo swoie, tudzież krewnych swoich, blizkich i dalekich, ażeby nikt żadnym takowym prawem lub iakim pretextem nie interesowali się, bez żadnej iakowej przeszkody przywłaszczenia mianowanego grontu; i, że wolno wyż mianowanemu Iwanowi Kondratenku ten grunt komu chcieć dać, darować, przedać lub na swój lepszy pożytek obrocić wiecznemi czasy, niniejszym naszym urzędowym stwierdzamy prawem; które to prawo, dla tym większego waloru i wagi, podpisuiemy. Datum na urzędzie bohusławskim, roku i dnia wyżej pisanego—Jakim Czerwoniuszczy, wójt bohusławski, Danyło Hurym, Iwan Furynnyk, przysiężni, mieszczanie bohusławscy i inni m. p. Leśko Podolaka, żytel Olchowiecki, na tenczas wójt, Wasyl Wołodczenko + Olchowski, Stepan Wołodczenko, obywatele Olchowscy +. Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt osmego, Octobra piątego dnia. Ja, Iwan Lełeka, obywatel starostwa Bohusławskiego, seła *Bijowa*, daiu widomost wełykomu sudu i własty tepereszniej i posliżde, kotoraia władity budet, że ja, ne z przymusu żadnoho ni z nasylja kakowoho, tylko z dobroj mojej woli, imijuczyj hrunt swoj własny, kuplennyj mnoju, Ioanom, od Wasyla Wołodzenka i Stepana Wołodka, na tom boci Rossi, to iest łuka nad Rossiu, to iest poczatok wyższe młyna Petra Stepanenka, teper uże pokojnoho, zaczynaietsia ot riczki do riczki, w horu zaś do duba, aż do dubrawy po kopci, odkud pola roboczyi poczynajutsia, to iest Mychajłu Horowomu za cynu dobroj monety rublej dwadciat piat; kotoryj to Michaił jak swoim własnym władity budet, a ja odstupaiu iej, i dity moi, i ciły potomki moi, ni z dalekich, ni z blizkich ne budet wtruczat sia—które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая, Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520, листъ 282.

Примѣчаніе. Купчая крѣпость, выданная Лелекою Горовому, кромѣ выше приведеннаго документа, была внесена въ актовыя книги и отдѣльно въ двухъ экземплярахъ, посвидѣтельствованныхъ подписями сосѣдей продавца и составленныхъ съ вѣдома Богуславской экономіи (книга таже; листы 284 и 285).

---

55. Дарственная запись отъ жены Гайсинскаго старосты, Чечелевой, гайсинскому мѣщанину, Ивану Краснянскому, на право потомственнаго владѣнія прудомъ на рѣкѣ Мацохѣ, также прилегающими къ нему: сѣнокосомъ, лугомъ, рощею и пасѣкою. 1763 Іюня 21.

Działo się w Jego Imperatorskiej mości mieście Hajsynie, pod panowaniem Najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, Imperatora całéj Rossyi etc. etc. etc. dnia 4 Decembra, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniéjszych, radzieckich miasta Hajsyna, przyszedłszy osobiście szlachetny Stepan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze dwudziesto-kopiejkowym do oblaty podał, w téj istocie. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie wielmożnemu imć panu gubernatorowi memu hajsyńskiemu, tudziesz wojtowi przysiężnemu, oraz pospólstwu miasta *Hyjsyna*. Daję te moje prawo sławetnemu Iwanowi Kraśniańskiemu, mieszczaninowi hajsysńkiemu, że pozwalam temuż Iwanowi mieszczaninowi na rzece *Macosze* w gruncie hajsyńskim, powyżéj grobli i stawku Stepana Krasiłowskiego, stawek pusty z groblą zerwaną, po zbiegłym Ihnatku Dzidowym, mieszczaninie hajsyńskim, do zajęcia zwyczajnego po gospodarsku i reperacyi należytéj, a osobliwie grobli do używania sobie z zasileniem i wszelkim profitem, temuż Iwanowi służącym, tak jemu samemu, żonie jego i sukcessorom ich, wiecznemi czasy nadaję, ażeby, bez żadnéj przyczyny, tak od zwierzchności zamku Hajsyńskiego, jak też i od pospólstwa tamecznego wolny był tenże Iwan sobie do używania; przytém brzegi z obydwoch stron tegoż stawku, tak od saméj grobli, aż ku saméj wierzchowinie, po pod górami do koszenia latem sposobne, i robienia siana pozwalam używać, bez żadnéj od kogo innego uzurpacyi, jak może wszerz ku górze z obydwóch stron brzegu najsilniéjszy człowiek kijem rzucić od tego stawku, dopóty tenże Iwan Kraśniański używać ma brzegów do robienia siana, oraz przy tymże stawku, poniżéj

grobli bardzo bliskiéj, lasek mały i ług nad samym brzegiem dobry i sposobny do wystawienia i ku hodowaniu pasieki letniéj pory, które to takie miejsce *pasieczyskiem* także nazwane i konserwowane, temuż Iwanowi Kraśniańskiemu i jego potomkom raz na zawsze nadaję i pozwalam; z którego miejsca tak temuż gospodarzowi z pasieki trzymanéj pożytek, jako i skarbowi profit co rok przychodzić będzie. A jeżeliby, tak z poddaństwa, i z naszego pospólstwa miał jakowe temuż gospodarzowi przynieść szkodę, a osobliwie też podczas noczleżan i swawoli podczas święta i niedzieli pasieniem wołów jakie mieli szkody robić, chudobę podganiać pod pasiekę, takich wolno oskarżać, odganiać, do zamku przypozywać, grzywny brać, ażeby od tych swywol, zwyczajnie nałożonych, utrzymywali się; za któren stawek z grobelką i pasieczyskiem do skarbu mego zapłacił, dla czego te moje niniejsze prawo temu Iwanowi Kraśniańskiemu i sukcessorom jego nadaję wiecznemi czasy i na to, ku większej pewności, ręką moją stwierdzam. Działo się dnia 21 Czerwca, 1763 roku. A. Czczelowa, star ścina hajsyńska etc.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224, листъ 34.

---

56. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Березняковъ, Федоромъ Березнякомъ, крестьянину Федору Шаповаленку на мельницу, находящуюся въ селѣ Березнякахъ, на рѣкѣ Тасьминѣ. 1763. Октября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii, pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trojeckiéj, prawem przepisanéj, od dnia trzynastego miesiąca Junii, roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętéj, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiąc się osobiście W. Stanisław Lewicki, tę kupczę, od Fedora Berezniaka, poddanego Berezniackiego, Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Śmilańskiemu, na młyn, na rzeczce Taśminie będący, daną,

podpisem tegoż Fedora Berezniaka, oraz kommissarza włości Smilańskiej, wielmożnego Wąża, niemniej z potwierdzeniem J. O. X. Lubomirskiego i pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, i innych podpisami ztwierdzoną, na ordynaryjnym papierze napisaną, z przyszytym arkuszem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, temi słowy: Tysiacza siemsot szestdesiat czetwertoho hoda, Oktiabra dwadcat tretoho dnia, wsiem obszcze, i kto o sem wiedat pochoczet, zwiestno tworia, iż ne z żadnoi na mene namowy i utysku iły prymuszenyia, tolko samoj mojej dobrowolnosti i ochoty, miejuczy młyn po pokojnomu otcu moiemu, Trofimu Berezniaku, zbudowanoj jehoż kosztom i praceiu, za prawom jeho syiatelstwa, światoj pamiaty kniazia Jabłonowskoho, na totczas starosty Czehryńskoho, proszedszeho, tysiacza siemsot sorokowoho hodu, Sentiabria, według polskoho kalendaria, odynatcatoho dnia sobi dannoho, i do skarbu wyż propisannoho kniazia czerez otca moieho, upomianutoho Trofima Berezniaka, za dozwolenie w budowli tohoż młyna, deńhi chotia importowany byli, odnakoż w tom prawi ne wyrażono, mnohol było dano? i po smerty pokojnoho otca mojeho młyn pozostały na rycie Taśminie w seli *Berezniakach* prodaiu żytelu Smilańskomu, Prokopu Szapowałenku, za summu hotowych deneh rublej wosiemdesiat dwa, dico rublej wosiemdesiat dwa, ne pryobszczajuczy i k tomu młynu za wyż wyrażennu summu i ne jednoho najmenszoho hruntu (oprocz tolko odnoho młyna); do kotoroho tak ja, żena moia, potomki, iako i srodniki żadnoj pretensyi imet ne powinny, tolko tot młyn wo władenii i koryst z neho reczennomu Szapowałenku podaju; a budi kto ot krewnych moich onoho Szapowałenka ottuda pochotyt wytyskat, to ja z żenoiu i potomki moi za neho w otwiet, hdie podleżyt, stawytsia powinen; w czym, w łutszoie dostowierie, jako nehramotny, syiu kupczu, przy imeni mojem, krestom podpisał, i do aprobaty zwierzchności zamku Smilańskoho podał, dnia i hodu wysz wyrażonnoho. U tej kupczej podpis takowy: Fedor Berezniak, żytel Berezniacki. Poniżej zaś aprobaty są takowe: Jako za wiadomością moią ta kupcza staneła, że Fedor Berezniak, Berezniacki, do włości Smilańskiej należący, Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, młyn, na rzece Taśminie w Berezniakach, zdawna przez Trofima Berezniaka, nieboszczyka ojca tego Fedora, wystawiony, za summę rubli ośmdziesiąt dwa przedaie, tak, też kupczę aprobuiąc, ręką moią własną, przy zwykłej pieczątce podpisuje. Datum w zamku Smilańskim, dnia drugiego Nowembra, tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego anno. J. Wąż (L. S.). Visum pro die septima De-

cembris, tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego anno. S. K. Zawadzki mp. Te prawo nabyte, a przez kommissarza naszego approbowane, potwierdzam dnia ośmnastego Julii w Kamionce, anno tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego. Franciszek xiąże Xawery Lubomirski W. W. (L S.). Ta cessia ruska, od Fedora Berezniaka, na młyn, na rzece Taśminie będący, z podpisami i aprobatą wyższemi, Prokopowi Szapowałenkowi służąca, za—indukowana iest do lustracyj tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego anno. Nestor—Tarnawski mp. Która to kupcza z aprobatami, w oblatę podana, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588, листъ 195 на оборотѣ.

---

57. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину Прокопу Шаповаленку на лугъ, называемый Березняковъ, лежащій въ селѣ Березнякахъ возлѣ мельницы Шаповаленка. 1764. Ноября 2.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego kadencyi Święto—troieckiej, prawem przepisanej, od dnia trzynastego Junii roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczetej, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiąc się osobiście W. Stanisław Lewicki, te prawo na łąkę, nazwaną Berezniakowa, od wielmożnego Józefa Wąża, Kommisarza podówczas będącego włości Smilańskiej, pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, dane, podpisem tegoż wielmożnego kommisarza ztwierdzone, z aprobatą I. O. X. Lubomirskiego i pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: Na fundamencie powierzonej mi dyspozycyi od I. O. X. jego mości Stanisława hrabi na Wisznicu i Iarosławiu Lubomierskiego, podstolego koronnego, pana i dobro-

dzieja mojego, całej włości Smilańskiej, daię te moie prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu na łąkę, nazwaną *Berezniakowa*, pod samo wsią *Berezniakami* leżącą, nad rzeką Taśminem, poczynaiącą się od samego młyna tamecznego i wzdłuż ciągnacą w górę do skały, a szerokością do okopu, pod Berezniakami rzniętego; za którą łąkę skarbową pomieniony Szapowałenko importował do skarbu pańskiego rubli dwanaście, numero dwanaście; do tej zaś łąki wspomniony Szapowałenko innych cudzych gruntów uzurpować i przywłaszczać, ani też łąkę bez opowiedzi zamkowej, nikomu innemu przedawać nie powinien pod utrato tego prawa, które, dla większego waloru i wagi, ręką moią własną, przy zwykłej pieczątce, podpisuie. Datum w zamku Smilańskim, dnia drugiego Nowembra, tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy z przypiskami takowe: Józef Wąż. Visum die septima Decembris, tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego anno. K. Zawadzki. Też prawo, przez kommissarza naszego nadane, we wszystkim potwierdzam, nic nie przydaiąc ani ujmuiąc, dnia ośmnastego Julii, w Kamionce, anno tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego. F. X. Lubomirski W. B. mp. (L. S.) Inductum do lustracyj tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego anno. Antoni Tarnowski mp. Które to prawo, w oblatę podane, z przypiskami, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда; годъ 1799, № 3588, Листъ 196 на оборотѣ.

---

58. Инвентарь села Марковецъ, содержащій въ себѣ исчисленіе количества повинностей крестьянскихъ, отбываемыхъ въ пользу помѣщика. 1765. Генваря 16.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego trzeciego, miesiąca Aprilis piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Stefanem Rostowskim, susceptantem przysięgłym, grodzkim starostwa Żytomirskiego, y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomirskiemi,

comparens personaliter wielmożny imć pan Ignacy Dałło—Fiedorowicz, cześnik wilkomirski, ten inwentarz dóbr wsi Markowiec, na gróncie dóbr tychże spisany, podpisami rąk własnych wielmożnego Zwolińskiego, cześnika smoleńskiego, y wielmożnego Czarnieckiego, łowczego drochickiego, ratione introcontentorum, stwierdzony, ad acta praesentia, castrensia, capitanealia, żytomiriensia per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz dóbr wsi *Markowiec* jaśnie oświeconej xiężnej jejmości Barbary z Zawiszów Radziwiłłowej, wojewodziny nowogrodzkiej, dziedzicznej, do starostwa Berdyczowskiego należących, a w zastawnej zaś y w dożywotnej possesyi wielmożnego imć pana Pawła Bedło Zwolińskiego, cześnika smoleńskiego, będącej, przy ustąpieniu prawa swego na osobę wielmożnego jegomości pana Józefa Antoniego Czarneckiego, na gróncie tychże dóbr, wsi Markowiec, spisany y podany roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego piątego, dnia szesnastego Ianuarii temuż jegomości.

	Inwentarz poddanych wsi Markowiec.	Woły.	Konie.	Złot. zapod.	Złot. zapań.	Groszę.	Kury.	Motki.
1	Karaucz - - - - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
2	Kusnirz Stefan - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
3	Hryszko kusznirzów zięć - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
4	Wasko Semenów - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
5	Roman - - - - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
6	Semen Bednarz - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
7	Andruh Maceluk - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
8	Chwedko Szewczyk - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
9	Chwedko Chomiak - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
10	Krzysko - - - - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
11	Iwan Krasi - - - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
12	Jacko Wielki - - - - - - - - - - -	—	2	4	21	10	2	1
13	Pawło Kucy - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
14	Daniło - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
15	Sabadach Jacko - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
16	Awtanas - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
17	Bartko - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
18	Stepko Szwiec - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
19	Łucko - - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
20	Juzko - - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1

21	Włas - - - - - - - - - - - - - -	—	1	2	21	10	2	1
22	Kryworuczka - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
23	Anton mały - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
24	Jasko Maceluk - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
25	Dmytro - - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
26	Szmagay - - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
27	Petro Maceluk - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
28	Ilko Hryniak - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
29	Stefan Sirota - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
30	Grabarczuk - - - - - - - - - - -	—	—	—	21	10	2	1
	Wyniesie summy, wylikwidowanej z wołów, koni, dni pańszczanych, motków, kur, podoroszczyzny, iako w liniach - - - - -	2	32	64	640	—	60	30

Powinnosc poddanych wsi Markowiec. Każdy chłop, tak ciągły, jako y pieszy, mające się od świętego Wojciecha, podług kalendarza rzymskiego, do wszystkich świętych, po dni dwa, a zaś od wszystkich świętych do świętego Wojciecha po dniu jednym; jeden dzień pańszczyzny tak ciągłego jako y pieszego rachuje się po groszy ośm, to wynosi jeden chłop na rok złotych dwadzieście ieden, groszy dziesięć, to od trzydziestu chłopów wynosi summy za pańszczyznę na rok jeden złotych sześćset czterdzieście; podoroszczyzny każdy chłop od jednego ciągła po złotych dwa, parowy—od pary—złotych cztery, wynosi podoroszczyzny wszystkiej złotych sześćdziesiąt cztery; arendy karczemnej daje arendarz na rok złotych siedmset pięćdziesiąt; Lizowski, szlachcic, czynszu złotych dwadzieścia; to wynosi wszystkiej intraty ze wsi Markowiec złotych tysiąc czterysta pięćdziesiąt cztery; to się zaś do intraty nie rachuję, jako to: stróża nocna y dzienna, z koleji mają odbywać z całej wsi y to pieszo do dworu; po motku jednym z każdej chałupy mają naprząść z przędziwa dworskiego; po iednej kurze na Boże Narodzenie, a po drugiej na Wielkanoc mają dać z każdej chałupy do dworu; konopie moczyć y wywlec na rok raz pańskie—powinni kobiety; zażynki, obżynki, zaurki, oburki, zakuski, obkuski, tłuka jedna do oziminy a druga do jarzyny—mają z każdej chałupy odbydź jedna osoba, za gorzałkę; szarwarek jeden na wiosnę, nim zaczną robić pańszczyzny po dwa dni, lub w jesieni jak przestaną robić—po dwa dni odbyć powinni wszyscy szarwarek do dworu, reparując dwór, karczmę y co potrzebnego, drugi zaś szarwarek do grobli y młyna, trzeci zaś szarwarek z całej wsi

mają odbydź każdy ciągły; do Kamenohurki arędarzowi puszcza się dla zawiezienia żyta, lub syrumli do winnicy, a ztamtąd gorzałki lub drew, to nie obciążać ma arendarz, czym ma chłop: czy jednym ciągłym, czyli parą y to w nieroboczy czas, ani też w złą drogię odbyć ma każdy chłop, a pieszy tu, we wsi Markowcach, dla arędarza młucić, lub co każe, raz tylko na rok; ostrzega się aby wielmożny possesor nad inwentarz chłopów nie pociągał do żadnej robocizny, tylko jak się opisało inwentarzem y podało, niepociągając chłopów do niezwyczajnych robocizn, gdyż, jeśliby chłop który z okazyi wielmożnego possesora poszedł, za tego odpowiadać ma, chybaby jedynie ze swywoli; tudzież chłopa niema wielmożny possesor w żadne podruże wielkie gnać, ale podoroszczyzną kontentować się ma, tudzież żeby chłop nie więcej jak kopę młocić ma oziminy za dzień pańszczyzny, a jarzyny pułtory kopy, także y żąć po tyleż na łanie pańskim snopa gospodarskiego; z pługami orać, jak trzoda idzie w pole, mają wychodzić chłopi na pańszczyznę, a z pola, jak bydło zchodzi, y pługi schodzić mają, wyprzęgać bydło robocze czyli konie mają chłopi; tudzież pod zakładem nie mają robić chłopi pańszczyzne, ale przystawa ze dworu powinien bydź, z broną zaś tak parowy, jako y ciągły jedno ma iść na pańszczyznę, także ktory chłop zbywa od pługa, a jego bydle w pługu na pańszczyznie odbywa, nie ma do żadnej robocizny pociągniony bydź. Broń Boże ognia z okazyi wielmożnego possesora, za to odpowiadać ma, chybaby piorunowego przypadku, za to nie ma odpowiadać wielmożny possesor; pańszczyzne nie mają zawodzić chłopi na drugi tydzień, osobliwie w roboczy czas, chybaby słota przeszkodziła, y to powoli odbywać mają; pola y sianożęci chłopom niema wielmożny possesor odbierać, ale jeszcze ma mieć oko na każdego, żeby zasiewał ozíminę y jarzynę. Którym to inwentarzem intrata tu specyfikowana do pułtrzecia roku ma bydź wybierana za tę summę, trzy tysiące trzysta złotych polskich, za dożywocie, dane per modum arędy, millesimo septingentesimo sexagesimo quinto anno. *Opisanie dworu Markowieckiego*, die decima sexta Januarii. Z przyjazdu od Machnówki, idąc z ulicy, wrota bez drzwi dębowe, naprzeciwko ktorych z drzewa dębowego izba, alkierz, spiżarnia, w którym okien cztery taflowych, pobitych, miescami z drzewa tartego; budynek, w którym piec zielona, kaflowa z kominem, w których to izbach drzwi czworo na zawiasach żelaznych: z sieni naprzeciwko piekarnia z drzewa dębowego, naprzeciwko której komorka, przytej druga wązka, w sieniach grubnik z rąbionego drzewa, w piekarni zaś okien trzy szklannych, nadtłuczonych; wyszedłszy z budynku, nasamprzod

stajenka, z drzewa krągłego, rożnego, na słupach; po częściach w gurze drzewa niedostaie, zkąd idąc, szopa wielka, przy której chlew na owce, częstokołem dębowym naokoło obstawiony, za ktorą w tyle obora, częstokołem także dębowym starym ogrodzona, z szopą wielką na niej z kluczyn dębowych; idąc dalej ogrodzenie gumna stare następuje z częstokołu dębowego, w którym gumnie stodoła, snopkami poszyta, od gumna idąc do budynku trzy komórki z drzewa krągłego, dębowego, przy którym loch z drzewa dębowego, ostawiony, z szyją nadrujnowaną, podworze koło dworu ogrodzone, częstokołu starego, dębowego, przy którym budynku, sadek y ogrodek, także częstokołem takimże ogrodzone, w tymże ogrodzie stebnik, alias loch na pszczoły z drzewa okrągłego, dębowego, a na wierzchu szopa nie ukryta, naprzeciwko zaś wrot budynku ogród drugi z sadkiem, w którym ścian dwie ogrodzonych, a dwie okopanych; idąc wsią ku stawku —karczma z izbą y alkierzem y sieńmi wjeznemi, niewielkiemi, bez wrot, tylko furtka z deszczek, w której karczmie drzwi dwoje y piec z gliny, przy której karczmie loch kopany, po bokach dziurawy, z scielą dębową y szyją do niego; idąc do stawku rzniętego grobla sypana, na ktorej łotoki ze skrzynią y młynkiem z żelazami wszystkiemi, chałupa dla mielnika prożna ze spichlerzem, postanowiona z krągłego drzewa, podaje się. Którą to rewizyą, na gróncie spisaną w przytomności naszej, rękami własnemi podpisujemy. Datum ut supra. U tego inwentarza, per obłatam podanego, podpisy rąk wielmożnych: Zwolińskiego y Czarneckiego, w te słowa: Paweł Bedło-Zwoliński, manu propria, I. A. Czarniecki, manu propria. Któryże to inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prożbą wyż wyrażonego imci podawającego, a za moim; urzędowym, przyjęciem, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich jest ingrossowany.

Книга гродская, житомирская, записовая, годъ 1773, № 254. Листъ 194.

---

59. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину Шаповаленку на урочище, называемое Сергі-

евщина, лежащее вблизи села Березняковъ, въ лѣсу, принадлежащемъ къ мѣстечку Жаботину. 1765. Декабря 30.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiątego trzeciego, miesiąca Kwietnia czwartego dnia.

Przed urzędem i aktąmi niniejszemi, ziemskiemi, kijowskiemi i przede mną, Mikołajem Dubiskim, namiesnikiem ziemskim kijowskim, stawający osobiście urodzony Wincęty Bułhak, te prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu smilańskiemu, od wielmożnego Węża, komissarza jaśnie oświeconego xięcia Lubomirskiego, wojewodzica kijowskiego, dane, a potem od samego dziedzica approbowane, podpisami rąk, przy pieczęciach dwóch, na laku czerwonym wyciśnionych, ztwierdzone, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiątym piątym, dnia trzydziestego decembris, na papierze ordynaryjnym spisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego srebrnogroszowym, do akt ziemskich, kijowskich w oblatę podał w sposób następujący: Na fundamęcie powierzonéj mi dyspozycyi całey włości Smilańskiéj od jaśnie oświeconego xięcia jegomości Stanisława hrabi na Wiszniczu i Jarosławiu Lubomirskiego, wojewody bracławskiego, pana i dobrodzieja mojego, daję te prawo pracowitemu Prokopowi Szapowałenkowi, poddanemu Smilańskiemu, na grunt, nazwany *Serhejowszczyzna*, wyżéj jaru Tenetynki, między lasami, do *Zabotyna* należącemi, przy gościńcu, idącym z Smiły do Zabotyna, nieodal wsi *Berezniaków;* w którym gruncie sad i dla ukoszenia siana dolina, idąca od tegoż gruntu, czyli Bajraka, po horodyszcze Neczki. Za który to grunt pomieniony Szapowałenko importował do skarbu pańskiego rubli ośm; w tym zaś Bajraku i w nim sadku, aby nikt żadnéj przeszkody od poddaństwa wspomnionemu Szapowałenkowi nie czynił, oraz i Szapowałenko sąsiedzkich gruntów do tego nie uzurpował, tym prawem waruje się, pod utratą onego. Które, dla większego waloru, ręką moją własną, przy zwykłéj pieczątce, podpisuję. Datum w zamku Smilańskim, die trigesima Decembris, millesimo septingentesimo sexagesimo quinto anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci w tych słowach: Józef Wąż. m. pr, (L. S.). Approbata zaś jaśnie oświeconego xięcia dziedzica, z podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, z datą w tych wyrazach: te prawo, od kommisarza mego nadane, we wszystkich punktach approbuję, nic nie przydając ani ujmując, die decima octava, w Kaniowie, anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo S. X.

Lubomirski (L. S) W. B. P.. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ziemskich, kijowskich jest ingrossowane.

Книга кіевская, земская, записовая, годъ 1777—1784, № 141; листъ 927.

---

60. Купчая крѣпость, выданная Лисянскимъ мѣщаниномъ, Стецкомъ Желизнымъ, Лисянскому-же мѣщанину, Степану Яроцкому, на урочище, называемое Студенецкое. 1766. Іюля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Iunii jedynastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich woiewodztwa Bracławskiego, kadencyi Swięto—Trojeckiej, prawem koronnym przepisanej, zwykłym, stawiąc się osobiście urodzony Antoni Zawrocki, ten zapis wieczystej przedaży na staw, od sławetnego Stecka Zeliznego, obywatela lisiańskiego, sławetnemu Stefanowi Iarockiemu służący, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego dwudziestokopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich wojewodztwa Bracławskiego w sposób oblaty podał de tenore tali: Przed nami, urzędem miejskim *lisianskim,* stawszy osobiście Stecko Zelizny stary z żoną swoią, daie te kupcze sławetnemu Stefanowi Iarockiemu, obywatelowi bużańskiemu, któremu dobrowolnie odstępuie i przedaie groble pustą z sianożęciami, nazwiskiem uroczysko *Studeneckie,* ktore groble ieszcze trzymali i używali dziad jego, zwany Wertyj, i ojciec jego, piwowar, lat czterdzieście, a potym wakowała lat z pięndziesiąt; a że teraz kosztu przyłożył Stefan Iarocki i ufundował, którego kosztuie koło trzydziestu rubli za reperację i różne expensa, pokładał na urzędy i zwierzchności tenże wyż pomieniony Zelizny Stecko przy urzędzie zapisał się przy ludziach, niżej wyrażonych, i oddala siebie, żonę i dzieci i sukcessorów swoich od tego gruntu z należącemi sianożęciami do niego i to wiecznemi czasy przedaie za rubli dziesięć; które mu wolno będzie rządzić, i pożytkować i iak chcieć sobie używać; i wymawiał, aby z żadnych krewnych wtrącać się nie mogli, na co, dla lepszej wiary i pewności, własną moią ręką, przy położeniu krzyża, podpisuie się. Datum dnia dwudziestego osmego Iulii, tysiąc siedmset sześdziesiąt szostego roku. U tego zapisu wieczystej przedarzy podpisy takowe: Stecko Zę-

lizny, obywatel lisiański +; Iwan Tyszczyk, przysiężny +. Pawło Szpak +. Iwan Braznik +. Iwan Macko +. Kiryło Wacuk. Ian Kondracki, pisarz mp. Który to zapis, iak się w sobie ma, co słowa do xiąg ziemskich bracławskich jest zapisany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 450 на оборотѣ.

---

61. Актъ передачи селъ: Жорнищъ и Селиберъ по приговору Люблинскаго трибунала во владѣніе дворянамъ: Александру и Станиславу Малинскимъ. При этомъ составленъ инвентарь упомянутыхъ селъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей 1766. Августа 8.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta trzynastego dnia

Na urzędzie grodskim, w zamku iego krolewskiey mości Łuckim, przedemną, Antonim Iwanickim, burgrabią grodskim bieckim, namiesnikiem na ten czas burgrabstwa Łuckiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, łuckiemi, comparens personaliter urodzony Maciey Stupnicki, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodskich, łuckich, tę tradycyę, ad affectationem wielmożnego Stanisława y Alexandra Malińskich, braci, przez urząd grodski, Łucki vicesgerencyalny w dobrach wsi *Zorniszczach* expedyowaną, z podpisem ręki wielmożnego officialisty, ratione introcontentorum, ad acta præsentia, castrensia, capitanealia, luceoriensia per oblatam podał, prosząc mnie, urzędu, o przyjęcie oney y do act wpisanie, którego ia, urząd, annuendo affectationi, ad acticandum pomienioną tradycyą przyjmując, czytałem, y tak się w sobie pisana ma: Działo się na gruncie wsi Żorniszcz, w woiewodstwie Wołhyńskiem, powiecie Łuckim leżących, w karczmie, tamże będącey, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szostego, dnia osmego Sierpnia, w przytomności urodzonych ich mościów panów: Jana Choynackiego, burgrabiego grodskiego ostrzeszowskiego, Jana Dumańskiego, Przełaskiego y innych, aktowi temu przytomnych, niemniey woznego, akt ninieyszy przywołującego. Urząd grodski, Łucki, vicesgerencyalny, na rekwizycyą wielmożnych ich mościów panów: Alexandra y Stanisława Jeło-

Malińskich, braci, in fundamento decreti tribunalitii executionis, anno millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, sabbatho post festum sanctæ Margarithæe Virginis et Martyris proxima, inter magnificos: Alexandrum et Stanislaum Malińskie, fratres inter se germanos, partem jurevincentem, ab una, et magnificos capitaneos: luceoriensem, vladimiriensem, cremenecensem ac alios, parte ab altera, lati, quo mediante injunctum est, quatenus magnifici capitanei per se, seu officia sua, castrensia, competentia, generosos vices gerentes, burgrabios vel subdelegatos juratos, unus ad alium sese non referendo, sed qui illorum prius requisitus fuerit, faciliusve conduci poterit, ad primam partis actoreæ, jurevincentis requisitionem, decreti præsentis exhibitionem, vigore condemnationum, et quidem: primæ millesimo septingentesimo sexagesimo tertio, feria quarta post dominicam Rogationum, in judiciis tribunalitiis fisci Radomiensis, in lucro simplici; alterius—millesimo septingentesimo sexagesimo quinto anno, feria tertia post festum sancti Laurentii levitæ et martyris, in judiciis tribunalitiís Leopoliensibus, in lucro ulterioris; tertiæ demum—millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno, post festum visitationis beatissimæ Virginis Mariæ, in iisdem judiciis tribunalitiis Leopoliensibus, in lucro ultimariæ, in uno eodemque negotio, in lucro videlicet solutionis summæ capitalis quadraginta octo millium florenorum polonicalium, pro collonellatu olim magnifico Stefano Maliński, succamerario Cremenecensi, modernorum requirentium patrueli, ab olim illustrissimo Michaele duce Radziwiłł provenientis, obtentarum, non obstantibus quibusvis impugnationibus, jurium quorumvis, etiam uxoreorum aut novorum possessorum, opositionibus, relatione ad cassandam inscripta vel inscribenda, aliisque juris mediis et defensis non attentis, executionem fortem, finalem ac indilatam, seu potius traditionem bonorum Żorniszcze ac aliorum, processui obnoxiorum, per omnes instantias, in rem partis actoreæ jurevincentis faciant, peragant et exequantur, seu unus eorum hæc omnia faciat, peragat et irremissibiliter exequatur, bonaque prefata, Żorniszcze, in actualem partis actoreæ possessionem non obstantibus suprascriptis oppositionibus, tradat et dimittat, idque sub pænis contra renitentes officiales, legibus regni sancitis, na gront, wyż na akcie wyrażony, zjechawszy, jurysdycyą swoią obwołać y stron do rosprawy prawney przywołać nakazał. Na którym terminie wielmożni Alexander y Stanisław Malińscy, bracia między sobą rodzeni, strona prawem przekonująca, przez wielmożnego imć pana Choynackiego, oczewisto postanowiwszy się, reprodukuiąc process, ad lucrum ultimariae przeprowadzony, to iest

kondemnat trzy, in uno eodem negotio, videlicet in lucro solutionis summy quadraginta octo millium florenorum polonicalium, na sukcessorach J. O. xięcia imci Michała Radziwiłła, wojewody wileńskiego, otrzymaną, oraz dekret executionis (z którego ninieysze dzieje się wykonanie) mocney, skuteczney domawiał się exekucyi, a bardziey dóbr Żorniszcz y innych tradycyi; od strony zaś prawem przekonaney postanowiwszy się wielmożny imć pan Sokołowski, komissarz, y urodzony Poziumski, ekonom klucza Ołyckiego, tey tradycyi nie bronili, tylko niespełna czterdzieści tysięcy ośm należeć wielmożnym Malińskim wnosili y kwity, na to in archivo znaydować się mające, mienili, iednak tych kwitów nie kładli. Więc urząd, przychyliwszy się do processu y dekretu executionis, nemine impugnante, imo magnificis Sokołowski et Poziumski libere admitentibus, w porządku podania dóbr, do spisania inventarza przystąpił, de tenore tali: Inventarz dóbr *Żorniszcz* y *Seliber*, do Żorniszcz należących: Martyn Lirnik, pułwłoczny—robi dni trzy y w tydzień daie czynszu złotych polskich ośm, wołów ma parę, koni troie. Chweśko Maciuk, czetwertynny—robi dni dwa, czynszu daie złotych trzy—pieszy. Tymosz Koziniec, pułwłoczny, robi dni trzy w tydzień, czynszu daie złotych trzy, woła ma iednego, koni troie. Stepan Prochoruk, połwłoczny—robi dni trzy w tydzień, czynszu daie złotych ośm, wołów ma parę. Wasyl Korniyczuk, połwłoczny—robi dni trzy, daie czynszu złotych ośm, wołów ma parę, koni parę Ławryn Bazaczuk, pułwłoczny, robi dni trzy, daje złotych ośm, wołów ma trzy, koni czworo. Wasyl Kizobec, półwłoczny, robi y daie tyleż, wołów ma parę, klacz iedną. Dymian Rystak, połwłoczny, robi i y płaci tyleż, pieszy. Zacharko Szramko, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni troje. Łukjian Petruk, czetweryuny, w tydzień robi dni dwa, płaci czynszu złotych trzy, pieszy. Kostiuk Ciuciura, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci czynszu na rok złotych ośm, wołów ma parę, koni parę. Sawka Sniczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę. Stepan Ostapiec, pulwłoczny, robi tyleż i płaci tyleż, konia ma jednego. Iuśko Ciuciura pierwszy, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, koni ma parę y wołów parę. Opanas Hołatycki, pułwłoczny, robi y płaci tyleż. Wasyl Ciuciura, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery y koni troje. Kalko Natużny, pułwłoczny robi y płaci tyleż, woła ma iednegó, kobyłę jedną. Waśko Iewchymczuk, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Semen Ciuciura, pułwłoczny, robi dni w tydzień trzy, daje na rok czynszu złotych ośm, wołów ma parę. Wasyl Tkacz, ogrodnik, robi w tydzień dzień

ieden, pieszy. Tymosz Kizobec, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, daie czynszu na rok złotych ośm, pieszy. Prochor Puszka, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci złotych ośm, wołów ma trzy, koni troie. Paweł Szynkarz, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni pięcioro. Juśko Ciuciura drugi, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę i koni parę. Michalczycha Dubienicha, wdowa, czetwertynna, robi dni dwa, płaci złotych trzy, piesza. Łukjan Człowieczko, czetwertynny, robi y płaci tyleż, woła ma iednego. Daniło Mukosiey, pułwłoczny, robi dni trzy, płaci złotych ośm, wołów ma cztery, koni troie. Iwan Mukosiey, czetwertynny, robi w tydzień dni dwa, czynszu płaci na rok złotych trzy, wołów ma parę; koni parę, Tymosz Mowczaniec, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci czynszu na rok złotych ośm, wołów ma parę. Semen Maslanczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni parę. Niczypor Szwiec, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Andrzey Derżawiec, pułwłoczny, podwoyski, wolny, pieszy. Iwan Łukasz, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, daie złotych polskich ośm, wołów ma parę, koni parę. Chwedor Petruk, ogrodnik, robi w tydzień dzień ieden, pieszy. Iwan Korniyczuk, czetwertynny, robi w tydzień dni dwa, płaci czynszu na rok złotych trzy, pieszy. Klim Mielnik, czetwertynny, pieszy. Chwedor Mielnik, czetwertynny, robią obydwa Mielnicy przez tydzień, w iednym tygodniu ieden młyna pilnuje, a drugi pańszczyzny robi dni trzy, y tak zawżdy obserwują koley. Kornij Dubrowka, pułwłoczny, robi trzy dni, daje czynszu na rok złotych ośm, pieszy. Tymosz Faryna, pułwłoczny, robi y daie tyleż, woła ma iednego. Radko Kondrat, pułwłoczny, robi y daie tyleż, pieszy. Maxym Pryjmaczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, wołów ma trzy, kobyłę iedną. Panas Pryjmaczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, byków ma parę. Petro Wozniczka, pułwłoczny, robi tyleż y daie, woła ma iednego Hrycko Klimczuk, pułwłoczny, robi y daie tyleż, pieszy. Niczypor Bubak, pułwłoczny, woyt, wolny, woła ma iednego. Iwan Deduszko, pułwłoczny, robi w tydzień dni trzy, płaci na rok czynszu złotych ośm, ma wołów trzy, koni pięcioro. Waśko Zuzula, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni troje. Denys Wasiuta, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, koni parę. Andrzey Chwedorec, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę, konia jednego. Iwan Kurka, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma parę. Kondrat Mikitczuk, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma cztery, koni troie. Mikita Puszka, pułwłoczny, robi y płaci tyleż, wołów ma trzy, koni czworo. Ciż poddani oprócz pańszczyzny szarwarki do

ręparacyi grobli y młyna, ile potrzeba wyciąga, odbywać powinni. Struze tygodniową w koley do dworu odbywać mają; w tym zaś tygodniu, gdy na strużу iest, pańszczyzny robić nie powinien; innych zaś powinności, ani danin żadnych—niema. Rachuiąc tedy pańszczyznę tak ciągłą, iak y pieszą po groszy dziesięć, wynosi na rok za pańszczyznę, złotych polskich dwa tysiące trzysta pięddziesiąt siedm y groszy dziesięć. Czynszu złotych polskich trzysta trzydzieści. Arędy karczemney złotych polskich tysiąc sto. Wynosi na rok intraty z dobr Żorniszcz y wioski Seliber, do tychże Żorniszcz należących, złotych polskich trzy tysiące siedmset ośmdziesiąt siedm y groszy dziesięć. W teyże wsi Żorniszczach młyn o iednym kamieniu, niepunktualnie mielący, grobla do przejazdu zła y łotok zepsuty, reparacyi potrzebuiący. Karczma drewniana, pod słomą, z sionkami małemi o iednych wrotach y fortce, stara. Do karczmy stodoła, przez samego arędarza pobudowana, od wieków zwalona. Do arędy należy ogród przeciwko karczmy y pomiarek, na którym żydowska stodola, i po włoce pola w każdą rękę, winnica drewniana, stara, wraz z słodownią reparacyi potrzebuiąca. W tey winnicy posudek wszystek arędarski; folwark ogrodzony płotem. Wchodząc na podwurze, w lewey ręce szopa y inne chlewki drewniane na drobiazg, pod iednym słomianym nakryciem w gure ciągnące się; w gorze—szpichleżyk drewniany, stary; dali idąc, w tyle budynki: loszek, przy loszku szopka chruściana, w ktorym siano urodzonego Przytackiego, dyspozytora. Od tey szopki idąc—szpichleżyk drewniany z gurką; od szpichlerzyka idąc ku ulicy, do gumna ciągnącey się—chlew. Idąc ulicą ku gumnowi, obora drewniana, nowa. Na gumnie szpichleżyków dwa, stodoła o sześciu wrotach; gumno same po części ogrodzone od pola: zaś barkan i inne ogrodzenie powywalane; item przy wchodzie do folwarku w prawey ręce staynia drewniana. Budynek pośrod podwórza; wchodząc: po prawey ręce izba z alkierzem, po lewey—piekarnia y komorka. Zasiewy: *Pleso Kruhle,* na którym urzętego iuż stoi kop pułtorasta, y *Pleso Wielkie Kruhle*—do Seliber, *Ostrów*—do Żorniszcz y *Luzek*—do Seliber—zasiane żytem. W *Okopie* zasiano jęczmieniem y skoszono, dziś wiążą. Łan na *Bereziehaty*, zasiany owsem. Item między żytem na *Luzku* zasiano owięs. Na *Oseliszczu Seliberskim* zasiano łan owsem y hreczką. Na *Bereziehaty*—prosa rozsiano ośmakę dworską, tamże grochu ośmak dworskich trzy. Na *Oseliszczu* przy owsie posiano len. Ogrody po części zasiane konopiami, po części makiem, reszte ogrodną jarzyną; na Seliberkach ogrod zasiany konopiami. *Pliso Wielkie* w *Kruhlym* na Seliberach,

na paranine zorano, w Żorniszczącl zaś w *Wielkich Lozach* klin ieden zorany na dwor y drugiego klina połowę, a drugą zaś połowę Bakorzyńscy chłopi na siodminę poorali; trzeci klin nie orany. Sianożęć koło klinów skoszona, gdzie stoi stert trzy, dwie po sążni sześć, a iedna po sążni pięć. Na *Oseliszczu* także tegorocznych stert dwie, po sążni pięć. W zwierzyńcu styrta przeszłoroczna, tych stert z sianożęcia wolne wywiezienie do innego folwarku ostrzega się. Sianożęć nie koszona na Osieliszczu, więcey iak na kosarzów dwudziestu; także sianożęć na Osieliszczu przy klinach, gdzie dziś koszą. Któren to inwentarz spisawszy, rzeczoną wieś Żorniszcze y Selibery ze wszystkiemi, w górze specifikowanemi poddanemi y robociznami, czynszami, arędą karczemną, winnicą, karczmą, polami zasianemi y niezasianemi, ogrodami, sianożęciami, młynem, stawem y wolnym mliwem, dworem, budynkami y przybudynkami, chrustami, pastwami, pastwiskami, żbożami y żętemi i w polu, w kopach będącemi, y dnia dzisieyszego zbieranemi, nic ni na kogo nie excypując, szczegulnie tylko nie włączając w to ogrodu włoskiego, na którym imć pan Knafus ma dozór, zwierzyńca y bażantarni, oraz pasiek dwoch: żorniskiey y seliberskiey, y pasieczników dwoch: Dawida żorniskiego y Iwana seliberskiego, nie mniey siana stert sześciu y zboża, et quidem: ięczmienia kop trzydziestu, przenicy kop sześciu, do stodoły zwiezionych, z wolnym wrębem w lasy Ołyckie na opał y reparacyę, w realną, aktualną, w summie, processem ewinkowanney, wielmożnemu Alexandrowi y Stanisławowi Malińskim, braci między sobą rodzonym, podaie possesye y do obwołania possessyi woznego, opatrznego Jana Macę, aktu swego apparytora, przydaie, któren wozny possessyę w też dobra, wieś Żorniszcza y Selibery, w przytomności szlachty obwoławszy, y poddanym—posłuszeństwo wszelkie dla wielmożnych Malińskich przykazawszy, stanąwszy przed urzędem, obwołania swego uczynił relacyę. Po którym obwołaniu urząd, ostrzegszy wolne wyprowadzenie się urodzonemu Przetackiemu, dyspozytorowi, ze wszelkim sprzętem jego y wolne stoszka siana, iego własnego, na ogrodzie stoiącego, wywiezienie, oraz wolne wyprowadzenie folwarcznego drobiu, bydła rogatego y nierogatego, folwarcznych wszelkich posudków, oraz koni pańskich, na stayni stojących, wolny wymłot jęczmienia y przenicy, w gumnie będącey, aby nikt teraznieyszey tradycyi irrytować nie śmiał, pod winami, prawem opisanemi, ostrzega actu ninieyszego mocą. U tey tradycyi, peroblatam podaney, podpis ręki wielmożnego officialisty w te słowa: Michał z Omelany Hurko, vices gerent grodski łucki mp. Ktoraże to tradycya, per oblatam podana, za ustną proź-

bą imć pana podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyjęciem, wszystka, z początku aż do końca, słowo wsłowo iak się w sobie pisana ma, do xiąg niniejszych, grodskich, łuckich ingrossowana y zapisana.

Книга гродская, луцкая, записовая, годъ 1762—1766, № 2341; листъ 670.

---

62. Инвентарь села Дешекъ съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1766. Ноября 5.

Wies Deszki.

W tey wsi dworu niemasz; cerkiew iedna, pod tytułem Pokrowy świętey założona, w którey Parochem X. Piotr Sasiewicz za prezentą jaśnie oświeconego xięcia imci Lubomirskiego, protunc starosty Bohusławskiego, w Rzeszowie, dnia dwudziestego trzeciego Sierpnia, roku tysiąc siedmset czterdziestego szustego podpisaną, instytuowany. Erekcyi per expressum nie masz; przy dawnym tylko używaniu gruntów, pól y sianożęci zachowany, a od wszelkich in genere powinności dworskich, exdecymacyi y pieniężnych kontrybucyi, uwolniony. Karczma w teyże wsi iedna, przy tey winnica, w którey arędarz wudkę pędzi kotłów trzy. Taż wieś ma młyn ieden na rzece Rosi.

Gospodarze.	Osiadłość Deszek.	Osoby.			Woły.		Czynsz.	Kosowe.	Podymne	Osyp.
		Żony.	Syny.	Córki.	Luzne.	Płatne.	Ruble.	Grzywny	Grzywny	Osmuch
	Nazar Chyłenko - -	1	3	3	—	2	2	3	3	2
	Mychayło Klimenko -	1	1	2	—	—	1	3	1½	1
	Iwan Kiryczenko - -	1	2	—	2	4	4	3	6	4
	Roman Raby - - -	1	4	5	—	2	2	3	3	2
	Andryi Dawidenko -	1	2	1	—	1	1	3	1½	1
	Hrycko Dawidów zięć -	1	1	3	—	2	2	3	3	2
	Fedoryszyn zięć - -	1	—	—	—	2	2	3	3	2

	Kuźma Szewc - - -	1	1	1	—	—	1	3	1½	1
	Wasylicha wdowa - -	—	2	1	—	—	1	3	1½	1
10	Hrycko Sobolenko - -	1	2	—	—	—	1	3	1½	1
	Kalennik Szewc - -	1	4	4	—	—	1	3	1½	1
	Wasyl Czeszenko - -	1	2	—	—	2	2	3	3	2
	Semen Mały - - -	1	2	1	—	—	1	3	1½	1
	Sydor Czeredniczenko	1	3	1	—	—	1	3	1½	1
	Hwedora Pohoryła -	—	2	4	—	—	½	—	1½	—
	Juchim Mielnik - -	—	1	—	—	2	2	3	3	2
	Stepan Stepanenko -	1	3	3	—	2	2	3	3	2
	Ostap Omelczenko - -	1	3	1	—	2	2	3	3	2
	Trochim Hrycenko -	1	—	1	—	—	1	3	1½	1
20	Karpo Szewc - - -	—	1	—	—	—	1	3	1½	1
	Stepan Tkacz stary -	1	—	—	—	—	1	3	1½	1
	Klim Chyłenko - -	1	4	1	—	—	1	3	1½	1
	Zięć Petrychy - - -	1	2	—	—	—	1	3	1½	1
	Makarów zięć - - -	1	—	1	—	—	1	3	1½	1
	Serhiy Wasyczenko -	1	3	2	—	—	—	—	—	—
	Matwiy Tkacz - - -	1	—	2	—	—	1	3	1½	1
	Jan Chmielowski - -	—	—	—	—	—	3	—	—	—
	Tymosz Makarenko -	1	1	1	—	2	1	3	3	2
	Makar Konoplanenko -	1	2	—	—	—	1	3	1½	1
30	Syn Omelczychy - -	1	—	—	—	—	1	3	1½	1
	Danilicha Werszutycha	—	3	2	—	—	1	3	1½	1
	Ławryn Winnik - -	1	2	1	—	—	1	3	1½	1
	Stepan Puhacz - -	1	—	—	—	—	1	3	1½	1
	Jakow Wakało 1766 -	1	4	—	—	—	—	—	—	—
	Sytnyk Ihnat 1766 -	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Roman Bondar 1766 -	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Klim Siryk 1766 - -	1	2	—	—	—	—	—	—	—
38	Berezniak Hryć 1766 -	1	3	1	—	—	—	—	—	—
	In. summa efficit - -	32	65	42	2	23	45½	90	64½	41

Инвентарь Богуславскаго старостваа 1767 г., № 440, листъ 60.

Примѣчаніе. Инвентарь этотъ извлеченъ изъ общаго инвентаря Богуславскаго староства: во всѣхъ 33 селахъ, составлявшихъ это староство—повинности крестьянъ показаны въ такомъ-же размѣрѣ, какъ и въ приведенномъ инвентарѣ села Дешки.

63. Дарственная запись отъ дворянина Дунтына крестьянину села Бруслинова, Григорію Мельнику, на садъ, прудъ и поляну. 1767. Іюля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja siodmego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich woiewodstwa Bracławskiego, kadencii Swięto-Troieckiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście pracowity Josyp Hrycenko, mieszkaniec Bruslinowski, ten dokument, od wielmożnego Duntyna, pracowitemu Hryhorowi, mielnikowi bruślinowskiemu, ojcu stawaiącego, na sadek, i stawek, i polanę dany i służący, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych, ziemskich woiewodstwa Bracławskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Hryhory, mielnik *bruslinowski* ponieważ sobie polanę w lesie nad Zharem, poniżej Daszkowego lasu, wyczyścił y tam sadek zaszczepił, a teraz ta cała strona iest nadana do słobody Mierzyjowki, więc, w rekopensę tej polany i sadku tego, nadaie się wyż pomienionemu Hryhorowi sadek, stawek i polanę po zmarłym Szapowale, za które powinien zapłacić pogrzeb parochowi bruślinowskiemu złotych dwanaście; na co ten dokument podpisuie dnia szustego Iulii, tysiąc siedmset sześćdziesiąt siodmego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: II: Duntyn. Który, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie woiewodztwa Bracławskiego iest wpisany.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 282.

---

64. Инвентарь села Каленнаго съ показаніемъ въ немъ количества крестьянскихъ повинностей. 1768. Марта 18.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego osmego, miesiąca Martii osmnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego krolewskiey mości Żytomirzu, przedemną, Kazimierzem Trypolskim, miecznikiem ziemskim, burgrabią

przysięgłym, grodzkim generału woiewodstwa Kijowskiego, y xięgami nineyszemi, grodskiemi, kijowskiemi comparens personaliter urodzony imć pan Kaleński, ten inwentarz dobr wsi *Kalenney* przy podaniu wielmożnemu Mikołajowi Kaleńskiemu, regentowi generału kijowskiego, od wielmożnego Hańskiego, generała buławy polney, z podpisem ręki własney tegoż wielmożnego Hańskiego, zweryfikowany, ratione introcontentorum ad acta praesentia, castrensia, kyowiensia per oblatam podał, tenoris sequentis: Inwentraz dóbr wsi Kalenney przy podaniu wielmożnemu Mikołajowi Kaleńskiemu, regentowi generału kijowskiego, od wielmożnego imci pana Hańskiego, chorążego żytomirskiego, generała adjutanta B. P. W. K., na gruncie tychże dóbr weryfikowany, tysiąc siedmset sześćdziesiątego siodmego roku spisany.

Liczba.	Ciągła		Poddani ciągli.	Panszcz.		Podorozcz. złote.	Ralcowe tynfy.	Motki.	Kury.	Dziesięc. pszczel.	Oczkowe.	
	Konie.	Woły.		Dni letnie.	Dni zimowe						Złote.	Grosze.
1	2	6	Iwan Chalczuk - - - - - -	2	1	10	1	1	1	2	3	13
2	2	6	Prokop - - - - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
3	2	6	Michałko Tkacz - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
4	1	2	Zacharko Wesełykow - - -	2	1	10	1	1	1	—	3	17
5	2	6	Iwan Czarny - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	2	18
6	2	6	Pilip Onyszczuk - - - -	2	1	10	1	1	1	—	3	27
7	3	2	Fedko Palij - - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	2	5
8	2	4	Stepan Wesełykow zięć - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	26
9	3	2	Jusko Biłous - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
10	2	6	Iwan Tytor Biłousikow zięć -	2	1	10	1	1	1	—	—	13
11	2	6	Andryj Biłousiuk - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	16
12	2	6	Martyn Stary - - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
13	1	2	Andruszko Osadczy - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
14	2	6	Semen Kołomijec - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
15	—	2	Michajło Kuczer - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
16	1	2	Opanas - - - - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
17	1	—	Motra Winniczuczka - - - -	2	1	5	1	1	1	—	—	—
18	—	2	Hryhor - - - - - - - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—
			Poddani Piesi.									
19	—	—	Łucko Osadczego zięć - - -	2	1	10	1	1	1	—	—	—

20	—	—	Hawryło Szwiec - - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
21	—	—	Klim Pastuch - - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
22	—	—	Hryćko Tkacz - - - - - -	2	1	3	1	1	1	—	—	—
23	—	—	Petro Łysy asawuła - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			Szlachta.									
	—	—	Pan Jan Łozicki - - - - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	Pan Leon Biłaczewski - - -	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				44	22	194	22	22	22	2	18	5

	Złote.	Grosze.
Werifikacya intraty z teyże wsi Kalenney: Pańszczyzny od poddanych dwudziestu dwoch, na rok wynosi dni tysiąc siedmset sześćdziesiąt; dzień każdy rachuiąc po groszy sześć, efficit - - - - - - - - - - - - - - - - - -	352	—
Podorożczyzny od tychże poddanych - - - efficit	187	—
Ralcowego tynf et groszy 9 - - - - - - efficit	28	18
Motków dwadzieścia dwa, rachując 1 motek po groszy dziesięć - - - - - - - - - - - - - - - efficit	7	10
Za kur dwadzieścia dwoje, kurę rachując po groszy sześć - - - - - - - - - - - - - - - - efficit	4	12
Dziesięciny pszczelney pni dwa, pień ieden 8 rachuiąc	16	—
Oczkowego u tychże poddanych za pni czterdzieście dwa, od pnia po groszy 13 rachując- - - - - - efficit	18	5
Aręndy karczemney w tejże wsi Kalenney - - - -	450	—
Summa totalnej intraty efficit - - - - - - - - - - -	1063	15

Powinnosci poddanych: Każdy poddany zosobna od świętego Jerzego ruskiego do świętego Michała ruskiego po dni dwa, to iest a die quarta Maji ad diem decimam nonam Nowembris, a od świętego Michała przez zimę do świętego Jerzego po dniu iednym pańszczyzny odbywać powinien. Zaorki, oborki, zażynki, obżynki, zakoski, obkoski y tłuk dwie suchych gratis się puszczają; szarwarków dwanaście w roku na reperacyą dworu y grobel odrabiać maią. Strożę dzienną y nocną we dworze ciż poddani odbywać powinni; dziesięcinę pszczelną—dziesiąty pień, lub zło-

tych ośm polskich każdy poddany, maiący pasiekę, dawać, a jeżeliby dziesięcin pniów nie znaydowało się lub od dziesięciu zostawało, tedy oczkowego po groszy trzynaście dawać powinien. Ralcowego po tynfowi y kurze iedney dawać. tudziesz po motku iednym prząść z przędziwa wielmożnego possessora ciż poddani powinni. Ciż poddani podwodę odbywać lub po złotych polskch dziesięć parowy, a pojedynkowy po złotych polskich pięć, a piesi po złotych trzy, lub przy podwodzie wielmożnego possessora chodzić, płacić powinni. W dni postne wolne łowienie ryb w stawie wielmożnemu possessorowi pozwala się. Spust zaś tego stawu na wielmożnego dziedzica excypuie się. Pasieka cerkiewna, żadnym przed tym niepodległa podatkom, ta do dyspozycyi wielmożnego dziedzica należeć będzie. Laski, zapusty, do tey wsi należące, wielmożnemu possessorowi są puszczone. Ciż poddani, tak ciągli, iako y piesi, zwyczaiem dawnym jagły z prosa dworskiego, podług proby dworskiey, opychać powinni. Panów: Iana Łozickiego y Leona Biłaczewskiego od czynszu uwalnia się, tylko na usłudze y dla doyżenia lasu y zarośli wielmożnemu possessorowi podaie się. Pasieczyska stare, w lasku Kaleńskim będące, wielmożny dziedzic na siebie excypuie. Opisanie dworu: Dworek na ostrowku, w koło starym częstokołem ogrodzony, budynek z drzewa ciesanego, to iest izba z alkierzem, w którey piec kaflowy, biały y przy nim kominek; okien w izbie z szkła prostego, w drzewo oprawnych, w jednym szybka wybita, dwie w alkierzu; okno iedno takieyże roboty; w tym oknie szybek trzech nie dostaie. Drzwi dwoie iedne do izby z sieni, drugie z częstokołu, słomą z gliną przeplatane. W tey izbie kominek y drzwi na zatyłek, lipowe, z zasuwką drewnianą. Także iedno okno i w izbie y w alkierzu drzwi z deszczek lipowych ciesianych Z drugiey strony piekarnia, w którey piec gospodarski; okien dwie z szybek okrągłych; sciel z deszczek dębowych; drzwi na biegunie; sień, z którey komora prosta z dylów, oblepione gliną, ściel z częstokołu dębowego; drzwi na biegunie z zaszczepko żelazną. Do sieni drzwi z deszczek lipowych na biegunie. Ten dworek słomą pokryty. Szpiklerz z dylów lipowych, w którym spiklerzu sąsieków cztery, bez ścieli, słomą pokryty. Obora chrustem starym ogrodzona, bez żadnego pokrycia, w tey oborze sak dwie, chlewów cztéry, częścią chrostem, częścią częstokołem ogrodzone. W iednym chlewie żłob, te chliwy mieyscami słomo pokryte. Loszek rznięty, do którego drzwi dwie dębowych. Gumno, z iedney strony ogrodzone częstokołem, a trzy części chrustem, do którego gumna drzwi z deszczek dębowych dwoie: iedne z przyjazdu, drugie na tył, zrąb z dylów, mieyscami dyle powyjmo-

wane. Te gumno słomą pokryte. Staynia, częstokołem ogrodzona, stara, słomo miejscami pokryta, w ktorey żłobów dwa dębowych; drzwi z deszczek dębowych. Ogrod, ogrodzony chrustem z iedney strony y wałem wysypany. Winnica chrustem opleciona i gliną oblepiona, piecki obalone, trzciną pokryta, przy której socha y koryto, sama mocno zdezolowana. Izba y chałupa, z drzewa robiona, do szynku arędarzowi podana, w której piec z kaflów białych i kominek z piecem do pieczywa chleba; naprzeciwko piec gospodarski, okna powybijane; drzwi do izby iedne lipowe na biegunie, w sieniach drzwi dębowe, y w chałupie takież; słomo nakryta. Przy której karczmie szpichlerz, z drzewa rąbiony, bez ścieli. Drzwi na biegunie, z zasowką, słomo nakryty. Młyn, z drzewa rąbiony, słomo nakryty, o iednym kamieniu, do którego drzwi dębowe, z zasowką.—Zasiewy iak ozime, tak i wieśniane, iakowe przeszłemu possessorowi były podane, takoweż wielmożny præsentaneus possessor w całości odebrać iest obligowany. Datum ut supra. U tego inwentarza, per oblatam podanego, podpis ręki własney W. Hańskiego, wsi Kalenney dziedzica, temi wyrażoney słowy: Zacharyasz Hański mp. Który inwentarz, per oblatam podany, za podaniem y prożbą wyż wyrażoney, podawaiącey osoby, a za moim, urzędowym, przyięciem, słowo w słowo, iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych, grodskich, kijowskich, iest ingrossowany.

Книга гродская, кіевская, записовая и поточная, № *79*, *годъ 1768*, *листъ 377*.

---

65. Духовное завѣщаніе богуславскаго мѣщанина, Іоанна Крывоконя, которымъ онъ отказываетъ сыну своему, Степану, домъ и садъ въ Богуславѣ, прудъ на урочищѣ Веремiевкѣ и садъ въ лѣсу. 1769. Февраля 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szustego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego krolewskiey mości Bohusławia, osobiście stanowszy sławetny Stefan Krywokoń, ten testament ostatniey woli od niegdy sławetnego Ioana Kry-

wokońa, oyca swego, z rosporządzeniem majątku y gruntu swego na sukcessorów swoich, przed śmiercią nastąpiony, podpisami rąk tak tegoż niegdy świętey pamięci Ioana Krywokońa krzyżykiem, jako też kapłana y diaka w przytomności ludzi zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z przyszytym arkuszem papieru srebnogroszowego, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowey: Wo ymia Otca y Syna y Światoho Ducha amyn. Ia, rab Bożyj, Joan Krywokoń, buduczy posiszczenyj od Boha choroboju y wydiaczy sebe błyżcze k smerty aniż i k żywotu, rosporażaju, ieszcze pry zupełnom rozumi swoiem, ditej swoich, aby po smerty moiey turbacyi ne było. Stefanowi, synowi swoiomu naymenszomu, odkazuju chatu na dworyszczy yz sadkom, a w misti—prosto Haraskowoho sadka, także stawok w Weremijewci wyżcze Rymarowoho Sawczynoho, po połowyni y z Iwanom, synom moim seredulszym; tamże w lisi na hori sadok, kray Hryćkowoho sadka—Stefanowi, synowi swojemu naymenszomu, odkazuju; za kotoryi to grunta powynen syn moy Stefan po smerty mojey, pochoronywsze, nadleżaszczeje za duszu moju upłatyty, aby po smerty mojey ne turbowano starszych moich synow, y starszyi syny moi aby ne ynteresowałysia do moich własnych gruntów; a aszczeby z Hryćkom ne mohł pomerkowatysia iz sadu, to Hryćko powynen naymeńszomu bratowi swojemu, Stefanowi, upłatyty ciny rubley sześt. Kotoryi sey moy testament po smerty moiey aby neważyłsia nichto kasowaty y z kotorym maju na skorom pryszestwyi, pred nelicemirnym Sudyieju predstaty y klatwu pokładaju anaftemoju, amyn +. U tego testamentu podpisy rąk takowe: Iwan Krywokoń, żytel *Bohuslawski*. Sey testament pysano misiacia Fewruaryia dwadciat druhoho dnia, roku tysiacza simsot szistdesiat dewiatoho; pysan sey testament pry mni, jereju, Ioanu Iarodionu, prezwytoru Świato-Pokrowskomu y pry ludech zacnych: Herasymu Tkaczenku Bohusławskomu; Semenu Maychwalu, Ihnatu Maychwalu y Jakowu Matwijenku y proczych, na tot czas buduczych, ludech. Pysał sey testament Fteodor Stupka, diak Pokrowski; i to rukoju moieju własnoju kładu znak kresta swiatoho. Ktory to testament, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791; № 3529; листъ 148.

---

66. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Залетичевки, Еленею Паськовою и сыномъ ея, Прокопомъ, летичевскимъ мѣщанамъ: Петру и Ѳомѣ Яцыленкамъ, на хуторъ, лежащій въ лѣсу Подлипномъ. 1770. Февраля 12.

Die 30 Decembris, 1792.

Przed urzędem magistratu miasta jego królewskiej mości Łatyczowa stanąwszy osobiście niżéj podpisany, ofiarujący swe własne dzieło, aktów teraźniejszych tyczące się, w następujący sposób: Między pracowitemi: Heleną Paskową, wdową, Prokopem, rzeczonéj Paszkowéj synem, mieszkającemi we wsi *Zaletyczowce* z jednéj, a sławetnymi: Piotrem i Tomaszem Jacylenkami, obywatelami latyczowskiemi, między sobą braćmi rodzonemi, z drugiej strony, stanęła, za wiadomością zwierzchności zamkowéj, na urzędzie naszym, miejskim, latyczowskim dobrowolnie, a w niczem nigdy nieodmienna ugoda, w ten niżéj opisany sposób: Iż wyżéj pomieniona Helena, primo voto Paskowa, pozostawszy po mężu drugim, Janie Harbarenku, wdową, nie mając w swojem sieroctwie zniskąd wsparcia, ani do pożycia sposobu, a mając z męża pierwszego, rzeczonego Chryma Paska, syna zrodzonego, wyżéj wyrażonego Prokopa, z onegoż nie doznając w swéj starości podpory, z tymże, jako prawdziwym i oczewistym sukcessorem, dla jakiegoś kolwiek ratowania i wyżywienia się, chętnie i dobrowolnie, wiecznem prawem i wiecznemi czasy puszczają, ustępują i przedają, jako sobie zdawna pokrewnionym, wyżéj wyrażonym: Piotrowi i Tomaszowi Jacylenkom, świętéj pamięci Klima Paska, a rzeczonéj Heleny wdowy męża, siestrzeńcom, zdawien dawna własny i przyzwoity futor w lesie, *Podlipne* zwanym, nad szlakiem starym Barskim stojący, do futoru Tomasza Jacelenka przypierający, między futorami jmć pana Kotowicza i Sazinowemi stojący, do tegoż zdawna należącemi i przyległemi dwiema sianożęciami, czyli podpasieczami, jedną w prawéj ręce nad szlakiem, do Baru idącym, drugą zaś nad rzeką, ściekającą z krynicy, w pośrodku sadu futoru tegoż wyrobionymi, do grobli rzeczonego tegoż Paska, starą posieczą, linią w górę naprzeciw słońca wschodu tegoż letniego (się) stojącą, kończącą się, tudzież sadem ogrodzonym z sianożęciami, zdawna zaszczepionym, za summę umowioną, złotych polskich sto dwadzieścia. Do tego futoru, jako dobrowolnie przedanego, ani spomniona Helena, wdowa, z synami, ani nawet sukcessorowie ich, napotem i w wieczne czasy, prawa, ani najmniéjszéj pretensyi mieć nie powinni; a to już odtąd, należące do Jacelenków, o

futor prawo, od urzędu naszego miejskiego wypisane, jako nieumiejętni pisma, z uproszonemi dla siebie przyjaciołami, podpisujemy znakiem krzyża świetego. Działo się na urzędzie Latyczowskim, 12 Lutego, 1770 roku. Helena Klemicha, wdowa, znak krzyża świętego +, Prokop syn jéj +, Urzędnicy: Siemion Kureczka, m. p. Juśko, burmistrz miasta Latyczowa +, Hryćko, przysiężny miejski latyczowski +. Po którem od magistratu podpisaniu, urząd dworski, starościński, approbuje w te słowa: Prawo, od Klimichy i sukcessorów jéj męża, Piotrowi i Tomaszowi Jacelenkom, mieszczanom latyczowskim służące i ich sukcessorom, wiecznemi czasy, podług wyżéj opisania, approbuję i ręką moją własną podpisuję. Datum w Latyczowie, dnia 12 Februaryi, 1770 roku. Te. Antoni Jędrzejoski, gubernator starostwa Letyczowskiego, ręką własną podpisał; do téjże tranzakcyi pieczęć zwykła, miejska, magistratowa, na opłatku jest przyciśniona. Po któréj approbacyi starościńskiéj, w grodzie latyczowskim tegoż samego dokumentu nastąpiła oblata w następującéj treści: Latyczow. Sabatho post dominicam Cantate, videlicet die 28 mensis Mayi, juxta actum feriæ 5-tæ Magnæ positionis judiciariæ actorum terrestrium districtus præsentis, anno Domini 1791 intracontenti contractus resignationis ad acta judicii præsentis, in papyro tesauri regni grossorum argenteorum binorum signati, suscepta oblatio. Suscipi Potemski m. pr. Po którem oblatowaniu w aktach ziemskich, latyczowskich, tenże sam ofiarujący i w akta swoje, miejskie, latyczowskie umieszczający, też same transakcye, za ważne i nie wzruszone na zawsze mieć chcąc, magistratowi swemu prezentował i do oblaty podał, którą oblatę, za konsensem tegoż magistratu, przyjąłem i w akta miejskie, jak jest oczewiście słowo w słowo, zaingrosowałem. Zaświadczam pisarz magistratu miasta jego krolewskiey mości Latyczowa przysięgły, Jan Bądzkowski m. pr. Præsentibus attestatur. Łukasz Podwysocki +, Lewko Traczuk +, Szymon Greszeha +, Jan Trubłajewicz +, Bazyli Czernega +, Iwan Hryniow +, Andrzéj Mytluk +, Jakow Iwaniszyn +, Teodor Grozdynia +, Jacko Lipowy +, Iwan Dżura +, Szymon Syscuruka +, Leonty Motienko +, Andrey Szerokostupenko +, Tadeusz Hrzyniewski. Gabryel Orzeł, Данило Скокунъ, Borgjasz Chacewski, ławnik.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 29.

---

67. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Федоромъ и Анною Зарцкими, мѣщанамъ: Ивану и Софіи Яндецкимъ. 1770. Февраля 27.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego, dnia 27 Februarii.

Stanowszy oczewiście za wiadomością zwierzchności zamkowéj sławetni: Teodor i Anna Zarcy, małżąkowie, jaśnie, jawnie i dobrowolnie, bez żadnego przymusu gwałtownego ani podejścia, ale z dobréj swojej woli przyznali: iż futor, nazwany *Strachy*, mając nabyty od Fedora Zieńki, który mu był nadany od świętej pamięci I. O. pana i dobrodzieja naszego w roku 1757, dnia 31 Października, w Połonnym, na dniu zaś dzisiejszym na wieczne a nigdy nieodzowne czasy, tym samym prawem, jakim sami trzymali, sławetnemu Janowi i Zofii Jandeckim, kónsztu szewskiego, za summę złotych polskich 200 przedali i ustąpili, nic nie wyłonczając, ani excypując sami na siebie, ani sukcessorów swoich, ale ze wszelką cyrkumferencią, jako się w sobie zdawna ma. Wolni tedy Jan i Zofija Jandeccy, małżąkowie, tak sami, jako i sukcessorowie ich, tym futorem, jako swoim własnym, rządzić i dysponować podług upodobania swego, zachowując wszystkie powinności do skarbu pańskiego, według wyrażenia w prawie od świętej pamięci I. O. pana danym, które prawo i inne wszystkie dokumenta, na tenże futor służące, oddaje wyż wspomnionym Jandeckim, do których podpisują się dla zupełniejszego waloru rękoma swojemi, przy położeniu krzyżyków świętych, Teodor Zarcki +, Anna, małżonka jego +.

Книга магистратская города Бара, годъ 1761—1785, № 4572, листъ 98.

---

68. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Романомъ и Маріею Науменками, мѣщанамъ: Василію и Настасіи Левченкамъ на хуторъ, называемый Красники 1770 Апрѣля 1.

Roku 1770, die 1 Aprilis

Stanąwszy oczewiście, za wiadomością zwierzchności zamkowéj, sławetni Roman i Maryja-Anna Naumenki, małżąnkowie, ustnie, jawnie, do-

browolnie, bez żadnego przymusu gwałtownego ani podejścia, ale z dobrej swojéj woli, przyznali: Iż futor, nazwany *Krasniki*, mając nabyty od Romana Naumenka, ktory mu był nadany od świętéj pamięci I. O. X. pana i dobrodzieja naszego, w roku tysiącznym siedmsetnym trzydziestym pierwszym, dnia 1 Junii, na dniu dzisiejszym na wieczne a nigdy nieodzowne czasy tem samem prawem, jakiem sami trzymali, sławetnemu Lewczenkowi Wasylowi i małżonce jego, Nastasyi, za summę złotych polskich sześćdziesiąt i cztery, przedali i ustąpili, nic nie wyłączając ani exceptując sami na siebie, ani sukcessorów swoich, ale ze wszystkiem circumferencyi, jako się w sobie zdawna ma. Wolni tedy Wasyl i Nastazya, małżąkowie, tak sami, jako i sukcessorowie ich, jako swoim własnym futorem rządzić i dysponować podług upodobania swego, zachowując wszystkie powinności do skarbu *Barskiego*, według założenia w prawie, od świętéj pamięci I. O. pana danym, rzetelném prawem, i inne dokumenta, na tenże futór służące, oddaję wszystkie wyż wspomnionemu Wasylowi Lewczenkowi, do których podpisujemy się dla zupełniejszego waloru rękoma naszemi własnemi, przy położeniu krzyża świętego; Roman Naumenko +, Marianna Naumenkowa +.

Книга магистрацкая города Бара, годъ 1761—1785, № 4572, листъ 99.

---

69. Дарственная запись отъ Николая Кобылки, крестьянина села Винницкихъ Хуторовъ, племянницѣ его, Татьянѣ, и ея мужу, Максиму Гарасименку, на усадьбу и садъ. 1771. Августа 11.

Dnia 11 miesiąca augusti, 1771 roku.

Przy nas, urzędzie miejskim winnickim, roboczy Mikoła Kobyłka, obywatel *Futorów Winnickich*, ustąpił sadu z chałupą swoją, wszystkiemi, do niej należącemi, przyległościami, jako to: sadami, grontami, chlewami, płotami, ogrodami y innemi adtynencyami, którą to chałupę y sad, leżącą pomiędzy Martynem Kowalenkiem y Markiem Ręczenkiem, obywatełami futorzańskiemi, wyż wyrażony Mikoła Kobyłka dobrowolnie,

widząc starość swoją, nie mogąc więcej gospodarować, wiecznemi czasy darował, zapisał, wyrok od wszystkiego uczynił, nie zostawując dla siebie napotym żadnej pretensyi, ani jakiego innego successora nie znajdując, ani uznając, ale tylko samę dziedziczkę gruntu, chałupy y sadu, Tetyane, siostrzenicę swoją, wraz z Maxymem Harasymenkiem, mężem jej, uznawszy, wiecznie darem darowawszy, uznał naturalną dziedziczką y possesorką sadu y chałupy tej, innych zaś succesorów lub pretendentów gruntu tego, mieliby sie jaki odezwać, z gróntu wydziedziczył, oddalił y nie uznał. Tenże zaś Mikoła Kobyłka ostrzega sobie y waruje u Tetyany, siostrzenicy, y u Maxyma, męża jej, aby ciż pomienionego Mykołę do śmierci jego uczciwie chowali, żywili, karmili y okrywali, opierali, po śmierci uczciwie pogrzebli y o duszy jego pamiętali; co obydwie strony ziścić y dotrzymać deklarują y podpisują. Sawka Kłodczenko, jako assystent ✝. Maxym Harasymenko, jako gruntu tego dziedzic ✝.—Notandum, że za wyżej wyrażony sadek dał Maxym Harasymenko Andrejowi Łysenionowemu zięciowi talerów dwa przy: Michajłu Łapie, Daniłowi Mironenkowi y Sawce Kledczenku.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 24 на оборотѣ.

---

70. Продажная запись, выданная черкасскою экономіею козаку Дмитрію Прихненку на лугъ и лѣсъ, лежащіе на урочищѣ „Борекъ" въ селѣ Цесарской Слободѣ. 1771 Сентября 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Decembris dwudziestego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Jozefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście postanowiłszy się urodzony Franciszek Tchorzewski, ten dokument, moc prawa w sobie zawierający, na łąkę y lasek, nazywające się *Borek*, pracowitemu Dmytrowi Prichnenkowi od wielmożnego Pęczelskiego temuż dany, na papierze ordynaryjnym napisany, podpisem tegoż przy pieczęci, na opłatku wyciśnionej, zatwierdzony, z przyłączonym arkuszem stęplowanego papie-

ru, do akt niniejszych, ziemskich powiatu Czerkaskiego, sposobem oblaty podał, temi wyrazy: Ponieważ Dmytro Prichnenko, kozak z *Cesarskiej-Słobody*, zapust w tejże wsi, przezywający się *Borek*, po zbiegłym Fèdorze Dubynie, ciągnący się za łąką, przy tymże zapuście będącą, od krynicy, przezwanej *Cesarska*, do zapustu Tymosza Kikłenka y łąki Pawła Jałowenka, kupił w skarbie, przeto, tak do pomienionego zapustu, jako też łąki, przy nim będącej, prócz niego niema nikt inny jakimkolwiek pretextem interesować się. I na to ten dokument dawszy, ręką moją stwierdzam y podpisuję. Datum w zamku Czerkaskim, dnia osmego Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego roku. Za ten Borek dał Prichnenko do skarbu rubli szesnaście. Alexander Pęczelski (L. S.) H. X. Sanguszko M. P. (L. S.). Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisany.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 214 на оборотѣ.

---

71. Дарственная запись отъ дворянина Игнатія Моравскаго Деміяну, войту села Зарубинецъ, на потомственное владѣніе хуторомъ Присевымъ. 1772. Февраля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwca dwudziestego piątego dnia, veteris styli.

W roki sądowe, ziemskie wojewodztwa Bracławskiego, kadencyi Święto-trojeckiéj podług starego stylu i rezolucyi, od zwierzchności krajowéj wskazanéj, przypadłe, stawiąc się osobiście urodzony Mateusz Ogonowski, te prawo na futor, *Przysiew* zwany, od jaśnie wielmożnego Ignacego Morawskiego H. M. W. W. X. L. pracowitemu Demianowi, wojtowi Zarubinieckiemu, dane, z opłatą papieru dziesięciokopijkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich, bracławskich, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Wiadomo czynię wszystkim dyspozytorom naszym, teraz i napotem będącym, iż, maiąc wzgląd na Demiana, wójta Zarubinieckiego, pracy, nadaję mu i sukcessorom onego futor, *Przysiew* zwany, z siano-

żęcią, do tego futoru należącą, i dla tego przykazuję, aby nikt teraz i napotém żadnéj mu przeszkody ani prepedycyi nie czynił; ale ma wolnie, spokojnie teraz sam, a potem sukcessorowie onego, tegoż samego futoru z sianożęciami zażywać, bronić i od wszelkiego spustoszenia zachowywać, y na to własną ręką moją podpisuję. Datum w Fedejówce. Anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo, die sexta Februaryi. U tego prawa podpis ręki, przy pieczęci rodowitéj, na laku czerwonym wyciśnionéj, takowy: Ignacy Morawski G. M. W. W. X. L. (L. S.). Które słowo w słowo do xiąg niniéjszych, ziemskich województwa Bracławskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1793, № 4790, листъ 109.

---

72. Подтвержденіе Таганецкою экономіею покупки пасѣки крестьяниномъ села Полствина, Михайломъ Пащенкомъ, у крестьянина Гаврила Головаченка и дарственная отъ той же экономіи Пащенку на урочище Шпаковское. 1772. Апрѣля 14.

Подтвержденіе предъидущаго акта владѣльцемъ Таганецкаго имѣнія, дворяниномъ Леонардомъ Свейковскимъ 1776. Февраля 13 и 1779, Ноября 5

Описаніе границъ и величины урочищъ: Головащины и Шпаковскаго, принадлежащихъ крестьянину Пащенку, составленное урядникомъ Таганецкой экономіи и добросовѣстными изъ крестьянъ. 1787. Апрѣля 16.

Подтвержденіе, выданное Михайлу Пащенку дворяниномъ Яворницкимъ на право владѣнія урочищами Головащина и Шпаковское. 1787. Апрѣля 17.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Januarii dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, stanowszy osobiście ułściwy Michajło Paszczenko, włościanin klucza Tahanieckiego, ze wsi *Polstwina* czyli *Rzawca Wielkiego*, te pra-

wo, sobie, stawającemu, na grunta: *Holowaszczyzna* i *Szpakowski*, z laskami, sianożęciami, pasieczyskiem i stawkiem, od urodzonego Trzaskowskiego, dyspozytora, w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugim, w Tahańczy wydane, w późniejszych latach przez wielmożnego Swiejkowskiego, dziedzica dóbr klucza Tahanieckiego, podwokrotnie approbowane, potym przez urodzonego Raciborskiego, kontraregestranta, z mocy instrumentu od wielmożnego Jawornickiego zlustrowane i opisane, podpisem ręki tegoż, tudzież ludzi gromadzkich zaświadczone, na ostatek ręką wielmożnego Jawornickiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, z twierdzone, na papierze prostym zpisane, do xiąg magistratu bohusławskiego w oblatę podal, w istocie takowej: Prawo, od imć pana Trzaskowskiego, dyspozycyą w Tahańczy mającego, Michałowi Paszczenkowi dane, a przez wielmożnego Leonarda Swiejkowskiego, na ten czas tych dóbr dziedzica, zatwierdzone w tym sposobie: Staneli przedemną: Hawryło Hołowaczenko, Michajło Paszczenko, żytele wsi Rżawca, opowiadając się przedemną, na tenczas dyspozycyą mającym w kluczu Tahanieckim, w dobrach dziedzicznych wielmożnego Leonarda Marcina Swiejkowskiego, sędziego ziemskiego Bracławskiego, pana mego, w ten niżej opisany sposób: mając tenże Hawryło Hołowaczenko z dziada i pradziada swoją własną pasiekę, na kturą teraz przedemną żadnego prawa nie pokłada, tylko świadkami dowodzi, ludźmi staremi i wiary godnemi, jako to: Michajłem Tengonogiem, Kondratem Łysobrusenkiem, Iwanem Tytorem, żytelami Połstwińskiemi, że od lat więcej ośmdziesiąt ta pasieka bez przeszkody wolna do używania była pomienionym Hołowaczenkom, którą teraz, za moim pozwoleniem, kupuje u tegoż Michajło Paszczenko, z toż okolicznośeią grónta i sianożęci, jakie Hołowaczenki używali, do tego mający wzgląd na tegoż Michajła Pasczenka za jego wierne usługi w każdym interesie dla pana swego, a osobliwie tak podczas Hajdamaczyzny, jako i teraz, bez żadnego podeirzania w różnych interesach, tak przy transportach skarbowych, jako i w kupowaniu wołów dla skarbu nigdy niwczym nie podejrzanego, przeto temuż Michajłowi Paszczenkowi i sukcessorom jego przydaje do tei pasieki gruntu przy drodze, idącey z Połstwina do Worobijowki, około stawka, *Szpakowskie* zwany, który to Szpak poszedł za granice, za co pomieniony Michajło Paszczenko za ten grunt dał do skarbu pańskiego rubli pietnaście; i to prawo, oddając onemu na wyżej wyrażone pasiekę y grónt, do aprobaty pańskiej odsyłam, a sam się własną podpisuje ręką. Dnia czternastego Kwietnia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku, w Tahańczy. U tego

prawa podpis ręki takowy: Łukasz Trzaskowski. Approbata pierwsza i druga z podpisem ręki wielmożnego Swiejkowskiego w te słowa: Zapatrzywszy się na to prawo, od wielmożnego Trzaskowskiego dane, one podpisuję. Jednakże, gdy zjedzie imć pan ekonom do Tahańczy i gdy będzie w Rżawcu, widzieć będzie ten grónt, czyli nie będzie z przeszkodą dla całej gromady, albo czy nie będzie z uszczyrbkiem gruntu zbytecznym, na którym i drugi poddany mógł by osieść, da zatym swoje i niżej podpisze świadectwo. Datum w Nowosielicy, trzynastego Februarii. Tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego roku. L. M. Swiejkowski. S. Z. W. B. Ponieważ dotąd nie była tego gruntu rewizya, przeto ma ją czasu wolnego uczynić imć pan Mokrzycki, gubernator, i na tym samym dokumęcie opisać, a ja dopiero potym approbować będę, z tą jednak kondycyą, iż tylko samo pasieczysko z zwyczajnym podpasieczem do Michajła Pasczenka i dzieci jego należeć ma, z nie większą sianożęcią nad kopic pięndziesiąt, a to oprucz osobnego pomiaru, jaki tenże Pasczenko między innemi ludźmi gromadzkiemi mieć powinien. Co by zaś przy onym pasieczysku więcej sianożęci albo gruntu przez Michajła Paszczenka było dotąd używanym, to do równego między całą gromadę rozmiaru należeć powinno. Datum w Tahańczy die piątego Nowembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku L. M. Swiejkowski S. Z. W. B. Lustracya urodzonego Raciborskiego i podpis, tudzież podpisy gromadzkich ludzi w następującej istocie: Na fundamęcie instrumentu, danego mnie od wielmożnego imć pana Jawornickiego, wojskiego Sochaczewskiego, w tym sposobie, abym zjechał do wsi Połstwina, w kluczu Tahanieckim sytuowanej, i tam wszedł w poznanie gruntu, używanego przez Michajła Paszczenka, włościanina tejże wsi Połstwina, prawem mu nadanego od roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego, w czasie jeszcze dziedzictwa wielmożnego imć pana Leonarda Marcina Szwiejkowskiego, sędziego ziemskiego bracławskiego; gdzie zjechawszy do wsi Połstwina, wziołszy na swą stronę wojta Parchoma Dubenczenka, Iwana Antonenka i Tymosza Tonkonożenka, gromadzkich ludzi, dobrze osiadłych, ktorzy doskonale nawet mogliby i graniceklucza Tahanieckiego wyrazić, z temi więc osobami przybranemi kazałem się prowadzić Michajłowi Paszczenkowi na grónt ow, prawem swoim posiadający, który od siebie jest rozróżniony: jeden zwany Hołowaszczyzna, drugi zaś Szpakowski, od siebie odległe. A nasamprzód zaprowadzonym zostawszy na pierwsze miejsce, Hołowaszczyzna, obszedłem w około, będąc także w posrzodku, jak uważałem, tak ten grónt opisuję: 1-mo. Uroczysko, albo miejsce to, zwane Hołowaszczyz-

na, bo Michajło Paszczenko od Hołowaczenków nabył, jako ludzie świadczą, iż Hołowaczenki prawem swoim od lat dawnych przez sukcessyą od pradziadów i dziadów swych posiadali i utrzymywali; jest to przylasek, czterma jarami większemi podzielony i złamany, gatunek w nim drzewa taki zawiera się: dembów starych, nie rosłych, gałęzistych, krzywych, których nie więcej liczyć można w całym obchodzie, jednak znaydzie się do stu, zagęszczony zaś drzewkami młodemi, lipowemi, osikowemi, najwięcej leszczyną, w tym więc przylasku, albo moście, Hołowaszczyznie, tenże Michajło Pasczenko okazał swoją część własną, albo grónt czwartej części (jakoby co czwarty jar dzieli) opasany okopem za czasu swego starania, którego okopu koniec jeden i drugi przypiera do sianożęci, przydanej mu na podpasiecze, ta sianożenć jest to w dole wązkim między górami, od tego przylasku i gróntów włościańskich, Połstwińskich, inwentarskich poczyna się dolem, od brzozek młodych, suchim gróntem, około łokci sta; zaś około łokci dwóchset aż do drugiego końca okopu błotnista i bagnista konczy się, z umiarkowania ludzi, ze mną przytomnych, więcej siana zrobić dołem i brzegami nie można, jak kopic pięćdziesiąt, osądziliśmy; w srzodku będąc tej czwartej części jaru, albo na groncie, Michajło Paszczenko, z jednej strony swoim staraniem przysposobil sadek, w którym jabłonie, drzewka śliwowe i czeresznie, zaś w drugiej stronie zajął posiecz albo toczek na wystawienie pasieki, której jest wystawionej pni sto, a w przeszłym roku zapłacił za decyme pszczelną rubli dwadzieścia srebrnych, a florenis siedem valoris. Ten grónt przeszkód żadnych ani gromadzie Połstwińskiej, ani gromadzie Różowskiej nie czyni, zostaje jeszcze tegoż przylasku trzy części: jedna skotowy jar, druga część—dopiero myśli staranie czynić włościanin ze wsi także Połstwina, Konon Misiczenko, trzecia zaś część od drogi Worobijowskiej wakuje, sposobna jednak dla gospodarza. 2-do. Uroczysko albo też miejsce, nazwane Szpakowskie, także prawem mu wyż wyrażonym powtórzone, widzieliśmy—to jest miejsce błotniste, na stawek zajmujące się, dopiero niedawno znak uczyniony grobli, ktore błoto odgrobelki zajętej ciągnie się aż do łóz o łokci trzysta, do niwy parocha Połstwińskiego przypiera. Jeżeli ufunduje się grobelka, chyba tylko brzeg mały zostanie od drogi, idącej z Połstwina do Worobijowki, jeżeli by zaś w tej wązkości dłużej zostało, możnaby siana ukosić kopic pietnaście, albo zorać na dni pułtora. Takowy grónt, używany przez Michajła Pasczenka, zlustrowawszy i opisawszy z ludzmi, niżej podpisanemi, oddając podpisuję się—Działo się w Połstwinie, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego

roku, dnia szesnastego Kwietnia—Antoni Raciborski. Przytomni: wojt Parchom Dubenczenko +, Iwan Antonenko, gromadny +, Tymosz Tonkonożenko, gromadny +. Potwierdzenie i podpis wielmożnego Jawornickiego w następujące słowa: Ponieważ grónt, w używaniu Michajła Paszczénka, mieszkańca Połstwińskiego, zostający, przez imć pana Raciborskiego, kontraregestranta i ludzi gromadzkich widziany i objechany, żadnej wsi nie czyni pokrzywdzenia, przeto, utwierdzając chęć w Michale Paszczenku usług skarbowych pełnienia dalszych i dawniejsze nadgradzając, grónt pomieniony dla niego i potomków onegoż utwierdzam, z tym jednako ostrzeżeniem, aby podatek zwyczajny z pszczół do skarbu corocznie opłacał i w posieczach swoich drzew żadnych, do budowli sposobnych, bez szczególnych assygnacyi skarbowych, wycinać nie ważył się. Datum w Kaniowie, dnia siedmnastego Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku. Jawornicki. W. G. Które to prawa i approbaty, tudzież lustracya, słowo w słowo jak się w sobie mają, do xiąg magistratu bohusławskiego są zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531. Листъ 57.

---

73. Дарственная запись отъ имени старосты Петра Потоцкаго крестьянину села Берловки, Грыцьку Страпчуку, на садъ и пасѣку, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Калитыча. 1772. Апрѣля 26.

Подтвержденіе продажи Страпчукомъ тѣхъ-же угодій крестьянину Василію Стефанковичу. 1774. Іюня 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Maja trzydziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim wojewodztwa Bracławskiego, stawiąc się osobiście urodzony jegomość pan Aleksander Dabiża, J. P. B. W. U., te prawo, imieniem jaśnie wielmożnego Piotra Potockiego S. S., przez wielmożnego Czechowicza, na sadek i pasieczysko w lesie, Kaletycza zwanym, Hryćkowi Strapczukowi, we wsi Berłówce dane, i późniéj approbowane, dla zapisania do xiąg grodzkich, bracławskich, z przy-

łączeniem papieru imperatorskiego, dwudziestu kopiejkowego, w sposob oblaty podał, w tėj istocie: Z mocy mi od jaśnie wielmożnego jegomości pana Piotra Potockiego, starosty sniatyńskiego, dobrodzieja, dóbr klucza Berszadzkiego dziedzica, nadaję prawo Hryćkowi Strapczukowi na sadek i pasieczysko w lesie, *Kalitycza* nazwanym, do życia jego wraz z sukcessorami tegoż, we wsi *Berlówce*, należącėj do klucza Berszadzkiego, co, dla lepszėj wiary, ręką moją, przy wyciśnieniu zwyklėj pieczęci, podpisuję. Datum w zamku Berszadzkin, die vigesima sexta Aprylis, millesimo septingentesimo septuagesimo secundo anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionėj, w ten wyraz: P. Czechowicz, M. G. Z. W Poniżėj zaś przypisek w wyrazie takowym: A ponieważ ten sadek kupił Wasyl Stefankowicz, więc ma te prawo służyć jemu, które approbuję, dnia dwudziestego Junii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego roku, w Berszadzie. G. Stanecki, kommissarz W. Które, jak się w sobie ma, słowo w słowo, do xiąg niniéjszych, grodzkich, bracławskich jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая и поточная, годъ 1796, № 4752 (номеръ акта 703).

---

74. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ города Бара, Иваномъ Константиновскимъ, войту того-же города, Антону Скрешевскому, на хуторъ, садъ, сѣнокосъ и прудъ. 1772. Мая 26.

Roku 1772, dnia 26 Maja.

Działo się w urzędzie naszym, miejskim, *barskim*, majdeburskim: Iż stanowszy sławetnie urodzony Jan Konstantynowski, zeznał jaśnie, jawnie, bez żadnego przymuszenia, iż, mając futor, za danėm prawem od J. O. xięcia Antoniego Lubomirskiego, Olsztyńskiego, Kazimirskiego etc. starosty, ktory to futor z sadem, sianożęciami, stawkiem i z wszelkiemi do niego przynależytościami, stojący między sianożęciami: z jednéj strony Franka Kandzeckiego, z drugiéj strony imć pana Zakrzewskiego, przedaję wiecznemi czasy jegomości panu Antoniemu Skrzeszewskiemu, wójtowi teraźniejszemu, miejskiemu, do którego futoru tak ja, jako i z sukcessorów mo-

ich żadny prepedycyi czynić nie powinien, i owszem tem danym mojém prawem na futor, jegomości panu Antoniemu Skrzeszewskiemu, nie tylko jemu samemu. ale i sukcessorom jego używać pozwalam in tempus perpetuum; a tym dla lepszej wiary, przy niżéj na podpisie wyrażonych urzędu barskiego, znakiem krzyża świętego podpisuję się. Jan Konstantynowski +, Maciej Ciechoński, burmistrz +. Mikołaj Karpiński, przysiężny +. Maciej Tetluk, asessor +. Kazimierz Popłaski, asessor +.

Книга Барская, магистратская, годъ 1746 — 1785, № 4573. Листъ 45.

---

75. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами города Бара: Казиміромъ и Ягнишкою Поплавскими, мѣщанину Ивану Мыщедову на хуторъ. 1772 Іюля 6.

Roku 1772, dnia szostego Lipca.

Działo się przed urzędem i aktami, niniejszemi, miejskiemi, *barskiemi*, wójtem Maciejem Ciechońskim, burmistrzem, Mikołajem Karpińskim, przysiężnym, Maciejem Tetlukiem, asesorem. Stanąwszy osobiście sławetnie urodzony Kazimierz Popłaski z małżąką swoją, Jagnieszką, zeznali ciż małżąkowie, bez żadnego przymuszenia, jaśnie i jawnie, mając to zwyż wyrażeni małżąkowie, to jest Kazimierz, futor po żonie swojej Jagnieszce, spłodzonéj Daszczyszynéj córce, który sprzedali sławetnemu Iwanowi Myszołewemu, ze wszelkiemi do niego przyległościami, do niego należącemi, to jest: zaobeściową sianożęć od łoz, między którémi pień dębowy, od pasieczy zacząwszy, na dół do łoz w górę, do lasku, co leży lasek na Żytnikach, a od lasku Żytnickiego po drożkę Komarowiecką, koło którój drogi dębu wierzch ścięty, który to futor, jakom przedał za złotych 40 Iwanowi Myszołowemu wiecznemi czasy, tak jemu jako i sukcessorom jego, żadnéj ani ja, ani żona, ani sukcessorowie nasi, żadnéj prepedycyi czynić nie mamy; i na to się rękami podpisujemy naszymi własnymi. Kazimierz Popławski +. Jagnieszka Popłaska +. Antoni Skrzeszewski, wojt. Maciej Ciechoński, burmistrz. Mikołaj Karpiński, przysiężny. Maciéj Tetluk, assesor +.

Книга Барская, магистратская, годъ 1746 — 1785, № 4573. Листъ 45 на оборотъ.

---

76. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ села Яновки: Степану и Якову Брайкамъ, на прудъ, сѣнокосъ и садъ, лежащіе на урочищѣ «Братскій Байракъ». 1772. Іюля 18.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, szesnastego dnia.

W roki sądowe ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej, od dnia pietnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkasskiego, osobiście stawający wielmożny jego mość xiądz Bazylij Kowalewski, paroch wsi Racowego, te prawo, od J. O. xięcia Franciszka Xawerego Lubomirskiego poddanym Janowskim: Stefanowi i Jakowowi Brajkom, na grunt i staw dane, na ordynaryinym papierze napisane, i podpisem tegoż J. O. xięcia Lubomirskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z dopiskiem, dołączywszy arkusz papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, dla zapisania podał, w takowym sposobie: Franciszek Xawery na Wisznicu i Jarosławiu hrabia, na Dąbrowie, Dubnie, Równym, Stepaniu, Tuczynie, Alexandryi, Pobereżu, Smiłej, Pawołoczy, Żabotynie i innych, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic bracławski, swym i J. O. O. xiążąt ich mość, braci swoich, imieniem czyniący, xięstwa Rużyńskiego pan i dziedzic. Wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie iednak: ich mościom panom, quovis titulo w dobrach naszych Ukraińskich, osobliwie kluczu Żabotyńskim, mającym powierzone rządy, do wiadomości podaię: iż chcąc, ażeby dobra nasze w jak najlepszej sytuacyi zostawały, a poddani z gruntów pożytek odnosili, nadaję niniejszym prawem moim pracowitym: Stefanowi i Jakowowi, we wsi *Janowce,* stawek i przy końcu tegoż stawku sianożęć i sadek, *Bayraczek Braterski* zwany, do którego nikt interessować się nie ma i czynić przeszkody pod grzywnami na skarb; stawszczyzne pomienieni zwyż Stefan i Jakow płacić podług zwyczaiu powinni będą, od którego prawa importowali do skarbu rubli dwadzieścia; które to prawo, dla lepszej wiary i wagi, ręką własną, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, podpisuię. Datum w Kamionce, dnia ośmnastego Julii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego

anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Franciszek X. Lubomirski, W. R. G. L. *m. p.* (L. S.) Przypisek zaś iest w tych wyrazach—Podług tego prawa pozwalam Stefanowi i Jakowowi Braykom, poddanym Janowieckim, sianożęci na kosarzów trzydziestu. Datum w zamku Medwedowskim, dnia dziewiątego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego anno, na ten rok tylko, do dalszej woli i dyspozycii J. O pana dobrodzieja lub wielmożnego kommissarza (M P) Staniszewski *mp.* Które to prawo, co do słowa, do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych, Czehryńskich i Czerkaskich jest zapisanè.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799. № 3588. Листъ 40.

---

77. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Липянъ, Ивану Киселенку, на мельницу, прудъ и сѣнокосъ, лежащіе на рѣчкѣ Толмачѣ. 1772. Іюля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, mieśiąca Decembris pietnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawiąc się urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo od J. O. Xięcia jegomości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, na osobę Iwana Kisełenka dane, na stawek, przy tymże sianożęć y młyn, na rzece Tołmaczce sytuowanym, po zmarłym Mikołaju Osadczym z użytkami, prawem opisanemi, jemu i sukcessorom służące, na papierze ordynaryjnym spisane, podpisem utwierdzone, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowanego dwudziesto kopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wiszniczu y Jarosławiu hrabia, na Dąbrowie, Dubnie, Rownym, Stepaniu, Tuczynie, Alexandryi, Pobereżu, Smiły, Pawołoczy, Żabotynie y innych, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic bracławski, swym i J. O. O. xiążąt ichmościów, braci swoich, imeniem, czyniący, xięstwa Rużyńskiego pan i dziedzic, wia-

domo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie iednak ich mościom panom, pozwolone mającym rządy w dobrach ukraińskich, iż, dogadzając prożbom poddanych, a przeto chcąc mieć pomnożenie intrat y użytku poddanym z grontów, nadaję niniejsze prawo moje Iwanowi Kisełenkowi, poddanemu *Lipianskiemu*, na stawek, przy nim sianożęć y młyn *na rzece Tolmaczu*, po zmarłym Mikołaju, osadczym Lipiańskim, od którego stawszczyzne płacić do skarbu, y miarkę od młyna arendarzowi podług zwyczaju oddawać powinien będzie; a że dwóch synów małoletnich zostaje się po zmarłym Mikołaju, więc dwie części profitu z pomienionego stawu y młyna na dwoch synów Mikołaja iść powinno, a trzeci na Iwana, jako też dwie części od prawa (za które dał rubli dwanaście) ciż synowie przywrocić powinni będą; które prawo, dla lepszej wiary y wagi, ręką własną, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, podpisuję. Datum w Turyi, dnia dwudziestego dziewiątego Julii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku. F. Xawery Lubomirski (L. S) Poniżej przypisek: Vidi dnia piątego Octobris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku. J. Łopacki lustrator. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest wpisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уъзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36.

---

78. Дарственная запись отъ дворянки Чечелевой, крестьянину Максиму Ольховому на прудъ, лежащій въ селѣ Мытлинцахъ. 1772. Ноября 15.

Działo sie w jego imperatorskiej mości mieście Hajsynie, pod panowaniem najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, imperatora całéj Rossyi, i procza, i procza. Dnia 5 Decembra, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniéjszych radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy szlachetny Stefan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze dwudziestokopiejkowym do oblaty podał, w tėj istocie. Wiadomo czynię, komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie imć panu gubernatorowi hajsyńskiemu, całemu pospolstwu, mieszkającemu w osiadłości wsi

Mytlincach, ponieważ z dowodu i przeświadczenia od lat dawniéjszych, z indygacyi gromadnych ludzi, pokazało się, jako starożytnego, na imie Maxym, przezwiskiem Olchowego, poddanego Mytlinieckiego, do gruntu i mieszkania tegoż Olchowego należał stawek na rzece, przezwiskiem Macocha, niżéj gliniscza białego, powyżéj stawku Wasyla Nazarenka, a poniżéj jegomości pana Felsztyńskiego z brzegami, z obydwoch stron do tegoż stawku należącemi. A tak mając wzgląd na tegoż, za przychilność i wierność jego od dawnych lat, teraz onemu nadaję, oraz i sukcessorom jego wiecznemi czasy ten stawek wyżéj wyrażony do należytego gospodarstwa, do zajęcia i zarybienia, ku pożytkowi własnemu jego, bez żadnéj przeszkody od nikogo z poddaństwa tamejszego, jako też i od zwierzchności zamku Hajsyńskiego, za któren to stawek mnie do rąk tenże Maxym Olchowy zupełną satysfakcią uczynił i na to te prawo, odemnie nadane, aby każdemu wiadomo było, i akceptowane od sukcessorów moich, ku większéj pewności, przy zwykłéj pieczęci ręką moją własną podpisuję się. Działo się w Kustowcach, dnia 15 Listopada, 1772 roku. A. Czeczelowa. U tego prawa pieczęć na laku czerwonym wybita. Na drugiéj stronie napisano w taki sposób na tem prawie: roku 1778, dnia 30 Sierpnia prawo te, od matki mojéj nadane Maxymowi Olchowemu w roku 1772, teraz, przy zwykłéj pieczęci ze wszystkiemi wyż wyrażonemi, przy pieczęci approbuję. Dan w zamku Hajsyńskim. M. Sudymontowicz-Czeczel. Pieczęć wyciśniona na laku czerwonym. Na tymże extrakcie, poniżéj (napis), ruskim charakterem tenoru takowego: My, swoją wolą i nieprzymuszenie, odstępujem stawek, nadany prawem mnie od wielmożnego Czeczela, starosty hajsyńskiego, i przedaję miejskiemu głowie za rubli 13 i kop. 70, do którego prawa, ni ja, ni téż żona moja, nikt z sukcessorów moich, ni jakiéj nie będzie miał pretensyi; na co swoją ręką podpisał się dnia 14 Juli, 1706 roku, Tymko Maxymenko i Oxenty Maxymenko.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791 — 1799, № 5224. Листъ 35.

---

79. Дарственная запись отъ графа Ивана-Николая-Ксаверія Ходкевича, чернобыльскому мѣщанину, Іосифу Медведенку, на усадьбу въ Чернобылѣ и на сѣнокосъ на урочищѣ «Перевисѣ». 1772. Декабря 9.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia dwudziestego osmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiey mości Owruczu, przedemną, Andrzejem G...skim, W. S. V. R. G. O. y xięgami grodskimi, niniejszemi, owruckiemi, stawaiąc osobiście sławetny Olexij Babenko, te prawo na plac y pokos, od jaśnie wielmożnego hrabi Chodkiewicza, starosty żmudzkiego, Józefowi Medwedenkowi nadane, podpisem tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, stwierdzone, z przyłączonym arkuszem srebrno-groszowym, do xiąg grodzkich, owruckich w oblatę podał, w sposób takowy: Jan Mikołai Xawery na Tarcu, Petrykowie, Czarnobylu y Dorohostajach hrabia Chodkiewicz, generalny xięstwa Żmudzkiego starosta, pułkownik kawalerii wojsk wielkiego xięstwa Litewskiego, orderu świętego Stanisława kawaler. Czynie wiadomo tym listem, prawem, komu o nim w czas przyszły przyjdzie wiedzić, mianowicie dóbr moich hrabskich, Czarnobylskich, dyspozytorom donosząc do wiadomości, iż, respektując na poddanego mojego, Józefa Medwedeńka, mieszczanina *Czarnobylskiego*, plac po Stanisławie Toporskim, teściu onego, z pokosem zarosłym w *Perewisie* nad *Mertwico*, idąc do Ładyżyc po prawey ręce będącym, do wyrobienia temuż Jozefowi, mieszczaninowi, wiecznemi nadaję czasamy, z tą kondycią, ażeby już onemu nigdy nie był odbierany; pomieniony zaś Medwedenko ma czynsz zwykły do skarbu mojego wypłacać, wolnym będąc od wszelkich skarbowych y gromadzkich powinności, jako to: stacyi żołnierskiey, szarwarków, warty miejskiey, podwód y wszelkich innych posług. Na dowod czego, takowe prawo ręką własną, przy zwykłey pieczęci przy wyciśnieniu podpisuję: Datum dnia dziewiątego Decembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego roku, w zamku Czarnobylskim. U tego prawa podpis takowy: Jan Chodkiewicz (L. S). Ktore to prawo, słowo w słowo do xiąg grodzkich, owruckich iest zapisane.

Книга Овруцкая, гродская, земская, записовая, годъ 1792, № 3304. Листъ 82 на оборотъ.

---

80. Инвентарь селъ Дроздова и Горбова, заключающій въ себѣ подробное исчисленіе повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1773. Іюня 24.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Julii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przedemną, Tomaszem Felińskim, namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, łuckiemi comparens personaliter urodzony imć pan Woyciech Ghmielowski, dla zapisania do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich ten inwentarz dóbr wśiów Drozdowa y Horbowa, na gruncie przy gromadach spisany y zweryfikowany, z opisaniem dworów i powinności poddanych, ratione introcontentorum, per oblatam podał, prosząc mię, urzędu, o przyięcie onego y do akt wpisanie; a tak ia, urząd, annuendo affectationi iego mości podawaiącego, ad acticandum pomieniony inwentarz przyimuiąc, czytałem, de tenore tali: Inwentarz wsiów *Drozdowa* y *Horbowa*, na gruncie przy gromadach spisany y zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno. Opisanie dworu Drozdowskiego: z przyiazdu do dworu od cerkwi wrota podwóyne, na biegunach, wielkie, na boku z furtką małą także na biegunach, bez żadnego zamku oboie; przy tych wrotach poprawey ręce staynia z drzewa sosnowego zabudowana w słupy, słomą poszyta, drzwi wielkie pojedyncze na biegunach z zamkiem drewnianym, z gruntu potrzebujące reperacyi, po lewey ręce wozownia z drzewa takiegoż iak y staynia zabudowania, także w słupy z wrotami iednemi na biegunach poiedynkowemi z zamkiem drewnianym, potrzebująca rownież jak y staynia poszycia y reperacyi; przy tey wozowni na boku staienka druga, mała, pod iednym nakryciem z wozownią, z drzwiami małemi na biegunach y zamkiem drewnianym. Na środku dziedzińca dwor, do którego wchodząc, ganek na czterech słupach z cillą (sic), drzwi do sieni małe na zawiasach żelaznych z klamką żelazną, i zawiartką drewnianą, sieni wielkie, z których na prawą rękę idąc, drzwi do pokoiu pierwszego na zawiasach z klamką tylko iedną żelazną bez zamku żadnego, w którym pokoiu piec kaflowy, zielony, stary y kominek, okien trzy całych; przy piecu zaraz drzwi do pokoiku drugiego na zawiasach żelaznych dwoch z klamką żelazną bez zamku żadnego, okno iedne, kominek piec zaś z pierwszego pokoiu y ten ogrzewa, z tego zaś

pokoiku drzwi proste na biegunach bez klamki i zamku do garderóbki iedne, w którey okno iedne bez pieca y komina, taż będąca z tegoż samego pokoiu, drzwi drugie do pokoju, zbudowanego na kredens, w którym okien dwie, piec kaflowy zielony y kominek przy piecu, drzwi stare, z których wychód do sionek małych na drugą stronę dworu; na lewą rękę, z sieni idąc do dworu, drzwi do pokoiu czyli izby stołowej z klamką y zamkiem starym, żelaznym na zawiasach żelaznych, przy których drzwiach komin szafiasty y piec biały, stary, kaflowy, okien trzy całych, przy piecu samym drzwi podwóyne na puł otwieraiące się na zawiasach żelaznych z klamką tylko żelazną do przedpokoiu, w ktorym okno iedne, komin szafiasty, piec zaś ten sam na połowe co y w izbie stołowey ogrzewa, z tego zaś przedpokoiu drzwi na połowę odmykaiące się na zawiasach żelaznych z klamką tylko iedną do pokoiu, w którym komin przy drzwiach szafiasty, piec biały, kaflowy, stary, okno iedne, przy piecu zaś samym drzwi do garderoby, w ktorey okno także iedne, komin szafiasty, a piec ten sam co y w pokoiu, na połowę grzejąc, z garderobki drzwi poiedyncze bez klamki y zamku do sionek na zawiasach trzech żelaznych, z których przechód y do kunchni y do kredensu; we srodku samych sieni schody wielkie na górę, na których schodach drzwi lecz bez żadnego zamknięcia; w tych zaś wszelkich pokoiach, tak po prawey iako y po lewey ręce, na obydwoch stronach wszędzie, nawet y w sieniach, podłoga stara y popsuta, dach na tych pokoiach y rezydencyi całey stary, połowę gontami, połową dranicami iest pobity; przez którego zaciekanie tak pokoie, iako y sam dach potrzebuie reparacyi, budynek zaś czyli rezydencya ta cała zabudowana z drzewa heblowanego, sosnowego, ktore iuż od dawności nadpruchniały; na drugiey stronie sieni także ganeczek na słupach dwóch, mały, bez ścieli; z tegoż ganku idąc na lewą rękę—kuchnia dranicami pobita, z krąglaków sosnowych zabudowana, do ktorey drzwi proste na biegunach, pośrodku tey kuchni ognisko—komin z chrustu pleciony, po prawey ręce, wszedłszy do kuchni, izba z takichże krąglaków y z komorą, zabudowana w słupy, do której drzwi proste, na biegunach, bez żadnych zamków, piec y komin w teyże izbie rozwalony, okno iedne wybite, a dwie całych; po lewey ręce, wchodząc do kuchni, izba dla kucharzuw, do którey drzwi proste, na zawiasach, bez żadnego zamku, komin y piec prosty, przy tym piecu drzwi do alkierza z takiegoż drzewa oprawnego iak y izba, w którym okno iedne, a w izbie dwie, przy tey kuchni przybudowana iest komora w słupy, do tórey drzwi z nadwora proste, na biegunach, pod iednym nakryciem co

y kuchnia; od kuchni niedaleko psiarnia, z drzewa łupanego zabudowana, słomą poszyta, z przegrodą, do których przegrod obydwoch drzwi proste z nadworu na biegunach; przy psiarni wrota od wsi wielkie, podwoyne, z furtką małą na biegunach; na prawą rękę, wychodząc z dworu, folwarek, z drzewa sosnowego zabudowany w węgły, do którego wchodząc, drzwi proste na biegunach do sieni, sień mała bez ścieli, po prawey ręce piekarnia duża, drzwi proste na biegunach, piec i komin rozwalony, okno iedne w scienie, drzwi drugie do komory na biegunach proste, w ktorey okno iedno po lewey ręce, w sieni wchodząc, izba, do którey drzwi na biegunach bez żadney klamki y zamku, okien dwie, komin i piec prosty, przy tymże piecu drzwi do alkierza na biegunach proste, okno iedno, piec ten co w izbie przez puł ogrzewa, w końcu drzwi do spiżarni także na biegunach, która spiżarenka nie w węgły lecz w słupy do folwarku przybudowana; na prawey ręce za folwarkiem kurników na drob trzy, z drzewa w słupy zabudowanych, z tych drzwi z nadworu na biegunach y zamki drewniane pod iednym słomianym nakryciem, za któremi szopami karmnik do ukarmienia wieprzów, słomą pokryty, duży, do którego drzwi na biegunach; stup na nierogate bydło, pod iednym słomianym poszyciem w słupy z drzewa zabudowanych trzy, do każdey z osobna drzwi na biegunach; nad samym zaś Horyniem winnica, zabudowana w słupy, wielości na kotłów dwa, do tey drzwi na biegunach, do którey winnicy przybudowana iest komora, a to na schowanie naczynia winnicznego, do którey komory drzwi z zamkiem drewnianym na biegunach ze środka samey winnicy, na wierzchu zaś tey komory słodownia mała; to wszystko pod iednym słomianym nakryciem; za oknami pokoiowemi na prawey ręce lamusów na schowanie dwa: ieden stary, z drzewa kręglaków zabudowany w węgły y dachem pobity, drzwi mający na zawiasach z zamkiem drewnianym, drugi nowy z tarcic w słupy zabudowany, dranicami pobity, drzwi proste na biegunach; od tych lamusów idą prosto ulicą wrota wielkie, podwoyne z furtką małą do gumna; które gumno z iedney strony od pola częstokołem i szopami obstawione, z drugiey strony samemi szopami; z tych wrót idąc na prawą rękę, obora mała, z chrustu zapleciona na woły, w którey zaraz y wołownik do karmienia wołów, z drzewa zabudowany, wrota wielkie, podwoyne, szpiechlerz mały na zasieków cztery do schowania zboża, do którego drzwi z nadworu na zawiasach z klamką y wrzeciążem do kłódki, zabudowane z drzewa krąglaków w węgły; daley szopy na zboże aż do samey stodoły, zabudowane z drzewa łupanego w słupy, które szopy, y szpiechlerz, y

wołownik pod iednym poszyciem słomianym y w iedney polaci; na lewą rękę idą z wrot: plewnik, z drzewa zabudowany, a daley szopy takież, jak i na prawey ręce, z drzewa w słupy zabudowane, pod iednym słomianym poszyciem, w końcu tych szop obora na bydło wielka, z drzewa zabudowana w słupy, słomą poszyta, do którey drzwi troie: iedne z ulicy od folwarku, drugie z gumna, trzecie do wygonu na pole bydła; przy wrotach, idąc z gumna chlewy na cielęta i do doienia krów dwa, pośrodku zaś tey obory iasła dla bydła do zakładania paszy; w środku samego gumna stodoła wielka, w którey wrot na wkrzyż czworo na biegunach na puł odmykaiących się, przy iednych tylko wrzeciąż i skobel do zamykania kłódką, te zaś wszystkie szopy, obora y całe gumno przez opustoszałość wielką reparacyi potrzebują: we wsi samey karczma drozdowska zaiezna, do którey wchodząc, drzwi małe na biegunach, po prawey ręce izba do mieszkania arędarzowi, do którey drzwi także proste na biegunach, za tymszpichlerzykiem drzwi do zaiazdu na biegunach, winnica do tey karczmy na kotłów dwa, do którey drzwi proste na biegunach, po lewey ręce, wchodząc do winnicy, izdebka zruynowana, nad którą y słodownia mała; do tey winnicy przybudowany wołownik; karczma zaś ta i winnica zabudowana w słupy z drzewa, słomą poszyte, potrzebuią reparacyi. W *Horbowie* karczma takaż iak w Drozdowie, do których wchodząc, drzwi proste na biegunach, do izby wchodząc, w którey okien dwie, komora do schowania rzeczy, zajazd z gościńca, winnica na kocioł ieden, słomo iak karczma tak y winnica poszyte, do tey arędy Drozdowskiey młyn na Horyniu pode dworem, mielący na kamień ieden, dranicami pobity, stoiący na promie, wielce reparacyi potrzebuie. Ogrody folwarczne: numero primo—ogrod za staynią z iarzyną; numero secundo—ogrod koło obory zasiany makiem y hreczką maiowką; numero tertio—ogrod za wrotami, od wsi idąc, z makiem; numero quarto—ogrod za wrotami idąc od cerkwi, z prosem; numero quinto—ogrod pod młynem na kępie z kapustą Łany dworskie: numero primo—łan w Hlinnym iezioгze; numero secundo—łan na Hrobowie pod brzeziną; numero tercio—łan na Hrobowie pod starym zamczyskiem; numero quarto—łan na Drozdowie koło stodoły pańskiey; numero quinto—łan pod Mikulinem. Sianożęci dworskie: numero primo—sianożęć pod Krupą na sążni siana dwanaście; numero secundo—sianożęć Weresczaczyńska na sążni sześć; numero tertio—sianożęć pod stodołą pańską na sążni dwa; numero quarto—sianożęć w klinie pod Horbowem na sążni cztery; numero quinto—sianożęć pod Woskodawami na sążni cztery, lecz te sianożęć zaw-

sze woskodawscy chłopi spasaią. Inwentarz wsiów Drozdowa y Horbowa, na gruncie przy gromadach spisany i zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno. Wieś Drozdow: Hryćko Chamuła, pierwszy, ma koni trzy, pola włokę, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jajec sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Drugi, Hryćko Iwanczuk—koni dwa, wół ieden, pola włoka, ogrod ieden, pańsczyzny zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć daie, motków przędzi trzy, pszczół ma pni ośm. Trzeci, Mikołay Chamutyn—konia ma iednego, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Czwarty-Ilko Buhay—koni ma cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą i latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, iay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Piąty, Iwan Demczuk—koni ma cztery, wołów cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jajec sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół pień ieden. Po Lewku Lypniuku zbiegłym pola włoka, ogrod ieden—puste. Szosty, Tymoch Jowchimiszyn—koni ma trzy, wołów trzy, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem ciąglym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Siodmy, Moysiey Jowchimiszyn—wołów ma cztery, włokę pola, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimo i latem ciągłym dni trzy, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Osmy, Panko Sydorczuk—ma konia iednego, włokę pola iedną, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimo i łatem trzy dni ciąglym, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół ma pni ośm. Dziewiąty, Lesko Homeniuk—koni ma sześć, wołów dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, robi

pańszczyzny zimą y latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół ma pni trzydzieści y trzy. Dziesiąty, Demko Hawryluk—konia ma iednego, włokę pola iednę, ogrod ieden, zimą y latem robi pańszczyzny ciągłym trzy dni, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Jedenasty, Iwan Sydorczuk—włokę ma pola, ogrod ieden, zimo y latem piechotą robi pańszczyzny dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Po Fedku Demianowym pola włoka iedna, ogrod ieden—puste. Dwunasta, Mużyczycha wdowa—koni ma trzy, pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimo i latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motkow przędzi trzy. Trzynasty, Hordij Kiryk—koni ma dwa, wołów cztery, pola włokę, ogrod ieden, pańczczyzny robi zimą y latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół ma pni ośm. Czternasty, Harasym Soroka—pola ma włokę, ogrod ieden, liber, woyt. Pietnasty, Jakow Czernij—ogrod ieden, pańszczyzny zimo y latem robi pieszą dzień ieden, kur daie íednę, jay sztuk pięć, motków przędzy trzy. Po Wasylu Husciuku pola włoka, ogrod—puste. Szesnasta, Małaszka Pasternaczycha—konia ma iednego, pola włokę, ogrod ieden, zimą y latem pańszczyzny robi trzy dni ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Po Iwanciu Iwanciowym pola włoka, ogrod ieden — puste. Siedmnasty, Martyn Zacharczuk—pola ma włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszą robi trzy dni, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwié rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Ośmnasty, Michałko Sydorczuk—pola włoka, ogrod ieden, liber, gumienny. Po Semenie Kuliszu pola włoka, ogrod ieden—puste. Dziewietnasty, Wasyl Martynczuk—koni trzy, wołów ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, robi pańszczyzny zimą y latem ciągłym dni trzy, daie czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk

dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty, Andrzey Martynczuk—koni cztery, wołów ma dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą i latem ciągłym robi dni trzy, czynszy daie złotych cztery, podoroszny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jaj sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty pierwszy, Iwan Petruk—ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszo robi dzień ieden, kurę daie iednę, jay sztuk pięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty drugi, Chwedor Iwanczuk—koni ma dwa, pola włokę iednę, ogród jeden, pańszczyzny robi zimą y latem ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłun ieden, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty trzeci, Chwedor Mielnik—wołów ma trzy, pola włokę iednę, ogrod ieden, czynszu daie złotych trzydzieści, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty czwarty, Iosyp Honadel—pola włokę iednę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą y latem pieszy robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty piąty, Łukasz Zacharkow—pola ma włokę iedną, ogrod ieden, zimą y latem robi pańszczyzny pieszą dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podorosczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty szosty, Mykita Snitka—ogrod ma ieden, zimą y latem pańszczyzny robi dzień, kurę daie iednę, jay sztuk pięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty siodmy, Choma Semeniuk—koni ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, trzy dni robi pańszczyzny zimą y latem ciągłym, cztery złotych daie czynszu, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Dwudziesty osmy—Wasyl Marczuk—koni ma sześć, wołów dwa, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny zimą i latem ciągłym robi dni trzy, cztery złotych daie czynszu, ośm złotych podoroszczyzny, dwie ośmaki owsa rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, motków przędzi trzy, pszczół pni ma ośm. Dwudziesty dziewiąty, Chwedor Hniunczuk—ma koni cztery, wołów dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, panszczyzny zimą y latem robi ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół ma pni dwa. Trzydziesty, Petro Roszczuk—koni

ma trzy, wołów dwa, pola włokę iednę, ogrod ieden, panszczyzny zimą i latem robi ciągłym dni trzy, czynszu daje złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Po Josypie Hninczuku pola włoka iedna, ogrod ieden—puste. In summa: gospodarzów trzydziestu, chałup pustych pięć, koni piędziesiąt pięć, wołów trzydzieści ieden, włok pola trzydzieści trzy, ogrodów trzydzieści sześć, pańszczyzny ciągłey zimą y latem na tydzień dni sześćdziesiąt, pieszey dni pietnaście, czynszu złotych sto dwadzieścia sześć, podoroszczyzny złotych dwieście, owsa ośmak rowieńskich piędziesiąt, kapłunów dwadzieścia pięć, kur piędziesiąt trzy, jay sztuk dwieście sześćdziesiąt pięć, motków ośmdziesiąt cztery, pszczół pni sześćdziesiąt ośm.—Inwentarz wsi Horbowa, przy gromadzie na groncie spisany y zweryfikowany die vigesima quarta Junji, millesimo septingentesimo septuagesimo tertio anno: pierwsza, Paraska Krawczycha—wołów ma dwa, pola włokę, ogrod ieden, pańszczyzny robi zimą y latem dni trzy ciągłym, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Po Chwećku Dubinczowym pola włoka, ogrod—puste. Drugi, Jakow Szykalczuk—konia ma iednego, wołów cztery, pola włokę, ogrod, pańszczyzny zimą y latem robi dni trzy ciągłym, czynszu złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy, pszczół ma pni pięć. Po Omelku Dubiczu pola włoka, ogrod—puste. Po Michałku Preorskim pola włoka, ogrod—puste. Trzecia, Danilicha, wdowa—pola włoka, ogrod, pańszczyzny zimą i latem pieszo robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Po Jakowie Hordiiczuku pola włoka, ogrod—puste. Czwarty, Jakow Mykitiuk—konia ma iednego, pola włokę, ogrod, pańszczyzny zimą y latem robi ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy, pszczół ma pni ośm. Piąty, Maxym Czaban—koni ma dwa, woła iednego, pola włoke, ogrod, pańszczyzny zimą i latem ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak dwie rowieńskich, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków przędzi trzy. Po Hryćku Szapowale ogrod-pusty. Po Chwećku Czabanowym pola włoka, ogrod—puste. Po Lewku Mi-

tiuku pola włoka, ogrod—puste. Szosty, Stepan Dubicz—koni ma cztery, wołów dwa, pola włokę, ogrod, pańszczyzny ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, podoroszczyzny złotych ośm, owsa ośmak rowieńskich dwie, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Siodmy, Hawryło Dubicz—konia ma iednego, wołów dwa, pola włokę, ogrod, pańszczyzny robi ciągłym dni trzy, czynszu daie złotych cztery, owsa ośmak dwie rowieńskich, podoroszczyzny złotych ośm, kapłuna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Osmy, Chwedor Krawiec—konia ma iednego, pola włokę, ogrod, pańszczyzny ciągłym robi dni trzy, czynszu daie złotych cztery, ośm złotych podoroszczyzny, dwie ośmaki owsa, kapluna iednego, kur dwie, jay sztuk dziesięć, motków trzy. Dziewiąty, Petro Hordiiczuk—ogrod ma ieden, pańszczyzny robi pieszy dzień, kurę daie iednę, jay sztuk pięć, motków przędzi trzy. In summa: gospodarzów dziewięciu, chałup pustych siedm, koni dziesięć, wołów dwanaście, włok pola czternaście, pańszczyzny ciągłey na tydzień dni dwadzieścia ieden, pieszey dni cztery, czynszu złotych trzydzieści dwa, podoroszczyzny złotych sześćdziesiąt cztery, owsa ośmak rowieńskich szesnaście, kapłunów ośm, kur siedmnaście, jay sztuk ośmdziesiąt pięć, motków dwadzieścia siedm, pszczół pni trzynaście. *Powinnosci od poddanych* Drozdowskich y Horbowskich: wszystkie powinności odbywać y oddawać należytości bez żadney zwłoki powinni podług opisania w liniach, oprócz zaś wyrażenia w liniach odbywać maią: zaorki, oborki, każden ciągłym gdzie i do czego będze obroconym, zakoski zaś, obkoski, zażynki, obżynki, tłuk dwie: iedna za gorzałkę, drugą powinną—piechotą odbyć maią, szarwarku co miesiąc każdy gospodarz, do czego będzie użytym, po dniu iednym odbyć ma, w czasie plewidła przenicy bez żadney wytrącenia pańszczyzny przez dni dwa każdy gospodarz oplewać powinien, toż y proso dzień ieden, grządki na kapustę, gdy z pańczcyzny będą skopane, rosadą pańską zasadzić, oplić y ogrody wszystkie z ziela pierwszego bez żadney pańszczyzny powinni, len, konopie wybrać, w czasie wymoczyć, wytrzyć i do dworu podług proby oddać maią; u kogo tylko pszczoły znaydować się będą, pszczelney dziesięciny, od każdego pnia, ieżeli dziesiątek nie znaydzie się, po groszy pietnaście płacić ma, a zaś, ieżeli w zupełności dziesiątek pni będzie, tedy, lub pień dziesiąty, lub złotych ośm oczkowego skarbowi zapłacić powinien będzie; kury, jayca, motki, kapłuny, czynsze—po świętym Michale oddać maią; gdy zaś potrzeba będzie w podroż do Lwowa lub do Bugu, za podoroszczyznę iechać maią, y któryby ta-

kową podroż odbył, płacić złotych ośmiu nie powinien, ktoren by zaś, lub dla niedostatku bydła, lub dla słusznych przyczyn w podróż iechać nie mogł, takowy ma zapłacić podoroszczyzny złotych ośm; odsep owsiany miarą rowieńską, sprawiedliwą, po ośmak dwie oddaią; tkacze od warstatu każden skarbowi pułsetek bez żadney zapłaty wyrobić ma, ze dworu tylko należy się żyta garcy cztery na szlichtę, a zaś, gdy dwor potrzebować będzie wyrobić więcey pułsetków, od każdego bonificować ma po złotych cztery y żyta garcy cztery, motków po trzy na motowidło w pięndzi siedm, w pasem dwadzieścia z przędziwa pańskiego odprzędać powinni; po drwa do lasów Tuczyńskich gdy będą posłani, za dzień ieden wrocić się maią y za przywiezienie fury iedney wytrącić dzień pańszczyzny należy się; proso na jagły wysuszyć, stłuc bez żadney pańszczyzny dworowi maią; strużа w koley, a na noc warta w koley do dworu raz na raz bywać powinna y do karczmy arędarzowi odsyp owsiany, gdy poddany nie miał by czym oddać, to iest za każdą ośmakę ma zapłacić złoty ieden groszy pietnaście; młocić jarzyny po pułtory kopy, a oziminy po kopie iedney powinni, wychodząc na pańsczyznę o wschodzie słońca a schodząc o zachodzie od każdey roboty. Produkt intraty roczney z wsiów Drozdowa y Horbowa—ośmdziesiąt ieden dzień pańszczyzny ciągłey na tydzień z Drozdowa y Horbowa, a na rok cztery tysiące dwieście dwanaście; dzień po groszy dwanaście—uczyni złotych tysiąc sześćset ośmdziesiąt y cztery y groszy dwadzieścia cztery. Dziewietnaście dni pańszczyzny pieszcy z Drozdowa y Horbowa na tydzień, a na rok dziewięćset ośmdziesiąt y ośm; dzień, po groszy dziesięć—uczyni złotych trzysta dwadzieścia dziewięć y groszy dziesięć; czynszu na rok z wsiów obydwoch złotych sto piećdziesiąt ośm; podoroszczyzny z wsiów obydwóch złotych dwieście sześćdziesiąt cztery; sześćdziesiąt sześć ośmak miary rowieńskiey owsa, ośmaka a florene ieden y groszy pietnaście—efficit złotych dziewiędziesiąt dziewięć; ośmdziesiąt y ieden pień pszczół chłopskich, od każdego pnia oczkowego groszy pietnaście—złotych czterdzieści y groszy pietnaście; dwieście trzydzieście cztery dni letnich: zaorków, oborków, zakosków, obkosków, zażynków obżynków—dzień po groszy dziesięć—złotych siedmdziesiąt y ośm. Sześciu tkaczów za nieodrobienie pułsetków a florenis cztery—złotych dwadzieścia cztery; arędy karczemney z wsiów obydwuch złotych tysiąc sto. Summa przychodu rocznego trzy tysiące siedmset siedmdziesiąt siedm złotych y groszy dziewięć. Który to inwentarz, za ustną y oczewistą proźbą imci podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyjęciem wszystek, z po-

cząlku aż do końca, słowo w słowo tak, iako się w sobie pisany ma, do xiąg ninieyszych, grodzkich, łuckich iest zapisany.

Книга гродская, Луцкая, записовая, годъ 1773 № 2349; листъ 924.

---

81. Подтвержденіе коммисаромъ Звенигородскаго староства продажи рощи, сада и огорода, лежащихъ на урочищѣ Горголевомъ, крестьяниномъ Иваномъ Писанкою крестьянину Ивану Семикрасѣ. 1774. Февраля 11.

Roku tysiącznego śiedmsetnego dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Junii dwudziestego pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia dwudziestego czwartego Maja roku wyż na akcie wyrażonego w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanisławem Hoszowskim, łowczym lwowskim, sędzią, Adamem Dorożyńskim, Dominikiem Szteynem, podsędkami ziemskiemi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami tegoż powiatu stawaiący osobiście urodzony Grzegorz Chadzicki, te prawo od W. Chrząstowskiego, kommisarza, roboczemu Iwanowi Semikrasie w r. 1774. na grunt i lasek Gorgolowyj dane, podpisem ręki tegoż, przy wyciśnieniu pieczęci na laku czerwonym, stwierdzone, z przypiskiem W. Korosza, w aktach grodzkich Kijowskich oblatowane, z przyszytym arkuszem papieru srebrno-groszowym polskim, do akt niniejszych, ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w sposób oblaty podał, w te słowa. Felix z Brzezia Chrząstowski, czesnikowicz łączyński, starostwa Zwinogrodzkiego kommisarz generalny i plenipotent, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie: ich mość panom gubernatorom, namiestnikom, wojtom i atamanom. Iż ja, mając rządy w tymże starostwie, na mocy danej mnie przy specialnej plenipotencyi od J. W. Sołtyka, starosty Zwinogrodzkiego, pułkownika chorągwi pancyrnej J. K. mości i rzeczy pospolitej, kawalera orderu palatini Rheni, pana i dobrodzieja, z tej mocy daje te prawo moie, służące Iwanowi Semykrasie, na lasek, *Gorgolo-*

wym nazwany, stawek i ogród tamże, którego po okop zażywać ma, tak jemu do życia, jako też i sukcessorom jego to prawo służyć ma przez wszelkiej przeszkody, tak dworskiej, jak i gromadzkiej, tego lasku, sadku i ogrodu, podług wyrażenia w tym prawie, nabył tego wszystkiego od Iwana Pisanki, mającego prawa; a to w roku 1766 ustąpił Iwanowi Semykrasie za wiadomością zwierzchności zamkowej. Waruje zaś w tym prawie, ażeby nie ważył się ludziom zagranicznym sprzedawać pod utratą tegoż prawa; tudzież, aby po czasie rewizyi stawszczyznę corocznie, jaka ułożona będzie, wypłacał. Które to prawo, dla lepszej wiary i ważności, przy zwykłej pieczęci, ręką moią własną podpisuię. Datum w zamku Kalnobłotskim, dnia jedynastego Februarii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego anno—F. Chrząstowski, komisarz. Reproduktum dnia trzeciego Januarii, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. A. Z. W. K. Korosz. Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego, dnia dwudziestego szóstego, osobiście stawaiący urodzony Maxymilian Chodzicki, te prawo, od W. Chrząstowskiego roboczemu Iwanowi Semikrasie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, na grunt i lasek Gorgolowy dane, podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z przypiskiem W. Korosza, y przyszytym arkuszem papieru srebrno-groszowego, do akt grodzkich, kijowskich w oblatę podał—przyiołem Antoni Wirski mp. Suscepi regent przysięgły generału Kijowskiego. Kture to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ekaterynopolskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, г. 1797—1798, № 3524. Листъ 241.

---

82. Актъ передачи имѣній: части села Малой-Хвусенки и села Вересовъ во владѣніе дворянамъ: Онуфрію и Іосифу Бержинскимъ. При этомъ составлены инвентари упомянутыхъ селъ съ исчисленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1774. Февраля 14.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego czwartego, miesiąca Martii dwudziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Owruckim, przedemną, Mikołajem Rożyckim, wice-regentem grodzkim Owruckim y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, owruckiemi comparens personaliter wielmożny imć pan Jan Faustyn Putiatycz-Suryn, miecznik czernihowski, ten akt tradycyi połowy dóbr wsi Chwusienki Małey y Weressów, przez urząd grodzki, owrucki na gruncie pomienionych dóbr expediowany, ratione introcontentorum do xiąg grodzkich, owruckich per oblatam podał, tenoris sequentis: Działo się na gruncie dóbr wsi Chwusienki Małey, połowy, między rzeczkami Chwośnicą y Noryniem leżącey, w pomieszkaniu roboczego Ihnata Lewonowego zięcia, przezywaiącego się Zayca, teyże części poddanego, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii czternastego dnia. Urząd grodski, owrucki w przytomności wielmożnych y urodzonych ich mościow panów: Grzegorza Białockiego, wice-regenta grodzkiego Owruckiego, Franciszka Ziołkowskiego, namiesnika przysięgłego grodzkiego Owruckiego, Franciszka Wirskiego, Antoniego Fiałkowskiego, Andrzeja Niklewicza, Bazilego Duchnowskiego y innych wielu ich mościów; aktowi temu przytomnych, tudzież w obecności woźnego generała województwa Kijowskiego y innych, opatrznego Iwana Chwusieńskiego, za okazaniem nayprzód kondemnaty roku niedawno przeszłego, tysiąc siedemset siedemdziesiąt trzeciego, dnia dwudziestego dziewiątego Listopada, w sądach generalnych konfederacyi oboyga narodów z strony wielmożnych Onufrego, starosty Szawliskiego, y Iózefa, pisarza ziemskiego Żytomirskiego, Bierzyńskich na wielmożnym Ignacym Woroniczu, staroście Ostrskim, w zysku wprowadzenia do dóbr, połowy Chwusienki Małey y Weressów, gwałtownie odiętych, y uczynienia kalkulacyi z branych prowentów otrzymaney, tudzież dekretu executionis, roku tegoż, miesiąca Grudnia drugiego dnia, między temiż wielmożnemi Bierzyńskiemi z jedney, a jaśnie wielmożnymi: Łuckim, Włodzimirskim, Krzemienieckim, Winnickim, Kamienieckim, Żytomierskim y Owruckim starostami w porządku uczynienia mocney, skuteczney y nieodwłoczney exekucyi y wprowadzenia w też dobra strony powodowey, to iest wielmożnych Bierzyńskich, przez tychże wyż wspomnianych jaśnie wielmożnych starostów lub ich urzędy, pod winami, nawet na zaniedbywających obowiązków swych prawem przepisanemi, uczynić y wykonać się maiącey, na grunt dóbr wsi Chwusienki Małey, mieysce wyżey opisane, zjechały y jurysdykcią swoią sądową przez wyżwyrażonego woźnego ze wszelkim, prawem przepisanym, bezpieczeństwem ufundowawszy, stron do pisania komparycyi przywołać nakazał; na

którym terminie wielmożni Onufry, starosta Szawliski, y Josef, pisarz ziemski Żytomierski, Bierzyńscy, tudzież urodzony Franciszek Ziołkowski y inni powodowie—przez urodzonego Franciszka Ziołkowskiego, iednego z powodów, postanowiwszy się do pisania komparacyi, od wielmożnego Ignacego Woronicza, starosty Ostrskiego żądali i domagali się, a że wielmożny Woronicz, starosta Ostrski, ani sam przez się, ani przez umocowanego swoiego nie pisze się, przeto urząd za prawnym domówieniem się strony stawaiącej y zchilaiąc się do wyżey de data specyfikowanych kondemnat y dekretu executionis, do uskutecznienia onych y sprawienia exekucyi przystępuie, a ponieważ urodzony Marek Leniewicz, gubernator Mało-Chwusienski wielmożnego starosty Ostrskiego, zamiast prawnemi zbronienia się przyczynami y oppugny possessyi w też dobra, połowe wsi Chwusienki Małey, między rzeczkami Noryniem y Chwośnicą leżącey, dopuszcza, przeto sąd gromadzie nayprzod *Chwusienki Maley*, na wyż opisaney połowie mieszkaiącym, dla wyciągnienia intrat y powinności spisania stawić się nakazawszy, do wypytania się osiadłości, podatków, pańszczyzny y innych powinności poddanych Mało-Chwusieńskich pomienioney nieraz części przystąpił; y pierwszy, Michałko z synem Kozą, włoczny, pańszczyzny robią dni dwa, tak czynszu za też pańszczyzne płaci złotyh polskich szesnaście, podoroszczyzny złotych polskich trzy, owsa daie miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jaj dziesięć, motek przędzy ieden, ciagłama wołów parę y koni podobnież dwoie; Semen Rybak Krasnosonenko, synów cztery, konia iednego pułwłoczny, pańszczyzny dzień, podoroszczyzny złotych dwa, owsa miarek dwie, grzybów sotko, chmielu miarkę, kur dwoie, jay dziesięć, daie motek przędzy ieden; Andryi Drobotuk z synem, koni dwoie ciągła, pańszczyzny dni dwa, lub czynszu złotych szesnaście, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek trzy, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoje, jay dziesięć, motek ieden, włoczny. Leśko Krawiec, pułwłoczny, czynszu płaci złotych polskich dziesięć; Petro Kupiec, włoczny, syn ieden, wołów dwa, konia iednego, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarka, sotko grzybów, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden; Ihnat Lewonow zięć, synów dwa, wołów pare, koni troie, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotko, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Wasyl Chwedorenko—koni dwoie, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarkę iednę, chmielu tyleż, grzybów sotko, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Mykita Dreniuk—koni dwoie, pań-

szczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych polskich trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwie, jay dziesięć, motek ieden. Łukjan Hawrylenko—trzech synów, wołów parę, koni dwa, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Hryćko Pankiewiczuw—wołów dwa, koń ieden, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych trzy, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, sotce grzybów, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden, Artem Wozny z synem, połwłoczny—czynszu płacą złotych ośm, podoroszczyzny złotych trzy, chmielu miarkę, owsa miarek dwie, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Sydor Krawiec—czynszu złotych ośm; płacą y odbywaią, oraz po zbiegłych: Wasylowi Doroszczyszynemu z synem, Iwanie Hrehorynym zięciu z synami dwoma y trzecim Iwanie Prokopenku z synem iednym, poddanych teyże części Mało-Chwusieńskiey, włok trzy z równemi z innemi wyżey wyrażonemi powinnościami zostaie, wyindegowawszy y też część dóbr Chwusienki Małey, wyżey opisaną, ze wszystkiemi, do niey należącemi, polami, nawozami, ogrodami, sianożęciami, młynem, połową stawu y sianożęcią, poniżey młyna Mało-Chwusieńskiego, po obapuł rzeczki Chwośnicy leżącą, aż po granicę Moszkowską rozciągaiącą się, poddanemi, tak teraz znayduiącemi się, wyżey wyrażonemi y wszelakim zabudowaniem, arędą karczemną, połową grobelnego, ze wszelkiemi w ogulności pożytkami, dochodami, należnościami y przynależnościami w moc, dzierżenie y posiadanie, za powagą wyżwyrażonych kondemnat y dekretu executionis, wspomnianym wielmożnym: Onufremu, staroście Szawliskiemu, y Jozefowi, pisarzowi ziemskiemu Żytomierskiemu, Bierzyńskim, braci między sobą rodzonym, podał y uwiązał; woznemu, wyż wyrażonemu, sądu swego apparytorowi, dla zawiadomienia wszystkim obwołać też possessią y gromadom posłuszeństwo pilnie dla ninieyszch wielmożnych possessorów zalecić nakazał; a po oddaniu pomienioney części, czyli bardziey połowy dóbr wsi Chwusienki Małey, w dalszym dopełnieniu przerzeczonego executionis dekretu, za przymówieniem się wielmożnych Bierzyńskich, zezwoleniem z strony wielmożnego Ignacego Woronicza, starosty Ostrskiego, przez urodzonego imci pana Marka Liniewicza, gubernatora onego, jurysdykcyą swoią z dóbr Chwusienki do dóbr wsi *Weressów* tegoż samego dnia przeniosł; w dobrach zaś wsi Weressach, także nad rzeczką Chwośnicą, po drugiey stronię dóbr wsi Kosciuszek leżących, w pomieszkaniu roboczego Wąsyla Kuzmenka, poddanego Weressowskiego, w przytomności

wszystkich ich mościów, wyż na akcie wyrażonych, przez tegoż woznego, opatrznego Iwana Chwusieńskiego, sądu swego apparitora, przeniesiono bydź ogłosiwszy, przychylaiąc się do wyż wyrażonych kondemnat y dekretu executionis, w moc, posiadanie, dzierżenie wielmożnych Bierzyńskich y całą wieś Weressy, z wyż wyrażoną y podaną już częścią wsi Chwusienki Małey, wprowadzić nakazujących, stron podobnież do pisania komparycyi strixit; na którym terminie wielmożni: Onufry, starosta Szawliski, y Jozef, pisarz ziemski żytomierski, Bierzyńscy, bracia między sobą rodzeni, przez urodzonego Franciszka Ziołkowskiego, postanawiaiąc się y od strony pozwaney, to iest wielmożnego Woronicza, starosty Ostrskiego, do pisania komparycyi domawiał się; że zaś y na tym mieyscu, za potrzykrotnym woźnego przywołaniem, tenże wielmożny starosta Ostrski, ani sam przez się, ani przez umocowanego swoiego nie stawił się, wprowadzenia y powrucenia w possessyią dóbr tychże wielmożnym Bierzyńskim żadnemi prawnemi przyczynami nie broni, ani zastanawia, przeto sąd, w dalszym dekretu dopełnieniu, do podania y tych dóbr, wsi całey Weressów, przystąpiwszy, poddanych w gromadę temuż woznemu apparytorowi przywołać nakazał, a z przywołanych o osiadłości y powinnościach indegować zaczęły że: Wasyl Kuzmenko z synem iednym całą włokę trzyma, ma ciągło wołów parę iedną y koni dwoie, pańszczyzny robi dni dwa, a trzeci piątek, podoroszczyzny płaci złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce iedne, kur dwoie, jay dziesięć, motek przędzy ieden. Ihnat Ustymow zięć z synami żonatemi dwoma, włoczny, ciągła wołów dwa, koni dwoie, pańszczyzny dni dwa trzeci piątek, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden przędzy. Iwan Chyży z Chwedorem synem włoczny, wół ieden, koń ieden, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, grzybów sotce, chmielu miarkę, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Hryszko Kuźmenko—półwłokę iednę, wołów ma dwa, pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych polskich dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę iedną, chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iednę, jay pięć, motek ieden. Iwan Kondratenko, itidem pułwłoczny, wołów dwa, pańszczyzny dzień, podoroszczyzny złotych polskich dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę, chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iednę, jay pięć, motek ieden. Petro Moroz z czterma synami, włoczny, wołów pare, konia iednego, pańszczyzny dni dwa a pią-

lek trzeci, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, miarek owsa dwie, chmielu miarkę, grzybów sotce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Stepan Kuźménków zięć—puł włokę, wołów dwa, pańszczyzny dni dwa, podoroszczyzny złotych cztery, ralcu groszy dwanaście, owsa miarek dwie, chmielu miarke, grzybów s tce, kur dwoie, jay dziesięć, motek ieden. Kondrat Perdun z synem Stepanem żonatym—puł wł ki, wołów dwa, koń ieden, podoroszczyzny złotych dwa, pańszczyzny dzień ieden, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kurę iedną, jay pięć, motek ieden. Iowchim Kondratow syn, pułwłoczny—wołów dwa, pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt; kurę iedną, jay pięć, motek ieden. Stepan Morozów zięć, pułwłoczny—pańszczyzny dzień ieden, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę i chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kurę iedną, jay pięć, motek ieden, ciągła ma wołów parę, konia iednego. Naum Chyżenko, połwłoczny—wołów ma parę, pańszczyzny odrabia dzień, podoroszczyzny złotych dwa, ralcu groszy sześć, owsa miarkę y chmielu miarkę, grzybów piędziesiąt, kure iedną, jay pięć, motek ieden—płacą y odbywaią, wypytawszy się y też dobra, wieś Weressy z zwyż wyrażonemi poddanemi y ich podatkami, pańszczyzną y powinnościami, oraz budynkami y przybudynkami, tudzież polami, rolami, ogrodami, nawozami, przerąbami, zaroślami, czerteżami, sianożęciami, oblatami, rzekami, lasami y wszelkiemi w ogulności dochodami intratami, pożytkami, należnościami i przyległościami, tak iako taż wieś w swoim obrębie granice miała y zawierała, mieć y zawierać powinna, w moc, dzierżenie y posiadanie wyżwspomnianym wielmożnym: Onufremu, staroście Szawliskiemu, y Jozefowi, pisarzowi ziemskiemu żytomierskiemu, Bierżyńskim podał y uwiązał, oraz woźnemu wyżwyrażonemu, opatrznemu Iwanowi Chwusieńskiemu, dla zawiadomienia wszystkich, possessyą obwołać y poddanym powinności pełnić wszelkie dla tychże wielmożnych Bierżyńskich zalecić rozkazał, względem zaś manifestacyi, za expulsyą podległych, y o kalkulacią z dóbr, teraz tradowanych, gdzie sprawa należeć będzie, czynienie wolne zostawuie mocą dekretu niniejszego. U tego dekretu tradytionis podpis ręki urzędu przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Wigura, pisarz grodski Owrucki (L. S.). Któraż to tradycya, za podaniem y prożbą imci podawaiącego, a za moim, urzędowym, przyięciem, wszystka z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych iest wpisana.

Книга гродская. Овручская. записовая, № 3268. годъ 1774. Листъ 168 на оборотѣ.

---

83. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винницкихъ Хуторовъ, Николаемъ Кобылкою, крестьянину Нечипору Дахненчуку на прудъ. 1774, Апрѣля 10.

10 Aprilis, 1774 anno.

Przed nami, urzędem miejskim, winnickim, stanąwszy osobiście roboczy Mikoła Kobyłka, obywatel *Futorów Winnickich,* przy assystencyi Kiryła Karpenka, obywatela futorzańskiego, y ynnych tamecznych sąsiadów; króren to roboczy, Mikoła Kobyłka, mając stawek na rzeczce, *Holaka* nazwanej, do którego rzeczka przychodzi z Hłybokie, a ten stawek z antecessorów jego należy do niego, więc, nie widząc profitów dla siebie z tego stąwku, umyślił tenże Mikoła Kobyłka, jako successor tego stąwku, zprzedać Nieczyporowi Dachnenczukowi za złotych 10 y pszenicy ćwiartkę y hreczki ćwiartkę 1; zaczym tenże Mikoła Kobyłka temuż Neczyporowi wiecznemi czasy darował, zaprzedał, zapisał, wyrok od tego stąwka uczynił, nie zostawuiąc żadnego sukcessora, ale tylko Neczypora Dachnenczuka za dziedzica uznaię; na co ręką własną się podpisuję. Mikoła Kobyłka +. Swiadkowie: Kiryło Karpenko +, Ostap Dachnenko +.

Книга винницкаго Магистрата, годъ 1760—1790, № 5181. Листъ 34.

---

84. Дарственная запись отъ Чигиринской экономіи крестьянину села Новоселицы, Олексѣ Остапенку, на садъ, находящійся въ томъ-же селѣ. 1774. Апрѣля 12.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiący się osobiście urodzony Józef Kostecki, prawo od wielmożnego Alexandra Łagowskiego, kommissarza generalnego, pracowitemu Olexie Ostapenkowi, poddanemu Nowosieleckiemu, na sadek, po Neczaiu i Rochotce dane i służące, na papierze prostym napisane, z podpisem ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przypiskami trzema, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, do akt podał, w treści takowej. Dnia dwunastego Apryla, tysiąc siedmset siedemdziesiąt czwartego anno, daię prawo Olexie Ostapenkowi, obywatelowi *Nowosieleckiemu* na sadek po Neczaiu i Rochotce; za który zapłacił tenże Olexa Ostapenko do skarbu pańskiego rubli cztery; więc niniejszym prawem tegoż Olexe Ostapenka przy tymże sadku wieczyście wzmacniam i sukcessorów iego. Które prawo, z mocy mego kommissu, dla lepszej wagi i waloru, ręką własną podpisuie i zwykłą przykładam pieczęć. Dan ut supra, w Nowosielicy. U tej tranzakcii podpis przy pieczęci, na laku wyciśnionej, takowy: Alexander Łagowski, kommissarz generalny. A że tenże Olexa przyszedł tu na słobodę in Februario, tysiąc siedmset siedemdziesiąt czwartego roku, i osiada w teyże wsi Nowosielicy i poddaie się w wieczyste poddaństwo, tedy onemu nadaie słobody wolnej we wszystkim i od żadnego podatku na lat dwie; na to się podpisuie; datum ut supra; od gromadzkiego tylko ciężaru nie uwalnia się. A. Łagowski, kom. Stosuiąc się do tego nadania Olexie Ostapenkowi prawa, ponieważ po zbiegłym za granicę, jak dowiedziono świadectwem, władzą mnie powierzonego komissu utwierdzam rzeczonego Olexę Ostapenka i sukcessorów iego w wieczystym dzierżeniu. Datum w Medwedówce, die dwudziestego siódmego Aprylа, tysiąc siedmset siedmdziesiąt osmego anno. Dominik Badowski, kommissarz. Bez żadnej już opłaty tej wdowie połowa tego ostrowu nadaie się, ponieważ już dawno do skarbu pańskiego rubli cztery importowała i do tego czasu używała bez żadnej przeszkody. Datum pietnastego Apryla, tysiąc siedmset osiemdziesiąt drugiego anno. Szybiński, gubernator. Która tranzakcija, w oblatę podana, co do słowa, jak w sobie się ma, do ksiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799; № 3588. Листъ 267 на оборотѣ.

---

85. Продажа крестьяниномъ Григоріемъ Билымъ, брату его, Федору Билому, доставшагося ему по наслѣдству участка земли въ селѣ Винницкіе Хутора, 1774. Апрѣля 17.

17 Aprila, 1774 anno.

Z woli i dyspozycyi jurysdykcyi zamku Winnickiego, pod ten czas ekonomem będącego W. Trawińskiego, stanąwszy osobiście pracowity Hrehor Biły z bratem swoim rodzonym Chwedorem Biłym, w urzędzie naszym przysięgłym, miejskim przy widzu, pracowitym Sawce Kleczenkowi. Że tenże wzwyszpomieniony Hrehor Biły, mając grónt po ojcu swoim, przez gromadę z bratem swoim podzielony, któren to Hrehor, zważając szczupłość y niesprawność budowania się na tym gruncie przez ludzi tamecznych gromadzkich, umyślił, podług rozsądzenia gromadzkiego, tenże gront przedać z przyszczepami y wszelkiemi attynencyami za talerów bitych sześć; ale, unikając kłótni, w czym tenże Chwedor, przy nabyciu tego prawa, powinien wypłacić te talerów bitych 6 temuż Hrehorowi, bratu swemu, ostrzega sobie tenże Chwedor, ażeby nie miał nikt pretensyi, a on sam, tenże Hrehor Biły, nie ma pretensyi, ani żaden z jego familii do tegoż Chwedora Biłego, ponieważ wiecznemi czasy przedał, darował; y o to się żaden człowiek upominać nie ma, bo na to było gromadzkich ludzi 5, to jest: Jan Petrusenko, Michajło Dachnenczuk, Trochim Copa, Ochrem Kostenko, Jakim Kostenko. Które to nabycie prawa, za approbatą zamku Winnickiego jest podpisane przez W. Trawińskiego, pod ten czas ekonomem będącego, tudzież y urzędu przysięgłego: Aleksandra Mikłaszewskiego, wójta, Omelana Bazaliskiego, burmistrza, Mikitę Dubickiego, ławnika, Kazmierza Wiśniewskiego, pisarza miejskiego winnickiego. Dla gruntowniejszego prawa, do xiąg magdeburskich zapisać rozkazał. Datum w urzędzie naszym miejskim winnickim, die et anno ut supra. Ja, Hrehor Biły, jako rzetelnie wiecznemi czasy przedałem, oddałem, darowałem, tak na to ręką własną się podpisuję, lubo nie umiejący pisma, kładę znak krzyża świętego. Hrehor Biły +. Proszony przyjaciel od obojga stron podpisuję się—Sawka Kleczenko, obywatel futorzański +.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 34.

86. Дарственная запись отъ дворянина Генриха Немирича крестьянину села Трокова, Василію Прокопчуку на поле и усадьбу. 1775. Апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, dnia trzydziestego Listopada podług dawnego, a iedynastego Grudnia podług nowego stylu.

Z rozkazu Jej Imperatorskiej Mości, w roki sądowe, ziemskie, żytomierskie, przedemną, Janem Nepomucenem Trypolskim, wojskim owruckim, sędzią, surrogatem i komornikiem ziemskim żytomirskim, i xięgami niniejszemi, ziemskiemi, żytomierskiemi, osobiście stawaiący urodzony Tomasz Putiatycz-Suryn, to prawo, od W. Henryka Niemirycza, G. A. J. K. mości, roboczemu Wasyłowi Prokopczukowi, poddanemu *Trokowickiemu*, na grónt i chatę po zbiegłym Petru Bednarzu, w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym dane, podpisem ręki tegoż zatwierdzone, na papierze prostym, z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego, do akt ziemskich, żytomierskich w oblatę podał, w ten sposób: Daie te moie prawo Wasylowi Prokopczukowi, potwierdzaiąc dawniejsze, onemu dane, aby tak grónt po zbiegłym Petru Bednarzu, tudzież chałupę nazawsze trzymał, zakazując, aby nikt do tego grontu z poddanych trokowickich i nekraszowskich nie interesował się. Które to prawo, jemu i synowi jego służyć będzie. Datum w Czerniechowie, dnia dwudziestego czwartego Aprilis, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. H. Niemirycz mp.

Книга земская, житомирская, записовая и поточная, годъ 1792—1795, № 161. Листъ 188 на оборотѣ.

---

87. Дарственная запись отъ дворянина Таршевскаго крестьянину Андрею Мельнику на право потомственнаго владѣнія сѣнокосомъ, пасѣкою и рощею на урочищѣ, лежащемъ между рѣкою Десною и озеромъ Моховатымъ. 1775. Мая 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca pietnastego dnia.

W roki sądowe ziemskie, powiatu Winnickiego, kadencyi Święto-Tro-

jeckiej prawem przepisanej, zwykłe, stawiąc się osobiście urodzony Maciej Buderadzki, ten dokument, moc prawa w sobie zawieraiący, od wielmożnego Tarszewskiego pracowitemu Andrejowi Mielnikowi, na zajęcie lewady z sianożęciem, pasieczyskiem i zapustem, na papierze prostym dany, ręką tegoż podpisany, z przyłączeniem papieru stemplowanego, ceny kopiejek trzydziestu, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, niżej na podpisie wyrażony, pozwalam Andrejowi Mielnikowi zagrodzić sobie lewadę w uroczysku będącą, *od Desny do Mochowatego jeziora*, w której to rzeczonej lewadzie służyć mu ma sianożęć i pasieczysko wiecznemi czasy, nie tylko jemu, ale i potomstwu jego, któremu oraz wolność nadaię, w wychowanym zapuście, chrust i dorosłe drzewo bez żadnej prepedycji dworskiej na własną jego potrzebę używać Które to prawo własną ręką moią podpisuię. Datum w Sosence, dnia dwudziestego drugiego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: A. K. Tarszewski mp. Który to dokument, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Winnickiego iest zapisany.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, г. 1799, № 4801. Листъ 198 на оборотѣ.

---

88. Продажа намѣстникомъ Чигринскаго староства, Залевскимъ, крестьянину села Адамовки, Антону Хоменку, въ потомственное его владѣніе, луга, называемаго «Каламазка». 1775. Іюля 2.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Augusta siedmnastego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Antonim Swiderskim, wiceregentem przysięgłym ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawający jego mość xiądz Tymowtey Butwinowski, paroch wsi Adamowki, te prawo na łąkę, od zarządzaiącego w starostwie Czehryńskim, urodzonego Zalewskiego, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, dnia drugiego Julii, na rzecz poddanego Adamowskiego, Antona

Chomenka, dane y przez wielmożnych kommissarzy tegoż starostwa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmym, dnia siodmego Septembris, y w roku tysiąc siedmset ośmdziesiątym, dnia drugiego Septembris, przy wyciśnieniu iedney na laku czerwonym pieczęci, stwierdzone, na prostym papierże napisane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopiykowego w oblate podał, w te słowa: Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, dnia drugiego Julii. Ponieważ Anton Chomenko, żytel wsi *Adamowki*, importował do skarbu złotych polskich czterdzieści y dwa za łąkę, nazywaiącą się *Kalamazka*, nad rzeką Imbekiem, zaczowszy od gościńca Rakowskiego, ciągnącą do gościńca Woronowskiego, takoż y drzewa znayduiące się na tey łące, zaczym pozwalam onemu mieć wszelką moc do rządzenia y używania jey, tak pomienionemu Antonu Chomenku, iako y sukcessorom iego, wiecznie ubespieczam go tym prawem moim, y nikt jemu żadney czynić przeszkody nie powinien będzie, z tym dokładem, ponieważ by pomieniony Anton Chomenko miał puść gdzie na słobodę, za granicę lub w insze państwo ze starostwa Czehryńskiego, tedy żadney racyi do tey łąki nie będzie miał, y te prawo żadnego waloru mieć nie będzie. Na co, dla tym większey wiary, wagi y waloru, ręką moią własną podpisuie. Datum w zamku Czehryńskim, ut supra. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki urodzonego Zalewskiego, namiesnika Czehryńskiego, takowy: Józef Zalewski manu propria. Stwierdzenie zaś tegoż prawa od wielmożnych kommissarzy starostwa Czehryńskiego, w te wyrazy: zapatrzywszy się na dokument ten, przez niegdyś jego mości pana Zalewskiego, pod ten czas namiesnika Czehryńskiego, dany Antonowi Chomenkowi, że ten że Chomenko importował do skarbu jaśnie oświeconego xięcia pana dobrodzieja za łąkę, wyż opisaną, a w perceptę tegoż jego mości pana Zalewskiego, iako świadczy y jego kalkulacyia, złotych polskich czterdzieści dwa, żądaiącemu ubespieczenia od zwierzchności kommisaryatu, w wolnym dzierżeniu gróntu tego, z władzy powierzonego mnie w tych dobrach starostwa Czehryńskiego kommissu, stwierdzam te prawo, służące Antonowi Chomenkowi y jego sukcessorom, własney ręki moiey podpisem, przy wyciśnieniu pieczęci. Datum w Borowicy, dnia siódmego, Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. Dominik Badowski, kommisarz. (locus sigili). Te prawo, przy lustracyi starostwa Czehryńskiego, widziałem dnia drugiego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku, w Adamowce: I. Skipor. Ktore to pra-

wo, słowo w słowo do xiąg ninieyszych, ziemskich powiatu Czehryńskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 379 на оборотѣ.

---

89. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каневскаго Седьца, Якимомъ Стокаченкомъ, крестьянину того же села, Прокопу Пойденку, на усадьбу, поле и 3 сада. 1775. Іюля 5.

Dnia 5 Julii, 1775 roku.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa stanąwszy osobiście Jakim Stokaczenko, poddany z *Sielca Kaniowskiego*, zęznał jawnie, dobrowolnie, ku zapisaniu do ksiąg miejskich, kaniowskich, kupczą, ktorą, za wiadomością zwierzchności, przedał grunt jego własny Prokopowi Poydenkowi, poddanemu tegoż Sielca Kaniowskiego, to jest chałupę z sieńmi, komorą, szopami, dworem, ogrodem, sadem przy gruncie, a drugim sadem za kiernicą i potoczyskiem, pod górą *Gonczarycha*, trzecim sadem w lesie za tąż gurą Gonczarychą tak z polem, do orania używanym, do tegoż gruntu należącym; ten grunt w Sielcu Kaniowskim leżący między Myronem Dacenkiem, Syrhijem Slipczenkiem i Hryckiem Kucenkiem, ten alias grunt przedał za summę rubli dwadzieścia, № 20, przez połowę srébrnych i miedzią; którą to wyrażoną summę tenże przedawca, Jakim Stokaczenko, od wspomnionego Prokopa Poydenka rzetelną i zupełną do rąk jego odebrał; teraz z odebranej kwoty tym dobrowolnym zapisem onego kwituję i waruję żonę, dzieci, krewnych swoich nie mieć pretęsyi i nie czynić przeszkody wspomnionemu Prokopowi Poydenkowi w tym kupionym gruncie pod winą zamkową, etc. Wolen tedy tenże Prokop tym kupionym gruntem jak chcieć dysponować, darować, dać, a, za wiadomością władzy, przedać lub, na jaki dobry jego pożytek chce, obrócić. My tedy, urząd, na prośbę stron tę kupczę przyjęli, do akt miejskich kaniowskich wpisali, a, za aprobatą władzy, rzeczonemu Prokopowi Poydenkowi extraktem wydali. Datum ut supra. Cały urząd miejski Kaniowski,

Przedawca gruntu—Jakim Stokaczenko, poddany z Sielca Kaniowskiego, krzyż święty ręką własną pokłada +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 2. (№ 4).

---

90. Дарственная запись отъ графа Іоанна—Амора Тарновскаго крестьянину села Биндюговки, Мойсею Сугаку, на право владѣнія мельницею и прудомъ на рѣчкѣ Безъимянной, ниже села Бендюговки а также прилегающими къ пруду лугомъ и рощею. 1775. Августа 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia czwartego Grudnia podług dawnego, a piętnastego według nowego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Żytomierskim, przedemną, Wawrzyńcem Rzeplińskim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim, żytomirskim i xięgami niniejszemi, grodzkimi, żytomirskimi, osobiście stawaiący urodzony Doroty Malkowski, chorąży W. K. to prawo od J. W. Tarnowskiego, starosty Kahorlickiego i Bystrzyckiego, Mojsiejowi Suhakowi, na młyn, łuh i stawek, do tegoż młyna należący, w kluczu Wasylowskim, Bendiuhowce, dziedzicznych, podpisem ręki tegoż J. W. Tarnowskiego zatwierdzone, przy pieczęci iednej, na laku czerwonym wyciśnionej, na papierze ordynaryjnym wypisane, z przyszytym arkuszem papieru dwudziesto-kopijkowym, do akt grodzkich, żytomirskich w oblatę podał, w tych wyrazach: Jan Amor hrabia na Tarnowie Tarnowski, Kahorlicki, Bystrzycki starosta, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć teraz i napotym będzie należało, iż ja, maiąc dobra w Ukrainie dziedziczne, w województwie Kijowskim, powiecie Żytomirskim leżące, Wasylowszczyzna zwane, które chcąc do iakowej lepszej przyprowadzić perfekcyi i pożytku, pusczam i nadaię Mojsiejowi Suhakowi młyn ze stawkiem na rzece Bezymiennej, z *Bindiuhowki*, wsi do tegoż klucza mego należącej, płynącej, kosztem tegoż mielnika postawiony, dla czego arędarze do lat trzech połowę tylko wymiaru, a tenże Suhak połowę brać ma; na żelaza i kamienie, do wy-

ražonego czasu lát trzech. ciż przez połowę składać powinni; a po skończonych trzech latach, że miarek dwie arendarz brać będzie, a trzecią wyrażony Suhak, tak expensa na kamienie i żelaza dwie części arendarz, a część iedną mielnik podejmować powinni będą. Zupełna zaś konserwacia i reperacia młyna tego do mielnika należy, którego, za podjęty koszt w stawieniu, od płacenia kołowego do lat dwóch uwalniam, łuh, lasek i stawek do tegoż przydaię mu młyna, w których od nikogo ażeby żadnej nie miał prepedycyi ani dezolacyi, tak i w stawku, aby nikt nie ważył się pod winą dworską łowienia ryb, zalecam; co wszystko, dla zupełnej wagi i waloru, własną stwierdzam ręką, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci. Datum w zamku Wasylowskim, dnia siedmnastego Augusti, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. U tego prawa podpis takowy: Jan Amor hrabia Tarnowski, starosta Kahorlicki, Bystrzycki. (L. S.) Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга гродская, Житомирская, записовая, № 296, годъ 1794. Листъ 1280 на оборотъ.

---

91. Дарственная запись отъ дворянина Луки Струтинскаго козаку Кондрату Запорожцу на хуторъ, лежащій въ окрестности села Зозова. 1775. Сентября 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Decembra trzydziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodskiemi, bracławskiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodskim bracławskim, stawiąc sie osobiście jegomość pan Maxymilian Iwanowski, te prawo, od jaśnie wielmożnego Łukasza Strutyńskiego, S. H. Kondratowi Zaporożcowi na futor, w kluczu Lipowieckim, dane i służące, dla zapisania do akt grodzkich, bracławskich, z przyłączeniem papięru imperatorskiego, dwudziestukopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Łukasz Berlicz na Strutynie, Żorniszczach i Lipowcu Strutyński, starosta Starodubski etc. Wiadomo czynie komu o tym będzie należało wiedzieć, iż ja w dobrach

moich dziedzicznych, Lipowcu, maiąc grunt niepodległy, w władzy mojej będący, po Rohatym pozostały, do szafunku mego należny, ktoren nadaię, z łaski mojej, Kondratowi Zaporożcowi futor z gruntami, sadami, rolami, od *Zozowej* koło lasu pańskiego, gdzie się znajduią mogiły po iednej stronie, po drugiej Sitnikowéj drożynie, aż do Krawcowéj grobli ciągnącéj się, oraz i sianożęć Berbelikową w stepie, do życia pomienionemu Zaporożcowi i sukcessorom jego naznaczam, za co przyzwoity podatek, po złotych polskich pięćdziesiąt z akcentami, ma do skarbu wypłacać, z tym iednak warunkiem, że wolnym czynię, od wszelkich powinności uwalniam; co, dla lepszyj wiary i wagi, przy przyciśnieniu zwykłéj pieczęci, ręką własną podpisuję. Dan w Lipowcu, dnia trzynastego miesiąca Września, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci, na laku czarnym wyciśnionéj, takowy: Łukasz Berlicz Strutyński, S. H. (L. S.). Niżéj przypisek w te słowa: Wolen będzie od podatków i wszystkich powinności gromadzkich wyżéj wyrażony Kondrat Kozak. Dan w Lipowcu, tysiąc siedmset śiedmdziesiąt piątego anno, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Oktobris. Józef Dunin Goławiński. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 1127.

---

92. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тулинецъ, Антономъ Перебиносенкомъ, крестьянкѣ того-же села, Агаѳіи Перебиносенковой, на принадлежащіе ему наслѣдственно: два огорода и садъ. 1775. Сентября 16.

Roku 1775, miesiąca Septembra 16 dnia.

Ja, niżéj znakiem krzyża świętego podpisany, Anton Perebynosenko, daję tę swoje dobrowolne, ni od kogo nie przymuszone, kupczę, (a to za obwieszczeniem władzy), Ahafii Perebynosce, stryja mego rodzonego żonie, i synom tejż, poddanym wsi *Tuliniec,* któréj przedałem grunt mój własny, ojcowski, używany ojcem moim, Doroszem Perebynosem, wraz z

stryjem Hryćkiem, mężem wspomnionéj Ahafji, gdy ci ten świat pożegnali, ja zaś z bratami stryjecznemi nie mógł spokojnego mieć mieszkania, jako wyżej, przedał część ojczyzny mojej, to jest ogrodów dwa z sadem, podwórzem (oprócz chałupy) za summę rubli № 10, dico dziesięć. Przy któréj kupczéj i pieniądze zupełnie do rąk moich odebrałem, przy którym odebraniu tym moim dobrowolnym zapisem wspomnione Ahafię Perebynoskę i synów téj kwituję i waruję żonę, dzieci moich, tak i bratów moich rodzonych, z których poradą ten przedałem, nie czynić onym żaddéj przeszkody w używaniu tego grontu, pod winą skarbową i karą przykładną. Wolna tedy taż Ahafia wraz z synami swojemi, tym, odemnie kupionym, gruntem, jak własnym swoim rządzić, darować, dać, a w czasie potrzeby przedać, ale za wiadomością władzy. Ktorą to kupczę my, urząd, na ugodę stron przyjęli, do aktów wpisali, a, za approbatą władzy zamkowéj, Kaniowskiéj, z podpisem rąk własnych Ahafii Perebynosce i synom téj extraktem, die et anno ut supra, wydali. Przedawca tego gruntu Anton Perebynosenko, poddany ze wsi Tuliniec, krzyżem świętym podpisuję się +. Przytomni: Ołexa Kurynny, wójt +, Andryj Pustowoyt +, Stepan Zadorożni +, Zinko Dekało +, Iwan Szwiec +, Opanas Tuszysty +, Jusko Kuriny + i urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго Магистрата, годъ 1774—1787. № 3535, Листъ 2. (№ 3).

---

93. Даретвенная запись, данная отъ имени князя Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Лысянки, Степану Яроцкому, на право потомственнаго владѣнія прудомъ на рѣчкѣ Бужанкѣ и прилегающимъ къ нему сѣнокосомъ. 1775. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Junii jedynastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich woiewodstwa Bracławskiego, kadencyi Swięto-Troieckiej, prawem koronnym przepisanej, zwykłym, stawiąc się osobiście urodzony Antoni Zawrocki, te prawo, od J. O. Xięcia jegomości

pana Jabłonowskiego, wojewody poznańskiego, sławetnemu Stefanowi Jarockiemu, obywatelowi lisiańskiemu, na staw z zabudowaniem wolnym młyna dane, z przyłączeniem papiru Imperatorskiego, dwudziesto kopijkowego, do xiąg ziemskich woiewodstwa Bracławskiego w sposób oblaty podał, de tenore tali: Żądającemu sławetnemu Stefanowi Jarockiemu, mieszkańcowi *lisianskiemu*, a biorącemu się do gospodarstwa, tak temuż, iako i innym, dla zaszczycenia w staraniach i w jego pracach, na fundamencie mnie powierzonego kommissu od J. O. xięcia iego mości z Prus Jabłonowskiego, woiewody poznańskiego, pana i dobrodzieja mego, niniejszym prawem moim stawek na rzece *Buzance*, między stawami Nużnego i Byczkowego leżący, pod granicą Białocerkiewską, od lat pięciudziesiąt spuszczony i rozerwany, nadaię, pozwalaiąc go sobie zająć dla swoiej wygody i na swój pożytek zarobić, sianożęci, ile bydź może około wody, kosić, młynek, gdyby miał sposobność zabudować swoim kosztem na tymże stawku wzmiankowanym Jarocki, do którego młynka ani stawku skarb żadnej pretensyi mieć nie powinien, ale wiecznemi czasy nadaie i sukcessorom iego. Które to prawo, z władzy mnie powierzonej, przy zwykłej pieczęci, podpisuje, dnia trzydziestego Nowembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku. U tego prawa, per oblatam podanego, podpis takowy: Dominik Badowski (L. S). Które to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa do xiąg ziemskich, bracławskich iest wpisane.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794. Листъ 450.

---

94. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ мѣстечка Медведовки, Гаврiиломъ Костыковымъ зятемъ, писарю городскому, Марку Исаевичу, на усадьбу, садъ, леваду, поле и сѣнокосъ, прилегающiе къ рѣчкѣ Медведовкѣ. 1776. Мая 23

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Augusti dwudziestego osmego dnia.

Przed xięgami y aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego,

stawający osobiście urodzony Makary Woliński, tę donacią, czyli raczey kupczę, na rossijskim dyalekcie spisaną, od szlachetnego Hawryła Kostykowego zięcia, mieszczanina miasta Medwedowki, na dworysko, sad y lewadę z sianożęcią, na osobę szlachetnego Marka Isaiewicza, natenczas pisarza mieyskiego medwedowskiego, zeznaną, z podpisem rąk przyiacioł y aprobatą, z dwoma pieczęciami, na laku czerwonym wyciśnionemi, z przyłączeniem arkusza papieru stęplowanego, ceny dwudziestu kopiejek w oblate do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: Tysiacza siemsot siemdesiat szestoho hoda, misiacia Maia dwadciatoho dnia. Ja, niżey na podpisi wyrażenyi, a imenno, Hawryło Kostykow ziat, żytel starostwa Czehrynskoho, horoda *Medwedowki*, daiu siju moiu kupczu. Markowi Isaiewiczowi, pysaru horodowomu Medwedowskomu, w takoy wyżc opisanoy sposob: czto ia iemu prodał swoy grunt własny, nadanyj mni testem moim Kostykom, małuju czast onoho grunta, a ktomu jeszcze moim staraniem prypłożenno y kuplenno, to iest: dworyszcze, sad i lewada sinożatnaja na usty riczky Medwedowki, a hraniczyt uroczyszczem z iednoy storony pustaia hrebla, y w koneć hrebli prowala, w kotorom prowali y hrusza stoit, a zdruhoy storony row, okopyszcze, w kotorom okopyszczy i prymeta: werby bolszyi wyrosły, z tretcy storony na hory row, a z czetwertoy ryczka u łuzi, kotoraja idet z riczki Medwedowki, a za cenu deneh rossyskoy chodiaszczoy monety, staroy, srebnoy rubley dwadcat czetyry, kotoromu Markowi prodał ja wo wicznoie władynyie y ditiam ieho; y w dalszyie czasy ja, ani dity moi, ni krewnyi błyzkyi y dałekyi do onoho gruntu po wysz opisanyie uroczyszcza ne powinny utruczatsia y upominatsia; a budy by s krewnych moich, kotoryie żytelstwujut za Dniprom, mohły pokazaty iakjie rospysnyie papery, to onyie żadnoho waloru imit nie budut, poneże swoie własnoie prodaiu i nikomu ne pennoe, i w tom, dla lipszoho wirojatyia y pewnosty, iako ne umijetnyj pysanyia Bożestwennoho, pry imeny swoim, podpisujuś znakom kresta Swiatoho. Hawryło Kostykow ziat, krzyż. + Dijało sia syie na uradi horodowom Medwedowskom, za wydomom y dozwolenyiem wielmożnoho ieho myłosty pana Żukowskoho, namisnyka gubernii klucza Medwedowskoho, y pry ludiach czesnych y wiry hodnych: Semenu Rudju, Isku Suszku, Semenu Połudnenku, Sydoru Stukałenku, Iwanu Jabłonskomu, y proczych. Swiasczenno-ierey Hawryił Medwidowski. Swiaszczenno-ierey Andrey Medwedowski. Pry tom słuczywszy sia y ia wo swidytelstwo, Trofym Udowenko, żytel Jaskowski. Felician Żukowski, gubernator (locus sigili). U tey donacyi, w oblate poda-

ney, aprobata dworska w tym sposobie: Władzą mnie powierzonego kommissu, tę kupczę, od Hawryłka Kostykowego zięcia Markowi Isaienkowi służącą, stwierdzam, ubezpieczaiąc jego y sukcessorów podpisem ręki moiey przy zwykłey pieczęci. Datum die septima Iunyi, millesimo septingentesimo septuagesimo sexto anno, w Medwedowce. Dom. Badowski, komisarz (locus sigili). Te prawo, przy lustracyi starostwa Czehryńskiego widziałem dnia piątego Septembra, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku w Medwedowce. I. Skipor.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уъзда, годъ 1797—1798. № 3590. Листъ 78.

---

95. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Несторомъ Швецомъ, козаку, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 12.

Przedanie futora Iwana Czarnego.

Niżej wyrażony, cale się poddaiąc i incorporuiąc, zeznaię tym moim nieodmiennym pisaniem, przy urzędzie miejskim *Chmielnickim*, iż ia, z dobrej moiej woli i z poradą przyiacioł moich, bez żadnego przymuszenia, przedałem futor swój z dwoma stawkami pustemi i ze wszelką attynencią do niego, spadły na mnie po nieboszczyku Iwanie Czarnym, sytuowany w *Butkowie*, Pawłowi Ochocie, kozakowi, za czerwonych złotych czternaście bez złotych 4, in summa za złotych polskich 248, wiecznemi czasy, do którego to futoru, już ia, ani żadny moj krewny, nie mamy należeć ani się interessować do niego, tylko iuż wyrażony Pawło Ochota do niego należy i iest gospodarzem własnym i wiecznym onego; wszelką ma moc onym rządzenia; więc, iakom iemu ten futor wyrażony ze wszelką attynencią raz na zawsze przedał i pieniądze za ten futor, iemu przedany, do szeląga odebrał, tak, dla tym większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 12 Julii, 1776 anno. Nestor Szwiec, zięć Czarnego Iwana. +

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 113.

96. Дарственная запись отъ Павла Волыка, зятю его, Павлу Лаврикову, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1776. Іюля 16.

Darowanie futora Wolikowego.

Niżej wyrażony zeznaię tym moim nieodmiennym pisaniem przy urzędzie chmielnickim, iż ia, z dobrej moiej woli i miłości ojcowskiej. daruię Pawłowi Ławrykowemu, zięciowi swemu, i sukcessorom iego futor moj własny, sytuowany w *Butkowie* z stawkiem i ze wszelką attynencią do tego futora, to iest z tym wszystkim, com ia trzymał i zażywał, ponieważ ia nie mogę z tego futora sam powinności wszelkiej odbywać, ani danin żadnych płacić, do którego to futora już ja nie należę, ani mocy żadnej onym żądzenia (mam), tylko Pawło, zięć mój; już do niego należy i wszelką moc ma, iako iest iuż tego futora prawdziwy i własny gospodarz, bom iemu wiecznemi czasy darował; iednakże waruię ia sobie to: wyrażony Pawło, zięć mój, powinien mnie trzymać przy sobie do smierci w poszanowaniu, iako ojca, a ia, co zmogę, będę mu pomagał czasami, odzieniem się sam będę starał i dbać będę, żeby było za co mię pochować, iak umrę. Więc na to, dla większej wiary, wagi i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w ratuszu chmielnickim, die 16 Julii, 1776 anno. Pawło Wołyk +.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 113 на оборотѣ.

---

97. Дарственная запись отъ князя Сангушка на лугъ крестьянину села Сикавы, Семену Куттенку. 1776. Ноября 8.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca dziewiątego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Swięto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryń-

skiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący sławetny Semen Kuttenko, te prawo sobie, stawaiącemu, na sianożęć od skarbu J. O. X. Sanguszka, woiewody Wołyńskiego, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem rąk: W: Mikoszewskiego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, J. O. X. jego mości Sanguszka W. W.. moc approbaty w sobie zawierającym przy takiej że pieczęci, jako też W: Jordańskiego, wyrażaiącym wielość zapłacenia za oną sianożęć, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał, w te słowa: Semen Kuttenko, w *Sikawie* mieszkaiący, łąkę, zaczowszy od rowu Paseczenka Leskowskiego do borku Jałowenka i Prychnenka wzdłuż, poprzek zaś od góry stepu do błota, Saha nazwanego, na kossarzów dwadzieście, w skarbie za rubli dziesięć kupuie, którą łąkę, z mocy niniejszego dokumentu, wolen będzie Semen Kuttenko iak chcieć na swoj pożytek obrócić i oporządzić lub przedać, a dla lepszej wagi ten dokument, z mocy mi udzielonej od J. O. X. jego mości, woiewody Wołyńskiego, dobrodzieia, podpisuie; dan w zamku Czerkaskim, dnia osmego Novembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt szostego. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, iest w te słowa: Fr. Mikoszewski Komor. Żyt. (L. S.) Poniżej tego approbata przy takiejże pieczęci w tym sposobie: H. X. Sanguszko W. W. (L. S.) i przypisek takowy: solwit flor. sześćdziesiąt dziewięć. W. Jordanski mp. Które to prawo co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1799 № 3588. Листъ 70.

---

98. Приказаніе дворянина Степана Барановскаго войту села Снѣжной о томъ, чтобы крестьяне изъ его села не опустошали рощи, принадлежащей войту села Зарубинецъ, Деміяну. 1776. Декабря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwca dwudziestego piątego dnia (veteris styli).

W roki sądowe, ziemskie wojewodstwa Bracławskiego, kadencyi Święto-Trojeckiej, podług starego stylu i rezolucyi od zwierzchności krajowéj wskazanéj, przypadłe, stawiąc się osobiście uczciwy Mateusz Ogonowski, ten dokument, od wielmożnego Stefana Baranowskiego, pracowitemu Demianowi, wojtowi Zarubienickiemu dany, z opłatą papieru dziesięcio kopiejkowego do akt niniejszych, ziemskich, Bracławskich w sposób oblaty podał, w téj istocie. Przykazuję z seryą wojtowi Snieżniańskiemu, ażeby zalecił poddanym Snieżniańskim, aby lasku wójta Zarubinieckiego nie pustoszyli; o które pustoszenie zachodzi rekwizycya; co, pod karą przykazując, ręką włąsną podpisuję. Datum w Krzywionce, dnia dwudziestego dziewiątego Decembris, millesimo septingentesimo septuagesimo sexto anno. U tego dokumentu podpis ręki, przy pieczęci rodowitéj, na laku czerwonym wyciśnionéj, takowy: Stefan z Irzykowa Baranowski, m. pr. (L. S.). Który słowo w słowo do xiąg niniejszych, ziemskich wojewodstwa Bracławskiego jest zaingrossowany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго воеводства, годъ 1793, № 4790. Листъ 109 на оборотъ.

---

99. Дарственная запись отъ князя Альбрехта Радзивила крестьянамъ: Лукѣ Музыкѣ. и братьямъ: Данилу, Онуфрію, Федору, Павлу и Гарасиму Руденкамъ, на потомственное владѣніе хуторомъ, лежащимъ близь села Быстрика. 1777. Генваря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szostego, miesiąca Augusta osmego dawnego stylu.

Na leżeniu xiąg ziemskich, żytomirskich, przedemną, Jakóbem Zaleskim, namieśnikiem przysięgłym, ziemskim, żytomirskim, osobiście stawaiący W. Bartłomiej Dobrosielski, prawo X. Albrychta Radziwiłła, dziedzica, roboczym Rudenkom, poddanym swoim, na futorek dane, podpisem xięcia jegomości przy pieczęci zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem papieru kraiowego, do akt ziemskich, żytomirskich w oblatę podał, w ten sposób. Albrycht Radziwiłł, xiąże na Nieświerzu,

Ołyce, Klecku, Dubinkach, i świętego państwa Rzymskiego, hrabia na Misze, Szydłowcu i Krożach, a na Zdienciele, Hłusku, Berdyczowie, Samofałowiczach, Chalczu, Michalewce etc. etc. pan i dziedzic, generał-major i pułkownik ussarski wojsk W. X. Litewskiego, kawaler orderu S. Huberta najiaśniejszego elektora palatini Rheni, wszem wobec i każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, a mianowicie wielmożnym imć panom: kommissarzom, ekonomom i dyspozytorom dóbr moich hrabstwa Berdyczowskiego, podaię do wiadomości: iż ia, skłoniwszy się do zachodzących proźb poddanych moich dziedzicznych berdyczowskich: Danyły, Onufreja, Fiedora, Pawła, Harasyma Rudenków, braci między sobą rodzonych, pozwoliłem onym, pozostały po zmarłej podczas powietrza familii Tymczenków, niegdyś dziedzicznych moich poddanych, futorek, pod *Bystrzykiem* będący, po połowie z Łukaszem Muzyką, poddanym moim dziedzicznym berdyczowskim, trzymać i używać na zawsze i sukcessorom onych, bez żadnej od nikogo w niczym przeszkody, z tym obowiązkiem, ażeby każdy z pasieki swoiej należącą do skarbu dziesięcine i oczkowe rzetelnie co rok oddawali; którego to futorku bliższą gruntów swoich połowę, nagrodziwszy za pracę i budowle Łukaszowi Muzyce, Rudenkowie objąć maią, a drugą Łukasz Muzyka trzymać będzie; i na to dane te moie pozwolenie ręką własną, przy przyłożonej pieczęci, podpisuię. Datum w Berdyczowie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego siodmego, miesiąca Januarii dnia dwudziestego dziewiątego. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki, przy pieczęci, w te słowa: Albrycht xiąże Radziwiłł, generał-major i pułkownik ussarski wojsk W. X. Litewskiego, kawaler orderu S. Huberta najiaśniejszego elektora palatini Rheni mp. (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomirskich iest zapisane.

Книга земская, Житомирская, записовая, и поточная, годъ 1796, № 162 Листъ 430 на оборотъ.

---

100. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрицы, Өеодосіею Степаненковою, сыну своему, Федору Степаненку, на мельницу и прудъ 1777. Марта 16.

Roku pańskiego 1777, Marta 16 dnia.

Do ksiąg niniejszych urzędu miejskiego Kaniowskiego przyszedłszy Teodozia, wdowa, żona Iwana Stepanenka, obywatela ze wsi *Bobrycy* starostwa Kaniowskiego, z dokumentem, od władzy onéj danym, która po śmierci męża swego z dziećmi, iednemi dorosłemi, drugiemi małoletniemi, taż nie mogła, jako żona, gruntu, po nieboszczyku zostałego, to jest młynków dwa, leżące na tymze potoczysku, powyżéj wsi téjże Bobrycy, i powyżej młynka Kostenkowego ieden, drugi powyżéj młynka Watakowego, a poniżéj wsi Troszczyna, których żadnym sposobem nie mogła utrzymać, te przedała synowi swojemu, Fedorowi, jeden nie podal Bobrycy, to jest młynek o iednym kole, z groblą, stawkiem i ze wszelką tego reperacyą, żonie tegoż i sukcessorom wiecznemi laty za summę rubli czterdzieścia, № rs 40; którą to wyrażoną summę ja, Teodosia, od syna mojego zupełnie odebrałam, z którego tym moim dobrowolnym zeznaniem i do xiąg zapisem kwituję i waruię drugich dzieci moich, jako też i krewnych, aby się z nich nikt nie ważył wyż wspomnionemu Fedorowi Stepanenkowi a synowi mojemu, poddanemu Bobryckiemu, w używaniu tego żadnéj najmniejszéj czynić przeszkody pod winą dworską. Wolen tedy syn mój tym gruntem, jako własnym swym, rządzić, za wiadomością dworską przedać, dać, darować. Kturą to kupczą na prośbę i ugodę wyrażonych stron, przyjęli, do aktów wpisali, a, za approbatą dworską, wspomnionemu Fedorowi Stepanenkowi my, urząd miejski Kaniowski, z podpisem rąk własnych, extraktem, die et anno ut supra, wydali. Za urząd miejski Kaniowski—Grzegorz Leontowicz. Przytomna gromada Bobrycka: Klim Zabojenko +, Kiryk Łegeza, wójt +, Semen Kobeski +, Maxym Kozłenko +, Petro Małyk +, Semen Lisowy +, Przedawca tego, Teodozia, Iwana Stepanenka żona +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 4.

---

101. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Бобрицы, Ѳеодосіею Степаненковою, своимъ сыновьямъ: Михайлу и Тымошу Степаненкамъ, на урочише, называемое Божковщина 1777. Марта 16.

Roku Pańskiego 1777, Marta 16 dnia.

Taż sama, wyż wyrażona, Teodozia, Iwana Stepananenka nieboszczyka żona, poddana *Bobrycka,* także za obwieszczeniem dworskim, przedała grunt drugi, młynek, w pierwszéj kupczey opisany, leżący poniżéj wsi Troszczyna, z groblą, stawkiem i sadkiem, nie opodal w uroczysku *Bozkowszczyzna,* synom swoim drugim: Mychajłowi i Tymoszowi, też żonom i potomkom, za summę rubli № 30; które to wyrażeni synowie moi wypłacili do rąk moich rubli № 10, resztę zaś, rubli 20, tym wiecznie daruję, ażeby pamiętali swoję ojczyznę; i dzieci moje drugie nie mają do wyż wyrażonych: Michajła i Tymosza w tym opisaniu i używaniu tego gruntu najmniejszéj pretensyi, pod winą skarbową; wolni ci tym, u mnie kupionym i dobrowolnym, pożytkować, żony tych tak i dzieci; a w czasie potrzeby i przedać. Która to kupcza w xięgi urzędu miejskiego Kaniowskiego zapisana, a za approbatą dworską, Mychajłowi i Tymoszowi Stepanenkom extraktem die ut supra, wydana. Przytomny urząd miejski Kaniowski. Przytomna gromada Bobrycka u wyż napisanéj kupczej wyrażona. Teodozya, żona Iwana Stepanenka z Bobrycy, przedawca tego, krzyżem swiętym +.

Книга Каневскаго Магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 4.

---

102. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину Тышку Шевченку на право потомственнаго владѣнія хуторомъ, лежащимъ на рѣчкѣ Грузкой возлѣ села Завадовки. 1777. Мая 7.

Roku tysiąc, siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Octobris trzynastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi święto-michalskiej, prawem przepisanej, od dnia trzydziestego Septembris w Czerkasach sądzić się zaczętéj, przedemną, Józefem Kossowskim, sędzią ziem-

skim powiatu Czerkaskiego, osobiście się stawający pracowity Ignat Szewczenko, te prawo, od J. O. X. jegomości Lubomirskiego, wojewodzica kiiowskiego oycu swoiemu na futor ze stawiskiem y grontami, przy wiosce *Zawadówce* sytuowany, dane i służące, na papierze prostym napisane, ręką tegoż dziedzica przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, wraz z przypiskiem, z przyszytym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę wniósł, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wisznicu, Jarosławiu hrabia świętege państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, wojewodzic Kijowski, Sieciechoski etc. starosta, Szpoly, Turyi, Mhliowa, Horodyszcza y innych pan dziedziczny. Wiadomo czynię wszystkim officialistom, quovis titulo w dobrach moich dozor mającym, iż ja, mając wzgląd na zastarzałe y w usługach, skarbowi memu użytecznych, spędzone lata pracowitego Tyszki Szewczenka, czynię, go od dnia niniejszego od wszelkich podatków, skarbowi memu powinnych, (wyłączając podatek rzeczy-pospolitej) wolnym; a dla większej nadgrody, nadaję temuż Tyszkowi i sukcessorom iego wiecznemi czasy futor z dąbrową, nad rzeczką, Hruzką zwaną, ze stawkiem, ku wiosce Zawadówce sytuowany, z sianożęciami, do tegoż futoru przyległemi, z dawna od antecessorów jego posiadany, który to futor wyż rzeczony Tyszko, bez żadnej od nikogo prepedycyi, z mocy prawa, odemnie danego, sam y sukcesorowie jego ku najlepszemu dobru swemu obracać wolen jest y będzie; a dla większego zabespieczenia ręką moią podpisuję. Datum w Derynkowcach, dnia siodmego Maja, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. Przypisek takowy: Gdyby zaś przedawać chciał ten futor bez wiedzy dworu, mieć nie będzie mocy F. X. Lubomirski (L. S.). Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 21 на оборотѣ.

---

103. Дарственная запись отъ замка и магистрата Хмѣльницкаго мѣщанину, Петру Яременковому зятю, на сѣнокосъ лежащій на урочищѣ Лугъ. 1777. Мая 16.

Przed nami, urzędem miejskim Chmielnickim, stanąwszy osobiście Petro zięć Jeremenków na dniu 25, to iest die 25 Martii, 83 anno, podał do oblaty dokument urzędowy nadania sianożęci po zmarłym Hryćku Jowtuszenku, na stęplowanym papierze ceny pół osma grosza napisany, tali tenore: My, urząd miejski Chmielnicki, widząc sianożęć pustuiącą od powietrza w *Łuhu*, po nieboszczyku Hryćku Jowtuszenku, sytuowaną od pola, łanu pana Diakowicza, i widząc, że żaden krewny nieboszczyka Jowtuszenka nie odzywa się do tej sianożęci, nie chcąc pracy około niéj przyłożyć, bo dużo zarosła łoziną i trzciną, z dyspozycyi zamkowej Chmielnickiej nadaiemy tę wspomnioną sianożęć Petrowi zięciowi Jaremenkowemu wiecznemi czasy do trzymania, zażywania i rządzenia oną, oddaiąc tę wyrażoną sianożęć w wieczną possessią wyrażonemu Petrowi zięciowi Jaremenkowemu; ponieważ iego sianożęć własną w *Dupnatej mogile* na skarb odebrano, i za iego sianożęć odebraną te iemu wyrażoną sianożęć nadać wiecznie z zamku Chmielnickiego przykazano i tej sianożęci, nadanej iemu, kreuiemy go własnym, prawdziwym i wiecznym gospodarzem. Do której to wspomnionej sianożęci żaden krewny nieboszczyka nie ma i nie powinien należeć ani się interesować do niej, ponieważ czas nie mały pusta stała i iuż chrustem zarosła. Więc, iakośmy tę sianożęć wyrażoną wspomnionemu Petrowi Jaremenkowi nadali do trzymania i zażywania, i dokument urzędowy na tę sianożęć na stęplowanym papierze, ceny półosma grosza, napisany, iemu dali, tak się, dla większej wiary i waloru, podpisuiemy. Datum w Chmelniku, die 16 Maj, 1777 anno. Jakub Gajewski, lantwojt Chmielnicki, Grzegorz Kornowski, przysiężny Chmielnicki, Ihnat Sudyłkowski, przysiężny Chmielnicki. Po którym to dokumencie przyię, tym do akt miejskich Chmielnickich, podaiący oryginał iego do rąk swoich odebrał, i z odebrania urząd miejski Chmielnicki zakwitował. Pętro zięć Jaremenków +.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 71 на оборотѣ.

---

104. Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Нестору Самсону на хуторъ, лежащій близъ села **Ольшанки. 1777. Сентября 6.**

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniéjszemi, grodskiemi, województwa Bracławskiego i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodskim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Jerzy Stanasyj, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Alexandra Lubomirskiego, Nestorowi Samsonowi, poddanemu olszańskiemu, dane, dla zapisania do akt grodzkich bracławskich, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestu kopiejkowego, w sposób oblaty podał, w téj istocie: Alexander na Wisznicu i Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, wojewoda kijowski, w wojsku francuzskim pułkownik, Juzefgrodu, Krutych, Jahorlyka, Raszkowa, Cekinówki, Miastkówki Tomaszpola i Mowczan pan i dziedzic. Wiadomo czynię komu o tem, teraz i napotem, wiedzieć będzie należało, a mianowicie zwierzchności dworskiéj wsi *Olszanki*, w dobrach moich Poberezskich będącej, iż daję te moję prawo Nestorowi Samsonowi, poddanemu olszańskiemu, na futor, przy granicy od Dmitra Pławki, na dolinie, *Kaszarniak* zwanéj, będący, z stawkiem, jego sumptem zajętym z sadkiem, przez niego zasadzonym i zapustem dębowym, do futoru przyległym, tudzież z sianożęcią i polem do orania, dotąd używanym, którego futoru wspomniony Nestor, wraz z sukcessorami swemi, przy opłaceniu corocznie zwykłych podatków i dawaniu dziesięcin owczych i pszczelnych, wieczyście wolen jest i będzie nie tylko sam zażywać, ale i komu zechce ustąpić lub sprzedać; ostrzega się niniejszym prawem dla rzeczonego Nestora, ażeby mu nikt, tak w stawku jako i w zapuście szkody nie czynił; które to prawo, dla zupełniejszej wagi, przy wyciśnieniu pieczęci, własną podpisuję ręką. Dano w Krutych, die sexta Septembris, millesimo septingentesimo septuagesimo septimo anno. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci czarnéj, na sucho wyciśnionej w te słowa: xiąże Alexender Lubomirski. Które to prawo, co do słowa, w xięgi niniejsze, grodzkie, bracławskie, jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая и поточная, годъ 1796, № 4752; номеръ акта 664.

---

105. Продажа мельницы Осипомъ Кириковымъ жителю села Стодолецъ, Николаю Сенькову. 1777. Сентября 12.

Działo się w Barze, na urzędzie, dnia 12 Września, w roku 1777.

Zesłanó do nas, do urzędu, od zwierzchności zamkowéj mielnika z *Krzywego młyna,* na imie Józef Kiryków syn, z drugiéj strony Mikołaj Sieńków, Obywatel *Stodolecki,* któren Józef, mielników syn, jaśnie, jawnie i dobrowolnie przedaje młyn swój ojczyzny, własny, pracy swéj, za złotych polskich pięćset (№ zł. polsk. 500), kamieni dwa, i stępy, i folusze. Na któren żaden z sukcessorów moich pretęsyi żadnéj mieć nie będą mogli, ani ja sam, ani żona moia, ani żadni koligaci nie będą mieli. Co my, urząd miejski, barski, przy zwykłéj pieczęci naszéj radowieckiej, własnymi rękami nie umiejętni pisma świętego, kładniemy znak krzyża świętego. Datum na urzędzie miejskim, barskim. Antoni Skrzeszewski, wojt barski, m. pr. Jozef Kiryków syn. M. Cieslicki, pisarz miejski barski.

Книга Барская, магистратская, годъ 1746—1785, № 4573. Листъ 91.

---

106. Дарственная запись отъ Волынскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Слободы, Семену Куттѣ, на право потомственнаго владѣнія дубовою рощею, прилегающею къ его усадьбѣ. 1777. Сентября 22.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca dziewiątego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący sławetny Semen Kuttenko, te prawo, sobie, stawaiącemu, na zajmisko dębowe od J. O. X. jegomości

Sanguszka, wojéwody Wołyńskiego, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem ręki tegoż J. O. X. jegomości, wojewody Wołyńskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał w tych wyrazach: Semenowi Kutcie, poddanemu memu ze wsi *Slobody*, zajmisko dębowe na staię jedną, przy jego chacie sytuowane, wiecznemi z sukcessorami jego nadaie czasy, z ostrzeżeniem tym, aby nad terazniejsze pozwolenie więcej nie zajmował i te prawo, dla lepszej wagi, własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuię ręką. Datum w zamku Czerkaskim, dnia dwudziestego drugiego Septembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest w te słowa: H. X. Sanguszko, W. W. (L. S.). Które to prawo co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 69 на оборотѣ.

---

107. Дарственная запись отъ графа Рафаила-Амора Тарновскаго крестьянамъ села Биндюговки, Мойсею и Петру Сугакамъ, на право владѣнія мельницею, прудомъ, рощею и лугомъ, лежащими на рѣчкѣ Безъимянной. 1777 Октября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia czwartego Grudnia podług dawnego, a pietnastego według nowego stylu.

Na urzędzie grodskim, w zamku Jej Imperatorskiej Mości Żytomierskim, przedemną, Wawrzyńcem Rzeplińskim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim, żytomirskim i księgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi stawaiący osobiście W. Dorotej Matkowski, Chorąży W. K., te prawo, od J. W. Amor hrabi Tarnowskiego G. M. W. R. P., Mojsiejowi i synowi jego Piotrowi Suhakom, na młyn lub stawek, do tegoż młyna należący, dobra w kluczu Wasylowskim, wsi Bindiuhuwce, dziedzicznych, podpisem ręki tegoż J. W. Tarnowskiego zatwierdzone, przy pieczęci iednej, na laku czerwonym wyciś-

nionej, na papierze ordynaryjnym, z przypiskiem wypisane, z przyszytym arkuszem papieru dwudziestokopijkowym, do akt grodzkich żytomirskich w oblatę podał, w sposób takowy: Rafał-Amor hrabia na Tarnowie, Tarnowski, G. M. W. R. P., klucza Wasylowskiego pan i dziedzic, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć teraz i napotym lub sukussorom należeć będzie: iż ja, zważaiąc dawne i sprawiedliwe Mojsieja Suhaka zasługi i usługi temuż samemu, żonie, i Piotrowi, synowi, daie prawo i w niczym mieć nie odmienne nie chce i przyrzekam, naznaczaiąc temuż samemu młyn i staw, na rzece Bezimiennej w *Bindiuchuwce*, wsi do klucza mego Wasylowskiego należącej, płynącej, kosztem Mojsięja Suhaka postawiony, a staw utrzymany, temuż samemu, żonie i Piotrowi, synowi iego, naznaczam i prawem daię i przyłączam do tego lasek i łąkę, na co zwyż wyrażone prawo potwierdzam, i po zejściu iednak Mojsieja Suhaka, żony iego i Piotra, syna, lub to do dworu należeć będzie, lub o nowe prawo starać się będą. Ostrzega się iednak i prawnie naznacza, aby temuż Mojsiejowi Suhakowi i sukcessorom iego nikt żadnej w niczym prepedycyi nie czynił, stawku jego nie wyławiał, z lasku drzewa nie wyrąbywał; co pod winą dworską wielką nakazuie się i naznacza; z młyna iednak, według opisania, miarek dwie na skarb iść powinno, a trzecia mielnikowi; co wszystko, dla zupełnej wiary, wagi i waloru, ręką własną stwierdzam, przy zwykłej pieczęci. Datum w Wasylowie, dnia trzeciego Pazdziernika, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku U tego prawa podpis takowy: Rafał Amor hrabia z Tarnowa Tarnowski (L. S.). Przypisek takowy: przyłączam do tego i uwalniam tegoż Mojsieja Suhaka od hodowania kabana, co mu naznaczam i uwalniam. Rafał A. H. Tarnowski mp. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга гродская. житомирская, записовая, № 296, годъ 1794. Листъ 1280.

---

108. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Володькомъ, мѣщанамъ: Мартыну, Алексѣю, Грыцьку и Климу Горовенкамъ на мельницу, лежащую противъ села Дешки. 1777. Ноября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, powiatów Wasylowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawający urodzony Wojciech Winiawski, tę kupczę młyna, przez roboczego Stepana Wołodka, obywatela Olchowieckiego, na rzecz sławetnych: Martyna, Olexieja, Hryćka i Klima Horowenków, przedanego, przed magistratem miejskim, bohusławskim przyznaną, podpisami urzędników tegoż magistratu i pieczęcią stwierdzoną, od W. Jana Żukowskiego approbowaną, z przyszytym arkuszem papiru stęplowanego ceny trzydziestu kopiiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa: Działo się na urzędzie miejskim, bohusławskim, dnia siodmego miesiąca Listopada, tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmego roku. Na urzędzie naszym, miejskim, bohusławskim, przed nami: Ostapem Iwanenkiem, wojtem miejskim bohusławskim, Mikołą Wołoszynenkiem, burmistrzem, Stepanem Turczynenkiem, stanowszy jawnie i oblicznie pracowity Stepan Wołodko, obywatel Olchowiecki, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ja nie z żadnej namowy, ani też przymuszenia, lecz z dobrej i ochoczej swoiej woli, zbywam i przedaie gront swoj własny, w niczym nikomu nie zawodny, to iest młyn o dwóch kamieniach, stępach i foluszach, wyżej Batłajowego, a niżej Jowchimowego, prosto *Deszek* leżący, sławetnym: Martynowi, Olexiejowi, Hryćkowi i Klimowi Horowenkom, obywatelom bijowieckim, za summę moskiewskiej monety rubli dwieście pięćdziesiąt, wiecznemi czasy; więc my, urząd miejski bohusławski, na osoby pomienionych Horowenków wydaiemy prawo, którym mają dysponować, rządzić, przedać lub darować—wolni i mocni będą, oddalając rzeczonego Stepana Wołodka, iego samego, żonę i potomków jego w potomne czasy pod zakładem winy na skarb pański drugiéj takiej summy, gdyby przez pomienionego Wołodka lub synów jego, albo też krewnych blizkich i dalekich wynikało przeszkodzenie używania rzeczonego grontu, niniejszym naszym stwierdzamy i roboruiemy prawem i też prawo, dla tym większej wagi i pewności, my, urząd miejski bohusławski, przy zwykłej podpisuiemy pieczęci. Datum ut supra. Ostap Iwanenko, wojt miejski Bohusławski; Mikołaj Wołoszynenko, burmistrz, Stepan Turczynenko, przysięgły, Hryhory Ciurupa, obywatel Isajkowski, Jakow Gruszecki, Wasyl Iwczenko, obywatel Misajłowski, Hryćko Frusenko, mieszczanin bohu-

sławski, Stepan Wołodko +. Tę przedaż młyna, przez Stepana Wołodka na rzecz wyżej wyrażonych Horowenków zeznaną, approbuię, dnia osmego Aprilis, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego anno. Jan Żukowski mp. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisano. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 289.

---

109. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою, Любкою Данильченковою, хмѣльницкому мѣщанину, Ивану Шевченку, на хуторъ, прудъ и сѣнокосъ 1778. Генваря 29.

Niżej na podpisie wyrażona, cale się poddaiąc i inkorporuiąc, iawnie i wyraźnie przy urzędzie miejskim *Chmielnickim*, zeznaię tym moim nieodmiennym dokumentem, iż ia, z dobrej moiej woli i z poradą przyiaciół moich, bez żadnej koakcyi, przedałam futor swój, sytuowany w *Dąbrowie*, nazywaiący się Danilczenkow, z stawkiem i sianożęcią circa circum tegoż stawku, Iwanowi Szewczenkowi, zięciowi swemu, obywatelowi chmielnickiemu i sukcessorom jego wiecznemi czasy za złotych polskich sto, nic nie zostawiaiąc własności na tym futorze, stawku i sianożęci tak dla siebie, jako też dzieci moich i wszystkich krewnych; do czego od tego czasu iuż ia, dzieci moi i krewni moi nie należą i należeć nie maią, tylko Iwan Szewczenko należy i iest prawdziwy i własny gospodarz i rządziciel tej moiej przedarzy wyrażonej, bom iemu raz na zawsze przedała i w wieczną possessią trzymanie i rządzenie oddała; na co, dla tym większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 29 Januarii, 1778 anno. Lubka Wasylicha Danilczenkowa +.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 115 на оборотѣ.

---

110. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ, Иваномъ Валюкомъ, крестьянину Федору Кусенку на поле и садъ въ селѣ Тростянцѣ 1778. Іюня 30.

Roku 1778, miesiąca 30 Junii.

Daię tę moią dobrowolną kupczę Chwedorowi Kusenkowi, poddanemu Kaniowskiemu, iako przedałem temu grunt mój własny z polem i sadem, we wsi Trostiancu leżący, w starostwie Kaniowskiem, za summę rubli № 13, dico trzynaście, które do rąk moich od tegoż zupełnie odebrałem, w czem onego tym moim zapisem kwituję i nie powinienem mieć do tego żadnéj pretensyi; tyle to dokładam: jeżelibym mógł powrócić się, ja, niżéj wyrażony, z tego rossyjskiego wojska, tu, w starostwo, do wsi Trościeńca na mieszkanie, a jeśli się mnie podoba na tym samym gruncie mieszkać, tedy powinien będę temuż Fedorowi Kusenkowi rubli trzynaście, przezemnie u tego wzięte, przywrócić, co dla lepszej wiary i pewności, jako nieumiejętny pisać, w tym krzyż święty ręką własną pokładam +. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim roku i dnia, jako wyżéj. Przytomni: Jewchym Brybyk z Trostianca +. Pilip Sało +. Kondrat Czuchraj +. Iwan Waluk, tego przedawca, będąc poddany z Trostianca, krzyż święty pokładam +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 5. (№ 10).

---

111. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Юськомъ Кухарскимъ-Шевченкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Павлу Охотѣ, на хуторъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1778 Іюля 2.

Niżej na podpisie wyrażony, cale się poddaiąc i inkorporuiąc, przed urzędem miejskim, Chmielnickim zeznaię tym moim skryptem, iż ia, z dobrej moiej woli, bez żadnego przymuszenia, przedałem futor swój, sytuowany w *Butkowie,* z sianożęcią i dębinką, tudzież i z drzewem młodym, sadownym, tamże nasadzonym, Pawłowi Ochocie, mieszczaninowi

Chmielnickiemu, i sukcessorom iego wiecznemi czasy, za talarów 13 i złotych 6, in summa złotych 110; do którego to futora z attynencią, do niego wyrażoną, iuż ia, ani dzieci moje nie należą, ani interessować się nie powinni, tylko szczegulnie sam ieden Pawło Ochota należy i ma moc onym rządzić i iak chcieć z nim postąpić, iako iest prawdziwy gospodarz; i nikt nie ma turbować wyrażonego Pawła Ochotę o ten futor z attynencią wyrażoną, tudzież i z pustą stawszczyzną; bom raz na zawsze przedał i pieniądze do szeląga od rzeczonego Krzywonosa (?) odebrał i nic a nic własności tego futora z attynencią dla siebie i dzieci swoich nie zostawiłem; skrypt moj nieodmienny, napisany na papierze stęplowanym, ceny półosma grosza, na wyrażony futor Pawłowi Ochocie dałem; tak ia na to, dla lepszej wiary i waloru, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 2 Julii 1778 anno. Jusko Kucharski-Szewczenko +.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 117 на оборотѣ.

---

112. Дарственная запись отъ Гайсинскаго старосты, **Михаила Судымонтовича-Чечеля**, Гайсинскому мѣщанину, Ивану Струковскому, на прудъ, сѣнокосъ, пасѣку и усадьбу. 1778. Августа 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Aprilis trzydziestego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Haysyńskiego y Olhopolskiego, przedemną, Piotrem Obuchowskim, regentem ziemskim tychże powiatów przysięgłym, stawiąc się osobiście urodzony Mateusz Michałowski, te prawo, od wielmożnego Michała Rocha Sudymuntowicza Czeczela sławetnemu Iwanowi Strukowskiemu, obywatelowi Hajsyńskiemu, na stawek z brzegami do koszenia, pasieczysko z lewadą dla rozkrzewienia sadowiny, z chałupą, na lewadzie przez tegoż wybudowaną, z pzyłączeniem papieru trzydziestu kopijkowego imperatorskiego, dla zapisania do xiąg ziemskich p. H. i O.

przez oblatę podał, w tej istocie: Michał-Roch Sudymuntowicz Czeczel na Czeczelówce, Borsukach, Huszczyńcach y Sandrakach, Hajsyński Kiślacki etc. starosta. Widząc sławetnego Jana Strukowskiego, z antecessorów obywatela Haysyńskiego, z wszelkich sił swoich zapobiegaiącego i utściwie staraiącego się przy pokornej proźbie iego, umyśliłem przedsięwziętą iemuż w dalsze czasy uczynić niewyzutey dobroci moiey łaskę, nadaniem prawa na stawek na rzece, pierwszy od *Hajsyna*, jadąc ku Kiślakowi po prawey ręce, na drugiej grobelce od szlaku, do zaięcia zupełnego y tegoż zarybienia ku pożytkowi własnemu, z brzegami do koszenia na kroków pietnaście, oraz w blizkości stawku tego, z przydbania tak ojczystego, iako i swego pasieczyska, z lewadą dla rozkrzewienia sadowiny rożnej, z chalupą na lewadzie, przez tegoż wybudowaną rzeczonemu Iwanowi Strukowskiemu y sukcessorom jego, bez wzruszenia, tak odemnie samego, iako następców moich, uroczyście podaię, zapisuię i konfirmuję; które to prawo, dla tym większej wagi przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci moiey na laku czerwonym, ręką moią własną podpisuję. Datum w Haysynie, dnia jedynastego Augusta, tysiąc siedmset siedmdziesiąt osmego. M. R. Sudymuntowicz Czeczel. Które to prawo, do oblaty podane, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Haysyńskiego iest zapisane.

Книга записовая Гайсинскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 5220. Листъ 187.

---

113. Продажа Чигринскою экономіею крестьянину села Новоселицы, Тимошу, сѣнокоса, лежащаго на Толочномъ островѣ, на рѣкѣ Тасьминѣ 1778. Октября 9. Переуступка того-же сѣнокоса Тымошемъ крестьянину Василію Погорилому. 1799. Февраля 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Jakóbem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim po-

wiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący Mychajło Pohoriły, mieszkaniec wsi Nowosielicy, te prawo na kątek Tołocznego Ostrowa Wasylowi Pohoryłemu, bratu stawaiącego z mocy approbaty przez zwierzchność ekonomiczną, na tymże prawie uczynionej, służące, na ordynaryjnym papierze napisane, i dwoma podpisami, to iest: wielmożnego Badowskiego, kommissarza, i wielmożnego Lippomana, przy wyciśnieniu na laku czerwonym pieczęci iednej stwierdzone, z dołączeniem herbowego trzydziestu kopijkowego papieru, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: Kątek z *Tołocznego ostrowa*, między Taśminem leżący, dawniej na atamana gromadzkiego koszywany w obszerności na kopic czterdzieści, żądaiącemu Tymoszowi, Tkaczenkowemu zięciowi, żytelowi *Nowosieleckiemu*, dla tym większego zachęcenia biorących się do gospodarstwa, nadaie, zabespieczaiąc go i sukcessorów jego w wolnym bez żadnej od nikogo przeszkody używaniu; a ieśliby wyjść miał gdzie na słobodę, tracić ma te prawo, za które importował do skarbu pańskiego rubli dwa. Datum w Medwedówce, die nona Octobris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt osmego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Dominik Badowski, kommisarz m. p. (L. S). Poniżej na tym prawie dopisek iest w te słowa: te prawo, na kątek z Tołocznego ostrowa, między Taśminem leżący, służyć ma na zawsze Wasylowi Pohoriłemu, gdyż ten gront, w prawie wyrażony, iest od Tymosza, Tkaczenkowego zięcia, Wasylowi Pohoriłemu sprzedany. Datum dnia dwudziestego Februarii V. S., tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego roku, w Medwedowce. Jan Lippoman, rządca generalny. Które to prawo z approbatą, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 243.

---

114. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Матіяшенкомъ, мѣщанину Ѳомѣ Лытесому на хуторъ. 1778. Октября 17.

Niżej na podpisie wyrażony, iawnie i wyraźnie zeznawam tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem przed urzędem miejskim chmielnickim, iż ia, z dobrej mojej woli i z poradą przyjaciol moich, bez żadnego przymuszenia, przedałem swój własny futor, wolny i niezawodny, sytuowany w *Sydorysie*, ze wszelką attynencią, scilicet: chałup dwie z chlewami, szopami, oborami i z stodolą, z ogrodem i sadkiem, z komorą, wedle tegoż futora stawkiem i sianożęcią ponad tymże stawkiem, uczciwemu Tomaszowi Łytesemu i sukcessorom iego wiecznemi czasy za złotych polskich sto dziewięćdziesiąt, dico 190, nic a nic władzy i własności na rzeczonym futorze z attynencią nie zostawuiąc dla siebie, dzieci moich i wszystkich krewnych moich, ale w wieczną possessią i władzę wyrażonemu Łytesemu i sukcessorom iego oddaiąc ten mój futor wyrażony, przedany z wszystką attynencią; nikt nie ma wyrażonego Tomasza o ten futor mój turbować, bom go raz na zawsze przedał i pieniądze zań od wyrażonego Tomasza odebrał, który to mój skrypt, dany wyrażonemu Tomaszowi, na stęplowanym papierze, ceny pułosma grosza napisany, dla większej wagi i waloru, własną moią ręką, położeniem znaku św. krzyża, stwierdzam i podpisuię się. Datum w *Chmielniku*, die 17 Octobris, 1778 anno. Iwan Matiaszenko +. Będąc przy tym podpisuiemy się: Jakub Gaiewski, lantwojt Chmielnicki. Grzegorz Kornowski, przysiężny Chmielnicki.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 119 на оборотѣ.

---

115. Мѣновая запись, свидѣтельствующая о взаимной переуступкѣ хуторовъ другъ другу, состоявшейся между крестьянкою Гапкою Бурлачихою и козацкимъ атаманомъ, Иваномъ Валмикомъ. 1778. Декабря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiącą Augusta dwudziestego siódmego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodskiemi, bracławskiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim, bracławskim,

stawiąc się osobiście urodzony Michał Goszczyński, ten dokument, czyli tranzakcią, między sławetnemi: Hapką Burłaczychą z jednéj, a sławetnym Iwanem Wałmikiem, atamanem kozackim, sporządzoną, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa Bracławskiego, z przyłożeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopiejkowego, w sposób oblaty podał w téj istocie. Dnia siódmego Decembris, tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmego roku, ja, niżej na podpisie wyrażona, Hapka Burłaczycha, wdowa, iz Petrem, młodszym synem swoim, dajemy dokument na futor Iwanowi Walmikowi, atamanowi kozackiemu, z którym my się pomieniali—futor za futor—bez żadnego przymuszenia z oboch stron i z dobrowolnej woli; i dodał mi ataman do mego futoru zlotych polskich czterdzieście, któremu daiemy dokument, jako nie mamy żadnej do tego futoru racyi, żeby go nazad odebrać można. Byli natenczas świadki, jak się mieniali. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpisy rąk, przy krzyżykach, takowe: Daniło Stepanicz, drugi—Semen Bayczyk, Lesko Walmik. Przy pisaniu tej karty był Tomasz, wojt Kiścilowski i Petro Dymentow. Na który dokument, dla lepszej wiary, podpisujemy się: Hapka Burłaczycha, wdowa i z Petrem, synem swoim, nieumiejący pisma świętego kladniemy krzyże +. +. Z mocy mi powierzonej od jaśnie wielmożnego pana, tę kartę approbuję i za rzetelną uznaję; którą, dla lepszej wiary i waloru, podpisem ręki moiej stwierdzam; w zamku Przyłuckim, dnia dwudziestego drugiego Decembris, tysiąc siedmset siedmdziesąt ósmego roku. I. Pomianowski, ekonom *przylucki*. Dla zapewnienia atamana Walmika od wszelkiej kłutni w posiadaniu tego futoru, te jego kupno, jako pozwolone od ojca mego, approbuję, Borzęcki mp. Ktury dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisany.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 217.

---

116. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Тышку Сулимчуку, на хуторъ, лежащій на урочищѣ «Широкій Мытникъ» 1779 Марта 1-го.

Die 22 Octobris visum, 1778.

Niżej na podpisie wyrażony znam tym skryptem moim nieodmiennym, iż ia, z dobrej moiej woli, bez żadnego przymuszenia, futor swój ojczysty, sytuowany od *Chmielnika* nad *Szerokim Mytnikiem* Tyszkowi Sulimczukowi Chmielnickiemu wiecznemi czasy i sukcessorom iego przedałem za talarów 10, in summa zlotych polskich 80, nic a nic na tym futorze wyrażonym dla siebie i krewnych swoich (nie zostawując), ale w wieczną possessią, to iest do trzymania i rządzenia onym oddaiąc, ponieważ już ia do tego futora nie należę ani żaden mój krewny, i należeć nie mam, tylko już iest wyrażony Tyszko Sulimczuk własny i prawdziwy tego futora mego, iemu przedanego, gospodarz i rządca, do kturego to futora ieszcze i sianożęć na kossarzów 2 tamże brzegiem przydaię. Więc, iakom raz nazawsze wyrażony mój futor ze wszelką attynencią, ut ad praesens, żem przedal, i Tyszkowi Sulimczukowi Chmielnickiemu w moc wszelką oddałem, tak, dla tym większy wiary, wagi i waloru, nic umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 1 Martii, 1779 anno Iwan Sulimenko+.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 120.

---

117. — Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Тышкомъ Сулименкомъ, Хмѣльницкому-же мѣщанину, Сидору Слободзяннику, на хуторъ, называемый Сулимовъ 1779. Марта 11.

Niżej na podpisie wyrażony znam tym moim nieodmiennym skryptem iż ia, z dobrej moiej woli i za poradą przyiaciół moich, bez żadnego przymuszenia, futor swój, kupiony u Iwana Sulimenka, nazywaiący się *Sulimow*, sytuowany od *Chmielnika* nad *Szerokiem Mytnikiem* z polem dni 16 i sianożęcią na kosarzów 2, przedałem Sydorowi Słobodziannikowi i sukcessorom iego wiecznemi czasy za talarów dziesięć, № 10, nic a nic na przerzeczonym futorze własności moiej rządzenia i należytości dla siebie i

krewnych swoich nie zostawując, ale zgoła wyrażonemu Sydorowi z tym wszystkim munimentem, z którym ia kupiłem i trzymałem, oddaiąc w wieczną possessią i rządzenie onym; do którego futora nikt się nie interesować, ani do niego należeć, tylko szczególnie do niego należy i iest prawdziwy i własny wyrażonego futora gospodarz i rządca, bom raz nazawsze przedał wyrażonemu Sydorowi i pieniądze od niego do szeląga odebrał; więc iakom dobrowolnie ten wyrażony futor przedał, tak, dla tym większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 11 Martii, 1779 anno. Tyszko Sulimenko +.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 121.

---

118. — Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ, Иваномъ Моружкомъ, мѣщанину Ивану Левоненку на хуторъ, находящійся въ окрестности мѣстечка Краснаго. 1779. Апрѣля 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Decembris trzydziestego pierwszego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi i przedemną, Ianem Kozakiewiczem, regentem grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Iózef Kowalski, ten dokument, od sławetnego Iwana Moruszka sławetnemu Iwanowi Lewonenkowi względem sprzedaży futoru dany, tak przez urząd tegoż miasta podpisany, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich województwa Bracławskiego, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziesto-kopijkowego zaświadczonego, w sposób oblaty podał w téj istocie: dnia czwartego Aprilis, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, daję ten mój dokument Iwanowi Lewonenkowi, piliponowi, żyjącemu na *Krasniance*, któremu, dobrowolnie przystawszy, nie mogłem należycie oporządzić futor mój własny *pod Chworostnym*, doliną sianożęć, jabłoni trzy, dębów dziesięć, domków dziesięć, pasieczysko częstokołem ogrodzone; oranego pola na dni cztery wyżrzeczonemu Lewonenkowi wiecznemi czasy przedałem za złotych polskich siedm-

dziesiąt, nómero złotych siedmdziesiąt, a po przedaniu, ni ja, ani moi sukcessorowie nie powinni mieć ni żadnej pretęsyi, ale, i owszem, Lewonenko wiecznemi czasy kupił, wolno mu ku lepszemu pożytkowi swemu i skarbowemu, według zwykłych zwyczajów, opłacać, nasadzać i szczepić, a ja, odebrawszy zupełnie umówione pieniądze, tym dokumentem kwituję i podpisuję się znakiem krzyża świętego. U tego prawa podpis jest takowy: Iwan Morużko+; i my, urząd miéjski Krasniański, będąc przy tej przedaży, według lepszego waloru, podpisujemy się: Fedor Ianowski, sławetny Iwan Michałowski, burmistrz, Iwan Bochaczenko, przysiężny, Ian Szynawski, ławnik; poniżej zaś approbata dworska w te słowa: Datum ut supra; ta przedaż stanęła za wiadomością zamku Kraśniańskiego. Stanisław Hoszowski P. K. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 1110.

---

119. — Дарственная запись отъ князя Александра Любомирскаго крестьянину Никитѣ Лукашуку на рощу и сѣнокосъ, находящіеся въ селѣ Французкой. 1779. Іюня 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Iunia osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bałtskiego gubernyi Podolskiej, kadencyi majowej, prawem dla ziemstwa przepisanej, stawiąc się osobiście sławetny Iakim Łukaszenko, te prawo, od J o. xięcia Alexandra Lubomirskiego, G. W. F. ojcu offerenta dane, do używania lasku i grątów, y wszystkiego użytku, na papierze ordynarijnym spisane, z przyłączeniem papieru herbowego kopijek trzydzieści, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Bałtskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: — Alexander na Wiśniowczu i Iarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic kijowski, w wojsku francuzskim pułkownik, orderu świętego Stanisława kawaler, na Iozefgrodzie, Krutych, Iahorliku, Raszkowie, Cekinowce i Tomaszpolu pan i dziedzic, daję te moie prawo Mykicie

Łukaszukowi, wójtowi *Francuzskiemu*, na lasek, przez imć pana Borowskiego zapuszczony, od Kodymy doliny w odnodze będący, zuboczą idąc po pod krzaki Ilnickiego, po sianożęć Druczkę w góre i od tej przez pagorek do drogi, z Francuzkiej do Iwaszkowy idącey, która aż do Kodymy, z przyłączeniem przytoków i sianożęci Niełuszowej do lasku naznacza się; w kturem to lasku wolen będzie trzymać odaię, zasadzenia sadów, używania oznaczonego pola do orania y siania, koszenia sian y na swoj pożytek obracania; które to prawo, iemu i sukcessorom jego nadaiąc, własną, przy zwykłej pieczęci, podpisuie ręką. Dnia trzeciego Iunia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku. Datum w Krutych. U tego prawa, do oblaty podaiącego, podpis takowy: Alexander Lubomirski.—Które, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie powiatu Bałtskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1798 № 4566. Листъ 111, на оборотѣ.

---

120. Дарственная запись отъ волынскаго воеводы, князя Сангушка, крестьянину села Змагайловки, Денису Березному, на сѣнокосъ, называемый Подгорный. 1779. Августа 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia szesnastego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Antonim Laryss—Zdanowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście postanowiłszy się urodzony Franciszek Tchorzewski, te prawo od skarbu I.o. X. iego mości Sanguszka W. W. sławetnemu Denysowi Bereznemu na sianożęć, Podhorną zwaną, z łozami, na tej porosłemi, dane, na papierze ordynaryjnym napisane, podpisem W. Iordańskiego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, a przez W. Ogrodzińskiego, dóbr kommissarza, zaapprobowane, z przyłączonym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem oblaty podał, temi wyrazy: Denysowi Bereznemu

ze wsi *Zmahajluwki* klucza Czerkaskiego, do starostwa Czerkaskiego należącej, poddanemu J.o. X. jego mości Sanguszka, wojewody wołyńskiego, pana i dobrodzieja, sianożęć, *Podhorna* zwaną, niedaleko rzeki Dniepru, w tej cyrkumferencyi, iak zdawna bywała, i teraz najduie się, z łozami, w niej porosłemi, za opłaceniem do skarbu rubli dwadzieścia, wiecznemi oddaię czasy, z ostrzeżeniem, aby od nikogo w używaniu, tak sianożęci, iako i łoz najmniejszej nie miał przeszkody z mocy terazniejszego opłacenia. Datum dnia dwudziestego Augusti, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku, w Czerkasach. U tego dokumentu podpis przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te słowa: W. Jordański (L. S.). Poniżej tego approbata kommissarza dóbr tychże w te słowa: to prawo approbuię dnia dwunastego Julii, siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w Zmahajłówce. Stan. Ogrodziński, dóbr kommissarz. Które to prawo, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда,— годъ 1799,—№ 3588. Листъ 154.

---

121. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ, Яковомъ Володченкомъ, крестьянину, Мартыну Горовенку, на урочище, называемое Млыновица, лежащее въ чертѣ земель села Дешки. 1779. Декабря 2.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed xięgami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Ianem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Wojciech Winiarski, od pracowitego Jakowa Wołodczenka, obywatela olchowskiego, na grónt, *Mlynowica* zwany, we wsi *Deszkach* nad Rossią pozycią maiący, Martynowi Horowenkowi przed urzędem miejskim bohusławskim przyznane

prawo, podpisami urzędników magistrackich i pieczęcią oraz approbatą rządu bohusławskiego, urodzonego Macieja Laskowskiego, stwierdzone, na papierze dwóch groszy srebnych napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego dla zapisania podał, w te słowa—Działo się na urzędzie jego królęwskiej mości miejskim magdeburji bohusławskiej, dnia wtórego miesiąca Decembra, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego. Na urzędzie J.K, mości miejskim magdeburyi bohusławskiej stanowszy jawnie i oczewisto pracowity Jakow Wołodczenko, obywatel Olchowiecki, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ja, nie z żadnej namowy ani też przymuszenia, lecz z swoiej dobrej i ochoczej woli, maiąc gront mój, to iest Młynowicę we wsi Deszkach, nad rzeką Rosią, niżej młyna Horowenka, arędasza bijowickiego, wyżej zaś lasku Iwana zięcia Iowchymowego, przy tejże rzece Rossi będącego, w poprzek do grószki, wyżej tegoż lasku stoiącej, od grószki do Kalennikowego ogrodu, od ogrodu po nad jeziorem aż do młyna tegoż Martyna Horowenka, zbywam, przedaie i wiecznością ustępuię rzeczonemu Martynowi Horowenkowi, arędarzowi bijowieckiemu, za summę rubli trzydzieści pięć, № trzydzieści pięć, na swobodne, spokojne iego samego, żony i sukcessorów iego, wieczne odziedziczenie, więc my, urząd J.K. mości miejski, bohusławski, za wiadomością zwierzchności zamku tutejszego, wydaiemy te nasze urzędowe prawo na osobę rzeczonego Martyna Horowenka na wieczne tego gróntu dzierżenie i na tymże gróncie, z wybudowanego już własnym kosztem przez tegoż Martyna Horowenka młyna, wolne pożytków wszelkich wynajdywanie, bez żadnej a najmniejszej ni od kogo przeszkody i interesowania się. Wolen i mocen będzie rzeczony Martyn Horowenko, a po nim sukcessorowie jego tym gruntem i młynem, iako swoią własnością, rządzić, dysponować, komu chcieć dać, darować, przedać, lub na dalsze odziedziczenie swoie konserwować; co niniejszym naszym my, urząd J.K. mości miejski bohusławski, stwierdzamy i roboruiemy prawem. A dla tym większej wiary, wagi i pewności, takowe prawo, przy zwykłej urzędowej podpisuiemy pieczęci. Datum na urzędzie, ut supra, Hrehorij Ciurupa, wojt, Zacharij Sawkowicz, Mossij Krasucki, Mikołaj Wołoszynenko, Pawło Kotlarenko, Petro Łuchowenko, Stepan Turczynenko, ławny, I. Pruszyński, pisarz. Te prawo, z urzędu miejskiego Bohusławskiego Martynowi Horowenkowi dane, z władzy urzędu juryzdykcii, w państwie Bohusławskim mianej, approbuie—Maciej Laskowski, K. G. W. mp. Które to pra-

wo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая, Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 287.

---

122. — Дарственная запись отъ графа Іоанна Ходкевича чорнобыльскому мѣщанину Осипу Ярутѣ на усадьбу, огородъ и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Чернобылѣ. 1780, Генваря 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Stycznia podług dawnego dwudziestego szóstego, a podług nowego stylu Lutego szóstego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Jej Jmperatorskiej Mości Żytomirskim, przedemną, Antonim Sawickim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Żytomirskiego i xięgami niniejszemi, grodzkimi, żytomirskimi, osobiście stawaiąc sławetny Jerofej Haduniwin, te prawo na dom z placem i ogrodem, w Czarnobylu sytuowany, od J.w. hrabi Chodkiewicza, starosty żmudskiego, sławetnemu Josypowi Jarucie, na papierze srebrnogroszowym polskim napisane, podpisem tegoż ręki przy pieczęci dużej, na sucho wyciśnionej, z przypiskiem, przez W. Komara uczynionym, do akt grodzkich, żytomirskich do zapisania podał, w tych wyrazach.—Jan Mikołaj Xawery na Turii, Petrykowie, Czarnobylu i Dorohostaiach hrabia Chodkiewicz, generał xięstwa Żmudzkiego starosta, generał leutenant wojsk imperium Rossyjskiego, orderu orła białego i świętego Stanisława kawaler. Wszem wobec, komu by o tym wiedzieć należało, mianowicie ich mość panom dóbr moich: hrabstwa Czarnobylskiego kommissarzom i gubernatorom, do wiadomości podaię: iż ia, chcąc zaludnienie miasta *Czarnobyla* pomnożyć, daię niniejsze prawo Josypowi Jarucie, obywatelowi czarnobylskiemu, na dom z placem i ogrodem, w ulicy Preczyskiej będący, za który z pomieniongo placu i ogrodu ma nazawsze nie więcej jak tylko czyn-

szu po rubli dwa płacić, od wszelkich zaś innych powinności, jako to: pańszczyzny i szarwarków, dworowi moiemu należących, wolnym pomienionego Josypa Jarutę mieć chcę; na dowód czego takowe pismo własną, przy zwykłej pieczęci wyciśnieniu, ztwierdzam ręką. Działo się w Czarnobylu, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku, miesiąca Januarii siedmnastego dnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Jan hrabia Chodkiewicz, starosta generał (L.S.). Dnia dwunastego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku, pokos do tego placu, za rzeką *Usza* nad ieziorem *Hluszcem* leżący, niegdyś *Joskowskim* zwany, dotąd przez Wendiabra od Jośka zastawą trzymany, Josypowi Jarucie naznaczam; i onyż ma za zwyczajną płatę wraz z placem, w tym prawie wyrażonym, używać, pozwalam. A Komar mp. Które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich iest zapisane.

Книга городская, Житомирская, записовая, № 296, годъ 1794, Листъ 184.

---

123. — Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Дрылюченкомъ, Ивану Новаку на хуторъ, лежащій на урочищѣ «Козіи Реберца». 1780. Марта 21.

Niżej na podpisie wyrażony, cale się podaiąc i inkorporuiąc, iawnie i wyraźnie znam tym moim skryptem nieodmiennym, iż ia, z dobrej moiej woli i z poradą przyiaciół moich, bez żadnego przymuszenia, przedałem swój stawek ojczysty, sytuowany w *Kozich Ziobrach*, po rusku *w Kozich Rebercach*, z brzegiem na sianożęć poniżej grobli od Sokołowa, pod futorem Ostapa Nowaka, Jwanowi Nowakowi i sukcessorom iego za złotych № 35 wiecznemi czasy. Do którego iuż nic a nic nie należę, ani żaden krewny mój, bom raz na zawsze iemu ten stawek mój przedał i pieniądze już od niego odebrał. Na co, dla większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w *Chmielniku* die 21 Marca; 80 anno. Andrzej Dryluczenko+.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 70 на оборотѣ.

124. — Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкою мѣщанкою, Магдою Дзимирскою, мѣщанину Кондрату Климчуку на усадьбу, поле и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Хмѣльникѣ. 1780, Марта 21.

Działo się w urzędzie radzieckim miasta jego królewskiej mości *Chmielnika,* dnia dwudziestego pierwszego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiątego.

Stanowszy osobiście sławetny Kondrat Klimczuk, podał karte do zapisu w xięgi radzieckie, któremu chęci zadosyć czyniąc, zapisuię. Niżej na podpisie wyrażona, cale się podaiąc i incorporuiąc, zeznaię tym moim prawdziwym przedażnym skryptem, na papierze stęplowanym ceny pułosma grosza, iż ia, z dobrej woli moiej, bez żadnego przymuszenia, przedałam własną swoię chałupę, wolną, nikomu nie obligowaną, sytuowaną na ulicy Pskowskiej, podle chałupy Sobka Mazura i Romana, z ogrodem przy tejże chałupie, z polem, z sianożęcią, do tejże samej chałupy należącą, Kondratowi Klimczukowi, słobodziannikowi, i sukcessorom iego wiecznemi czasy za talarów sześć; której to moiej przedaży, nic a nic dla siebie i dzieci moich i krewnych władzy nie zostawuiąc, ale i wszelką mocą i władzą te moie przedaż wyrażoną na wyrażonego Kondrata wzdaiąc; do kturej to chałupy iuż ia nie należę i władzy do niej żadnej nie mam i mieć nie powinnam, tylko wzwyż wyrażony Kondrat należy do wyrażonej moiej przedaży i iest własnym, prawdziwym i wiecznym onej gospodarzem i mocnym rządcą, jakom dobrowolnie wyrażoną chałupę z ogrodem, polem i sianożęcią przedała wyrażonemu Kondratowi, tak, dla tym większej wagi i waloru, własną moią ręką znak krzyża świętego kładne, Magda Dzimirska+, Szymko Fersiowski+. Przy tym będąc, podpisuie się Jakub Gajewski, lantwojt chmielnicki; Grzegorz Koronowski, przysiężny. Ignacy Sudyłkowski, przysiężny chmielnicki mp. Te karte approbuie za urzędu mego, w roku 1790, die 24 Julii, w kancellarii miejskiej chmielnickiej, Mikołaj Wojcicki, lantwojt; Jakub Gaiewski, rajca starszy, miejski chmielnicki; Jakób Sudełkowski, przysiężny miejski chmielnicki; Paweł Ochota, przysiężny chmielnicki; Dyonizy Tyszczenko, przysiężny miejski chmielnicki. Przyiołem do akt, M. Czarnek, P. P. J. K. M.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 111 на оборотъ.

125. Актъ осмотра границъ хутора, называемаго «Слюсаревый» принадлежащаго Григорію Марцинковскому. 1780. Апрѣля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca sierpnia dwudziestego trzeciego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Bałtskiego, gubernyi Podolskiey, kadencyi maiowey, prawem przepisanej, stawiąc się osobiście urodzony Stanisław Radkowski, W. P. P. B., te wyznaczenie gruntów do futoru, Slusarzowego zwanego, Hrehoru Marcinkowskiemu przez wielmożnego Antoniego Tokarzewskiego uczynione, dla zapisania do xiąg ninieyszych, ziemskich powiatu Bałtskiego, z przyłączeniem papieru ceny przyzwoitej w sposób oblaty podał i, zjechawszy na grunt z Iwasiem Danczenkiem, woytem, Oziomąteczenkiem Czeczelnickim, tudzież Tychonem, woytem, Petrem Kramarczukiem z Białego Kamienia, takowe wyznaczenie pola do futoru, *Szluszarzowa* zwanego, (uczynił). Hrehoremu Marcinkowskiemu nadaie się, zacząwszy od końca oborania, koło tegoż futoru będącego, prosto do szlaku, z Rohuzki do Czeczelnika idącego; y tąż drożyną ciągnie się do doliny Rohuzki; pod futorem zaś pod mety wszystkie, które zdawna używali ludzie, wyłącza się i zostawia się; na co ten objazd, dla wiary i wagi, przy ludziach niżej wyrażonych, nadaię mocą prawa niniejszego. Datum dnia dziesiątego Aprilis, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku. W którym objezdzie podpis takowy: Antoni Tokarzewski. Któren to objazd, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie powiatu Bałtskiego iest zapisany.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1798, № 4566. Листъ 228 на оборотѣ.

---

126. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Мироновъ, Гарасимомъ Перехристенкомъ, крестьянину тогоже села, Михайлу Околотенку, на лугъ, лежащій въ селѣ Миронахъ 1780. Іюня 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bohusławskiego, kadencyi Święto-Troieckiej, od dnia dwudziestego miesiąca i roku na akcie wyrażonych, w Bohusławiu odprawować się zaczęte, przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, i xięgami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi stawaiący osobiście roboczy Michajło Okołot, mieszkaniec wsi *Mironów*, zbycie pewnego gróntu, to iest łąki, od pracowitego Harasyma Perochrystenka sobie, stawaiącemu, przed aktami miejskiemi bohusławskiemi przyznane, rękami urzędu magistrackiego przy pieczęci miejskiej zatwierdzone i zaświadczone, na papierze srebrnogroszowym, polskim, stemplowanym wydane i napisane, z dodanym arkuszem papieru krajowego stęplowanego, ceny kopijek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, ktorej istota takowa: Działo się na urzędzie jego królewskiej mości miejskim majdeburyi Bohusławskiej, dnia dwunastego Junii, tysiąc siedmset-ośmdziesiątego roku Na urzędzie jego królewskiej mości miejskim majdeburyi Bohuslawskiej, stanowszy osobiście pracowity Harasym Perechrystenko, obywatel mironowski, będąc na ciele i umyśle zdrowym, zeznał temi słowy: iż ia, nie z żadnej namowy, ani też przymuszenia, lecz z swoiej dobrej i ochoczej woli, maiąc grónt mój własny, to iest łąkę przy grobelce, Bilatowskiego zwanej, między drożynami, to iest zaczowszy od grobelki z iednej strony do gróntu Skorykowego, z drugiej—od Paryskury, z trzeciej od łąki popa miejskiego zaroskiego, zbywam, przedaię i wiecznością ustępuię pracowitemu Michajłowi Okołotenkowi, obywatelowi mironowskiemu, za kwotę rubli pięć, numero pięć, na swobodne, spokojne jego samego, żony i sukcessorów ich wieczne odziedziczenie; więc my, urząd miejski bohusławski, za wiadomością zwierzchności zamku tutejszego, wydaiemy te nasze uzędowe prawo na wieczne tego gróntu dzierżenie, z wolnym pożytków wszelkich wynajdywaniem, bez żadnej a najmniejszej ni od kogo przeszkody i interesowania się; wolen i mocen będzie rzeczony Michajło Okołotenko, a po nim sukcessorowie jego, tym gróntem, iako swoią własnością, rządzić, dysponować, komu chąc dać, darować, przedać, lub na dalsze dziedziczenie swoie konserwować, niniejszym naszym my, urząd miejski bohusławski, ztwierdzamy i roboruiemy prawem; a dla lepszej wiary, takowe prawo, przy zwy-

kłej urzędowej podpisuiemy pieczęci. Datum na urzędzie, ut supra, (L. S,). Na której przedaży, podpisy rąk, przy pieczęci magistratowej, takowe: Kazimirz Kurapowski, wojt miejski bohusławski; Zachariasz Sawkowicz; Mykoła Wołoszynenko; Mojsij Krasucki; Pawło Kotlarenko; Stepan Turczynenko; Petro Łuhowenko, ławnicy. I Pęczyński, pisarz. Która przedaż, iak się w sobie ma, słowo w słowo, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego iest zapisana.—Jakub Kaleński, podsędek.

Книга земская, записовая и поточная Богуславскаго уъзда, годъ 1798; № 3533, Листъ 1577.

---

127. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ мѣстечка Сѣницы, Сидоромъ Буримомъ, брату его, Петру Буриму, на принадлежавшую ему половину сѣнокоса и рощи. 1780. Іюля 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Julii szóstego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Bracławskiego, kadencyi Juliuszowej, dnia dwudziestego szostego według nowego stylu przypadłej i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem bracławskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiąc się osobiście pracowity Iwan Burymów, te tranzakcię ręczną na nabycie połowy gruntu od pracowitego Sydora Burymy, na rzecz pracowitego Petra Burymy spisaną, służącą, do akt niniejszych, grodzkich, bracławskich w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, Sydor Buryma, na fundamencie prawa od J.w. Zofii i Konstantego Olizarów, J.w, panów naszych, dnia osmego Februarij tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego roku mnie i bratu memu, Piotrowi Burymowi, na sianożęć i zapust, ogrodzony częstokołem, danego, tęż część swoią, będąc na własny mój interes potrzebny pieniędzy, dobrowolnie i bez żadnej namowy bratu swemu, Piotrowi Burymie, za rubli starych srebrnych czterdzieści, od daty niżej wyrażonej, przedał; do której to

części nie tylko ja, ale i sukcessorowie moi wiecznemi i nieodzownemi czasy nie będą należeć; co, dla lepszego świadectwa, wraz z uproszonemi przyiaciołami własnemi stwierdzamy rękami. Działo się dnia piątego Iulii tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku, we dworze *Siennickim.*—U tej tranzakcyi, do oblaty podanej, podpisy rąk w te słowa: Sydor Buryma+. Stefan Judkiewicz+ Chwedor Rudenko+. Anton Dudenko+. Która to tranzakcia, iak się w sobie ma, tak słowo w słowo w xięgi niniejsze, grodzkie, bracławskie iest zapisana.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 11.

---

128. Дарственная запись отъ князя Іосифа Любомирскаго, крестьянину Грицьку Проконенку на право потомственнаго владѣнія хуторомъ и пасѣкою въ селѣ Романовкѣ: 1780 Октября 11.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, miesiąca Wrzesnia dziewietnastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Żytomirskiego, od dnia pierwszego Czerwca w Żytomierzu sądzić się rozpoczęte, przedemną, Erazmem Jezierskim, susceptantem przysięgłym ziemskim powiatu Żytomirskiego, do tego aktu użytym, i xięgami niniejszemi, ziemskiemi, żytomirskiemi, osobiście stawający W. Ambroży Lubicz—Choiecki, V R G Z, ten dokument, od W. Jasińskiego, kommissarza dobr J.o. X. Lubomirskiego na pasieczysko roboczemu Prokopenkowi dany, podpisem ręki tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzony, na papierze prostym napisany, z approbatą J.o. X. Lubomirskiego, podpisem przy pieczęci na drugiej stronie, z przyszytym arkuszem papieru krajowego, do akt ziemskich powiatu Żytomirskiego w oblatę podał, w brzmieniu takowym: Na prożbę Hryćka Prokopenka, poddanego wsi *Romanówki,* daię onemu ten dokument, pozwalaiący zaiąć pasieczysko pustuiące, nad sta-

wem Koszlackim, a nazywaiące się *Zolotucha*, między zajmiszczem Pawłowym z Koszlak i Subajduszewym z Romanowki leżące; wolen tedy iest tenże Hryćko Prokopenko, wraz z sukcessorami swemi, tym zajmiszczem rządzić, strzedz, pomnażać i wszelkich pożytków z pola, sianożęci, pasieki i drzewa rodzajnego używać. Które prawo, do approbaty J. o. X. starosty Romanowskiego, pana mego, odsyłaiąc, dla zupełnej wagi ręką własną podpisuię. Datum w Stawiszczach, dnia trzydziestego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku. Mi. Jasiński, kommisarz mp (L. S.) Prawo na futor i pasieczysko Hryćkowi Prokopenkowi, poddanemu romanowskiemu, approbuię w Żydowcach, iedynastego Octobris, tysiąc siedmset ośmdziesiątego roku. Józef X. Lubomirski S. R. (L. S.). Który ten dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomirskich iest zapisany.

Книга земская, житомирская, годъ 1797, № 302. Листъ 309 на оборотъ.

---

128 Дарственная запись отъ князя Антона Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки, Степану Безрадецкому, на мельницу и прудъ, лежащіе на урочищѣ «Цыруликовомъ» на рѣчкѣ Медведовкѣ, а также на землю, по обѣимъ сторонамъ тогоже пруда. 1780. Декабря 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Decembris trzydziestego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawaiący osobiście urodzony Nicefat Bezradecki, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, na młyn, groble y uroczysko Cyrulikowe, utściwemu Stefanowi Bezradeckiemu nadane, pierwey przez wielmożnego Domienika Badowskiego, kommisarza podpisane, a potym przez samego jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego,

Kasztelana Krakowskiego, utwierdzone, z wyciśnieniem dwoch pieczęci na laku czerwonym, na papierze stęplowanym, srebnogroszowym, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatę podał, w sposób takowy: Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzić będzie należało, w szczególności iędnak następcom moim, a zaś ich mościom panom gubernatorom, namiesnikom y innym, w dobrach jaśnie oświeconego xiążęcia jego mości Antoniego Barnaby Pruss Jabłonowskiego, wojewody Poznańskiego, Czehryńskiego starosty, pana y dobrodzieja, ukraińskich (włości) teraz i napotym będącym rządcom, niemniey mieszczanom, obywatelom y poddanym tychże dóbr wiadomo czynie; iż ja, utściwemu Stefanowi Bezradeckiemu, miasta *Medwedowki* obywatelowi, żądającemu własności swoiej, naturalnym prawem po oycu y dziadu swoim posiadaney, to iest młyna o kołach dwoch na rzeczce Medwedowka, a grobli uroczyskiem, *Cyrulikowej* zwanej, y dotąd własnym jego kosztem utrzymowanego, będącego, oraz gróntu sianożętnego, z obu stron rzeczki tey Medwedowki, z góry od Berkatuwki rzeczki, z lasu ciekącey, a z nizu do połowy stawku rozciągaiącego się, z władzy powierzonego mnie kommissu y mocy zupełney, od tegoż jaśnie oświeconego xięcia jego mości, pana dobrodzieja, zabespieczaiąc y sukcessorów jego w wieczystym dziedziczeniu rzeczonego wyż młyna y gróntu, nadaie prawo. A że Stefan Bezradecki, kupiectwem więcey niż dozorem młyna zatrudniaiąc się, na intracie swoiey z niego szkoduie y częstokroć o rozmiar zboża z arędarzem podpada kłotni, dla spokoyności, miłey każdemu, życzy sobie mieć młyn ten wolny od podania do arędy, więc przez wzgląd na wierne jego skarbowi pańskiemu sprawowanie się, y do dalszey zachęcaiąc go wierności, dozwalam, aby dochody wszystkie, nic do żadney arędy nie excypuiąc, na swóy odbierał użytek, poczowszy od dnia pierwszego miesiąca Stycznia, roku następuiącego, tysiąc siedemset osimdziesiąt pierwszego, żeby zaś y skarbowi pańskiemu należna zwyczajem, iak z innych młynów, intrata nie upadała, wspomniony Stefan Bezradecki corocznie płacić będzie powinien do skarbu jaśnie oświeconego pana dobrodzieja po rubli starych srebnych pietnaście, łącząc w te y podatek młynowego, czyli pokolesnego; spuszczenie stawku, w nim ryb łowienie samemu tylko Stefanowi Bezradeckiemu, y ostrzegaiąc y na skarb pański niełowienie, iest wolne co trzeci rok; mirocznik, w chałupie przy tymże młynie będący, do żadnych podatków i powinności, tak skarbowych, iako y gromadzkich nie ma bydź pociąga-

ny, procz kominowego; a ieżeliby, czego spodziewać się nie można, tenże Stefan Bezradecki wyść miał za granicę lub inne krajowe państwa na słobodę, bądź który z sukcessorów jego, za to że zabiespieczenie nadane upadać ma, uwiadamiam; które, dla zupełnieyszey ważności, własną, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuię ręką, salva jaśnie oświeconego xięcia pana dobrodzieja approbatione, Dan w Medwedówce, dnia iedynastego miesiąca Grudnia, roku tysiąc siedmset osimdziesiątego, Dominik Badowski, komisarz generalny (locus sigilli). Approbuię dnia czwartego Januarii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, Antoni Chryzostom Jabłonowski, starosta Czehryński (locus sigilli). Ten dopisek, przez indukuiącego opuszczony, dopisuie własną ręką Jan Bonkowski, pisarz ziemski powiatu Czehryńskiego.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 522.

---

130. Дарственная запись, выданная управляющимъ Литинскимъ старостовомъ, дворяниномъ Ѳомою Цишевскимъ, крестьянину Іовхиму Мельнику на право потомственнаго владѣнія двумя мельницами и сѣнокосомъ въ селѣ Новоселицѣ. 1781. Марта 2.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris trzydziestego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, kadencyi świętomichalskiej, prawem przepisanej, stawiąc się osobiście urodzony Maciej Zawrocki, te prawo, od W. Ciszewskiego P. L. pracowitemu Juchimowi Mielnikowi na młyny w dobrach wsi Nowosielicy dane, dla zapisania do akt ziemskich powiatu Winnickiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Z władzy mnie powierzonej od J. W. Jgnacego i Jana Nepomucena na Swidnie, Klucowie, Odrzywole i Nowym Mieście Swidzińskiego, starosty Lityńskiego, kawalera orderu S. Stanisława, pana dobrodzieja mego, nadaję młynów dwa na jednych łotokach, w *Nowosielicy* będących, Juchi-

mowi Mielnikowi do dalszej woli i approbaty J. W. pana dobrodzieja. Które to młyny o kamieniach czterech, już osadzonych, foluszach, i stępach, dając zupełnie moc komu chcieć dać, darować, ustąpić, przedać, wraz z sukcessorami pomienionego Juchyma, którzy posiadać będą, ten na nich i na Juchyma wkładając obowiązek, aby od każdego kamienia wieprza jednego, ze skarbu wziętego, na rok ukarmili, tudziesz aby co tydzień, za rozkazem zwierzchności zamku Lityńskiego, dzień jeden na zawsze z siekirami bez wszelkiej wymowy odrabiali; młyn ten jako miał dawniej do siebie sianożęć, tęż same wydziela się; na co, dla większej pewności, ręką własną podpisuje się. Dziąło się w Litynie, dnia drugiego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: Tomasz Ciszewski mp. Które to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa do xiąg ziemskich powiatu Winnickiego iest wpisane.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, годъ 1797, № 4797. Листъ 370,

---

131. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Антонія Яблоновскаго мѣщанину мѣстечка Медведовки, Игнату Пугаченку, на урочище, называемое Дереновка. 1781. Марта 20.

Продажа того-же урочища Пугаченкомъ Марку Исаенку. 1789. Марта 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Augusti dwudziestego osmego dnia.

Przed xięgami y aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawaiący osobiście urodzony Makary Weliński, te prawo na grunt, Derenowką zwany, dla pasieczyska od rządcy jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Jhnatowi Puhaczenkowi, mieszkańcowi Medwedowskiemu, dane, a potym, za zezwoleniem rządu ekono-

micznego, szlachetnemu Markowi Jsaienkowi ustąpione, z przyłożoną pieczęcią na laku czerwonym, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopijek dwadzieścia, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał w te słowa: z władzy mi zawierzoney od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Antoniego Barnaby z Prus Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, na żądanie Jhnata Puhaczenka, żytela *Medwedowskiego*, garnącego się do gospodarstwa, nadaie się grunt, *Derenowka* zwany, dla konserwowania pasieki y używania y sukcessorom jego nazawsze, zaczowszy od grobelki prostey, na iarze Rudiowym, prosto w górę po Snuszkowe y Ziniowe uroczyska, od Ziniowey, srodkiem jaru, po stawek y grobelkę wyżey rzeczoną, które to nadanie, dla większey wagi y waloru, własney podpisem stwierdzam ręki. Datum dnia dwudziestego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego anno, w zamku Medwedowskim—Staniszewski, manu propria. Z powierzoney mi zwierzchności w kluczu Medwedowskim od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, pozwalam odprzedać Jhnatowi Puhaczenkowi lewade, czyli grónt, wyżey opisany, Markowi Jsaienkowi. Datum dnia trzydziestego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego roku, w Medwedowce. U tego prawa, w oblate podanego, podpis ręki takowy,—W. Napruszewski.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 79.

---

139. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Лазурецъ, Михайломъ Примакомъ, крестьянамъ села Потапецъ: Тимошу и Михайлу Крамаренкамъ, на усадьбу, поле и рощу въ селѣ Лазурцахъ 1781. Марта 30.

Dnia 30 Marta, 1781 roku.

Z dokumętem wielmożnego Małczewskiego, gubernatora Kaniowskięgo, dannym, stawszy osobiście Mychayło Prymak, obywatel ze wsi Łazu-

rec, przed urzędem majdeburskim, kaniowskim, któren umyslił w czasie potrzeby jego, będąc podupadłym na majątku, przedać grunt swój własny, dziadem i ojcem tęgo używany, któren, jako wyżej, za obwieszczeniem władzy, dobrowolnie przedał Tymoszowi i Michajłowi, bratom rodzonym, synom Pawła Kramarza, obywatela wsi Potapiec; leżący ten grunt we wsi *Lazurcach*: chałupa z sieńmi, komorą, z podworzem, ogrodem, polem, zdawna do tego uzywanym, hajem brzozowym, od lat kilkudziesiąt wykochanym; ten, jako wyżej przedałem wspomnionym Tymoszowi i Michayłowi Kramarenkom za summę rubli № 30, dico trzydzieście, srebrem starych, w których ja, Michayło Prymak, wyrażoną sumę do rąk moich zupełnie odebrałem, z tego odebrania tym moim dobrowolnym zapısem kwituję i waruję żonę moją, Annę, dzieci, krewnych, aby się nikt z nich nie ważył wyż spomnionym: Tymoszowi i Mychayłowi, w używaniu tego, u mnie kupionego, gruntu czynić najmniejszej przeszkody, pod winą rubli 20; wolne ci rzeczeni tym gruntem jak chcieć rządzić, dać, darować, przedać, kture to moje dobrowolne zeznanie, aby było do xiąg miejskich kaniowskich przyjęte i zapisane. My tedy, urząd, na ugodę stron, te prawo alias kupcze przyjęli i zapisali, a, za approbatą władzy, Tymoszowi i Mychayłowi Kramarenkom z podpisem rąk własnych extraktem, ut supra, wydali, Urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3585. Листъ 6 (№13).

---

183. Распоряженіе экономіи Сѣницкаго староства, по которому земля, принадлежавшая крестьянину Сидору Буриму, отдается во владѣніе его брату, Петру Буриму, впредъ до уплаты Сидоромъ 15 рублей, внесенныхъ его братомъ вмѣсто него въ кассу экономіи. 1781. Апрѣля 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Iulii szostego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie wojewodztwa Bracławskiego, kadencyi Juliûszowej, dnia dwudziestego szostego podług nowego stylu przypadłej i sądzić się zaczętej, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem bracławskim i podstarostą grodzkim winnickim, stawiąc się osobiście pracowity Iwan Buryma, ten dokument, od W. Sopotnickiego pracowitemu Petrówi Burymie na używanie grontu Sydora Burymy dany, do akt niniejszych, grodzkich, bracławskich, w sposób oblaty podał w tej istocie— Ponieważ Petro Buryma zapłacił za Sydora Burymę, brata swego, winnego reszte długü do skarbu J.W. pana za wybudowanie młyna kosztem skarbowym, rublow pietnaście, przeto grónta Sydora Burymy pozwala się, aby Petro Buryma wzioł w zastaw i poty trzymał, poki Sydor Buryma, lub syn jego, te rubli pietnaście nie odda; co podpisem zwierzchność stwierdzam. Datum w *Sienicy*, dnia dwodziestego siodmego Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa: J.W. Sopotnicki, mp. (L. S.). Który to dokument, iak się w sobie ma, słowo w słowo w xięgi niniejsze, grodskie woiewodstwa Bracławskiego iest zapisany.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 12.

---

134. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ Кирилу и Василію Артеменкамъ на мельницу и прудъ, находящіеся на рѣкѣ Ольшаной, также на прилегающіе къ нимъ: лугъ, садъ и рощу, на урочищѣ «Шелевщинѣ» и сѣнокосъ на урочищѣ «Круглыя Лозы« 1781. Іюля 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Februaryi jedynastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi świętotrzy-królskiej, prawem przypisanej, przed nami: Jozefem Kossowskim,

sędzią, Karolem Wiklińskim y Piotrem Staniszewskim, podsędkami, y Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem, sądem ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawający urodzony Franciszek Tchórzewski, te prawo, od J.o. xięcia jego mości Xawerego Lubomirskiego Kiryle y Wasylowi Artemenkom, braciom rodzonym, na młyn z stawem na rzece Olszanej y sadek z łąkami nadane, na papierze prostym, ordynaryjnym napisane, ręką tegoż xięcia jogomości, dziedzica włości Smiłańskiej, przy przypiskach dwoch, przy jednej pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty wniósł, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wisznicu y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże, Lubomirski, wojewodzic kijowski, wojsk rossyjskich brygadjer, miasta Szpoły, Turvi, Olszany, Horodyszcza, Nowo-Mhlijowa y innych pan y dziedzic, wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzić będzie należało, mianowicie jednak iehmościom officialistom, quovis titulo w dobrach moich rządy mającym, do wiadomości podaję, iż ja, chcąc dobra moje do jak najlepszej przyprowadzić sytuacyi y porządku, nadaję Kiryłowi y Wasylowi Artemenkom, braciom rodzonym, młyn z stawem na rzece *Olszanej*, między młynami: wyżej Omelczuka, niżej zaś popa Mychajła, łąkę koło tegoż stawu, od Omelczenka łąki okopem obwiedzioną, lasek przytem y sadek, zwany *Szelewszczyzna*, z których gruntów wolne dla tych Kyryła y Wasyla Artemenków y sukcessorów ich używanie, bez żadnej od nikogo prepedycyi; dozwałam w stawie ryb łowienie, y spuszczanie onego ostrzegam; stawowe zaś, podług zwyczaju w dobrach moich powszechnego, y pokoleszczyzna, corocznie od koła po rubli dwa opłacana bydź ma; z wymiaru młynowego: miarek dwie dla arendarza, trzecia zaś na Kiryła y Wasyla braci iść ma; reperacya zewnętrzna: kamieni, żelaz, kupowanie loju—przez arendarza dwoma groszami, a trzecim przez mielnika utrzymywana bydź powinna; które to prawo, tak dla Artemenków, jako y sukcessorów onych służące, dla tym większej mocy y waloru, ręką moją, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, stwierdzam y podpisuję. Datum dnia dziewietnastego Czerwca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, w zamku Szpolańskim. F. X. Lubomirski. (L. S.). Przypisek takowy: zapłacił do rąk moich rubli srebrnych starych pięćdziesiąt. Do tego młynka przydaje się sianożęć Kiryłowi y Wasylowi Artemenkom, nazwiskiem *Kruhly-lozy*, która okopem naokoło tych łoz otoczona, przy-

pierającea do sianożęci Bohackiego, poddanego Horodyskiego; tej całej jest na kosarzów trzydzieści pięć, kturym, też przyłączając, spokojnie używać dozwalam. Datum piątego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, w Szpole. F. X. Lubomirski. Przypisek zaś na drugiej stronie w te słowa: Pokoleszczyzny od koła każdego po rubli dwa, uczyni rubli cztery ze stawszczyzną; wolny jest sam spuszczać, w jesieni zaś sam powinien wieprzów dwa do skarbu oddać, to jest po jednemu wieprzu karmnym od koła, ze swoich ukarmiwszy. Datum dwudziestego czwartego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, w Horodyszczu. F. X. Lubomirski. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 44 на оборотѣ.

---

135. Дарственная запись на сѣнокосъ отъ экономіи Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Даніилу Квашѣ. 1781 Іюля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący pracowity Daniło Kwasza, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, sobie od rządu ekonomicznego jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego na sianożęć dane, na srebrnogroszowym papierze polskim napisane i podpisem wielmożnego Szybińskiego, generalnego rządcy starostwa Czehryńskiego, przy wysiśnionej ekonomicznej, herbu jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, pieczęci, stwierdzone, z dopiskiem, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, dla

zapisania podal, w te słowa: Przychyliwszy się do prożby i żądania Daniła Kwaszy, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza Kryłowskiego należącej, a chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu uczynić w utrzymaniu poddaństwa pewność, z mocy powierzonych mi generalnych w starostwie rządów od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Antoniego z Pruss-Jabłonowskiego, wojewody poznańskiego, pana mego i dobrodzieja, nadaię prawo i zabespieczam onegoż na łąkę, która zaczyna się od Głębokiego jeziora do Ryżyce jeziora wzdłuż, a wszerz od drogi do łąki Barannikowej, zakazuiąc, aby w używaniu tejże, żadnej od nikogo nie mial przeszkody, lecz, jako swą własność, bespiecznie posiadał; za które to prawo do skarbu tegoż jaśnie oświeconego pana i dobrodzieja do rąk moich rubli starych, srebrnych dwanaście importowal; które, dla tym większej pewności, ręką własną, przy wyciśnieniu pieczęci skarbowej, podpisuię. Datum die sexta Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego pierwszego anno, w zamku Medwedowskim. U tego prawa, w oblate podanego, podpis ręki iest w te słowa: Szybiński, gubernator generalny starostwa Czehryńskiego (Locus Sigilli). Poniżej na tem prawie dopisek takowy: odebrałem pieniądze zupełnie, Szybiński mp. Które to prawo, w oblate podane, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уъзднаго суда, годъ 1799; № 3588. Листъ 57.

---

136. Дарственная запись отъ имени князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на лугъ, лежащій въ плавняхъ. 1781. Іюля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej, od dnia piętnastego mie-

siąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący pracowity Jwan Myłoszop, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, sobie na łąkę czyli sianożęć od rządu ekonomicznego jaśnie oświconego xięcia Jabłonowskiego dane, na srebrno groszowym polskim papierze napisane i podpisem wielmożnego Szybińskiego przy wykopconej ekonònicznej herbu jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego pieczęci stwierdzone, z dopiskiem do akt ziemskich pawiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał w te słowa: Przychyliwszy się do proźby i żądania Jwana Myłoszopa, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza Krylowskiego należącej, chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu uczynić w utrzymaniu poddaństwa pewność, z mocy powierzonych mi generalnych w starostwie rządów od jaśnie oświeconego xięcia iego mości Antoniego z Pruss Jabłonowskiego, woiewody poznańskiego, pana mego i dobrodzieja, nadaię prawo i zabespieczam onego na łąkę w *Plawniach*, która zaczyna się od przewalu Szewczyszynego do Biłeńkiego ieziora, wzdłuż po łozę iedną, wszerz od drożyny, która się c'ągnię po nad *Szewczyche* rzeczkę, do miedzy dembczaków Tarasenkowych, po sam tylko zgórek, zakazuiąc, aby w używaniu onej od nikogo nie miał przeszkody, lecz, jako swą własną bespiecznie posiadał; za które to prawo do skarbu tegoż jaśnie oświeconego pana i dobrodzieja, do rąk moich rubli starych, srebrnych czternaście, numero czternaście, importował; które, dla tym większej pewności, ręką własną, przy wyciśnieniu pieczęci skarbowej, podpisuię. Datum die sexta Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego anno, w zamku Medwedowskim. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: M. Kazimierz Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (Locus Sigilli) Przypisek zaś niżej iest takowy: te prawo, dane Myłoszopowi na łąkę, dla tym większego waloru, podpisuię die decima tertia Aprilis, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego. Jgnacy Skipor, szambellan jego królewskiej mości mp. Które to prawo, w oblatę podane, tak iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигринскаго уъзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 56.

---

137. Дарственная запись отъ князя Любомирскаго крестьянину села Вязовка, Іосипу Ордерыю, на сѣнокосъ, садъ и пасѣку, лежащіе на урочищѣ Оверковщинѣ. 1781, Іюля 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego szostego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czerkaskiego, kadencyi świętotrojeckiej, prawem przepisanej, przedemną, Juzefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż y xięgami niniejszemi, ziemskiemi, czerkaskiemi osobiście stawający pracowity Josyp Oderyj, te prawo, od J. O. xięcia jegomości Lubomirskiego, sobie, stawającemu, na pasiekę, sadek y sianożęć dane y służące, na papierze prostym napisane, podpisem ręki tegoż xięcia iego mości przy wyciśnieniu na laku czerwonym pieczęci, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: Daję te prawo Josypowi Ordyrejowi, poddanemu *wiązowieckiemu* na pasiekę, *Owerkowszczyzna* zwaną, wyżej stawu Szostakowego leżącą, mającą ograniczenie między dwoma pasiekami, to jest: z jednej strony Lubki Czernicy, a z drugiej Halayrowszczyzny, który z pasieki, sadku y sianożęci, w tymże sadku znajdującej się, wolen jest używać; ostrzega się, aby pomienionego prawa nikomu nie ustępował bez wiadomości zwierzchności dworskiej. Datum szostego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego anno, w Szpole, F. X. Lubomirski (L. S.) Poniżej przypisek takowy: importował do rąk. J. O. pana rubli dwa. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 90.

---

138. Дарственная запись отъ управляющаго Богуславскимъ имѣніемъ, дворянина Ивана Жуковскаго, мѣщанину Мартыну Горовенку на право потомственнаго владенія озеромъ и лугомъ надъ рѣкою Росью въ селѣ Дешкахъ. 1781, Сентября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Wojciech Winiarski, to prawo, od wielmożnego Jana Żukowskiego, pełnomocnego dóbr bohusławskich rządcy, sławetnemu Martynowi Horowenkowi na jeziorko z ługiem we wsi Deszkach nad Rosią nadane, podpisem tegoż i pieczęcią stwierdzone, z przyszytym arkuszem papiru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa: Stosuiąc się do prawa i zwyczaju, obywatelom dóbr bohusławskich służącego, a maiąc wiadomość, iż jeziorko małe, we wsi *Deszkach*, nad Rossią, między grontami i ogrodami: z jednej strony Jwana Juchymowego zięcia, a z drugiej Karpa Szewca, leżące, jeszcze nie zaięte, ani od nikogo nie posiadane zostaie, więc, zachęcaiąc do tym porządniejszego gospodarstwa sławetnego Martyna Horowenka, tamże w Deszkach niedawno osiadłego, jemu to jeziorko z ługiem z władzy, zarządzaiącej temi dobrami, nadaię, pozwalając wolnego zaięcia stawku na tym jeziorku i używania onego na zawsze; ktory dokument, za prawo do posiadania rzeczonego stawku na własność jemu i sukcessorom jego służyć ma; dla czego, ten dokument daiąc, ręką własną, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci, podpisuię. Datum w Bohusławiu, dnia trzeciego Września, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego. Jan Żukowski (L. S.) mp. Który to dokument, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisany. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уъздовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 290.

---

139. Дозволеніе, данное княземъ Александромъ Любомирскимъ крестьянину Симеону Сорочану на право пользованія прудомъ, прилегающимъ къ пасѣкѣ Сорочана въ селѣ Кѣтросахъ. 1781. Сентября 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Septembris dziewiątego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich województwa Bracławskiego, kadencyi Święto—michalskiej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście szlachetny Szymon Soroczan, te prawo od J. o. xięcia Aleksandra Lubomirskiego, sobie, stawiącemu się, na stawek dane, ręką tegoż podpisane i pieczęcią stwierdzone, z przyłączeniem papieru stęplowanego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich województwa Bracławskiego, w sposob oblaty, podał, w tej istocie: Daię te prawo Szymonowi Jsaak ze wsi *Kietros* na wolne zaięcie stawku, byle to było bez przeszkody i zalewania sianożęci, koło swoiej pasieki i krynicę, którą dobył, na co, dla lepszej wiary, podpisuię do dalszej woli moiej; dnia dwudziestego czwartego Septembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te słowa: xiąże Alexander Lubomirski mp. (L. S.) Poniżey wyraz z podpisem ręki takowy: te prawo służy dla brata Kosty samego. X. A. Lubomirski; jeszcze poniżej podpis ręki w te słowa: prawo niniejsze widziałem w czasie podawania w possessyi wieś Kietrosy. Datum w Kietrosach, die vigesima quarta Martii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego. Fl. Winkler, rachmistrz mp. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie województwa Bracławskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго воеводства, годъ 1795, № 4794, Листъ 567.

---

140. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою города Хмѣльника, Агаѳіею Павлихою, мѣщанину хмѣльницкому, Данилу Красильничину, на поле, сѣнокосъ и прудъ. 1781. Октября 19.

Przed nami, urzędem miejskim Chmielnickim, stanowszy osobiście Daniło Krasilniczyn, obywatel *chmielnicki*, die 22 Junii, 1782 anno,

podał do oblaty skrypt na pola dni trzy i sianożęć z stawiszczem, przedane jemu od Ahafii Pawlichi, wdowy chmielnickiej, na stęplowanym papierze, ceny połosma grosza, napisany, w te słowa; Niżej znakiem świętego krzyża podpisana, zeznaię tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem, iż ia, z dobrej mojej woli i za poradą przyiacioł moich, Daniłowi Krasilniczynemu, obywatelowi chmielnickiemu, przedała pola swego własnego dni 2 i sianożęć z stawiszczem, sytuowane blizko futora jego, prawie pod samym futorem, i ieszcze dzień pola trzeci pod futorem xiędza Pokrowskiego chmielnickiego, za złotych polskich 26 i sukcessorom iego wiecznemi czasy; do którego to pola i sianożęci ze stawiszczem iuż ia, dzieci moje, ani żaden moj krewny nie ma należeć do tego pola i sianożęci z stawiszczem, tylko należy wyrażony Daniło i iest już prawdziwym, własnym i wiecznym gospodarzem tej mojej wyrażonej przedaży i zupełnym rządcą iej, bom raz nazawsze przedała iemu i pieniądze od niego odebrałam. Na co, dla większej wiary i ten mój skrypt, na stęplowanym papierze ceny półosma grosza napisany, wyrażonemu Daniłowi daię i własną moią ręką znak świętego krzyża kładnę. Datum w Chmielniku, die 19 Octobris, 1791 anno. Ahafia Pawlicha, wdowa+. Po którym to skrypcie przyiętym do akt radzieckich, miejskich, chmielnickich, podaiący oryginał jego do siebie odebrał i urząd miejski chmielnicki z odebranego zakwitował. Daniło Krasilniczyn+.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, 5779, годъ 1776 — 1792. Листъ 64.

---

141. Духовное завѣщаніе, составленное хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Никитою Войтенкомъ, по которому онъ отказываетъ своимъ сыновьямъ принадлежащій ему хуторъ, находящійся на урочищѣ Бутковѣ. 1781. Ноября 3.

Niżej na podpisie wyrażony jawnie i wyraźnie znam tym pismem moim na stęplowanym papierze ceny przyzwoitej, iż ia, z dobrej moiej

woli i ojcowskiej miłości zapisuie połowe futoru swego, w *Butkowie* sytuowanego, i połowe wszystkiej attynencyi do niego, jako: chałup, pół, sianożęci et id genus, ze wszystkiemi użytkami Pawłowi, synowi swemu, w pierwszym małżeństwie zpłodzonemu, i w wieczne trzymanie, zażywanie i rządzenie iemu oddaie, drugą zaś połowe tegoż mego futora ze wszystką attynencią wyrażoną po połowie Pawłowi, synowi memu najmłodszemu, w powturnym małżeństwie zpłodzonemu, zapisuię i w wieczne trzymanie, zażywanie i rządzenie oddaie, z tym obwarowaniem: synowie moi wyrażeni powinni mnie na futorze przy sobie trzymać, szanować jako ojca swego, nie poniżać i sluchać we wszystkim, poki żyw będę: także i to ieszcze dokładam, mieli by synowie moi z sobą wadzić się, swarzyć się i kłócić ż sobą, na tym mieszkaiąc futorze, czyli trzymaiąc go i rządząc nim, to tedy Pawło, syn mój splodzony w pierwszym małżeństwie, powinien Pawłu, synowi memu najmniejszemu, zpłodzonemu w powtórnym małżeństwie, zpłacić połowe iego wedlug taxy; więc, iakom raz nazawsze ten mój zapis nieodmienny dobrowolnie uczynił futora mego ze wszystką attynencią wyrażonym synom moim, tak, dla większej wiary i waloru, nie umiejąc pisać, własną moią ręką znak świętego krzyża kładne. Datum w *Chmielniku*, die 3 Nowembris, 1781 anno, Mikita Wojtenko +. Przy tym zapisie będąc i nic nie kontruiąc, ale i owszem nam przyznaiąc iako brat starszy braci wyrażonych, własną moją ręką podpisuie się.—

Книга Хмильницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 124.

---

142. Опредѣленіе членами Богуславскаго магистрата границъ земли, принадлежавшей въ селѣ Дешкахъ мѣщанину Мартыну Горовенку. 1781. Ноября 20.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.—

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim, tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Wojciech Winiarski, to opisanie gróntu pewnego, do młyna bohusławskiego mieszkańca Martyna Horowenka przyległego, i przez urząd magistracki wydzielonego, na papierze srebrnogroszowym napisane, podpisem ławnika i pisarza miejskiego stwierdzone, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa —Działo się na gróncie we wsi *Deszkach*, dnia dwudziestego Nowembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego roku, z woli i dyspozycyi wielmożnego komornika granicznego, Haleckiego, pełnomocnego w państwie Bohusławskim rządcy, my, urzędnicy, niżej wyrażeni, ziechawszy się na grunt do wsi Deszek, dla oznaczenia gruntu, na rozszerzenie budowli nowo osiadłego w Deszkach, sławetnego Martyna Horowenka, dawniey w wsi Bijowcach z dziada zasiadłego przy młynach swoich, w prawach kupna, z urzędu bohusławskiego wydanych, wyrażonych, którému ponieważ grunt, lubo przez Jwana Wasylenka, Musieja Kuśnierczynego zięcia, Pyłypa Karpenka i Ochryma Pohoryłenka niegdyś był używany, a że, przez wybudowanie młyna i przez przyiazd do niego zawozników, moglo by dziać się uszkodzenie, od lat sześciu opuszczony został, a dla rzeczonego Horowenka wielce przylegly, przeto, zaczowszy od młyna tegoż Horowenka, stoiącego na iednej grobli z Jwana Juchymenka zięcia młynem, po nad Rossią wniz do młyna drugiego, od Wolodka kupnego, od tego wniz do skaly, u której krynica znajduie się, wyżej lasku Juchymowego zięcia, w poprzek po nad kamień, o kroków czterdzieści pięć, do kopca, przez nas wysypanego, z drugiej strony wzdłuż od góry z kopcami, do Kalennikowego ogrodu, po gruszkę; po nad tem ogrodem do jeziorka, w podwurzu będącego, jeziorkiem po ogrod Iwana Juchymowego zięcia, od tego w poprzek do Rossi, do tegoż mlyna, od którego zaczeło się ograniczenie; którym wolen i mocen będzie rzeczony Martyn Horowenko, podług swego upodobania, pobudować się, bez żadnej od nikogo przeszkody i interesowania się, tak do grontu, budowlą zajętego, jako też i ogrodów, w tym ograniczeniu będących, niniejszym pismem ubespieczamy i umacniamy. Datum w Deszkach, ut supra. Stepan Turczynenko,

ławnik. Jan Penszyński, pisarz urzędu bohusławskiego, mp. Które to opisanie gróntów, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 291.

---

148. Купчая крѣпость на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, при городѣ Богуславѣ, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Гарасьномъ Ткаченкомъ, крестьянину села Хохотвы, Федору Крижановскому. 1781. Декабря 20.

Дарственная запись на половину того-же луга отъ Федора Крижановскаго сыновьямъ его: Льву и Григорію Крижановскимъ. 1798. Ноября 5.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawając osobiście urodzony Ludwik Rowiński, prawo, wraz z cessją, na grunt pewny, nad rzeką Rosią, w mieście Bohusławiu sytuowany, od Anny Weresychy, mieszczanki bohusławskiej, nabyty za summę złotych czterysta czterdzieście jeden, przed urzędem miasta Bohusławia na osobę Chwedora Krzyżanowskiego przyznany, ustępczem prawem przez tegoż Chwedora Krzyżanowskiego na połowę gróntu tego synom swoim: Leonowi i Grzegorzowi Krzyżanowskim, teraz dany i ustąpiony, ręką tego ż zatwierdzony, na papierze polsko-stęplowanym srebrnogroszowym napisane, z przyszytym arkuszem papjeru stemplowanego, ceny kopiejek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Działo się na urzędzie jego krulewskiej mości miejskim, Bohusławskim, dnia dwudziestego Decembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego ro—

ku. Przed urzędem i aktami miejskiemi, Bohusławskiemi stanąwszy jawnie i oblicznie uczciwy Harasko Tkaczenko, mieszczanin miasta Bohusławia, dobrowolnie wyznał: iż on, mając grunt swoj własny, to jest łąkę nad rzeką Rosią, niżej łąki Tymosza Drobotenka, w okopie będącą, przez niego nabytą od niegdyś żyjącej Anny Wyrysychy mieszczanki Bohusławskiej, uczciwemu Chwedorowi Krzyżanowskiemu, mieszkańcowi wsi Chochotwy, zbywa, przedaje i wieczyście ustępuje za summę złotych polskich czterysta czterdzieście jeden (numero czterysta czterdzieście jeden); wolen tedy i mocen będzie rzeczony Chwedor wraz z sukcessorami swemi takowym gruntem rządzić i onego używać bez żadnej od nikogo przeszkody i interessowania się mocą niniejszego prawa. Pod pieczęcią urzędową z xiąg miejskich Bohusławskich wydaje się. Datum ut supra. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy rąk przy pieczęci magistrackiej bohusławskiej takowe: Kazimierz Karasowski, wojt, Zacharyasz Sawkowicz, Mojżesz Krasowski, Pawło Kotlarenko, Petro Łohowenko, Stefan Turczynenko, Mikoła Wołoszynenko, ławnicy. Penczyński, pisarz (Locus sigilli). Ja, niżej podpisany, niniejszą cessią, moc autentycznego zeznania mającą, wiadomo czynię: Jż, mając grunt, nad rzeką Rossią, niżej łąki Tymosza Drobotenka, w okopie będący, a chcąc tegoż gruntu polowę podzielić między synów moich: Leona i Grzegorza Krzyżanowskich, przeto tegoż połowe gruntu, nikomu niezawiedzionego, i żadnym długiem nie obciążonego, tymże synom moim, od miasta po rzekę, z krynicy idącą, daję, daruję na wieczne czasy; wolni tedy i mocni będą pomienieni Leon i Grzegorz Krzyżanowscy, synowie moi, i ich potomkowie, tymże gruntem jak chcieć rządzić i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić. Drugą zaś połowę gruntu ja, Fedor Krzyżanowski, do wolnego zarządzenia i używania sobie zostawuję. Datum w Chochotwie, dnia piątego Nowembra, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku. Fedor Krzyżanowski. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do ksiąg miejskich, ziemskich powiatu Bohusławskiego jest zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская Богуславскаго уѣзда, записовая и поточная, годъ 1798, № 3534. Листъ 483.

---

144. Документъ, выданный княгинею Францискою-Викторіею Яблоновскою крестьянину Роману Шоколенку, подтверждающій ему право на потомственное владѣніе землею, пріобрѣтенною имъ въ селѣ Сидоровкѣ. 1782. Генваря 6.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Decembris dwódziestego trzeciego.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daszkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta Bohusławia, przyszedłszy osobiście utściwy Roman Szokołenko, te prawo wieczyste, na staw i grunta, w kluczu Steblowskim leżące, od jaśnie oświeconej xiężny Franciszki-Wiktoryi z Prussów Jablonowskiej, wojewodziny nowogrodskiej, dóbr klucza Steblowskiego dziedziczki, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego, dnia szóstego Januarii, w Lachowcach dane, podpisem ręki tejże jasnie oświeconej xiężny, przy wyciśnionej pieczęci rodowitej, zatwierdzone, na papierze stemplowanym srebrnogroszowym spisane, z przypiskiem od wielmożnego Gluszkiewicza, kommissarza, w Jabłonowie, dnia 16 Januarii, w roku tymże, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugim, dozwalającym wystawienia młyna, na drugiej stronie tegoż prawa, podpisem ręki tegoż domieszczonym, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał w istocie takowej; Franciszka-Wiktoria z xiążąt Korybutow Giedyminów Woroniecka z Prussów, swiętego państwa Rzymskiego xiężna Jablonowska, wojewodzina Nowogrodzka, na Steblowie etc. dziedziczka, Dobosławowska, Stronibabska, Krasnicka, Jarmoliniecka etc. starościna, na Lachowcach, Lisiance, Zawołowie, Podhorcach, Jabłonowach: Litewskim i Pokuckim, Grodku i Czarnym Lesie, tudzież na Kitzer i Dytmansdersun w Saxonii, jako też na całej substancyi oprawna i dożywotna pani, wszem wobec i każdemu zosobna, osobliwie wielmożnym possesorom, ekonomom, gubernatorom, jakimkolwiek sposobem rządcom dóbr moich dziedzicznych klucza Steblowskiego, teraz i potym zostającym, wiadomo czynię: Jż, przychylając się do żądania Romana Szokołenka, który, za otaxowaniem gromad Steblowskiej y Sydorowskiej innych, objąwszy grónt Jakowa Maxymenka, poddanego *Sydorowskiego*, w długu rubli ośmdziesiąt, Wolkowi arędarzowi bywszemu Sydoroskiemu

winnym, i otrzymałszy na to wielmożnego Suchodolskiego miecznika województwa Podolskiego, approbatę, za pośrednictwem zaś terazniejszym w całym długu rubli sto ośmdziesiąt do Jakowa Maxymenka mianym, przyjąwszy te same grunta podług nazwisk, w rospisie gromadskiej, co do gruntów i granic wyrażonych, nie tylko jemu, ale i dzieciom jego za własne nazawsze służyć będą i temi wolny będzie jak chcieć rządzić, przedać lub odmienić, byle nie zagranicznym; a też samo prawo ma być niewzruszone, ani przezemnie, ani przez sukcessorów moich; a dla większej wagi, ważności i waloru, przy wyciśnieniu pieczęci mojej, własną podpisuję ręką. Datum w Lachowcach, dnia szóstego Januarii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku. U tego prawa w oblatę podanego, podpis ręki takowy: Franciszka-W. X. z Prus Jabłonowska, W. N. Przypisek w te słowa: Gdy tenże Roman Szokołenko doprasza się, aby młyn na stawku, po Jakowie Maxymenku razem z przerzeczonemi wyżej gruntami otrzymany, swoją mocą postawił, więc do tej przychyliwszy się prośby, przerzeczonemu Romanowi Szokolenkowi tenże młyn postawić i wolność na rok jeden bez żadnej opłaty mieć dozwala, po którym słobody wyszłym roku, miarkę zwyczajnę do arędy za opłatą od kół oddawać, oprocz wieprza zwyczajem dawnym karmić, nie będzie w tym zaś stawie i w innych, zakupnych, żadnego łowienia ryb nikomu, procz chyba na potrzebę samych dziedziców, nie dozwala się; i na to wszystko, z mocy powierzonej, własną podpisuje się ręką. Datum w Jabłonowie, die decima sexta mensis Januarii, millesimo septingentesimo octuagesimo secundo anno. Stanisław Głuszkiewicz, kommisarz mp. Które to prawo wraz z przypiskiem, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 45.

Примѣчаніе: Тотъ-же документъ внесенъ въ книгу земскую, записовую и поточную Богуславскаго уѣзда № 3533, листъ 568.

---

145. Продажа экономіею Чигринскаго староства участка земли въ селѣ Ивковцахъ крестьянину Тымку Бурцу. 1782. Марта 30.

Купчая крѣпость, выданная на туже землю крестьянами: Трофимомъ Бурченкомъ и Михайломъ Вороненкомъ писарю мѣстечка Медведовки, Марку Исаевичу. 1788. Марта 8.

Переуступка той-же земли крестьянину села Новоселицы, Михайлу Погорилому. 1788. Мая 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Jakubem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący Mychajło Pohoriły, mieszkaniec Nowosielecki, te prawo na sadek, od Marka Jssaiewicza sobie, stawaiącemu, wraz z bracio, z mocy approbaty wielmożnego szambelana Skipora, służące, polskim i russkim językiem na ordynaryjnym papierze pisane, podpisami rządców dóbr starotstwa Czehryńskiego, przy wyciśnieniu kopconej herbu J.o. x. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, pieczęci, stwierdzone, z przyłączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa. — Tymko Burek, zaszły na słobodę do wsi *Jwkowiec*, upatrzywszy sobie gront pusty, bez gospodarza, na skarb używany, prosił mnie o nadanie tegoż, którego dogadzaiąc żądaniom, na fundamencie mocy, mnie od J. o. pana mego i dobrodzieja danej, nadaie i zabespieczam tegoż, przykazuiąc wszystkim starostwa Czehryńskiego w poblizkości mieszkańcom, aby w używaniu żadnej mu nie czynili przeszkody; za co do tegoż skarbu J. o. pana mego, do rąk moich, importował rubli starych pietnaście; i tę, dla tym większej wagi, ręką moią, przy przyciśnieniu wielkiej skarbowej pieczęci, podpisuję. Datum trzydziestego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego anno. U tego prawa podpis, przy pieczęci, iest takowy: Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (L. S). Poniżej zaś tego prawa uczyniona cessia i approbata zarządzaiącego dobrami J. o. x. Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, z wyrażeniem, w czyim władaniu pomieniony gront zostaje,

są takowo—Tysiacza siemsot wosiemdziesiat wosmoho hoda, Marta wosmoho dnia, my, niże podpisawszyieś, żyteli starostwa Czehryńskoho, seła Jwkowec, a imenno: Trofim Burczenko i Michajło Woronenko, ziat Burcow, daiemo syiu dobrowolnuiu kupczu pisariu Medwedowskomu, Marku Jssajewiczu, w tom, czto my, po umertwii otca naszeho i matery, ne możem wyszpisannoho prawa soderżat, prodaiem i ustupaiem wiecznymi czasy i potomkam jeho, za cinu deneh srebrnoiu monetoiu rublej dwadcat, a mednoju rublej piat, do kotoroho my, ani diety naszy, ni krewnyie ne powinny utruczatyś i upomynatyś; na czto swojeruczno, nejmieiuczy hramoty, rukami własnymi podpisuiemo znakom kresta światoho. Trofim Burczenko+, Michajło Woronenko+. Djejałoś syie w zamku Medwedowskom, za wiedom i dozwoleniem welmożnoho pana Napruszewskoho, ekonoma heneralnoho klucza Medwedowskoho, i pry ludiech wiery hodnych: Chwedoru Krywoszyjenku, atamanu medwedowskomu, i Romanu Widnienku, Jakowu Mychajłenku, i protczych, na tot czas buduczych—Poniewaź Mychajło Pohoriły z Nowoselicy, wraz z bracią, za wiadomością moią, kupił sadek, przeto tenże służyć wraz i suksessorom ma; a dla tym większego waloru, podpisuię siodmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego. J. Skipor, szambelan J. K. M mp. Które to prawo z cessiją i approbatą, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 242.

---

146. Купчая крѣпость, выданная козакомъ Чигринскаго полка, Иваномъ Олешченкомъ, козаку того-же полка, Василію Коробченку, на урочище, называемое «Олешковъ Байракъ.» 1660. Генваря 1.

Подтверждение права на тоже урочище, выданное экономіею Чигринскаго староства Якиму Ивонѣ, получившему оное, въ качествѣ приданнаго, отъ Коробченковъ. 1782. Іюля 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi święto-michalskiej, prawem przepisanej, od dnia trzydziestego Septembris rospoczęte, a od dnia trzeciego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte; przedemną, Jgnacym Berensem, surrogatem, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawający urodzony Michał Swiderski, tę kopię prawa, Wasylowi Korobczenkowi, kozakowi zaporozskiemu, na bajrak, nazywaiący się *Oleszkow*, z stawem, polami ornemi i sianożęcią, od Jwana Ołeszczenka, także kozaka zaporozkiego, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, przy podpisach osób, urząd miejski w mieście Czehrynie posiadaiących, i przy pieczęci jednej, miejskiej, dane, a roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Decembris, z ruskiego pisma na srebrnogroszowy, bywszy, stęplowany, polski papier przewiedzone i na rzecz Jakima Jwony, mieszkańca Czehryńskiego, z mocy approbaty przez wielmożnego Szybińskiego, bywszego w tę porę dóbr J. o. x. Jabłonowskiego starostwa Czehryńskiego rządcy, na tej kopii prawa, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego, dnia siodmego, Julii zapisanej, i podpisanej, służącego, przy wyciśnieniu kopconej wielkiej pieczęci, z dopiskiem, przez tego wielmożnego Szybińskiego opłaty uczynionej, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał temi wyrazy: Kopia prawa, od Jwana Ołeszczenka, kozaka wojska zaporozkiego, na grunt *Oleszkow bairak* zowiący, Wasylowi Korobczenku, także kozakowi zaporozkiemu, służącego, z pisma ruskiego, dla łatwiejszego przeczytania, polskiemi literami, słowo w słowo, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Decembra przepisanego: Roku tysiacza szeŝtsot szestdesiatoho, Henwara perwoho dnia, ja, Jwan Ołeszczenko, kozak wojska zaporozkoho Czehryński, czynim wedomo sym moim pysanijem, teper i na potym, komu tolko potreba o tom widaty budet, iż prodawem bajrak swoj własny, otczewski, prozywaiemy Ołeszków, z wsim jako to: z stawem, z nywami, z łukami, iły cztokolwiek do neho prynadleżyt, tak iak z dawnych czasów w sobi nesetsia, za hotowuju pewnuju summu, talerów dwatcat, nomero dwatcat, bitych, dobrych, urożonomu panu Wasyliju Korobczenku, kozaku wojska Zaporozkoho Czehryńskoho preto waruju sym moim pysanyiem, aby panu Wasylu z moich krewnych dalnych i błyżnych, iako i obcych ludej, ne zażywaty turbacyi w każdoho sudu; a ja, Jwan Oleszczenko, uże od toho czasu żadnoho deła do onoho

ne maiu i nejmitymu, i żena moja, iako i potomstwo, tolko panu Wasyliju pomianutoj bajrak w possessyiu wiecznymy czasy otdaiu; wolno panu Wasyliju komu chotia daty, darowaty i iako swoim własnym władity; a, dla lipszoj pewnosti i łutszoj powahi, daju sej moj zapis, pry panu Wasyłyiu Żabaru, wojtu czehyrynskomu, pry Jurku Pokotyłu i pry Petru Ostrowskomu, burmistrach, i pry Chweszczenku i pry Chwedoru Korobci i rawno pry peczati ruskoj Czyhyryńskoj. Pisan w Czehrynie, roku i dnia wysze pisanoho; prytom stary Wteodor Korobka zostawał i o wsem widom tojej kupli, toho pomianutoho mojeho zapisu. Wasyły, pisar miejski Czyhryński, rukoiu własnoiu (L.S.) Na drugiej stronie także wyrażone te słowa: Zapis panu Wasylu Korobczenku na bajrak i na staw, ot Jwana Ołeszczenka dany. Poniżej zaś tej kopii prawa approbata zwierzchności ekonomicznej iest takowa: Jakim Jwona, wziowszy ten grónt w posagu od Korobków, a nie mawszy na to żadnego na osobę swoią prawa, prosił mnie o nadanie tego, którego dogadzając żądaniu, na fundamencie mocy od J.o. pana mego i dobrodzieia mnie danej, ten bajrak, wyżej opisany, ze wszystkiemi do niego przynależytościami, niniejszym potwierdzam i nadaie prawem, za co do skarbu tegoż J.o. pana importował rubli starych siedm. Datum dnia siodmego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku U tej approbaty przy pieczęci podpis takowy: Szybiński, gubernator starostwa Czehryńskiego (L. S.) Wypłacił zupełnie. Szybiński. Która to kopia prawa, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588; листъ 304

---

147. Дарственная запись отъ владѣтельницы Гайсынскаго староства, дворянки Анны Чечелевой, гайсынскому мѣщанину, Дацку Шевцу, на островъ, лежащій въ городѣ Гайсынѣ за рѣкою Собомъ. 1782. Іюля 10.

Dnia dwudziestego czwartego Pazdziernika, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy osobiście sławetny Hrycko Dackow syn, te prawo, od J. W. Czeczelowej, cześnikowej bracławskiej, na ostrów za Sobem, oycu stawiącego się i stawiącemu się dane i służące, na papierze srebrnogroszowym spisano, dla zapisania do xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna w sposób oblaty podał, w tej istocie: Ja, Anna Franciszka z Szaszkiewiczów Sudymuntowiczowa Czeczelowa, cześnikowa bracławska, Kiszlacka, Hajsyńska etc. starościna. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie zwierzchności zamku Hajsyńskiego, urodzonym ich mościom panom gubernatorom i całemu pospólstwu starostwa Hajsyńskiego: iż, mając wzgląd na prośbę, zaszłą do mnie sławetnego Dacka Szewca, mieszkańca i obywatela miasteczka *Hajsyna*, nadaję temuż prawo, oraz i synowi jego, imieniem Hryćkowi, służące na ostrów z brzegiem po Sąsickim, za rzeką Sobem, naprzeciwko miasta będącym, do ogrodu dworskiego przypierającym, oraz niedaleko ostrowa Jwana Onszenka, wójta hajsyńskiego, zostającym, z wolnym używaniem, bez żadnej przeszkody od nikogo, na tymże ostrowie z brzegiem, przypierającym, wyżej wyrażonym, daię onym wolność wszelką: drzewa rodzajne zasadzać, pasiekę trzymać, bez uwolnienia jednak tejże od dziesięciny, na skarb przyzwoitej, daniem dnia piątego, zgoła ten ostrów wyczyszczać, skaszać i ku swemu pożytkowi najłepszemu obrócić,. któren ostrów nadając, konfirmuję, bez żadnego nuruszenia teraz i napotem, przez siebie i następców moich, wiecznemi czasy temuż Dackowi Szewcowi i Hryckowi synowi jego, nie mniej i sukcessorom tychże utwierdzam, stanowię i zapisuię, które prawo, ku większej pewności i wadze, przy położeniu pieczęci, własną podpisuję ręką. Działo się dnia dziesiątego miesiąca Lipca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku, w Kuszłowcach. A. Czeczelowa C. B. S. H.—Które to prawo co do słowa w xięgi jest zapisane.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 10. на оборотѣ.

---

248. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любо мирскаго крестьянину села Водяной, Андрею Шелесту, на потомственное владеніе сѣнокосомъ, съ правомъ завести въ немъ хуторъ. 1782. Іюля 15.

Купчая крѣпость на тотъ-же хуторъ, выданная Шелестомъ крестьянамъ села Нечаевой: Ивану и Петру Осадчукамъ. 1794. Генваря 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris pietnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiąc się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki,, to prawo, od J. o, xięcia jego mości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Andrejowi Szelestowi, poddanemu Wodziańskiemu, na sianożęć dane, a za wiedzą dworskiej juryzdykcyi na rzecz Jwana Osadczuka, za dobrowolną ugodą, odstępnego prawa za rubli starych srebrnych trzysta czterdzieści, numero trzysta czterdzieści, później przez tegoż nabywce zapłaconych do skarbu J. W. graffini Branickiej, podług kwitu danego przez wielmożnego Witkowskiego, pod ten czas ekonoma lebedyńskiego, rubli starych dwadziescia pięć, a odstępne potwierdzone przez wielmożnego Wilnera . . . . . y rządcy pod ten czas jeneralnego z użytkami, prawem opisanemi, nabywcy y sukcessorom jego służące, na papierze ordynaryjnym dane, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłożeniem papieru stęplowanego dwudziesto kopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: daję to moje prawo Andrejowi Szelestowi, poddanemu memu Wodziańskiemu, na sianożęć *Dąbrowną*, począwszy od dębów dwóch, równie stojących y trzeciego przy tychże suchego, idąc wokrąg oborem, pomimo dąb gulowaty, do drożyny przy niwie tegoż Szelesta, w wierszynie jarku idącej, przytykającą z którego to grόntu wszelkich pożytków y zysków partycupowania dozwalam, ostrzegając jednak, aby tego prawa nikomu nie odstępował bez wiadomości zwierzchności dworskiej. Datum pietnastego Julii tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku, w Szpole. F. X-y Lubomirski

(L. S.) Jmportował do rąk J. o. pana rubli pięć. Poniżej przypisek takowy: ponieważ od Andryja Szelesta chata tegoż własna, w *Wodziany*, na dwór odebrawszy, obrócona, przeto onemu na futorze, nowo przez tegoż zajętym, budować y sad sadzić y wszelkich pożytków szukać dozwala się. G. Wroblewski, gubernator turyjski. Poniżej: vidi, prout existet in copia, datum vigesima Julii, millesimo septingentesimo octuagesimo septimo anno. J. Łopacki. Approbata wielmożnego Wilnera na odstąpienie grόntu w te słowa: ponieważ Andryj Szelest prawa swego za dobrowolną ugodą odstępuje na rzecz y osobę. Jwana Osadczuka, gospodarza wsi Neczajowej, przeto, takowe odstępno utwierdzając, podpisuję. Datum w Smiły, dnia trzydziestego Januarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego. F. X—y. Wilner. Na drugiej stronie odprzedanie gruntu Jwanowi y Petrowi Osadczukom w te słowa: Ja, niżej podpisany znakiem krzyża świętego, zeznaję tym pismem moim, iż dobrowolnie, bez żadnego przymusu, grunt z sianożęcią, podług brzmienia prawa y opisania circumferencyi tegoż grόntu, przedałem wiecznemi czasy, bez żadnej, tak odemnie, jako y sukcessorów moich pretensyi, Jwanowi Osadczukowi y Petrowi, bratu jego, za summę rubli starych trzysta czterdzieści, numero trzysta czterdzieści, któren to grόnt całkiem odprzedaje, wcale do niego należeć nie mam z sukcessorami mojemi, ale wyż wyrażeni Osadczenki, poddani wsi *Neczajowej*, jako swoją własność używać mają, bez żadnej przeszkody, co, dla lepszej wiary y pewności, jako nieumiejący pisma, znakiem krzyża podpisuję. Datum w Turyi, dnia dwudziestego dziewiątego Januaryi, dziewięćdziesiąt czwartego roku. Andryj Szelest, poddany wodziański. Przy nas, niżej wyrażonych, ta przedaż stanęła; świadczymy: Stepan Kołos+, Jwan Kisil+, Jwan Hołowko+, Daniło Kirża+. Ten grόnt w swojej circumferencyi ma bydź zagrodzony od wierszyny jaru głębokiego, potem ciągnie się do Czerniszego częstokołu, ztamtąd brzegiem do okopa sianożęci, a ztamtąd okopem do drożyny, zkąd ciągnie się do wierszyny jaru głębokiego, gdzie y wrota są zrobione; w sadzie jest drzewa rodzajnego, zasadzonego sztuk tysiąc, numero tysiąc. Ta ugoda, jako była przy mnie, świadczę M. Zawadski. Poniżej zaś przypisek takowy: z wyraźnej woli wielmożnego szambelana Wilnera, generalnego rządcy, Jwan Osadczenko zapłacił tymczasownie za grόnt, nabyty w Wodzianie od Andryja Szelesta,

poddannego tejże wsi, do skarbu J. W, Branickiej, dziedziczki tych dóbr, na ręce moje, rubli srebrnych dwadzieścia pięć, na które ten kwit dany podpisuję. Datum dnia drugiego Octobris, dziewięćdziesiąt piątego roku. S. D. Witkowski. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36 на оборотѣ.

---

149. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Макаромъ Пончошнымъ, крестьянину Мартыну Михайленку на участокъ поля въ селѣ Дешкахъ. 1782 Сентября 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, osobiście stawaiący urodzony Wojciech Winiarski, ten dokument, od roboczego Makara Ponczosznego roboczemu Martynowi Michajłenkowi na 4 dni gróntu, z wiadomością zwierzchności zamku Bohusławskiego przedane, służący, approbatą gubernatora Rykowskiego stwierdzony, na papierze prostym napisany, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydziestu kopiiek, do akt ziemskich powiatów tychże dla zapisania podał, w te słowa: Ja, niżej na podpisie wyrażony, maiąc gruntu własnego dni cztery na górze przed mlynem sławetnego Martyna Michałenka, przy niwie tegoż Martyna, od szewca Prokopa w zastawie będącej, po drożynę z Olchowca do młyna idącą, z którego, że ze wszelkich przyczyn, jako to: przez spasze od zawoźników, tudzież gdzie prużne spasze, żadnego pożytku mieć nie mogę, przeto, za wiadomością zwierszchności zamku Bohusławskiego, rzeczonemu Martynowi Michałenkowi, że jemu własnie do mlyna przyległe, przedaie za cenę, dobrowolnie ugo-

dzoną, za rubli dwa, № 2, na iego własne i spokojne używanie, w czem nie tylko żadnej onemu przeszkody czynić nie powinien będę, ale i w czynszu czynić wymówki nie będę, i oprocz tego gróntu zwyczajny czynsz, który i teraz płacę, w dalszy czas takowyż płacić obowiązuie się: na co' dla lepszego waloru, iako pisma nie umieiący, znakiem krzyża świętego podpisuie się. Datum w *Deszkach*, dnia czwartego Septembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku. Makar Ponczoszny+. Jako w przytomności moiej Makar Ponczoszny dobrowolnie sam wyznał, iż wyż wyrażoną niwę Martynowi Michałenkowi, podług dobrowolnej ugody, przedał, tym pismem zaświadczaiąc, approbuię. Datum ut supra. Walerian Rykowski, gubernator mp. Który to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisany. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799. № 3520. Листъ 293.

---

150. Документъ, выданный Подляскимъ воеводою, Хмѣльницкимъ старостою, графомъ Іосифомъ Оссолинскимъ,* хмѣльницкому мѣщанину, Степану Бабюку, на право потомственнаго владѣнія домомъ въ Хмѣльникѣ, 65 *днями* поля и 14 *днями* сѣнокоса, а также на временное владѣніе 40 *днями* поля и 4 *днями* сѣнокоса, впредъ до совершеннолѣтія наслѣдника этихъ земель, состоящаго у Бабюка въ опекѣ мѣщанина Якова Кривоноса 1782. Октября 1.

Jozef hrabia z Tęczyna na Osolinie Osoliński, wojewoda generał ziem Podlaskich, Chmielnicki, Sokołowski, Laszecki, Lubiatowski etc. starosta, orderów polskich kawaler, wojsk J K. mości i rzeczy pospolitej kawaleryi narodowej rotmistrz, chcąc gruntowniej przez roboracią zapewnić prawo Stepana Babiuka w roku 1776 dane, takowe do siebie odbieraiąc, a też same na papir stęplowany, ad mentem konstytucyi na wszelką autentyczność do użycia warowanej, przenosząc, w takowych wyrazach powturnie nadaię: 1782,

die prima Octobris, w *Chmielniku*, maiąc sobie doniesiony znaczny grunt po Lewku Krzywonosie, miesczaninie chmielnickim, przy futorze, na Butkowie sytuowanym, leżący, którego Jakow, syn pozostały, dotąd przy Stefanie Babiuku siedzący, utrzymywać i należytości tak gromadzkich jako i skarbowych opłacać nie zdołałby, ile cały ten grunt, po oddzieleniu się stryiecznych braci jego, na chałupę, w mieście będącą, na niego tylko jednego spada, więc, jako do rozrządzenia zawsze skarbowego i nadania komu się zdawać będzie, grunta i sianożęci należą, a tylko chudoby budowle i inne dorobione maiątki właścicielom, posiadaiącym po ojcach, zostawuią się, tak, czyniąc i w tym moie rozrządzenie, ponieważ mi ieszcze rzeczony Stefan Babiuk, miesczanin chmielnicki, okazał istotną i wieczystą przez zmarłego Łewka Krzywonosa, teścia iego, onemu pola dni dwudziestu pięciu, sianożęci w *Luhu* na kosarzów dziesięć i na staw pusty, w *Kamienoj Pustoszy* leżący, sprzedaż, tegoż Stefana Babíuka do gruntu, prócz tej przedarzy, na dni ośmdziesiąt i sianożęci na kosarzów ośm zostaiącego, polowy, to iest: dni czterdziestu i sianożęci na kosarzów cztery, przypuszczam i onemu iako i sukcessorom iego wiecznie nadaię, tak, iż trzymaiąc teraz Jakowa, syna Łewka Krzywonosa, przy sobie, gdy tegoż na gospodarstwo osobne oddzieli, gruntu dni czterdzieści, sianożęci na kosarzów cztery i budowle wszelką całą temuż Jakowowi oddać powinien, sam z sukcessorami swemi przy gruntu wraz z kupnemi dniach sześćdziesiąt pięciu, sianożęci Kosarzów czternastu zostanie i wolnym od wszystkich skarbowych powinności i opłatów, póki żyć będzie; grunt zaś, który tenże Stefan Babiuk w mieście po ojcu swym trzyma, do wolnego skarbowi rozrządzenia przy rozmierze powszechnym odda i odstąpi, a powyższy, odemnie po Łewku Krzywonosie wyznaczaiący się, bez zmniejszenia żadnego przez przemiar być maiący, posiadać będzie; z chałupy iednak, którą z ogrodem w mieście trzyma, ustępować nie ma, owszem przy niej na zawsze zostać powinien będzie. Które to niniejsze moie nadanie aby zupełnie i nienaruszenie było utwierdzone, własną podpisuię ręką. Datum ut supra, Anno 1783, die 10 Januarii; te prawo, przez jaśnie wielmożnego Józefa hrabi z Tęczyna Osolińskiego, woiewody Podlaskiego, Chmielnickiego etc. starosty, orderów polskich kawalera, osobiście stawaiącego, w grodzie Włodzimierskim iest zmocnione i stwierdzone. Zaś-

wiadczam Józef Koryatowicz—Kurcewicz, namiesnik grodzki burgrabstwa włodziemirskiego.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 161 на оборотѣ.

---

151. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Кидановки, Васильемъ Кубаличенкомъ, брату его, Григорію Кубаличенку, на лугъ, находящійся въ Кидановкѣ 1782. Декабря 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Grudnia dwodziestego ósmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym miasta Bohusławia, stawający osobiście Chwedor Kubaliczenko, obywatel Kidanowski, to prawo przedaży części łąki od Wasyla Kibaliczenka, brata swego rodzonego, sobie, stawaiącemu, w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugim, dnia dwudziestego trzeciego Decembris w Kedanówce dane, podpisem ręki tegoż położonym krzyżykiem zatwierdzone, przy świadkach i przyjaciołach spisane, z dopisaną decyzyą przez wielmożnego Rykowskiego, ekonoma bohusławskiego, stawek stawającemu, przy tejże łące będący, przysądzającą, do akt magistratu Bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Ja, niżej na podpisie wyrażony, Wasyl Kubaliczenko, obywatel Kedanowski, przedałem bratu memu rodzonemu, Chwedorowi Kubaliczenkowi, część mojej łąki Kubaliczenkową, do Kobałyka Jana rozciągającą się, z jarkami i przynależytościami wszelkiemi, tudzież łąkami czasy wiecznemi za rubli pięć deniużkami, do której ani ja, ani dzieci moie nie mają się wtrącać pod zakładem rubli dwóch pańskiej winy, jeżeliby miał ja, Wasyl Kubaliczenko turbować. Co, dla tym większej pewności, znakiem krzyża świętego podpisuie się przy świadkach wiary godnych, to jest przy imć panu Mikołaiewskim, Hryćku Gurze i Andrzeju Czagie.

Działo się w Kedanówce, dnia dwudziestego trzeciego Decembra, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego. U tego prawa podpis ręki takowy. Wasyl Kubaliczenko+. Decyzya zaś wielmożnego Rykowskiego w te słowa: Ponieważ Wiwdia Kobalczyczka przy tejże łące będące miejsce, na stawek sposobne, przedała dobrowolnie, jako wójt z ludzmi gromadzkiemi przyznał, Chwedorowi Kubaliczenkowi za rubli miednych cztery i tenże Chwedor Kubaliczenko na zaczęcie stawku expensy poniósł, przeto tym skutkiem władać ma, do którego gruntu Wiwdia Kubalczenka interesować się nie powinna będzie, ani sukcessorowie jej w dalsze czasy. Datum w *Kedanowce,* w czasie rewizyi czynszu, dnia dwudziestego drugiego Augusta, millesimo septingentesimo nonagesimo tertio anno—U tej decyzyi podpis ręki takowy: Walerian Rykowski. Które to prawo, wraz z decyzyą, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531. Листъ 46.

---

152. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Каргашина, Федоромъ Батракомъ, корсунскому мѣщанину, Левку Ищенку, на лугъ, рощу и поле. 1783. Февраля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Januarii dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście urodzony Jan Gradowski, ten zapis wieczystej przedaży, od utściwego Fedora Batraka, żytela wsi Karhaszyny, sławetnemu Lewku Jszczenku, miesczaninowi korsuńskiemu, na łąkę, lasek, na pasiekę roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia dziesiątego Februarii w Karhaszynie dany, podpisem ręki tegoż, przy położonym krzyżyku, tudzież trzech krzyżykach przyjacielskich zatwierdzo—

ny, na papierze prostym po rusku spisany, na polskie pismo przepisany, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: ja, nyże podpysawszysia, Chwedor Batrak, żytel sela *Karhaszyny*, starostwa Korsuńskoho, dał sjiu wiecznuiu ni w czem prepiatstwennuju rozpysku Łewku Jszczenku, miesczaninu Korsuńskomu, na takom osnowanyi, czto ja imeju łuku moju sobstwennuju, nad rikoju Rossiu, niże hory Szyłycy, meżdu polamy Karhaszczynskimi i Korsuńskimy w seredyni, łeżaszczuju, z liskom na pasiku po werch łuky, da przy tojże łuki pola roboczoho dnej dwatciat', z woli i z potreby mojey krajnoj, prodaju, ustupuju reczennomu Łewku Jsczenku, mieszczaninu Korsuńskomu, za summu pewnuju starorublewuju dwadciat try rubla, i toj propysannoj hrunt na osobu Łewka Jszczenka i potomstwa jeho wo wiecznyje władenyje zapysuju; do kotoroho gruntu tak ja, pacze że syny moi: Sydor, Jhnat, Anton, Miron, da prŷ tomże krewnyi moi błyzkije i dałekyje wtruczatysia i pereszkody Łewku Jszczenku żadnoj czynyty ne powynny budut, pod wynoju i karoju zamkowoju, aszczeby turbator na . , . . moh syskatyś, takowym rozpysom moim osterihaju i takowuju to wicznuju rozpysku pry ludech hodnych wiry i zacnych, a imenno: Andreju Jszczenku, Jwanu Jłaszenku i Lukianu Godzohoru, ne umientny hramaty krestam podpysuju. Dijałoś w seli *Karhaszyni*, misiaca Februarya desiatoho dnia, tysiacza siemsot wośmdesiat tretioho hoda. U tego zapisu podpis ręki przy kryżykach czerech takowy; Chwedor Batrak + + + +. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531. Листъ 52 на оборотъ.

---

153. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкими мѣщанами Билашами мѣщанину Денису Тышченку на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ 1783. Марта 13.

„My, niżej na podpisie wyrażeni, zeznajemy tym naszym prawdziwym nieodmiennym skryptem przed urzędem miejskim *Chmielnickiem*, iż my,

z dobrej woli naszej i z poradą przyiaciół naszych, bez żadnego przymuszenia, przedali swój ojczysty stawek, naturalnym prawem na nas spadły, nazywaiący się *Bilaszów*, sytuowany w *Butkowie* między stawkami Pawła Ochoty i Pawła Wołyka, po wyżej stawka Wozniukow, Denysowi Tyszczenkowi i sukcessorom iego wiecznemi czasy za złotych polskich sto, dico 100, nic a nic tego stawku tak dla siebie i krewnych swoich nie zostawuiąc, ale ten wyrażony przedany w wieczną possessią trzymania, zażywania i onym rządzenia z taką mocą i władzą, z iaką my go trzymali, zażywali i onym rządzili, oddaiąc wyrażonemu Tyszczenkowi, do którego stawku iuż my nic a nic nie należymy, dzieci nasze, ani żaden krewny nie należy, ani się do niego interesować niepowinniśmy, bośmy raz nazawsze jemu przedali, pieniądze iuż in toto złotych polskich 100 od niego odebrali i skrypt na ten stawek nasz iemu dali. Na co, dla większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własnemi swemi rękami święte krzyże kładniemy. Datum w urzędzie miejskim Chmielnickim, die 13 Marti, 1783 anno. Mychajło Biłasz+. Wasyl Biłasz+. Jakow Biłasz+. Hrycko Bilasz+.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 122 на оборотѣ.

---

154. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на рощу, называемую Глинище 1783 Іюня 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februar dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencij święto-tzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczętej, przedemną, Grzegorem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący pracowity Iwan Myłoszop, wsi Lipowego mieszkaniec, te prawo, od wielmożnego Skipora, kommisarza J. o. xięcia

Jabłonowskiego, sobie na lasek, Hliniszcz zwany, dane, na srebrno-groszowym papierze polskim napisane, i podpisem tegoż wielmożnego komissarza, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, stwierdzone, z dopiskami do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: przychylając się do prożby i żądania Jwana Miłoszopa, poddanego z wsi *Lipowego*, do klucza kryłowskiego należącej, a chcąc najlepszą w tej mierze dla skarbu w utrzymaniu poddaństwa uczynić pewność, z mocy powierzonego mnie kommissu od J. o. xięcia jego mości Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, międzyrzyckiego, czehryńskiego starosty, nadaje prawo i zabiespieczam onego na lasku, *Hliniszcze* zwanym, poczynającego się od drogi, jadąc z Kałabarka do Podorożnego wprost, poniżej ieziora, koło samych lip, o przyczołku uroczyska, Malarowe zwanego, stykaiąc się, przypiera aż do rzeczki Kałabarka, od której wzdłuż w góre po prawej ręce ciągnie aż do grobelki czyli haci Czerwonockiego, a od tej w drugą stronę, poprzek, idąc po za dwoma lipami, za koszarą tegoż Myłoszopa, teraz znajduiącą się, aż do drogi tejże, zkąd wzieło początek, żadnych zaś sianożęci około tego gruntu w blizkości przywłaszczać i używać nie ma; aby zaś od nikogo nie miał żadnej przeszkody, iak najmocniej zalecam; za które to prawo do skarbu jaśnie oświeconego pana Szybińskiego, gubernatora Czehryńskiego rubli jedynaście srebrnych zapłacić powinien; i te prawo, dla tym większego waloru, ręką własną podpisuię, dnia dwudziestego pierwszego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego anno, w Topiłowce; u tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: Jgnacy Hornostaj Skipor, szambelan jego królewskiej mości (Locus Sigilli), Poniżej zaś na tym prawie i na drugiej stronie przypiski są takowe: Dnia dwudziestego Junii, według tej ceny ułożenia, odebrałem rubli petrowych siedm, elisawedskich cztery, Szybiński gubernator mp. Jwan Myłoszop ponieważ żąda mieć obszerniejszy grunt, przeto przyłączam onemu lasek, między błotami leżący: Mytłuszynym i Sahą Łozowatą, wzdłuż od dwóch grusz, do dzóch osikowego drzewa, a wszerz od lipy, na rogu Sahy Łozowatej stoiącej, powyżej błota Mytłuszczynego, na dęba do błota, zwanego Kałabarek, w czym, aby od nikogo nie miał przeszkody, ostrzegam; za któren lasek do skarbu zapłacić ma rubli pięć do rąk iego mości pana Szybińskiego, gubernatora Czehryńskiego; a dla tym większego waloru, ręką własną stwierdzam i podpisuię, dnia dwudziestego pierwszego Apriblis,

tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego roku, w Topiłowce. Jgnacy Hornostaj Skipor, szambellan jego królewskiej mości. Zapłącił rubli elisawetowskich cztery, petrowego jednego. Szybiński. Które to prawo z przypiskami, w oblatę podane, co do słowa iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 55.

---

155. Подтвержденіе княземъ Ксаверіемъ Любомирскимъ продажи мельницы и пруда съ обоими его берегами, лежащихъ ниже села Мокрой Калигурки, крестьяниномъ Федоромъ Крыжановскимъ, въ потомственное владѣніе крестьянину Павлу зятю Мыкиты Савченка. Князь Любомирскій даритъ притомъ покупщику 15 дней пахатнаго поля. 1784. Февраля 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Ekaterynopolskiego, od dnia, roku i miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Ekaterynopolu sądzić się zaczęte, przed nami: Stanislawem Hoszowskim, sędzią, Adamem Dorożyńskim, Dominikiem Sztejnem, podsędkami ziemskiemi powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskiemi tychże powiatów, osobiście stanowszy urodzony Tadeusz Kozmiński, te prawo na młyn, stawek i grunt, w tymże prawie opisany, od J. o. x. Lubomirskiego dany, ręką własną tegoż, przy wyciśnieniu piczęci na laku czerwonym, podpisane, na papierze ordynaryinym, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopiiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego w sposób oblaty podał, w te słowa: Franciszek Xawery, hrabia na Wisznicu i Jarosławiu Swiętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic Kijowski, generał major wojsk Rossyjskich, Smilańskiego, Szpolańskiego, Horodyskiego, Olszańskiego, Turijańskiego i innych kluczów pan i dziedzic. Wiadomo czynię

każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie teraz i napotym mającym bydź rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, ponieważ Fedor Kryżanowski, poddany mój Kapuściański, mając prawo, nadane sobie w roku tysiącznym siedmsetnym ośmdziesiąt drugim, dnia pirwszego Junii, w Szpole, na młynek i stawek z brzegami po obydwuch stronach, poniżej wsi *Kalihurki Mokrej* sytuowany, też prawo Pawłowi, Mykity Sawczenka zięciowi, poddanemu memu Wasylkowskiemu, odstępuie, utwierdzaiąc przeto te przedaż i odstępną, niniejszym prawem wyrażonego, Pawła Sawczenkowego zięcia, przy posiadaniu nabytych: młyna, sianożęci i stawka, tak jak podług wydziału iest ten grunt obrany, tudzież dodanych mu roboczego pola dni pietnaście, poczowszy od skały, przy dworzyszczu iego będącey, zabezpieczam i wyrażony młyn nazawsze od dawania miarki arędarzowi uwalniam; stawsz zyzny tylko corocznie po złotych trzy, groszy pietnaście i pokołewszczyzny po złotych siedm opłacać powinien będzie. Te więc prawo moie aby zupełną trwałość miało, tak dla wspomnionego Pawła Sawczenkowego zięcia, jako i dla sukcessorów tegoż, podpisem ręki mej stwierdzam. Datum w Smiły, dnia trzynastego Februarii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego anno. F. Xawery Lubomirski (L. S.). Jmportowal do skarbu rubli dwanaście, vereficatum per Szost: № primo, wpisane do xięgi, swiadczę Antoni Rozwadowski. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3524. Листъ 214 на оборотѣ.

---

156. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Костянца, Олексою Наказнымъ, крестьянину Ивану Каленичыку на пасѣку, находящуюся на урочищѣ Чорномазовщина, а также на прилегающіе къ ней: участокъ пахатной земли и сѣнокосъ. 1784. Апрѣля 24.

Dnia 24 Kwietnia, 1784 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem przysięgłym maydeburskim Kaniowskim stanąwszy z

dokumętem, od władzy zamkowey danym mianowicie, Olexa Nakazny, poddany wsi *Kościańca* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ni od kogo przymuszonym, iż ma swoj grunt własny, nikomu ni w czem nie zawiedziony, to jest pasieczysko *Czornomazowszczyzna*, z należącym do tego pasieczyska polem dni $4\frac{2}{3}$, sianożęcią, ktore to pasieczysko przedał Iwanowi Kaliniczykowi, żonie i następcom jego wiecznemi czasy; i za te pasieczysko ja, Olexa Nakazny, pieniądze do rąk moich odebrałem zupełnie, to jest rubli 4 srebrnych, z kturego odebrania kwituję pomienionego Jwana Kaleniczenka i waruję siebie i żonę moją, Paraskowję, tak i dzieci, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie śmiał pretęsyi (mieć) w używaniu tego gruntu pod winą skarbową: pretensję mający rubli 20 i karą przykładną na przeciwną stronę. Gdzie wyrażonę kupczę my, urząd, dobrowolną przyjęli, i, na prosbę stron, do akt miejskich kaniowskich wpisali, a z podpisem rąk własnych, przy przytomnej gromadzie Kościanieckiej, Jwanowi Kaleniczenkowi extraktem wydali. Datum die et anno ut supra. Przedawca tego gruntu Olexa Nakazny, poddany Kościaniecki, krzyż święty ręką własną pokłada. Przytomny urząd Kaniowski: Jan Horowy, burmistrz+. Samuel Bonar, wójt+. Stefan Krywoszyja, prsysiężny+. G. Leontowicz, pisarz. Przytomna gromada Kościańska: Kuźma Opanasenko+. Hryćko Owdyjenko+. Iwan Kowałenko+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 7, (№ 14).

---

157. Купчая крѣпость на усадьбу и поле, выданная крестьяниномъ села Костянца, Олексою Наказнымъ, крестьянину того-же села, Грыцьку Гордiенку. 1784. Апрѣля 25.

Dnia 25 Kwietnia, 1784 roku.

Przed urzędem miejskim, Kaniowskim stanąwszy osobiście Olexa Nakazny, poddany wsi Kościańca, hrabstwa Kaniowskiego z dokumentem, od wła-

dzy danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma swój grunt własny, nikomu niwczem nie zawiedziony, we wsi *Kościańcu* leżący, między pomiędznikami: Jwanem Kaleniczenkiem, Mykołą Wakułenkim, Artemem Nakaznym, mieszkającym na jednym podwurzu z Anną Lewkówną, wdową: który to wyż wyrażony Olexa Nakazny ten grunt, to jest chałupę z innym przybudowaniem: dworem, ogrodem, sadkiem, także i polem, do tegoż gruntu należącym, przedał Hryćkowi Hordijenkowi, poddanemu tejże wsi Kościańca, żonie i dzieciom tegoż, wiecznemi czasy za summę rubli 6 srebrnych, z których odebranych pieniędzy wyrażonego Hordijenka kwituję i waruję siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał pretenzyi do tego w używaniu tego gruntu pod winą rubli 10; wolen tedy pomieniony Hrycko Hordijenko tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć rządzić, dać, darować, przedać, lub na jakikolwiek pożytek swój obrócić, byleby za wiadomością dworską. My, urząd miejski Kaniowski, te kupczę stron do akt niniejszych, miejskich przyjęli i wpisać rozkazali, a z podpisem rąk własnych extractem wyrażonemu wydali. Datum die et anno ut suprà. Przedawca tego gruntu, Oleksa Nakazny, krzyżem świętym podpisał się+. Przytomna gromada: Musey Szkandret+. Olexa Musijenko i więcej z gromady przytomnych.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 7. (№ 15.)

---

158. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Антономъ Муломъ, крестьянамъ того-же села: Грыцьку и Олексѣ, на мельницу. 1784. Мая 11.

Die 11 Maja, 1784 roku.

Przed nami i xięgami urzędu naszego, miasta Latyczowskiego, stanąwszy osobiście pracowity Antoni Muł, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczodrowy*, zdrowy będąc na umyśle i ciele, imieniem swym i Oleny,

małżonki swojej, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: iż wspomniony Anton Muł, mając młyn na grobli Szczodrowskiej o kamieniach trzech, stępach sześciu i foluszach dwóch, podług prawa Antonowi Mułowi przysądzonego pod dniem jedynastego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego 1781, datowanego w Mikołajowie, z podpisem rąk wielmożnego jegomości pana Jwanowskiego, skarbnika latyczowskiego, pod ten czas kommisarza generalnego dóbr podolskich i ukraińskich J. o. xięcia Czartoryjskiego, generała ziem Podolskich, a pana naszego, a prez urząd miejski Międzyborski wyindygowanego i udecydowanego, ktory, że nabywa sobie Anton Muł w młynie Rudeńskim kamień jeden Apanasa Semenowego, umyślił swój na dwie połowy rozrządzić i dopraszał się zwierzchności o zezwolenie sprzedania, na co wypadła rezolucya zezwalająca przedania młyna Antonowi Mułowi pod dniem drugiego Maja, roku teraz bieżącego, 1784, datowana w Stawnicy, wielmożnego iegomości pana Bernatowicza, skarbnika witepskiego, jako kommisarza generalnego dóbr podolskich i ukraińskich J. o. xięcia jegomości, generała ziem Podolskich, a pana naszego; więc, po odebraniu takowej rezolucyi, wspomniony Anton Muł odtąd i na zawsze rzeczony swój młyn, o kamieniach trzech, stępach sześciu i foluszach dwóch, ze wszystkiemi narzędziami, do nich należącemi, na dwie połowy rozrządza, to jest połowa trzech kamieni, sześciu foluszy i na połowie dwie stępy Hryćkowi, szwagrowi swemu, za dobrowolną między nimi umową, 500 złotych, i z tych, jako odebrał Anton Muł, kwituje, prawa ustępuje, daruje wiecznemi czasy. Drugą zaś połowe z tychże trzech kamieni, sześciu foluszów i stęp dwóch, Olexie, zięciowi Andrusia Mielnika, za summę dobrowolnie umówioną, złotych polskich pięćset, przedaje wiecznemi czasy i z tej summy, pięciuset złotych polskich, do rąk Antona Muła zupełnie odebranych i wypłaconych, tenże Anton Muł kwituje i, udzielając praw wszelkich, jemu służących, a zlewając te na osobę Hryćka, szwagra swego, między temi zpokrewnionego, połowę ustąpionego, sposobem zapłaconej równej kwoty, złotych polskich 500, drugą zaś połowę Olexie, zięciowi Andrusia Mielnika, sprzedaną, za summę wyżrzeczoną, im i sukcessorom ich, ktorym, tak Hryćkowi swoją połowę, jako i Olexie drugą połowę, każdemu zosobna, wolno będzie przedać, zastawić, dać, darować, komu chce i jak się podobać będzie rozpo-

rządzić swoją własnością, nic nie zostawując sobie, ani sukcessorom swoim żadnego prawa do windygowania, przeszkadzania i dochodzenia tego. Któren to zapis i taż donacia, Hryćkowi jako i Oleksie wieczyste przedażne, ma służyć wiecznemi a nigdy nieodzownemi czasy. W czasie sprzeciwienia się temu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi miejskiemu poddają się Powinność zaś skarbową, podług zwyczaju należącą, odbywać obowiązyją się, ludzież utrzymywanie obudwom swe połowe tego młyna w należytym dozorze, pilności grobli, i wszelkiej skarbowej całości, z strony skarbu ostrzega się; nie mniej i pilnować obowiązani są kolei w czasie zajazdów do młyna, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niej przypadnie, jako też i miarek innych nie podstawiać, ale zwyczajną, od skarbu cechowaną, odbierać, nie krywdząc zawoźników, pod wolnym zwierzchności zamkowej tego młyna rozrządzeniem. I na to my, urząd miejski miasta jego krolewskiej mości Latyczowa, imionami swojemi podpisujemy się: Semion Kureczka, ławnik, Roman Gieranowski, ławnik, Jakób Janyszewicz, burmistr, Jakób Trubłajewicz, były pisarz, Andrzej Kostrzyczenko, Teodor Capczenko, przysiężni, Leonty Chatenko, ławnik.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 2.

---

159. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Ольшаны, Данилу Любченку, на право потомственнаго владѣнія: прудомъ, сѣнокосомъ, садомъ и пасѣкою. 1784. Іюня 6.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Aprilis szesnastego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawający urodzony Antoni Wilczyński, te prawo od J. o. xięcia Xawerego Lubomirskiego, dziedzica na ten czas włości Smilańskiej, Dani-

le Lubczenkowi, poddanemu Olszańskiemu, na futor z grontami y stawkiem dane y służące, na papierze cechowanym skarbową pieczęcią, na czarno wyciśnioną, z góry napisane, podpisem ręki tegoż J. o. jegomości xięcia zatwierdzone, z przyszytym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę wniósł, temi wyrazy: Franciszek Xawery, hrabia na Wiszniczu y Jarosłąwiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic Kijowski, generał major wojsk Rossyjskich, Smilańskiego, Szpolańskiego, Olszańskiego, Horodyskiego y innych kluczów pan y dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie teraz y napotym mającym bydź rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż Danyle Lubczenkowi, poddanemu *Olszanskiemu,* sianożęć w Dąbrowie, przy jego własnym sadzie, począwszy od traktu Wiązowieckiego y jarku krętego, do pochyłego dęba, od tego do dęba gulowatego, a ztamtąd do drożki, idącej z Wiązowka do Lubczynego, od tej zaś do jarku Charczenkowego, po nad traktem Wiązowieckim y zwrotem pol Swiniarskich do lasku, niniejszym nadaję prawem; a że w opłaceniu prawa tegoż pomieniony Daniło Lubczenko ustanowiony szacunek przez gubernią Horodyską, rubli dwadzieścia do skarbu mego wyliczył, wolny przeto bydź ma tak sam, jako y sukcessorowie onego, nadanej sianożęci, wraz z pasieczyskiem, sadem y stawkiem, zdawna przez siebie posiadanemi, używać y z niej pożytkować; sprzedawać jednak nikomu nie ma bez dołożenia się zwierzchności. Kture to prawo moje, aby zupełną trwałość miało, ręką własną podpisuję. Datum w Smiły, dnia szostego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku. F. X. Lubomirski. (L. S.) Kture to prawo co do słowa w xięgi niniejsze ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уъзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 67

---

160. Купчая крѣпость, выданная на усадьбу и поле крестьяниномъ села Медведовки, Иваномъ Ющенкомъ, крестьянину Захарію Игнатенку .1784. Іюля 12.

Dnia 12 Julii, 1784 roku, w Kaniowie.

Za dokumętem władzy zamkowej Kaniowskiej, stanowszy personalnie przed nami, urzędem miejskim Kaniowskim, Iwan Juszczenko, poddany ze wsi *Medwedmwki*, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ni od kogo przymuszonym, iż mu swój grunt własny odprzedaję to jest: chałupę jedną rąbioną i komorę opartą, stojącą, rąbioną, obory dwie części, tak i szop dwie, i, co się znaleźć może na podwórzu lasu, dwie częście i pola dwie części we wszystkie trzy ręce; to przedał Zacharkowi Ihnatenkowi, żonie i sukcessorom jego wiecznemi czasy za summę rubli 14 srebrem; którą to summę ja, wyrażony Jwan Juszczenko, do rąk moich od Zacharka Jhnatenka zupełnie odebrałem, i z odebranych kwituję, i waruję siebie i żonę moją, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, sąsiadów moich, ażeby wyrażonemu Ihnatenkowi nikt nie czynił żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu, pod winą rubli dziesięciu na przeciwną stronę, wolen tedy wspomniony Zacharko tym, odemnie kupionym, gruntem, jak chcieć dysponować, dać, darować, lub w czasie i przedać, byleby za wiadomością władzy. My zaś, urząd, na prośbę stron, tę kupczę przyjęli i do xiąg Kaniowskich wpisać rozkazali, a Zacharkowi Jhnatenkowi extraktem wydali z podpisem rąk własnych. Datum ut supra. Przedawca gruntu, Jwan Juszczenko krzyż święty (kładnie)+. Przytomny tej kupczej urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго магистрита, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 8. (№ 17).

---

161. Дарственная запись отъ князя Іосифа Любомирскаго крестьянину Ивану Горбатюку на садъ, лежащій въ селѣ Лугѣ. 1784. Іюля 19.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Janwaria dwudziestego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi i

przedemną, Walerianem Sachnows kim, burgrabią grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Sebestyan Piskorski, te prawo, od J. o. xięcia iego mości Józefa Lubomirskiego, starosty romanowskiego, Jwanowi Horbatiukowi, poddanemn wsi Łuhu, na sad z przyległościami nadane, z przyłączeniem papieru ceny przyzwoitej, dla zapisania do x'ąg grodzkich województwa Bracławskiego, w sposob oblaty podał, w tej istocie: Józef hrabia na Wiszniczu i Jarosławiu, Świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, Romanowski starosta, na Czeczelniku, Sawraniu, Jozefpolu i Rownym pan i dziedic, orderu świętego Stanisława kawaler, wiadomo czynie wszystkim ich mościom panom kommissarzom, ekonomom, gubernatorom, rządcom, w dobrach moich dziedzicznych będącym, jako Iwanowi Horbatiukowi, we wsi *Łuhu* mieszkaiącemu, a w dobrach moich dziedzicznych, nadaie sad różnych fruktów, w nim znajduiących się, leżący na iarze, ze wszystkiemi użytkami i pożytkami, który wolen jest i będzie z tego sadu iak największe pożytki sobie przynosić; które to prawo nie tylko na jego osobę ale i na sukcessorów iego, daie i nadaie, którego nikt z rządców moich skassować mocy mieć nie może. A dla większej wagi i waloru, przy wyciśnieniu pieczęci herbowej, własną podpisuię ręką. Datum w Chmielniku, dnia dziewietnastego Julii, tysiąc siedmset osimdziesiąt czwartego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki takowy: Józef xiąże Lubomirski mp. Poniżej tego prawa przypis w słowach takowych: ponieważ po napisanym prawie okazało się, że ten sadek po zbieglym poddanym razem z chałupą i gruntem pozostał, przeto więc Iwan Horbatiuk czynsz generalny, podług używania gruntu, płacić skarbowi moiemu obligowany iest Datum w Czeczelniku, dnia dwudziestego osmego Septembris, ośmdziesiąt czwartego roku. U tego przypisku podpis ręki takowy: Jozef xiąże Lubomirski, starosta Romanowski mp. Które to prawo wraz z przypiskiem, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze iest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 145 на оборотѣ.

---

162. Рѣшеніе Богуславскаго коммисара Жуковскаго, присуждающее прудъ на урочищѣ Вереміевкѣ въ собственость богуславскимъ мѣщанамъ: Ивану и Степану Кривоконенкамъ, на томъ основаніи, что они сами устроили этотъ прудъ и владѣли имъ безпрепятственно въ продолженіи 40 лѣтъ. 1784. Іюля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, stanowszy oczewisto sławetny Stefan Krywokoń, ten dokument, od wielmożnego Żukowskiego, komisarza bohusławskiego, sobie, stawaiącemu, oraz y bratu jego, o rzecz w nim wyrażoną, służący, podpisem ręki tegoż wielmożnego Żukowskiego zatwierdzony, na papierze prostym spisany, z dołożonym arkuszem srebnogroszowym, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowey: Hryćko Kruchlaczenko, mieszczanin *Bohusławski*, lubo dopomina się o powrócenie sobie stawku, przez Jwana y Stepana Krywokońów posiadanego, ktory to stawek na *Weremijowce* między gruntami, wyżey Rymarenkowego, niżey zaś Jwana Bondarenka zostaie, jednak, gdy się okazuje że ciż Krywokonenki od lat czterdziestu w używaniu tegoż stawku są bez żadnej od nikogo przeszkody, y, iako się pokazuie, że rzeczony stawek samiż zaięli y groble ugacili, a wyżey wyrażony Hryćko Kruhlaczenko żadnego pisania ani powodu, żeby był iego własny grunt, nie okazuje, przeto odtąd żadney pretensyi względem wspomnionego stawku rościć nie powinien; a Krywokonenki w spokoynym używaniu tegoż stawku zostaną. Datum w Bohusławiu, dnia dwudziestego pierwszego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku. U tego dokumentu podpis takowy: Jan Żukowski, komissarz dóbr Bohusławskich. Zaświadczenie w te słowa: ten dokument czyli dekret przed sądem magistratu iest okazywany; zaświadczam Antoni Daczkowski P. P. dnia szostego Decembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku. Ktury to dokument, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego iest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, одъ 1789 —1791, № 3529; листъ 150.

163. Дарственная запись отъ княгини Франциски-Викторіи Яблоновской, крестьянину Роману Шоколову на прудъ въ селѣ Сидоровкѣ. 1784. Августа 1.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembris szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście Roman Szokołów, to prawo od J. o xiężnej Franciszki-Wiktoryi z xiążąt Gedyminów Korybutow Woronieckich Jabłonowskiej, wojewodziny Nowogrudskiej, sobie, stawającemu, o rzecz w nim wyrażoną dane, podpisem ręki tejże, przy pieczęci, na laku czerwonym wysiśnionej, w oblate podał, w istocie takowej: Franciszka-Wiktoria z xiążąt Giedyminów Korybutów Woronieckich z Prusów Jabłonowska, wojewodzina Nowogrudzka, dóbr klucza Stebłowskiego pani dziedziczna, wszem wobec i zosobna, tak wielmożnym possesorom, bądź za jakimkolwiek prawem w dobrach moich dziedzicznych będącym, jako i ichmość panom komissarzom, ekonomom czyli gubernatorom i administratorom, wiadomo i jawnie czynię, iż ja Romanowi Szokołowemu stawek, *Taranowski* zwany, na rzece, Chorobra zwanej, wyżej pańskiego, od Medwina, na gruntach *Sidorowskich*, według dawniejszego mianego prawa, nadaje do użycia temuż Romanowi z brzegami, do koszenia wolnego około tegoż stawku będących, aż poniżej grobli do kierniczki na obydwie strony ciągnących się; które prawo mocą podpisu ręki mojej stwierdzam. Datum w Stebłowie, die pierwszego Augusta, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku. Franciszka-Wiktoria Jabłonowska W. N. Tego stawku wyżrzeczony Roman nikomu przedawać lub w innym sposobie ustempować nie ma że pod nieważnością prawa tego, ostrzegam, Datum jako wyżej. F. X. Jabłonowska W. N.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1893, № 3531; листъ 39.

---

164. Рѣшеніе губернатора Хмѣльницкаго, дворянина Поземскаго, присуждающее спорный сѣнокосъ, лежащій на рѣкѣ Гнильцѣ, въ пользу войта Хмѣльницкой Слободы, Федора Миняйла, къ пруду котораго прилегалъ этотъ сѣнокосъ. 1784. Августа 7.

Przed nami i urzędem naszym radzieckim. Chmielnickim stanowszy osobiście Fedor Miniajło, mieszczanin *Chmielnicki,* na dniu dziewiątym, to iest die 9 Augusti 84 anno, podał do oblaty ugodę z Kutasem, poddanym *Slobodkowskim,* napisaną w te słowa: Wyiechawszy na żądanie Fedora Miniajła Słobodowskiego, za hutę nową, która w tenucie W. Łąckiego, skarbnika żytomirskiego, z urzędem i ludzmi wiary godnemi, dla miarkowania sporu między Kutasem, poddanym huciańskim, a z drugiej strony wzmiankowanym Miniajłem o stawiska, prawem nadane przez J. w. wojewodę, pana dobrodzieja, nazwanej rzyce *Gnilcu,* do kturego iadąc z huciska, po prawej ręce drożyna do starej huty, a że te stawisko prawnie Miniajło posiada, że nie ma żadnego possessora, przybyły iest brzeg na sianożęć, Kutasowi nadany, któren właśnie do tego stawiska należeć powinien. Przeto umiarkowałem, ażeby w tym roku, spólnie skosiwszy, sianem kopicami rozdzielili się i żeby odtąd Kutas, poddany huciański, do niego więcej nie należał. Za odstąpienie onego brzegu Miniajło deklarował dać Kutasowi złotych 7, a w dalsze czasy nie ma nic już płacić, którego w potomne czasy, po odebraniu wzmiankowanej solucyi, wojtowi Miniajłowi odstępuie. Na co, w przytomności W. Łąckiego zupełna nastąpiła ugoda. Datum w zamku Chmielnickim, 7 Augusti, 84 anno. A: Poziomski, gubernator Chmielnicki. Po której to zaś ugodzie, przyiętej do aktów urzędowych, radzieckich, chmielnickich, podaiący oryginał iej do rąk swoich odebrał i urząd radziecki chmielnicki z odebrania zakwitował. Fedor Miniajło, wojt słobody Chmielnickiej.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 77.

---

165. Купчая крѣпость, выданная на принадлежащую ему землю крестьяниномъ села Трощина, Василіемъ Юрченкомъ, крестьянину Андрею Малышу. 1784 Октября 9.

Dnia 9 Oktobra, 1784 roku, w Kaniowie.

Z dokumętem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, stanąwszy osobiście Wasyl Jurczenko, poddany wsi Troszczyna hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc ku temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny, nikomu nie zawiedziony, leżący we wsi *Troszczynie*; ten przedał Andrzejowi Małyszowi, żonie i sukcessorom tego, to jest chałupę z innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, hajem pszczolnym, tak i polem, do tegoż należącym, za cenę rubli czternaście srebrem. Którą to wyrażoną pieniężną kwotę do rąk moich zupełnie odebrałem i tym moim zapisem dobrowolnym kwituję i waruję żonę i dzieci moich, krewnych i sąsiadów, aby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu wspomnionemu Andryjowi Małyszowi, pod winą rubli 10. Wolen tedy wyrażony Małysz tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na jakikolwiek swój pożytek obrócić, byleby za wiadomością władzy. My, urząd, na prośbę stron, tę kupczę przyjęli i do xiąg miejskich Kaniowskich wpisać rozkazali, a, za approbatą władzy zamkowej, Andryjowi Małyszowi extraktem wydali z podpisem rąk własnych. Datum ut supra. Wasyl Jurczenko, poddany wsi Troszczyna, przedawca gruntu, krzyż święty pokładam+. Przytomny urząd miejski Kaniowski: Jan Horowy, burmistrz, z przysiężnikami.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 8 (№ 18)

---

166. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Стрыбежа, Кондратомъ Стрыльченкомъ, крестьянину Ильку Железнюку на наслѣдственно принадлежащую Стрыльченку землю—урочище «Кузьминскій островъ. 1784. Октября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Kwietnia dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodskim, w zamku jego korólewskiey mości żytomirskim, przedemną, Wawrzyńcem Czaplińskim, vice-regentem przysięgłym, grodskim, żytomirskim y xięgami ninieyszymi, grodskimi, żytomirskimi osobiście stawaiący urodzony Onufriy Czernichowski, odstąpienie otczyzny, od sławetnego Strylczenka sławetnemu Żelazniukowi służące, wraz z approbatą zwierzności Czudnowskiey do xiąg grodskich, żytomirskich w w oblatę podał w ten sposob: roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego trzeciego Pazdiernika w Strybiżu działo się Ja, niżey wyrażony, Kondrat Strylczenko, żytel Strybiezki, powoławszy do tego zaświadczenia ludzi, niżey mianowanych, Strybiezkich, zbywam wiecznemi czasy otczyne moią własną, w obrębie *Strybiezkim ostrow Kuzminski,* pochodzący od Podolańców, wiecznemi czasy odstępuje Jlkowi Żelaznikowi, żytelowi Jahodyńskiemu, za kwotę rubli trzynaście y belec miodu. Pomienionę kwotę pieniężną przy ludziach niżey mianowanych rzetelnie wyłożył y wypłacił; o które zbycie otczyny ani ja, ani potomkowie moi nie maią się upominać pod założeniem winy na zamek Czudnowskì tyleż rubli czternaście. W kturey otczynie barci znayduie się pięndziesiąt z obłożką. Kture zaświadczenie, jako nieumiejętny pisma świętego, z przyjaciołami proszonemi podpisuie się. Datum ut supra. U tego odstąpienia otczyny, w oblatę podaney, podpisy rąk takowe: Kondrat Strylczenko+. Moysey Kośtiuk+. Jwan Hołownia+. Jwan Kondraszenko+. Chwedor Czajun+. Jwan Strylczenko+. Mojsiej Strylczenko. My, będąc sukcessorami tey otczyny, podług tego prawa uczynionego dobrowolnie zezwalamy Jlkowi Żelaznikowi i odstępujemy tej otczyny y podpisujemy znakiem krzyża świętego: Jwan Koptiuch+. Tymosz Koptiuch+. Te odstąpienie dobrowolne otczyny od Kondrata Strylczenka, poddanego Strybiezkiego, Jlkowi Żelazniukowi, poddanemu Jahodeńskiemu, mocą zwierzchności approbuię. Datum w zamku Czudnowskim, dnia dwudziestego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku. U tego przypisku podpis ręki takowy: Antoni Dyonizy Stroynowski mp. Które to odstąpienie otczyny, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg nynieyszych, grodskich, żytomirskich iest zapisane.

Книга гродская, житомирская, записовая, годъ 1791, № 290. Листъ 662 на оборотѣ,

---

167. Купчая крѣпость, выданная на поле и усадбу въ селѣ Лазорцахъ крестьяниномъ Нечипоромъ Волховымъ крестьянину Трофиму Шинкаренку. 1784 Ноября 17.

Dnia 17 Nowembris, 1784 roku, w Łazurcach.

Przed urzędem i aktami miasta Kaniowa stanął osobiście Neczypor Wołchowy, mieszkaneic czyli poddany wsi *Lazorec.* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał jawnie, dobrowolnie, bez przymusu, iż ma grunt swój własny, nikomu niwczem nie zawiedzony, to jest chałupę z wszelkim zabudowaniem: dworem, ogrodem, sadkiem i polem na jednego woła, leżący ten grunt między pomiendznikami: Omelkiem Kowałenkiem i Jwanem Muszkałem. Ten grónt przedał Trofimowi Szynkarenkowi za cene rubli pięć srebrem, a półtora miedzi i wyrażoną kwotę pieniężną do rąk moich zupełnie odebrał; z którego odebrania onego kwituję i zaręczam, aby żadnej przeszkody nikt nie czynił w używaniu tego gruntu Szynkarenkowi, pod winą rubli 5; wolen tedy tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, a wczasie jego potrzeby i przedać, byleby za wiedzą zwierzchności, gdzie my, urząd miejski kaniowski, tę kupczę przyjęli i do xiąg wpisać rozkazali, a z podpisem rąk własnych i z approbatą władzy zamkowej Trochimowi Szynkarenkowi extraktem wydali. Datum ut supra. Przedawca tego gruntu, jako nieumiejętny pisać, przy urzędzie i gromadzie Łazorskiej krzyż święty pokłada ręką własną.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. (№ 19) Листъ 9.

---

168. Продажа Чигиринскою экономіею сада въ селѣ Новоселицѣ, называемаго Лазаровщина, крестьянину того-же села. Кондрату Михайлютенку. 1785. Марта 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzeciego dnia

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, i przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, stawiący się osobiście urodzony Jòzef Kostecki, prawo, od wielmożnego Skipora, szambelana J. K. M. na gront z sadem, nazwiskiem *Lazarowszczyzna*, nad rzeką Wróblejowką leżący, pracowitemu Kondratowi Michajlutenkowi, poddanemu wsi *Nowosielicy*, dane i służące, na papierze prostym napisane, podpisem tegoż wielmożnego Skipora przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone z przypiskiem poniżej jednym, z przyłączonym arkuszem papieru stęplowanego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego sposobem obłaty podał, w treści takowej: Ponieważ czercy Mikołaiowskiego manasteru bezprawnie dotąd używali gróntu i sadu, koło wsi Nowosielicy, nad rzeką Wróblejówką leżącego, nazwiskiem Łazarowszczyzna, a chcąc z tegoż użytek skarbowi pomnożyć, przedaie pomieniony grónt Kondratowi Michajlutenkowi, poddanemu wsi Nowosielicy starostwa Czehryńskiego, wiecznemi czasy i tym prawem onego zabespieczam wraz z potomkami i sukcessorami; a za nadanie prawa, rubli starych pięćdziesiąt umowiwszy, te kwote do rąk imć pana Szybińskiego, gubernatora, wypłacić ma; i, dla tym większej pewności, podpisuie się; dnia jedynastego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku, w Topiłówce. U tej tranzakcyi podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Martynian, J. Skipor, szambelan J. K. M. (L. S). Poniżej przypisek takowy: zapłacił zupełnie te rubli pięćdziesiąt: petrowych ośm i elizawetowych czterydzieści dwa. Szybiński. Które te prawo, w oblate podane, jak w sobie się ma, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588; листъ 267.

---

169. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Михайловки, Семену Рудю, на садъ и сѣнокосъ, лежащіе въ селѣ Михайловкѣ. 1785 Марта 18.

Продажа вышеозначенной земли вмѣстѣ съ пахатнымъ полемъ, совершенная Семеномъ Рудемъ крестьянину Мирону Бублику 1791. Іюня 3.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Pazdziernika dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodskim, w mieście jego królewskiej mości Żytomirzu, przedemną, Janem Gruszeckim, regentem przysięgłym, grodskim województwa i powiatu Kijowskiego, i księgami niniejszemi, grodskiemi, kijowskiemi stawający osobiście urodzony Joakim Biliński, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Xawerego Lubomirskiego G. M. W. R. roboczemu Semenowi Rudiowi na sad, w *Michajłówce* sytuowany, w roku tysiąc siedmset osimdziesiąt piątym, dnia osimnastego Marca, z przypiskami dwoma, przy krzyżykach podpisanemi, dane i służące, na papierze ordynaryjnym spisane, z przyszytym arkuszem papieru srebrnogroszowego, przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, podpisem ręki jasnie oświeconego xięcia Lubomirskiego do akt grodskich kijowskich w oblate podał, w brzmieniu następującem: Wiadomo czynię każdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak rządcom dóbr moich, teraz będącym i napotem być mającym, iż, chcąc by każdy w dobrach moich poddany miał na siebie w proporcyi grunt prawem odemnie zabespieczony, nadaję niniejszym prawem Semenowi Rudiowi i potomkom onego, poddanemu michajłowskiemu, nazawsze sad, sytuowany między pasieczyskami Dmitra Szuliki, osadczego michajłowskiego, i Pawła Tytora, poddanego wodziańskiego, i sianożęć z cyrkumferencią, począwszy poniżej grobli Jwana Radziwiła, poddanego michajłowskiego, pod trzema szpilami ciągnącą się, a przy krynicy w wierzchowinie stawku kączącą się, które prawo gdyby żądał komu sprzedać, powinien będzie wiąść pozwolenie u zwierchności skarbowej; i te, aby nazawsze trwale zostawało, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własną podpisuję ręką. Datum dnia ośmnastego Marca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego anno, w Smiłey. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis przy pieczęci takowy: F. X. Lubomirski (L. S.). Przypiski zaś w następujących wyrazach: Jmportował rubli cztery, vidi die quarta Oktobris, octuagesimo septimo anno. J. Łopacki, lustrator. Die tertia Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku, ja, niżej wyrażony, Semen Rud, poddany michajłowski, daję moją kupczę w ręce Mironu Bublinowi w tem, że onemu przedał grunt swoj przytomny, dobrowolnie, z polem moim roboczym, co moją żonkę

trzyma (sic), za cenę rubli sześćdziesiąt i dziewięć srebrnych, starych; do kturego nie powinien żadnej pretensyi mieć, ani ja, ani moje dzieci; przedał onemu z prawem—na to się podpisuję krzyżykiem Semen Rud z synem+. Wyznaczonemu gruntu świadek Wasyl Wołyk+, Pawło Łoziuk+ Wysłyszeli świadectwo attamanem, Stepanem, i sudiami: Markitanem Semenem i Pawłem Onyśkowym zięciem.—Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга Кіевская, гродская, записовая, годъ 1791—1792, № 124. Листъ 525 на оборотъ.

---

170. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ, Грыцькомъ Куценкомъ, Василію Индутенку на усадьбу и участокъ пахатнаго поля, находящіеся въ Каневскомъ Сельцѣ. Апрѣля 11.

Dnia 11 Kwietnia, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa stawszy personalnie z dokumentem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, Hryćko Kucenko, mieszczanin Sielca Kaniowskiego, ktoren przedał grunt swój własny, nikomu niwczem nie zadłużony, leżący w *Sielcu Kaniowskiem*, między pomiędznikami: Prokopem Capkiem, a Marcinem Jabłońskim, to jest: chałupa jedna z innym przybudowaniem: z dworem, ogrodem, sadkiem, tak i polem, we trzy ręce na dni 15, zdawna do tego gruntu używanym, ten przedał Wasylowi Jndutenkowi i synom tegoż za cenę rubli osiem i grzywien dziewięć miedzią. Którą wyrażoną kwotę pieniężną do rąk moich ja, Hryćko Kucenko, odebrałem, i z odebranych tym moim dobrowolnym zapisem kwituję i waruje żonę i dzieci moich, krewnych i sąsiadów, ażeby nikt nie miał czynić przeszkody wspomnionemu Jndutnemu w używaniu tego gruntu pod winą, na przeciwną stronę płacić się mającą, rubli 10. Wolen tedy Jndutny tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, a w czasie potrzeby i przedać,

byleby tylko za wiedzą zwierzchności. Którą to kupczę na ugodę stron my, urząd, przyjęli i do akt miejskich Kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy zamku Kaniowskiego, wyrażonemu Wasylowi Jndutnemu extraktem wydali z podpisem rąk własnych, ut supra. Cały urząd miejski Kaniowski. Przedawca tego gruntu, Hryćko Kucenko, mieszczanin Sielca Kaniowskiego, jako nie umiejętny pisać, krzyż święty ręką własną pokłada+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 9. (№ 20.)

---

171. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Студенца, Степаномъ Косымъ, крестьянину Степану Решетниченку на усадьбу и поле 1785. Апрѣля 23.

Dnia 23 Kwietnia, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed nami, urzędem miejskim Kaniowskim, stanowszy oczewisto Stepan Kosy, poddany ze wsi Studeńca hrabstwa Kaniowskiego, z dokumętem, od władzy zamku Kaniowskiego danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny do przedaży, któren przedał Stepanowi Reszetniczenkowi, poddanemu tejże wsi *Studenca*, to jest: chałupę jedną rąbioną z sieńmi i innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, gruszkami, tak i polem na wołu jednego używanym, za cenę rubli srebrem 7. Którą pieniężną kwotę od wyrażonego Reszetniczenka zupełnie odebrałem, z którego odebrania tym moim dobrowolnym zapisem kwituję i waruję żonę, dzieci moich, krewnych, tudzież i sąsiadów nie czynić żadnej przeszkody wspomnionemu Stefanowi Reszetniczenkowi w używaniu tego gruntu; wolen tedy wspomniony Reszetniczenko tym, odemnie kupionym, gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na swój pożytek obrócić, byle za wiedzą władzy (leżący ten grunt między pomiędznikami: z jednej Wasyl Kucka, a z drugiej strony Sydor Weluk). My, urząd, na prośbę stron, tę kupczą przyjęli i do ksiąg niniejskich Kaniowskich wpisali, a, za appro-

batą władzy Kaniowskiej, wspomnionemu Stefanowi Reszetniczenkowi extraktem wydali. Datum ut supra, w urzędzie miejskim Kaniowskim. Przedawca tego gruntu Stefan Kosy z Studeńca krzyżem świętym podpisuję się+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 9 (№ 21).

---

172. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Іосифомъ Старанкевичемъ крестьянину Павлу Ткаченку и сыновьямъ его: Власу и Николаю, на поле и усадьбу, находящіяся въ селѣ Пшеничникахъ. 1785. Мая 3.

Dnia 3 Maja, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. K. mości Kaniowa stawszy personalnie urodzony Juzef Starankiewicz, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż, za dokumentem władzy, przedał grunt jego własny, leżący we wsi *Pszenicznikach*, czyli *Iwankowie* hrabstwa Kaniowskiego, między pomiędznikami: (chałupa z wszelkim przybudowaniem, ze dworem i ogrodem) z iednej strony Dmytra Dajny, z drugiej Jacka Osaczego, z polem we trzy ręce po dni dziewięć, z sianożęcią używaną przedał Pawłowi Tkaczowi i synom tegoż: Własowi i Mykole, oprocz mniejszych synów, za summę rubli 15 srebrnych, które to kwotę pinięžną ia, Juzef Starankiewicz, do rąk moich odebrałem od Pawła Tkacza, z kturego odebrania tym moim dobrowolnym zapisem kwituię i waruię sam siebie, żonę moią i dzieci, krewnych z sąsiadami, ażeby nikt nie miał czynić i mieć pretensyi i przeszkody wspomnionemu Tkaczowi w używaniu tego gruntu, odemnie kupionego, pod winą rubli 20 i karą przykładną; wolen tedy Pawło Tkaczenko tym, odemnie nabytym, gruntem iak chcieć dysponować z synami swoiemi, rządzić, dać, darować, a w czasie potrzeby i przedać, byleby za wiadomością władzy zamkowej kaniowskiej. My, urząd, na ugode stron tę kupczę przyięli, do akt miejskich kaniow-

skich wpisali, a, za approbatą władzy, Pawłowi Tkaczowi z synami iego z podpisem rąk własnych extraktem wydali. Datum ut supra, w urzędzie miejskim Kaniowskim. Przedawca tego gruntu ręką własną podpisuie się, Juzef Starankiewicz, mieszkaniec wsi Pszenicznik.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, №3535. Листъ 10 (№ 22).

---

173. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Трощина, Иваномъ Билеченкомъ. крестьянину того же села, Макію Гребемыку, на усадьбу и поле въ селѣ Трощинѣ. 1784, Мая 8.

Dnia 8 Maja, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. k. mości Kaniowa stawszy osobiście Jwan Biłeczenko, z *Troszczyna* poddany, przedał grunt swoj własny, za obwieszczeniem władzy, Makiiowi Hrebemykowi, to iest chałupę iedną ze wszystkim na podwórzu przybudowaniem, ze dworem, ogrodem i polem, zdawna używanym, leżący ten gront między pomiędznikami: Iwanem Hrebemyczenkiem i Jakowem Kuroczką; ten przedał za summę rubli siedem srebrnych; którą to wyżrzeczoną kwotę wspomniony Biłeczenko do rąk swoich zupełnie odebrał i z odebranej tym dobrowolnym zapisem kwituię Makiia Hrebemyka i waruię siebie samego, żonę i dzieci swoich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt onemu Hrebemykowi nie czynił żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego kupionego pod winą rubli 10; wolen tedy Makij Hrebemyk tym, odemnie kupionym, gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na jaki iego pożytek chcieć obrucić, byleby za wiedzą władzy. Co, dla lepszej wagi, my, urząd, na prożbę stron tę kupczę przyięli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a stronie z podpisem rąk własnych extraktem wydali. Datum w urzędzie kaniowskim, ut supra. Jwan Biłeczenko, przedawca gruntu, krzyż święty pokładam+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535. Листъ 10 (№ 23).

174. Купчая крѣпость, выданная мѣщаниномъ города Балты, Андреемъ Слесаремъ, крестьянину Даміяну Ковалю на хуторъ, лежащій на урочищѣ Калишѣ, въ лѣсу Саражинѣ. 1785. Мая 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta pierwszego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bałtskiego, gubernii Podolskiej, kadencyi majowej, prawem dla ziemstwa ustanowionej, stawiąc się osobiście urodzony Mikołaj Kryżanowski, W. P. B, te prawa cessią ustępczego na sadek i pasieczysko, w lesie, *Sarazynie* zwanym, na uroczysku *Ka lisza*, od sławetnego Jędrzeja Slusarza, pracowitemu Demianowi Kowalowi służącą, na papierze herbowym, za bywszej rzeczy pospolitej Polskiej srebrnogroszowym, spisaną, podpisem ręki, tak sławetnego Jędrzeja Slusarza, jako też urzędu bywszego miejskiego Józefgrodskiego i innych, przy pieczęci miejskiej, na sucho wyciśnionej, zatwierdzoną, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bałtskiego, gubernii Podolskiej, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Maja dziewiątego dnia. Ja, Jędrzej Slusarz, mieszkaniec Józefgrodzki, mając sadek czy pasieczysko w lesie, Sarażynie, na uroczysku Kalisza, na które miałem od J. o. x. pana dobrodzieja prawo, gdy, dla wielu podobnych w tymże mieście rzemieslników, nie widząc dla siebie wyżywienia się w sposobie, obrałem sobie mieszkanie w mieście Krutych i chcę z dóbr do dóbr zprowadzić się, za dokumentem wielmożnego jegomości pana kommisarza dóbr, ja ten sadek, lasek z pasieczyskiem i przybyłą sianożęcią, to jest polaną, która ma na sobie przyznaki: pośrodku tejże polany jezioro, łozami zabiera w sobie obszerności po trakt, idący od Mironów do lasu, kończy się aż do jaru wielkiego, a z drugiej strony od jaru na Dańczaki, Demianowi Kowalowi, mieszkańcowi (?) wiecznemi czasy ustępuję, a to za lewów trzydzieścia cztery, №-ro trzydzieścia cztery i odtąd, tak ja sam, jako sukcessorowie moi, już żadnego prawa do tego sadu czyli futoru nie mają i mieć nie będą, tylko wyż wzmiankowany Demian Kowal ma, jako swoją własnością, rządzić się i szafować, oraz i sukcessorowie jego; z odebranej summy wyżrzeczonej, do rąk moich odebrawszy, kwituję, i te prawo, przy urzędzie miejskim Jozefgrodskim, ręką moją własną, znakiem krzyża świętego, podpisuję. Datum w urzędzie,

die et anno ut supra. U tego prawa, do oblaty podanego, podpisy ręczne, przy pieczęci jednej, na opłatku wyciśnionej, majdeburskiej w te słowa: Jędrzej Slusarz+. My, urząd uprzywiliowany miasta Józefgroda, będąc przytomni tej przedaży, dla lepszej wiary i wagi, przy wyciśnieniu pieczęci urzędowej, rękami naszemi podpisujemy: A. Dronowski, wojt maydeburgii miasta Józefgroda. Jacenty Sajedy, burmistrz. W. Hołyński, pisarz tejże maydeburyi, mp. To kupno futoru, sianożęci i sadku approbuję. Datum ut supra. J Kolenda. Approbuję te prawo X. Alexander Lubomirski i stawek do woli mojej. Które to prawo, co do słowa, jest w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Bałtskiego wpisane.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1799; №4568, Листъ 188.

---

175. Дарсвенная запись отъ князя Франциска-Ксеверія Любомирскаго крестянину мѣстечка Шполы, Иску Волошину, на иравo потомственнаго владѣнія пасѣкою и сѣнокосомъ, лежащими въ Лебединскомъ лѣсу, а также прудомъ и сѣнокосомъ на рѣчкѣ Деренчиной. 1785. Мая 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris pietnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiąc się osobiście wielmożny pan Mikołoj Witwicki, te prawo od J. o. xięcia jegomości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Jskowi Wołoszynowskiemu, mieszkańcowi Szpolańskiemu, dane na pasieczysko, w *lesie Lebedynskim* sytuowane, przy tymże y sianożęć, tudzież stawek, na rzece *Dreczyna* sytuowany, z użytkami, w prawie opisanemi, jemu i sukcessorom służące, na papierze ordynaryjnym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru

stęplowego dwudziestokopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wisznicu y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał maior wojsk rossyjskich, orderu świętej Anny kawaler, dóbr włości Smilańskiej pan y dziedzic. Wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie rządcom dóbr moich dziedzicznych, teraz będącym y napotym bydź mającym, iż, chcąc, by każdy poddany w dobrach moich miał dla siebie grónt w proporcyi, prawem odemnie zabezpieczony, nadaję niniejszym prawem Jskowi Wołoszynowi, poddanemu Szpolańskiemu, y sukcessorom onego nazawsze pasieczysko, w lesie Lebedyńskim sytuowane, około drogi, idącej do Lebedyna, przy tymże sianożęci w circumferencyi na kosarzów trzech dozwalam, oraz stawek wyżej mostu Wasilkowskiego, na rzece, zwanej Derenczyna, sytuowany, do jak najlepszych sytuacyi przyprowadzać y z tego onemu użytkować, tudzież w wierszynie tego stawku po obydwoch stronach sianożęć sytuowaną w circumferencyi na kosarzów trzech zawsze skaszać; którego prawa gdyby żądał kiedy komu odstąpić, ma wziąć dozwolenie z zwierzchności skarbowej; y te, aby na zawsze trwałe zostawało, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własną podpisuję się ręką. Datum dnia dzudziestego czwartego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku, w Smiły. Franciszek Xiąże Lubomirski (L. S.). Jmportował do skarbu rubli dziesięć. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 35 на оборотѣ.

---

176. Дарственная запись отъ князя Ксаверія Любомирскаго крестьянину села Туріи, Степану Бугаенку, на урочище, называемое Богороховичъ, и на сѣнокосъ,лежащій на берегу рѣки Тясьмиия 1785. Мая 25.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Junii.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego y przedemną, Janem Bonkowskim, osobisto stawaiący pracowity Stefan Buhaienko, te prawo na pasieczysko y sianożęć, od jaśnie oświeconego xięcia Xawerego Lubomirskiego sobie nadane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblate podał, w następuiący sposob: Franciszek Xawery na Wiszniczu y Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, generał maior woysk rossyiskich, orderu świętey Anny kawaler, dóbr włości Smielańskiey pan y dziedzic, wiadomo czynie każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie rządcom dóbr moich włości Smilańskiey, te az będącym y napotym bydź maiącym, iż, chcąc, by każdy poddany w dobrach moich miał prawem odemnie grónt dla siebie zabespieczony w proporcyi, nadaie ninieyszym prawem Stepanowi Buhaienkowi, poddanemu *Turyanskiemu* y sukcessorom onego nazawsze posiecz, przez tegoż zdawna używaną, na jarze, *Bohorochowicz* zwanym, sytuowaną, niżey pasieki Kyryła Serhatego; do teyże posieczy przyłączam sianożęć, poczowszy jarem od futoru tegoż do Taśminy, od tey Taśminy przez wierzchowine w prawą rękę po nad drogą brzegiem aż do grobli Kornijenkow, od grobli wprost idąc, aż do lasu Czarnego, na kosarzów ośmnastu;którego prawa gdyby żądał komu odstąpić, powinien będzie dozwolić się u zwierzchności skarbowey. Te, aby nazawsze trwałe zostawało, dla ważności, przy wyciśnieniu zwykłey pieczęci, własną podpisuie się ręką. Datum dnia dwudziestego piątego Maii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku, w Smiły Jmportował rubli trzy. U tego prawa podpis takowy: X. Lubomirski. Vidi die vigesima Augusti, octuagesimo septimo anno. Jan Łopacki, lustrator.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 41 на оборотѣ.

---

177. Купчая крѣпость, выданная хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Павломъ Воликомъ, хмѣльницкому-же мѣщанину, Михайлу Шабельному, на прудъ, лежащій на урочищѣ Бутковѣ. 1785. Іюня 13.

Niżej na podpisie po imieniu moim i nazwisku wyrażony zeznaie tym moim prawdziwym niodmiennym skryptem przy urzędzie radzieckim, miejskim,

Chielnickim, iż ia, z dobrej moiej woli i przyiacioł moich poradą, bez żadnej koakcyi, przedałem stawek mój własny, sytuowany w *Budkowie* poniżej stawku Wolikowego, z brzegami, zarybiony, za summę złotych polskich sto czeterynaście, № 114, wiecznemi czasy i sukcessorom iego, Michałowi Szabelnemu, z tą mocą i władzą, iakiem ia trzymał i władał tym stawkiem, nic a nic tego stawku własności ani należytości dla siebie nie zostawuiąc, ani dla dzieci moich i żadnych krewnych moich, bom raz nazawsze ten mój stawek przedał wyrażonemu Szabelnikowi i skrypt na stęplowanym papierze przyzwoitej ceny iemu dałem; na co, dla większej wiary i waloru, nie umieiąc pisać, własną moią ręką święty krzyż kładnę. Datum w mieście *Chmielniku*, die 14 Junii, 1785 roku. Pawło Wołyk +. Więc, jako ten skrypt wyrażony przy nas napisany, tak my go nieodmiennym bydź affirmuiemy i, dla lepszej wiary podpisuiąc się, do approbaty ekonomicznej remissuiemy ten wyż wyrażony skrypt. Jwan Matiaszów, lantwojt miejski chmielnicki; Jhnat Sudylkowski, burmistrz chmielnicki; Hryćko Porosiuk, przysiężny miejski chmielnicki. Die 15 Junii, 1785 anno ten dokument, od Pawła Wołyka Michałowi Szabelnemu na stawek w wieczystą dzierżawe dany, ponieważ nie podpada żadnemu uszkodzeniu na stronę trzeciego, approbuie, Zasławski, ekonom generalny.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 123 на оборотѣ.

---

178. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ мѣщанину Матвѣю Кіяницѣ на домъ и сѣнокосъ въ мѣстечкѣ Шполѣ. 1785 Іюня 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Grudnia pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkimi, winnickiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, reientem grodskim wojewodstwa Bracław-

skiego, stawiąc się osobiście urodzony Alexander Micowski, te prawo, na plac z zabudowaniem i grontami, w mieście Szpole sytuowany, od J, o.X. Lubomirskiego G. W. R. sławetnemu Matwijowi Kiianice nadane, z przyłączeniem papieru ceny kopiiek dwadzieścia, dla zapisania do akt niniejszych, grodzkich województwa Bracławskiego w oblatę podał, w tej istocie: Franciszek Xawery hrabia na Wisznicu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic kiiowski, jenerał major wojsk Rossyjskich, orderu Świętej Anny kawaler, włości Smilańskiej pan i dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć bedzie należało, mianowicie zaś teraz i napotym maiącym bydź rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, chcąc miasto moie, *Szpole*, zaludnić i ozdobniejszym one uczynić, końcem zachęcenia, aby przyjmuiący w nim zasiedziałość nie szczędzili pracy i wydatków na porządne zabudowanie się, umyśliłem grunta, zajmuiące się przez nich, na wieczność onym przydzielać. Jakoż Matwijowi Kiianicy, kupcowi i mieszkańcowi szpolańskiemu, daię niniejsze prawo moie, w moc którego tak sam, iako i potomkowie iego, w obowiązkach mieszczaństwa zostaiąc, plac w rynku z domem gotowym zabudowanym i lochem murowanym, oraz coby pózniej na tymże placu przybudowanego było, aż do brzegów rzeczki, iak iest sadzawka rznienta, która podobnie do pomienionego Kiianicy należeć ma, oraz sianożęć w dąbrowie, od *Michajlowki*, zaczynaiąca się od sianożęci popowej, po nad traktem, idącym z Krymek do Toumacza, wszerz do drożyny, idącej z Krymek do Wasylkowa, wzdłuż do drogi, idącej od pasieki Wołoszynowej do Czerneczego, po lasek zwany Płoskie i pasiekę Andryia Wołoszyna, iako własność swą posiadać ma, z którego to domu i gróntu do żadnych innych powinności i danin obowiązanym bydź nie ma, oprócz czynszu kupieckiego, rocznie po złotych ośmnaście i podatków na skarb koronny: kominnego lub iakieby w czasie następnym oznaczone były; dom tegoż od kwatyrowania wolny bydź ma; te więc prawo aby zupełną moc miało, podpisem ręki mojej stwierdzam. Datum w Smiłej dnia dwódziestego siodmego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: F. X. Lubomirski G. W. R. m.p. (Locum Sigili, in cera rubra); poniżej zaś tego przypisek takowy: Jmportował za dom i plac rubli czterdzieś-

ci. Które to prawo i w nim opisane punkta, iak się w sobie ma,co do słowa w xięgi grodzkie województwa Bracławskiego iest zaingrossowane.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794. № 4745; № акта 513.

---

179. Дарственная запись,выданная княземъ Францискомъ Ксаверіемъ Любомирскимъ, крестьянину села Вязовка, Тимошу Козубу, на право потомственнаго владѣнія прудомъ, мельницею и сѣнокосомъ, находящимися въ селѣ Буртахъ. 1785. Іюня 29

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Septembris drugiego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Joześfem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż, stawający osobicie pracowity Tymosz Kozub, te prawo na grunta, stawek, młyn y sianożęć, od J. o. x. jegomości Xawerego Lubomirskiego stawającemu nadane y służące, podpisem ręki tegoż J. o. x. przy pieczęciach dwóch: pierwszej na laku czerwonym wyciśnionej, a drugiej na czarno wykopconej, poświadczone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskięgo w sposób oblaty podał, w tej istocie: (L. S.) Franciszek Xawery hrabia na Wiszniczu y Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojewodzic kijowski, G. M. W. R., orderu świętej Anny kawaler, włości Smilańskiej pan y dziedzic. Wiadomo czynię kążdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotym mającym bydź rządcom dobr moich włości Smilańskiej: iż, chcąc poddanych w dobrach moich jak najmocniej zasiedziałość ugruntować przez zapewnienie trwałe w posiadaniu gruntów, iż te y następcom onych dostaną się, pracowitemu Tymoszowi Kozubowi, poddanemu memu z wsi Wiązowka, młynek z stawkiem y groblą, dotąd skarbowe, w przyległości y na gróntach wsi *Burt* sytuowane, na rzece Rudzie, z przyłączoną sianożęcią, począwszy od pola

Wiązowieckiego y jaru niżej tej grobli, od grobli i młyna, w lewej ręce zostawując w górę, w prawą rękę po pod niwy Myszczenka gancarza y Łomowackiego, poddanych wiązowieckich, do grobelki pustej, w górę, nazwiskiem Widybowate, przeszedłszy do wałku starego, od tego do dębu rosochowatęgo, pod górą stojącego, ztamtąd po dęby dwa po pod górą, w prawej ręce pola robocze, w lewej zaś sianożęć, po nad stawy ciągnącą się do tarnu u cypla, niniejszym nadaje prawem; w moc więc prawa tego pomieniony Tymosz Kozub wraz z potomkami y sukcessorami swojemi wyrażony młynek, tak jak ze wszystkim jest zabudowany, z którego wolnym będąc od dawania miarki arendarzowi, po rubli tylko cztery opłacać corocznie do skarbu powinien będzie; stawek z wolnością łowienia ryb, tak w pełni jako y w spuszczonym, oraz sianożęć, jako własność swą, na zawsze posiadać ma. Chat dwie, przy tymże młynie będące, do przebudowania się temuż Kozubowi dozwalają się. Które to prawo moje, nie mające bydź nikomu odstępowane bez dołożenia się zwierzchności, aby zupełną moc y trwałość miało, podpisem ręki mej stwierdzam. Datum w Smiły, dnia dwudziestego dziewiątego Junii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego roku. F. X. Lubomirski (L.S) Jmportował do skarbu rubli sześćdziesiąt. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкаскаго уѣздна.о суда, годъ 1797—1798. № 3586; листъ 159 на обсротѣ.

---

180. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Винницкіе Хуторы, Олексою Романенкомъ, крестьянину того-же села, Педку Гайдаенку, на домъ, поле, огородъ, садъ и сѣнокосъ 1785. Іюля 18.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Lipca dnia ośmnastego.

Przed urzędem y xięgami niniejszemi, magistrackiemi, winnickiemi stawiąc się osobiście pracowity Olexy Romanenko, poddany Futorow Win-

nickich, tę cessyą, czyli przedaż chałupy z grontem, sianożęciami, sadami, ogrodami y lewadami na rzecz pracowitego Pedka Hajdajenka, także poddanego futorzańskiego, zeznaną, w sposób oblaty podał w tej istocie, dla zapisania do xiąg tychże. Ja, Olexy Romanenko, poddany *Futorzański Winnicki*, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy własnego prawa, sobie służącego, po antecessorach moich, jeszcze dziadach y pradziadach, z prawa natury na mnie należącego, nie będąc od nikogo ani namuwiony, ani przymuszony, owszem za radą krewnych, przyjaciół moich, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaję: iż ja, zeznający, mając własny grónt swój w sąsiedztwie Pedka Hajdajenka, z sadem ogrod, chałupę y całą przysadę do pomieszkania gospodarską, upatrzywszy w tej miarze lepszy proceder swój y pożytek, umyśliłem sam dobrowolnie, wraz z potomkami y sukcessorami mojemi, tęż chałupę, grónt z ogrodem, sadem, s anożęcią y wszystkiemi, przynależącemi do tego gruntu, użytkami na rzecz i osobę pracowitego Pedka Hajdajenka y sukcessorów jego ustąpić, przedać; jakoż terazniejszym wieczystym zapisem ustępuję, daję, daruję y wiecznemi czasy rezygnuję, a to za summę rubli dwadzieścia dziewięć y pół, wynoszącą złotych polskich dwieście cztery, groszy pietnaście, dico № złotych 204, groszy 15; którą to summę, jako za wyż wyrażony gront z sadem, ogrodem, sianożęcią y wszelką do tegoż gruntu należącą cyrcumferencyą, do rąk moich własnych odbieram, tak z rzetelnego odebrania y mnie wypłacenia Pedka Hajdajenka niniejszą kwituję tranzakcyą. Wolen tedy jest y będzie Pedko Hajdajenko namienionym grontem, odemnie nabytym, rządzić, dysponować, komu chcieć ustąpić, dać, darować: czyli ku najlepszemu pożytkowi swemu y dzieci swoich obracać, używać; a ja już odtąd ani sam, ani sukcessorowie moi, do tego gróntu, przezemnie przedanego, żadnego wstępu ani powrotu mieć nie mam y nie powinni będziemy; owszem, od wszelkich wydarzonych, uchowaj Boże, od kogo kolwiek o ten grónt kłotni bronić y zastępować obowiązuje się pod zakładem drugiej takowej summy; y w przypadku sprzeciwienia się temu dobrowolnie samochętnie przedażnemu zapisowi memu nastąpionemu, rozsądzenie y ukaranie w urzędzie jego krolewskiej mości winnickim, jakie z prawa należeć będzie, sobie y sukcessorom moim naznaczam; a, dla większej wiary y wagi, przy uproszonych przyjaciołach y ludziach gromadnych, oraz w przytomności urzędu zupełnego, miejskiego, ręką moją własną podpisuję z tą kondycyą, iż Pedko Hajdajenko winien będzie

mnie uczciwie do samej śmierci bez najmniejszego pokrzywdzenia utrzymać y jakowy sposób do dalszego życia obmyślić, w zgodzie y miłości ze mną żyć z wzglendem y na działki moje. Datum na gruncie wsi Futorów Winnickich, ut supra. Jako nie umiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisuję się Olexy Romanenko+. Hryćko Kryweszko+. Jwan Bondarenko+. Wasyl Zelinczenko+. Jlko Tramakij. Podpisy rąk własnych y podpis approbujący te czynność urzędu miejskiego winnickiego w te słowa: jako ta przedaż gróntu między stronami czyniącemi w przytomności urzędu miejskiego, winnickiego, przysięgłego nastąpiła, tak, te utwierdzając, ręką własną podpisuję się. Aleksander Mikłaszewski, wojt winnicki+, Teodor Żadamowski, miasta tegoż burmistrz+, Łukasz Dołęga Zaleski, M. W. pisarz.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 53 на оборотѣ.

---

181. Дарственная запись, выданная Гайсынскимъ старостою, Михайломъ-Рохомъ Судымунтовичемъ-Чечелемъ, Гайсынскому мѣщанину, Луцку Рѣзнику-Немировскому на право потомственнаго владѣнія плотиною, прудомъ и сѣнокосомъ. 1778. Августа 1.

Подтвержденіе той-же дарственной записи съ точнымъ опредѣленіемъ границъ сѣнокоса, выданное управляющимъ Гайсынскимъ староствомъ, дворяниномъ Яковомъ Грудзинскимъ, сыну Луцка—Степану Немировскому. 1785. Августа 16.

Działo się w Jego Imperatorskiej Mości w mieście Hajsynie, pod panowaniem Najjaśniejszego Pawła Piotrowicza, Imperatora Samowładnącego całą Rossyą etc. etc. etc. roku 1797, dnia 5 Decembra.

Do urzędu i xiąg radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy szlachetny Stepan Niemirowski, prezydent miasta Hajsyna, te prawo na papierze srebrnogroszowym do oblaty podał, w tej istocie: Michał Roch Sudymun-

towicz Czeczel, na Czeczelowie, Borsukach, Huszczyńcach, Sandrakach, Hajsyński i Kislacki starosta, mając sobie rzetelnego Łucka Rzeźnika, obywatela hajsyńskiego, goniącego się nie opieszale ku gospodarstwu, jako chcącemu mieć pożytek w dalszym wieku dla siebie, umyśliłem onemu przy uproszeniu, dla większej jego korzyści, nadaję nad drogą, idąc z *Hajsyna* do Kislaka, minąwszy jedną rzeczkę, na drugiej, po prawej stronie, w brzezinę, od pól Kiślackich, na stawek zajętą i opustoszałą, bardzo starą groblę, już po części przez tegoż od lat dwuch kosztem swoim podniesioną, wielkiej dotąd reperacyi potrzebującą, ktorą wieczyście, bez naruszenia tak odemnie samego, jako i następców moich, prawem niniejszem, do używania rzeczonemu Łuckowi Rzeźnikowi i sukcecsorom jego podając, zapisuję konfirmacią wraz z brzegami wkoło tego do koszenia na sążni pietnaście. Ktore to prawo, dla tem większej wagi i waloru, przy wyciśnieniu rodowitej pieczęci mojej, na laku czerwonym wyciśnionej, z podpisem własnej ręki mojej, stwierdzam Dnia 1 Augusta, 1778 anno, w Hajsynie. Mikołaj Sudymuntowicz—Czeczel. U tego extraktu pieczęć wyciśniona na laku czerwonym. Na drugiej stronie tego extraktu napisano w te słowa: Z mocy, od J. W. Antoniego Leduchowskiego, starosty emfiteucznego Hajsyńskiego, mnie danej, tak w aktach grodzkich winnickich oblatowanej, specialnej plenipotencyi, jak też osobnej do rządzenia dobrami starostwa Hajsyńskiego, ku polepszeniu stanu onych i wspomożeniu mieszkańców, ustawnemi wojsk rossyjskich przechodami zniszczonych, mając wzgląd na Łucka Rzeźnika, Niemirowski zwanego, i teraz syna jego, Stepana Niemirowskiego, mieszczanina hajsyńskiego, do dorobku majątku znacznie pracującego, prawo te, od zeszłych starostów im służące, Stepanowi i sukcessorom jego, z tą odmianą i dodatkiem, że brzegi, od wody biorąc po sto kroków, zajmować mają, a wzdłuż to, co wierszch stawku zaleje, na dół zaś od grobelki po trakt, z Hajsyna do Kiślaka idący, równie od koryta, czyli brzegu rzeczki po sto kroków na jednym i po sto na drugim rachując, zabierać będą; oraz w brzezinie wyżej nad tę miarę od strony Hajsyna, niżej i wyżej grobli, gdzie się zdatniejsze miejsca obiorą na podmiud lub na basztan, sznurów dwa, (po sążni trzynaście długości sznura) a po 13 sznurów takich, wzdłuż jeden, wszerz biorąc 1, od dzisiaj stwierdzam i approbuję ku użytkowi onych; a za to rodzącemu użytkowi starosty z akceptowania prawa tego, a w tem mieszkańcom sposobność, nadaję i tegoż Stepana Niemirowskiego, mieszczanina Hajsyńskiego i

sukcessorów jego zabespieczam, i za wiecznie, podług prawa krajowego, posiadającego zwierzchności starostwa Hajsyńskiego do wiadomości podaję i prawo własnictwa, z prawa służące, rzeczonemu Stepanowi Niemirowskiemu przyznaję i approbuję. To własną pisze ręką, podpisem i pieczęcią stwierdzam. Datum w zamku Hajsyńskim, dnia 16 Augusta, 1785 roku. Jakób Grudziński. U tego extraktu pieczęć wyciśniona na laku czerwonym.

Книга Гайсынскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 36.

---

182. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала, половины села Задьекъ во владѣніе дворянамъ Червинскимъ и Соколовскимъ. При этомъ съѣзжій урядъ составилъ инвентарь села съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей и съ оцѣнкою послѣднихъ. 1785. Сентября 4.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Oktobris pierwszego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich, żytomierskich, przedemną, Jakobem Zaleskim, namiestnikiem przysięgłym, ziemskim, żytomierskim, osobiście stanąwszy wielmożny Jakow Czerwiński, komornik ziemski, żytomierski, ten akt tradycyi dóbr wsi Zadiek, przez urząd grodzki, burgrabski na rzecz swoją y inych expedyowany, podpisem ręki tegoż urzędu, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, stwierdzony, na papierze srebrnogroszowym spisany, do akt ziemskich, żytomierskich w oblatę podał, w sposób następujący: Działo się na gróncie dóbr wsi Zadiek, w województwie Kijowskim a powiecie Żytomierskim leżących, w chałupie roboczego Jwana Marczuka, w części wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, dziedzicznej, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, dnia piątego Septembris, w przytomności urodzonych: Marcina Kurowskiego, Tomasza Stawskiego, Jana Wolskiego y innych, tudzież woźnego, Trochima

Diaczenka, dzieła niniejszego widza. Urzad grodski, kiowski, burgrabski, za okazaniem dekretu najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego executionis, w roku terazniejszym, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, sabatho ante festum sancti Petri in vinculis, videlicet die trigesima mensis Julii, między wielmożnemi: Jakobem y Jgnacym Czerwińskiemi, bracią, tudzież Stanisławem, podczaszym włodzimierskim, ojcem, Karolem Piotrem, viceregentem grodzkim krzemienieckim, Michałem, Dymitrem y Jozefem, synami, Sokołowskiemi, powodami—z jednej, y jaśnie wielmożnemi starostami, pozwanemi, a wielożnym Antonim Czerwińskim, skarbnikiem bracławskim, pozwanym, z drugiej strony, nastąpionego, którym, po przyznanym dostatecznym processem zkonwikowaniu wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, jaśnie wielmożnnych starostów Kijowskich, Smoleńskich, Sandomirskich, Krakowskich y innym, lub ich urzędom, połowę części dóbr wsi Zadiek, wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, tak w poddaństwie, jako y w prowentach, na rzecz wielmożnych wyżwyrażonych powodów podać nakazano; na grónt wyżwspomnionych na rekwizycyą wielmożnych: Jakoba, Jgnacego Czerwińskich y wielmożnych Sokołowskich zjechawszy, jurysdykcyą swoją ufundowawszy, one woźnemu, w akcie wyrażonemu, dzieła niniejszego apparytorowi, przywołać y strony do pisania komparycyi wyzwać obowiązał; na którym terminie wielmożny Jakób, żytomirski, Jgnacy, nowogrodski—ziemscy komornikowie, bracia rodzeni, Czerwińscy, Stanisław, podczaszy włodzimierski, ojciec, Karol, Piotr, Michał, Dymitr y Jozef, synowie, Sokołowscy, powodowie, przez wielmożnego Jakuba Czerwińskiego, komornika ziemskiego żytomirskiego, swym y innych powodów imieniem, oczewisto, a wielmożny Antoni Czerwiński, skarbnik bracławski, pozwany y przypowiadający się, oczewisto stawiwszy się, a najprzód wielmożny Jakub Czerwiński, komornik ziemski żytomirski, imieniem zpułkonsuccessorów czyniący, złożywszy dekret ziazdowy, na groncie dóbr wsi Zadiek przez sąd ziemski, żytomierski, podsędkowski, zjazdowy roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia pietnastego Nowembris ferowany, summę jedynaście tysięcy sto dziewiędziesiąt y dwa złotych, groszy dwadzieścia cztery polskich, na rzecz wielmożnych: Jakoba, Jgnacego Czerwińskich y innych, za kalkulacyą z tenuty dóbr wsi Zadiek, od wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, przysądzonej, do akt

grodskich żytomirskich na terminie oznaczonej satysfakcyi, to jest roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia pietnastego Aprilis per oblatam wniesiony, tudzież publikatę, na terminie dość czynnym przed aktami grodzkiemi żytomierskiemi zeznaną, w też akta dnia pierwszego Maja, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego per oblatam podaną, tudzież summaryusz dokumentów, w porządku justyfikacyi processu do akt grodzkich żytomierskich, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego drugiego Aprilis per oblatam wniesiony, jako też supersesyi na grśncie dóbr wsi Zadiek, przez urząd grodzki, żytomierski, vices gerencyalny roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia piątego Maja expedyowanej, do akt grodzkich, żytomierskich w roku tymże dnia pietnastego Maja w oblatę wniesioną, y dekret wyżwyrażony executionis, z którego niniejsze uskutecznia się dzieło, składając, podania sobie, podług obmowy, części dóbr wsi Zadiek żąda y domawia się; y lubo wielmożny Antoni Czerwiński, skarbnik bracławski, w miejscu zasłonienia się od tradycyi,dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego miesiąca Julii, in contumaciam na powodstwo swoje, z regestru executionum inexequibilitatis processus nastąpiony, tudzież manifest o uciążliwość terazniejszego dekretu executionum, jakoby moc prawa zawierającego, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, dnia siedmnastego Augusti w aktach grodskich żytomirskich zaniesiony, y pozew na trybunał koronny Lubelski po wielmożnego Jakuba y Jgnacego Czerwińskich y innych die et anno eodem przed aktami grodzkiemi, żytomirskiemi zeznany, o skasowanie wyżwyrażonego dekretu executionis,jako też uchylenie pierwszego dekretu inexequibilitatis składając, odesłania do trybunału y adnotowania tychże obron żąda; gdy jednak dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, teraz w exekucyi będący, podanie do połowy dóbr części Zadiek wielmożnego Antoniego Czerwińskiego na rzecz wyżwyrażonych powodów, prawem przekonywających, nie zważając na żadne manifesta, termina y obrony, nakazał, przeto, nie zważając na czynioną tym sposobem opugnę, skutkując regułę dekretu terazniejszego executionis, nieraz wspomnionego, do zlikwidowania summy, wielmożnym Czerwińskim y Sokołowskim przysądzonej, przystępują; a najprzód dekretem zjazdowym, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt

trzeciego, dnia pietnastego Nowembris, na groncie dóbr wsi Zadıek przez sąd ziazdowy, ziemski, żytomierski podsędkowski ferowanym, przysądzone y na rzecz wielmożnych Czerwińskich, braci, y Sokołowskich, summy jedynaście tysięcy, sto dziwięćdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia cztery, prowizyi od czasu sprzeciwienia się, to jest od dnia pietnastego Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku, do aktu niniejszego tradycyi— po siedm od sta licząc, za rok jeden i miesiący cztery y niedziel trzy— tysiąc dwieście dziewięć złotych y groszy dziewięć; za kontrawencyą—złotych sto dziewięćdziesiąt y dwa, za publikatę—złotych ośmdziesiąt dziewięć, groszy ośmnaście, tudzież luite przy liczeniu summy jedynaście tysięcy sto dziewięćdziesiąt dwa złotych y groszy dwadzieścia cztery, ostrzeżoną, złotych polskich dwadzieścia dwa y groszy dwanaście; wraz zliczywszy z summą, dekretem ziazdowym przysądzoną, dwanaście tysięcy siedmset sześć y groszy trzy polskich, dla tychże wielmożnych: Jakuba y Jgnacego Czerwińskich, braci, y wielmożnych Sokołowskich należeć wynalazłszy, w miejscu dowiedzenia się o intracie dóbr części całkowitej wsi Zadiek wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, stawienie gromady do wyciągnienia intraty y wynalezienie połowy poddanych y prowentów, nakazuje; a ponieważ wielmożny Antoni Czerwiński, skarbnik bracławski, stawił, przeto do spisania inventarza przystępuje, w osnowie takowej: Jnwentarz dóbr wsi *Zadiek* ze wszystkiemi, daniami y powinnościami: Pierwszy, Stepan Zosypczuk z bratem Ostapem, ma synów dwóch, córek cztery, odrabia pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszke jedne, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belcy dwa, powisem konopi dwie; drugi, Łukian Marczenko, ma synów dwóch, corek dwie, wołów trzy, konia jednego, latem robi pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, chmielu pół korca, grzybów sotko, czerwcu łyszkę jedne, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart trzy, konopi powisem dwie; trzeci, Jowchym Marczenko, ma synów trzech, corek dwie, wołów cztery, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedno, czerwcu łyżkę jedne, kapłonów dwa, jaj dziesięć; miodu belec jeden, powisem konopi dwie; czwarty, Wasyl Marczenko, ma syna jednego, córek dwie, wołów cztery, koni parę, robi pańszczyzny latem po dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu poł korca, grzybów sotko jedno, czerwcu

łyszkę jedną, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart trzy, powisem konopi dwie; piąty, Jwan Marczenko, ma córek cztery, wołów cztery, koni parę, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu puł korca, grzybów sotko jedne; kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart pięć, powisem konopi dwie; szosty, Matwiej Opanasenko, ma synów cztérech, córkę jędną, wołów cztery, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu poł korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszkę jedne, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belcy cztery, konopi powisem dwie; siodmy, Jwan Szymanenko, ma synów dwóch, wołów parę, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedne, czerwcu łyszkę jedne, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belcy dwa, powisem konopi dwie; osmy, Stepan Szymanenko, ma syna jednego, córkę jedną, wołów parę, koni dwa, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu poł korca, grzybów sotko jedne, cerwcu łyszkę jedną, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belcy dwa, powisem konopi dwie; dziewiąty, Ułas Szymanenko, ma synów dwa, corek cztery, konia jednego, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu poł korca, grzybów sotka jedna, czerwcu łyszkę jednę, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belcy dwa, powisem konopi dwie; dziesiąty, Chwedor Marczenko, ma synów trzech, wołów cztery, koni troje, robi pańszczyzny latem dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotko jedno, czerwcu łyszkę jednę, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart cztery, konopi powisem dwie; jedynasty, Maxym Marczenko z synem Andryjem nierozdzielnym, ma synów trzech, córek trzy, wołów cztery, byków dwa, koni czworo, robi latem pańszczyzny dni trzy, zimą dni dwa, daje chmielu pół korca, grzybów sotkę jednę, czerwcu łyszkę jedne, kapłunów dwa, jaj dziesięć, miodu belec jeden y kwart pięć, konopi powisem dwie; syn jeden Andryj nierozdzielony ma syna jednego y córkę jedne. Po którym spisaniu inwentarza, co się tknie równego wymiaru połowy poddaństwa y ich powinności, gdy w spisanym inwentarzu części całkowitej wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, poddanych jedynastu wynajduje, rowny chcąc znaleść podług obmowy dekretu wymiar, tym sposobem: dla wielmożnego Jakuba y Jgnacego Czerwińskich, braci, y innych dzieli, to jest poddanych, pięciu, jako to: Maxyma Marczenka, Stepana Szymanenka, Wasyla Marczenka, Jowchima Marczenka,

Jwana Marczenka, z ich powinnościami, w górze wyrażonemi, dla wyż wytknientych wielmożnych Czerwińskich y Sokolowskich odłącza, szostego zaś Chwedora Marczenka na połowę dla wielmożnych Jakoba y Jgnacego Czerwińskich, braci, y innych, dzieli, w takowym sposobie: ażeby po tygodniu porządnie tak dla wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, jako y dla wielmożnych niniejszych possesorów pańszczyzne y wszelkie praktykowane odbywał powinności. Po takowym wyłączeniu połowy poddaństwa, do oszacowania ich powinności podług praktyki przystępuje: od poddanych pięciu wyż wyłączonych na rzecz niniejszych possessorów y połowy szostego, licząc pańszczyzny dzień po groszy dziesięć, podług wyższej specyfikacyi wypada na rok dni sześćset dziewięćdziesiąt ośm y pół, co uczyni złotych dwieście trzydzieści dwa y groszy dwadzieścia ośm; za chmielu korcy dwa y pół od poddanych tylko pięciu, korzec po złotym jednym y groszy dziesięć, uczyni złotych trzy y groszy dwadzieścia; za czerwcu łyżek pięć, łyżka po groszy dwadzieścia sześć, uczyni złotych cztery y groszy dziesięć;za grzybów sotek pięć, po złotemu sotka, uczyni złotych pięć; za kapłunów dziesięć, po groszy pietnaście, uczyni złotych pięć; za jaj sztuk pięćdziesiąt, po szelągu jedne, wypada groszy szesnaście y szelągów dwa; za powisem konopi dziesięć, po groszy dziesięć, wyniesie złotych trzy y groszy dziesięć; od szostego zaś, to jest Chwedora Marczenka, po połowie licząc w górze wyrażoną dań, uczyni złotych dwa, groszy cztery y szelągów dwa; dani zaś miodowej,gdy od poddanych pięciu, na rzecz wielmożnych Czerwińskich y Sokołowskich podanych, wypada podług specyfikacyi inwentarzem belcy sześć y kwart trzynaście, a po całkowitym podsumowaniu okazuje się, że poddanych jedynastu w części całkowitej wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, dają belcy dwadzieścia, więc y te dań na połowę dzieląc, podług umowy stron do rownej połowy, to jest belcy dziesięciu, Chwedor Marczenko ma dawać wielmożnym possessorom miodu belec jeden y kwart pięć, Matwiej Opanasenko, w części dziedzica zostający, ma dawać wielmożnym possesorom belec jeden y kwart dwie, corocznie, licząc belec po złotych siedm, wyniesie za belcy dziesięć złotych siedmdziesiąt, a wraz zliczywszy wyżwyrażonych poddanych, w górze nadmienionych, powinności poddaństwa, zapatrując się na dekret, z kturego niniejsze dopełnia się dzieło, do wynalezenia połowy prowentów, w części całkowitej wsi Zadiek znajdujących się, przystępuję, a że wielmożny

Antoni Czerwiński, skarbnik bracławski, w miejscu odkrycia, wiele by prowentu tak z użytku lasów, jako y arędy części dóbr wsi Zadiek, całkowita tegoż dziedzieczna uczynić mogła, że aręda od niedawnego czasu wakuje, wnosi, y o wielości tejże nie objaśnia, ani też urząd z indegacyi wiadomości powziąć nie może y strona prawem przekonywająca nie dowodzi, przeto urząd, zapatrując się na regułę dekretu, teraz w exekucyi będącego, tak połowę prowentów lasowych y karczemnych, jakowe w całkowitej części dóbr wsi Zadiek bydź mogą y okażą, jako też połowę poddaństwa, wyższym sposobem oddzieloną, z ich powinnościami do złotych polskich trzystu dwudziestu sześciu, groszy dwudziestu sześciu y szeląga jednego, na rok jeden zliczonemi, tymże wielmożnym: Jakubowi y Jgnacemu Czerwińskim,.braci, y wielmożnym Sokołowskim do wybrania summy całkowitej dwunastu tysięcy siedmiuset sześciu złotych polskich groszy trzech, do czasu zupełnej satysfakcyi podaję y uwiązuje, tudzież połowę łanów y sianożęci, w całkowitej części wielmożnego Antoniego Czerwińskiego, skarbnika bracławskiego, znajdujących się, y stroże od poddanych, w possessyą wielmożnym Czerwińskim dostających się, na rzecz tychże wyłącza y do obwołania possessyi woźnego Trochima Diaczenka, dzieła niniejszego widza, przydaje; ktory, czyniąc dosyć nakazowi urzędu swego, w przytomności wyszwyrażonych gromady przed jurysdykcyą stanowszy, possessyą na rzecz wyszwyrażonych wielmożnych Czerwińskich y Sokołowskich w połowę wsi Zadiek, tudzież łanów, sianożęci y połowę wszelkich użytków, podług podania urzędu swego, obwołał, gromadę o nowych possessorach uwiadomiłszy, odbywanie wszelkich powinności y posłuszeństwo zalecił, a przedemną, urzędem, stanowszy, relacyą obwołanej possessyi wiernie sprawił się, mocą wyroku niniejszego. U tego aktu tradycyjnego, w oblatę wniesionego, podpis ręki przy pieczęci takowy: Xawery Lubicz—Chojecki, burgrabia grodzki kijowski (L. S.). Który to akt, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich, żytomierskich jest zapisany.

Книга земская, житомирская, записовая, № 144, годъ 1784—1785, листъ 512.

183. Купчая крѣпость на прудъ и сѣнокосъ на урочищѣ, называемомъ «Гадыренково или Илляшево» выданная хмѣльницкимъ городовымъ писаремъ, Николаемъ Гадановскимъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Калькову 1785. Сентября 5

Die 20 Julii, 1787 anno. Sawka Kalków syn, obywatel chmielnicki, podał do oblaty skrypt Mykołaia Hadanowskiego, protunc pisarza miejskiego chmielnickiego na stawek, przedany iemu, na stęplowanym papierze napisany, w te słowa: Niżej na podpisie po imieniu i nazwisku wyrażony, calc się podaiąc i inkorporując, znam tym moim prawdziwym i nieodmiennym skryptem przy urzędzie miejskim chmielnickim, tali tenore: iż ja, z dobrej moiej woli i poradą przyjaciół moich, stawek moj dziedziczny, ojczysty, prawdziwy, nikomu nie zastawny ani zawodny, ale wolny z brzegami zwyczajnemi, na sianożęć przynależytemi do tego stawku, po grobelkę pustą i wałek, sytuowany w Dąbruwce, nazwany *Hadyrenkow* lub *Illaszow*, przedałem uczciwemu Sawie Kalkowemu, obywatelowi chmielnickiemu i sukcessorom iego wiecznemi czasy za czerwonych złotych trzy, № 3, do którego stawku, z brzegami przedanego, już ia nic a nic nie należę i należeć nie mam, ani dzieci moie, ani żadni krewni moi nie należą i należeć nie mają, ani się interesować do niego nie powinni i turbować tego Sawkę nie powinni, bom ia, iako ten stawek wyrażony, swoj własny, z brzegami wyrażonemi, Sawce dobrowolnie przedał i pieniądze od niego do szeląga odebrał, tak ten mój skrypt, na stęplowym papierze ceny półosma grosza napisany, w ręce tegoż Sawki dany, dla tym większej wiary i waloru, własną moią ręką podpisuię. Datum w mieście Chmielniku, die 5 Septembris, 1785 anno. Mikołaj Hadarzewski, pisarz przysięgły, urzędowy, miejski, chmielnicki mp. Po którym to przyiętym wspomnionym skrypcie do akt urzędowych, miejskich, chmielnickich, podaiący originał iego do siebie odebrał i z odebranego urząd miejski chmielnicki zakwitował. Sawka syn Kalków +.

Книга хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792, листъ 86 на оборотѣ.

184. Купчая крѣпость, выданная священникомъ Іоанномъ Кондрадовичемъ крестьянину села Великихъ Степанецъ, Грыцьку Демченку, на садъ, сѣнокосъ и пасѣку, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Вергуны. 1785. Октября 18.

Dnia 18 Octobra, 1785 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta J. K. M. Kaniowa stałszy personalnie X. Jan Kondratowicz, dezunit, przeszły paroch Stepaniecki, z dokumętem, od władzy zamkowej kaniowskiej danym, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma pasieczysko z sadem w łasku, przezwiskiem *Werhunach*, nieopodal wsiów *Kowalow* i *Litwinca*, kture to pasieczysko po zmarłym nieboszczyku Maxymu Horowym, tkaczowi, poddanym Stepanieckim, kupił u skarbu za rubli dziesięć srebrnych w roku 1774 i trzymał to do roku terazniejszego, 1785, a tęraz w potrzebie iego, iako wyżej, przedał za dokumentem władzy Hryćkowi Demczenkowi, mieszkańçowi wsi *Stepaniec Wielkich*, za summę rubli dwanaście srebrnych, żonie, potomkom iego wiecznemi czasy, iako swoią własność, od którego to Hryćka Demczenka ia, wspomniony X. Jan Kondratowicz, wyrażoną summę do rąk moich zupełnie odebrałem i z odebranych kwituię i waruię siebie, dzieci moich, krewnych i sąsiadów, aby nikt nie miał mieć pretensyi do wyżrzeczonego Hryćka Demczenka w używaniu tego, odemnie kupionego, pasieczyska, pod winą skarbową; wolen tedy tenże Hryćko Demczenko tym, odemnie nabytym, pasieczyskiem iak chcieć rządzić i około lasku siąnożęcią, dać, darować, a w czasie potrzeby, i przedać, za wiadomością władzy; my tedy, urząd, te kupczę na ugodę stron przyięli, do aktów miejskich kaniowskich wpisać rozkazali, wspomnionemu zaś Demczenkowi extraktem wydali. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim. Przedawca tego pasieczyska X. Jan Kądratowicz, ręką własną podpisał się

Книга каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 11. (№ 26.).

185. Актъ передачи во владѣніе дворянамъ Вильчопольскимъ половины села Злочовки, по приговору Люблинскаго трибунала. При этомъ составленъ инвентарь передаваемаго во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1786. Генваря 23.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, miesiąca Maja ośmnastego dnia.

W roki sądowe, grodzkie, łuckie, od dnia pierwszego miesiąca y roku, wyż na akcie wyrażonych, przypadłe y sądownie odprawywać się zaczęte, przedemną, Leonem Hulewiczem, podstarostą grodskim łuckim y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, łuckiemi obecnie stawiąc się wielmożny Ludwik Hulewicz, ten akt tradycyi dóbr wsi Złoczuwki, na rzecz wielmożnych Wilczopolskich przez urząd grodzki, łucki, wicesgerencionalny expedyowany, przy pieczęci rodowitej y podpisie W. urzędnika, na papierze stemplowanym grosza srebrnego, ratione fusius introcontentorum, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich w sposób oblaty podał, w te słowa: Działo się na gróncie dobr wsi *Zloczowki*, w województwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżących, we dworze, w oficynach, tamże będących, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Stycznia, w przytomności wielmożnych y urodzonych: imć pana Jozefa, ojca, Ludwika, syna, Bogackich, Jana Szawłowskiego, Daniela Maciurkowskiego y innych wielu rożnych kondycyi ludzi, tudzież opatrznego Stanisława Pawluka, akt niniejszy przywołującego. Urząd wicesgerencyalny, grodzki, łucki, na prawne wezwanie W. Urszuli z Liniewskich Wilczopolskiej, niegdy W. Jana Wilczopolskiego, łowczego krzemienieckiego, pozostałej małżonki, wdowy, matki, y sukcessorów, z tymże spłodzonych, strony powodowej, prawem pokonywającej na powodu dekretu executionis, w sądach głównych trybunału koronnego Lubelskiego, w roku przeszłym, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, dnia trzeciego miesiąca Września, między tąż stroną, prawem pokonywającą, z jednej, a jaśnie oświeconemi y jaśnie wielmożnemi starostami grodowemi y ich urzędnikami, to jest: łuckim, krzemienieckim, włodzimirskim, chełmskim, krasnostawskim, winnickim, żytomirskim, owruczskim y innemi, z drugiej strony, zapadłego (którym to dekretem J. o. o. J. w. w. staro-

stom czyli ich urzędom grodzkim, wicesgerentom, burgrabiom y subdelegatom, za najpierwszym od strony wezwaniem y także dekretu okazaniem, nie zważając na żadne wzbronienie czyli też manifesta y termina, albo też nowych possessorów prawa y obrony, mocną, skuteczną y nieodwłoczną exekucię w dobrach wsi Złoczówce uczynić y tamże część W. Ludwika Radeckiego dziedziczną, na rzecz strony, prawem przekonywającej, do wytrzymania summy tak kapitalnej, jako prowyzyonalnej y z processu wynikłej, podać y w istotną possessyą wprowadzić jest zlecono, na grónt dobr, wyż na akcie wyrażonych, zjechawszy, juryzdykcyą swoją woźnemu przytomnemu obwołać i ufundować, potym stron do stawienia się wezwać zlecił; na którym terminie W. Prandota Wilczopolski, łowczy krasnostawski, swym y W. Urszuli z Liniewskich Ł. K. matki, Ewarysta y Antoniego, braci swych rodzonych, Wilczopolskich imieniem czyniący, osobisto postanowiłszy się y dokumenta, to iest: skrypt ręczny, w roku tysiąc siedmset sześdziesiąt czwartym, dnia trzydziestego Aprilis od W. Ludwika Radeckiego, stolnika nowogrodzkiego, na rzecz niegdy W. Jana Wilczopolskiego, łowczego krasnostawskiego, na summę pięć tysięcy złotych polskich, w Złoczówce dany, tudzież kondemnat trzy, iako to: pierwszą w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siodmym, dnia dwudziestego czwartego Octobris, drugą w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, dnia czternastego podobnież w tymże miesiącu, tak od siebie, stawającego, jako też wielmożnych: Urszuli z Liniewskich Wilczopolskiej, łowczynej krasnostawskiej, niegdy W. Jana Wilczopolskiego Ł. K. pozostałej małżąki, wdowej, matki, Ewarysta, Antoniego, braci swych rodzonych, Wilczopolskich, łowczyców krasnostawskich, na W. Ludwiku Radeckim S. N. w zysk zapłacenia summy pięciu tysięcy złotych polskich, w sądach ziemskich łuckich otrzymane, złożyłszy, takową dostateczną, prawną konwikcyą promując, oraz dekret executionis, między sobą, stawającym, y innemi, z jednej, a wielmożnym Ludwikiem Radeckim S. N., z drugiej strony, w prześwietnym trzybunale koronnym Lubelskim zapadły, wyż de actu et data w niniejszym dziele wyrażony, okazując, mocnej, skutecznej y nieodwłocznej exekucyi, czyli raczej podania dóbr części wsi Złoczówki, interesowi i processowi podległych, W. Radeckiego S. N. dziedzicznych, żądał y domawiał się. A tak urząd wykonywający, zapatrzywszy się na wyż okazany proces, przychyliwszy się do prawa y sprawiedliwości,

oraz uskuteczniając przepisy dekretu dopiero wspomnionego, do podania tejże części wsi Złoczuwki przystępując, do zwołania ludzi poddanych na gromadę woźnego, dziełu niniejszemu przytomnego, posłał; którzy gdy stanęli, do spisania inwenfarza y wyprowadzenia intraty rocznej udał się, tym sposobem: poddani tejże części, którzy dawniej pod tradycyą W. Szczęsnego Kobylińskiego zostawali, a teraz wolni, jako to; czertwertynni: pierwszy, Łukasz Gryga, ma wołów pięć, konia jednego, pańszczyzny na tydzień latem przez niedziel dwanaście robi po dni cztery, a wreszcie roku na tydzień po dni trzy odbywa, w lecie pod rużnym nazwiskiem, jako to: tłuk mokrych dwie, sucha jedna, zaorki, oborki, zakuski, obkuski, zażynki, obżynki dni sześć, żyta daje ośmakę jednę, owsa ośmakę jednę, kur dwie, kapłuna jednego, czynszu groszy siedm y poł, motków przędzie cztery; drugi, Andruch Jwanczuk, wołów ma dwa, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; trzeci, Jacko Omelczuk, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; czwarty, Wasyl Kowalczuk, wołów ma dwa, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; piąty, Lewko Wojtuch—pańszczyznę pieszą odbywa y podatek daje jak y pierwszy; szosty, Iwan Daniluk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; siodmy, Andruch Jlczuk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; osmy, Semen Parchomczuk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa i podatek daje jak pierwszy; dziewiąty, Chwesko Charyton, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; dziesiąty, Kość Poliszuk, wołów ma cztery, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; jedynasty, Stepan Danyluk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; dwonasty, Hrycko Wojtiuk, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; trzynasty, Wasyl Jlczuk, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak y pierwszy; czternasty, Dmiter Duniec, koni ma cztery, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; pietnasty, Michajło Duniec, wołów ma cztery, koni dwa, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; szesnasty, Dmiter Poliszuk, wołów ma cztery, koni trzy, pańszczyznę odbywa y podatek daje jak pierwszy; siedmnasty, Jacko Mazurek, wołów ma pięć, pańszczyznę y podatek daje jak pierwszy. Poddani połczetwertynni: ośmnasty, Chwedko Pawluk, robi latem przez niedziel dwanaście na tydzień po

dni trzy, a w reszcie roku na tydzień po dni dwa pieszą odbywa, w lecie tłoki pod rożnym nazwiskiem podobnież jak y czetwertynni, podatków żadnych nie daje, tylko motków dwa przędzie; dziewietnasty, Chwedor Szopiel, wołów ma dwa, pańszczyznę odbywa y motki przędzie podobneż, ma woła jednego, konia jednego. Dwudziesty pierwszy, Sinica Danyluk, odbywa pańszczyznę pieszą y przędzie motki podobneż; dwudziesty drugi, Chwedko Pawluk, odbywa pańszczyznę pieszą y motki przędzie podobneż; dwudziesty trzeci, Jlko Krawczenko, odbywa pańszczyznę pieszą y motki przędzie podobneż; dwudziesty czwarty, Stepan Skitora pańszczyznę odbywa pieszą i motki przędzie podobnież. Ciż wszyscy poddani stroże dzienne y nocne w kolej, podług zwyczaju, odbywają, w podwody w drogę ze zbożem do Bugu, sposobem zwyczajnym, chodzić mają, w której drodze, ile dni zabawią, tyle im z pańszczyzny potrącono bydź ma; las na opał i gruntowe potrzebe wolny bydź ma: pola, tak zasiane oziminą, jako też y na zasiew jary y sianożęci, oraz ogrody te wszystkie, które W. Kobyliński, possessor tradycyjny, w swoim dzierżeniu przed tym miał y używał, teraz do W. W. Wilczopolskich należeć będą, tudzież zabudowania wszelkie, ktore podobnież przedtym do W. Kobylińskiego należały, te wszystkie dla W. W. Wilczopolskich urząd zjazdowy oznacza, jako to: w oficynie, tej, która po lewej stronie, w tychże officynach będącą, w ktorej komin murowany, na dach wyprowadzony z cegły; okien cztery, po większej części potłuczone, drzwi prostych dwoje na zawiasach y komorka, przy niej będąca, koło tej oficyny loszek, nie mniej w pośrodku tej oficyny szpichlirz na zboża y inne rzeczy, stajnia, ta, która nie daleko officyny jest wystawiona cała, wszedłsy zaś do stajni, po lewej stronie jedna połowa ze zbożami, po obydwóch stronach będącemi, dla koni, druga połowa po prawej stronie na wozownie y innych skład rzeczy gospodarskich, stodoły połowa, obory dla bydła połowa y szopy, gdzie tylko jakie są, po połowie do W. W. Wilczopolskich należeć będą. Po którym to opisaniu wyżwyrażonych okoliczności, urząd zjazdowy do ustanowienia intraty rocznej przystąpił tym sposobem: najprzod za pańszczyznę ciągłą od poddanych, wprzod mających ośmnastu, na rok wynosi dni dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia, licząc dzień po groszy pietnaście, wynosi złotych tysiąc czterysta sześćdziesiąt; za pańszczyznę pieszą od poddanych sześciu, ciągła mających, na rok dni siedmset czterdzieści ośm, licząc po groszy dziesięć, uczyni złotych dwieście czterdzieści dziewięć, groszy dziesięć; za dni letnie, to jest: zażynki, obżynki,

zakuski, obkuski, zaorki, oborki po dni sześć od każdego, tudzież tłok po dni trzy, a wszystkich dni dwieście szesnaście, dzień licząc po groszy dwanaście, uczyni złotych ośmdziesiąt sześć groszy dwanaście; za kur sztuk trzydzieści cztery, rachując po groszy dziesięć, wynosi złotych siedm, groszy jedynaście; za motkuw ośmdziesiąt dwa, motek licząc po groszy siedm y puł, uczyni złotych dwadzieścia y groszy pietnaście; za żyta ośmak siedmnaście, każde licząc po złotych cztery, uczyni złotych sześćdziesiąt ośm; za owsa ośmak siedmnaście, każde licząc po złotych trzy, uczyni złotych pięńdziesiąt jeden; czynszu gotowymi pieniędzmi złotych cztery, groszy siedm y puł; in summa całkowitej intraty wynosi złotych polskich tysiąc dziewięćset czterdzieści sześć groszy dwadzieścia pięć y puł; z której, potrąciłszy na dyspozytora wraz z pensyą y ordynaryą złotych sto pięńdziesiąt, uczyni całorocznej intraty zlotych polskich tysiąc siedmset dziewięńdziesiąt sześć, groszy dwadzieścia pięć y poł; po którym to wyprowadzeniu intraty rocznej, urząd zjazdowy do zlikwidowania summ przystąpił: pierwsza summa pięć tysięcy złotych kapitalna, powtóre, od tej prowizyą licząc od czasu ostatniego kwitu, wynosi druga takoważ summa pięć tysięcy złotych; processu za kondemnat trzy, wyżej wyrażonych, za każde podług prawa licząc, wynosi dwieście sześćdziesiąt ośm złotych, groszy dwadzieścia cztery polskich; w ktorych to summach; a w szczególności kapitalnej, w prowizyi od aktu niniejszego dzieła w dalsze czasy po siedm od sta narastającej, a zaś prowizyonalnej y z processu wynikłej, do zupełnego wytrzymania część Złoczuwki wielmożnego Ludwika Radeckiego, starosty nowogrodzkiego, dziedziczną, ze wszystkiemi do niej przynależnościami, wyżej wyrażonemi, w realną y aktualną oraz spokojną possessyą W. W. Wilczopolskich podaje, y dla obwołania tejże woźnego generała, opatrznego Stepana Pawluka, dziełu niniejszemu obecnego, przydaje; który, wyszedłszy przed miejsce juryzdykcyi, tąż possessyą na rzecz W. W. Wilczopolskich w przytomności gromady tamejszej obwołał, posłuszeństwo pełnić tymże poddanym zalecił, a tej, obwołanej, przed urzędem stanowszy, zeznał rellacyą; a tak urząd wykonywający ostrzega, aby nikt niniejszej, prawnie sporządzonej, tradycyi irritować y naruszać nie ważył się pod winami, w prawie opisanemi, mocą dzieła niniejszego. U tego aktu tradycyi podpis ręki W. oficialisty, przy pieczęci rodowitej, wyciśnionej na laku czerwonym, temi jest wyrażona sło-

wy: Felix na Drożnach Hulewicz, wicesgerent grodzki łucki (L. S. L. S.). Który że to akt tradycyi, per oblatam podany, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich jest zapisany. M. P.

Книга Луцкая, гродская, записовая, № 2385, годъ 1786. Листъ 568.

---

186. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Литвинца, Маріею Нычыпорыхою, крестьянину Саввѣ Дмитращенку на усадьбу, поле и пасѣку. 1786. Февраля 14.

Dnia 14 Februaria, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta Kaniowa stawszy osobiście Maria Nyczyporycha, poddanka wsi Litwińca hrabstwa Kaniowskiego, zeznała jawnie, dobrowolnie, nie będąc nie od kogo przymuszona, iż ma swój grunt własny, nikomu nie zawiedziony, leżący we wsi *Litwincu;* ten, za wiedzą władzy, przedała Sawce Dmytraszczenkowi, tejże wsi poddanemu, to iest chałupę ze wszelkim przybudowaniem: zę dworem, ogrodem, sadkiem na ogrodzie, pasieczysko w lesie, *Kizdany* nazwanym, polem do tegoż należącym, za summę rubli pięć miedzią; które do rąk moich zupełnie odebrałam, z którego odebrania onego kwituię i waruię siebie samą i dzieci moich, krewnych. blizkich i dalekich, z strony moiej i męża moiego nieboszczyka, ażeby nikt nie ważył się czynić pomienionemu Sawce żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu, pod winą zamkowi, płacić się maiącą skarbowi, rubli 10; wolen tedy rzeczony Sawka tym, odemnie kupionym, gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na jaki jego pożytek obrocić, bylebу za wiedzą władzy. My tedy, urząd majdeburyi kaniowskiej, na prożbę oboch stron, tę kupczę przyięli i do xiąg miejskich Kaniowskich zapisali, a stronom wyrażonym extraktem, z podpisem rąk, wydali, za approbatą władzy zamkowej Kaniowskiej, die et anno ut supra, w urzędzie majdeburyi mieskiej, Kaniowskiej. Przedaw-

ca tego gruntu, Marya Nyczporycha, poddanka Litwińca, krzyż święty ręką własną pokłada +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 12 (№ 28).

---

187. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Грушева, Захаріемъ Сулимою, крестьянину того-же села, Михайлу Кравченку, на мельницу, лежащую возлѣ Грушева. 1786. Марта 3.

Dnia 3 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, poddany Hruszowski, daię tę moią dobrowolną kupczę Mychajłowi, synowi Lewka Krawczenka, poddanemu tejże wsi Hruszowa, któremu przedał młynek, leżący na potoczysku za *Hruszowem*, powyżej młynek Antona Pompy, poniżej Mychajła Horenka; który to młynek kupił u ojca tegoż Lewka Krawczenka za summę rubli 52 i grzywien 5 srebrem, a przedał rzeczonemu za summę rubli 62 i grzywien 5; który to młynek Mychajło, jako ojczyznę swoią, odkupił, od którego to Mychajła, syna Lewka Krawczenka, ja, Zacharko Sulima, wyrażoną summę do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania kwituię i waruię siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał do tegoż Mychajła w używaniu tego gruntu czyli młynka, pod winą rubli 40 srebnych; wolen tedy napomniony Mychajło tym, odemnie kupionym, młynkiem iak chcieć dysponować z lewadą, przy tym chałupą i polem wydzielnym przy tymże młynku; dać, darować a w czasie potrzeby i przedać, byleby za wiadomością władzy, które to kupczę my, urząd, na prożbę stron, przyięli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy, extraktem, z podpisem rąk własnych, stronie wydali. Co, dla tym większey wagi i waloru, dana ta kupcza w urzędzie miejskim kaniowskim, dic et anno ut supra. Przedawca tego młynka, Zacharko Sulima, poddany wsi Hruszowa, iako nieumiejętny pisać, krzyż święty ręką własną pokłada +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 13. (№ 29).

188. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Федоромъ Канивцомъ крестьянину Антону Лисовому на поле и половину усадьбы въ селѣ Потапцахъ. 1786. Марта 12.

Dnia 12 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, Ftedor Kaniwec, poddany wsi *Potapiec,* daię tę moię dobrowolną kupcze, czyli zapis, gdyż, za obwieszczeniem władzy, przedał połowe gruntu Antonowi Lisowemu za cenę rubli dwanaście srebrnych, którą wyrażoną pieniężną kwotę do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania wyrażonego Lisowego kwituję tym zapisem i waruię siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu, to iest: chałupy iednej starej, połowy dworu, ogrodu i łąki, z polem na dni dwa w każdą rękę; wolen tedy pomieniony Anton Lisowy tym gruntem iak chcieć dysponować, przedać, lub na jaki pożytek obrucić za wiadomością władzy, gdzie my, urząd, tę kupczę przyięli, do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a stronie, Lisowemu, z podpisem rąk własnych, za approbatą władzy, extraktem podali. Datum w urzędzie miejskim kaniowskim, die et anno ut supra. Teodor Kaniwec, poddany potapiecki, krzyż święty pokładam +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 13 (№ 30).

---

189. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Степаномъ Слывкою крестьянину Саввѣ Лызогубенку на поле и усадьбу въ селѣ Тулинцахъ. 1786. Марта 23.

Dnia 23 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.—

Z dokumentem władzy zamkowej kaniowskiej, stanoł osobiście Stepan Sływka, poddany wsi *Tuliniec* hrabstwa kaniowskiego, zeznał ja-

wnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż ma grunt swój własny, nikomu nie zawiedziony do przedaży, leżący między pomiędznikami: z jednej strony Owsijem Czupysem, z drugiej strony Kondratem Szepelem, któren to przedał Sawce Łyzohubenkowi, poddanemu Tulińskiemu, za cenę rubli srebrnych 10, to iest: chałupę z sieńmi, komorą, ze dworem, ogrodem i sadkiem i innym na tym gruncie przybudowaniem i polem, do tegoż gruntu należącym; za kturen pieniądze do rąk moich zupełnie odebrałem; z którego odebrania onego kwituię i waruię siebie samego, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich i sąsiadów, ażeby nikt nie miał żadnej najmniejszej do wyż wyrażonego Sawki Łyzohubenka w używaniu tego gruntu pod winą rubli 50; wolen tedy Łyzohubenko tym kupionym gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub jakimkolwiek sposobem z tego użytkować. My, urząd, tę kupczę przyięli, do xiąg kaniowskich wpisali, a, za approbatą władzy, wyrażonemu Sawce extraktem wydali, dnia i roku jako wyżej, z podpisem rąk własnych, w urzędzie miejskim kaniowskim. Jan Horowy, burmistrz miejski kaniowski z przysiężniki. Przedawca gruntu, Stepan Sływka, krzyż święty ręką własną pokładam+.

Книга каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 13 (№ 31).

---

190. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Яковомъ Жученкомъ крестьянину Грыцку Слесаренку на усадьбу, поле, садъ и лугъ въ селѣ Куриловѣ. 1786. Марта 28.

Dnia 28 Marca, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami J. K M. Kaniowa, stanoł osobście Jakow Żuczenko, poddany Koziński, zeznał jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszonym, iż on ma gront swój własny, nikomu nie zawiedziony, ojcowski, w wsi *Kurylowie*, to iest: chałup dwe, na podwurzu aparte stoiących, ze dworem, ogrodem, lewadą, z brzeziną na tejże

lewadzie, z polem, sadkiem w lesie, między sadkami Manuiła Kizbunowym i Teodora Pyzkunenka; ten przedał Hryćkowi Slesarenkowi, poddanemu Kuryłowskiemu, za summę rubli 11: 9 srebrnych, a dwa miednych, którą to kwotę pieniężną do rąk moich zupełnie odebrałem i z odebranych tym zapisem kwituię i waruię, ażeby nikt nie czynił onemu w używaniu tego gruntu żadnej najmniejszej pretensyi pod winą i karą nieopustną; i wolen tedy tym, odemnie kupionym, gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, a w czasie potrzeby i przedać, byle za wiadomością zwierzchności; którą kupczę my, urząd, przyiowszy, w xięgi kaniowskie wpisali, a wspomnionemu Hryćkowi Slusarenkowi z podpisem rąk własnych extraktem wydali, ut supra. Przedawca tego gruntu Jakow Żuczenko z żoną Barbarą krzyżem podpisuię+.

Книга каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 14. (№ 32).

---

191. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Студенца, Евдокіею Галушчыхою, крестьянину Самойлу, зятю Калениченка, на усадьбу въ селѣ Студенцѣ и на участокъ поля, лежащій на урочищѣ, называемомъ «Галушчинъ» 1786. Апрѣля 12.

Dnia 12 Kwietnia, 1786 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisana, Eudokiia Hałuszczycha, poddanka Studeńska, przedała grunt swój własny: chałupę z całym dworem, ogrodem, polami i wszystkiemi dochodami do tego gruntu, a to Samojłowi, zięciowi Kaleniczenkowi, prócz chałupy drugiej; ten zaś grunt, nazwiskiem *Haluszczyn*, z polem we wszystkie trzy ręce po dni dwadzieścia, za summę rubli 20; które to pieniędzy do rąk moich zupełnie odebrałam, z odebranych onego kwituie, i waruie siebie, dzieci moich, aby nikt nie czynił żadney pretęzyi w używaniu tego, nabytego gruntu, któren to Samojło wolnym iest w onym gruncie, iak w własnym swoim, dysponować,

darować, przedać, lub iakimkolwiek sposobem pożytkować, byleby za wiadomością zwierzchności. Którą kupczę, przy urzędzie kaniowskim, extraktem wydaną, znakiem krzyża świętego podpisuie Samoiłowi, zięciowi Kaleniczenkowemu, die et anno ut supra. Hałuszczycha, poddanna wsi *Studenca*, hrabstwa Kaniowskiego+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 14. (№ 33).

---

192. Актъ передачи, по приговору Люблинскаго трибунала, части села Ленчина во владѣніе дворянкѣ Гертрудѣ Ленькевичевой. При этомъ помѣщается инвентарь передаваемаго во владѣніе имѣнія съ показаніемъ количества повинностей, взымаемыхъ владѣльцемъ съ крестьянъ. 1786. Апрѣля 19 и Мая 18.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, miesiąca Iulii ośmnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Owruckim, przedemną, Mikolaiem Rożyckim, namiestnikiem przysięgłym, grodzkim, owruckim i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, owruckiemi comparendo personaliter W. Tadeusz Małyszczycki, miecznik krasnostawski, ten akt tradycyi na gruncie dóbr Łęczyna, na części W. Iózefaty z Leblasów Babińskiej, skarbnikowej lidzkiej i przez urząd grodzki wicesgerencyonalny Chełmski, z żądania W. Giertrudy z Babińskich, pierwej Iasinienickiej, a teraz Leńkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, sprawiony, na papierze stęplowanym grosza srebnego spisany, podpisem ręki tegoż urzędu w dwóch miejscach: pod limitą y na końcu tegoż aktu, zatwierdzony, dla zapisania do xiąg grodzkich, owruckich podał, de tenore tali: Działo się na gruncie dóbr wsi *Lenczyna*, w woiewodztwie Kijowskim, a powiecie Owruckim leżących, we dworze tameiszym, na części W. Juzefaty z Leblasów Babińskiey, skarbnikowey lidzkiej, dnia dziewietnastego miesiąca Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w przytomności W. W. y U. U. imć panów:

Walentego Zaleskiego, susceptanta grodzkiego łuckiego, Feliciana Babińskiego y innych wielu, niemniej woźnego opatrznego, Macieja Szostakowskiego, akt niniejszy ogłaszającego. Urząd grodzki, wicesgerencyalny, chełmski, wykonywający z wezwania W Gertrudy z Babińskich, pierwey Jasinienickiej, teraz Leńkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, na mocy dekretu executionis, w prześwietnym trybunale koronnym, Lubelskim roku przeszłego, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątego, zapadłego, (którym dobra, wieś Łęczyn, przewodowi prawnemu W. Leńkiewiczowej podległe, w summie kapitalney dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, tudzież w prowizyi y processie na rzecz tejże, J. O. J. W. starostom grodowym, w tymże dekrecie wymienionym, lub ich urzędom, jako urzędowi wykonywającemu, podać zlecono jest): na grónt dóbr, w akcie pomienionych, ziechawszy, juryzdykcyą swoją przez woźnego, w górze wzmiankowanego, obwołać rozkazał; na którym terminie wielmożna Giertruda z Babińskich Leńkiewiczowa, cześnikowa mozyrska, obecnie stanąwszy, złożywszy nayprzód zapis evictionis, w roku tysiąc siedmset czterdziestym dziewiątym, dnia ośmnastego Lipca przed xięgami grodu Łuckiego, przez niegdy W. Franciszka Babińskiego P. M. na rzecz swoją y na summę dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich przyznany, potym dekret sądu zupełnego, grodzkiego, Łuckiego, w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, dnia dwudziestego czwartego Listopada, między sobą z jednej, a pozostałą y sukcessorami niegdy W. Franciszka Babińskiego P. M. nastąpiony, zapłacenie summy dwoch tysięcy czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, wraz z prowyzyją, od ostatńiego kwitu rachować się mianą, do rąk sobie, w owdowiałym stanie zostającej, wskazujący, y następnie na terminie dość czynnym, to jest dnia dwodziestego osmego Czerwca, w roku niedawno upłynionym, tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym, o sprzeciwienie się dekretu wraz z publikatą, zaniesioną skargę, w ostatku dekret executionis, w górze wymieniony, urzędowi zjazdowemu dobra wieś Łęczyn podać zlecający, mocnej y skutecznej exekucyi żąda y domawia się. Urząd zjazdowy, wykonywający, stosując się do przepisu prawa, o exekucyi processów ustanowionego, tudzież do dekretu przeświętego trybunału koronnego, Lubelskiego, niedawno wspomnionego, w porządku spisania inwentarza y docieczenia o intracie, stawić się gromadzie nakazał, a ponieważ poddani, w przytomno-

ści stron, prawem przekonanych: W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej, matki, y W. Aleksandra Babińskiego, syna, z części tegoż stanęli, przeto urząd wykonywający do spisania inwentarza, z stawionych z części W. Alexandra Babińskiego poddanych, przystąpił. Jnwentarz części wsi Łęczyna, posiadaniu W. Alexandra Babińskiego podległej, następujący: Chwedor Stelmach daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście; Jochim Łoszczyniuk daje miodu kowszów trzy, płaci kopowego złotych trzy, groszy dwadzieścia dwa y pół; Parchom Bokijczuk, daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy piętnaście; Harasym Nysiunczuk, daje miodu kowszów sześć, płaci kopowego złotych siedm, groszy pietnaście; inne zaś powinności, danie y daniny tak ci, wyżej wyrażeni, jako też Andryi Tkacz, Mykita Popaczuk, Matwij Wozniuk odbywają, dają y płacą, jako to: pańszczyzny latem, od święta świętego Wojciecha ruskiego, do świętej Pokrowy, w tydzień po dni trzy, zimą od Pokrowy do świętego Wojciecha ruskiego—w tydzień po dni dwa; dają chmielu po czetweryków dwa, grzybów po sotek dwie, czernic po kowszu jednym, kur po cztery, jaj po sztuk dziesięć; dni letnich odbywają po dni sześć, to jest:zaorków, oborków, zakusków, obkusków, zażynków,obżynków, jako też stróże dzienną i nocną kolejną, niemniej kapustę sadzić, polewać; len, konopi brać, moczyć, trzyć; grzędy, proso pelć, motki w dniach kobiecych prząść, albo inną powinność odbywać bez pańszczyzny, w tem miejscu praktykowanym zwyczajem,są obowiązani. Z takowego y tym sposobem spisanego inwentarza urząd wykonywający od siedmiu, wyżej wspomnionych, poddanych,na rok takową ustanowia intratę: Za pańszczyznę od siedmiu poddanych, latem w tydzień po dni trzy odbywających, wynosi na tzydzień dni dwadzieścia jeden, a przez niedziel dwadzieścia dziewięć, wynika dni sześćset dziewięć, dzień a groszy sześć—czyni złotych sto dwadzieścia jeden, groszy dwadzieścia cztery; od tychże poddanych, zimą po dni dwa w tydzień odbywających, wynosi na tydzień dni czternaście, a przez niedziel dwadzieścia trzy—uczyni dni trzysta dwadzieścia dwa, dzień a groszy sześć, uczyni złotych sześćdziesiąt cztery, groszy dwanaście; od tychże poddanych dni letnich czterdzieści dwa, a groszy sześć, czyni złotych ośm, groszy dwanaście; chmielu czetweryków czternaście, czetweryk a groszy dziesięć,

czyni złotych cztery, groszy dwadzieścia; grzybów sołek czternaście, a floreno jeden—złotych czternaście; czernic kowszów siedm, a floreno jeden—złotych siedm czyni; kur dwadzieścia ośm, kura a groszy sześć, czyni złotych pięć, groszy ośmnaście; jaj sztuk siedmdziesiąt, a solido uno, czyni groszy dwadzieścia trzy y szeląg jeden; mioduw kowszów trzynaście, kowsz a florenis trzy—złotych trzydzieści dziewięć; kopowego albo oczkowego złotych szesnaście, groszy siedm y pół. Arędy karczemnej, na część W. Alexandra Babińskiego przypadającej, złotych sto piędziesiąt, która,za świadectwem przez arędarza złożonego kwitu, całkowicie odebrana została y z części W. Jozefaty Babińskiej, drugą takową kwotę—złotych sto piędziesiąt, z arędy karczemnej przyłączając, a z ktorej złotych siedmdziesiąt pięć nieodebranych u arędarza jeszcze pozostałe. Ryczałtowie na rok jeden bydź wynikającą intratę zlotych pięćset ośmdziesiąt jeden, groszy dwadzieścia sześć, szelągów dwa y pół, urząd zjazdowy wykonywający ustanawia. Do zlikwidowania na rzecz W. Leńkiewiczowej, jej należnych, kwot przystępuję: Najprzud, podług obmowy tak zapisu evictionis, jako y dekretu grodzkiego, łuckiego, powyżej o datach swoich wzmiankowanych, summę kapitalną—złotych dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć zalicza, z prowyzyi zaś,ponieważ przez stronę, prawem przekonaną, kwit obrachunkowy w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim, dnia drugiego Maja wybranej prowizyi, okazany został, więc urząd zjazdowy od summy dwoch tysięcy czterysta sześćdziesiąt sześć złotych roczną prowizyą do złotych sto siedmdziesiąt dwa, groszy ośmnastu polskich zamierzywszy, za lat trzy,to jest od roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, dnia dwudziestego Maja,do roku terazniejszego, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, dnia dwudziestego miesiąca Maja—pięćset siedmnaście zlotych, groszy dwadzieścia cztery wynikać oznacza; a zaś za proces, to jest luitę przy dekrecie sądu zupełnego, grodzkiego, łuckiego czternastu grzywien wskazanych, zlotych dwadzieścia dwa, groszy dwanaście; za kontrawencyą złotych sto dziewięćdziesiąt dwa; za publikatę złotych ośmdziesiąt dziewięć, groszy ośmnaście; w oguł za proces —złotych trzysta cztery; jako też na podstarościego, tak na salaryum, jako y ordynaryą—złotych sześćdziesiąt rocznie; a wszystkie cztery gatunki do ogólnej summy ośmset dwadzieścia jeden złoty, groszy dwadzie-

ścia cztery polskich przyprowadza, z ktorej: w summie prowizyonalnej złotych pięćset siedmnaście, groszy dwadzieścia cztery, y za process trzysta cztery. Całkowicie część W. Alexandra Babińskiego z poddanemi, wyżej specifikowanemi, ze wszystkiemi polami, grontami, sianożęciami, wolnym wrębem w lasach na opał y reparacyą, z arędą karczemną, y zgoła ze wszystkiemi dochodami, przychodami y pożytkami, przez W. Alexandra Babińskiego używanemi, z wolnym mlewym na potrzebę dworską w młynie tamecznym bez miarki y czerhy, tudzież z arędą, na część W. Juzefaty Babińskiej przypadającą, niemniej z połową pomieszkania dworskiego y wszelkiego obudowania, na rzecz W. Giertrudy Leńkiewiczowej, cześnikowej mozyrskiej, do wytrzymania (zostawiwszy w czasie deokupacyi, podług rezolucyi najjasniejszej rady nieustającej, upomnienia się o expensa prawne tejże wolności) podaje y woznemu, sobie obecnemu, possessyą natychmiast obwołać rozkazuje, ostrzegając, aby spokojnemu W. Leńkiewiczowej posiadaniu nikt się nie ważył, pod winami prawnemi, przeszkadzać. Że zaś opisania y udystyngowania nazwisk pól, łąk, sianożęci, do teraz podanych części należeć powinnych, zachodzące urzędu swego, o nieodwłoczny wyjazd znaglające, trudnią przeszkody, więc urząd wykonywający, tak celem dokładnego opisania, jako y podania w summie kapitalnej dóbr części wsi Łęczyna, processowi podległej, aktem terazniejszej tradycyi nie podanej, dzieło podawcze do dnia ośmnastego miesiąca Maja, w roku terazniejszym, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostym przypadającego, limituje mocą aktu niniejszego. U tego aktu tradycyjnego w tym miejscu podpis ręki urzędu exekutoryalnego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, takowy: Jgnacy Kawecki, wicesgerent grodzki chełmski (L. S.). A zaś dalsze dzieło tego aktu tradycyjnego, przez tenże urząd grodzki, chełmski, wicesgerencyonalny expedyowanego, w tych wyrazach: Na dniu zaś dzisiejszym, to jest ośmnastym miesiąca Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, na grúncie dóbr wsi Łęczyna, we dworze W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej, w przytomności urodzonych imć panów: Feliciana Babińskiego: Bazylego Kostynowicza y innych wielu, aktowi temu przytomnych, nie mniej woźnego opatrznego, Omelka Sydorowicza, akt niniejszy przywołującego, urząd grodzki, chełmski, wicesgerencyalny, na prawne wezwanie W. Gertrudy z Babińskich,

pierwej Jasieninickiej, potym Leńkiewiczowej y z mocy, wyżej de aktu et data w pierwszym akcie wyrażonego, dekretu trybunalskiego, koronnego, Lubelskiego, juryzdykcyą swoją wznowiłszy, w porządku podania w summie kapitalnej dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych polskich, poddanym z części W. Jozefaty z Leblasów Babińskiej na gromadę stawić się nakazał, którzy ponieważ stanęli, przeto urząd ziazdowy do spisania inwentarza przystąpił. Jnwentarz części wsi Łęczyna, posiadaniu W. Jozefaty Babińskiej podległey, następujący: Chwedor Jaroszek daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Jwan Bokijów daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Chwedor Waszczyniuk daje miodu kowszów dwa, płaci kopowego złotych dwa, groszy pietnaście. Semen Mielnik daje miodu kowszów cztery, płaci kopowego złotych pięć; y ciż sami poddani, jako y piąty, Klim Nesynczuk, odbywają pańszczyzny: latem od Juria do Pokrowy w tydzień po dni trzy, zimą od Pokrowy do Juria w tydzień po dni dwa, dają chmielu po czetweryków dwa, czernic po kowszu jednym, grzybów po sotki dwie, kur cztery, jaj sztuk dziesięć, dni letnich, to jest: zaorków, oborków, zakusków, obkusków, zażynków, obżynków, w liczbie sześć odbywają. Niemniej ciż poddani, w tym miejscu praktykowanym zwyczajem, kapustę sadzić, polewać, len, konopie brać, mędlić, moczyć grzędy, proso pełć, motki w dniach kobicych prząść, lub inną powinność pełnić, strożę kolejną odbywać bez pańszczyzny są obowiązanemi. Z takowego y tym sposobem wyprowadzonego inwentarza urząd wykonywający, wyłączywszy jednego poddanego—Klima Nesynczuka, na asawułę, od czterech poddanych roczną wyprowadza takową intratę: za pańszczyznę od czterech poddanych, latem w tydzień po dni trzy przez niedziel dwadzieścia dziewięć—wynosi dni trzysta czterdzieści ośm, dzień a grossis sześć, czyni złotych sześćdziesiąt dziewięć, groszy ośmnaście; od tychże poddanych zimą w tydzień po dni dwa, a przez niedziel dwadzieścia trzy —wynosi dni sto ośmdziesiąt cztery, dzień a grossis sześć, czyni złotych trzydzieści sześć, groszy dwadzieścia cztery; dni letnich dwadzieścia cztery a grossis sześć—złotych cztery, groszy dwadzieścia cztery; chmielu czetweryków ośm, czetweryk a grossis dziesięć—złotych dwa, groszy dwadzieścia; grzybów sotek ośm, a floreno jeden—złotych ośm; czernic kow-

szów cztery, a floreno jeden—złotych cztery; kur szesnaście, a grossis sześć —złotych trzy, groszy sześć; jaj sztuk czterdzieści, a solido uno—groszy trzynaście y szeląg jeden; miodu kowszów dziesięć, a florenis trzy—złotych trzydzieści; kopowego złotych jedynaście, groszy pietnaście, likwiduje powinności tychże poddanych jako wyżej; oprócz tego stróża dzienna y nocna dawnym zwyczajem po jednemu iść powinna. Opisanie pól: niwa w *Torowym*, nowina za Bereznicą, niwa Stara, tamże niw w *Robczu* cztery, pod Rudnią niw cztery, koło Kopań niw trzy, na Nizie niw trzy, w *Hliniunkach* niw dwie, w Stawkach niwa jedna, od Storodla pole jedne, piesaczok (sic.) kawał trzy, na *Jazwiczkach* kawałków dwa, u krzywego dębu, prosto gumna, kawałków dwa, na niwie za stodołą kawał jeden, za Oryńskim prosto częstokołu kawałów dwa, koło dworu kawał y w sadzie; ogrodów wszystkich trzy, sianożęci od gumna na stogów cztery, w Dubinie na stog, za Oryńskim na stogów dwa, w Kamience na stóg jeden, pod Bojskim na stóg jeden, w *Kruhu* na stogów trzy, między Bobrami na stóg, w *Lokonie* na stogów dwa. Z kturego inwentarza ponieważ rocznego prowentu, z części dopiero opisanej okazuje się sto siedmdziesiąt jeden, szeląg jeden, przeto na takowym rocznym prowencie od summy dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych W. Gertrudę Leńkiewiczową, cześnikową mozyrską, umieszcza. Że zaś procent od summy pomienionej, dwa tysiące czterysta sześćdziesiąt sześć złotych, intratę wylikwidowaną złotema dwoma, groszami siedmnastą y szelągami dwoma przewyższa, więc urząd ziazdowy wykonywający w czasie okupna upomnienia się o takowe kwoty na stronę W. Leńkiewiczowej wolnego ostrzega, aktem zaś niniejszym całkowitą część, przez W, Jozefatę v Leblasów Babińskę pomiędzy sobą, a W. Alexandrem Babińskim odrębnie dotąd posiadaną, prócz jeszcze jednej części, terazniejszym dziełem nie zajętej, ze wszystkiemy poddanemi, onych daniami, daninami, robociznami, powinnościami, ze wszystkiemi polami, rolami oranemi y nie oranemi, zasianemi, łąkami, ogrodami, sianożęciami, z połową mieszkania y wszelkiego pomieszkania y zabudowania dworskiego, z wolnym wrębem na opał w lasach y na budowlę w potrzebie reperacyi, tudzież wolnym mliwem w młynie tamecznym bez miarki y czerhi, nie zajmując jednakże w niczym części W. Alexandra Babińskiego, w polach, łąkach, sianożęciach, ogrodach i pod-

dańslwie, a przez urząd swój pierwej w processie y prowizyi podanej, aż do czasu spłacenia summy kapitalnej, W. Giertrudzie z Babińskich Lenkiewiczowej C. M. podaje y woźnemu, sobie obecnemu, possessyą natychmiast obwołać rozkazuje, ostrzegając, aby pod winami, w prawie opisanemi, nikt irrytować y przeszkadzać nie ważył się. U tego aktu tradycyjnego podpis ręki urzędu exekutoryalnego, grodzkiego, chełmskiego, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, po zakończeniu dzieła, w takowych wyrazach: Jgnacy Kawecki, vicesgerent grodzki chełmski (L. S.). Któreniże to akt tradycyjny, za podaniem y prośbą wyż podawajacego, a za urzędowym przyjęciem, wszystek co do słowa w xięgi niniejsze, grodzkie, owruckie jest zapisany.

Книга гродская, овруцкая. записовая, № 3292, годъ 1786. Листъ 350.

---

193. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грыщынецъ: Кузьмою и Семеномъ Голобондченками, крестьянину мѣстечка Потока, Ивану Пыхнычу, на усадьбу, огородъ, садъ и рощу, лежащіе между селами: Тростянцемъ и Грыщынцами. 1786. Апрѣля 24.

Dnia 24 Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w Kaniowie

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stanowszy personalnie Kuźma i Semen Hołobondczenki, poddani ze wsi Hryszczyniec, hrabstwa Kaniowskiego, zeznali jawnie, dobrowolnie, nie będąc k temu ni od kogo przymuszeni, iż maią grunt swój własny, ojcowski, ni komu w niczym nie zawiedziony, leżący między *Hryszczyncąmi i Trostiancem,* w starostwie Kaniowskim, to iest: chałupy ze dworem, ogrodem, sadem ojcowskim i laskiem, do tego gruntu używanym, po sam mostek, naduł od Hryszczyniec do Trostianca drogi leżący, ten, za dokumentem władzy, przedał wiecznemi czasy Janowi Pychnyczowi, poddane-

mu miasteczka Potoka, żonie i sukcessorom tegoż, za summę rubli dziewięć; które to kwotę pieniężną do rąk naszych my, wyrażeni bracia Hołobondczenki, zupełnie odebrali i z odebranych onego kwituiemy i waruiemy siebie samych, żon naszych, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie ważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody Jwanowi Pychnyczowi w używaniu tego, od nas nabytego, gruntu i następcom iego, pod winą, skarbowi płacić się maiącą, rubli 15; wolen tedy Jan Pychnicz tym gruntem iak chcieć rządzić, dać, darować, a w czasie potrzeby i przedać, byleby za wiadomością władzy. My tedy, urząd, tę kupczę przyięli, do xiąg miejskich, kaniowskich wpisali, a z tych stronie, Janowi Pychnyczowi, z podpisem rąk własnych extraktem wydali przy urzędzie kaniowskim, ut supra. Jan Horowy, burmistrz z przysiężnikami. Przedawcy tego grunta rękami własnemi krzyże święte pokładaią: Kuzma i Semen Hołobondczenki, poddani wsi Hryszczyniec.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774 — 1787, № 3535 Листъ 14 (№ 34).

---

194. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Гордіемъ и Леськомъ Федорчуками крестьянину Ивану Роспутному на садъ, находящійся въ селѣ Войтовцахъ. 1786. Мая 17.

Działo się w urzędzie etc., w sobotę, to iest dnia 24 miesiąca Junii (veteris stili), roku Pańskiego 1794

Pod najszczęśliwszem panowaniem Najjaśniejszej Katarzyny Alexiejowny, Jmperatorowej Samowładnącej Wszech-Rossyi etc. etc. etc. Do urzędu i xiąg niniejszych etc. przyszedłszy osobiście pracowity Jwan Rozputni ze wsi Wojtowiec, za przywilejem jaśnie wielmożnemu jasnie oświeconemu xięciu Adamowi Czartoryjskiemu, staroście Latyczowskiemu i wojtowi tegoż miasta Latyczowa, do wojtowstwa nadanej, poddany, donacją ręczną, od pracowitych: Hordija i Leśka, braci między sobą rodzonych, poddanych tejże wsi Wojtowiec, sobie daną, rękami tychże prawodawców i przyjaciół, ludzież przy uczynionej approbacie przez W. Ma-

cewicza, possesora podówczas tejże wsi Wojtowiec, w roku 1786 podpisaną, do oblaty podał, w osnowie następującej: Chwedorowe synowie: Hordyi i Leśko, przez swoją dobrowolną, iz żonami swemi, przy uproszonych przyjaciołach, przedajem sadek Jwanowi Rozputnemu; tenże sadek przypiera do sadu Leśka Srubkowskiego, a drugim końcem sadek popod same obejście Jwana Rosputnego; to wszystko, wyżej wyrażając, synowie Chwedora: Hordij i Leśko, imionami swojemi, przy proszonych przyjacielach, przedajemy sadek Jwanowi Rozputnemu za złotych czterdzieścia ośm, dico 48, jako to ani ja, ani bracia moi, ani żony nasze, ani dzieci nasze, teraz ani potem, żadnej pretensyi do tego sadku nie będziemy mieli. A dla lepszej wiary i pewności, nie umiejąc pisma, przy proszonych przyjaciołach, podpisujem znakiem krzyża świętego: Hordij Chwedorów +, Leśko, brat jego +, Jwan Jarmołenko +, Danko Srubkowski +, Jan P. Skowałczyński +. Datum w *Wojtowcach,* dnia 17 Maja, 1786 roku. Approbata zaś w wyrazie takowym: Die 19 Lipca, 1786 roku. Jako za wiadomością dworską Fedorczuki, poddani wojtowscy, sadek swój Jwanowi Rosputnemu przedali, z mocy dzierżawy mojej wsi Wojtowiec z respektu J. o. x. Adama Czartoryjskiego, generała ziem Podolskich, pana dobrodzieja, trzymanej, zaświadczając, podpisuję. Datum ut supra. Jan Maciewicz mn. pr. Po której donacyi ręcznej do xiąg niniejszych wpisaniu, oryginał tenże podającemu napowrót jest oddany. Nie umiejący pisma, znak krzyża świętego kładnie Jwan Rozputny +.

Книга летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 135.

---

195. Документъ, выданный княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ жителю села Матузова, Алексѣю Крижановскому, на право потомственнаго пользованія значительнымъ участкомъ поля, и сѣнокоса, а также прудомъ и рощею, лежащими въ чертѣ земель села Матузова, подъ условіемъ уплаты ежегоднаго чинша въ пользу владѣльца. 1786. Мая 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia trzeciego Kwietnia podług dawnego, a czternastego podług nowego stylu:

Na urzędzie grodzkim, w mieście Jego Jmperatorskiej Mości Żytomierzu, przedemną, Józefem Roszkowskim, viceregentem przysięgłym, grodzkim województwa i powiatu Kijowskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi osobiście stawający urodzony Maciej Budkiewicz, prawo od J. O. X. Xawerego Lubomirskiego, G. M. W. ross, na grunt we wsi Matusowie Alexemu Krzyżanowskiemu nadane, podpisem tegoż xięcia, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, umocnione, w aktach miejskich, bohusławskich oblatowane, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru dziesięciokopiejkowego, do akt grodzkich, kijowskich dla zapisania podał, sposobem następującym: Franciszek Xawery na Wiszniczu i Jarosławiu hrabia świętego państwa Rzymskiego, xiąże Lubomirski, wojsk rossyjskich generał-major, orderu świętej Anny kawaler, Śmiły, Szpoły, Horodyszcza, Olszany, Międzyżyczyzny i Radywanowszczyzny pan i dziedzic. Wiadomo czynię komu o tem wiedzieć będzie należało, mianowicie jednak ichmościom panom oficyjalistom, quovis titulo w dobrach moich Smilańskich teraz i napotem rządy mającym, do wiadomości podaie: iż ja, maiąc wzgląd na zasługi przychylne, przedtem i teraz skarbowi memu okazywane przez trzymanie we wsiach winnych propinacyi i handlów w dobrach moich, a chcąc nadgradzać takowym mieszkańcom, aby w podeszłe lata swoje za trudy, dla siebie i potomków swoich bezpieczne mieli posiedzenie, na żądanie przeto Alexego Krzyżanowskiego, mieszkańca w dobra moje zaszłego do wsi dziedziczney Matuzowa, niniejszym prawem moim nadaie grunt w tey wsi *Matuzowie* do spokojnego używania i posiedzenia; którego to gruntu całego cyrkumferentia takowa przez jegomościa pana Kobielskiego, gubernatora klucza Szpolańskiego, oznaczona za dyspozycyją moją, jako to: od Stanisławczyka nad stawkiem i młynkiem jego—pola roboczego do używania dni dwadzieścia pięć, zacząwszy od stawów, górą, jarkiem, obok ogrodu Jakowa Bojka, wzdłuż do traktu, idącego z Matuzowa do Kucowki, wszerz tymże traktem idącego po rolę jej mości pani Jakubczychy, pomimo rolę Moroczkowskiego, do wierszyny i stawu Semena Sahajdaki, od Malijowki wzdłuż, zacząwszy od stawu i młyna Sahajdaki, w gorę drożyną do traktu, idącego z Szpoły do Taszłika, wszerz tymże traktem idąc, do drożyny, idącey z Matuzowa do młyna Neradkowego, po rolę Pawła Sahajdaki i Jwana Rybatczenka, do drożyny, idącey z Matuzowa do młyna Neradkowego, pola roboczego dni dwadzieścia pięć; w środku tego pola w jarze, nazwiskiem *Pawlikow*, kupionej sianożęci z prawem na

kosarzy czterdzieści, długości tego jaru: zacząwszy od lasku po drożynę, idącą z Matuzowa do młyna Neradkowego, wszerz z obu strón po pole robocze; w tymże jarze lasek i nowozaięty stawek od Synhajowki nad drogą, idącą z Matuzowa do Synhajówki, po lewej ręce pola roboczego dni dwadzieścia pięć, wszerz od tey drogi po role Fedora Łanowenka, wdłuż od drożyny, idącey ze wsi w pole, po rolę Hryćka Czornysza i Hryćka Kowala. Który to grunt cały: dni roboczych, sianożęci i stawek z laskiem, jak jest oddany Alexemu Krzyżanowskiemu, tak sam, jako i potomkowie i sukcessorowie, mają wieczyście używać i wszelkich zysków partycypować mają; z którego to gruntu corocznie czynszu opłacać powinien jest skarbowi memu po rubli srebrnych dziesięć i kominowe, lub jakowy podatek od skarbu publicznego będzie ustanowiony, od innych zaś wszelkiego rodzaju dań, danin, podatków skarbowych, czynszów, tak skarbowych, jako i arędarskich, uwalniam. Czego rządcy, na mocy tego prawa pretędować nie mają, prócz czynszu rubli dzięsięć, w górze wyrażonych; corocznie wolne trzymanie pasieki, z którey dziesięcina pszczelna pretędowana i oczkowe nie będzie, jako też do żadnych powinności i robocizn gromadzkich pociągany być nie ma. Które to prawo, potomkom i sukcessorom tegoż służące, chcąc mieć nienaruszone, ręką własną moją, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuje. Datum dnia dwudzięstego czwartego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego roku, w Smiły. Franciszek—Xawery Lubomirski. Jmportatum do rąk J. O. X. pana rubli czterysta piętnaście. Które to prawo co do słowa w xięgi grodzkie, kijowskie jest wpisane.

***Книга Кіевская, гродская, записовая**, годъ **1794, № 129. Листъ 334.** на оборотъ,*

---

196. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Грушева: Горпыною Киричыхою, Иваномъ Бондаренкомъ, и Харкомъ Игнатенкомъ, крестьянину села Піевъ, Яремѣ Оникіенку, на двѣ усадьбы, прудъ, мельницу, поле и сѣнокосъ, лежащіе въ селѣ Грушовѣ. 1786. Мая 25.

Dnia 26 Maia, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stawszy osobiście Horpyna Kiryczycha, Jwan Bondarenko, Charko Jhnatenko, ze wsi *Hruszowa* poddani, zeznali iawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszeni, iż mają grunt swój własny, nikomu ni w czym nie zawiedziony, leżący między pomiędznikami: wyżej młynek Josypa Rozumnego, poniżej Mychajła Jarmoły, to iest chałup dwie ze dworem, ogrodem, szopami, i innym przybudowaniem, z polem we trzy ręce, z stawem, młynkiem i sianożęcią; ten przedali Jaremie Onykienkowi, poddanemu Pijowskiemu, za summę rubli 60 srebrem, a 8 miedzią, wynika całej summy rubli 68; które to summę my, wyrażeni przedawcy, do rąk naszych zupełnie odebrali i z odebranych onego kwituiemy i warujęmy siebie samych, dzieci naszych, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie czynił rzeczonemu Jaremie Onykienkowi żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego gruntu; wolen tedy Jarema tym, kupionym od nas, gruntem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać lub na iaki pożytek chcieć obrucić, byle za wiadomością zwierzchności, gdzie my, urząd, tę kupczę przyięli, do xiąg wpisali, a stronie, Jaremie Onykienkowi, extraktem wydali, za approbatą władzy, z podpisem rąk własnych. Die et anno ut supra. Przedawcy tego gruntu, iako nie umiejętni pisać, krzyże święte pokładaią: Horpyna Kiryczycha+. Jwan Bondarenko+. Charko Jhnatenko+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 14 (№ 35)

---

197. Дарственная запись отъ князя Франциска-Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ села Лебедина: Федору и Прокопу Пшеничнымъ на право потомственнаго владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Выси, а также, прилегающими къ ней: участкомъ поля и сѣнокосомъ, 1786. Мая 28.

Купчая крѣпость на тѣже земли и мельницу, выданная Пшеничными крестьянину села Маслова, Уласу Волошину. 1790. Генваря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris pietnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss-Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiąc się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo, od J. o. x. jegomości F. X. Lubomirskiego, dziedzicznego pana, Prokopowi z Fedorem synem y Fedorowi bratu Pszenicznym, na użytek wraz z sukcessorami; po dobrowolnej ugodzie te (sic) ustępuje na rzecz Jana Wołoszynowskiego ;a rubli srebrnych starych trzysta z wszelkiemi użytkami, z approbatą pod ten czas gubernii Kalihureckej, nabywcy y sukcessorom jego służące, na papierze ordynaryjnym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowanego dwudziestokopijkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał, temi wyrazy: Franciszek Xawery, hrabia na Wisznicu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał-major wojsk rossyjskich, kawaler orderu świętej Anny, włości Smilańskiej pan y dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotym mającym bydź rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, chcąc, by poddani przez posiadanie grontów jak najgospodarniej utrzymywali się y ulepszali, gdy do tego naymocniej zachęca pewność, iż te y sukcessorom onych do użytkowania dostaną się, daje te prawo moje Prokopowi z Fedorem synem y Fedorowi bratu Pszenicznym, poddanym *Lebedynskim,* w moc którego, tak sami, jak y successorowie ich młyn skarbowy, na rzece Wysi o pięciu statkach będący, naprzeciw Mikołajowy y między futorem Andreykiewicza a *Winopolem,* w środku sytuowany, z przyłączonym grontem, w każdą rękę orania dni pietnaście, y sianożęci na kosarzów tyleż, zą własność swoją posiadać ma z wolnym korzystaniem z tego młyna, to jest dwie miarki arendarzowi, a trzecią utrzymującym należeć ma, takoż łój, krycą i żelazo—dwie części od arendarza, a trzecia od gospodarza expensowana bydź powinna, bez żadnej między sodą sprzeczki; których to grontów gdyby komu chcieli ustąpić, powinni o tym zawiadomić gubernią, do której należy. Te zaś prawo, aby zupełną moc y trwałość miało, własną podpisuję ręką. Datum dnia dwudziestego osmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w Smiły. F. X. Lubomirski (L. S.). Poniżej przypisek takowy: importował skarbowi rubli siedmdziesiąt. Approbata gubernii Kalihurskiej w te słowa: Młyn, w tym prawie wyrażony, z grontem, do tegoż przynależącym, Prokop Pszeniczny, Fedor,brat jego, i syn Prokopa Pszenicznego, na imie Fe-

dor, przedali Ułasowi Wołoszynowi, poddanemu *Masłowskiemu*, za summę dobrowolnie umuwioną, y do rąk wyż wyrażonych Pszenicznych oddaną, rubli starych trzysta; zaświadczam. Datum w gubernii Kalihurskiej, dnia dwudziestego pierwszego Januarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego roku. M. Drohomirecki, gubernator Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая, черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1797 - 1798, № 3586; листъ 37 на оборотѣ.

---

198. Дарственная запись отъ князя Франциска Ксаверія Любомирскаго крестьянамъ: Федору Керекешѣ и Семену Сухопаренку на потомственное владѣніе садомъ и пахатнымъ полемъ, лежащими среди Лебединскаго лѣса, на Пуриковомъ урочищѣ, къ западу отъ села Михайловки 1786. Мая 30

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembra osmego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Ekaterynopolskiego i przedemną, Teodorem Wolskim, regentem ziemskim powiatu Ekaterynopolskiego, oraz xięgami ziemskiemi tegoż powiatu stawaiący osobiście urodzony Józef Kowalski, te prawo od J. o. xięcia Lubomirskiego, dziedzica włości Smilańskiej, pracowitym: Teodorowi Kierkieszy i Semenowi Suchoparenkowi z sukcessorami ich, poddanym lebedyńskim, na sad, w lesie Labedyńskim sytuowany i pola dni sześć dane, podpisem ręki samego J. o. x. Lubomirskiego przy pieczęciach dwóch: iednej na laku czerwonym wyciśnionej, drugiej w gurze czarnej, na sucho wyciśnionej, stwierdzone, na papierze ordynaryjnym napisane, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego, ceny kopiek dwadzieścia i z opłatą poszlenny, do akt ziemskich powiatu Ekaterynopolskiego dla zapisania podał, w tej istocie.—Franciszek Xawery na Wisznicu i Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rymskiego xią-

że, Lubomirski, generał-major wojsk Rossyjskich, orderu świętej Anny kawaler, dóbr włości Smilańskiej dziedziczny pan. Wiadomo czynie każdemu, komu o tym wiedzić będzie należało, a szczególniej rządy maiącym teraz i napotym w dobrach moich dziedzicznych, włości Smilańszczyzna zwanych, iż nadaje niniejsze prawo pracowitym: Fedorowi Kierkieszy i Semenowi Suchoparenkowi, poddanym lebedyńskim i sukcessorom onych, nazawsze, na sad, w lesie Lebedyńskim, na uroczysku, *Purykowa* zwanym, będący, na zachod słońca od Michałówki sytuowany, z przyłączeniem pola po iar i kryniczkę Purykową, na orania dni sześć. W moc wziętego prawa wolnemi są wspomnieni: Fedor Kierekiesza i Semen Suchoparenko i sukcessorowie onych sad wyrażony i pola do najlepszej sytuacyi przyprowadzać, oraz wszelkie użytki, jakie tylko okazać się mogą, dla siebie upotrzebiać bez opłacenia podatku i dawania dziesięciny owocowej; którego gdyby komu żądał odstąpić, obowiązanym będzie mieć pozwolenie od zwierzchności skarbowej i to, aby nazawsze trwałe zostawało, przy wyciśnieniu zwykłej pieczęci, własnej ręki ztwierdzam podpisem. Dano dnia trzydziestego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku, w Smiły.—U tego prawa, w oblate wniesionego, podpis ręki w te słowa:— Franciszek Xawery Lubomirski (L. S.). Przypisek zaś takowy: importowali rubli czterdzieści. Vidi, prout existit in copia. Datum dnia dwudziestego piątego Julii, ośmdziesiąt siodmego anno. J, Łopacki. Kture prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга земская, записовая Екатеринопольскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3524. Листъ 94.

---

199. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою Евдокіею Пискункою крестьянину Ѳомѣ Загорульченку на усадьбу, 3 сада и поле, лежащіе въ селѣ Куриловкѣ 1786. Іюня 10.

Dnia 10 Junii, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem y aktami magdeburyi jego królewskiey mości Kaniowa stawszy osobiście Jewdokija, Jwana Pyskuna żona, wdowa, poddanka wsi

Kurylówki hrabstwa Kaniowskiego, zeznała jawnie, dobrowolnie, nie będąc temu ni od kogo przymuszona, iż na gront swóy własny, po niebożczyku mężu swoim pozostały, ktorego nie mogła utrzymać y opłacać, gdyż oney synowie iedni poumierali, drudzy, porzuciwszy, odeszli. Ktora to wdowa, za poradą synów swoich, chociaż y odeszłych, y z dozwolenia tych, to iest: Jwana y Hrycka, a za obwieszczeniem władzy zamkowey, przedała Tomaszowi Zahorulczenkowi i bratowi tegoż, Romanowi, to iest chałup dwie przez sień ze wszystkim przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadem iednym w ogrodzie, drugim sadem w uroczysku y trzecim lewadą, z polem we trzy ręce, do tegoż gruntu niebożczykiem używanym, za summe rubli 6; wynika całey summy rubli 17 srebrnych; ktore to pieniądze do rąk moich zupełnie odebrała, z ktorego odebrania onego kwituię y waruię siebie samą, synów moich, krewnych y sąsiadów, aby nikt nie ważył się pomienionemu Tyszkowi Zahorulczenkowi y bratowi jego w używaniu tego gróntu, odemnie kupionego, czynić żadnej naymniejszej przeszkody, pod winą starych rubli 20; wolen tedy Tyszko Zahorulczenko tym, odemnie kupionym, grontem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na jaki jego pożytek obrucić, byle za wiedzą władzy. Co, dla tym większej wagi y pewności, dana ta kupcza w urzędzie magdeburyi Kaniowskiej, extraktem z xiąg magdeburyi Kaniowskiej, stronie, ut supra, z podpisem rąk własnych. Przedawcy tego gruntu: Jewdokyja Pyskunka, iako nie umieiętna pisać, znakiem świętego krzyża podpisuię się z synami +. Hrycko Pyskunenko +. Jwan Pyskunenko +, poddani wsi Kuryłowki.

Книга каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535, страница 15 (№ 36).

---

200. Дарственная запись, выданная графомъ Юріемъ Николаемъ Тышкевичемъ крестьянину Ивану Добровольскому на право потомственнаго владѣнія мельницею, лежащею на рѣкѣ Гуйвѣ въ селѣ Пятигуркѣ, также прилегающими къ ней: полемъ, сѣнокосомъ и хуторомъ, подъ условіемъ отбывать извѣстныя повинности въ пользу экономіи. 1786. Іюля 1.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwódziestego siódmego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie, kijowskie, z rezolucyi seymu terazniejszego, pod tytułem «deklaracya sądów grodzkich», od dnia dziesiątego Lipca roku wyż na akcie wyrażonego, w Żytomierzu sądzić się zaczęte, przedemną, Jgnacym Lubicz-Chojeckim, łowczym owruckim, podwojewodzim sądowym kijowskim i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi osobiście stanowszy uczciwy Jgnacy Kuryłowicz, te prawo, uczciwemu Janowi Dobrowolskiemu, młynarzowi kasperowieckiemu, i potomkom jego na młyn z stępnikiem od jaśnie wielmożnego Tyszkiewicza, podstolego brzeskiego, wielkiego xięztwa Litewskiego, przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, ręką tegoż podpisane, dane i służące, na papierze srebrnogroszowym napisane, do akt grodzkich kijowskich w oblatę podał, w tych słowach: Jerzy Mikołaj hrabia na Łohojsku i kluczu Kasperowskim Tyszkiewicz, podstoli brzeski W. X. Litewskiego, oznajmuję tym listem moim wszystkim i każdemu zosobna, teraz i napotem będącym: iż ja, mając szczegulniejsze względy na dobre rządzenie się i pilne usługi i doskonałość w sztuce młynarskiej uczciwego Jana Dobrowolskiego, poddanego mego i oraz młynarża Kaszperowskiego, daje te moje prawo jemu, potomkom i sukcessorom jego męzkiej płci służące, na młyn z stępnikiem, teraz nie uresporowanemi, a w roku przyszłym na nowo i z fundamętu nowego wystawić się mającemi, w dobrach moich dziedzicznych, a prawu zastawnemu trzechletniemu wielmożnego Felixa z wielkiego Potoka Potockiego, cześnika Owruckiego, podległych, wsi *Piatyhurki*, na rzece Hujwie i grobli, zowiącej się *Hajowa*; przyłączam oraz wszystkie grunta, pola, sianożęcie, i futor, do tegoż młyna zdawna należące, wyjąwszy chatę z ogrodem, ktura ma należeć do mego rozrządzenia; a natomiast chatę z zabudowaniem, sobie przyzwoitym, z drugiej strony drogi, z grobli do wsi Piatyhorki idącej, z końca futora swego wystawić dozwalam; niemniej uwalniam od wszystkich powinności gromadzkich, jedynie waruję posłuszeństwo dworowi Piatyhoreckiemu—z siekierą usługę odbywać. A że wielmożny possessor niniejszy obowiązał się kontraktem, między mną a sobą zawartym, z fundamentu nowego skrzynie na sluzach z łotokami, oraz przy tejże skrzyni z jednej strony młyn nowy, a z drugiej strony stępnik, i przytym osobny z drzewa upust w przyzwoitem miejscu wybudować, i dać wzmocnienie odmiałem grobli, przeto powinien jest tenże młynarz, aby, w zafundowaniu jak najmocniejszem tej całej budowli i wystawieniu onej porządnym, był pilny i rozrządzenie czynił jak najdoskonalsze i sam był

tego funduszu majstrem. Ponieważ zaś dla nieufundowanego na nowo młyna z stępnikiem i grobli z przyzwoitemi do niej należytościami postąpiło się na rok szczegulnie terazniejszy do arędy karczemnej od zboża czystego miarek trzy., a czwartą młynarzowi, tudzież od stłoczy dwie miarki do arędy, a miarkę młynarzowi, przeto te urządzenie tylko do roku trwać ma, a od roku, w następujące nazawsze lata, kasuje się i od zboża czystego miarka trzecia, a stłucz wszystka młynarzowi przywraca się; więc w roku terazniejszym młynarz do ekspęsy młynowej czwartym groszem, a w następujące lata już trzecim do arendarskiej przykładać się powinien będzie. A lubo stłuczy tylko trzecia miarka w niniejszym roku, ta na młynarza dochodzić będzie, jednakże winien będzie i w tym roku dworowi Piatyhorskiemu lub wieprzów chudźców cztery, z futorku danych, ukarmić, lub, nie karmiąc, złotych polskich czterdzieście zapłacić, i tak w następujące lata nazawsze ostrzega się karmienie czterech wieprzów, albo, w nieukarmieniu importowanie do skarbu złotych czterdziestu, i tak już wszystka przywrócona tłucz zostanie; na ostatku zaleca się porządek, poprawa dalsza i pilna w tychże młynach, na nowo wystawionych, jak ustawiczna baczność na wylew wód w ostrzeżeniu, iżby zafundowana nanowo grobla nie poniosła szkody. I te prawo podpisem ręki własnej stwierdzam. Działo się w Kamienie, dnia pierwszego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego. Jerzy hrabia Tyszkiewicz (L. S.). Króre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do akt grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга Кіевская, гродская, записовая, годъ 1791—1792, № 124. Листъ 255 на оборотѣ.

---

201. Распоряженіе владѣльца мѣстечка Прилуки, Боржендскаго, запрещающее безпокоить мѣщанина прилуцкаго, Каленика Иксенка, въ свободномъ владѣніи принадлежащимъ ему хуторомъ, называемымъ Лугъ, находящимся на рѣкѣ Деснѣ. 1786. Іюля 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Augusti pierwszego dnia (Veteris styli),

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi, i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim, bracławskim, stawiąc się osobiście sławetny Demian Kalenik, ten dokument, od jaśnie wielmożnego Borzęckiego P. K. sławetnemu Kalenikowi Jksenkowi dany, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich, bracławskich, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopijkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Futor, nazwany *Luh*, nad Desną, po drogę Wala, ktory Kalenik posiada, gdy się przedemną, uskarżał, iż różne wdzirania się niesłuszne ponosi od sąsiadów, przeto tym pismem wszelkim podobnego wdzierania się w ten jego futor jak najsurowiej zabraniam. Datum w *Przyluce*, dnia dwudziestego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego roku. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpis ręki takowy; Borzęcki. Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisany.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 1.

---

202. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго, крестьянину Тымку Пороху на право потомственнаго владѣнія левадою, называемою Чолновка, лежащею въ селѣ Туріи. 1786. Іюля 15.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siodmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencyi Swięto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesiąca Februarii, roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący Tymko Poroch, mieszkaniec Złotopolski, te prawo, sobie od J. o. x. Lubomirskiego na lewadę, *Czol*–

nowka zwane, dane, na ordynaryjnym papierze napisane i podpisem tegoż j. o. x. Lubomirskiego, przy dwóch pieczęciach: iednej kopconej, a drugiej na laku czerwonym wysiśnionych, stwierdzony, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: Franciszek Xawery hrabia na Wisznicu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał major w wojsku rossyjskim, kawaler orderu świętej Anny, włości Smilańskiej pan i dziedzic, wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzić będzie należało, mianowicie zaś teraz i napotym maiącym bydż rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż chcąc iak największą pomnożyć intratę przez nadanie gruntów poddanym, daię te prawo moie Tymkowi Porochowi, poddanemu *Turyanskiemu*, w moc kturego, jak sam i sukcessorowie jego, lewadę, na wyiściu Czołnówki, poniżej grobli Hołocwanowej sytuowane, za własność swoią posiadać ma, ostrzegając, iż, gdyby komu pomienionego gruntu chciał ustąpić, powinien o tym zawiadomić gubernią, które to prawo, aby na zawsze moc i trwałośc miało, własną podpisuię ręką. Datum w Smiły, dnia pietnastego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego anno. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki jest takowy: F. X. Lubomirski (L. S.). Dopiski czyli adnotacie są takowe : Jmportował rubli pięć, № 5, na dziesięć kosarzów. Vidi die szesnastego Augusti, ośmdziesiąt siodmego anno. J. Łopacki. Które to prawo co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Czehryńskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкасскаго уѣзднаго суда, годъ 1799,—№ 3588. Листъ 64.

---

203. Дарственная запись отъ князя Франциска—Ксаверія Любомирскаго крестьянину мѣстечка Смилы, Давиду Хребтенку на право потомственнаго владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ на урочищѣ «Яхновъ Яръ» 1786. Іюля 15,

Tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego roku, miesiąca Julii dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego, przedemną, Jozefem Kosowskim, sędzią ziemskim powiatu tegoż, osobiście stawający urodzony Jakob Kwieciński, te prawo, od J. o. xięcia jegomości Xawerego Lubomirskiego Dawidowi Chrebtenkowi, poddanemu Smilańskiemu, na sianożęć dane, na papierze ordynaryjnym zacechowanym napisane, podpisem ręki tegoż Xięcia jegomości przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, wraz z przypiskami dwoma, w tymże prawie uczynionemi, a z przyłączonym arkuszem stęplowanego papieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblate podał, w tej istocie: wiadomo czynię każdemu, komu o tym wiedzieć będzie należało, mianowicie zaś teraz y napotym mającym bydź rządcom dóbr moich włości Smilańskiej, iż, chcąc jak największą pomnożyć intratę przez nadanie gruntów poddanym, daję te prawo moje Dawidowi Chrebtenkowi, przysiężnemu, poddanemu Smilańskiemu, w moc którego, tak sam, jako y sukcessorowie jego, sianożęć, na jarze *Jachnowym*, począwszy od wierszyny, idąc na dół szerokością: w lewą rękę do wierszyny jaru, wychodzoncego do drogi, drogą idąc— prosto aż do kopca, na jarze stojącego, pod szpilem drugiej strony, nic w to nie włączając, sytuowaną, za własność swoje posiadać ma, ostrzegając, iż gdyby komu pomienionego gruntu chciał ustąpić, powinien o tym zawiadomić gubernią, do której należy. Datum dnia pietnastego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiątego szostego, w *Smily*. X. Lubomirski (L. S.). Jmportował rubli pietnaście. Jnduktum do lustracyi tysiąc siedmset ośmdziesiątego siodmego roku. Antoni Tarnawski. Z tego prawa co do słowa zdiąłem kopią. Jozef Nożecki. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая, Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 142 на оборотѣ.

---

204. Дарственная запись отъ князя Францiска—Ксаверiя Любомирскаго крестьянину села Нечаевки, Ивану Кисилю, на садъ и сѣнокосъ, лежащiе на урочищѣ «Сулиминъ Яръ». 1786 Августа 19.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Decembris pietnastego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego, przedemną, Antonim Laryss—Zdanowskim pisarzem ziemskim powiatu Czerkaskiego, stawiąc się osobiście urodzony Mikołaj Witwicki, te prawo od J. o. xięcia jegomości Franciszka Xawerego Lubomirskiego, dziedzicznego pana, na osobę Jwana Kisila, mieszkańca wsi *Neczajowej*, dane, na uroczysku *Sulimin Bajrak* sytuowane, z sadem, jemu y successorom służące, na papierze prostym, w kancelaryi zacechowanym, pod pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną, z przyłączeniem papieru stęplowego dwudziestokopiejkowego, dla zapisania do xiąg ziemskich powiatu Czerkaskiego w sposób oblaty podał temi wyrazy: Franciszek Xawery na Wiszniczu y Jarosławiu hrabia, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, wojsk rossyjskich generał-major, Smiły, Szpoły, Horodyszcza, Olszany, Międzyrzyczyzny y Radywanowszczyzny pan i dziedzic. Wiadomo czynię, komu o tym wiedzić będzie należało, mianowicie jednak ichmościom panom offycialistom, quovis titulo w dobrach moich rządy mającym, iż, na żądanie Jwana Kisila, poddanego mego wsi Neczajowki, nadaję niniejszym prawem moim sad drzew rodzajnych, od Fedora Szewczenka, poddanego Lipiańskiego, nabyty, obok sadu y pasieczky Daniła Szewczuka, poddanego Lebedyńskiego, będącego, na uroczysku Sulimin Bajrak sytuowany, w bliz-kości którego sadu sianożęć w zakącie, do obiazdu sianożęci parocha lipiańskiego przypierającą, na kosarzy dziesięć; kturego to gróntu, tak sam jako y sukcessorowie tegoż, spokojnie y nienaruszenie uzurpować będą, z sadu dziesięcina owocowa pretendowana nie będzie; waruje się tylko, aby pomienionego prawa y gróntu nie ustępował nikomu bez władzy zwierzhości dworskiej. Datum dziewietnastego Augusta, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, w Smiły. F. Xawery Lubomirski. (L. S.) Poniżej przypisek takowy: zapłacił do kassy rubli starych pietnaście; poniżej zaś: vidi, die quinta Octobris, octuagesimo septimo anno. Łopacki, lustrator. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга земская, записовая черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1797—1798, № 3586; листъ 36.

205. Дарственая запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому мѣщанину, Тымку Майкѣ, на право потомственнаго владѣнія пасѣкою, садомъ, лугомъ и болотомъ 1786 Сентября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego, dnia dwodziestego Septembris. (Veteris styli).

Na urzędzie grodzkim, w mieście Jego Jmperatorskiej Mości Żytomierzu, przedemną, Piotrem Zaleskim, vice-regentem przysięgłym grodzkim żytomirskim województwa i powiatu Kijowskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi, stawający osobiście wielmożny Donat Matkowski, cześnik wendeński, te prawo z aprobatą od J. o. x. Xawerego Lubomirskiego, generała wojsk rossyjskich, sławetnemu Tymkowi Majce, mieszczaninowi międzyrzyckiemu, na pasieczysko, błoto, sianożęć, z wolnem zajęciem stawku na temże błocie, nadane, podpisem ręki tegoż J. o. xięcia, przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, na papierze prostym napisane, z przyszytym arkuszem papieru krajowego, do akt grodzkich, kijowskich w oblatę podał, sposobem takowym; Franciszek Xawery hrabia na Wiszniczu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał wojsk rossyjskich, orderu świętej Anny kawaler, dóbr włości Smilańskiej zwanej i klucza Międzyrzyckiego dziedziczny pan. Wiadomo czynię każdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie teraz i napotem rządy mającym w dobrach moich dziedzicznych, kluczu Międzyrzyckim, iż nadaję niniejszym prawem Tymkowi Majce, mieszczaninowi *miedzyrzeckiemu,* i sukcessorom jego nazawsze pasieczysko, z sadem, w temże pasieczysku bedącym, przez biorącego prawo zasadzonym, dołączam łąkę, na kosarzów sześć rozległą, i błoto, na zajęcie stawku sposobne, w circumferencyi takowej: począwszy od Bublikowej drogi, idąc pod górę koło lasu Czarnego kopcami ośmiu, wchodząc w Czarnym lesie do dęba, do wzmiankowanego błota podobnie kopcami dziesięciu osypane; w moc wziętego prawa wolen jest wspomniony Tymko nadane pasieczysko, sad, łąke i błoto do największej przyprowadzić sytuacyi, i na użytek wszelki, jaki tylko okazać się może, bez prze-

szkody dla siebie obrócić. którego gdyby komu żądal odstąpić, winien mieć pozwolenie od zwierzchności dworskiej skarbowej, i te,aby nazawsze trwale zostawało, własną podpisuję ręką. Datum dnia dwudziestego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego anno, w Smiły. J. X Lubomirski (L. S.) Jmportował rubli dwanaście. Po zmarłości wyż wyrażonego Tymka Majka, wręczam te prawo syna onego Jwana synowi, Mironowi i Majczenkowi, za własność posiadać świadczę. Dnia dziesiątego Octobris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku, w Mosznach. W. Łada. mp. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга гродская, кіевская, записовая, поточная и стемплевая, № 134, годъ 1796. Листъ 813

---

206. Дарственная запись, выданная княземъ Францискомъ-Ксаверіемъ Любомирскимъ межирицкому купцу, Ивану Майкѣ, на право потомственнаго владѣнія пасѣкою, садомъ и сѣнокосомъ. 1786. Сентября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewiećdziesiąt szóstego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembris (veteris styli).

Na urzędzie grodzkim, w mieście jego Jmperatorskiej Mości Żytomierzu, przedemną,Piotrem Zalewskim,vice-regentem przysięgłym generału województwa i powiatu Kijowskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, kijowskiemi, osobiście stawający wielmożny Donaty Matkowski, cześnik wędyński,te prawo na pasieczysko, sadek i siąnożęć, od J. O. X. Xawerego Lubomirskiego, generała wojsk rosyjskich,sławetnemu Iwanowi Majce,kupcowi międzyrzeckiemu, dane, podpisem ręki tegoż J, o. x. Lubomirskiego przy pieczęci jednej, na laku czerwonym wyciśnionej,na papierze prostym, z przyszytym arkuszem papieru kraiowego, napisane,do akt grodzkich, ki-

jowskich w oblatę podał, temi słowy: Franciszek Xawery hrabia na Wiszniczu i Jarosławiu, świętego państwa Rzymskiego xiąże Lubomirski, generał wojsk rossyjskich, kawaler orderu świętej Anny, włości Smilańskiej i klucza Międzyrzeckiego pan dziedziczny. Wiadomo czynie każdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie zaś teraz i napotem mającym być rządcom dóbr moich włości Smilańskiej i klucza Międzyrzyckiego: Jż, chcąc, by poddani przez posiadanie gruntów jak najgospodarniej utrzymywali się i ulepszali, gdy do tego najmocniej zachęca ich pewność, iż te i sukcessorom onych do użytkowania dostaną się, daję te prawo moje Jwanowi Majce, kramarzowi *miedzyrzeckiemu*, w moc którego tak sam, jako i sukcessorowie jego pasieczysko do konserwowania pasieki z przyłączonym sadkiem, pracą rąk swoich zajętym, oraz i sianożęcią na kosarzów trzech na własność swoją posiadać ma. Oraz w ograniczeniu takowym, to jest: w lasku Czarnym, w jarze, zaczyna się od Bublikowej drogi, idąc do stawku Złotnikowego, w znaku kopców czterech, wzdłuż zaś od laska Czarnego w znaku kopców sześciu, od Wołoskiego jaru w znaku kopców czterech, kączy się do drogi Worobijowskiej w znaku kopców pięciu; w którym to sadku wolen jest wyczyszczać i do największej perfekcyi, bez dawania dziesięciny owocowej, przyprowadzić. Te zaś prawo aby zupełną moc miało, własną ręką podpisuję. Datum dnia dziesiątego Septembris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego anno, w Smiły. F.X. Lubomirski (L. S.) Jmportował rubli ośm. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга гродская, кіевская, записовая и стемплевая, № 134, годъ 1796. Листъ 821 на оборотѣ.

---

207. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Петромъ Ярмоленкомъ крестьянину Ивану Зименку на усадьбу, поле и прудъ, лежащіе въ селѣ Пищальникахъ и на садъ и рощу на урочищѣ Ярмолинѣ. 1786. Сентября 11.

Dnia 11 Septembris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami miasta jego królewskiej mości Kaniowa, stałszy osobiście Petro Jarmołenko, poddany wsi *Piszczalnik* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał iawnie, dobrowolnie, iż ma grunt swój własny do przedarzy, y ku wpisaniu do xiąg miejskich Kaniowskich, który to grunt, za obwieszczeniem władzy zamku Kaniowskiego, przedał Iwanowi Zimenkowi, poddanemu teraz Piszczalnikowskiemu, to iest: chałupę z alkierzem siennym, komorą przez sieni, item komorą a parte na podworzu, także robioną, y z innym przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadkiem, lewadą około tegoż gruntu, stawkiem, na tymże potoczysku we wsi leżącym, między pomiędznikami: z iedney strony grónt Rodomskiego, z drugiey Jakowa Swynarenka; ktory to grónt, wyżey opisany, przedał z polem, na trzy woły używanym, za summę rubli 17 srebrnych y poł miedzią, i wyrażone pieniądze do rąk moich zupełnie odebrał, a z odebranych onego kwituię y waruię żonę moią, dzieci, krewnych y sąsiadów nie czynić rzeczonemu Jwanowi Zimenkowi w tym, odemnie kupionym, grόńcie najmniejszey pretensyi y przeszkody pod winą, skarbowi płacić się maiącą, rubli 36; wolen tedy Zimenko tym gruntem jak chcieć dysponować, darować, dać, przedać y iakiemkolwiek sposobem z tego użytkować. My tedy, urząd, tą kupczę przyieli, do aktów kaniowskich wpisali, za approbatą władzy stronie, Jwanowi Zimenkowi, z podpisem rąk własnych, die et anno ut supra, extraktem wydali. Cały urząd magdeburyi miejskiey Kaniowskiey. Przedawca tego gróntu, Petro Jarmołenko, poddany wsi Piszczalnik, krzyżem świętym ręką własną podpisuie się +. Z laskiem czyli pasieczyskiem tamże i sadkiem, nazwiskiem *Jarmolyn*. Przytomna tej kupczey gromada wsi Piszczalnik krzyże święte pokładali: Hryćko Omelczenko, dziesiętnik +. Iwan Jarmołenko +. Stepan Jarmołenko +. Andrey Jarmołenko +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535; листъ 16 (№ 37).

208. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Яблонова, Иваномъ Калениченкомъ, крестьянину Кирилу Билану на мельницу, лежащую на рѣкѣ Расавѣ. 1786 Октября 12.

Dnia 12 Oktobris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem y aktami miasta jego krolewskiey mości Kaniowa stanął osobiście Iwan Kaleniczenko, poddany wsi *Jablonowa* hrabstwa Kaniowskiego, ktory, za obwieszczeniem władzy, przedał młyn swóy własny, leżący na grobli Pulawskiey, na rzece Rasawie, o trzech kołach, dwa kamieni do mełcia zboża, a trzeci o stępach, a to Kiryłowi Biłanowi, żonie y następcom jego, wiecznemi czasy za summę rubli sto srebrnych, a pięćdziesiąt miednych, od kturego to Kiryła Biłana ia, wyrażony Iwan Kaleniczenko pieniędzy, jako wyżey, rubli 150, do rąk moich zupełnie odebrałem, z ktorych odebranych kwituię y waruię siebie, żonę i dzieci moich, krewnych blizkich i dalekich, ażeby nikt nie czynił żadney naymnieyszey przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, młyna Kiryłowi Biłanowi, pod winą rubli 50 nieopustnych; wolen tedy Biłan tym młynem iak chcieć rządzić, dać, darować, a, w czasie potrzeby, y przedać, byle za wiadomością władzy. Ktorę kupczę my, urząd, na proźbę stron przyięli, do aktów mieyskich kaniowskich wpisali, a stronie, Kiryłowi Biłanowi, exstraktem wydali z podpisem rąk własnych, die et anno et supra. Cały urząd Kaniowski Przedawca tego gruntu, iako nieumiiętny pisma, znakiem krzyża świętego podpisuie się. Iwan Kaleniczenko, poddany wsi Jabłonowa +

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535; листъ 17 (№ 38).

---

209. Дарственная запись на прудъ и сѣнокосъ въ селѣ Животовкѣ, данная дворяниномъ Войтехомъ Загорскимъ, крестьянину Петру Розгону. 1786. Ноября 3.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Julii ośmnastego dnia.

Do sądu i xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Lipowieckiego przychodząc osobiście urodzony Leopold Kopysteński, ten dokument, od W. Zagorskiego pracowitemu Rozhonowi na zaięcie stawku w dobrach wsi *Żywotowce* dany, na papierze prostym pisany, z przyłączeniem papieru stęplowanego ceny kopiek trzydziestu, do xiąg ziemskich powiatu Lipowieckiego w oblatę podał, w tej istocie: Pozwalam Petrowi, aby sobie grobelkę wysypał i stawek zaiął na sianożęci naszej, przy zapuście naszym, iednak nie zatapiaiąc ludzkich i naszych sianożęci wiele; na który stawek prawo jemu i dzieciom jego ma służyć. Sianożęć, jaka na poiedynka należy, blizko tegoż stawku daie się temuż Rozhonowi; a że teraz ta sianożęć zorana była na proso i ieszcze raz będzie orana i zasiana prosem, potym raz pszenicą, przeto w innym miejscu temuż Rozhonowi dałem sianożęć poiedynkową, a po zebraniu raz prosa i raz zasianej pszenicy, taż sama sianożęć poiedynkcwa ma się dostawać Petrowi Rozhonowi i wraz ią trzymać będzie z wyżej wyrażonym stawkiem. Co, dla dokumentu, ręką moią podpisuię Datum w Żywotowie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szostego, dnia trzeciego Novembris. Na oryginale podpisano: Wojciech z Zagorza Zagorski mp. Przypisek na tymże dokumencie w tym wyrazie: W tymże stawku żaden z poddanych naszych i sąsiedskich szkody czynić temuż Rozhonowi i ryby łapać nie powinien, a gdyby się kto ważył, tedy ma dać winy na dwór rubli trzy i Rozhonowi także trzy, co stwierdzam i ręką moią podpisuię. Datum jako wyżej. Wojciech z Zagorza Zagorski. Przypisek niżej w te słowa: Dziczek pozwalam na sianożęciach i polach naszych wykopać temuż Rozhonowi i żeby sobie sadził blizko tegoż stawku.—Który dokument, Jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Lipowieckiego iest zapisany.—

Книга земская, записовая Липовецкаго уѣзда, годъ 1798, № 3541. Листъ 237 на оборотѣ.—

---

210. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Опанасомъ Прокопенкомъ крестьянину Гаврилу Скляренку на усадьбу и поле въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 12.

Dnia 12 Decembris, 1786 roku, w Kaniowie.

Przed nami, urzędem i aktami miasta Kaniowa, stawszy osobiście Opanas Prokopenko, poddany z wsi *Koscianca* hrabstwa Kaniowskiego, zeznał dobrowolnie, że ma grunt do przedarzy, który, za obwieszczeniem władzy, przedał Hawryłowi Sklarenkowi, poddanemu także Kościańskiemu, za summę rubli 8 srebrnych, to jest: chałupę z wszystkiem przybudowaniem, ze dworem, ogrodem, sadkiem i polem; leżący ten grunt między pomiędnikami: Hryćkiem Sadomem i Iwanem Pasternakiem; za który wyrażoną kwotę pieniędzy do rąk zupełnie odebrałem i z odebranych wyrażonego Hawryła Sklarenka kwituie i zaręczam, aby nikt nie śmiał czynić najmniejszej pszeszkody w używaniu tego gruntu, odemnie kupionego; wolen tedy jest i będzie Hawryło Sklarenko tym gruntem iak chcieć rządzić, dać, darować, przedać, byleby za wiadomością zwierzchności. Którą kupczę my, urząd, tęż kupczę przyięli i do xiąg miejskich kaniowskich wpisali, a wyrażoney stronie, Hawryłowi Sklarenkowi, z podpisem rąk własnych, extraktem wydali, die et anno ut supra. Przytomny urząd: Ian Horowy, burmistrz z przysięż-nikami ✝ Przedawca tego gruntu, jako nieumieiętny pisać, znakiem krzyża świętego podpisuię się. Opanas Prokopenko, poddany Kościański ✝.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774-1787, № 3535. Листъ 17 (№ 39).

---

211. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ Яковомъ Цюцюрою крестьянину Ивану Шарухнану на участокъ поля въ селѣ Костянцѣ. 1786. Декабря 26.

Dnia 29 Decembris, 1786 roku, w Kaniowie,

Przed, urzędem J. K. mości Kaniowa stawszy osobiście Jakow Ciuciura, poddany Kościański, zdrowym będąc na ciele i umyśle, odstępuię i daruię grunt swój własny, leżący we wsi *Koscianцu*, a to Jwanowi Szaruchnanowi, poddanemu Kościańskiemu, żonie i sukcesorom tegoż, wiecznemi czasy; do któ-

rego to gruntu nikt nie ma i mieć nie powinien żadnej pretensyi, tak ia sam, żona moja, dzieci, krewni i sąsiedzi, pod winą i karą nieopustną; wolen jest i zawsze będzie z tego gruntu Iwan Szaruchnan iak chcieć użytkować, darować, przedać, byleby za wiadomością zwierzchności; gdzie my, urząd, te donacyę na prośbę stron przyjęli, do xiąg wpisali a stronie, Iwanowi Szaruchnanowi, z podpisem rąk własnych i za aprobatą władzy, extraktem wydali. Datum ut supra w urzędzie Kaniowskim, Ciuciura, poddany Kościański krzyż święty pokładam +.—

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 18 (№ 41).—

---

212. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго писарю, Марку Исаенку, на прудъ и мельницу, лежащіе на рѣкѣ Медведовкѣ, на урочищѣ Сорочынѣ. 1787. Генваря 28.

Roku tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusti dwudziestego ósmego dnia.

Przed xięgami i aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego, i przedemną, Ianem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stanowszy urodzony Makary Woliński, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Antoniego Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, szlachetnemu Isaienkowi na zaięcie grobli na rzece Medwedówce i wystawienie na tejże młyna dane, z pieczęcią na laku czerwonym, w oblatę do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: Antoni Chryzostom Barnaba Prus—Iabłonowski, kasztelan krakowski, orderu orła białego i świętego Stanisława kawaler, klucza Radywanowskiego czyli Medwedowskiego, w województwie Kijowskiem leżących, i innych dziedzic, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wielmożnym ich mościom, panom komisarzom, gubernatorom, i ekonomom w dobrach moich klucza Medwedowkiego, do wiadomości podaie: ponieważ Isaienko, pisarz medwedowski, kosztem swoim zaioł groble na rzece *Medwedowce*,

w Taśmin Gołyj w padaiącey, w mieyscu, *Soroczyna* zwanym, y na tejże grobli młyn porządny wystawił y zabudował, przeto, chcąc onego zapewnić, ninieysze nadaie prawo, z tym ostrzeżeniem, ażeby corocznie do skarbu mego po złotych pięćdziesiąt wraz z kołowym opłacał, a do żadney aręndy młyn ten czyli z niego rozmiar zboża należeć nie ma y nie będzie powinien; w czym tegoż Isajenka y sukcessorów iego zabespieczaiąc, dla tym większey pewności i waloru, własną, przy wyciśnieniu pieczęci, podpisuie ręką. Datum w Annopolu, dnia dwudziestego osmego Ianuaryi, tysiąc siedmset osimdziesiąt siodmego roku. Antoni Iabłonowski, kasztelan krakowski (locus sigili). Oblata tegoż prawa w następuiących wyrazach: anno millesimo septingentesimo octuagesimo septimo, die decima septima Aprilis, w roczki sądowe, grodzkie, Kijowskie, od dnia iedynastego roku y miesiąca, wyż na akcie wyrażonych, w Żytomirzu sądzić się zaczęte, osobiście stawaiący Ian Maklak, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, orderów orła białego y świętego Stanisława kawalera, szlachetnemu Isaienkowi, pisarzowi medwedowskiemu, dane, podpisem ręki tegoż przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, zatwierdzone, na papierze srebno groszowym napisane, do akt grodzkich, kijowskich w oblate podał. Przyiołem Ian Hański, chorąży P. Z: G. G. W: K: O: S: Z: K:

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 77 на оборотѣ.

---

213. Купчая крѣпость, выданная на поля, сады и сѣнокосы, находящіеся въ селѣ Медзяковскихъ Хуторахъ, крестьянами: Панасомъ и Евдокіею Иващенками, крестьянамъ: Максиму Тарасюку и Якову Панасюченку. 1787. Генваря 29.

My: ja, Panas, i ja, Eudokia, Iwaszczenki, diakowie, małżonkowie, poddani Miedziakowscy, zdrowi będąc na ciałach i umysłach, odstąpiwszy własnego prawa swojego, wiadomo jawno czynimy, ustnie i dobrowolnie zeznajemy, iż my, zeznawający, mając własne swoje pomieszkanie w *Futorach Miedziakowskich,* własnym kosztem swoim zabudowane: gront,

ogród, sady, i inne, starannością swoją, i pracą do tegoż zabudowania przysposobione, zajmiska, z którego gruntu, przy obarczonym zdrowiu naszym i ciężkich opłatach, mocno podupadłszy, nie mogąc tak obie samym, jako i dzieciom naszym przyzwoite do dalszego życia dać i obmyśleć sposoby, naprzód, za zupełnym całości skarbu pańskiego nazawsze zapewnieniem, jako też powtóre, za dostatecznym krewnych i przyjaciół swoich naradzeniem się, za wiadomością dworu oraz magistratu miasta jego królewskiej mości Winnicy, do terazniejszej woli naszej przychylającego się, nie będąc od nikogo ani namówieni, ani przymuszeni, też same pomieszkanie, alias chatę, grunt, sady, ogrody, zaimiska, pasieczyska, sianożęci, w sadach szczepy, przyszczepy z całym gospodarskim rzeczonego zabudowania obejściem, należnością, i z dawnych czasów przynależnością, na rzecz i osoby pracowitych; Maxyma Tarasiuka y Iakowa Panasiuczenka, także poddanych Miedziakowskich, ceduiemy, ustępujemy i wiecznemi czasy, wraz z potomkami i sukcesorami swojemi rezygnując, prawo nasze wlewamy, a to za summę dobrowolnie umuwioną rubli dwadzieścia jeden, kturą, jako rzetelnie do rąk naszych całkowicie odbieramy, terazniejszą Maxyma Tarasiuka i Iakowa Panasiuczenka oraz sukcesorów onych z rzetelnego zapłacenia i wyliczenia kwitujemy tranzakcyą; wolni tedy są i będą niniejsi cessionaryusze wyżej wyrażonym....... grontem, sadami, lewadami, ogrodami, zaimiskami, sianożęciami, pasieczyskami i całym zabudowaniem i ogrodzeniem, nabytemi, choćby i w zastawach będących, (za uczynieniem każdemu podług słuszności i sprawiedliwej należytości satysfakcii zastawnikom) rządzić i dysponować, komu chcieć dać, ustąpić, darować, przedać, i ku najlepszemu pożytkowi swojemu obracać; ani już odtąd sami zeznawające, ani sukcesorowie nasi do tego pomieszkania gróntu, i prawa żadnego powrotu ani regressu mieć niepowinni będą. A w niedotrzymaniu terazniejszej tranzakcyi i sprzeciwieniu się onej, pod zakladem drugiej takowej summy i tranzakcyi wyrażonej; którą, dla większej wiary i wagi, przy uproszonych ludzi gromadnych przyjaciołach, mocą niniejszego zeznania naszego podpisuiemy. Działo się w magistracie J. królewskiej mości Winnickim, dnia 29 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1787, Panas diak Iwaszczenko; za nieumiejącą żonę pisma znakiem krzyża świętego podpisuję, Eudokia Iwaszczenkowa +. Iako proszeni z gromady do tej cessyi przyjaciele z

strón obydwóch, podpisują się nieumiejący pisma znakami krzyża świętego: «Iwan Łoziuk+, Mychajło Romanenko+, Pawło Panasiuk+.

Книга Винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 132.

---

214. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Филиппомъ Нелюбымъ крестьянину Ивану Гунькѣ на садъ, лежащій въ селѣ Медзяковскихъ Хуторахъ 1787. Марта 5.

1787 roku, dnia piątego miesiąca Marca.

Ia, Pilip Nieluby, poddany *Futorów Miedziakowskich*, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy własnego swego prawa, sobie służącego, wiadomo jawno czynię, ustnie y dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając swoj własny sad z rożnego drzewa z przyszczepami y ogrodzeniem gospodarskim, nie będąc od nikogo ani namówiony, ani przymuszony, owszem za radą krewnych y przyjaciół swoich y za wiadomością zwierzchności zamku starościńskiego Winnickiego y magistratu y miasta I. K. M. Winnicy, upatrzywszy w tej mierze lepszy proceder życia swego, tenże sad na rzecz y osobę pracowitego Iwana Hunki, także poddanego Futorów Miedziakowskich, ceduję, ustępuję, y wiecznemi czasy rezygnuję wraz z potomkami y successorami swemi, a to za summę złotych polskich 189, którą kwotę, jako do rąk moich rzetelnie odbieram, tak z tej summy niniejszym swoim Jwana Hunkę kwituję zapisem; wolen tedy iest y będzie pracowity Hunka już odtąd wyżej wyrażonym sadem, teraz odemnie nabytym, iak chcieć dysponować, komu chcieć dać, ustąpić, przedać y darować, wraz używać, y ku najlepszemu pożytkowi swemu obracać, a ja, zeznawający, ani potomkowie y sukcessorowie moi, do teraz przedanego sadu żadnego wstępu ani powrotu mieć nie powinni będziemy y, uchowaj Boże, w przypadku sprzeciwienia się tarazniejszemu żapisowi ustępczemu, mnie y successorom moim zakład drugiej takowej summy do odpowiedzi naznaczam; y o to w magistracie miasta I. K. M. Winnicy rozsądzenie się moje, mocą niniejszego zeznania mojego. Datum ut supra. Nieumiejący

pisma znakiem krzyża Ś. podpisał się: Pilip Nielubyj +. Przyjaciele, do tej tranzakcji uproszeni: Fedko Płachotnik +, Semen Łabuniec +, Iwan Ziniec +, Iwan Fursa +.—Iako terazniejsza między stronami, wyżej wyrażonemi, w magistracie I. K. M. Winnickim nastąpiła tranzakcya, tak podpisem rąk swoich własnych, przy przyciśnieniu pieczęci własnej, podpisuję Alexandzr Mikłaszewski. Theodor Zadamowski. I. R. Podkowiński.—

Книга Винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 119.

---

215. Купчая крѣпость, выданная крестьянами села Бобрыцы, Михайломъ и Тимошемъ Степаненками, крестьянину села Трощина, Семену Желтоноженку, на мельницу, лежащую между двумя упомянутыми селеніями. 1787. Апрѣля 23.

Dnia 23 Kwietnia, 1787 roku, w Kaniowie.

Stawszy personalnie przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskemi, kaniowskiemi Michajło Stepanenko i Tymosz Stepanenko, bracia rodzeni, poddani wsi *Bobrycy*, hrabstwa Kaniowskiego, zeznali dobrowolnie, że maią grunt swój własny do przedania, nikomu ni wczym nie zawiedziony, to iest: młyn ojcowski, a od matki swojej kupiony, na potoczysku, nazwiskiem *Bobryca*, o iednym kole, nieopodal *Troszczyna*, który to młynek, za obwieszczeniem władzy zamkowej, przedał Semenowi Żołtonożenkowi, poddanemu ze wsi Troszczyna hrabstwa Kaniowskiego, żonie i sukcessorom tegoż wiecznemi czasy za summę rubli dwadzieścia pięć, od którego summę do rąk naszych my, wyrażeni Stepanenki, zupełnie odebraliśmy i z odebranych rzeczonego Żołtonoha kwituiemy i waruiemy sami siebie, żony nasze, dzieci, krewnych blizkich i dalekich, tak i sąsiad, ażeby nikt nie ważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, od nas nabytego, młynka Semenowi Żołtonohowi, pod ceną rubli 30; wolen tedy Żołtonoh tym młynkiem iak chcieć dysponować, dać, darować, przedać, lub na iaki swoj pożytek obrócić, byle tylko za wiadomością zwierzchności,

którą to knpczę my, urząd, za prozbą stron przyięli, do xiąg wpisali. a Semenowi Żołtonohowi z podpisem rąk i za approbatą władzy extraktem wydali.Datum ut supra.Ian Hurowy, burmistrz.Samoel Sobotowski, z przysiężniki. Grzegorz Leontowicz, pisarz urzędu miejskiego Kaniowskiego. Przedawcy młynka krzyże pokładaią: Tymosz Stepanenko+, Mychajło Stepanenko+, poddani wsi Bobrycy.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535. Листъ 18 (№ 42).

---

216. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянину Луцку Колтуну на право потомственнаго владѣнія участкомъ поля въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Апрѣля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąea Marca jedynastego dnia (veteris styli).

Na otwarciu i leżeniu xiąg ziemskich województwa Bracławskiego, kadencyi srodopostnej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście sławetny Kuźma Kisielow, te prawo od J.M. Szymanowskiego, szambelana K.J, sławetnemu Kuźmie Kisielowi na posiecz, czyli futor, dane z przyłączeniem papieru dwódziestu kopijkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich województwa Bracławskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Wiadomo czynie, pewnym i mocnym stanowiąc Łucka Kołtuna, któremu daję moc prawa na posiecz we wsi *Bruslinowie,* między: z jednej strony Daniła Karuka Sadkiwca, z drugiej strony Zharu i uroczyska stawku powyżey pustego, na kosarzów ośmiu, z wolnym później tejże posieczy przeczyszczeniem i korczowaniem; nie dalej jednak rozpostrzeniać się wolen będzie, jak tylko w sobie zostaje od wyrażonych miejsc a ciągnący się do sianożęci sadybnych poddanych wsi Nowosielicy, na którą posiecz, nie tylko Łuckowi Kołtunowi samemu, lecz i sukcessorom onego służyć też prawo ma na zawsze z wolnym wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, jako też komu chcieć prawa na osobę swoję i sukcessorów wolnego odstąpienia, dać,

darować, i jak chcieć obrucić (oprócz w cudze państwo) zupełną moc daje się i dopuszcza. Co, dla tym pewniejszej mocy i waloru, przy wyciśnieniu pieczęci, ręką swoją własną stwierdzając, podpisuję. Datum w zamku Lityńskim, dnia dwódziestego dziewiątego Kwietnia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki przy pieczęci na laku czerwonym, w te słowa. Teodor Szymanowski Sz, K. l. (L.S.). Kture to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ziemskie, bracławskie jest zapisane.

Книга земская Брацлавскаго воеводства, записовая и поточная, годъ 1796, № 4796 Листъ: 111.

---

217. Дарственнаая запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянину Кузьмѣ Киселеву зятю на право потомственнаго владѣнія поляною въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Мая 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego, miesiąca Marca jedynastego dnia.

Na otwarciu i leżeniu xiąg ziemskich województwa Bracławskiego kadencyi środopostnej, prawem koronnym ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście sławetny Łukian Kołtun, te prawo, od W. Szymanowskiego, S.I.K.M, sobie, stawaiącemu, na posiecz czyli futor, w *Bruslinowie* mianą, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich, bracławskich w sposob oblaty podał, w tej istocie: wiadomo czynię, pewnym i mocnym stawiąc Kuźmę, zięcia Kisielowego, któremu dając moc prawa na polane, przez tegoż przeczyszczoną, pod własną, zdawna nadaną posieczą, na kosarzów siedmiu, miedzy: Hrycka Zińczyszynego, Wasyla Derektora, Wasyla Czapa, Antona Przenicznego y kopców granicznych w pośrodku, z wolnym, jak jest w sobie prawem ufundowana, przeczyszczeniem, dalej nie rozprzestrzeniając się; na którą nie tylko samememu Kuźmie wyżrzeczonemu, lecz i sukcessorom onegoż też prawo nazawsze służyć ma i będzie, z wolnym wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, drzewa do użytku sposobnego zaszcze-

pieniem, tudzież komu chcieć prawa na osobę swoję i sukcesorów wolnego odstąpieniem, dać, darować i jak chcieć obrocić (oprucz w cudze państwo) zupełną moc daje się i dozwala. Które prawo tej wagi i waloru mieć chce, jakoby na papierze przyzwoitym, którego w niedostatku z wolnym przeniesieniem ostrzegając, gdy tego potrzeba będzie wyciągała, zapewniam; a dla tym pewniejszei mocy i wagi, przy wyciśnieniu pieczęci, ręką własną stwierdzając, podpisuję. Datum w zamku Lityńskim, dnia dwódziestego siódmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego. U tego prawą, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te słowa: Teodor Szymański. S. I. K. M. na fundamencie powierzonej mi mocy od teścia mego, starosty Lityńskiego, mp; (L, S.). Kture to prawo, co do słowa, w xięgi ziemskie, bracławskie jest zapisane.

Книга земская Брацлавскаго воеводства, записовая и поточная, годъ 1796, № 4796. Листъ 111.

---

218. Разрѣшеніе, данное княземъ Любомирскимъ крестьянину села Завадовки, Тышку, на право винокуренія и на устройство мельницы въ его хуторѣ, а также дарственная запись тому-же Тышку, на пасѣку, находящуюся на урочищѣ «Козачинъ Яръ» за селомъ Старосилемъ. 1787. Мая 28.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Decembris pierwszego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Jozefem Kossowskim, sędzią ziemskim powiatu Czerkaskiego, osobiście stawający pracowity Iakim Tyszczenko, mieszkaniec wsi Zawadowki, prawo od I. O. xięcia jegomości Xawerego Lubomirskiego na wystawienie gorzelni y pędzenie wodki na futorze tegoż, oraz wystawienie młyna na stawku, oycu stawającego, Tyszkowi, dane i służące, na papierze prostym napisane, podpisem ręki tegoż I.O.X. jegomości, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączonym arkuszem steplowanego papieru,

do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego dla zapisania podał, temi wyrazy: Wiadomo czynię ichmościom officialistom, w dobrach moich rządy mającym, iż ja, przychylając się do I. O. X. jegomości wojewody Kijowskiego, ojca mego, pracowitemu Tyszkowi, z dóbr moich *Zawadówki* poddanemu, na wolne kurzenie gorzałki na kocioł jeden, na futorze zamieszkania swego, jako y w tymże postawienia na stawku, sobie nadanym, młynka danego, a chcąc dogodzić prośbie tegoż Tyszka, dozwalam niniejszym prawem moim wolnego pędzenia na kocioł jeden gorzałki dla własnej swej wygody, nic na stronę nie używając pod jakimkolwiek pretekstem nikomu, y postawienie młynka na stawku wyżwspomnionym; a że w poblizkości mieszkania swego niema sposobnego pasieczyska dla konformowania pasieki, przeto pasieczysko, *Kozaczyn-jar* zwane, o obrąbanej długości y szerokości, za *Starosilem* sytuowane, nadaję; którego tymże prawem od prepedycyi wszelkich ubezpieczam; dnia dwudziestego osmego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego, w Szpole, F X. Lubomirski P. S. Te prawo, w czasie lustracyi tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku, w Zawadowce comportatum. Które to prawo, jak się w sobie ma, słowo w słowo, w xięgi niniejsze, ziemskie, czerkaskie jest zapisane.

Книга земская, записовая, Черкасскаго уъздного суда, годъ 1797—1798, № 3586; Листъ 206.

---

219. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Шимановскимъ крестьянкѣ Климихѣ Савичевой на право потомственнаго владѣнія садомъ и поляною въ селѣ Бруслиновѣ. 1787. Мая 30.

Дѣлежъ того-же сада и поляны между Климихою Савичевою и Грыцькомъ Савичемъ. 1790. Іюля 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szóstego, miesiąca Maja trzydziestego dnia v. s.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi i przedemną, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim województwa Bra-

cławskiego, stawiąc się osobiście pracowity Wasyl Klimiszyn zięć, te prawo, od jaśnie wielmożnego Szymanowskiego, P. N. K P, pracowitej Klimisze, wdowie, na sadek z polaną, w dobrach wsi *Bruslinowie* leżący, dane i approbowane, dla zapisania do akt niniejszych, z przyłączeniem papieru imperatorskiego dwudziestokopiejkowego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: wiadomo czynię, pewną i mocną stanowię Klimichę, poddankę Bruślinowską, której dając moc prawa na sadek i polanę, na dni ośm orania dobrego, nad szlachem, od Hruskiego do wsi Bruslinowa idącym, na której sadek wraz z polaną nie tylko samej Klimisze, ale i sukcessorom onejże prawo niniejsze służyć ma nazawsze z wolnem wszelkich pożytków używaniem, zbieraniem, drzewa zaszczepieniem, nie mniej komu chcieć prawa, na osobę swoją i sukcessorów wlanego, odstąpieniem, dać, darować i ku najlepszemu pożytkowi obrucić (prócz w cudze państwo) zupełną moc daje się i dozwala; które prawo tei wagi mieć chce, jakoby, w niedostatku papieru przyzwojtego, na srebrnogroszowym pisane było; co, dla tym pewniejszej mocy, przy wyciśnieniu pięczeci, ręką własną utwierdzając, podpisuję. Datum w zamku Lityńskim, dnia trzydziestego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, w te wyrazy. Na fundamencie powierzonej mocy od teścia mego, starosty Lityńskiego, podpisuję się, Teodor Szymanowski, podkomorzy nadworny jego królewskiej mości niniejszy. (L S) Approbata zaś na drugiej stronie tego prawa, w te słowa: W tym prawie wyrażonym sadkiem i polaną Klimicha, wdowa, wraz z dziećmi swemi z jednej strony, i z drugiej strony Hryćko Sawicz, stryj dzieci Klimichi, a brat rodzony nieboszczyka Klima Sawicza, na równe dwie części dobrowolnie podzieliwszy się, pod approbatę moją niniejszy dział podali, co zaświadczam dnia jedynastego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, Teodor Szymanowski, S. J,K. M. Które to prawo, wraz z approbatą, tak jak się w sobie ma, co do słowa w xiegi niniejsze, grodzkię, bracławskie jest zapisane,

Книга гродская, винницкая, записовая и поточная, годъ 1796, № 4752; листъ 707.

220. Купчая крѣпость, выданная крестьянкою села Футора, Уляною Хорошанкою, крестьянамъ: Федору и Грыцьку Стесенкамъ, на усадьбу и поле 1787. Іюня 4.

Dnia 4 Iunii, 1787 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisana, Ulana Choroszanka, poddanka wsi Futora, za obwieszczeniem władzy zamkowej Kaniowskiej, przedała grunt swój własny Fedorowi i Hryćkowi Stesenkom, poddanym tejże wsi Futora, to jest: chałupa z innym zabudowaniem i plac dla podwórza i ogrodu z sadkiem, także polem, do tego należącym, na parę wołów w każdą rękę; ten wyrażonym przedała za summę rubli 6 srebrnych i pieniędzy do rąk odebrałam; z którego odebrania onych kwituie i waruię, aby nikt nie czynił przeszkody w używaniu tego, odemnie kupionego, gruntu wspomnionym Stesenkom, pod winą nieopustną. Wolni tedy wyrażeni Fedor i Hryćko Stesenki tym gruntem iak chcieć użytkować, dać, darować, a w czasie i przedać. Którą to kupczę, na ugodę stron, my, urząd, przyieli, do aktów wpisali, a wyrażonym Stesenkom, z podpisem rąk własnych, extraktem wydali. Die et anno ut supra. Jan Horowy, burmistrz, z przysiężniki. Przedawca tego gruntu Ulana Choroszanka krzyż święty pokładam +.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535; листъ 19 (№ 43).

---

221. Дарственная запись отъ экономіи Чигринскаго староства крестьянину села Липового, Ивану Мылошопу, на рощу, прилегающую къ его землямъ, 1787. Іюня 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii, dwudziestego osmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, kadencii Święto-trzej-królskiej, z woli rządowej od dnia pietnastego miesią-

ca i roku, wyż na akcie wyrażonych, sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący pracowity Iwan Myłoszop, wsi Lipowego mieszkaniec, ten dokument, na przyłączenie lasku do sianożęci stawaiącego, sobie dany, przez wielmożnego Skipora, kommisarza jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, aprobowany, na ordynaryinym papierze napisany, z przyłączeniem papieru herbowego trzydziestu-kopijkowego, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego dla zapisania podał, w te słowa: Iwan Myłoszop z *Lipowego* przyjmuje powyżej Czerwonookiego gaci lasek mały, zaczowszy z góry naprzeciw będących koszar Kulinych, od błota, Kałabarek zwane, przez Halawinc, powyżey gruszy piętnowanej, na dwie lipy dawniejszego ograniczenia i tąż granicą, aż do drogi, idącej z Podorożnego do Kałabarka, otaksowany za rubli dwa srebrnych, starych, odsyłam onego do wielmożnego szambellana dobrodzieja. Datum dnia dwudziestego pierwszego Iunii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego anno. U tego dokumentu, w oblate podanego, podpis ręki takowy: Grzegorz Łoziński mp. Poniżej na tym dokumencie przypisek w tych wyrazach: do dawniejszego prawa przyłączam i approbuię dwudziestego czwartego Iunii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego. Ignacy Skipor, szambellan jego królewskiej mości mp. Który to dokument, co do słowa iak się w sobie ma, do xiąg powiatowych iest zapisany.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзднаго суда, годъ 1799. № 3588. Листъ 56 на оборотѣ.

---

222. Дарственная запись отъ корсунскаго мѣщанина, Левка Ющенка, его сыновьямъ: Дорошу и Грыцьку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси, и на лугъ и рощу, называемые Скрыпниковщина. 1787. Іюля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii dwódziestego drugiego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu Bohusławskiego, przyszedłszy osobiście urodzony Ian Gradowski, ten zapis wieczystej przedaży, wraz z kwitem od utściwego Lewka Iuszczenka Hryćkowi i Doroszowi, synom swoim, na młyn, łąkę, lasek, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, dnia dwudziestego miesiąca Sierpnia na *Bukach Korsunskich* dany, podpisem ręki, przy położonym krzyżyku tegoż juryzdatora, tudzież podpisami rąk urzędników i mieszczan Korsuńskich zatwierdzony, na papierze prostym zpisany, do akt magistratu Bohusławskiego w oblatę podał w istocie takowej. Działo się w domie moim, na Bukach Korsuńskich, dnia dziesiątego miesiąca Lipca, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego roku: Ia, Lewko Iuszczenko, żytel Korsuński, przy dobrym jeszcze umysle zostający, a będąc na ciele zdrowym, uprosiwszy użędników korsuńskich: Iwana Czemirenka i Semena Topczyja, przysiężnych, do zeznania przed niemi dobrowolnego, oraz i nieprzymuszonego, ja, mający młyn na rowku Rosi, o jednym kamieniu, wyżej mojego blizko o dwóch kamieniach i stępach, także na Rosi leżący, *Skrypnikowszczyzne*, z laskiem, z dobrej mojej woli, ani też bez jakowego podstempu, oddaję i darem daruję synom dwóm moim rodzonym: Doroszowi i Hryćkowi Lewczenkom, wiecznemi czasy, z którego rzeczeni synowie moi, a nie ja, rządzić, dysponować, i korzyści z tego gruntu zabierać mają, wyłączając mniejszych synów swoich: Iwana, dwóch Hryćków, Musija i Tetiany, najmniejszej córki mojej aby do tego gruntu w potomne czasy nie mieli intromitowania, lub też jakowego przeszkodzenia, to ostrzegam i zaklinam, a na osoby rzeczonych synów: Dorosza i Hryćka, a nie komu innemu, zapisuje, i wolność onym do zarządzenia wiekuiście tego nadaje; w nagrodę takowej mojej synom: Doroszowi i Hryćkowi donacyi, mają dać i zaraz zapłacić rubli dwadzieścia na wsparcie mojej starości, ażeby miał śmierć, każdemu praktykowaną, uiścić, com i odebrał, z takowego długu synów moich wspomnionych Dorosza i Hryćka kwituję. Przeto tedy, gdym donacyą takową, przy tak zgromadzeniu urzędników i pospólstwa, w domie moim znajdującemu się, na osoby synów moich: Dorosza i Hryćka, dobrowolnie ustępując, tak od takowej mojej sukcessyi reces z moją zostającą familią, czterma synami i córką, wyżej pomienionemi, czynię i oddalam się; a na dowód takowego mego zapisu, dla lepszej wiary i pewności, przy takowym zbiorze, ile nieumiejętny pisać, znakiem krzyża świętego podpisuię się. Datum ut supra. U tego zapisu podpisy rąk takowe:

Iwan Czerniczenko, Semen Topczyj, urzędnicy Korsuńscy, Musij Dudyr, Ołexa Szepłenko, Ihnat Strylczenko, mieszczanie, Iuszczenko, dobrowolnie ten zapis i grunt ustempuyąc synom moim: Doroszowi i Hryćkowi, krzyżem świętym podpisuję się +. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.-

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 55.

---

223. Дарственная запись отъ имени князя Яблоновскаго крестьянамъ села Новоселицы: Маринѣ и Василію Погорилымъ, на право потомственнаго владѣнія двумя садами. 1787. Іюля 22.

Roku tysiąc siedmset dzięwiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwódziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Iakóbem Makowskim, regentem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawający Mychajło Pohoriły, mieszkaniec wsi Nowosielicy, te prawo, od wielmożnego Skipora, kommisarza bywszego w tę porę dóbr I. O. X. Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Marynie Pohoriły, matce, i Wasylowi, bratu stawaiącego, mieszkańcom tejże wsi Nowosielicy, na dwa sady dane, na ordynaryjnym papierze napisane, i ręką tegoż wielmożnego kommisarza, przy wyciśnieniu na oplatku pięczęci stwierdzone, z dołączeniem herbowego trzydziestu kopijkowego papieru, do akt ziemskich powiatów Czerkaskiego w oblatę podał, w te słowa: przychylaiąc się do prożby i żądania Maryny Pohorilej, wdowy, i Wasyla Pohorilego, z *Nowosielicy,* w starostwie Czehryńskim, w nadaniu prawa na sadów dwa: jeden koło młyna, a drugi w *Towszczy Matirnego* nad rzeczką, wyżej diakowego stawu, a chcąc w utrzymaniu poddaństwa najlepszą dla skarbu uczynić pewność, przeto, z mocy powierzonego mnie kom-

missu od I. O. X. jego mości Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tymże prawem zabespieczam przy sadach opisanych, i, aby od nikogo w tym używaniu wraz z potomkami i sukcessorami nie mieli przeszkody, najmocniej zalecam; za ktore sady do skarbu zapłacić maią rubli starych dwadzieścia pięć, a to do rąk I. P. Szybińskiego, gubernatora; i te prawo, dla tym większego waloru, podpisuię. Dwudziestego drugiego Iulii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego. U tego prawa, w oblatę podanego, podpis ręki iest takowy: J. Skipor: szamb. I. K. M. (L. S). Poniżej na tym prawie przypisek taki:—die dwudziestego Iulii, zapłacił rubli elizabetowych dwadzieścia trzy, petrowych dwa. Które to prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ 1799, № 3588. Листъ 244

---

224. Дарственная запись отъ имени князя Яблоновскаго крестьянину села Новоселицы, Михайлу Погорилому, на право потомственнаго владѣнія островомъ, называемымъ Черная Дуброва, лежащимъ на рѣкѣ Тасьминѣ. 1787. Іюля 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego i Czerkaskiego i przedemną, Iakobem Makowskim, regętem ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący Mychajło Pohoriły, mieszkaniec wsi Nowosielicy, te prawo od wielmożnego Skipora, kommisarza dóbr J, O, X, Jablonowskiego K. K, sobie stawaiącemu na ostrów, na Taśminie leżący, Czarna Dąbrowa zwany, dane, na ordynaryjnym papierze napisane, i podpisem tegoż wielmożnego komisarza, przy wyciśnieniu na opłatku pieczęci stwierdzone, z przyłączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, do

akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego w oblatę podał, temi słowy: — przychylając się do proźby i żądania Mychajła Pohoriłego w *Nowosielicy*, w starostwie Czehryńskim, w nadaniu prawa na ostrów na Taśminie, *Czarna Dombrowa* zwany, a chcąc w utrzymaniu poddaństwa najlepszą dla skarbu uczynić pewność, przeto, z mocy powierzonego mnie komissu od J. O. X. jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tymże prawem onego zabespieczam wraz z potomkami i sukcessorami jego, i, aby od nikogo w tym używaniu nie miał pszeszkody, najmocniej zalecam; za który ostrów do skarbu zapłacić ma rubli srebrnych pięć, a to do rąk I. P. Szybińskiego, gubernatora; i te prawo, dla tym większego waloru, podpisuje dwudziestego drugiego Julii, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego. U tego prawa podpis przy pieczęci takowy: I. Skipor, szambelan I.K,M.L.S. Które to prawo w oblatę podane, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego jest zapisane —

Книга земская, записовая, Черкаскаго уъзднаго суда, годъ 1799 — № 3588; листъ 244 на оборотъ.

---

225. Дарственная запись, данная княгинею Элеонорою Радзивиловою бердичевскому торговцу, Павлу Тымченку, на право потомственнаго владѣнія хуторомъ и сѣнокосомъ, лежащими подъ городомъ, съ обязательствомъ уплачивать дань и давать десятину отъ пчелъ. 1787 Октября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Maja dwódziestego dnia V. S.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jej imperatorskiej mości Żytomirskim, przedemną, Antonim Sawickim, vice-regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Żytomirskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomirskiemi, osobiście stawaiący I.P. Grzegorz Tomaszewski, prawo od J. O. Xiężny Eleonory Radziwiłłowej Pawłowi Tymczenkowi na futor w Berdyczowie sytuowany, dane, podpisem ręki xiężny jejmości przy pieczęci zatwierdzo-

ne, na papierze srebrno groszowym, polskim napisane, do akt grodzkich, żytomirskich w oblatę podał,tym sposobem.Eleonora z Kamieńskich Radziwiłowa,xiężna na Ołyce,Nieswierzu i Klecku,hrabina na Szydłowcu, Mierze i Krożach, a na Berdyczowie, Bystrzyku, Semenowce, Ryszkowcach i Nizgurczykach Małych dożywotnia pani, pełnomocna administratorka niegdy I. O. Xięcia Jego mości Udalryka Radziwiła, koniuszego W. X. Litewskiego, generała leutenanta wojsk litewskich, marszałka, pozostała wdowa.— Wszem wobec i każdemu zosobna, komu tylko o tem wiedzieć będzie należało,podaję do wiadomości,iż ja,chcąc,aby nie tylko Berdyczów do lepszego porządku i zabudowania przychodził,ale i miejsca przyległe, w których znaleść można użytek, a ztąd skarbowi memu pomnażały się prowenta, przeto Pawłowi Tymczenkowi, kramarzowi Berdyczowskiemu, futor z sianożęcią, w nim znajdującą się, jak jest okopany po Łukaszu Iwanie Pustowujcie, nad wierzchowiną stawu *Berdyczowskiego* sytuowany, i sukcessorom jego nadaję, z tą jednak kondycią, aby na tym miejscu zarosle znajdujące się konserwował, pasieki znaczne utrzymywać starał się, i z tych dziesięcinę i oczkowe skarbowi opłacał i oddawał,podatki rzeczypospoltej i ciężary przypadkowe dla wojsk krajowych i zagranicznych równie z innemi znosił mieszkańcami, tenże futor aby do najlepszego porządku, zabudowania, rozmnożenia drzew fruktowych przyprowadzić starał się. Na co, dla lepszej wagi, niniejsze prawo ręką moją własną podpisuię. Datum w Berdyczowie, dnia trzydziestego Octobris, tysiąc siedmset ośmdziesiąt siodmego roku. Eleonora xiężna Radziwiłowa. (L. *S.*) Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich jest zapisane.

Книга гродская, Кіевская, записовая, № 298, годъ 1795. Листъ 479 на оборотѣ.

---

223. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: **Тимошемъ и Саввою Кизченками** крестьянину **Семену Кизченку** на усадьбу и поле въ селѣ Студенцѣ. 1787. Ноября 2.

Dnia 2 Nowembris, 1787 roku, w Kaniowie.—

Przed urzędem i aktami miasta J. K. mości Kaniowa stawszy personalnie zeznali dobrowolnie znakami krzyżów swiętych niży podpisani przy imionach swoich. Tymosz i Sawka Kizczenki, poddani wsi Studeńica hrabstwa Kaniowskiego, zostawszy podupadłemi na majątku, tak iż nie mieli sposobu do opłacenia dani i odbywánia powinności za grunt ojcowski, który bez żadnego nie od kogo przymuszenia, ale z dobrej swej woli, przedali za obwieszczeniem władzy, to jest: chałupę z sieńmi, komorą i ze wszystkiem zabudowaniem, dworem, ogrodem tak i polem, do tego używanym, i ze wszystkiem obejściem, co tylko było zdawna ojcem naszym używane, teraz przedali bratowi swoiemu stryiecznemu, Semenowi Kizczenkowi, tejże wsi *Studenca* poddanemu, żonie i sukcessorom tegoż wiecznemi czasy za summę rubli 5 srebrnych, które do rąk naszych my, Kizczenki, odebraliśmy od brata naszego, i z odebranych onego kwitujemy i warujemy siebie samych, żon i dzieci naszych, braci starszych, krewnych, i sąsiadów, ażeby nikt nie odważył się czynić żadnej najmniejszej przeszkody w używaniu tego, od nas nabytego, gruntu Semenowi Kizczenkowi, pod winą rubli 5. Któren to Semen Kizczenko tym kupionym gruntem ma moc iak chcieć pożytkować, dać, darować, przedać w czasie potrzeby iego, ale za wiadomością władzy. My tedy, urząd miejski Kaniowski, na ugodę i prozbę stron, tę kupczę przyięli, do xiąg wpisali, a stronie, Kizczenkowi, z podpisem rąk własnych, extraktem wydali, ut supra. Ian Horowy, burmistrz miejski Kaniowski z przysiężniki+. Przedawcy tego gruntu: Tymosz i Sawka Kizczenki, poddani wsi Studeńca, iako nieumieiętni pisać, znakiem krzyża świętego podpisuią się: Tymosz Kizczenko+, Sawka Kizczenko+.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1788, № 3535. Листъ 19 (№ 44).

---

227. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ Лавриномъ Ильченкомъ крестьянину Педку Корніенку на садъ въ селѣ Винницкихъ Хуторахъ. 1787, Ноября 20.

Ia, Ławryn Ilczenko, *Futorów Winnickich* mieszkaniec y gospodarz,

zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy własnego prawa swojego, z antecessorów swoich sobie służącego, y pod terazniejsze dobrowolne zeznanie swoje cale się poddając y wcielając wraz z potomkami i succesorami, wiadomo, jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając własny sadek swój, żadnym długiem niezawiedziony i pewny, a będąc czasu drogiego y ciężkiemi różnemi uciśniony i zniewolony potrzebami, tenże sam sadek, od samej lipy wielkiej w leszczynę, w dolinie będącą, a tąż leszsczyną aż do starej drogi ciągnący się, z drugiej strony od Omelka Iwonina po czeresznie idący, w dawnej swojej długości y szerokości, oraz całej cyrkumferencyi, jak był i jest, ze wszystkiemi drzewami staremi, młodemi, przyszczepami, lewadami, sianożęciami, w tym sadku znajdującemi się, na rzecz y osobę uczciwego Pedka Kornijenka, poddanego futorzańskiego, przedaję, ceduję, ustępuję wraz z potomkami y sukcessorami swemi, wiecznemi czasy rezygnuję, a to za summę dobrowolnie ugodzoną rubli siedmnaście, którą jako rzetelnie z rąk wspomnionego Pedka Kernijenka odbieram, tak niniejszą onego wraz z potomkami y sukcessorami memi kwituję tranzakcią — Wolen tedy już uczciwy Pedko Kornienko jest y będzie wyż wyrażonym sadem, teraz odemnie wieczyście kupionym y nabytem, jako własnością swoją jak chcieć rządzić, dysponować, użytkować, komu chcieć ustąpić, dać, przedać, darować y ku nailepszemu pożytkowi swemu obracać, oraz potomkowie i sukcessorowie jego. A ja już sam, ani potomkowie y sukcessorowie moi, żadnego wstępu ani powrotu do tegoż przedanego sadu niemamy y mieć napotym nie powinni będziemy: owszem od wszelkich kłótni i sporów sąsiedzkich prawnych i nieprawnych bronić y zastępować z zabezpieczeniem rubli siedmnastu na całym teraz mianym y napotym mieć spodziewanym majątku moim, obowiązuję się y powinien będę. A w przypadku sprzeciwienia się terazniejszemu zapisowi przedawczemu iustępczemu, forum do odpowiadania w juryzdykcyi magdeburskiej miasta iego królewskiej mości Winnicy sobie y sukcessorom moim naznaczam, a terazniejszą cessyą czyli przedaż, dla większej wiary y wagi, przy uproszonych ludziach gromadnych, nie umieiący pisma, znakiem krzyża św. popisuję. Pisan w Winnicy, dnia 20 miesiąca Listopada, roku pańskiego 1787, Ławryn Ilczenko+ krzyż położył; proszeni przyjaciele i przytomni tej przedaży także nieumiejętni pisma, znakiem krzyża świętego podpisali się: Omelko Ilczenko+. Iwan Bałtak+. Maxym Ilczenko. Jako ta cesya sadu y przedaż w przytomności y za wiado-

mością urzędu I.królewskiej mości Winnickiego magdeburskiego nastąpiła, tak urząd tenże miejski Winnicki zaświadcza, a, dla większej wiary y wagi, do xiąg miejskich winnickich zaingrossowawszy, przy przyciśnieniu pieczęci swojej magistrackiej, rękami własnemi podisuje. Datum ut supra Alexander Mikłaszewski, miasta Winnicy wojt+. Theodor Zadamowski, miasta tego burmistrz+, Bazyli Mikłaszewski, miasta tegoż radny +. I. R. Padkowski, magistratu winnickiego sądowy pisarz m.p.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 130 на оборотъ.—

---

228. Дарственная запись, выданная дворяниномъ Косаковскимъ крестьянину Федьку Хызѣ на право потомственнаго владѣнія усадьбою и полемъ въ селѣ Майданѣ Супроновскомъ. 1788. Февраля 28.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Februarii dwudziestego dnia, starego stylu.

W roczki sądowe, grodzkie, winnickie i bracławskie, kadencyi Februariuszowej, dnia pietnastego podług łacińskiego kalendarza przypadłe i sądzące się, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem i podstarostą grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Ian Winnicki, te prawo, od I. W. Kossakowskiego pracowitemu Fedkowi Chyzie w dobrach wsi *Majdanie Supranowskim* na chałupę nadane, dla wpisania do akt niniejszych, grodzkich wojewodztwa Bracławskiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Daię te prawo pracowitemu Fedkowi Chyzie, iako została chałupa pusta po umarłym Antonim i ten grunt całkiem już był spustoszony, i luboć się syn był został i niewiedzieć gdzie się po świecie włóczy i do gruntu się nie wraca,—przeto takowy włuczęga traci grunt i nadaię go Fedkowi Chyzie i dzieciom jego wiecznemi czasy i nikt do niego nie będzie miał żadnej pretensyi, i na to się, przy rodowitej pieczęci, podpisuię. Datum w Sczence, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego roku, dnia

dwudziestego osmego Februarii. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis ręki w te słowa z pieczęcią, na laku czerwonym wyciśnioną: Szymon Korwin Kossakowski (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, tak, co do słowa, w xięgi niniejsze, grodzkie, bracławskie iest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовся, годъ 1795, № 4748. Листъ 247.

---

220. Дарственная запись, выданная отъ имени князя Яблоновскаго хорунжему его надворной милиціи, Максиму Филону, на право потомственнаго владѣнія пасѣкою въ Трушовецкой степи. 1788, Апрѣля 22.—

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Iunii czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Swięto—Trojeckiey, prawem przepisaney, od dnia dwódziestego czwartego miesiąca Maja, roku, wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawaiący Maxym Fiłon, chorąży milicyi nadworney, te prawo, sobie, stawającemu, na pasieszysko od wielmożnego Skipora, szambelana dworu polskiego, dane, na srebrnogroszowym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż wielmożnego Skipora, przy wyciśnieniu czarno wykopconej pieczęci, zatwierdzone, ręką własną jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego zaapprobowane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatę podał, w wyrazach następuiących: Przychylaiąc się do proźby y żądania Maxyma Fiłona, chorążego w milicyi, w nadaniu prawa na pasieczysko na stepie *Truszowieckim* w bałce, gdzie dąbki między drogami, z Topiłuwki do Medwedowki y z Truszowiec do Modrowki idącemi, leżące, do którego pasieczyska nikt worywać się nie ma, w okrąg na połhon, naymocniey zalecam; a przez wzgląd na zasługi jego, tym-

że prawem zabespieczam wraz z potomkami y sukcessorami jego; y, dla tym większego waloru, podpisuię, dwudziestego drugiego dnia Aprilis, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego. W Topiłuwce I. Skipor, szambelan jego królewskiej mości. (locus. sigiłi). Które to prawo approbuie dnia dziesiątego Ianuarii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. Xiąże Jabłonowski. Które to prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych, Czehryńskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ. 239.

---

230. Дарственная запись, выданная Брацлавскимъ старостою, Өаддеемъ Козловскимъ, крестьянину села Сорокодубовъ, Трохиму Тарасенку, на право потомственнаго владѣнія хуторомъ, съ обязательствомъ давать десятину отъ пчелъ. 1788. Мая 17.

Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej, Bracławiu, dnia dwudziestego miesiąca Września, roku pańskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego.

Do urzędu i xiąg niniejszych miasta wolnego rzeczy pospolitej Bracławia, osobiście stanowszy Trochim Tarasienko, to prawo od I. W. Tadeusza Kozłowskiego, starosty Bracławskiego, na futor z sadkiem i podpasieczem sobie, stawaiącemu, na papierze stęplowanym ceny srebrnego grosza dane z podpisem, do zapisania w xięgi niniejsze podał, w tej istocie: Tadeusz Kozłowski, starosta Bracławski, generał major wojsk koronnych, orderu świętego Stanisława kawaler: daie się prawo Trochimowi Tarasienkowi, poddanemu memu z wsi *Sorokodub*, na futor z sadkiem i podpasieczem po Nestoru, poddanym *Macowskiem*, którego sadku i podpasiecza wolnego używania, podług oznaczenia Onufrego Gromowicza, temuż Trochimowi Tarasienkowi dozwala się, bez żadney do skarbu opłaty, oprócz

dziesięciny pszczelnej, której tylko w teraźniejszym roku dać nie ma, w następuiących zaś latach, chociażby wzmiankowany Trochim pasieki nie trzymał, każdego roku od pni pięciudziesiąt diesięcinę dawać będzie powinien, to jest pni pięć pszczół. Które to prawo, jako Trochimowi, żonie i dieciom jego służyć ma, tak one, dla zupełniejszego waloru i wagi, podpisem ręki mojej, przy zwykłej pieczęci, stwierdzam. Dan w Bracławiu, dnia siedmnastego Maja, tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego roku. T. Kozłowski S. B. (L. S), Oryginał zaś tego prawa, w xięgi niniejsze zapisanego, podawaiący do siebie odebrał i kancelarią zakwitował.

Книга Брацлавскаго городового магистрата, годъ 1791—1792, № 4591. Листъ 23.

---

231. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкими мѣщанами: Александромъ, Калеником и Мотрою Васильковскими, мѣщанину Ивану Войтенку на прудъ, садъ и сѣнокосъ, лежащіе на урочищѣ Городзкѣ. 1788. Іюня 4.

Przed urzędem i aktami niniejszemi stanowszy osobiście sławetny Jwan Wojtenko, przyniosł i do oblaty podał kartę predaży wiecznej uroczyska pod dniem czwartym miesiąca Czerwca 1788 roku, przez sławetnych Wasylkowskich na rzecz niniejszego podawającego zeznaną, sposobem takowym: Działo się przy urzędzie radzieckim, miejskim, w *Chmielniku*, dnia 4 miesiąca Czerwca, 1788 r. Przed urzędem i aktami niniejszemi stanowszy osobiście sławetni Alexander i Kalennik Wasylkowscy, bracia między sobą rodzeni, tudzież Motra Wasylkowska, siostra tychże rodzona, najmłodsza, zdrowi na ciele i umyśle, obradziwszy się między sobą i z krewnemi swemi, maiąc w lesie, nazwanym *Horodzko*, stawisko puste, koło którego sadek i sianożęci kawał około tegoż stawiska i sadku, w położeniu między stawiskami: Jwana Wasylenka z iednej, a Jakuba Jaźwinego z drugiej strony sytuowany, które wspomnione uroczyska, nic sobie nie zostawiąc, ani sukcessorom swoim, wiecznemi czasy ze wszyst-

kiemi użytkami sławetnemu Jwanowi Wojtenkowemu, niegdy Fedka Wojtenka synowi, wyż wspomnieni zeznawaiąc za złotych polskich 39 przëdali, z którego uroczyska, nic sobie, ani sukcessorom swoim nie zostawuiąc, dają, daruja i ustępują i od dnia dzisiejszego do użytku, bez żadnej prepedycyi tegoż do uroczyska ze stawiskiem, sadkiem i sianożęcią dopuszcza; wieczne milczenie o toż uroczysko sobie i sukcessorom swoim naznaczają mocą niniejszego zeznania. Alexander Wasylkowski+. Kalennik Wasylkowski+. Motra Wasylkowska+. Urząd, będąc przytomny tej przedaży, zaświadcza. Maxym Puhacz, landwojt+. Maxym Sudyłkowski, ławnik+. Stepan Lityński, burmistrz+. Iwan Tyszczenko+. Leśko Dziubenko+. Iwan Matiaszów+. Po której karcie do akt niniejszych wniesieniu, oryginał teiże temuż zeznawaiącemu, praevia cancellariae quietatione, est restitutum.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, *№ 5779*, *годъ 1776—1792*, *Листъ 131 на оборотѣ*—

---

232. Купчая крѣпость, выданная мѣщанкою Еленою Сулимовою мѣщанину Федору Кривоносу на усадьбу, два пруда и сѣнокосъ, лежащіе въ лѣсу, называемомъ Княгининъ, въ окрестности мѣстечка Хмѣльника 1788. Іюля 20.

Dnia 20 Czerwca, 1788 roku.

Przed urzędem i aktami radzieckiemi, miejskiemi, *chmielnickiemi* stanowszy osobiście sławetna Helena, niegdy sławetnego Mykity Wasylenka żona pozostała, a terazniejsza sławetnego Iwana Sulimowego żona, a niegdy Daniła Okołodka, mieszczanina chmielnickiego, córka rodzona, w assystencyi męża swego, Iwana Sulimy, i innych, niżej wyrażonych, zdrowa na ciele i umyśle, zeznała dobrowolnie, iż ona, będąc najbliższą sukcessorką po ojcu swoim, Daniłowi Okołodkowemu, mając za Wierzbowką w lesie, *Kniahynin* zwany, stawisk pustych dwie i sianożęć około tych stawków na kosarzów ośm, niegdy u Wasyla, zięcia Żukoweko, przez Daniła Okołodka kupioną, tudzież uroczysko w bliskości tych stawków, gdzie

dawney była chałupa i sadku połowe z sukcessorami Hryćka Okołodka mianego, za summę złotych polskich 81 ze wszystkiemi użytkami, profitami, tak teraz mianemi, iako potym mieć maiącemi, sławetnemu Teodorowi Romanowemu synowi Krzywonosowemu najmłodszemu i jego sukcessorom w wieczystę possesią daruie, i całkiem wzwyż wspomnionego gruntu, nic sobie ani sukcessorom swoim nie zostawiając odstepyję i w pretensiach od kogo kolwiek mianych do tegoż gruntu niniejszego nabywającego taż zeznawaiąca bronić i zastępować assekuruię się mocą niniejszego zeznania; nieumieiętna pisma krzyżem świetym podpisuję się Helena Sulimowa żona—|—. Iwan Sulima w asystencią żonie swojej, jako to jest dobrowolne odstąpienie, podpisuię się Iwan Sulimow—|—. Krewny najbliższy zeznawaiącej w assystencii tejże, Nieczypor Kocinowski—|—. Przytomny Marcin Sitarz—|—. Alexander Parchomów syn.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, *№ 5779*, *годъ 1776—1792. Лист. 130.*

---

233. Дарственная запись, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ Романомъ Кривоносомъ, сыну его, Андрею, на сѣнокосъ. 1788 Іюня 28.

Dnia 28 miesiąca Czerwca, 1788 roku.

Przyszedłszy osobiście sławetny Andrzej Krzywonosow przyniosł i do oblaty podał kartę cessionalną, pod dniem 27 Czerwca, roku w akcie wyrażonym, w urzędzie chmielnickim datowaną, i przez tenże urząd approbowaną, przez sławetnego Romana Krzywonosa na rzecz niniejszego stawającego w sposobie takowym: Działo się w urzędzie radzieckim, miejskim, chmielnickim, dnia 27 miesiąca Czerwca 1788 roku. Przed urzędem, aktami miejskiemi, chmielnickiemi, i przedemną, Marcinem Krzyżańskim, pisarzem przysięgłym, stanowszy osobiście sławetny Roman Krzywonos, mieszczanin i obywatel *chmielnicki*, zdrowy na ciele i umyśle, zeznał, iż on, maiąc sianożęć swoię, koło futora sławetnego Klima Niedowisa, na gruntach chmielnickich sytuowaną, sławetnemu Andrzjowi Krzywonosowi, synowi swemu, z tej sianożęci i z zastawnych

część trzecią wiecznemy czasy daruie i ustępuię; iuz do tej sianóżęci części trzesicej a ni ia, ani sukcessorowie moi inni należeć nie maią, ale on, jako aktualny dziedzic nazawsze posiadać i używać tak on, jako i jego sukcessorowie, maią mocą niniejszego zeznania. Nieumiejętny pisma znakiem krzyża swiętego podpisuie się Roman Krzywonos —|—.

Tę przedaż urząd we wszystkiem approbuie. Mikołaj Wojcicki, lantwojt chmielnicki. Grzegoż Porosiuk, burmistrz, Stefan Lityński, ławnik. Maxym Sudyłkowski, Iwan Matiaszow. Po której wyż wspomnionej karcie do akt ninienjszych zapisaniu, tej oryginał tenże podawaiący praevia cancellariae quietatione odebrał, nieumiejętny pisma A: Krzywonos—|—.

Книга Хмъльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1793. Листъ 132.

---

224. Купчая крѣпость, выданная крестьянами; Михайломъ и Николаемъ Тымченками крестьянину Трофиму Тарасенку на садъ и сѣнокосъ, лежащіе подлѣ села Сорокодубовъ. 1788. Іюля 8.

Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej Bracławiu, dnia dwunastego Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego.

Do urzędu i xiąg niniejzych wieczystych miasta wolnego rzeczy pospolitej, Bracławia, stawiąc się osobiście Trochim Tarasienko, tę kopią na papierze ceny dwóch groszy srebnych, od uczciwego Mychajła Tymczenka i Mykoły Tymczenka sobie, stawaiącemy, służącę, dla zapisania w xiegi niniejsze w sposób oblaty podał, w tej istocie: Niżej na podpisie znakiem krzyża świętego podpisani; Mychajło Tymczenko, poddany Macowski, i Mykoła Tymczenko, poddany Mowczański, bracia rodzeni, zeznaiemy tym opisem naszym wręce Trochima Tarasienka, Pilipona, poddanego Sorokodubowskiego, danym, któremu przedaliśmy sad dobrowolnie, za *Sorokodubami*, w

przykmiocie Nesterów, przy trakcie, z Anczypałowki do Bracławia idącym, wiecznemi czasy, a to z sianożęcią za rubli sześćdzesiąt rowno; którego odtąd ani ia, ani mój brat, ani żaden krewny interesowae sie nie ma i ten opis nie tylko Trochimowi, ale i potomkom jego wiecznemi czasy służyć ma; któren to opis, dla lepszej wagi i waloru, przy wyrażeniu imion naszych, znakiem krzyża świętego podpisuiemy, dnia ósmego Iulii tysiąc siedmset osmego roku—Dan w kancelarii bracławskiej. Mychajło Tymczenko—|—.Mykoła Tymczenko—|—,Oryginał tego prawa, na papierzy srebrnogroszowym, wraz z kopią tegoż, na papierze ceny dwóch groszy srebnych spisanego, prawa, podawający do siebie odebrał i kancelarią zakwitował.

Книга Брацлавскаго городоваго магистрата, годъ 1791—1792, № 4591. Листъ 39.

---

235. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Тростянца, Иваномъ Валюкомъ, крестьянину того-же села, Федору Кусенку, на усадьбу, садъ, огородъ и поле. Валюкъ предоставляетъ себѣ право пріобрѣсти обратно проданное, если благополучно возвратится изъ военной службы. 1788. Августа 12.

Dnia 12 Augusta, 1788 roku, w Kaniewie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, Iwan Waluk, poddany będacy wsy Trościańca, hrabstwa Kaniowskiego, daję te moją dobrowolną kupczę Fedorowi Kusemu, poddanemu Kaniowskiemu, a to w ten niżei opisany sposób: A ponieważ ja pozostałem wzientym w służbę wojskową rossyiską, chociaż i nie chzący, tak jak i drudzy poddani z hrabstwa Kaniowskiego, pod czas hajdamadszczyzny i ruin, a to przez oficera rossyjskiego Bułhakowa, pod tęn czas będącego karnieta, gdzie zestawiłem żonę moją z małemi dziatkami, która nie miała sposobu do odbywania i płacenia powinności skarbowej i musiała chałupe przedać do Kozina, komorę dokupioną sostawiwszy, podwódrze z ogrodemi sadem, tak i polem; sama siedziała

w sąsiadach z dziatkami beż lat killka; a gdyż ja przyiechałem tu z wojska za urlopem, zastaję żonę moją w sąsiadach, a grunt z sadem porzucony i spustoszony. Tedy ten grunt umyśliłem przedać tutejszym poddanym pańskim, gdzie i przedałem wyż wyrażonemu Fogorowi Kusenkowi, żonie i sukcessorom tegoż, to jest: sad z podwórzem, ogrodem, ale bez żadnego zabudowania, tak i polem, do tego używanym, we wsi *Trosciancu*, do posiadania za cenę rubli 13 miednych; które to pieniądze do rąk moich ja, Waluk, od Fedora Kusenka rsetelnie odebrałem i z odebranych onego kwituję i waruję żonę, dzieci i krewnych moich nie czynić wspomnionemu w używaniu tego grunte żadnej przeszkody, pod winą dworską; a jeżeli ja wolnym powrócę się od służby wojskowej, tu, w starostwo Kaniowskie, a miałbym sposób na tymże gruncie moim, własnym będącym, a Fedorowi Kusenkowi przedanym, mieszkać, i powinności odbywać, tenże Fedorma i powienen z tego gruntu ustapić, ja zaś, Waluk, onemu pieniądze rzetelnie powrócić bez żadnej kłotni. Na co, dla tem lepszej wiary, wagi i waloru, znak krzyża świętego pokładam. Datum die et anno ut supra, w urzędzie miejskiem Kaniowskięm. Przedawca togo gruntu, Iwan Wałuk, poddany wsi Trościańca—|—. Gromaga trościaniecka: Anton Bybyk—|—, Pilip Sało —|—; Kondrat Czuchraj —|—.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1788, № 3533. Листъ 22 (№ 49).

---

236. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Степанецъ, Игнатомъ Микитенкомъ, крестьянину Василію Гребенныку на садъ, рощу и сѣнокосъ, лежащіе на урочище «Вергуны» 1788. Августа 28.

Dnia 28 Augusti, 1788 roku, w Kaniowie.

Niżej znakiem krzyża świętego podpisany, Ihnat Mykitenko, poddany wsy *Stepaniec,* za dokumentem władzy zamkowej kaniowskiej przedał sadek w lasku, a w uroczysku, zwanym *Werhunach*, między polowemi

gruntami leżący: Stepanienkiemi, Kowalewskiemi i Litwinieckiemi, gdzie do tego własnego, ojcowskiego sadku i zażywanego lasku przynałezy i sianożęć na kopic dwadzieścia, a podczas suchego lata i na więcej: ten przedał dla pasieki i podpasieczyska poddanemu stepanieckiemu, Wasylowi Hrebennykowi, żonię i succesorom tego, za cenę rubli 5 srebrem, od którego ja, wspomniony Ihnat, i pieniądze do rąk moich rzetelnie odebrałem i z odebranych kwituie i waruie, aby nikt nie miał czynić żadnej najmniejszej psreszkody w używaniu tego gruntu, pod winą nieopustną skarbową, płącic sie mającą: wolen tedy Wasyl Hrebennyk tym gruntem jak chcieć dysponować, dać, darować, a w czasie i przedać, tylko zą wiadomością władzy.—My tedy, urząd, tę kupczę przyjęli, do xiąg wpisali, a, za approbatą wtadzy, stronie—Wasylowi Hrebennikowi z podpisem rąk własnych extraktem wydali, ut supra. Ihnat Mykitenko, przedawca tego gruntu, krzyż święty pokłada +.

Книга Каневскаго магистрата. годъ 1774—1788 №3535, Листъ 23 (№ 51).

---

237. Дарственная запись, данная экономіею Медведовскою, на основаніи довѣренности, выданной ей княземъ Яблоновскимъ, писарю Марку Исаенку на садъ и сѣнокосъ, лежащіе надъ рѣкою Тасьминомъ. 1788. Октября 28.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siodmego, mieciącu Augusti dwudziestego drugiego dnia.

--

Przed urzędem y aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego, przedemną, Ianem Bonkowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czehryńskiego, stawający osobiście urodzony Makary Woliński, te prawo, od wielmożnego Skipora, szambelana jego królewskiej mości, z mocy powierzonego sobie zarządu od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, w kluczu Medwedowskim komisarza, na sad z sianożecią nad rzeka Taśminem szlachetnemu Markowi Isaienkowi dane i iego sukcessorom służące,

dla wpisania per oblatam do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał w te słowa: Przychylając się do prozby y żądania Marka Isaienka, pisarza mieyskiego medwedowskiego, w nadaniu prawa na sad z sianożęcią nad rzeką Taśminem po droge, z Zamiatnicy do *Medwedowki* idącą a z gory pe okop y wirzby w lesie ciągnącą się do Stinkowego, z mocy powierzonego mnie od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, komissu, wyż rzeczonego Isaieyka przy opisanym sadzie y sianożęci wraz z sukcessorami i potomkami jego zabespieczam y, aby od nikogo w używaniu tego gruntu żadnej nie miał przszkody, naymocniej zalecam. Które to prawo dla tem większej wierności, ręką własną podpisuje. Datum w Topiłowce, dnia dwudziestego osmego Oktobris, tysiąc siedmset osimdziesiąt osmego roku. U tego prawa, w oblate podanego, podpisy rąk takowe: I. Skipor, szambelan jego królewskiej mości. (Locus sigili): Na żądanie Marka Isaienka, pisarza mędwedoweckiego, dozwala zwierzchność medwedowska odprzedać Pilipowi Panczenkowi, szwagrowi swemu, co, dla lepszey pewnosci, ręką moią stwierdzam. Datum w Medwedowce, dnia szesnastego julii, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego roku, W. Napruszewski, manu propria. Ponieważ tego wyż wspomnionego gruntu przez niesposobność utrzymać nie mogąc dla siebie y nie chcąc czynić zawodu Markowi Isaienkowi w wypłaceniu za niego należytości, oraz zważając schyłek wieku mego ku śmierci, przeto tenże grunt, z tymże prawem, i temuż Markowi Isaienkowi y sukcessorom iego zwracam, y żadnego sam przez siebie y sukcessorów moich wstępu y pretensyi mieć nie bedę wiecznemi czasy; na co, iako nieumieiętny pisma, kładnę znak krzyża świętego. Działo się w Medwedowce, dnia dwunastego Marca, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. Pilip Panczenko—|—. Anno millesimo septingentesimo nonagesimo quinto die quarta Aprilis v. s. Stawiąc się osobiście urodzony Marcin Cetnarski, te prawo od wielmożnego Skipora, szambelana jego krolewskiei mości, imieniem jasnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, na sad z sianożęcią nad rzeką Taśminem, Markow Isaienkowi dane i służące, z przyłączeniem papieru dwudziestego kopijkowego, dla wpisania do akt niniejszych, ziemskich województwa bracławskiego, w sposób oblaty podał. Na leżeniu xiąg ziemskich woiewodstwa Bracławskiego przyiołem. Michał Rychliński, namieśnik ziemski woiewodstwa Bracławskiego.

Книга земская, записовая, Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797 —1798 № 3590, листъ 75 на оборотѣ.—

---

238. Купчая крѣпость, выданная дворяниномъ Мартыномъ Яблонскимъ крестьянину, Павлу Гордіенку на огородъ, садъ и прудъ, лежащіе въ селѣ Костянцѣ и на пасѣку и садъ на урочищѣ Черномазовщинѣ. 1788. Ноября 16.

Dnia 16 Nowembris, 1788 roku, w Kaniowie.

Przed urzędem i aktami jego królewskiej mości Kaniowa, stawszy osobiście urodzony Marcin Iabłoński, obywatel osiadły wsi *Koscianca* hrabstwa Kaniowskego, zeznał jawnie dobrowolne i ni od kogo przymuszony, iż ma grunt swój własny ku przedaży, leżący we wsi Kościańcu, przy gruncie Hryćka Hordijenka, to jest ogrodzony i okopany z sadkiem młodym, pod górę stawidło, przy tymże gruncie leżące, pasieczysko ku Litwińcu, uroczyskiem zwane *Czarnomazowszczyzna,* przy którem sianokos na kopic 30, do tegoż i pola na dni 5. Który to grunt przedał Pawłowi Hordyjenkowi, żonie i sukcessorom tego, wiecznemi czasy, za cenę rubli 11: dziesięć srebrnych, a jeden miedny; którą kwotę pieniędzą ja, Marcin Iabłoński, odebrałem i z odebraney kwituie i waruję siebie, żonę, dziecie i krewnych, ażeby nikt nie miał żadnej najmniejszj pretęsyi w używaniu tego gruntu, pod winą skarbowi płacić się mającą rubli 20. Wolen tedy wyrażony Antoni Hordienko tym, odemnie nabytym, gruntem jak chcieć dysponować, darować, przedać, byle za wiadomością władzy. My tedy, urząd, tę kupczą przyjęli, do xiąg wpisali, a za approbatą władzy, z podpisem rąk własnych, rzeczonemu Pywłowi Hordijenkowi, die et anno ut supra, extraktem wydali. Marcin Jabłoński, obywatel wsi Kościańca, ręką własną podpisuje się. Przytomny urząd miejski Kaniowski.

Книга Каневскаго магистрата, годъ 1774—1787, № 3535 Листъ 23 (№ 52).

---

239. Актъ дѣлежа сада и двухъ прудовъ между Остапомъ и Иваномъ Московчуками, жителями села Винницкихъ Хуторовъ. 1789. Августа 13.

Między utściwemi: Ostapem i Iwanem Moskowczukami, bracią między sobą rodzonemi, mieszkańcami futorzańskiemi. My, niżej na podpisach wyrażeni, wysadeni od zwierzchności zamku starościńskiego, osoby, przyiaciele, takowe sadu i lewady i stawków uczyniliśmy rozdzielenie: Pomiarkowanie na gruncie w takowy sposób, iż, począwszy od dęba młodego, niedaleko szlaku będącego, y prosto idącego pomiędzy jabłonie sakłakowce do czereszni, a od czereszni do grószki medianki, a od grószki medianki nadół do grabów czterech, nad stawkiem Iakima Redczenka stojących, połowa sadu dla Ostapa Moskowczuka, brata starszego, tymi znakami postanawiamy: idąc od tego wyżwyrażonego młodego dębka, po lewej stronie Ostapa, wiecznemi czasy posiadać ma y dzieci jego, a zaś drugą połowę sadu, idąc od tegoż stawku Iwanowi Moskowczukowi, bratu młodszemu, w prawą rękę posiadać naznaczamy; stawki obydwa po połowie każdemu przysądzamy y robocizna zobopolna bydź do tychże stawków obydwóch powinna, do spustów zobopolnie należeć bracia mają, a jeden bez drugiego ryby łapać nie powinien, bo z takowego nieznoszenia się jeden z drugim, często wynikają nienawisne poróżnienia; który rozdział ponieważ strony obydwie chętnie y dobrowolnie acceptują, takowym naszym umiarkowaniem kontentują się, przetoż wiecznemi czasy dotrzymać w spokojności powinni będą, pod grzywnami rubli 10, która by strona miała niniejszy wzrywać rozdział; a matkę swoję rodzoną, jako już przy nachylonym wieku będącą, w uszanowaniu należytym konserwować mają; a gdy dekret śmiertelności nastąpi, zobopolnie y przykładnie pochować mają y za duszę onej pamiętać; te zaś przez nas rozmiarkowanie y rozrządzenie, dla wiary, y wagi, y pewności, rękami własnemi podpisujemy; Datum w *Futorach Winnickich*, na gruncie, 13 miesiąca Sierpnia, 1789 roku.

Stepan Bogdanowicz, wojt Starej Winnicy, nieumiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisał się +. Ignacy Sawicki, krzyż położył +. Iuchim Moskalski. Demian Bodnarczuk +. Prokop Drabina. +

Книга винницкаго магистрата, годъ 1760—1790, № 5181; листъ 94 на оборотъ.

---

240. Купчая крѣпость, выданная на прудъ и участокъ поля хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Грицькомъ Поросюкомъ, хмѣльницкому мѣщанину, Саввѣ Калькову 1789. Октября 9.

Działo się dnia dziesiątego Octobra, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego, w kancelaryi *Chmielnickiej*.—

Niżej na podpisie wyrażony zeznaię tą kartą moją ręczną, daną w ręce Sawki Kalkowego syna, któremu dobrowolnie przedaię i oddaię w wieczystą dzierżawę stawek, ob Wołychy kupiony przez Hryćka Porosiuka, a mnie teraz od tegoż Hryćka Porosiuka przedany; więc ia, nawzaiem, teraz tenże sam stawek z brzegami i gruntem dni trzy przedaię wyż wyrażonemu Sawce Kalkowemu synowi za summę złotych polskich dziewiędziesiąt, № złotych 90, i odtąd nicht a nicht, ani sukcessorowie Wołychi, ani Hryćka Porosiuka, ani ia, ani sukcessorowie moi, nie maią i mieć nie powinni żadnej pretensyi, tylko szczególnie Sawka Kalków i sukcessorowie jego są i być powinni wieczyści dziedzice i wolno im przedać, komu chcieć darować, lub iak chcąc ną swój użytek obrócić: na co, dla lepszej wagi i waloru, własną podpisuie się ręką. Franciszek Iuzwicki, Grzegorz Porosiuk +. M Daszkowski. + Ten skrypt approbuię we wszystkich artykułach M. Wojcicki, landwójt Chmielnicki, Przyiąłem i w akta zaciągnąłem die et anno ut supra, Czarnik, pisarz urzędu miejskiego.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779; годъ 1776—1792 Листъ 104.

---

241. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Михайломъ Билашомъ, Хмѣльницкимъ-же мѣщанамъ: Дамьяну, Ивану и Осипу Яременкамъ на прудъ и прилегающій къ нему берегъ на урочищѣ Бутковѣ. 1790. Марта 2.

Staneła dobrowolna i nigdy nie odmienna ugoda między sławetnemi: Michałem Biłaszem z iednej, a Dymianem, Janem i Józefem Jaremenkami,

w ten niżej opisany sposób: ia, Michał Biłasz, maiąc swój dziedziczny staw z brzegiem jednym w *Budkowie*, z ograniczeniem z jednej Daniła Woźniuka od zachodu słońca, odstępuię i przedaię dziedzicznym i wieczystym prawem Dymianowi, Ianowi i Józefowi Iaremenkom za summę złotysh sto(№ złotych 100), którą summę do rąk moich ia, Michał Biłasz, od zwyż wyrażonych odebrałem i odliczyłem i odtąd już prawa swego dziedzicznego odstępuję wzwyż pomionionym: Demianowi, Ianowi i Józefowi Iaremenkom, i odtąd ani ia sam, ani sukcessorowie moi nie maią mieć pretęsyi do tego stawku i brzegu, ale już prawdziwemi dziedzicami i sukcessorami są: Demian, Ian i Józef Iaremenki tego stawku z brzegiem wyż wyrażonym; kto by zaś ważył się wyż wyrażonych Iaremenków turbować, albo upominać się o ten staw z brzegami—tylko ia, Michał Biłasz, do tego i więcej nikt—za to takowy do grzywien rubli pięć na cerkiew Glińską, a pięć do urzędu, a pięć do juryzdykcyi wojtowskiej; co niniejszym kontraktem resignationis i dobrowolną naszą ugodą oddaje wieczyście wyż wyrażonym: Demianowi Ianowi i Józefowi Iaremenkom i na to, dla lepszej wagi i waloru, przy wyciśnieniu urzędowej pieczęci, własną przy urzędzie jego królewskiej mości radzieckim, miejskim, Chmielnickim podpisuie się. Działo się dnia drugiego Marca, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, w *Chmielniku*. M. Biłasz + + +. Grzegorz Biłasz + + +. Jakub Biłasz + + +. Ta karta, we wszystkich punktach iest za urzędu moiego approbowana. M. Wojcicki, lantwojt Chmielnicki. K. Klebanowski, burmistrz Chmielnicki. Grzegorz Porosiuk, ławny. Na rekwizycią Demiana, Jana i Jozefa Jaremenków ta sprzedarz stawku z brzegiem, w używaniu aktualnym Biłaszów dotąd będącym, władzą mi powierzoną, approbuie. Datum die 1 Februaria, 1791 roku, w Mytniku. Zasławski, ekonom generalny starostwa Cmielnickiego.

Книга Хмельницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 109.

---

242. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкимъ мѣщаниномъ, Василіемъ Поросюкомъ—Григорію Поросюку на прудъ и сѣнокосъ. 1790. Марта 22.

Dzialo się w urzędzie radzieckim miasta I. K. mości Chmielnika, dnia dwudziestego drugiego Marca, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego.

Stanowszy osobiście sławetny Grzegorz Porosiuk, mieszczanin i obywatel chmielnicki, przedemą, Marcelim Czarnkiem, pisarzem radzieckim, podał karte do oblaty, w niżej opisany sposób: Niżej po imieniu, nazwisku wyrażony zeznaie tym moim prawdziwym i nigdy nie odmiennym skryptem w ręce sławetnego Grzegorza Porosiuka, w ten niżej opisany sposób: iż ia, z dobrej moiej woli i poradą przyiaciół moich, maiąc stawisko, w lesie sytwowane, że przy kupie i sianożęć powyż stawku Grzegorza Porosiuka z iednej, a Mateusza Pobereznika z drugiej strony, przedałem wiecznemi czasy Grzegorzowi Porosiukowi i sukcessorom iego za złotych polskich pięćdziesiąt cztery, № 54; do której sianożęci już ani ia, ani dzieci moie do onej przedaży interesować się i turbować wyż rzeczonego Grzegorza Porosiuka (nie mają), na co, dla lepszej wiary, wagi i waloru własną ręką kładę znak świętego krzyża. Datum die 22 Martii, 1790 anno. Wasyl Porosiuk ++. Iako sprawiedliwa ta przedarz w urzędzie naszym, radzieckim, miejskim, *chmielnickim* iest uczyniona, na co, dla lepszej wagi, aprobuie Mikołaj Wojcicki, lantwojt.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792: листъ 108 на оборотѣ.

---

243. Дарственная запись отъ католическаго кіевскаго епископа, графа Франциска Осолинскаго, Хвастовскому мѣщанину, Ивану Долгому, на право потомственнаго владѣнія мельницею, называемою Повыжша, лежащею на рѣкѣ Унавѣ. 1790. Апрѣля 26

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatu Winnickiego i przedemną, Stanisławem Garwolińskim, regentem akt tychże, stawi

się osobiście urodzony Franciszek Witosławski, te prawo na mlyn od I. W. Franciszka Osolińskiego, biskupa Kijowskiego i Czernichowskiego, orderu świętego Stanisława kawalera, sławetnemu Iwanowi Dołhiemu, mieszczaninowi Fastowskiewu, na papirze prostym dane, podpisem tegoż, przy pieczęci, na sucho wyciśnionej, zatwierdzone, z przyłączeniem papieru stemplowanego, ceny kopiek trzydzieści, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Winnickiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie. Franciszek Kandyd Hrabia z Tęczyna Osoliński, z Bożej łaski i stolicy Apostolskiej biskup Kijowski, Czernichowski, orderu świętego Stanisława kawaler, wszem wobec i każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, mianowicie iednak jaśnie wielmożnym następcom moim, tudzież ich mość panom kommissarzom, ekonomom klucza Fastowskiego, wiadomo czyniemy, tym niniejszym prawem naszym, iż my Iwanowi Dołhemu, mieszczaninowi Fastowskiemu, uważaiąc jego tak ku nam, iako i successorom naszym, wierność, posłuszeństwo, nadajemy mocą prawa tego młyn, nazwany *Powyzszyna rzece Unawie*, kupiony przez tegoż wyżej wyrażonego Iwana Dołhego od Onyska Skałyhy, prawem jemu i sukcessorom jego służący, w czym żadnej przeszkody zwierzchność dworska czynić nie będzie powinna; danine jednak, skarbowi naszemu należące, w swoiej zachowuiąc całości, płacić i wszelkie inne powinności pełnić będzie powinien; które to prawo, dla większej wagi i pewności, przy zwykłej przyciśnieniu pieczęci, podpisem ręki własnej stwierdzamy. Datum w *Fastowie*, dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia, tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis, przy pieczęci, na sucho wyciśnionej, takowy. Franciszek biskup (L. S.). Które to prawo, iak się w sobie ma, co do slowa do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Winnickiego iest zapisane.

Книга земская, записовая, Винницкаго уѣзда, г. 1799, № 4801. Листъ 362 на оборотѣ.

---

244. Купчая крѣпость, выданная Хмѣльницкою мѣщанкою, Любкою Волихою, мѣщанину Климу Недовисѣ на прудъ и сѣнокосъ, лежащіе въ окрестности Хмѣльника. 1790 Апрѣля 29.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, magdeburskiemi, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, miesiąca Czerwca czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, magdeburskiemi, chmielnickiemi i przedemną, Józefem Watlewskim, protunc akt tychże pisarzem, stawiąc się osobiście sławetny Klim Nedowisa, mieszczanin miasta I.K. mości Chmielnika, tę kartę od Lubki Wolichi, na sprzedany sobie stawek i sianożęć wieczyście służący, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Niżej na podpisie znakiem krzyża świętego podpisana, znam tą kartą moią ręczną, daną, w ręce sławetnego Klima Nedowisa, obywatela futorów miejskich Budkowskich, którą chce mieć za autentyczną, iakobym zeznała przed aktami I.K mości radzickiemi, miejskiemi, chmielnickiemi, iż ia, maiąc stawek i sianożęć moią własną, w lesie sytuowaną, powyżej od Mikołaia Hadarzewskiego, przedaię wiecznemi czasy temuż wyż wyrażonemu Klimowi Nedowisie za złotych polskich dziewiędziesiąt, № złotych polskich 90, której iuż sianożęci i stawku odtąd ia, ani sukcessorowie nie maią używać, gdyż ią iuż wiecznemi i nigdy nieodmienionemi czasy przedałam i zrzekłam się tej sianożęci i stawku, na co, dla lepszej wagi, i przy uproszonych urzędowych i dobrych przyiaciołach, własną ręką podpisuie. Działo się dnia dwudziestego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego roku, w *Chmielniku*. U której karty podpisy rąk zeznawaiącej, i urzędników, i przyiaciół w te słowa: Lubka Wolicha + + +. Mikołaj Hadarzewski. Jako sprawiedliwie ta karta we wszystkich punktach iest wyrażona, na co, dla lepszej wagi i waloru, podpisuie Mikołaj Wojcicki, lantwojt Chmielnicki, mp. Kondrat Klebanowski, burmistrz. Alexander Sudyłkowski, radny. Maciej Jzdebski, radny Chmielnicki mp. Która to karta, iak się w sobie ma, w akta niniejsze iest zapisana.

Книга Хмѣльницкой городовой ратуши, № 5779, годъ 1776—1792. Листъ 139.

245. Дарственная запись отъ князя Яблоновскаго, хорунжему его надворной милиціи, Максиму Филону, на прудъ въ селѣ Трушовцахъ. 1790. Мая 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juni czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Swiętotroieckiey, prawem przepisaney, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja, roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętej—osobiście stawaiący Maxym Fiłon, chorąży milicyi nadworney jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, te prawo sobie, stawaiącemu, we wsi *Truszowcach* na stawek, od wielmożnego Skipora, szambelana dworu polskiego, z mocy kommissu dane, na srebnogroszowym papierze napisane, y ręką tegoż wielmożnego Skipora, z wyciśnieniem czarno wykopconey pieczęci, zatwierdzone, y ręką własną jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego zaaprobowane, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego w oblatę podał, w wyrazach następuiących: przychylaiąc się do proźby y żądania Maxyma Fiłona, chorążego milicyi nadworney, w nadaniu prawa na stawek, przez tegoż zaięty we wsi *Truszowcach*, w jego obeyściu, a przez wzgląd na zasługi tegoż, z mocy mnie powierzonego kommissu od jaśnie oświeconego xięcia jego mości Jabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, tym prawem onego wraz z potomkami y sukcessorami jego zabiespeczam, y, aby od nikogo przeszkody nie miał, zalecam; ktore to prawo, dla tym większey pewności y waloru, podpisuie Datum w Topiłowce, dnia siedemnastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego roku. J. Skipor, szambelan jego królewskiey mości (locus sigili). Które to pozwolenie aprobuję dnia dziesiątego Januarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku. Xiąże Jabłonowski (manu propria). Które to prawo, w oblate podane, co do słowa do xiąg ninieyszych, ziemskich, powiatowych Czehryński h iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590; листъ 329 на оборотѣ.

246. Дарственная запись князя Августа Николая Яблоновскаго, данная крестьянину мѣстечка Стеблева, Матушиненку, на право потомственнаго владѣнія участкомъ поля и сѣнокосомъ. Князь Яблоновскій освобождаетъ притомъ пожизненно Матушиненка и его жену отъ всякихъ повинностей и податей. 1790. Мая 28.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Czerwcadwunastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście Iego Imperatorskiej Mości, Żytomirzu, przedemną, Iózefem Roszkowskim, viceregentem przy tym grodzie województwa i powiatu Kijowskiego, i xięgami niniejszymi, grodzkimi, kijowskimi osobiście stawający urodzony Filip Szczygielski, te prawo od jaśnie oświeconego xięcia jegomości Iabłonowskiego, wojewodzica Nowogrodzkiego, na plac, grunta i sianożęć w dobrach, miasteczku Steblowie, roboczym Matuszynenkom, małżonkom, służące, przy wyciśnionej pieczęci z zaświadczeniem kancelarji i abprobatą I. O. xiężny Jabłonowskiej, wojewodziny Nowogrodzkiej, na papierze ordynaryjnym napisane, do akt grodzkich, kijowskich w oblatę podał, tym sposobem: Awhust—Mykoła, kniaź. Wsim obczno i wsiakomu zosobna, komu o tom znat' bude nałeżno, izwestno dełaju, a najpacze władыkom włastej moich, teper i w poślidnii wremena buduczym: iż z myłosty na ważnyje usłuhi Stepana Matuszynenka, poddanoho mojeho Steblewskoho, y za staratelnoje wojtowstwo, a najpacze, że jest strojenje na obłasty jeho—koniuszni na wojsko łehkokonnyci mojej y dom na prożytje moje zostaw za nym, czerez czto utratu w chazajstwi swojom ponosyt, w nadhorodu trudow joho, seje prawo pomianutomu Stefanu Matuszynenkowi i Katri, żeni jeho, do żytja ich służaszczoje, nadaju i dałij od wsich powynnostej i podatkow skarbowych byty wolnymi nakazuju. (A, dla) newozbrannoho onym w choziajstwi prymnożenja dostatku, oranoho pola po dnej dwadciat w każdu ruku i senożatej na kozakiw dwadciat oprydiłaju, kotoryje i naślednikom jeho do upotrebłenja ostanetsia i seje władytel oznaczyt. A kohdaby w poznejszyje wremena żytelstwa mojeho i wojsk moich peremena kwater zdiełała sia i dom postawen na kancelarju—pry ieho domi koniuszni i wse strojenje na jeho odchodyt i ostajet; Jako hdyby porad strojenju mesta Stebłowa diełał sia, i łenja wypała na dom

jeho, czerez czto usumnitsia byłby prynużden,—w to wremia w druhoj storonie stolko mesta bude dano z kazny mojej i strojenyje na nem Stepana zdiełat' sia dołżno. Kotoroje prawo spolno tym obom do żytja służyt budet; po konczynie kotorych naśledniki jeho płati podatkiw, w to wremia nakazanych, podpadat budut. Dan w *Steblewi*, tysiacza semsot dewiatdesiatoho hoda, misiaca dwadciat osmoho Maja.... Auhust Mykoła, kniaź (L. S.). Wpisano w xięgę kaneclarji tegoż dnia i roku. A. I. Bojarski, Tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku, dnia dwudziestęgo piątego Oktobra, w Steblowie, te prawo dożywotnie dla Stepana Matuszynenka i Katri, żony jego, aprobuje, według którego prawa aby miał grunta wyznaczone, imci panu gubernatorowi Steblowskiemu zalecam. Franciszka Wiktorja xiężna Iabłonowska, wojewodzina Nowogrodzka m p. Które to prawo słowo, w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, kijowskich jest zapisane.

Книга городская, кіевская, записовая, годъ 1793. № 128. Листъ 229 на оборотъ.

---

217. Разграниченіе хуторовъ, принадлежащихъ: жителю села Залетичевки, Леську Кузьменку, и жителю предместья Заволока, Михайлу Молчанюку, произведенное урядниками Летичевскаго магистрата 1790 іюля 31

Zapis donacyi, sposobem oblaty w akta miejskie Latyczowskie, dnia 7 Sierpnia. 1790 roku, słowo w słowo.

A ponieważ między stronami, to jest: Leśkiem Kuźmenkiem, poddanym *załatyczowieckim* z jednej, a Michałkiem Mowczaniukiem *zawołkowskim* z drugiej strony o miedze między futorami tychże częste nie zgody i kłótnie bywały, do których futorów na grunt, przez dyspozycią W. J. pana Skalskiego, gubernatora starostwa Latyczowskiego, dla rozpoznania i rozmiarkowania onychże, zjechaliśmy i nawkoło futor pomienionego Michałka Mowczaniuka i sianożęć, w brzezinie od zachodu słońca

leżącą, zawierającą na kosarzów 8, obszedłszy, to jest, wziąwszy do drogi, która idzie w futor, Cygańczuków zwany, i przypiera posiecz do tegoż, a to od teścia jego, niegdyś Jacka Szczerbeniuka, te uroczysko jemu nadane, w którym już wiele pracy podjął i starania łożył. Drugi sadek tenże Michałko Mowczaniuk u sławetnego Jana Orła, malarza, jak jest wyżej w kontrakcie rezygnacyjnym, wieczyście nabył i te obydwa sadki do kupy są złonczone i od futoru Cygańczukowego odgraniczone, wziąłszy z dołu ciągnie sie na wschód słońca, w górę, znakami, na drzewach wyciętemi, aż do brzeziny, a to ta granicą pomienionego sadu michałkowego od połnocy; a od połódnia, wziołszy z gory od zachodu słońca z brzeziny i sianożęciów wspomnionych stron obydwóch, granica ciągnie się starą posieczą wdoł, powiżej łóz do rowu, i przez Leśka Kuźmenka wykopanego, i tym rowem przez dolinę, pominąwszy szczep 2, w gorę aż do lipy, na której także jest znak, krzyżem wycięty, i od tej lipy prosto w górę, niby na zimowy wschód słońca, przez jarek i aż do brzeziny. A że na części, do Michałka zachodzącej, znajduje się Leśka Kuźmenka szczep już rodżajnych 2, więc o te szczepy wspomnione strony dobrowolnie zy nas zgodzili się i podług ugody natychmiast Michalko Leśkowí zapłacił złotych 24; a po takowym dobrowolnym zgodzeniu się, wszelkich niezgod, kłotni poprzestać przyrzekają, a to pod odpowiedzią w sądzie przyzwoitym i już do pomienionego sada, czyli futoru, nikt a nikt wdzierać się nie ma, tylko, jak jest w swych granicach oznaczony, tak wieczyście Michałko Mowczaniuk z następcami swojemi wieczyście ma pożytkować i do jak najlepszego przyprowadzać (stanu); co wszystko i każdą rzecz strony obydwie obiecują dotrzymać; i na to się własnymi rękami podpisują. Datum die 31 julii, 1790 anno, Leśko Kuźmenko +. Michałko Mowczaniuk +. My, mieszczanie, jako wyż wspomnionych stron rozmiarkowali, do dobrowolnej zgody pzyprowadzili i na to się własnymi rękami podpisujemy. Datum ut supra. Mykyta Nawrocki, przysiężny +. Roman Gieranowski, radca. Jakób Trubłajewicz, burmistrz, Hordij Chacewski, przysiężny.

Книги Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1895, № 5716; листъ 22 на оборотъ.

---

248. Актъ разграниченія хуторовъ, принадлежащихъ Летичевскимъ мѣщанамъ: Орлу и Яремѣ Футорному. 1790 Августа 3.

Dzialo się na urzędzie etc., dnia 23 miesiąca Lutego, 1794 roku.

Pod najszczęśliwszem panowaniem najjaśniejszej Katarzyny wtorej etc. etc. etc. Do urzędu i xiąg niniejszych etc. etc. przyszedłszy osobiście sławetny Gabryel Orzeł, syn, ojca swego, sławetnego Jana Orła, imieniem czyniący, sposobem oblaty donacią pewną na futorek wraz z sianożęcią podał, której osnowa jest następująca: Działo się w urzędzie miejskim jego krolewskiej mości latyczowskim, dnia 3 miesiąca Sierpnia. 1790 roku My, urząd miasta jego królewskiej mości *Latyczowa,* przez dyspozycią J, W. P. Skalskiego, gubernatora starostwa Latyczowskiego, a na żądanie pracowitego Jaremy Futornego, mieszkańca i sławetnego Jana Orła, malarza, na grunt, za doliną, *Kobylanica* zwaną, do lasku za tąż doliną w okręgu, samym w sobie będącego, zjechaliśmy. W którym lasku sławetny Jan Orzeł, od lat trzech za dokumentem J. W. P. Skalskiego, gubernatora, i za oznaczeniem temuż przez J. W. P. Radeckiego, jako też i urzędu dla postawienia pasieki wyczyścił i już szczep naszczepił, niemniej temuż Janowi Orłowi sianożęć koło tegoż futoru, czyli lasku, oddzielono i znakami krzyżem świętym, na drzewach na wkoło tejże sianożęci wyciętemi, to jest na kosarzów sześć oznaczyli i tenże dotychczas posiada. A że pomieniony Jarema Futorny, o pomieniony lasek i sianożęć wnosi pretensyą do pomienionego Jana Orła, że jakoby przyległością do jego futora należy, i sianożęć jakoby do jego sianożęci; chociaż wcale w jego donacyi, na futor mianej, cyrkumferencja nie tak jest oznaczona, jako on sobie wnosi, jednak, by uniknąć dalszej kłótni i niespokojności, uznaliśmy: aby sławetny Jan Orzeł Jaremie Futornemu, w nagrodę wnoszącego pokrzywdzenia sobie, zapłacił natychmiast złotych polskich 1 6 Którą kwote wspomniony Jarema, zgadzając się dobrowolnie, do rąk swoich odebrał, od wszelkish pretensyi Jana Orla kwituje i już podał, że o pomieniony lasek i sianożęć, wraz z dziećmi i następcami swemi, często wspomnionego Jana Orła i następców jego turbować nie będą; tudzież strony obydwie forum sobie zakładają, jeżeliby w grunt jeden drugiego miał się wpierać, odpowiedzieć w sądzie przyzwoitym będzie powinien.

Co wszystko, i każdą rzecz sciśle i rzetelnie, obiecują dotrzymać i na co się własnemi rękami podpisują. Jarema Futorny. Jan Orzeł mpr. Po którym podpisaniu się, następuje przyjaciół podpis w te słowa: my, jako często wyrażonych stron należycie i dobrowolnie rozmiarkowawszy, tak na to, dla lepszej trwałości i bespieczeństwa, własnemi rękami podpisujemy. Datum die et anno quo supra. Roman Gieranowski, radca; Mykita Nawrocki, przysiężny; Jakób Trubłajewicz, burmistrz; Hordij Chaniowski, przysiężny; Wojciech Lachowicz, burmistrz mpr. Po której donacyi, w akta niniejsze słowo w słowo wpisawszy, oryginał, sposobem oblaty, skonnotowawszy, temuż podającemu do rąk napowrót się oddaje, z którego odebrania akta niniejsze kwituje i podpisem swej ręki stwierdza—Gabryel Orzeł.

Книга летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 128

249, Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Саввою Рымаремъ, Богуславскому же мѣщанину, Данилу Пустовойтенку, на вѣчную продажу урочищъ: Сезеновщины и Бондаровщины съ прилегающимъ къ нимъ прудомъ на рѣкѣ Веремiевкѣ. 1790 Сентября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, miesiąca Septembra siodmego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daszkowskim, pisarzem przysięgłym miasta jego królewskiej mości Bohusławia, osobiście przyszedłszy sławetny Sawka Rymarz, mieszczanin Bohusławski, ten zapis przedaży wieszystey gruntu, *Sizionowszczyzna* zwanego, y praw nabywczych, dziedzicznych, na rzecz y osobę sławetnego Daniła Pustowoytenka dany, na papierze stemplowanym spisany, podpisami ręki własney, tak zeznawaiącego znakiem krzyża, jako

y sławetnych awników zatwierdzony, przed xięgami miasta jego królewskiey mości Bohusławia dobrowolnie przyznał, w te słowa: Ia, Sawka Rymarz, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie swoje, to iest zapis dobrowolney przedaży, z potomkami y sukcessorami memi wcale się poddaiąc y wcielaiąc, wiadomo iawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawający, maiąc grónt y stawek moj własny, dziedziczny, *Sezionowszczyzna* y *Bondarowszczyzna* zwany, dwa uroczyska, po nad rzyką Weremijówką ciągnące się, za prawem dziedzicznym nabywczym, nikomu niezawodne, a mając z prawa pospolitego moią własnością, iako chcieć rządzić, komu chcieć przedać, dać, dàrować, ustąpić y ku naylepszemu pożytkowi swemu obrócić, sławetnemu Daniłowi Pustowoytenkowi, mieszczaninowi Bohusławskiemu, wyż pomieniony grunt, Sizionowszczyzna y Bondarowszczyzna nazywaiący się, ze stawkiem, całe te uroczysko wokrąg z przynależną y w prawach poprzedniczych mianowaną granicą, zaczowszy od wschodu słońca, od łozek, niżey grobelki, w jarku przy kruhlaku będących, na pułnoc aż do kamienia y drogi, przy wałku będącey, od tego kamienia pomienionym wałkiem do drugiego kamienia, ku zachodowi słońca y wierzchowiny Weremijowki rzyczki, do samey grobelki Krywokonowey, podlug prawa starego, a powrociwszy od pomienioney grobelki, przyłączając wraz grunt Bondarowszczyznę, idąc od Krywokonowa jaru, y od Krasuckiego okopu po pod gurą, zostawując w prawey ręce grunt Czayczyn, wałem odkopany, od tego więc grunta z gury doliną, zmierzając na wschod słońca, znowu do łozek niżey grobelki, od ktorych granica poczeła się, tu skączywszy pomienionego gruntu ograniczenie; całkiem ten grunt, stawek zewszystkiemi należytościami y przynależytościami, tak iako zdawien dawnych przynależało, nic nie ubliżając, za summę rubli sto trzydzieści pięć całkowitą, dobrowolnie między sobą umowioną y postanowioną, temuż sławetnemu Danilowi Pustowuytenkowi przedaię, daię, daruię y na wieczność odstępuię, y prawa wszelkie moie nabywcze onemu na ten grunt wręczam y na rzecz jego wlewam y przelewam; wolen już iest y będzie sławetny Daniło Pustowuytenko pomienionym gruntem, odemnie na wiecnosć ustąpionym, jako chcieć rządzić, używać, darować, przedać, ustąpić y ku naylepszemu pożytkowi obrocićsam, a po nim potomkowie y sukcessorowie jego y odtąd ani ja, ani sukcessorowie moi, żadnego powrotu mieć nie będziemy y na to dałem ten móy dobrowolny zapis wieczystey przeda-

ży z podpisem mey własney ręki y sławetnych panów ławników urzędu Bohusławskiego, odemnie uproszonych, mocą ninieyszego dobrowolnego zeznania mojego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Sawka Rymarz +. Zacharyasz Sawkowicz, woyt miasta jego krolewskiey mości Bohusławia, ten dobrowolny zapis wieczystey predaży gruntu, od sławetnego Sawki Rymarza na rzecz y osobę sławetnego Daniła Pustowoytenka dany, podpisuię.—Teodor Wierzbicki, ławnik miasta jego królewskiey mości Bohusławia, na tym zapisie wieczystey przedaży, od sławetnego Sawki Rymarza sławetnemu Pustowuytenkowi danym, podpisuie się. Stefan Ciurupa, ławnik miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Ktory to zapis wieczystey przedaży, słowo w słowo, do xiąg mieyskich, bohusławskich iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 17.

---

250. Купчая крѣпость, выданная мѣщанами мѣстечка Медведовки: Иваномъ и Артемомъ Гонытеленками, писарю того-же мѣстечка, Марку Исаенку, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Медведовкѣ. Гонителенки оставляютъ при этомъ въ своемъ владѣніи садъ и сѣнокосъ, пожалованные имъ вмѣстѣ съ мельницею по дарственной записи отъ князя Яблоновскаго. 1790. Сентября 19.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmego, miesiąca Augusti dwudziestego drugiego dnia

Przed xięgami y aktami ziemskiemi powiatu Czehryńskiego, przedemną, Ianem Bonkowskiem, pisarzem ziemskim przysięgłym powiatu Czehryńskiego, stawaiący osobiście urodzony Makary Woliński, te prawo, na młyn, chałupę y zinnym gruntem, procz łąki y sadka, od mieszczan miasta Medwedowki: Iwana y Artema Honytełeków, szlachetnemu Markowi Isajenkowi, ustąpiony, do wniesienia per oblatam do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego podał, w te słowa: My, niżej podpisani, mianowicie: Iwan y Artem Henytełenki, obywatele dobr jaśnie oświeconego jego mości

pana Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, miasteczka Medwedowki, daiemy naszą, dobrowolnie ugodzoną, kupcze Markowi Isaienkowi, pisarzowi medwedowskiemu, iż my, widząc niesposobność naszą do utrzymania y reperowania młyna *na rzece, Medwedowka* zwaney, ponyżey młyna czerców Mikołaiowskich, po zmarłey matce naszey, HorpinieKwitenkowyj, nam zostałego, y nie mawszy czym długów naszych, na rożne potrzeby zaciągnionych, zapłacić, odstępuiemy y przedaiemy młyn z chałupą y wszystkim, do niego należącym, y prawo na tenże młyn od jaśnie oświeconego xięcia pana, dobrodzieja dane, oddajemy Isaienkowi; tylko zostawuiemy dla siebie sadek y sianożęć, w tymże prawie wyrażoną, a młyn wiecznemi czasy Isaienkowi wraz z jego sukcessorami przedaiemy, y iuż my do nięgo ani dzieci nasze, ni krewni żadney pretensyi mieć nie będziemy, tudzież, ieśliby kto z krewnych naszych, za granicą mieszkaiących, mogł na ten młyn iakowe papiery okazać, żadnego waloru mieć nie będą, gdyż my swoią własność przedaiemy za rubli dwieście pietnaście; y dla lepszego waloru y pewności rękami naszemi własnemi podpisuiemy się. Dnia dziewietnastego Septembris, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego roku. U tey kupczy, w obato podaney, podpisy rąk takowe: Iwan Honytełenko+. Swoieruczno podpisujuś Artem Honytełenko. Działo się to przy ludziach wiary godnych: Ostapu Iuszczenku Kosarskiemu, Wasylowi Strogieckiemu Małemu Medwedowskiemu y innych, na ten czas będących. Dogadzaiąc żądaniom Iwanowi y Artemowi Honytełenkom, braci między sobą rodzonym, dozwoliła zwierzchność zamku Medwedowskiego odprzedać młyn Markowi Isaienkowi, podług między niemi ugody, ktore zwierzchność Medwedowska approbuie co do młyna y chałupy z grôntem; prawo zaś Marko Isaienko, pisarz, do siebie odbiera, a reskrypt ma dać na sadek y sianożęć, w tym prawie znayduiące się, iako Honytełenkom przynależyć ma; sianożęć y sad przy Honytełenkach ma się zostać. Działo się w zomku Medwedowskim, dnia piątego Oktobris, tysiąc siedmset dziewiędziesiątego anno. W. Napruszewski, m. p. U tego prawa oblata w te słowa: Anno tysiąc siędmset dziewiędziesiąt piątego, Aprilis (?) V S., stawiąc się osobiście urodzony Marcin Cetnarski, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, kasztelana krakowskiego, Markowi Isaienkowi na młyn dane y służące, z przyłączeniem papieru dwudziesto kopijkowego, dla wpisania do akt ninieyszych,

ziemskich woiewodzstwa Bracławskiego, w sposob oblaty podał, na leżeniu xiąg ziemskich woiewodztwa Bracławskiego.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уњзда, годъ 1797 1798, № 3590; листъ 74 на оборотњ.

---

251. Купчая крѣпость, выданная дворянками: Ангелою и Анною Бачинскими, мѣщанину Павлу Бѣлецкому на леваду, лежащую въ Винницкой Слободкѣ. 1791. Генваря 2.

Działo się w mieście Winnicy, we czwartek, to iest dnia 13 miesiąca Marca, roku pańskiego 1794.

Do urzędu i xiąg niniejszych, wieczystych miasta Iej Imperatorskiej Mości Winnicy, osobiście przyszedłszy sławetny Paweł Bielecki, temuż urzędowi prawo na lewadę, sobie służące, na papierze stęplowanym polskim wypisane i podpisane, do wpisania w akta niniejsze podał, w tej osnowie: My, Angela i Anna Baczyńskie, niegdy urodzonego Baczyńskiego córki, swym i brata swego małoletniego imieniem czyniące, znamy tym wlewkiem naszym, moc i ważność autentycznego zeznania w sobie maiącym, iż my, maiąc lewadę pod *Słobudka Winnicka*, od zwieszchności zamkowej ojcu naszemu nadaną, na dni pięć orania będącą, blisko Pieńkowskiego leżącą, też lewadę sławetnemu Pawłowi Bieleckiemu za kwotę złotych polskich pietnaście przedaiemy, ustępuiemy i na osobę tegoż wlewamy; wolen tedy iest i będzie pomieniony Pawło Bielecki wyżwyrażonej lewady używać, nazawsze trzymać, a my, zrzekłszy się raz nazawsze, żadnego już odtąd wstępu i powrotu do tejże lewady sobie i potomkom naszym nie zostawuiemy i na to się, dla łepszej wagi i waloru, rękami własnemi podpisuiemy. Działo się w Winnicy, die drugiego Stycznia, 1791 roku. Podpisuie się Anna Baczyńska—Po którego to kwitu w xięgi niniejsze zaoblatowaniu, szlachetny Paweł Bielecki, podaiący do akt, oryginał onego napowrót do siebie odebrał i na to podpisuie się. Paweł Bielecki.

Книга Винницкаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5192. Листъ 182.

252. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Филону, на сѣнокосъ, лежащій въ Чигринскомъ староствѣ, называемый Кимлиха. 1791 Генваря 12.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Iunii czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Swiętotroieckiey, prawem przepisaney, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja, roku wyż na akcie wyrażonego sądzić się zaczęte, przedemną, Grzegorzem Wróblewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawaiący Maxym Fiłon, chorąży kozaków jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, te prawo, na sianożęć, Kimliczką zwaną, od jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego sobie dane, na ordynaryinym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż jaśnie oświeconego xięcia Iabłonowskiego, przy wyciśnieniu na laku czerwonym rodowitey pieczęci zatwierdzone, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopiykowego, w oblate podał, w następuiących wyrazach: Antoni Chryzostom Barnaba xiąże Pruss Iabłonowski, kasztelan krakowski, Międzyrzecki, Czehryński starosta etc. etc. etc. kawaler wielu orderów, oznaymuie każdemu, komu o tym wiedzieć należyć będzie, a mianowicie JJ. PP. rządcom dóbr moich starostwa Czehryńskiego, iż, maiąc wzgląd na kilkodziesiątletnie zasługi Maxima Fiłona, chorążego kozaków moich, tudzież przychilaiąc się do prawa mego, Iakimowi Fiłonenkowi, bratu tegoż rodzonemu, pod rokiem tysiąc siedmset sześćdziesiąt osmym, dnia szostego Października danego, pozwalam ninieyszym prawem moim rzeczonemu Maximowi Fiłonowi, chorążemu, używania sianożęci, *Kimlichi* nazwaney, do rzeczki mieyskiey Ticzki, koło Czernieckiey S. Mikołaja sianożęci będącej; ktore to prawo, dla większey ważności, podpisem mey ręki y pieczęcią stwierdzam. Datum w Krzewinie, dnia dwunastego Stycznia, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego. U ktorego prawa podpis ręki iest takowy: Antoni xiąże Iabłonowski (locus sigili). Ktore to

prawo, w oblatę podane, co do słowa do xiąg ninieyszych, ziemskich, powiatowych, Czehryńskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уъзда годъ 1797—1798, № 3520; листъ 328.

---

253. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Андреемъ Мельникомъ, зятю его—Олескѣ, на мельницу, усадьбу, огородъ, поле и сѣнокосъ. 1791. Генваря 22.

Działo się w urzędzie miasta Latyczowa jego królewskiej mości, dnia 22 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1791.

Przed nami i xięgami urzędu naszego, miejskiego, Latyczowskiego, stanąwszy osobiście pracowity Andrzej Mielnik, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczodrowy*, do starostwa Latyczowskiego należącej, zdrowy będąc na ciele i umyśle, imieniem swym i Ahapii, małżonki swojej, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: Jź wspomniony Andrzej Mielnik, mając chałupę z ogrodem, sianożęcią, polem i młynem o kamieniach trzech, fuluszach dwóch, stępach pięciu, z których kamień dawniej Mykoła, zięć tegoż, ma dla siebie kupiony, takową chałupę z całym zabudowaniem, obejściem i podwórzem oraz ogrodem, sianożęcią i polem, tudzież młyn o kamieniach dwoch, fuluszach dwóch, stępach pięciu Olexie, zięciowi swemu, za summę, dobrowolnie umówioną i ugodzoną, złotych polskich 550, przedaje, daje, daruje wiecznemi i nigdy nieodzownemi czasy ustępuje, zrzekając się prawa swego całkiem na osobę Olexy, zięcia, zlewa, żadnego sobie ani sukcessorom swoim do wspomnionej chałupy, ogrodu, sianożęci, pola i młyna, nie zostawując wstępu ani zwrotu; owszem od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych bronić i zastępować pomieniony Andréj Olexę, zięcia swego, obowiązuje się i powinien będzie. Mocen tedy jest i nazawsze będzie nadmieniony Olexa, zięć Andrejow, i sukces

orowie jego wzmiankowaną chałupą z całem obejściem i zabudawaniem, ogrodem, sianożęcią i polem, do tejże chałupy należącemi, tudzież młyn wyżnadmieniony posiadać i komu chcieć dać, przedać, zastawić, darować i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić, tudzież, przy spłaceniu trzeciego kamienia, gdyby wzwiankowany Mykoła, szwagier tegoż, dotychczas utrzymujący tenże kamień trzeci, przedawał, najbliższym utrzymać się; a jako wyż wyrażoną summę, złotych polskich 550, pomieniony Andréj, teść tegoż, natychmiast do rąk swoich odbiera, tak z odebranych i do rąk zaliczonych, Olexę, zięcia swego, kwituje. W czasie sprzeciwienia się niniejszemu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi miejskiemu Latyczowskiemu poddają się. Powinności zaś skarbowe, podług zwyczaju należace, odbywać obowiązują się, tudzież utrzymanie, tak Mykole jednego kamienia, jako Olexie kamieni dwóch, foluszów dwóch i pięciu stęp tego młyna w należytym dozorze, pilność grobli i wzelkiéj skarbowéj całości z strony skarbu ostrzega się; niemniej pilnować obowiązani są kolei w czasie zawozu do młyna, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niéj przypadnie, jako też i miarek innych nie podstawiać, ale zwyczajnemi, od skarbu cechowanemi, odbierać, nie krzywdząc zawoźników, pod wolnym zwierzchności zamkowéj tego młyna rozrządzeniem. Na co się rękami własnemi, nie umiéjący pisma, znakami krzyża świętego podpisują: Andruch Mielnik+, Ahapya małżonka+, Kondrat, syn tychże+, Wtoma, syn+, Zacharko syn+, Iakow, syn, My, urząd miasta Latyczowa jego królewskiej mości, niniejszy zapis rękami własnemi podpisujemy: Roman Gieranowski, radca, Iakób Trubłajewicz, burmistrz, Hordej Chacewski, przysiężny, Stefan Iuszczenko, przysiężny+.

Книга Летичевскаго магистрата записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 26 на оборотѣ.

---

254. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Щедровой, Олексою, брату его—Луцку на половину мельницы, усадьбу, огородъ, поле и сѣнокосъ. 1791. Генваря 22.

Działo się w urzędzie miasta Latyczowa jego królewskiej mości, dnia 22 miesiąca Stycznia, roku Pańskiego 1791.

Przed nami i xięgami urzędu naszego, miejskiego, latyczowskiego, stawiąc się osobiście pracowity Olexa, Andrusiów zięć, obywatel i mieszkaniec wsi *Szczedrowy*, do starostwa latyczowskiego należącej, zdrowy będąc na ciele i umyśle, oczewiście, dobrowolnie i jawnie niniejszy zapis zeznał: Jż wspomniony Olexa Andrusiów zięć, mając chałupę we wsi Szczodrowey, z podwórzem i zadudowaniem, połową dwóch ogrodów, sianożęci, pola i młyna, na grobli Szczodrowskiej będącego, od Antona Muła, mielnika szczodrowskiego, nabyte, ktorych drugą połowę Hryćko, szwagier tegoż Antona Muła, posiada, takową chałupę swoją własną z całem zabudowaniem i produktem, z połową dwuch ogrodów, sianożęci, pola i młyna o kamieniach trzech, foluszach dwóch i sześciu stępach, łuckowi, bratu swojemu rodzonemu, za summę, dobrowolnie umowioną i ugodzoną, złotych polskich 550, przedaje, daje, daruje, wiecznemy i nigdy nieodzownemi czasy zapisuje, zrzekając się całkiem prawa tego, na osobę Łucka zlewa; żadnego sobie ani sukcessorom swoim do wspomnionej chałupy, ogrodów dwuch, sianożęci, pola i młyna połowy nie zostawując wstępu i zwrotu, owszem od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych bronić i zastępować Olexa, zięć Andrusiów, Łucka, brata swego, obowiązuje się i powinien będzie. Mocen tedy jest i nazawsze będzie nadmieniony Łucko, brat Olexy Andrusiowego, wzmiankowaną chałupą, z całem zabudowaniem i podwórzem, oraz połową dwóch ogrodów, sianożęci, pola i młyna posiadać, komu chcieć dać, zastawić, darować, i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić. A jako wyżwyrażoną i dobrowolnie ugodzoną summę złotych polskich 550 pomieniony Olexa, zięć Andrusiów, natychmiast do rąk swoich odbiera, tak z odebranych i do rąk zaliczonych, Łucka, brata swego, kwituje W czasie sprzeciwienia się niniejszemu zapisowi, pod zakład win i kar urzędowi mieskjemu ciż poddają się. Powinności zaś skarbowe, podług zwyczaju należące, odbywać obowiązują się, Tudzież utrzymanie obydwom swe połowy tego młyna należytym dozorem, pilności grobli i wszelkiej skarbowej całości, z strony skarbu ostrzega się, niemniej pilnować obowiązani są kolei w czasie zawozów do mły-

na, nie czyniąc nikogo bliższym, lecz kto z niej przypadnie; jako też i miarek innych nie podstawiać, ale zwyczajnemi, od skarbu cechowanemi, odbierać, nie krzywdząc zawoźników, pod wolnym zwierzchności zamkowej tego młyna urządzeniem; na co ręką własną nieumiejący pisma znakiem krzyża świętego podpisuję się. Olexa zięć Andrusiów +. My, urząd miasta Latyczowa J. Kr. mości, niniejszy zapis rękami własnemi podpisujemy: Roman Geranowski, radca; Jakób Trubłajewicz, burmistr; Hordi Chocenowski, przysiężny; Stefan Jasczenko, przysiężny.

Книга Летичевскаго магистрата записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 26.

---

255. Удостовѣреніе, выданное дворяниномъ Боржендзкимъ мѣщанамъ мѣстечка Прилуки: Марку Дыменку и Ильку Беднарчуку, въ томъ, что ихъ усадьбы на хуторахъ, сады и пасѣки будутъ признаны ихъ собственностью. 1791. Генваря 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Lipca siedmnastego dnia (veteris styli)

W roczki sądowe, grodzkie, winnickie, kadencyi Iuliuszowej, dnia szostego podług nowego stylu przypadłe i sądzić się zaczęte, przedemną, Gabryelem Porczyńskim, stolnikiem powiatu i podstarostą grodzkim winnickim, stawiąc się osobiście urodzony Tomasz Kuchcicki, te zapewnienie, pracowitemu Markowi Dymenkowi, Jlkowi Bednarczukowi i innym na budowanie się prawem miejskim i wydzielenie dane, dla zapisania do akt niniejszych grodzkich, bracławskich, przy opłacie skarbu kopiiek dwudziestu, w sposób oblaty podał, w tej istocie: zapewniam supplikantów, iż będą mieli prawo na budynki, na futorach pobudowane, iako też na drzewa, tamże posadzane, jako i pasieczyska. Datum w Dubnie, dnia dwudziestego siodmego Ianuaria, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego

roku. Borzęcki mp. Które to zapewnienie, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi grodzkie, bracławskie iest zapisane.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 907.

---

256. Дарственная запись отъ Брацлавскаго старосты, Θаддея Козловскаго, крестьянину Василію Гаврилюку на мельницу, сѣнокосъ и хуторъ, называемый «Червцова Стѣнка», лежащіе въ Брацлавскомъ староствѣ. 1791. Февраля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Czerwca, rzeciego dnia.

Przed aktami ninieyszymi, ziemskimi powiatu Bracławskiego y przedemną, Janem Biedrzyckim, O.R.Z.P.B. stawiąc się osobiście Wasyl Hawrytukow, te prawo, od jaśniewielmożnego Kozłowskiego, starosty Bracławskiego, na młyn y futor sobie, offerentowi, na papierze rzeczypospolitey Polskiey ceny grosza srebnego dane y służące, dla zapisania, z przyłączeniem papieru herbowego, ceny kopiek trzydziestu, do xiąg nynieyszych, ziemskich powiatu Bracławskiego w sposob oblaty podał, w tey istocie. Tadeusz Kozłowski, starosta Bracławski, generał major woysk koronnych, komisarz cywilno—woyskowy województwa y powiatu Bracławskiego, orderu św. Stanisława kawaler, wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, a mianowicie ekonomom, gubernatorom starostwa mego Bracławskiego, iż daię prawo Wasylowi Hawrylukowi na młyn, zwany *Ziankow* y na futor *Scianka Czerwcowa* y sianożęć—do teyże ścianki czyli lasku zdawna należącą, i ktory wyżwyrażony Wasyl Hawrylukow ma używać tegoż futoru y sianożęci bez przezkody y sukcessorowie jego. Nikt niema się mieścić na teyże sianożęci Które prawo, dla tym większey wagi y waloru, ręką moją własną, przy wyciśnieniu rodowitey pieczęci, podpisuję. Dan w *Braclawiu*, dwudziestego pierwszego Februarja, tysiąc

siedmset dziewięćdziesiąt perwszego roku. U tego prawa podpis przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, takowy: Tadeusz Kozłowski (L S). Ktore to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi nynieysze, ziemskie powiatu Bracławskiego iest zapisane.

Книга земская, записовая Брацлавскаго уѣзда, годъ 1799, № 4578. Листъ 201.

---

257. Право на потомственное владѣніе участкомъ поля и сѣнокосомъ въ селѣ Пѣкарщинѣ, данное старостою Андреемъ Комаромъ мѣщанину Казимиру Сухоцкому подъ условіемъ уплаты ежегоднаго чинша въ пользу экономіи. 1791. Мая 18.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Czerwca czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Żytomirskim, przedemną, Wincentym z Trojanówki Woroniczem, V. R. G. Ż, i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomirskiemi, stawający osobiście urodzony Wojciech Hermanowicz, to prawo na grunt i zabudowanie, od W. Komar͏a sławetnemu Kazimierzowi Suchockiemu dane, na papierze srebrnogroszowym napisane, ręką tegoż, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, zatwierdzone, do akt grodzkich żytomirskich w oblatę podał w ten sposób: Czynię wiadomo tym prawem moim, Kazimierzowi Suchockiemu, majstrowi kunsztu stolarskiego, danym, na to, iż ja, wieś moją, *Piekarszczyzna*, pomnażając w ludność, osadzonego w tejże na wymierzonym przez ekonoma mojego Turczynieckiego sznurze, tak jako i drudzy nowoosiadający tam budują się, któremu pozwalam budowanie się wolne z drzewa, za kwitami, dawać się mającemi; pozwalam w każdej zmianie nowiny rozrabiać, które przez geometrę, przezemnie oprowadzonego, w sznurach

oznaczone będą, tak, aby pół włóki pola w trzech zmianach znajdowało się. Od którego gruntu i zabudowania do lat dziesięciu ma być od płaty wszelkiej wolnym, oprócz kominowego rzeczypospolitej; a po wyszłych dziesięciu latach nie inaczej, tylko czynsz generalny, taki, jaki tameczny osiadający płacić będą (dawać ma); lecz do żadnej powinności ani on sam, ani żona, ani dzieci ich pociągani być nie mają; wolność drew na opał i wyznaczone sianożęci do tegoż zabudowania zawsze on sam, żona i dzieci ich mieć będą: nadto ubezpiecza się, iż go samego i jego dzieci z żoną za poddanych trzymywać nie będę i sukcessorowie moi nie będą mogli, czego wszystkiego jako pewien zawsze ma być, tak, dla lepszej wiary, podpisuję się. Datum w Turczynie, dnia ośmnastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku. U tego prawa, w obłatę podanego, podpis ręki, przy pieczęci, takowy: Andrzej Komar, starosta Szot. (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomierskich jest zapisane.

Книга гродская, житомирская, записовая, годъ 1791, № 290; листъ 868 на оборотъ.

---

258. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Иваномъ Котолупомъ, Богуславскимъ-же мѣщанамъ: Игнату и Евхиму Куриннымъ на земли и угодія, лежащія на урочищѣ »Довгій Яръ« 1791. Іюля 25

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwudziestego szostego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Iwan Kotołupenko, mieszczczanin *Bohuslawski* ten zapis wieczystey przedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz y osobę sławetnego Ihnata Kurinenka dany, na papierze stemplowanym ceny groszy

dwoch srybnych spisany, podpisami rąk, tak zeznawaiącego, jako też y przyiaciół zatwierdzony, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ia, Iwan Kotołup, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne, to iest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami i sukcessorami mojemi cale się poddając y wcielaiąc, wiadomo jawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawający, maiąc grunt móy własny: stawek, łąkę, sadek na uroczysku, *Dowhy Iar* nazywaiącym się, nad rzyczką Kamiąką leżący, przezemnie od Stepana Pustowuytenka nabyty, to iest: zaczowszy od okopu y gruntu Ułasa Nereza, idąc miedzą między gruntem moim własnym, teraz przedanym, a gruntem Michayła Kotołupa, aż do okopu Łuhowego ku wschodowi słońca przez grobelkę Petra Łuhowenka drogą do Radiek, idącą rozdołem, zostawując po lewey stronie drożynę y grunt Ławra Zamniusenka, aż do grobelki pustej, żadnego possessora nie maiącej, przypieraiący, od ktorey grobelki, na południe powrociwszy, do lipy, idąc grzędą, pod gore, laskiem, przez drożyne, na górze będącą, przeszedłszy w dolinę tymże laskiem do drugiey drożyny, prosto z lasu idącej, obróciwszy się ku zachodowi—na grobelkę, do gruntu, teraz przedanego, należącą, zostawuiąc grunt Nerezowszczyzne, po lewey ręcę ciągnący się, a przeszedłszy też grobelkę, niżey w lewą rękę, do brzostu ku południowi, a od brzostu ku zachodowi, prosto do okopu Ułasa Nereza, zkąd się zaczeła granica; tu zakączywszy, pomieniony grunt, tym sposobem przez urząd magistratu jego królewskiey mości Bohusławia w krąg ograniczony, ze wszystkiemi onego przynależytościami, polami oranemi y nie oranemi, łąkami y sianożęciami, stawkiem, grobelką, laskiem, tak iak zdawien dawnych należało y teraz należy, sławetnemu Iowchimowi (i) Ihnatowi, braci między sobą rodzonym, Kurinnym, mieszczanom Bohusławskim, maiąc wolność z prawa pospolitego własnością moią, jako chcieć, rządzić, widząc w tym moje większe dobro, naradziwszy się krewnych y przyiaciół, nie będąc od nikogo przymuszony ani namuwiony, za summę, dobrowolnie przezemnie postanowioną, rubli srybnych piędziesiąt, przedaię, daię, daruię y wiecznemi czasy ustępuię, prawa swego y właściciełstwa zrzekam się, a na rzecz y osoby sławetnych: Ihnata y Iowchyma Kurinnych, przenoszę; z ktorego to przedania odebrawszy summę całkowitą rubli piędziesiąt, nic na siebie ani potomków moich nie excypuiąc,

wiecznemi czasy sławétnych Ihnata y Iowchyma Kurinnych kwituię; wolni tedy są y będą ciż sławetni Ihnat y Iowchym Kurinni, zachowuiąc ciężary mieyskie, iako chcieć rządzić, komu chcieć dać, darować, przedać, ustąpić, lub na swoy pożytek wiecznemi czasy obrocić, a ja, zeznawaiący, do pomienionego gruntu wraz z potomkami mojemi żadnego zwrotu y interesowania się mieć nie będę, y owszem, od wszelkich przeszkód prawnych, lub nieprawnych, o te grunta przez kogokolwiek wyniknąć mogących, tychże sławetnych: Ihnata y Iowchyma Kurinnych ja y sukcessorowie moi bronić y zastępować powinni będziemy, a to pod szkodami w czasie sprzeciwienia się, w prawie opisanemi na łamiących dobrowolne tranzakcye słownie, krom przysięgi cielesney, oszacowanemi; o ktorą rzecz w sądzie magistratu Bohusławskiego do odpowiedzi sobie y potomkom moim termin zawity naznaczywszy, zapisuię się, y na to dałem tem móy dobrowolny list wieczystey przedaży wraz z kwitem; ktory to zapis podpisem ręki moiey własney y ich mościów panów przyiaciół, odemnie do podpisu tego zapisu uproszonych, nie umieiący pisma, znakiem krzyża świętego podpisuię się. Działo się w mieście jego królewskiey mości, Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Lipca dwudziestego piątego dnia. U tego zapisu wieczystey przedaży podpisy rąk takowe: Iwan Kotołup +. Proszony przyiaciel do podpisania się na tym zapisie wieczystey przedaży gruntu wraz z kwitem od sławetnego Iwana Kotołupenka na rzecz y osobę sławetnych Ihnata y Iowchyma Kurinnych, podpisuię się Teodor Wierzbicki, ławnik. Użyty przyiaciel do podpisania się na tym zapisie wieczystey przedaży, podpisuię sie Mikołay Michayłowicz. Ktory to zapis wieczystey przedaży, słowo w słowo, iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529. Листъ 44.

---

259. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Котляромъ, Богуславскому лавнику, Степану Цюрупѣ на хуторъ, лежащій на Бѣлоцерковскомъ предмѣстіи города Богуслава, съ принадлежащими къ нему полями, прудомъ, угодьями и постройками. b) Вводъ во владѣніе тѣмъ же хуторомъ данный Степану Цюрупѣ. 1791. Августа 29.

a) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Pawło Kotlarz, mieszczanin Bohusławski, ten zapis wieczystey przedaży futoru y gruntu, pol w różnych mieyscach y łąk, między polami y gruntami miasta jego królewskiey mości Bohusławia leżących, a to wraz z kwitem, od siebie, zeznawaiącego, na rzecz y osobę szlachetnego Stefana Ciurupy, z podpisem ręki swej, tudzież ich mościów panów przyiaciół zatwierdzony, na papierze ceny groszy dwóch spisany, przed aktami magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: ja, Pawło Kotlarenko, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własnej należnej jurysdykcyi, a pod terazniejsze dobrowolne moje zeznanie, to iest wieczystej przedaży wraz z kwitem, z sukcessorami cale się poddając y wcielając, wiadomo czynię y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawaiący, maiąc futor zabudowany i grunt z stawkiem, do tegoż futoru należącym, w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu sytuowany, na przedmieściu Białocerkowskim, przed Łabuńską górą nad potokiem, własny mój dziedziczny, od antecessorów moich prawem natury na osobę moją spadły, z polami roboczemi, to iest: niedaleko futoru tegoż ku Misaylówce pola przy wałku dni dwa; tamże w jarku przy Tereszkowym toku, daley koło Siedleckiego niwy dni cztery; potym prosto Kapustynego młyna kawałków trzy, czyniących dni sześć; w tejże stronie, nad Rosią łączka z podmiotami na głębokiej dolinie—dni dwa; w drugiey stronie, za Rosią, ku Jsaykom, za cegielnią kawałków dwa, czyniących dni trzy; daley koło mogił, przy szlachu Jsaykowskim kawałków trzy, czyniących dni dziesięć; w trzeciey stronie—ku Deszkom, po tey stronie Rosi, koło gruszki, kawałek ieden, czyniący dni dwą; a maiąc z prawa pospolitego własnością swoią jako chcieć rządzić, szafować, dać, darować, komu chcieć, przedać, tenże futor ze wszystkim zabudowaniem, budynkiem, ogrodzeniem, ze wszystkim gruntem, teraz przezemnie mianowanym, nic nie wymuiąc, ani wyłączaiąc, tak, jako ten

futor y grunta teraz w sobie maią y zawierają, szlachetnemu Stepanowi Ciurupie, za summę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, rubli srybrnych piędziesiąt, przedaję, daję, daruję y wiecznemi czasy ustępuję, oraz z wypłacenia summy rubli piędziesiąt szlachetnego Stefana Ciurupe wiecznemi y nigdy nieodzownemi kwituię czasy; wolen tedy jest y będzie szlachetny Stefan Ciurupa pomienionym gruntem, jako chcieć rządzić y ku najlepszemu pożytkowi swemu obrocić, a ja, zeznawaiący, żadnego powrotu mieć nię będę, a po mnie następcy y sukcessorowie moi nie powinni będą; owszem, od wszelkich przeszkód, od kogo kolwiek nastąpić mogących, bronić, zastępować mam y powinien będę y na to dałem en mój dobrowolny list z podpisem ręki moiey własney y podpisami ich mościów panów przyiaciół. Datum w *Bohuslawiu*, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego, dziewiątego Augusta. U tego zapisu wraz z kwitem podpisy rąk takowe: Pawło Kotlarz—+—. Na tey donacji proszony przyiaciel podpisuię się—A. Popiel. Który to zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, Bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia stanowszy oczewisto woźny generał woiewodstwa Kijowskiego y innych, szlachetny Prokop Terlecki, w moc prawdziwey, wierney y skutecznej relacji swoej iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego, pierwszego Augusta, na prawne wezwanie szlachetnego Stefana Ciurupy, ławnika miasta jego krolewskiej mości Bohusławia, maiąc przy sobie strone szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów: Tomasza Zawistowskiego y Jana Lisiewskiego, był w dobrach, w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu, we dworku szlachetnego affektanta, tenże dworek y futor ze wszystkim zabudowaniem, ogrodzeniem, młynem, do tegoż dworku y

futoru należącym, niemniey polami, rolami oranemi y nie oranemi, zasianemi y nie zasianemi, łąkami, sianożęciami, stawkiem, do futoru przyległym, y ze wszystkiemi pożytkami, z dworku, futora, młyna, pól, sianożeci nalężącemi, na mocy praw nabywczych od rożnych ich mościów, w dziedziczną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y intromittował possessją; y tam nieodstępnie przytomnych sąsiadów y obywatelów miasta jego królewskiej mości Bohusławia będących, o dziedzicznej szlachetnego rekwirenta uwiadomił possesii, w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybyłszy, prawdziwą przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacyą, ktorey do akt o przyięcie prosił, co y otrzymał; woźny, który wyżey, krzyżyk położył.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529. Листъ 61 и 62.

260. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Котляромъ, Богуславскому-же мѣщанину, Олексѣ Волошину, на поле, лежащее на урочищѣ—»Козья Долина« 1791. Сентября 3.

Roku tysiąc siedmset, dziewiędziesiaąt pierwszego, miesiąca Września piątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninjeyszemi, mieyskimi, bohusławskimi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego krolewskiey mości *Bohuslawia,* osobiście stawaiący sławetny Pawło Kotlarz, mieszczanin bohusławski, ten zapis wieczystej przedaży, od siebie, zeznawaiącego, na rzecz y osobę sławetnego Ołexy Wołoszynenka dany, podpisami rąk, tak zeznawaiącego, jako też y przyiaciół stwierdzony, na papirze ceny groszy srybnych dwoch spisany, przed aktami magistrackiemi miasta jego krolewskiey mości Bohusławia dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ia, Pawło Kotlarz, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney jurysdykcii,

prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, zapis, cessionis cum quietatione, całe się poddaiąc, wiadomo iawno czynię, ustnie, dobrowolnie zeznaię, iż ia, zeznawaiący, maiąc z prawa pospolitego (moc) własnością moią jako chcieć rządzić, komu chcieć przedać lub ustąpić, maiąc grunt moy własny, od antecessorów moich prawem natury na mnie spadły, w *Kozliney dolinie*, jadąc z Bohusławia ku Teptyjowce po lewej ręce, w jar od wałku y gruntu Sirotynego po pod las y niwe Pilipa Bądarenka, aż do niwy także Sirotyney, wyżey, gdzie drożka w poprzek na wschod do drugiey drogi idzie, w las po brzozkę przy szlaku Sirotyney niwy, daley do kuszcza grabowego y do niwy drugiey Sirotyney, między laskami we środku na wschod leżący, ztamtąd przez jar lasem do graba, od tegoż graba lasem po nad jar, po prawey ręce na południe do drożki y lipy, w lesie będących, od teyże lipy drożką na zachod do brzoz, y spila, uroczyska Buhar zwanego, ztamtąd niżey po pod samym szpilem na południe, pominowszy poprzeczny jar, nie zaymując sadku Kuzminego, mieszczanina Bohusławskiego, w lesie ku schodowi po iwe, od iwy daley do lipy prosto, od lipy po nad gorą, pominowszy drugą lipę, do lipy trzeciey, od tey lipy do brzostu wielkiego spilem, od brzosta w niz do wałku na zachod, (jak) tenże jar sam w sobie zostaje długością y szerokością, żadnym długiem nie zawodny, za summę, między nami umowioną y postanowioną, rubli dwadzieścia, sławetnemu Olexijowi Wołoszynowi, mieszczaninowi Bohusławskiemu, wiecznemi y nigdy nieodzownemi ustenpuię czasy y prawo wyż pomienione oddaję y wiecznemi czasy zapisuię y z odebrania summy kwituię. Wolen już iest y będzie rzeczony Ołexa pomienionym gruntem jako chcieć rządzić, użytkować y na swóy własny pożytek obrucić, dać, darować, y komu chcieć ustąpić a ja, zeznawaiący, żadnego wstępu y sukcessorowie moi mieć nie mamy, y owszem, od wszelkich przeszkód prawnych lub nieprawnych, od kogokolwiek wyniknąć mogących, bronić, zostępować powinni będziemy, pod zakładem drugiey takowey summy y winami na łamiących dobrowolną tranzakcyą, (postanowionemi); w czasie sprzeciwienia się, o kt rą rzecz jest, forum sądu mieyscowego miasta jego królewskiey mości Bohusławia. I na to dałem ten móy dobrowolny list, zapis ustępczy wraz z kwitem, z podpisem ręki mojey y ich mościów panów przyiaciół, odemnie uproszonych. Działo sie w mieście jego kro-

lewskiey mości Bohusławiu, dnia trzeciego miesiąca Septembra, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego roku. U tego zapisu wieczystey przedaży podpisy rąk takowe: Paweł Kotlarz+. Do tego zapisu wieczystey przedaży uproszony przyiaciel do podpisu—Ian Kibalnik+. Ktory to zapis, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 75.

---

261. Документъ, по которому Богуславскій мѣщанинъ, Кирило Данилейченко и дворяннинъ Адамъ Дыновскій обмѣниваютъ другъ съ другомъ поля, прилегавшіе къ ихъ усадьбамъ въ городѣ Богуславѣ 1791 Сентября 9.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Semptembra czternastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskimi, bohusławskiemi, y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości *Bohuslawia*, stanowszy osobiście wielmożny Adam Dynowski, stolnik Przemyslski—y sławetny Kiryło Danileyczenko, ten kontrakt zamiany gruntu, między sobą, stawaiącemi, zawarty, podpisami rąk zatwierdzony, przed aktami magistrackiemi bohusławskiemi dobrowolnie przyznali w istocie takowey: między wielmożnymi: Adamem Dynowskim, stolnikiem Przemislskim, z iedney, a sławetnym Kiryłem Danileyczenkiem z drugiey strony, stanął pewny y w niczym nieodmieny perpetuae resignationis kontrakt, w ten niżey opisany sposób y o to: iż strony, między sobą godzące się, uważaiąc swóy własny lepszy pożytek, maiąc swoie własne grunta dziedziczne: naypierwed Kiryło Danileyczenko pola dni dwa, do dworku wielmożnego Dynowskiego przyległo, potem wielmożny Dynowski, takoż

maiąc pola dni dwa na polu Stecenkowym, przez siebie kupionym, między sobą pomienione grunta, godząc się nawzajem, w zamianę daią, daruią, y wiecznemi czasy ustępuią i wzaiemnie jeden drugiego kwituią, a do ustąpionych y zamienionych grόntów powrotu żadnego mieć nie będą. Wolni już są obie strony grontami pomienionemi jako chcieć rządzić y na swóy pożytek własny obrócić y na to dali ten kontrakt wieczystey zamiany z podpisami rąk własnych. Datum w magistracie Bohusławskim, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziewiątego Septembra. U tego kontraktu podpisy takowe: Kiryło Danileyczenko, Adam Dynowski, manu propria. Ktory to kontrakt, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529, листъ 84:

---

262. Актъ передачи имѣнія, части села Радошина, во владѣніе волынскому скарбнику, Іосифу Казимиру Піотровскому. При этомъ составленъ инвентарь передаваемаго имѣнія, съ показаніемъ количества повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика. 1791. Октября 27.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Styczuia dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości Łuckim, przedemną, ut supra, stanowszy osobiście urodzony pan Alexy Bromirski, ten akt tradycyi, na gruncie dóbr wsi Radoszyna, W. Chojnackiego dziedzicznej, a W. Michała Konopackiego pod zastawnym części posiadaniem będącej, na rzecz W. Józefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, przez urząd wices—gerencyonalny chełmski grodzki sporządzony y przez urząd podpisany, na papierze ceny srebrnego grosza, do obla-[illegible] sposobie: Działo się na grońcie dóbr wsi *Radoszyn*[illegible]

w województwie Wołyńskim, powiecie Łuckim leżących, w dworze na części W. Michała Konopackiego, chorążego buskiego, zastawnego possessora będącym, dnia dwudziestego siodmego Octobris, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. W przytomności wielmożnych i urodzonych imć panów: Walentego Swirczyńskiego, Iana Sawickiego y innych wielu rożnego stanu ludzi, niemniej woźnego generała, opatrznego Wasyla Iwankowicza, dzieło niniejsze podawcze ogłaszającego, urząd grodzki, chełmski, vicesgerencyonalny, na wezwanie W. Iozefa Kazimierza dwoch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, z mocy dekretu najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, między tymże W. Piotrowskim S. W, z jednej, a W. Wicentym Chojnackim, chorążym sanockim y successorami, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką spłodzonemi, y innemi, tudzież I. O. O. I. W. W. starostami grodowemi y ich urzędami roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego siodmego miesiąca Sierpnia—z drugiej strony, zapadły (którym to, nie zważając na żadne oppugny, albo manifesta y termina, ad cassandum wydane, lub wydać się miane, y inne jakiekolwiek obrony y wynalazki prawne, które natychmiast niszczą się y kassują, mocną, skuteczną y nieodwłoczną exekucyą uczynić, czyli dobra części wsi Radoszyna na rzecz W. Iozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, to jest w procencie od summy kapitalnej, a zaś w summach prowizyonalnej y processowej do wytrzymania podać, urzędom wykonywającym jest zlecono) na grónt, dóbr wyż wyrażonych zjechawszy, juryzdykcyą swoją woznemu, w akcie wyrażonemu, obwołać y ufundować rozkazał. A po obwołanej y ufundowanej, strony do stawienia się wezwać zlecił. Na którym terminie W. Alexy Bromirski, imieniem W. Iozefa Kazimierza dwóch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, postanowiwszy się, złożywszy naprzod dekret ziemski łucki, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, dnia czternastego Czerwca, między tymże W. Piotrowskim S. W. z jednej, a W. Wicentym Chojnackim, chorążym sanockim y successorami, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, chorążyną sanocką, spłodzonemi, tudzież W. W. Ignacym y Teklą także z Rohozińskich Traczewskiemi, starostami skl. z drugiej strony, zapadły, zapłacenie summy dziesięciu tysięcy złotych polskich, wraz z prowizyą, podług prawa rachować sie powinną, w sposobie takowym, to jest: pięć tysięcy złotych polskich, W. Wincentemu Chojnackiemu, chorążemu snockiemu, a drugą podobnąż W. W. Ignacemu y Tekli Tracewskim, starostom skl., na dniu dziesiątym mie-

siąca Stycznia, w roku tymże, tysiac siedmset dziewięddziesiąt pierwszym, na rzecz W. Iózefa Kazimierza Piotrowskiego S. W. wraz z kwitami, tymże dekretem na zniesienie kondemnat dwóch oznaczonemi, wskazujący, tudzież kondemnat dwie: pierwszą w roku tysiąc siedmset ośmdzies ąt piątym, dnia ośmnastego Października, drugą w zysku powtórnym, w roku tysiąc siedmset ośmdzies ąt szostym, dnia dwodziestego pierwszago tegoż miesiąca, od W. Piotrowskiego S. W. na W. Chojnackim, chorążym sanockim y successorach, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, spłodzonemi, w ziemstwie łuckim otrzymane, niemniej manifest wraz z publikatą, od tegoż W. Piotrowskiego S. W. przeciwko tymże W. W. Chojnackim y Traczewskim, starostom skl., o niezadosyćuczynienie wyżej wspomnionego dekretu, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziesiątego Stycznia, jako na terminie dość czynnym, w ziemstwie łuckim zaniesiony, nakoniec dekret najjaśniejszego trybunału koronnego Lubelskiego, wyżej o dacie swojej wymieniony, skutecznej y nieodwłocznej exekucyi, czyli podania dobr części wsi Radoszyna, na rzecz W Iozefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, żądał y domawiał się. A tak urząd wykonywający, skłaniając się do żądania stawiącego się, zapatrzywszy się na wyżej opisany przewod prawny, do podania tychże dóbr, części wsi Radoszyna, przystępując, gromadę tamtejszą części dóbr wsi Radoszyna, pod posiadaniem zastawnym W. Michała Konopackiego, chorążego buskiego, zostającą, przez woznego zwołać roskazał; z ktorey zwołanej y przed urzędem swym stawiącej się, inwentarz dóbr tychże, części wsi Radoszyna, w zastawie W. Michala Konopackiego będącej, w następującym sposobie spisał. Poddani: Daniło Hładun, ciągły, ma wołów cztery, daje czynszu złotych pięć, groszy piętnaście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni letnie: zażynki, obżynki, tłuki odbywa po dni trzy, tudzież zaorki, oborki po dniu jednym; drugi, Olexa Borowik, ciągły, ma wolów dwa, pańszczyznę odbywa y inne powinności daje jak pierwszy, dni letnich, jako to: zażynki, obżynki y tłuki po dniu jednym, jako y pierwszy; trzeci—Petro Muzyka, ciągły, ma wołów cztery, pańszczyznę odbywa y inne powinności daje jako pierwszy; czwarty—Omelko Pułtorak, ciągły, ma wołów cztery, pańszczyznę robi y inne powinności daje jak pierwszy, dni letnich po dni dwa odbywa: piąty, Iwan Parchomów, pieszy, robi pańszczyzny latem dni cztery, dnie letne odbywa po dni dwa, inne powinności jak pierwszy daje; szosty—Iakob Koczuk, pięszy, robi pańszczyzny dni cztery, inne wszelkie powinności od-

bywa jako pierwszy pieszy; siodmy—Tymosz Worobej, ciągły, ma wołów dwa, robi pańszczyzny na tydzień dni dwa, czynszu daje złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa y pół, owsa krubek dwie, chmielu krubkę jedną, kurę jedną, dni letnie odbywa po dniu jednym; osmy—Michałko Worobej, pieszy, robi pańęzczyzny dni dwa y takąż powinność odbywa; dziewiąty—Petro Sałhan, pieszy, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy pietnaście, owsa daje krubek cztery, chmielu krubek dwie, dnie latem odbywa po dniu jednym; dziesiąty—Sahan Krzysztal, ciągły, ma wołów dwa, konia jednego, robi pańszczyzny dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy pietnaście, owsa daje krubek cztery, chmielu krubek dwie, letnie dni odbywa na rok po dni trzy; jedynasty—Wasyl Dmytruk, ciągły, ma wołów trzy, pańszczyznę odbywa y inne wszelkie powinności wszystkie oddaje jak y tenże y dni letnich odrabia po dni dwa; dwunasty—Chwedor Rudzki, pieszy, robi pańszczyzny dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy pietna ście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dni letnie odbywa po dni cztery; trzynasty—Zachar Koczuk, ciągły, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy pietnaście, owsa krubek daje cztery, chmielu krubek dwie, dni letne odbywa po dni dwa; czternasty—Ilasz Łusztyk, pieszy, pańszczyzny robi po dni dwa, czynszu płaci złotych dwa, groszy dwadzieścia dwa y pół, owsa daje krubek dwie, chmielu krubek dwie, dni letnie odbywa po dniu jednym; pietnasty—Maxym Raluk, pieszy, pańszczyznę odbywa, wszelką powinność daje jako y ci; szesnasty—Samko Sałhan, ciągły, wołów ma trzy, konia jednego, pańszczyzny robi dni cztery, czynszu daje złotych pięć, groszy pietnaście, owsa krubek cztery, chmielu krubek dwie, dnie latem odbywa po dni trzy. A po spisaniu takowego inwentarza y wszelkich czyniących intratę powinności, urząd do wynalezienia rocznej intraty z tegoż przystępuje; a najprzód za pańszczyznę ciągłą od poddanych dziewięciu, na tydzień dni trzydzieści cztery czyniącą, przez niedziel czterdzieści robiących, wypada dni pańszczyzny ciglej tysiąc trzysta sześćdziesiąt, dzień licząc po groszy pietnaście—złotych polskich sześćset ośmdziesiąt; za pańszczyznę ciągłą od tych dziewięciu poddanych, (ktorą) w lecie przez niedziel dwanaście odbywają, po dni pięć w tydniu robiących, wynosi na tydzień dni czterdzieści trzy, a przez niedziel dwanaście—dni pięćset szesnaście, dzień po groszy pietnaście, czyni złotych dwieście pięćdziesiąt ośm; za pańszczyznę pieszą od poddanych sedmiu na tydzień dni dwadzieścia dwa odbywających, za niedziel czterdzieści dni ośm-

set ośmdziesiąt czyniącą, dzień biorąc po groszy dziesięć, wynos złotych polskich dwieście dziewiędziesiąt trzy, groszy dziesięć; za pańszczyzne pieszą od tychże siedmiu poddanych, przez niedziel dwanaście robiących, na tydzień dni dwadzieścia dziewięć czyniącą, wypada dni trzysta czterdzieści ośm, dzień po groszy dziesięć licząc, czyni złotych polskich sto szesnaście; za szarwarki od poddanych dziewięciu dni ciągłych dziewięć, dzień po groszy pietnaście—złotych polskich cztery, groszy pietnaście; za oborki od poddanych dziewięciu—dni ciągłych, dziewięć, dzień po groszy pietnaście (złotych polskich cztery, groszy pietnaście, za zaorki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane—dni siedm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za oborki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane, dni siedm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za oborki od poddanych siedmiu, pieszo odbywane, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwa, groszy dziesięć; za zakuski y obkuski dni trzydzieści dwa, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dziesięć groszy dwadzieścia; za zażynki dni trzydzieści dwa, za obżynki tyleż—dni sześćdziesiąt cztery, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich dwadzieścia jeden, groszy dziesięć; za tłuk cztery, na tłukę wychodzi iedno, dni trzydzieści dwa—czyni dni wszystkich sto siedmdziesiąt ośm, dzień po groszy dziesięć, złotych polskich czterdzieści dwa, groszy dwadzieścia; czynszu od tychże poddanych szesnastu—złotych polskich siedmdziesiąt siedm; za owsa krubek pięldziesiąt sześć, biorąc na korzec krubek trzy i puł, wypada korcy szesnaście, korzec po złotych dwa y groszy piętnaście—złotych polskich czterdzieści; za chmielu krubek dwadzieścia ośm, licząc krubek na korzec trzy y pół, wynosi korcy ośm, korzec po złotych dwa, czyni złotych polskich szesnaście; za szarwarków od tychże poddanych szesnastu, Iubo czyni dni wszystkich sto dziewiędziesiąt dwa, gdy jednak połowa tylko szarwarków od tychże poddanych szesnastu, do tej części należy, to jest dni dziewiędziesiąt sześć, licząc dzień po groszy dziesięć, wypada więc tylko złotych polskich trzydzieści dwa; co czyni ogólnej intraty z części dóbr wsi Radoszyna na rzecz W. Iozefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, zatradowanej, złotych połskich dwa tysiące siedm, groszy dwadzieścia dwa, szelągów dwa. A po wyciągnieniu intraty urząd do zalikwidowania summ, W. Piotrowskiemu skarbnikowi Wołyńskiemu, od W. Chojnackiego, chorążego sanockie-

go, należących, przystępuje: summa kapitalna—pięć tysięcy złotych polskich, dekretem ziemskim łuckim, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, dnia czternastego Innii zapadłym, na rzecz W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, do zapłacenia wskazana; od tej prowizyi od czasu komplanacyi, to jest od roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego pierwszego Maja do roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia dziesiątego Stycznia, to jest do terminu satisfakcyi, tymże dekretem oznaczonego, licząc po pięć od sta—złotych polskich tysiąc sześćset czterdzieści pięć, groszy dwadzieścia pięć; od dnia zaś dziesiątego Stycznia roku tegoż, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, do dnia dwudziestego siodmego Octobris, do czasu nastąpionego dzieła podawczego, rachując po siedm od sta—złotych polskich dwieście siedmdziesiąt siedm, groszy trzy; całkowitej prowizyi—zlotych tysiąc dziewięćset dwadzieścia dwa, groszy dwadzieścia ośm; za process, to iest za luit dwie czworga czternastu grzywien polskich, tymże dekretem na zniesienie kondemnat, od W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, na W. Chojnackim, chorążym sanockim, samym y successorach, z niegdy W. Maryanną z Rohozińskich Chojnacką, chorążyną sanocką, spłodzonych, otrzymanych, wyżej o danie wspomnionych oznaczonych—złotych polskich sto siedmdziesiąt dziewięć, groszy sześć; za luitę jedną czternastu grzywien polskich, tymże dekretem przy płaceniu wskazaną, złotych polskich dwadzieścia dwa, groszy dwanaście, z tej połowę zregulowawszy do W. W. Tracewskich, starostów skal., zostaje się złotych polskich jedynaście y groszy sześć; za publikatę y kontrawencyą na terminie satysfakcyi, tymże dekretem ziemskim łuckim zamierzonym, od W. Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, na W. Chojnackim, chorążym sanockim, oraz W. W. Tracewskich, starostach skal., otrzymane, złotych polskich dwieście ośmdziesiąt jeden y groszy ośmnaście; podobnież połowe tej kwoty do W. W. Tracewskich zregulowawszy, zostaje się złotych polskich sto czterdzieści, groszy dwadzieścia cztery. Ogulna summa, tak z prowizyi, jako y processu wynikła, do wytrzymania należąca, złotych polskich dwa tysiące dwieście piędziesiąt cztery, groszy cztery. Opisanie pól, do tej części należących: pole *Maczutysza* nazwane, zasiane żytem ozimym, na którym wysiewu korcy trzydzieści trzy, ćwierci trzy, garcy trzy; włuka, *Sedylna* nazwana, na dni pietnaście orania, oddana na dziesięcine cudzym ludziom; pola, na jarzyne przypadające: na *Zastawiu* klin jeden y włuka, na *Dolkowirzycy* obszarek y włuka, w trzeciej ręce za laskiem włuka jedna y

obszar, na *Siedliszczu* na dni ośm orania. Sianożęci: pod Werbniem na kosarzów trzydzieści, na błocie koło krynicy na kosarzów pietnaście, w czystym błocie na kosarzów sześć, za dosiewkiem—na kosarzów ośm, za pułwłukami na kosarzów cztery, na Zastawiu na kosarzów trzy. Ogrod na konopie y warzywa na pułtora dnia orania za dworkiem, koło obory ogrudek mały. Zabudowanie dworskie: dworek, z drzewa nowego, tartego postawiony; od wejścia po lewej stronie izba z alkirzem, po prawej toż samo, izba z alkirzem; na boku od wejścia po prawej stronie piekarnia; od wrot stajenka na koni sześć y wozownia; za dworkiem stodoła na młocków sześć y wozownia; za dworkiem stodoła na młocków sześć z dwoma wrotami; za budynkiem obora; koło budynków loszek na kwasninę. A po opisaniu pól, sianożęci y zabudowania dworskiego, w dobrach, części wsi Radoszynie, podać się mianej, znaidującego się, urząd wykonywający, w summie wyż wyrażonej, prowizionalnej, y z processu wynikłej, to jest dwa tysiące dwieście piędziesiąt cztery złotych, groszy cztery, od W. Chojnackiego, chorążego sanockiego, W. Piotrowskiemu, skarbnikowi wołyńskiemu, należący, też dobra, część wsi Radoszyna, ze wszystkiemi poddanemi, ciągłemi y pieszymi, y ich powinnościami, wyżej wymienionemi, czynszami, daninami, robociznami, polami, do tej części należącemi, zasianemi, oranemi y nieoranemi, sianożęciami, lasami, zaroślami, strażą zwyczajną y wszelkim zabudowaniem dworskim, zgoła ze wszystkiemi tych dóbr, części wsi Radoszyna, wyżej wyrażonemi poddanemi y dochodami, nie zostawując na nikogo, ani wyłączając, na rzecz W. Jozefa Kazimierza dwoch imion Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, do wytrzymania, a zaś w summie kapitalnej: pięć tysięcy złotych polskich, do wybierania z tejże części procentu traduję y w aktualną y istotną possessyą, podaję, ludzi, poddanych dóbr, części wsi Radoszyna, przez woznego na gromadę zwoławszy, onych o ich panie y aktualnym possessorze tradycyjnym uwiadomiłszy, oraz wszelkie posłuszeństwo pełnić nakazawszy woźnego, w akcie wymienionego Wasyla Jwanczuka, dla obwołania pomienionej possessyi tradycyjnej, przydał; ktorej woźny, od urzędu swego przydany, wyszedłszy przed miejsce fundowanej jurysdykcyi, w przytomności szlachty y gromady tamejszej, pomienioną possesyą tradycyjną na rzecz W. Jozefa Kazimierza Piotrowskiego, skarbnika wołyńskiego, z mocy dzieła podawczego wziętą, zwykle ogłosił y, przed urzędem swym stanowszy, prawdziwo o sprawieniu się swoim uczynił uwiadomienie, której to possesyi tradycyjnej,

tylekróć wspomnionych dóbr, części wsi Rodoszyna, aby nikt pod żadnym pretextem irrytować nie ważył się, urząd podawczy pod winami, na wzruszających opisanemi, ostrzega, mocą aktu niniejszego. U tego aktu podpis urzędu podawczego takowy: Jgnacy Kawecki, vices gerent grodzki, chełmski m. p. Króry to akt, co do słowa, tak jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkych, łuckich jest zapisany.

Книга гродская, луцкая, записовая, № 2414, годъ 1792. Листъ 332.

---

263. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Семеномъ Журавлемъ, Богуславскому-же мѣщанину, Нечипору Васевичу, на лугъ, лежащій надъ рѣкою Росью, въ Бѣлоцерковскомъ предмѣстіи города Богуслава. 1791. Ноября 17.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Nowembra siedmnastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto sławetny Semen Żurawel, mieszczanin bohusławski, ten zapis wieczystey przedaży łąki wraz z kwitem, od siebie, zeznawaiącego, na rzecz y osobę szlachetnego Niczypora Wasiewicza dany, podpisem ręki stawaiącego tudzież urzędników zatwierdzony, na papierze stemplowanym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: ja, Semen Żurawel, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney jurysdykcyi należney, prawa, sądu, a pod teraźnieysze dobrowolne zeznanie moie, zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami y sukcessorami memi cale się poddaiąc y wcielaiąc, wiadomo jawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznawam, iż ja, zeznawaiący, maiąc łąkę moją własną, dziedziczną, za Kapustynym młynem nad Rosią, między łąkami: z góry Pawła Kotlarza, a od nizu Boyka Owczarza leżącą, w gruntach miejskich na przedmieściu Białocerkiewskim sytuowaną, nie będąc ni od kogo przymuszonym, naradziwszy się krewnych moich y uważając w tym lepszy móy pożytek, szlachetnemu Nieczyporowi Wasie-

wiczowi za summę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, ktorą to łąkę, ze wszystko onej długością, szerokością, oraz ze wszystkiemi pożytkami y użytkami, przedaię, daię, daruię, y wiecznemi czasy ustępuię, oraz z odebraney summy kwituje; wolen jest y będzie tenże szlachetny Niczypor pomieniono łąką iako chcieć rządzić, dać, darować y na swóy pożytek obrocić, a ja żadnego wstępu mieć nie mam, a po mnie sukcessorowie nie powinni będą, y owszem, od wszelkich przeszkod bronić y zastępować mamy y powinni będziemy, a to pod zakładem y winami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cieleśney oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie mieyscowym miasta Bohusławia do odpowiedzi sobie, potomkom y sukcessorom moim oznaczam, y na to dałem ten móy dobrowolny zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z podpisem ręki moiey, tudzież z podpisami ich mościów panów urzędników magistratu Bohusławskiego. Datum w Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia siedmnastego Novembris. U tego zapisu wieczystey przedaży podpisy rąk takowe: Semen Żurawel+.Jako w przytomności ta przedaż łąki nastąpiła, podpisuie: Zacharyasz Sawkowicz, woyt prezyduiący. Na tey przedaży gruntu, to jest łąki od Semena Żurawla na rzecz szlachetnego Niczypora Wasiewicza piszę się—przyiaciel Jakub Dynowski. Który to zapis wieczystey przedaży, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 123.

---

264. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Оныськомъ Пирожкомъ, Богуславскому войту, Захарію Савковичу, на усадьбу, лежащую на Каневскомъ предмѣстіи въ Богуславѣ 1791. Ноября 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Novembris dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemna, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości *Bohusławia*, przyszedłszy osobiście sławetny Onyśko Pirożek, mieszczanin buhusławski, ten zapis wieczystey przedaży gruntu, od siebie, zeznawającego, na rzecz y osobę szlachetnego Za charyasza Sawkowicza dany, podpisem ręki swey tudzież ich mościów panów przyiaciół zatwierdzony, na papierze srebno groszowym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał w istocie takowey: ja, Onyśko Pirożek, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, to iest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z potomkami y sukcessorami memi wcale się poddając y wcielaiąc, wiadomo jawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznaje, iż ja, zeznawaiący, mając z prawa pospolitego własnością swoią jako chcieć rządzić, komu chcieć ustąpić, a maiąc plac móy własny, dziedziczny, nikomu niepodległy, za Kaniowsko bramo nad drogą Kaniowską leżący, zaczowszy od tey drogi Kaniowskiey, drożyno, idącą na dół, do placu Mamijona Szapowała na łokci sto dziesięć, a od tego mieysca, obróciwszy się ku pułnocy, aż do lewady, do tegoż gruntu należącey, na łokci dziewiędziesiąt sześć; potym lewado z iedney strony, pomieszkaniem moim y gruntem po nad drogą Koniowską, aż do okopu wszerz, a od drogi Koniowskiej na dół do drożyny, dolino idącey, wdłuż, tenże plac y grunt z chałupą iedno rąbiono, a drugą z częstokołu stawiono, z stodoło, chliwkami, sadkiem, ogrodem, ogrodzeniem wszelkim, ze wszelko obszernością, długościo, szyrokościo tegoż gruntu y lewady, szlachetnemu Zacharyaszowi Sawkowiczowi, woytowi, naradziwszy się w tym krewnych y przyiaciół moich, uważaiąc w tym lepsze dobro moje y pożytek, za summę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, przedaje, daje, daruje, y wiecznemi czasy rezygnuję, oraz z odebraney przyzwoitey summy za szacunek tego gruntu szlachetnego Zachariasza Sawkowicza wiecznemi czasy kwituje; wolen tedy iest y będzie tenże szlachetny Zacharyasz Sawkowicz teraz sam, a potym potomkowie y sukcessorowie jego, pomienionym gruntem jako chcieć rządzić się, komu chcieć ustąpić, dać, darować, przedać, lub na swóy pożytek wiecznemi czasy trzymać; a ja, zeznawaiący, po mnie potomkowie y sukcessorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy, owszem od wszel-

kich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zostępować mamy y powinni będziemy, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi słownie, krom przysięgi cielesney oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie mieyscowym miasta jego królewskiey mości Bohusławia sobie, potomkom y sukcessorom moim, do odpowiedzi oznaczam. J na to dałem ten móy dobrowolny zapis wieczystey przedaży z podpisem ręki moiey, tudzież y ich mościów panów przyiaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego trzeciego Novembris U tego zapisu podpisy rąk takowe: Onyśko Pirożek. Proszony przyiaciel od sławetnego Onyśka Pirożka, mieszczanina bohusławskiego, do podpisania się na tey donacyi przedaży gruntu, na rzecz szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza daney, podpisuię się: Iozef Dąbrowski. Na tym zapisie wieczystey przedaży gruntu, od sławetnego Pirożka uproszony, podpisuię się przyiaciel Teodor Wierzbicki, lawnik miasta jego krolewskiey mości Bohusławia. Uproszony na tym zapisie wieczystey przedaży gruntu od slawetnego Pirożka, podpisuię się przyiaciel Iozef Raciborski. Który to zapis, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu Bohusławskiego iest ząpisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 135.

265, Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе хуторомъ, лежащимъ на рѣкѣ Расавѣ. 1791. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mjeyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia,* stanowszy oczewisto woźny

generał wojewodztwa Kjowskiego y innych, szlachetny Józef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swojey, jawnie, ustie y dobrowolnie zeznał, iż on roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris, na prawne wezwanie szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, woyta, mając przy sobie strone szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów: Iana Stupnickiego y Bazylego Kondratowicza, był na gruncie miasta jego królewskiey mości Bohusławia lokacyinym, podług brzmienia przywilejów y praw, na futorze nad rzyką Rasawo, niedaleko Iskrynego szlaku, niżey Hawiady futora położonym, który to futor, ze wszystkiemi polami, rolami oranemi y nieoranemi, zasianemi y niezasianemi, obłogami, łąkami, sianożęciami, rzekami, rzeczkami, moczarami, ługami, stawami, stawkami, młynami, z wolnym łowieniem ryb, spuszczaniem stawów y użytkiem wszelkim ze młyna y z budynkami, chałupami, winnicą, ogrodami y wszelkim zabudowaniem y ogrodzeniem, z wolnym robieniem trunków w winnicy, owo zgoła ze wszystkiemi pożytkami y użytkami z gruntów, pól, obłogów, sianożęci, ogrodów, chałup, stawów, młynów, winnicy, co tylko może być w ziemi, na ziemi, pod ziemio, w wodzie, we młynie, nic ni na kogo nie ujmując ani wyłączając, w dziedziczną, aktualną, spokoyną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody y zastanowienia się, szlachetnemu rekwirentowi podał, postąpił y obwołał posessyą; po ktorey obwołaney, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ludzi, tam mieszkaiących, zezwawszy, o dziedziczney posessyi szlachetnego afektanta uwiadomił y wszelkie posłuszęstwo na tym gruncie będącym pełnić zalecił, potym tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej posessyi uczynił y zeznał rellacyą, prosząc do xiąg o zapisanie; co y otrzymał Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, одъ 1789—1791, № 3529; листъ 147.

---

266. Вводъ во владѣніе хуторомъ, лежащимъ надъ рѣкою Расавою, данный Богуславскому мѣщанину, Ивану Перетятку. 1791. Ноября 30.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego krolewskiey mości *Bohusławia,* stanowszy oczewisto wozny generał wojewodztwa Kijowskiego y innych, szlachetny Iozef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swoiey, iawnie, ustnie, y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris, na prawne weznanie sławetnego Iwana Peretiatka, maiąc przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych: urodzonego jego mości pana Iana Stupnickiego y Bazylego Kondratowicza, był na gruncie miasta jego królewskiey mości Bohusławia lokacyinym podług brzmienia przywilejów y praw, na futorze, nad rzyką Rosawą wyżey Hawiadynego futoru położonym, ktory to futor, ze wszystkiemi polami, rolami oranemi y nieoranemi, zasianemi, obłogami, przełogami, łąkami, sianożęciami, rzekami, rzeczkami, moczarami, ługami, stawami, młynami, z wolnym łowieniem ryb, spuszczaniem stawów y użytkiem wszelkim ze młyna y z budynkami, chałupami, ogrodami y wszelkim zabudowaniem y ogrodzeniem, owo zgoła ze wszystkiemi pożytkami y użytkami z gruntów, pól, obłogów, sianożęci, ogrodów, chałup, stawów, młynów, co tylko może być w ziemi, na ziemi, pod ziemią, w wodzie, we młynie, nic ni na kogo nie uymuiąc ani wyłączaiąc, w dziedziezno, aktualną, spokoyną, niewątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody y zastanowienia się, sławetnemu rekwirentowi podał, postąpił y obwołał y szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ludzi, tam mieszkaiących, zezwawszy, o dziedziczney possesyi sławetnego afektanta uwiadomił y wszystkie posłuszeństwo na tym gruncie będącym pełnić zalecił; po tym tu, do akt, przybywszy, prawdzi-

wo przedemno obwołaney posessyi uczynił y zeznał relacyą, prosząc do xiąg o zapisanie; co y otrzymał. Iozef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 146,

---

267. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскою мѣщанкою, Гапкою Крывоконихою, Богуславскому-же мѣщанину, Микитѣ Карленку, на поле, лежащее надъ рудкою Веремiевкою, и b) вводъ во владѣнiе этимъ полемъ, данный Карленку. 1791, Ноября 30 и Декабря 4.

a) Roku tysiąc siedmset, dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Novembris trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości *Bohuslawia,* przyszedłszy osobiście sławetna Hapka Krzywokonycha, ten zapis wieczystey przedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawaiącey, na rzecz sławetnego Mykity Karlenka dany, podpisami rąk, tak zeznawaiącey, jako też y przyiaciół zatwierdzony, na papirze srebno groszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznała, w istocie takowej: ja, Hapka Krywokonycha, w asystencyi Stefana i Jwana Krzywokonów, wdowa, czyniąca, zdrowa będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moie, to iest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem z potomkami y sukcessorami memi cale się poddając y wcielając, wiadomo czynie, ustnie y dobrowolnie zeznaie, iż ia, zeznawaiąca, maiąc z prawa pospolitego (moc) własnością moją jako chcieć rządzić, a maiąc grunt móy własny, dziedziczny nad *Rudko Weremijowko* leżący, żadnym długiem nie obciążony, na mnie samo spadaiący, spolnie z mężem moim nabyty, naradziwszy się w tym krewnych blizkich y przyjaciół moich, nie będąc od nikogo przymuszona, z własney chęci, uważaiąc w tym moy lepszy pożytek, tenże grunt, zaczawszy od

gruntu Jwana Łysenka y od wierzchowiny jaru, tamże poczynaiącego się, idąc po pod górą, laskiem, ku zachodowi słońca do Jskrowego gruntu, a ztąd drożyną także laskiem do gruntu Jwana Bondarenka górą, zostawiwszy tenże grunt po lewey ręce, aż do sadku Jwana y Stefana Krywokonów, do kopca, a ztamtąd odszedłszy, ten sadek po lewey ręce zostawiając, wzruciwszy ku południowi do kopca nie daleko okopu Orobcowego, a od okopu Orobcowego ku pułnocy okopem, teraz wysypanym, do wałku powirzch jaru Głembokiego na wschod słońca, aż do końca tegoż wałku, a ztąd na dół do Krasuckiego okopu y futoru, od którego futoru na południe, zostawuiąc po lewey ręce Jwana Łysenka, aż do wierzchowiny jaru, zkąd się zaczęła granica; takowy tedy grunt ze wszystkiemi polami, rolami, sianożęciami, łąkami, ze wszystkiemi pożytkami sławetnemu Mikicie Karlenkowi za summę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, przedaię, daie, daruię, y wiecznemi czasy rezygnuie, oraz z odebraney summy za szacunek tego gruntu sławetnego Mykitę Karlenka, potomków y sukcessorów jego, wiecznemi czasy kwituie; wolen tedy iest y będzie tenże sławetny Mikita Karlenko, a potym potomkowie y sukcessorowie jego, pomienionym gruntem iako chcieć rządzić, komu chcieć dać, darować, przedać, lub na swóy pożytek własny obrócić, a ja, zeznawaiąca, potomkowie y sukcessorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy; owszem od wszelkich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zastępować mam y powinna będę, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cielesney oszacowanemi; w czasie sprzeciwienia się w sądzie mieyscowym miasta jego królewskiey mości Bohusławia sobie, potomkom y sukcessorom moim, do odpowiedzi oznaczam; y na to dałam ten móy dobrowolny zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem y podpisem ręki moiey własney tudzież ich mościów panów przyiaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia trzydziestego Novembris. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Hapka Krywokonycha +. Stefan Krywokonenko +. Jwan Krywokonenko +, bratowey naszey asystuiące. Uproszony od wyż wyrażonych osób, przedaży wieczystey, dobrowolnie zeznaney, zaświadczam Teodor Wierzbicki, ławnik miasta jego królewskiey mości Bohusławia. Iako w przytomności moiey nastąpiła przedaż gruntu od sławetney Krywokonychy na rzecz y osobę sławetnego Mikyty Karlenka, uproszony podpisuie

się przyiaciel Zacharyasz Sawkowiez, wojt prezydający. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris szostego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał województwą Kijowskiego y innych, szlachetny Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swoiéy, jawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, dnia czwartego Decembris, na prawne wezwanie sławetnego Mikyty Karlenka, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych: urodzonego Alexandra Zaleskiego y Iana Lisieckiego, był na gruncie miasta jego królewskiey mości Bohusławia lokacyinym, nad potokiem, Weremijowka zwanym, leżącym, ktory to grunt, na mocy prawa, od sławetney Hapki Krywokonychy dziedziectwem nabytego, ze wszystkiemi do tego gruntu należytościami, polami oranemi y nieoranemi, sianożęciami, brzegami, tak iak się ten grunt w swoich granicach miał y teraz ma y zawiera, ze wszystkiemi z tego gruntu pożytkami, na rzecz y osobę sławetnego Mikyty Karlenka w dziedziczną, aktualną, niewątpliwą, nic ni na kogo nie uymuiąc ani wyłączaiąc, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y dopuścił posessyą; w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybyłszy, prawdziwo obwołaney posessyi przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacyą, prosząc o przyjęcie; co y otrzymal Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 143 и 151.

---

268. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Григорію Зануд̂ѣ на право потомственнаго владѣнія урочищемъ Бондарщиною. 1791. Декабря 1.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Januaria szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi, bohusławskiemi i przedemną Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Grzegorz Zanuda, to prawo, od szlachetnego magistratu bohusławkiego sobie, stawaiącemu, na lasek, w Bondarszczyznie pusto leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzoné, na papierze stęplowanym ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowey: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej *Bohuslawiu,* na sessyi szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia pierwszego Grudnia. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem prawa wiecznego dziedzictwa szlachetnemu Grzegorzowi Zanudzie na lasek, grunt, sad, sianożęć, *Bondarszczyzna* zwane, od Olexy Bondarczenka po części nabyte, ograniczenia nie mające, do tego gruntu pusto leżący lasek przydawszy, zacząwszy od drogi, z miasta na Baturin idącej; od wału idąc ku północy na górę, zostawując po prawej ręce gront Litwinienków, aż do drożyny, przez las gęsty idącej, ktorą drożyną wyżej sadu obróciwszy się na zachód, prez góre w jar, a ztamtąd po pod górę na południe, znowu do wału i do wyż pomienionej drogi przyszedłszy, tym sposobem ograniczywszy, nadaje i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia, używania lub przedania. Którego grúntu i lasu sam szlachetny Zanuda i jego sukcessorowie niewątpliwemi będą dziedzicami i szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa oddalać ani kto inny przeszkadzać nie będzie miał mocy—które to prawo szlachetny magistrat i mieszczanie podpisują. Zacharyasz Szawkowicz, wojt M. B. Teodor Wirzbicki, starszy ławnik M. B. Stefan Ciurupa, ław-

nik które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 6.

---

289. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сезеневщиною, данный вознымъ Богуславскому мѣщанину, Даниду Ивановскому 1791. Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziąt pierwszego, miesiąca Decembris szostego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu jego królewskiey mości *Bohuslawia,* stanowszy oczewisto wozny generał województwa Kijowskiego y innych, szlachetny Józef Dąbrowski, w moc prawdziwey relacyi swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego, dnia czwartego Decembris, na prawne wezwanie sławetnego Daniła Jwanowskiego, maiąc przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych: Alexandra Zaleskiego y Jana Lisieckiego, był na gruncie miasta J. K. M. Bohusławia lokacynym nad potokiem, Weremiowko zwanym, leżącym, ktory to grunt *Sezionowszczyzna* zwany, na mocy prawa dziedzictwem nabyty, z wszystkiemi do tego gruntu należytościami, polami oranemi y nieoranemi, sianożęciami, stawem, groblo, brzegami, tak iak ten grunt w swoich się granicach miał y teraz ma y zawiera, ze wszystkiemi z tego gruntu pożytkami, na rzecz y osobę sławetnego afektanta, w dziedziczną aktualną, niewątpliwo, nic ni na kogo nie ujmniąc ani wyłączaiąc, bez żadney od nikogo przeszkody, podał, postąpił y dopuścił posessyą; w czym szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd odszedł i tu, do akt, przybyłszy, prawdziwą, obwołaney possessyi przedemną, urzędem, uczynił y zeznał relacyą, prosząc oney do xiąg o zapisanie. Co y otrzymał Jozef Dąbrowski, wozny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 155.

270. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Петромъ Луговенкомъ, войту Богуславскому, Захарію Савковичу, на прудъ, рощу и сѣнокосъ, лежащіе надъ рѣкою Каменкою, 1791. Декабря 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembris osmego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiey mości *Bohuslawia,* przyszedłszy osobiście sławetny Petro Łuchowenko, mieszczanin Bohusławski, ten zapis wieczystey przedaży stawku, gruntu, od siebie, zeznawaiącego, na rzecz szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, woyta, dany, podpisem ręki swey, tudzież ich mościów panów przyiaciół zatwierdzony, na papierze srebno groszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ia, Petro Łuhowenko, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy mey własney, należney iurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie moje, to iest zapis wieczystey przedaży wraz z kwitem, z potomkami y successorami memi wcale się poddając y wcielając, wiadomo jawno czynie, ustnie y dobrowolnie zeznaie, iż ja, zeznawaiący, maiąc z prawa pospolitego (moc) własnością swoią rządzić, komu chcieć ustąpić, a maiąc stawek móy własny, dziedziczny, nad rzeczką Kamiąką, niżey stawku szlachetnego Teodora Wierzbickiego leżący, nikomu niepodległy, żadnym długiem nie obciążony, z laskiem y brzegami tego stawku y grobelko, z okopem y z innemi przynależytościami, tak iak ten stawek y grunt, do niego przynależący, z dawien dawnych miał y zawierał y teraz ma y zawiera, szlachetnemu Zacharyaszowi Sawkowiczowi, woytowi, naradziwszy się blizkich y przyjaciół swoich, uważaiąc w tym lepsze dobro moie y pożytek, za summę, między nami dobrowolnie umowioną y postanowioną, przedaie, daie, daruie, y wiecznemi czasy rezygnuje, oraz z odebraney, przyzwoitey summy za szacunek tego gruntu szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza wiecznemi czasy kwituie; wolen tedy iest y będzie tenże szlachetny Zachary-

asz Sawkowicz, teraz sam, a potym potomkowie y sukcessorowie jego, pomienionym gruntem jako chcieć rządzić, komu chcieć ustąpić, dać, darować, przedać, lub na swóy pożytek wiecznemi czasy trzymać, a ja, zeznawaiący, po mnie potomkowie y sukcessorowie moi, żadnego powrotu mieć nie mamy y nie powinni będziemy, owszem, od wszelkich przeszkód prawnych lub nieprawnych bronić y zastępować mamy y powinni będziemy, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie krom przysięgi cielesney oszacowanemi; w czasie sprzeciwienia się w sądzie mieyscowym miasta ego krolewskiey mości Bohusławia, sobie, potomkom y sukcessorom moim do odpowiedzi oznaczam; y na to dałem ten móy dobrowolny zapis wieczystey przedaży z podpisem ręki moiey, tudzież y ich mościów panów przyiaciół, odemnie uproszonych. Działo się w mieście jego królewskiey mości Bohusławiu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego, dnia osmego Decembris. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Petro Łuhowy—|—; proszony do tey wieczystey przedaży od sławetnego Petra Łuhowenka na rzecz szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, zaświadczam Teodor Wierzbicki; proszony do tey wieczystey tranzakcyi, podpisuię się przyiaciel Iakub Wyszpolski, skarbnik Buski; proszony do tey wieczystey tranzakcyi, podpisuię się przyiaciel, Iakub Dynowski. Który to zapis, slowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu Bohusławskiego iest zapisany.

Книги Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1789—1791, № 3529; листъ 156.

---

271. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Игнату Фарановичу на право потомственнаго владѣнія хуторомъ и рощею на урочищѣ Квизданы, 1791. Декабря 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Januari czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi, przedemną, Antonim Daczkowskim, piesarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Jhnat Faranowicz, to prawo, od szlachetnego magistratu Bohusławskiego sobie, stawającemu, na futor i lasek Kwizdany podane, podpisami rąk urzędników zatwierdzone, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblatc podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu,* na sessyi publicznej szlachetnego magistratu roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokocyjno—dzidzicznego na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego, pod ytułem: ubezpieczenie miast, którą konstytucyą aby plac i grunta, in tcorpore gruntów miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz aby pożytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, moc i władza magistratom do rządzenia iest nadana. Przeto lasek, futor, sianożęć, *Kwizdany* nazywające się, zacząwszy od wierzchowiny potoku Kwizdanu, prosto idąc na góre, zostawując grunt Kurenczenka po lewej ręce, a po prawej brzezinc na górę, z której góry ku południowi, przez niższą grobelkę, na drugą górę do Makarowego pola, a ztamtąd do wierzchowiny dwóch jarków i drożyny, na futor urodzonego Filipowskiego idącej, którą drożyną postępując ku zachodowi, laskiem, znowu do wierzchowiny trzeciego jarku, po prawej ręce będącego, a przeszedłszy też wierzchowinę przez górę na dół do jamy, od jamy zaś do wierzchowiny Kwizdanu, gdzie się zaczęła granica; tym sposobem obwiedziony szlachetnemu Jhnatowi Faranowiczowi, przez tegoż od dawnych lat nabyty i używany, pamiętając prace jego, podjęte dla dobra miasta, wiecznemi czasy nadaje zapisuje do wolnego żądzenia, używania i przedania; którego lasku tenże szlachetny Jhnat Faranowicz i sukcessorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, a szlachetny magistrat terazniejszy i następny, nigdy od tego dziedzictwa oddalać i nikt przeszkadzać, i wtrącać się mocy nie będzie miał pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje: u tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Szawkowicz, woit M. Bohusławia. Teodor Wierzbicki. ławnik starszy,—Stefan Ciurupa, Hryhory Za-

nuda, ławnik, Jhnat Klimenko. Ktore to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych iest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 3.

---

272. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата, мѣщанину Игнату Клименку на право потомственнаго владѣнія рощею, лежащею на урочищѣ Климовкѣ 1791. Декабря 20.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Ianuarii czwartego dnia.

Przed ucrzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy ozobiście szlachetny Ihnat Klimenko, to prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, na lasek, w uroczysku Klimówce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze srebrnogroszowym spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej *Bohusławiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokocyjno—dzidzicznego, na mocy konstytuciey tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego roku, pod tytułem: »ubezpieczenie miast«, którą konstytucyą, aby place i grunta, in corpore gruntów miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz aby użytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, magistratom moc do rozrządzenia jest nadana; zawdzięczając prace i expensa wielkie, dla dobra miasta łożone, szlachetnemu Ihnatowi Klimenkowi lasek, w uroczysku *Klimowce* będący, zacząwszy od wierzchowiny jarku tejże Klimówki, nie

daleko Kaniowskiej drogi zaczynającego się, idąc szpilem ku południowi przez jar Klimówkę na drugi szpil, którą górą, lasem, obróciwszy się na zachód, znowu do wierzchowiny jara tejże Klimówki; i tym sposobem ograniczony, nadaje i na wieczne czasy zapisuje, do wolnego rządzenia, używania, lub przedania, którego lasku sam szlachetny Klimenko i sukcessorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, a szlachetny magistrat teraźniejszy i następny nigdy od tego dziedzictwa oddalać i nikt nie będzie miał mocy wtrącać się i przeszkadzać, pod karami prawnemi; które to prawo szlachetny magistrat podpisami rąk wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Szawkowicz, woit M. B. Teodor Wirzbicki, ławnik starszy. Stefan Ciurupa. Które to prawo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531, Листъ 2.

---

273. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата мѣщанину Гаврiилу Марчевскому на право потомственнаго владѣнiя рощею на урочищѣ Климовкѣ. 1791 Декабря. 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Januarii trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Gabryel Marczewski, te prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, na lasek, w Klimówce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze stemplowanym ceny grosza srybrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospo-

iltej *Bohuslawia* na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego pierwszego Decembris: szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokacyino dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, pod tytulem: Ubespieczenie miast, którą konstytucią, aby place i grunta in corpore gruntów miast lokacyjno-dziedzicznych będace, pusto nie leżały, lecz ażeby użytek publiczny rzeczy pospolitej i miastu przynosiły, moc i władza magistratom do rządzenia jest nadana, szlachetnemu Gabryelowi Marczewskiemu lasek, w uroczysku *Klimowce,* koło Wołczej góry leżący, zacząwszy od tejże Wołczej góry, od wierzchowiny szpilu, idąc ku południowi drożyną na drugi szpil przez jarek, obróciwszy się ku wschodowi, dalej, idąc ku północy do wierzchowiny jaru, a ztamtąd wróciwszy się na zachód, wierzchowinami jarków, do gróntu i lasku szlachetnego Stefana Ciurupy przyszedłszy; tym sposobem ograniczony, nadaje i wiecznemi czasy zapisuje, do wolnego żądzenia, używania i przedania, którego lasku tenże szlachetny Marczewski i sukcessorowie jego nie wątpliwemi będą dziedzicami. A szlachetny magistrat terazniejszy i następny, nigdy od tego dziedzictwa nie oddali, i nikt nie będzie miał mocy wtrącać się i przeszkadzać pod karami prawnemi, które to prawo szlachetny magistrat podpisuje. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, wojt miasta Bohusławia prezydujący. Teodor Wierzbicki; ławnik starszy. Stefan Ciurupa. Hryhory Zanuda, ławnik Jhnat Klimenko Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 1 на оборотѣ

---

274. Дарственняя запись отъ Богуславскаго магистрата лавнику, Степану Цюрупѣ, на потомственное владѣніе рощею, находящеюся на урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 21.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego trzeciego, miesiąca Iannarii drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu Bohusławskiego, przyszedłszy osobiście sztachetny Stefan Ciurupa, to prawo wiecznego dziedzictwa, od szlachetnego magistratu Bohusławskiego na lasek, w Klimówce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu Bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej, *Bohusławiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwódziestego pierwszego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa, gruntu lokacyjno—dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego, pod tytułem: »ubezpieczenie miast« którą konstytucyą, aby place i grunta, in corpore gruntów miast lokacyjno-dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz, aby użytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, do rozrządzenia magistratom moc jest dana, mojąc wzgląd na trudy i wielkie expensa, na miejskie interessa czynione, szlachetnemu Stefanowi Ciurupie lasek, w uroczysku, w *Klimowce* leżący, zacząwszy od drogi kaniowskiej, idąc na południe i zostawiając po prawej ręce lasek sławetnego Ihnata Klimenka, precz w jarek, do Wolczej góry, pod którą górą wracając ku wschodowi, przyszedłszy do wierzchowiny jarku, w tymże lasku będącego, a ztamtąd zwróciwszy ku północy, wierzchowinami jarków małych do drogi kaniowskiej przyszedłszy, tym sposobem ograniczony, nadaję i wiecznemi czasy zapisuje, do wolnego rządzenia, używania; ktorego lasku sam szlachetny Ciurupa i sukcessorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami i nigdy szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa nie oddali, ani kto inny przeszkadzać mocy nie ma, pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisami rąk wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zachariasz Szawkowicz, wojt M. B. Teodor Wierzbicki, ławnik starszy. Hryhory Zanuda, ławnik, Ihnat Klemenko. Króre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистр. № 1793, № 3531; листъ 1.

275. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Федору Вербицкому, на рощу, лежащую въ урочищѣ Климовкѣ. 1791. Декабря 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Teodor Wierzbicki, te prawo wiecznego dziedzictwa od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawaiącemu, na lasek, w Klimowce leżący, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników zatwierdzone, na papierze stemplowanym, ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej. Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej, *Bohusławiu*, na sessyi publicznej szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego pierwszego, dnia dwudziestego drugiego Decembris. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, prawo wiecznego dziedzictwa gruntu lokacyjno-dziedzicznego, na mocy konstytucyi roku tysiąc siedmset czwartego pod tytułem »ubespieczenie miast», którą konstytucyą, aby grunta i place, in corpore grόntόw miast lokacyjno dziedzicznych będące, pusto nie leżały, lecz ażeby pożytek publiczny rzeczypospolitej i miastu przynosiły, magistratom moc i władza do rządzenia jest nadana, szlachetnemu Teodorowi Wirzbickiemu lasek w *Klimowce,* pusto leżący, bez żadnego posiadania zostający, zacząwszy od szpilu tudzież grόntu i lasku sławetnego Gabryela Marczewskiego, idąc ku wzchodowi na szpil przez jarek, którym szpilem, obrociwszy się ku pułnocy i lasem gęstym do drożyny, do Kotowatej idącej, a od tej drożyny wierzchowinami jarku ku zachodowi słońca, do lasku wyż pomienionego, sławetnego Marczewskiego, tym sposobem ograniczony, nadaje, daje, daruje, i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia, używania i przedania; którego lasku tenże szlachetny Wierzbicki i sukcessorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego dziedzictwa oddalać nikt przeszkadzać i wtrącać się mocy nie będzie miał

pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, wojt M. Bohusławia; Stefan Ciurupa, ławnik M B.; Hryhory Zanuda, ławnik; Jhnat Klimenko. Kóre to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531; листъ 3 на оборотѣ.

---

276. Инвентарь части села Волковыи, съ показаніемъ повинностей, отбываемыхъ крестьянами въ пользу помѣщика 1792. Генваря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Lutego ośmnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mości, Łuckim, przedemną, Kazimierzem Sutkiewiczem Kmitą, stolnikiem trębowlskim, susceptantem grodu Łuckiego przysięgłym, y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, łuckiemi comparens personaliter urodzony Kwiryn Tomaszewski, tę schedę pierwszą części wsi Wołkowyi, z działu kommisarskiego, między W. Kaetanem Rohozińskim a successorami niegdy W. Franciszka Rohozińskiego nastąpionego, z podpisami rąk, na papierze ordynaryjnym, do xiąg grodzkich, łuckich do oblaty podał, w następujące słowa: Scheda pierwsza części wsi *Wolkowyi*, z działu kompromissarskiego, między W. Kajetanem Rohozińskim a successorami niegdy W. Franciszka Rohozińskiego nastąpionego, na rzecz tychże dostałej, a teraz przez W. Iozefa Rohozińskiego braci swoim do działu podana, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia siodmego Stycznia, w Wołkowyjach, w rubrykach zaś: w linii pierwszej opisanie dzieci, w drugiej dobytek, w trzeciej pańszczyzna zimą y latem, w czwartej dni letnie y za daniny odbywane, w piątej motki, w szóstej daniny; w zaliniowaniu na marynesie opis poddanych. Poddani:

Prokop Chołod—synów ma dwóch, koni cztery, wołów cztery, pańszczyzny zi mą y latem dni cztery, szarwarków dwanaście, tłuk dwie, zażynków dni dwa, obżynków dni dwa, zakusków dzień jeden, obkusków dzień jeden, za brzost dzień jeden, za konwalię dzień jeden, za opieńki dzień jeden, za rydze dzień jeden, motków siedm, kapłuna daje jednego, kurę jedną, grzybów sztuk sto. Iasko Bednarz—corka jedna, konia jednego, wołów dwa, zażynków dzień jeden, obżynków dzień jeden, zakusków dzień jeden, obkusków dzień jeden, motków trzy. Luzni: Stepan Szumiekowicz, Stepanko Sutuluk, Horpyna Pływaczanka. Wyrażenie zaś w podsumowaniu takowe: synów dwóch, córka jedna, koni pięcioro, wołów sześć, pańszczyzny zimą y latem dni cztery, szarwarków dwanaście, tłuk dwie, zażynków dni trzy, obżynków dni trzy, zakusków dni dwa, obkusków dni dwa, za brzost dzień jeden, za konwalię dzień jeden, za opieńki dzień jeden, za rydze dzień jeden, motków dziesięć; kapłun jeden, kura jedna, grzybów sztuk sto. Prowent tej schedy, z dołączeniem ogrodu Szwajberowskiego, w rocznym prowencie złotych sześciu, groszy dziesięciu, przewyższa inne schedy, jako trzecie y czwarte, intratą roczną złotych ośmiu, a zatym ta scheda z arędy karczemnej nad wzmiankowane co rok w niej bierać będzie, do tey schedy w moc sadyby dworskiej dodaje się pasieczysko Bednarzowe, do tej schedy ma należeć piąta część pasieki, to jest pni siedmnaście y pol, ulów prożnych, ile będzie, piąta także część. Do tej schedy gruntów dworskich y sadybnych, tudzież sianożęci piąta część należeć ma. Arędy karczemnej y zpustu stawu tudzież użytków z winnicy Woronieckiej część piąta od przewyższającej należy. U tej schedy, w sposób oblaty podanej, podpisy rąk w te słowa: Tę schedę do obrania podaje y podpisuje Iózef Rohoziński m p. Tę schedę, przez brata starszego Iozefa Rohozińskiego do obrania podaną, na rzecz Serafima Rohozińskiego, syna mego, biorę. Ludowika Rohozińska L. N. Któraże to scheda, w sposób oblaty podana, wszystka, z początku aż do końca, słowo w słowo, do xiąg niniejszych, grodzkich, łuckich jest wpisana.

Книга гродская, луцкая, записовая, № 2414. годъ 1792. Листъ 906.

---

277. Дарственная запись отъ Гайсынскаго магистрата мѣщанамъ: Матвѣю и Елисаветѣ Боровикамъ, на право потомственнаго владѣнія сѣнокосомъ, лежащимъ за рѣкою Собомъ. 1792. Генваря 13.

Działo się w mieście wolnym rzeczypospolitej Hajsynie, dnia trzynastego Ianuaria, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna, przyszedłszy osobiście sławetny Matej Borowik, mieszczanin hajsyński, te prawo, od szlachetnego magistratu Hajsyńskiego sobie, stawaiącemu się, na sianożęć dane, na papierze srebrnogroszowym spisane, dla zapisania do xiąg niniejszych, radzieckich, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Magistrat miasta wolnego rzeczypospolitej *Haisyna*, maiąc wzgląd na zasługi i na pokorne powodowanie się temuż magistratowi we wszystkich rożkazach sławetnego Mateja Borowika, zawdzięczając więc temuż, magistrat miasta wolnego R. P. Hajsyna umyślił dobrowolnie dać i darować sianożęć, za Sobem na pologu będącą, którą sianożęcią, jak zdawna w swoim zostawała używaniu i okręgu, sławetnemu Matejowi Borowikowi i Elizabecie, małżące tegoż, i sukcessorom tychże daie, daruje, prawo wieczyste nadaie i rezygnuje, wolnego natychmiast dopuszczaiąc intromitowania się Którego ani sam magistrat miasta Hajsyna, ani przez żadne subordynowane osoby przeszkadzać nie będzie. Wolni tedy będą ciż sławetni: Matej i Elizabeta Borowikowie, małżonkowie, i sukcessorowie tychże wyżwyrażoną sianożęcią jak chcieć rządzić, dysponować, komu chieć dać, przedać, zamieniać lub ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić, magistrat zaś odtąd żadnego zwrotu do nieraz rzeczonej sianożęci mieć nie będzie, owszem od wszelkiej impetycyi, tak o sianożęci, iako też o kupioną chałupę dla urodzonych Chrzanowskich, małżonków, od Andreja Kołomijczuka, bronić i zastępować obowiązuie się Gdyby w przypadku Andryj Kołomijczuk iakową mógł wznieść pretensyą do sławetnych Borowików, małżonków, magistrat, zastępuiąc tychże Borowików, małżonków, do odpowiedzi temuż obowiązuie się. Datum w kancellaryi hajsyńskiej, dnia trzynastego Ianuarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. Ian Oxanenko, wojt+. Stefan Niemirowski, pierwszy radny+. Trochim Szewc, radny+. Iwaszko Stasiuk,

trzeci radny +. Garliński, pisarz M. W. Hajsyna. Które to prawo, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi iest zapisane.

Книга Гайсынскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 15.

---

278. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Андреемъ Шевченкомъ, богуславскому же мѣщанину, Іосипу Нетесаному, на урочище Шпаковщину. 1792. Февраля 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego dziesiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta iego królewskiej mości *Bohuslawia*, stanowszy osobiście sławetny Andryi Szewczenko, ten zapis wieczystej przedaży gruntu od siebie, zeznawającego, na rzecz sławetnego Josypa Netesanego dany, podpisem ręki swej, tudzież szlachetnych urzędników zatwierdzony, na papierze ceny złotego jednego spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Andrej Szewczenko, miesz. zanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, dziedziczny, to jest jarek, *Spakowszczyzna* zwany, około okopany, tudzież lasek czyli pasieczysko, na *Bilinaczach* sytuowane, szlachetnemu Josipowi Netesanemu, mieszczaninowi bohusławskiemu, za summę, między nami dobrowolnie umówioną, rubli srybnych sześćdziesiąt, przedaję, daię, daruję i wiecznemi czasy ustępuję, oraz z odebranéj summy rubli sześćdziesiąt kwituje; wolen tedy jest i będzie jako chcieć rządzić i ku najlepszemu pożytkowi swemu obracać, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu mnie samemu i sukcessorom moim nie zostawuje, i owszem, od wszelkich przeszkod prawnych lub nie prawnych bronić mam i powinien będę, i na to daję ten mój zapis wieczystej przedaży, wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej, tudzież szlachetnych urzęd-

ników, odemnie uproszonych. Datum w magistracie bohusławskim, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dziesiątego Lutego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Andryi Szewczenko. Na tym zapisie wieczystej przedaży gruntu, od Andryia Szewczenka na rzecz i osobę sławetnego Josypa Netesiuka danym, podpisuję się—Zacharyasz Sawkowicz, wojt. Na tym zapisie wieczystej przedaży podpisuję się—Jhnat Klimenko. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 23.

---

279. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Степаномъ Турчиненкомъ, богуславскому—же мѣщанину, Петру Дехтяру, на мельницу на рѣкѣ Росп. 1792 Февраля 29.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedlszy osobiście sławetny Stefan Turczynenko, ten zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę sławetnego Petra Dziechciarza dany, podpisami rąk tak stawającego, jako też i ichmości panów urzędników zatwierdzony, na papierze stęplowanym ceny złotych sześciu spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowéj: Ja, Stefan Turczynenko, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej júrysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznawam: iż ja, zeznawający, mając mój młyn własny, dziedziczny, prawnie od sławetnej Paraski Chaziainowej na-

byty, na rzece Rosi będący, tu, w mieście jego królewskiej mości *Bohusławiu*, naprzeciwko młyna Petra Dziechciarza na jednej grobli, niże bramy Białocerkiewskiej sytuowany, nikomu żadnym prawem nie podległy, sławetnemu Petrowi Dziechciarzowi za summę rubli starych srybrnych czterysta, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną, naradziwszy się krewnych moich, uważając w tym lepszy pożytek mój, nie będąc ni od kogo namówionym ani przymuszonym, przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy rezygnuję, oraz z wypłaconej summy potomków i sukcessorów jego z potomkami i sukcessorami memi kwituje; wolny jest i będzie sławetny Petro Dziechciarz pomienionym młynem jako chcieć rządzić, przedać, ustąpić, lub na swój pożytek i sukcessorów swoich obrócić, a ja, żadnego zwrotu mieć nie mam, i owszem, od wszelkich przeszkód bronić i zastępować mam, a po mnie potomkowie i sukcessorowie moi nie maią i nie powinni będą, pod szkodami prawnemi, słownie krom przysięgi cielesnej oszacowanemi, w sądzie mejscowym miasta Bohusławia sobie i potomkom do odpowiedzi oznaczam, i na to dałem ten mój zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem, z podpisem ręki mojej, tudzież szlachetnych ich mości panów urzędników magistratu bohusławskiego. Datum w magistracie, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego dziewiątego Lutego. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Stefan Turczynenko. Uproszony do tej wieczystej przedaży od sławetnego Stefana Turczynenka na osobę sławetnego Petra Dziechciarza, podpisuję się Teodor Wierzbicki, ławnik starszy miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Na tej przedaży wieczystej podpisuje się Stefan Ciurupa, ławnik miasta jego królewskiej mości Bohusławia Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 28.

....

280. Купчая крѣпость, выданная богуславскими мѣщанами. Гавриломъ Рѣзникомъ и Семеномъ Сторожемъ, богуславскому-же мѣщанину, Іосифу Нетесюченку, на рощу и пасѣку въ окрестности Богуслава. 1792. Марта 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Marca dziesiątego dnia.

Przed urzędem i aktami miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Dączkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetni: Hawryło Rzeźnik i Semen Storož, ten zapis wieczystéj przedaży gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawających, sławetnemu Iosypowi Netesiuczenkowi dany, i podpisami rąk swoich, tudzież przyjaciół zatwierdzony, na papirze srebrnogroszowym spisany, przed aktami magistratu Bohusławskiego dobrowolnie przyznali, w istocie takowéj: My, Hawryło Rzeźnik i Semen Storož, zdrowi będąc na ciałach i umysłach, dobrowolnie zeznajemy, iż my, zeznawające, mając lasek i pasieczysko za bramą kaniowską, w zapuście, blizko Czarnieckiego sadku będący, a nie mogąc onego utrzymać, za wiadomością magistratu bohusławskiego, rzeczonemu Iosypowi Netesiuczenkowi za summę rubli srybrnych, przez szlachetny magistrat między nami dobrowolnie postanowioną i ugodzoną, dziesięć, wiecznemi czasy przedajemy, dajemy, darujemy i wiecznemi czasy zapisujemy, oraz z odebranéj summy z potomkami i sukcessorami naszemi, potomków, i sukcessorów jego wiecznemi czasy kwitujemy; wolen tedy jest i będzie tenże rzeczony Netesiuczenko jako chieć rządzić, komu chcieć ustąpić, i na swój pożytek obrocić, co my, zeznawające, żadnego powrotu mieć nie będziemy i na to dal śmy ten nasz zapis, wraz z kwitem, z podpisami rąk naszych, tudzież ichmościów panów przyjaciół. Datum w magistracie bohusławskim, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dziesiątego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Hawryło Rzeźnik+, Semen Storož. Na tym zapisie wieczystéj przedaży, od sławetnego Hawryła Rzeźnika i Semena Storoža na rzecz i osobę sławetnego Iosypa Netesiuczenka danym, podpisuję się Bazyli Leontowicz Na téj przedaży gruntu wraz z kwitem podpisuję się przyjaciel Trochim Danielowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniéjszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792. № 3530. Листъ 32 на оборотѣ.

281. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Илькомъ Мирочникомъ, богуславскому же мѣщанину, Павлу Паламаренку, на два участка поля. 1792. Марта 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Marca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi magistratu bohusławskiego i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta' jego królewskiej mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście Jlko Mirocznik, ten zapis wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na osobę sławetnego Pawła Pałamarenka dany, podpisami rąk tak stawającego jako też i przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebnogroszowym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Jlko Mirocznik, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurisdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejszy dobrowolny zapis wieczystej przedaży gruntu, wraz z kwitem, z potomkami poddając się, wiadomo czynię: iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, od antecessorów moich na mnie spadły: pola dni dwa koło obozowego pola, a pół dnia przy Babenkowej lewadzie, między Demskiego polem leżące, nie będąc ni od kogo przymuszonym, ani namówionym, uważając w tym pożytek mój, za summę, między nami dobrowolnie umowioną, rubli starych pięć, sławetnemu Pawłowi Pałamarenkowi przedaję i wiecznemi czasy ustępuję, oraz z wypłaconéj summy rubli pięciu kwituję, żadnego powrotu odtąd sobie nie zostawuję i na to się ręką własną podpisuję. Datum w kancelaryi magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia*, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwunastego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Jlko Mirocznik +. Na tym zapisie wieczystej przedaży, od Jlka Mirocznika sławetnemu Pawłowi Pałamarenkowi danym, podpisujemy się przyjaciele: Michał Sawkowicz, Mykołay Mychajłowicz. Na tym zapisie wieczystej przedaży podpisuję się—Trofim Daniłowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohuslawskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата записовая, поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 33.

---

282. Купчая крѣпость, выданная богуславскимъ мѣщаниномъ, Юрьемъ Ивановичемъ, богуславскому-же мѣщанину, Корнелію Куксовичу, на поле, усадьбу и прудъ, лежащіе у ручья Приточиловки. 1792. Марта 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Mąrca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniéjszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiéj mości Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Juryj Iwanowicz, ten zapis wiaczystéj przedaży gruntu, wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę szlachetnego Kuksewicza dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i szlachetnych urzędników magistratu buhusławskiego zatwierdzony, na papierze stęplowanym spisany, przed aktami magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowéj: Ia, Iuryi Iwanowycz, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnéj jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniéjsze zeznanie moje poddając się, dobrowolnie zeznawam: Iż ja, zeznawający, mając mój grunt, plac, ogród, stawek, chatę, tu, w mieście Bohusławiu, na potoku *Prytoczylowce*, w jarze, niżéj futora Szapowoła leżący, szlachetnemu Kornelemu Kuxowiczowi za summę, między nami dobrowolnie umówioną, uważając w tym moj lepszy pożytek, naradziwszy się bliskich krewnych i przyjaciół, przedaję, daję, daruję, i wiecznemi czasy zapisuję, oraz z wypłaconéj summy, za szacunek tegoż gruntu postanowionéj, potomków i sukcessorów jego z potomkami i sukcessorami memi wiecznemi kwituję czasy i żadnego powrotu nie zostawuję; i na to dałem ten mój zapis wieczystéj przedaży, wraz z kwitem, z podpisem ręki mojéj, tudzież z podpisami jegomościów panów urzędników magistratu bohusławskiego. Datum w *Bohusławiu*, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dwónastego Marca. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Iuryi Iwanowycz. Iako w przytomności naszéj ten zapis przedaży gruntu wraz z kwitem od Iuryia Iwanowicza na rzecz i osobę szlachetnego Kornelia Kuksewicza jest dany, podpisujemy się: Zacharyasz Sawkowicz, wójt prezydujący; Teodor

Wierzbicki, ławnik starszy miasta jego królewskiéj mości Bohusławia. Króry to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniéjszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792—№ 3530; листъ 33.

---

283. a) Купчая крѣпость, данная на домъ въ городѣ Богуславѣ и на поля богуславскою мѣщанкою, Мариною Сыротыхою, богуславскому же мѣщанину, Ивану Антоненку. b) Вводъ во владѣніе, данный послѣднему вознымъ 1792. Апрѣля 12.

a) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej, *Bohuslawia,* osobiście stawająca Maryanna Syrotycha, wdowa, ten zapis wieczystej przedaży, sławetnemu Jwanowi Antonenkowi dany, na papierze ceny złotego jednego spisany, ręką sławetnej Maryanny Syrotychy tudzież przyjaciół podpisany, przed xięgami magistrackiemi bohusławskiemi dobrowolnie przyznała w istocie takowej: Ja, Maryna Syrotycha, wdowa, zdrowa będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie, to jest zapis perpetuae donationis cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję: iż ja, zeznawająca, mając chałupę z ogrodami dwoma, stajnią, wszelkim zabudowaniem, na wschód słońca z chałupą Syroty Pawła, na zachod słońca—z chałupą Golażynego zięcia, na południe—z chałupą Olexy Chwedorczenka, na północ—z chałupą Maychwaty zięcia stykającą się, do którei chałupy koło monastyru, za Rosią, wedle wału, pola dni pięć; naprzeciw tychże gór, znowu do wału ciągnącego się, pola dni dwa; koło Chochotwy, gonami

do jeriora—pola dni dwa; w drugą rękę za Białocerkowską bramą, nad drogą, idącą do Głębokiej doliny—pola dni sześć; koło Ciurupyny niwy —-pola dni dwa, na Głębokiej dolinie, przeciw Skorodawszczyzny—pola dzień; w trzecią rękę za Korsuńską bramą, od jarka honami do jarka, ciągnącego się nad drogą, idącą w Długi Jar, pola dni dwa, tamże przez drogę—upruhów dwa na Kusłyni, w jarze temże—pola dzień; sławetnemu Jwanowi Antonenkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, za rubli sześćdziesiąt, starych przedaję, daruję i wiecznie rezygnuję; któren to Jwan Antonenko odtąd wolen jest i będzie tąż chalupą i gruntami, do niej należącemi, jako swoją własną rządzić, szafować, dysponować i ku najlepszemu pożytkowi swemu obrocić; ja zaś z prawa mego, wraz z sukcessorami memi, wyzuwam się i do tej chałupy zwrotu nie mam i nie powinna będę, owszem z odebranej i do rąk moich w gotowiznie odliczonej summy za też chałupę rubli sześćdziesiąt starych kwituję; o którą chalupę, jeżeliby od kogo kiedy mógł iaki process wszcząć się, ja swemi własnemi wydatkami i expensą ewinkować, zastępować mam i powinna będę; a to pod zakładem drugiej takowejże summy, krom przysięgi cielesnej oszacowanemi, o który zakład, jako też cało rzecz magistrat miasta jego królewskiej mości Bohusławia do odpowiedzi sobie i sukcessorom moim naznaczam, possessyi natychmiast wzięcia dopuszczam, a dopuszczonei irrytować sama i przez subordynowane osoby nie mam i nie powinna będę; i na to daję ten mói zapis wieczystej przedaży, wraz z kwitem i podpisem ręki mojej, tudzież szlachetnych urzędników, odemnie uproszonych. Datum w magistracie Bohusławskim, dnia dziesiątego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Maryanna Syrotycha, wdowa, krzyżyk kładnie +. Proszony za przyjaciela, na tym zapisie wieczystej przedaży podpisuję się—Zacharjasz Sawkowicz, wójt. Uproszony od Maryny Syrotychy, na tym zapisie wieczystej przedaży za przyjaciela podpisuję się—Teodor Wierzbicki, ławnik. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi

i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego, urodzony Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej relacyi swojej, dobrowolnie zeznał: Iż on, roku, miesiąca i dnia terazniejszych, na prawne wezwanie sławetnego Iwana Antonenka, mając przy sobie stronę szlachty, ludzi wiary godnych, urodzonych: Wojciecha Sikorskiego i Stefana Falkowskiego, był na gruncie miasta Bohusławia, pod monastyrkiem, nad Rosią, gdzie będąc, na mocy prawa zapisu, od Maryanny Syrotychy na rzecz afektanta dnia dzisiejszego przed aktami niniejszemi przyznanego, chałupę z placem, potym wedle wału, manastyrka, pola dni pięć, tamże niedaleko pola dni dwa, koło Chochotwy gonami do jeziora pola dni dwa, w drugą rękę za bramą Białocerkiewską koło Głębokiéj doliny pola dni sześć, koło Ciurupinej niwy pola dni dwa, koło Skorodowszczyzny pola dzień, za Korsuńską bramą honami do jarku pola dni dwa, na Kustyni, w jarze, pola dzień—sławetnemu rekwirętowi ze wszystkiemi pożytkami i użytkami w spokojną, aktualną, niewątpliwą, nic ni na kogo nie wyłonczając, podał, postąpił i obwołał w dziedziczną possesią. W czym szlachtą przytomną oświadczywszy się, ztamtąd odszedł, i tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej posessyi uczynił i zeznał relaciją, prosząc do akt o przyjęcie, co i otrzymał. Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 66 на оборотъ и 67 на оборотъ.

284, Дарственная запись отъ богуславскаго магистрата богуславскому мѣщанину, Оныську Пирожку, на усадьбу и садъ. 1792. Апрѣля 21.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego Bohusławia, stanowszy osobiście szlachetny Onyśko Pirożek, kassier miasta Bohusławia, te prawo, od szlachetnego magistratu na grunt sobie dane, podpisami policyi urzędników zatwierdzone, na papierze srebrno-groszowym spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Działo się w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, na publicznéj szlachetnych: magistratu, mieszczan, obywateli i pospólstwa obradzie, dnia dwudziestego Kwietnia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. Szlachetny magistrat, wraz z obywatelami miasta rzeczy-pospolitej Bohusławia, na sessyą dla obrady publicznej zgromadzony, za jednomyślnym zezwoleniem, następujące prawo wiecznego dziedzictwa, gruntu lokacyjno dziedzicznego sławetnemu Oniśkowi Pirożkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, w takowych wyrazach wydał: ponieważ prawo i przywileje, w lokacyjnych gruntach temuż miastu służących, oraz konstytucye roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, pod tytułem: ubezpieczenie miast; tudzież konstytucyi pod tytułem: miasta nasze królewskie, wolne w państwach rzeczy-pospolitej—właścicielstwo jest przyznane, aby place i grunta, in corpore gruntów miast dziedzicznych leżące, pod rozrządzenie magistratu należące, użytek publiczny rzeczy-pospolitéj, jako też i prywatny miastu przynosiły, przeto takowe grunta i place albo plus offerenti szlachetny magistrat mając moc, prawami ugruntowaną, sprzedawać, aboli też rozdawać, widząc grunt, na przedmieściu Kaniowskim będący, do szlachu Kaniowskiego przyległy, od tegoż szlachu okrąg okopany, do Łysego sadku przytykający, który od lat czternastu tenże grunt sławetny Onyśko Pirożek zabudował i spokojnie posiadał, takowy tedy grunt, to jest lewadę i sadek, żadnego właściciela dziedzicznego nie mający, temuż sławetnemu Onyśkowi Pirożkowi nadaje, daje, daruje i, wiecznemi czasy ustępując, zapisuje do wolnego tym gruntem i sadkiem używania, ustąpienia, dania, przedania, darowania i na swój własny dobry i sukcessorów pożytek obrocenia dozwala i wolnego posiadania nazawsze dopuszcza. Gdyby atoli jednak tenże sławetny Onyśko Pirożek kiedykolwiek chciał prawa swojego niniejszego, na tenże grunt jemu danego i służącego, lub jego skcessorowie, komu ustąpić i on odrezygnować, tedy nikomu in-

nemu, jako tylko osobie, podlegającej prawu i juryzdykcyi tegoż miasta, i to za poprzedzającym szlachetnego magistratu o takową sprzedaż zawiadomieniem, na którym to gruncie, teraz sławetnemu Onyśkowi Pirożkowi i jego sukcessorom wiecznością nadanym, wolno jest jako chcieć rządzić i do najlepszego pożytku swego obrócić; którego sam i sukcessorowie jego wiecznemi i nigdy nieodzownemi będą dziedzicami, jako i ten grunt prawem wieczystym temuż sławetnemu Onyśkowi Pirożkowi i sukcessorom jego jest nadany, tak szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego prawa sławetnego Onyśka Pirożka i jego sukcessorów nie oddali, ale wiecznie onych zachowywać przy temże prawie przyrzeka i obowiązuje się; z mocy zaś dopiero wydanego prawa szlachetny magistrat przez dwóh ławników i woźnego wolnéj intromissyi wzięcia sławetnemu Onyśkowi Pirożkowi natychmiast dozwala i dopuszcza; a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretekstem przeszkadzać nie powinien będzie pod karami prawnemi. Które to prawo rękami własnemi szlachetny magistrat miasta jego królewskiéj mości *Bohuslawia* podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent. Teodor Wierzbicki, wice-prezydent. Stefan Ciurupa, radny pirszy. Maxym Bałanowski, radny. Daniel Iwanowski, radny. Mikita Karlenko, radny. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniéjszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 76 на оборотѣ.

---

285. Вводъ въ потомственное владѣніе урочищемъ Сергіевкою, данный богуславскому мѣщанину, Ивану Лисецкому. 1792. Апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohuslawia,* stanąwszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego, urodzony Józef Dąbrowski, w moc prawdziwej relacyi swoej zeznał: iż on, roku i miesiąca terazniejszych, dnia dwudziestego czwartego, na prawne wezwanie sławetnego Jana Lisieckiego, mając przy sobie sławetnych: Jgnacego Farynowicza i Abrahama Wierzbickiego, ławników, był na gruncie miejskim bohusławskim, na uroczysku *Serhijowka* w widłach jaru, okopem obwiedzionego, gzie będąc, na mocy prawa, od Huryna nabytego, tenże jarek ze wszelką onego obszernością, długością i ze wszystkiemi pożytkami i użytkami w spokojną, aktualną, dziedziczną i niewątpliwą podał, postąpił i obwołał posessyą; w czym ławnikami, przy sobie będącemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił relacię, prosząc do akt o przyięcie; co i otrzymał, Józef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 82.

---

286. Дарственная запись отъ богуславскаго мѣщанина, Андрея Шевченка, богуславскому же мѣщанину, Гараську Савченку, на прудъ и сѣнокосъ. 1792. Апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego czwartego dnia

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięglym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, przyszedlszy osobiście Andrzej Szewczenko, ten zapis wieczystej darowizny wierzchowiny stawku, pod wsią Tunikami leżącego, na rzecz Sawczenkowi, zięciowi swemu, dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i przyjaciół zatwierdzony, dobrowolnie przyznał, w istocie takowéj: Ia, Andrzéj Szewczenko, zdrowy

będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej jurysdykcyi, prawa, sądu, a pod teraźniejsze zeznanie swoje wieczystej darowizny z potomkami i sukcessorami mojemi cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię i dobrowolnie zeznawam: iż ja, zeznawający, mając mój stawek pode wsią Tunikami, prawnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątego, na rzece Bohusławce nabyty, wraz z wierzchowiną, powyżéj tego stawku będącą, którą wierzchowinę, dla zajęcia grobelki, Haraśkowi Sawczenkowi, zięciowi memu, daruję i wiecznemi czasy rezygnuję; wolen jest i będzie tenże i sukcessorowie jego jako chcieć rządzić się, ustąpić, lub odrezygnować, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu mieć nie mam i nie powinien będę; i na to dałem ten moj list wieczystej darowizny z podpisem ręki mojej, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych. Datum w *Bohuslawiu*, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego czwartego Kwietnia. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Andryi Szewczenko; proszeni na tym zapisie wieczystéj darowizny, od Szewczenka Sawczenkowi danym, podpisujemy się; przyjaciele: Iózef Dziewulski. Trochim Danilowicz. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

Книга Богуславского магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 83.

---

287. Вводъ, данный во владѣніе рощею и садомъ богуславскому мѣщанину, Степану Рымаренку. 1792 Апрѣля 26.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitéj *Bohuslawia*, stanowszy oczewisto woźny ge-

56

nerał województwa Kijowskiego i innych, urodzony Józef Dąbrowski, zeznał, iż on, roku bieżącego, dnia dwudziestego czwartego Kwietnia, na prawne wezwanie sławetnego Stefana Rymarenka, mając przy sobie szlachetnych: Ignacego Farynowicza i Abrahama Wierzbickiego, ławników, był na gruncie miejskim bohusławskim, gdzie będąc, grunt, to jest: lasek i sadek, nad drogą, z' miasta do Baturyna idącą, koło Rymarzowego jarku leżący, tenże sadek, lasek, jak się ma w swojej długości i szerokości, w dziedziczną sławetnemu Rymarenkowi podał, postąpił, obwołał i dopuścił posessya, w czym zacnie sławetnemi ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybyłszy, prawdziwą obwołanej posessyi uczynił i zeznal relacią, prosząc onej do akt o zapisanie; co i otrzymał. Józef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 85 на оборотѣ.

---

288. а) Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Кузьмою Котляревымъ зятемъ, Богуславскому-же мѣщанину, Степану Олексіевичу, на садъ, рощу и участокъ поля. b)- Вводъ, данный послѣднему во владѣніе упомянутыми угодіями. 1792. Апрѣля 26 и 29.

a) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego szostego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Kużma Kotlarow zięć, ten zapis wieczystey przedaży gruntu, od siebie, zeznawającego, na rzecz Stefana Oleksijowicza, sędziego drugiego, dany, podpisami rąk, tak stawającego, jako też i przyjaciół zatwierdzony, przed aktami magistratskiemi dobrowolnie zeznał, w istocie takowej: ja, Kużma Kotlarenkow zięć, zdrowy będą na umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej ju-

rysdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejszy zapis moj z potomkami i sukcessorami memi poddając się, wiadomo czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję, iż ia, zeznawający, mając sadek, to jest i grunt, pola dni dziesięć i sianożęć, lasek, do Kusłynej dołyny przytykający, ktory to grunt, sadek, pola, łąki sławetnemu Stefanowi Oliksiejowczowi za summę, między nami dobrowolnie umowioną i postanowioną, przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy ustępuję; wolen tedy jest i będzie tenże sławetny Stefan Oleksijowicz jako chcieć rządzić się i na swój najlepszy pożytek obrócić, a ja, zeznawający, żadnego zwrotu i powrotu wraz z sukcessorami memi mieć nie mam i nie powinien będę pod karami prawnemi, w prawie wyrażonemi; i na to dałem ten mój zapis wieczystej przedaży wyżpomienionego grunta, z podpisem ręki mojej, tudzież i przyiaciół, odemnie uproszonych. Datum w *Bohuslawiu*, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku, dnia dwudziestego szóstego Kwietnia. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Kuźma Kotlarenkow zięć—|—. Proszeni do podpisania się na tym zapisie wieczystey przedaży gruntu podpisujemy się przyjaciele: Michał Sawkowicz, regent przysięgły, Dyonizy Kotlarski, instygator przysięgły. Ktory to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego i innych, urodzony Iozef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej i skutecznej relacyi swojej, jawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego osmego Kwietnia, na prawne wezwanie sławetnego Stefana Oleksijowicza, maiąc przy sobie zacnie sławetnych: Ignacego Farynowicza i Abrahama Wierzbickiego, ławników, był na gruncie, na uroczysku *Kuslyna* zwanym, gdzie będąc, sianożęć i sadek ze wszelką rozległością i szerokością w posessyą dziedziczną, aktualną i nie-

wątpliwą podał, postąpił, obwołał i dopuścił, oraz wszystkich przytomnych obywatelów i mieszczan o dziedzicznej sławetnego affektanta uwiadomił posessyi, w czym zacnie sławetnemi ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, ztamtąd tu. do akt, przybyłszy, prawdziwą uczynił i zeznał possesii relacią, prosząc onej do xiąg o zapisanie, co i otrzymał. Iozef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530, Листъ 86 и 89 на оборотѣ.

---

289. а) Мировая сдѣлка между богуславскими мѣщанами: Маркомъ Рымаренкомъ—Савченкомъ и Федоромъ Рымаренкомъ съ братіею, въ силу которой Марко Рымаренко получаетъ въ собственность усадьбу и поле на правомъ берегу Роси, въ Богуславѣ. b) Вводъ, данный Марку Рымаренку въ это владѣніе вознымъ 1792. Мая 14 и 15.

a) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Ant nim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, osobiście stanąwszy urodzony Józef Stachowski, tę komplanacią, między sławetnym Markiem Sawczenkiem Rymarenkiem, mieszczaninem bohusławskim, z jednej, a sławetnym Teodorem Rymarenkiem mieszczaninem Bohusławskim i ninemi, o chatę i grunt w Bohusławiu, po prawej ręce Rosi sytuowaną, z drugiej strony, w Bohusławiu zawartą, podpisami rąk tychże przyjaciół zatwierdzoną, na papierze stęplowanym, srebnogroszowym, z paragrafem jednym napisaną, do akt policyi Bohusławskiej dla zapisania podał, w istocie takowej: Między sławetnemi: Markiem Sawczenkiem—Rymarenkiem, mieszczaninem miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohusławia*, z jednej, a sławetnemi: Fedorem i Omelkiem Rymarenkami, bracią między sobą rodzonemi, tudzież sławetnemi: Andryjem i Anastazią Tymoszenkami, mał-

żąkami, niegdy sławetnego Piotra Rymarenka naturalnemi do pozostałej chaty i gruntów sukcessorami, w assystencyi, jaka komu od kogo z prawa należy, z drugiej strony, nastąpiła ugoda w niżej opisany sposób i o to: iż sławetni Chwedor i Omelko Rymarenko i sławetni: Andryi, szwagier, i Anastazia, siostra tychże, Tymoszenki, małżąkowie, mając rospoczęty proces z sławetnym Markiem Rymarenkiem, mieszczaninem bohusławskim, w sądach burmistrowskich cyrkułu drugiego o chatę wzmiankowaną z gruntem, na prawej ręce Rosi w Bohusławiu sytuowaną, przez Pawła Rymarenka, brata Fedora i Omelka Rymarenków, sławetnemu Markowi Rymarenkowi, lat trzy minęło, odprzedaną, rospoczętą, w której i dekret na wywod świadectw w tym sądzie zapadł, gdy na dniu dzisiejszym strony, między sobą czyniąc, zupełnie ugodzili się, przeto, tak sławetny Marko Rymarenko z intentowanego o niewinne do prawa pociągnienie sławetnych Fedora i Omelka Rymarenków, jako też Andryja i Anastasią Tymoszenków, małżąków, tudzież sławetni: Fedor i Omelko Rymarenki, niemniej sławetni: Andryj i Anastasia Tymoszenki, małżąkowie, o powrócenie chaty z gruntem, przez Pawła Rymarenka, brata swojego, odprzedanej, uformowanego processu, wiecznemi i nigdy nieodzownemi kwitując się czasy, żadnej sobie ani sukcessorom swoim do wzniecenia nadmienionego procesu obie strony nie zostawują salwy, owszem, sławetny Fedor i Omelko Rymarenki, bracia, jako też Andryi i Anastasya Tymoszenki, małżąkowie, odebrałszy od sławetnego Marka Rymarenka za wspomnioną chatę zupełne satystakcyją, tegoż do tejże chaty i gruntów nazawsze niniejszą kąplanacią uwiązują i o też do upomnienia się żadnego nie zostawują zwrotu, i dla tem większej wiary i ważności, przy uproszonych wielu przyjaciołach tęż komplanacią rękoma własnemi obie strony podpisują. Datum w Bohusławiu, dnia czternastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tej komplanacyi podpisy rąk takowe: Marko Rymarenko—Sawczenko, mieszczanin bohusławski, krzyżykiem świętym podpisuję się +. Fedor Rymarenko, swym i sławetnego Omelka Rymarenka, brata, w małoletności zostającego, rodzonego, jako też Wasyla, Jakowa i Chomy Rymarenków, takoż braci rodzonych, tudzież Andryja, szwagra, i Anastazji, siostry swojej, Tymoszenków, małżonków, mieszczan bohusławskich, imieniem, tę komplanację, jako nie umiejący pisma, krzyżem świętym podpisuję się +. Na tej komplanacji ręcznej proszony przyjaciel i świadek podpisuję się— Jan Serwański. Na tej komplanacji ręcznej proszony przyjaciel i świadek

podpisuję się—Jan Klichnowski—Zubowicz, sędzia pierwszy miasta Bohusławia cyrkułu drugiego. Która to komplanajca, słowo w słowo jak się w sobię ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisana.

b) Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stanowszy woźny koronny, szlachetny Andrej Żuchowski, zeznał: iż on roku bieżącego, dnia piętnastego Maja na prawne wezwanie sławetnego Marka Sawczenka—Rymarenka, mieszczanina bohusławskiego, mając przy sobie szl chetnych jegomości panów: Jgnacego Farynowicza i Łukjana Slusarza, ławników bohusławskich, dla świadectwa użytych, był w mieście wolnym rzeczy pospolitej Bohusławiu, na gruncie sławetnego affectanta, od sławetnych: Pawła, Fedora, Omelka Rymarenków i innych braci tychże wraz z chatą nabytym, po prawej ręce Rosi, nad traktem, do Steblowa idącym, sytuowanym, którego gruntu wraz z chatą w przytomnośc szlachetnych ławników, na rzecz sławetnego Marka Rymarenka, mieszczanina Bohusławskiego, possessią wywoławszy, tegoż w tenże grunt i chatę z całym zabudowaniem, jak się ma w swoim okręgu, na wieczność uwiązał; po którym uwiązaniu i obwołaniu, przytomnemi ichmością panami ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd odszedł, i tu, do akt, przybywszy, przedemną, urzędem, prawdziwą obwołanej i podanej posessyi zeznał relacią. Andrzej Żuchowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 95 на оборотѣ и 96 на оборотѣ.

---

290. Вводъ, данный Богуславскому войту, Захарію Савковичу, во владѣніе двумя прудами, рощею и полемъ, лежащимъ на урочищѣ »Довгій Яръ. 1792. Мая 15.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Atonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, stanowszy oczewisto wozny generał województwa Kijowskiego i innych, sławetny Prokop Terlecki, zeznał, iż on roku terazniejszego, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, dnia piętnastego Maja, na prawne wezwanie szlachetnego Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta miasta w lnego rzeczypospolitéj Bohusławia, mając przy sobie sławetnych jegomościów panów: Ignacego Farynowicza i Łukjana Slusarza, ławników, dla świadectwa sobie użytych, był w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohuslawiu*, na grun'cie sławetnego affektanta; gdzie będąc, stawków dwa, sadek i lasek z polem roboczym, to jest *Dlugi Iar* zwanym, poczynający się od drogi, do Teplejówki idącej, ciągnący się aż do stawków, który to grunt, ze wszelkiemi, użytkami, do tegoż gruntu należącemi, na rzecz sławetnego Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta, obwołał; po którem obwołaniu, przytomnemi ich mością panami ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą przedemną, urzędem, uczynił i zeznał relacią, prosząc onego do akt o przyjęcie; co i otrzymał, Prokop Terlecki, woźny+.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная годъ 1792, № 3530. Листъ 97 на оборотъ

---

201. Вводъ, данный вицепрезиденту города Богуслава, Федору Вержбицкому, во владѣніе усадьбою, мельницею на рѣкѣ Роси и хуторомъ на рѣкѣ Каменкѣ 1792 Мая 16.

Roku tysiąc siedmset, dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Maja szesnastego dnia,

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

sta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, stanąwszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego i innych, sławetny Prokop Terlecki, w moc prawdziwej, wiernej relacji swojej, ustnie i dobrowolnie zeznał, iż roku terazniejszego, dnia piętnastego Maja, na prawne wezwanie sławetnego Teodora Wierzbickiego, wice-prezydenta, mając przy sobie zacnie sławetnych: Abrahama Wierzbickiego i Gabriela Marczewskiego, ławników, był tu, w mieście *Bohuslawiu*, naprzód dworek sławetnemu affektantowi, chałupę, loch, stajnią ze wszelkim zabudowaniem, potym młyn na rzece Rosi, wyżéj przewozu, pod zamkiem i chatę, koło młyna będącą, tudzież *futor na rzece Kamionce*, wyżéj Zacharyasza Sawkowicza, prezydenta, stawku leżący, ze wszelkim zabudowaniem, stawem, brzegami po obydwóch stronach, polami, rolami, zasianemi i niezasianemi i ze wszelkiemi awulzami i gruntami, do niego należącemi, tenże futor, starym okopem oznaczający, tak jak w prawie jest opisano i wyrażono, nic ni na kogo nie wyjmując, w dziedziczną sławetnemu rekwirętowi podał, postąpił, obwołał i dopuścił posessyą; w czym zacnie sławetnemi ławnikami oświadczywszy się i ztamtąd tu, do akt, przybyłszy, prawdziwą uczynił obwołanej posessyi relacią; onej do akt o przyjęcie prosił, co i otrzymał woźny, pisać nie umiéjący +.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1792, № 3530. Листъ 102 на оборотѣ.

---

292. a) Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Петру Мымрыку, на потомственное владѣніе: прудомъ, сѣнокосомъ, левадою, огородомъ, садомъ, домомъ и полемъ; b) вводъ Мымрыка во владѣніе этими угодіями, 1702- Мая 18 и Апрѣля 23.

a) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lipca siódmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

298. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ войтомъ, Игнатомъ Клименкомъ, Богуславскому вицепрезиденту, Федору Вержбицкому, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси. 1792. Іюня 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca trzydziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Ihnat Klimenko, wójt, ten zapis wieczystej przedaży młyna szlachetnemu Wierzbickiemu, wice-prezydentowi, dany, podpisem ręki, tak sławetnego zeznawającego, jako też i przytomnych ichmości panów radnych i przyjaciół zatwierdzony, na papierze srebrnogroszowym spisany, przed aktami policyi miasta wolnego rzeczypospolitéj *Bohuslawia* dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Ihnat Klimenko, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej iuryzdykcyi, prawa, sądu, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie moje, to jest zapis wieczystej przedaży, z potomkami i sukcessorami mojemi cale się podając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznawam: iż ja, zeznawający, mając z prawa pospolitego wolność własnością moją, jako chcieć rządzić, komu chcieć przedać, dać, darować, lub na swój najlepszy pożytek obrócić, używając tej wolności, a mając młyn mój własny, dziedziczny, na rzece Rosi, niżej zamku, a wyżej przewozu i starego mostu leżący, który lat kilka jak szlachetnemu Teodorowi Wierzbickiemu przedałem ze wszelkiemi jego należytościami i przynależytościami, pożytkami i użytkami, za summę, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną; jakoż i teraz w samej istocie, nie bedąc ni od kogo namówionym ani przymuszonym z własnéj mojej woli, naradziwszy się w tem moich krewnych i przyjaciół, uważając w tym dobry mój pożytek, nic ni na kogo nie ujmując i nie wyłączając, temuż samemu sławetnemu Teodorowi Wierzbickiemu i sukcessorom jego przyznaję, daję, daruję i wiecznemi czasy ustępuję; wolen jest i będzie pomienionym młynem jako chcieć rządzić, dać, darować, przedać lub na swój i sukcessorów swoich pożytek

obrócenia; a ja, zeznawający, żadnego powrotu mieć nie mam i nie powinien będę, a to pod szkodami, w prawie wyrażonemi, słownie. krom przysięgi cielesnej oszacowanemi, w czasie sprzeciwienia się. w sądzie miejscowym sobie, potomkom i sukcessorom moim, oznaczam; i na to dałem ten mój dobrowolny zapis wieczystéj przedaży z podpisem ręki mojej, tudzież z podpisami urzędników szlachetnego magistratu bohusławskiego. Datum w Bohusławiu, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Ihnat Klimenko. Proszeni będąc, na tym zapisie wieczystej przedaży młyna od sławetneyo Ignacego Klimenka, wojta, na rzecz szlachetnego Teodora Wierzbickiego, wice-prezydenta, urzędnicy i przyjaciele uproszeni, podpisujemy się: Stefan Ciurupa, radny starszy, podpisuję się. Grzegorz Haranin, radny+. Martyn Horowenko, sędzia drugiego cyrkułu+. Przyjaciel podpisuję się Gabryel Szczeniowski, pisarz przysięgły miasta wolnego rzeczypospolitéj Traktamirowski. Bazyl Krzyżanowski. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 132.

---

299. Свидѣтельство, выданное замковымъ Богуславскимъ урядомъ крестьянину села Исаекъ, Трохиму Васыленку, въ томъ, что онъ купилъ съ аукціона урочище, называемое Коржовщина. 1792 Іюля 8.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, mięsiąca Januari szostego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście Trochim Wasyłenko, włościanin ze

wsi Jsajek, te prawo, od zwierzchności starostwa bohusławskiego sobie, stawającemu, na grunt, łąkę, lasek, i stawek, *Korzowszczyzna* nazywający się, przez licytacyą od Daniła Jacenka zadłużonego nabyty, w zamku bohusławskim w roku przeszłym, tysiąc siedmset dziewięćdziésiąt drugim, dnia osmego Lipca, dane, ręką własną wielmożnego Jana Żukowskiego, komisarza, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, approbowane, na papierze ceny grosza srebrnego spisane, do akt magistratu bohusławskiego w oblate podał, w istocie takowej: Panieważ Daniło Jacenko, poddany Jsajkowski, zaciągnowszy dług u imć pana Marcina Mesznera, negocianta warszawskiego, kupił grónt, Korżowszczyzna zwany, w wierzchowinie Starej Sinicy, pod wsią *Baranim polem*, to jest łąkę w dębinie i połowę stawu, na rzece Starej Sinicy położony, u Wasyla Wasyłenka, zięcia Jwana Korża, niegdy poddanego Dybinieckiego, i gdy tegoż długu imćpanu Mesznerowi przez lat kilka nie opłacił, zwierzchność zamku bohusławskiego takowy grónt otaxować nakazała; a że wzmiankowany Daniło Jacenko, chcący utrzymać się na dalej przy tym gróncie, na załatwienie długu, imć panu Mesznerowi należącego, u niektórych ludzi dług zaciągnął i innym opłacenia sposobności nie miał dawniej winnego długu, którego wynosiło do rubli starych srybrnych dwuchset czterdziestu, przeto zwierzchność zamkowa bohusławska na satysfakcyą kredytorów powtórnie wyż rzeczony grunt otaxować nakazała; który przez ludzi gromadzkich za rubli starych srybrnych sto piędziesiąt otaxowany został przéz licytacyą. Zaś Trochim Wasylczenko, poddany Jsajkowski, za wiadomością i dozwoleniem zwierzchności zamkowej, tenże grunt kupił za cenę rubli srybrnych starych dwieście dziesięć. Jakoż z tej kwoty pieniężnej, za kwitami sobie winnych, rubli srebnych sześćdziesiąt potrącili: Trochimowi Basarabowi Dybinieckiemu rubli srybrnych czterdzieści, numero czterdzieści; imć panu Mesznerowi rubli srybrnych siedmdziesiąt; (+).Elli, arędarzowi Jsajkowskiemu, rubli srebrnych dwadzieścia, numero dwadzieścia; Chwedorowi Ganczarzowi Jsajkowskiemu rubli srybrnych pietnaście, numero pietnaście; Kirylei Ciurupenkowi rubli srybrnych dwadzieścia trzy; Jankielowi Szynkarzowi rubli srybrnych cztery, numero cztery; Pinchasowi Jacuchowskiemu rubl srybrnych pięć, numero pięć, wypłacił. Na fundamęcie więc takowego kupna wolen i mocen będzie rzeczony Trochim Wasyłenko z sukcessorami swemi takowy grónt posiadać, onego używać y wszelkich pożytków nazawsze wynajdować bez żadnej od nikogo przeszkody i interessowania się; do ktorego to gróntu rzeczony Danyło Jacenko żadnego wstępu ani pow-

rotu mieć nie powinien bdzie. Datum w zamku Bohusławskim, dnia osmego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku U tego prawa podpis ręki z approbatą w te słowa: z władzy namieśniczej, starościńskiej licytacyą gruntu zadłużonego, przedtym Danila Jacenka własnego, a potym, gdy nie mógł tenże Daniło wyż specyfikowanych długów wypłacić przez Trochima Wasyłenka, poddanego Jsajkowskiego, jednego z wierzycielów, nabytégo, podpisuię, zapewniając, iż wspomniony Trochim Wasylenko, po uspokojeniu wszystkich tu wyrażonych wierzycielów, prawnym posiadaczem tych gruntów, we wsi Jsajkach będących, zostanie. Dan w zamku Bohusławskim, dnia osmego Lipca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. Jan Żukowski (L. S.). Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531. Листъ 6 на оборотѣ.

---

300. Прошеніе, поданное въ Летичевскую старостинскую экономію мѣщанкою Маріею Иванихою Кузьменковою о томъ, чтобы экономія ее оставила во владѣніи хуторомъ, принадлежавшимъ ея мужу и незаконно отнятымъ у нея по приговору Летичевскаго магистрата, также о томъ, чтобы экономія уволнила просительницу отъ чинша, принявъ во вниманіе бѣдность просительницы и заслуги ея мужа. Управляющій старостволъ, дворянинъ Бернатовичъ, предписываетъ оставить Кузьменковую во владѣніи хуторомъ и собрать справки о ея несостоятельности. 1792. Августа 7 и Сентября 8.

W sobotę, to jest dnia 20 miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego 1793.

Do urzędu i xiąg niniejszych magistratu miasta Jego Imperatorskiéj mości Latyczowa przyszedłszy osobiście sławetna Marya, niegdyś sławetnego Jwana Kuzmenka małżąka pozostała wdowa, suplikę od siebie do wielmożnego Tomasza Bernatowicza, kommisarza dóbr jaśnie oświeconego xięcia jegomości, Adama Czartoryjskiego, starosty Latyczowskiego, podawaną, i na tęż suplikę odpowiedź, to jest tegoż wielmożnego komisarza

i jegomości pane Grymskiego, ekonoma starostwa Latyczowskiego, do oblaty podała, w słowach następujących: Jaśnie wielmożny panie dobrodzieju! Ja, Jwanicha bednarka, pokorną prośbę zanoszę do jaśnie wielmożnego pana dobrodzieja o to, że mąż mój futor po ojcu swoim miał od lat więcej dwudziestu i długi, pozostałe po ojcu, mąż mój, Jwan, z bratem swoim, Harasymem, będące na tym futorze, zaspokoił; teraz wuj męża mego, Zacharko, zjawiwszy się w tym roku, udał się do urzędu i wziął pozywać o ten futor. Urząd, nie zwracając na składane dokumenta od męża mego, służące mu na ten futor, na osobę Zacharka przysądził, który ani długów, będących na tym futorze, nie znosił, nawet i tu, w Latyczowie, nie znajdował sie, a mąż mój z apręsyi marnie przez sąd takowy z świata poszedł. Przeto ja, biedna wdowa i sierota, udaję się do J. W. P. dobrodzieja i żądam sprawiedliwości, ażebym przy tym futorze była utrzymana z dziećmi i od czynszu była uwolniona przez zasługi męża mego, gdyż mąż mój w Kozaczkach w majdanie był lat ośmnaście, potem w Tarłówce w gorzelni lat 12 skarbowym bednarzem, toć urząd do skarbowych ludzi prawa mieć nie powinien. Ja i powtornie żądam miłosierdzia J. W. P. dobrodzieja, a ja za szczęśliwe panowanie i długoletnie życie pańskie wraz z dziećmi Majestat Boski błagać będę. Dnia 7 Sierpnia, 1792 roku, w Latyczowie. Jwanicha, bednarka +. Vertatur. Odpowiedź na drugiej stronie karty W. kommisarza takowa: Gdy mąż niniejszej suplikantki w spokojnej posessyi futora do niniejszego roku zostawał i lubo urząd miejski od tegoż futora go odsądził; gdy jednak decyzya nie w przyzwoitej juryzdykcyi nastąpiła, jegomość pan Grymski, gubernator, nie uważając na takowy dekret, niniejszą suplikantkę utrzyma przy posessyi tegoż futoru i nie dozwoli jej odbirać, opisze także, wyexaminowawszy stan niniejszy suplikantki, jeśli jest w sposobie zaplacenia czynszu skarbowi, dla dania rezolucyi. Datum w Międzyborzu, die 8 Septembra, 1792 anno. J. Bernatowicz m. pr. Odpowiedź zaś Jm. p. Grymskiego w te słowa: examinowałem z namiestnika, wójta, z słusznych gromadzkich gospodarzów na gruncie *Tarlowce* oraz J. p. Listeńskiego, pisarza, w jakim jest ta suplikantka stanie? Przyświadczyli wszystcy, iż na futorze, gdzie posiada gospodarstwo, ma dosyć znaczne, tak z bydła, wołów, zboża, jako też i różnych rzeczy, podług jej stanu. A zatem, względem czynszu, który dawała złotych 28, do wsi J W. P. dobrodzieja należy; wględem zaś futora nikt się nie pośmie odbirać, owszem, utrzymywać będzie, jak dyspozycja pańska rozkazuje: Dnia 24 Października, 1792 roku. A. Grymski m.pr. Po któ-

rych suplıki i odpowiedzi do xiąg niniejszych zaingrossowaniu, oryginał tychże, podawającej, przy zakwitowaniu kancelaryi, napowrót jest oddany. Nieumiejąca pisma znak krzyża świętego kładnie. Maryja, niegdyś sławetnego Jwana Kuzmenka małżąka, pozostała wdowa +.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 118.

---

301. а) Купчая крѣпость, выданная богуславскому вицепрезиденту, Федору Вержбицкому, богуславскимъ мѣщаниномъ, Омелькомъ Дяченкомъ, на мельницу, лежащую на рѣкѣ Роси, и в) вводъ во владѣніе оною, данный Вержбицкому. 1792 года. Августа 7 и 9

a) Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Sierpnia siedmnastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitey Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Omelko Diaczenko, ten zapis wieczystey przedaży młyna, na osobę szlachetnego Wierzbickiego, wiceprezydenta, uczyniony, podpisem sławetnego zeznawającego y przyiaciół stwierdzony, na papierze stęplowanym, srebrnogroszowym spisany, przed aktami policyi magistratu bohusławskiego dobrowolnie przyznał, w istocie takowey: Ja, Omelko Diaczenko, mieszczanin bohusławski, zdrowy będąc na ciele y umyśle, odstąpiwszy swey własney należney juryzdykcyi, prawa, sądu, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie swoie, to iest zapis wieczystey przedaży, całe się poddaiąc y wcielaiąc, wiadomo iawnie czynię, ustnie y dobrowolnie zeznawam: iż ia, maiąc młyn za bramą Kaniowską, niżej młyna szlachetnego Teodora Wierzbickiego, wiceprezydenta, a wyżey sławetnego Pylipa Bądarenka, naprzeciwko młyna Jlii Naumenka, w mieście wolnem rzeczypospolitey *Bohuslawiu*, prawem od zwierzchności dworskiey nadany, a maiąc wolność, z prawa sobie poz-

wolоną, tym młynem moim własnym iako chcieć rządzić i odprzedać, więc szlachetnemu Teodorowi Wierzbickiemu, wiceprezydentowi, tenże młyn ze wszelkiemi do niego przynależytościami za summę umówioną i dobrowolnie postanowioną, przedaię, daię, daruię, y wiecznemi czasy ustępuię; wolen tedy już iest szlachetny Wierzbicki tym młynem, jako swoim własnym, iako chcieć rządzić, dać, darować, i ku naylepszemu pożytkowi swemu obrócić; a ja już odtąd do tego młyna żadnego powrotu sobie i successorom moim nie zostawiam, i owszem, od wszelkich przeszkód prawnych y nieprawnych bronić mam; a w przypadku sprzeciwienia się sąd przyzwoity do odpowiadania sobie i potomkom moim naznaczam; na to dałem ten list mój z podpisem własnym y przyiaciół. Działo się w Bohusławiu, dnia siodmego Augusta, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpis ręki takowy: Omelko Diaczenko +. Ktory to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych magistratu bohusławskiego iest zapisany.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Sierpnia czternastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi, mieyskiemi, bohusławskiemi y przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitey, Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał wojewodztwa Kijowskiego, urodzony Iędrzej Żuchowski, w moc prawdziwey, wierney i skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż w roku teraznieyszym, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, dnia dziewiątego Augusta, na affektacią i prawne wezwanie szlachetnego Teodora Wierzbickiego, vice-prezidenta miasta wolnego rzeczy pospolitey Bohusławia, maiąc przy sobie stronę sławetnych ławników, wiary godnych, dla świadectwa sobie przydanych: Jwana Łysenka i Mikołaja Wołoczynenka, był tu, w mieście jego królewskiej mości Bohusławiu, gdzie będąc, młyn, na rzece Rosi, we dwa kamieni, koła, a trzeci stępy, z chałupą i gruntem i wszelkiemi do niego przynależytościami, na ktorym iest zabudowany, wyżey Pilipa Bądarenka młyna, a niżey szlachetnego Teodora

Wierzbickiego młyna, na mocy donacyi, daney od sławetnego Omelka Diaczenka, mieszczanina bohusławskiego, roku tysiąc siedmset dzinwięćdziesiąt drugiego, dnia siodmego Augusta, dziedzictwem nadanego, przy uproszeniu przyiaciół dwóch do podpisania, w dziedziczną, spokoyną, aktualną ni wątpliwą, bez żadney od nikogo przeszkody i sprzeciwienia się sławetnemu rekwirętowi podał, postąpił i obwołał possesią, oraz i wszystkich przytomnych obywatelów, mieszczan i pospolstwa o dziedziczney i wieczney, a n'gdy nieporuszoney, szlachetnego Wierzbickiego uwiadomił possesyi; w czem ławnikami, sobie przytomnemi, oświadczywszy się, z tamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą uczynił obwołaney posessyi relacyą, prosząc o przyięcie, co i otrzymał Andrzey Żuchowski, woźny.

Книги Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 146 и 148.

---

302. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Маркомъ Бабенкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Павлу Турчиненку на поле, прилегающее къ полямъ села Чаекъ. 1792. Ноября 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego siodmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta jego królewskiej mości *Bohuslawia,* przyszedłszy osobiście sławetny Pawło Turczynenko, ten zapis ręczny, rezygnacyjny, przedaży gruntu od sławetnego Marka Babenka sobie, stawającemu, dany, podpisami rąk, tak sławetnego Marka Babenka, jako też i świadków trzech krzyżykami, tudzież jednego przyjaciela umiejętnego pisma, zatwierdzony, na papierze srybnozłotowym spisany, do akt magistratu Bohusławskiego dla zapisania podał, w istocie takowej: Ja, Marko Babenko, mieszczanin Bohusławski, zdrowy będąc na umysle, odstąpiwszy moj własnej, należnej jurisdykoyi, prawa,

sta wolnego rzeczy pospolitej, Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Petro Mymryk, mieszczanin bohusławski, te prawo wieczyste, od szlachetnego magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, sobie, stawającemu. na stawek, sianożęć, grunt, plac ze wszystkiemi przynależytościami, w tymże prawie wyrażonemi, dane, podpisem rąk szlachetnych urzędników policyi zatwierdzone, na papierze srebrnogroszowym spisane, do akt magistratu policyi miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia dla zapisania podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohuslawiu*, w magistratu zgromadzonej obradzie, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia ośmnastego Maja. Szlachetny magistrat miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia na sessyi, dla obrady zgromadzonej, za jednomyślnem zezwoleniem, następujące prawo wiecznego dziedzictwa sławetnemu Petrowi Mymrykowi w takowych wyrazach wydał: ponieważ z prawa i przywilejów lokacyjnych, temuż miastu służących, oraz konstytucyi w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, pod tytułem: «ubespieczenia miast», tudzież konstytucyi roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt pierwszego pod tytułem: «miasta nasze krolewskie w państwach rzeczy pospolitej» do rozrządzenia gruntów i placów szlachetny magistrat właścicielstwa jest przyznany, przeto, mając moc, do rozrządzenia temiż gruntami prawem nadaną, uważając w tym pożytek miasta, stawek, *Popowym* zwany, nad rzeczką Bohusławką niżej Rabkowego stawku położony, wraz z sianożęcią, po obydwóch bokach Karapyszskiego szlaku leżącą, tudzież lewadę, ogród, grunt i chatę. od Wasyla i Ulany Krzyżanowskich, sukcessorów niegdyś świętej pamięci xiędza Prokopa Szapowałenka, prawnie nabyte, temuż sławetnemu Petrowi Mymrykowi nadaję, daję, daruję, prawo nabywcze wiecznemi czasy approbuję, do wolnego rządzenia i używania i na pożytek swój obrucenia; gdyby atoli tenże sławetny Mymryk kiedykolwiek chciał prawa swoiego niniejszego, na ten grunt danego i służącego, komu ustąpić i odrezygnować, tedy nikomu innemu, jako tylko osobie, iurysdykcyi miejskiej podlegającey, a to za uwiadomieniem o takowej spredaży szlachetnego magistratu; którego gróntu, stawku sam sławetny Mymryk i jego sukcessorowie są i będą dziedzicami i jako ten grunt, plac prawem wieczystem sławetnemu Mymrykowi i sukcessorom jego jest nadany, tak szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy od tego prawa sławetnego Mymryka i sukcessorów jego nie oddali, ale nazawsze zachowywać przyrzeka i obowiązuje się. Na mocy zaś dopiero wydanego prawa, szlachetny magistrat

wolnej intromissyi wzięcia natychmiast dopuszcza, a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretextem przeszkadzać nie powinien będzie pod karami, prawem przepisanemi. Które to prawo szlachetny magistrat rękoma własnemi podpisuje i wiecznemi czasy nadaje i umacnia U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent miasta jego królewskiej mości Bohusławia. Teodor Wierzbicki, vice-prezydent. Stefan Ciurupa, radny starszy. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

b) Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Kwietnia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy-pospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto woźny generał województwa Kijowskiego i innych, urodzony Iózef Dąbrowski, w moc prawdziwej, wiernej i skutecznej relacii swojej, jawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: iż on, roku, miesiąca i dnia terazniejszych, na prawne wezwanie sławetnego Piotra Mymryka, mając przy sobie zacnie sławetnego Abrahama Wierzbickiego i Ignacego Farynowicza, ławników, był na gruncie mieskim bohusławskim Najprzód stawek na Bohusławce z brzegami, potym łuczkę niżej Rabkowego stawku, wraz ze stawkiem, Popowym zwanym, po obydwóch stronach szlaclu Karapyskiego, tudzież chałupę z lewadą i ogrodem, do téj należącym, ze wszelkim zabudowaniem, z ogrodzeniem i ze wszelkiemi pożytkami i użytkami, nic ni na kogo nie ujmując i nie wyłanczając, w spokojną, aktualną, niewontpliwą, dziedziczną, na mocy praw sobie służących, bez żadnej od nikogo przeszkody i interesowania się, podał, postąpil i obwołał posessią i wszystkich przytomnych o nieporuszonej uwiadomil possessyi; w czym, zacnie szławetnymi ławnikami oświadczywszy się, ztamtąd tu, do akt, przybyłszy, prawdziwą przedemną uczynił i zeznał relacią, prosząc oney do akt o przyjęcie; co i otrzymał Iózef Dąbrowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 79 и 137 на оборотѣ.

293. Вводъ данный ко владѣніе урочищемъ Журавковъ Яръ Богуславскому мѣщанину, Марку Рымаренку 1792. Іюня 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej *Bohuslawia,* stanowszy oczewisto wozny generał wojewodztwa Kijowskiego i innych, urodzony Iędrzej Żuchowski, w moc prawdziwéj relacyi mojej, ustnie i dobrowolnie zeznał, iż on, roku terazniejszego, dnia dwudziestego Czerwca, na prawne wezwanie sławetnego Marka Rymarenka, mając przy sobie zacnie sławetnych: Ignacego Farynowicza i Grzegorza Sawczewskiego, ławników, był na gruncie sławetnego affektanta, *Zurawkow Iar* zwanym, z laskiem koło Syrotynego pola z jednéj, a Pawła Pałamarenka polano z drugiej strony, i Hryćka Rymarenka z trzeciéj strony położony, który to grunt, od Iwana i Nyczypora Żurawlenków nabyty, ze wszelką tego gruntu obszernością, długością i szerokością i ze wszystkiemi pożytkami i użytkami, nic ni na kogo nie ujmując i nie wyłączając, w dziedziczną sławetnemu rekwirętowi podał, postąpił, dopuścił i obwołał posessją, w czym zacnie sławetnemi ławnikami oświadczywszy się, i ztamtąd tu, do akt, przybywszy, prawdziwą obwołanej posessyi uczynił relacię, prosząc oney do akt o przyjęcie; co i otrzymał. Andrzej Żuchowski, woźny.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 122.

---

294. Купчая крѣпость, выданная на земли Богуславскимъ мѣщаниномъ, Дмитріемъ Бойкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Павлу Говядѣ 1792, Іюня 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca trzynastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy-pospolitej *Bohuslawia*, stanowszy osobiście sławetny Dmytro Boyko, ten zapis wieczystéj przedaży gruntu od siebie, zeznawającego, na rzecz sławetnego Pawła Hawiady, dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Dmytro Boyko, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mey należney jurysdykcyi, a pod terazniejsze zeznanie moje wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię i dobrowolnie zeznaję, iż ja, zeznawający, mając grunt mój własny, nikomu nie podległy, żadnemi długami nie obarczony, za rzeką Rosią, po prawej ręce od szlaku, ku Isaykom idącego, do lasu, Plastoniwszczyzna zwanego, przypierający, do dni dwóch dobrych wynoszący, z lewéj zaś strony z gruntem sławetnego Tereszka łączący sie, z przyznaką dębów dwóch, przy końcu tego gruntu będących, to jest pola roboczego, przezemnie zdawna używanego, tudzież dzień jeden pola z opruchą, koło Skorodaszowej krynicy, do starszego Łysenka gruntu przypierający, też pole ja wraz z sukcessorami memi sławetnemu Pawłowi Hawiadie i jego sukcessorom dobrowolnie przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy odstępuję; wolen tedy jest i będzie sławetny Paweł Hawiada i sukcessorowie tegoż, tym gruntem, jako chcieć, rządzić się, komu chcieć dać, darować i ku swojemu użytkowi obrocić, ia, zeznawający, żadnego zwrotu do tego gruntu mieć nie mam, ani sukcessorowie moi nie będą mogli; owszem, od wszelkich przeszkod prawnych lub nieprawnych bronić i zastępować obowiązuję się; i na to dałem ten mój zapis wieczystéj przedaży z podpisem ręki mojéj własnéj i ichmościów uproszonych przyjaciół. Działo się w magistracie miasta jego królewskiéj mości wolnego Bohusławia, dnia trynastego Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku. U tego zapisu podpisy rąk takowe: nieumiejący pisać, krzyżem świętym podpisuję się Dmytro Boyko+. Proszony przyjaciel do podpisania wiecznéy przedaży, podpisuję sie, Hulanicki. Proszony przyjaciel do podpisania téj wieczystéj przedaży, podpisuję się Iózef Dziewolski. Który to

zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniějszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 122 на оборотъ.

---

295 Купчая крѣпость,выданная дворяниномъ Феликсомъ Судзицкимъ Богуславскому мѣщанину, Якову Оржеховскому, на поле и домъ въ городѣ Богуславѣ. 1792. Іюня 22.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Czerwca dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskimi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, stawajacy osobiście urodzony Felix Sudzicki, instygator ziemski powiatu Naddnieprskiego, ten zapis wieczystey przedaży, na osobe sławetnego Jakuba Orzechowskiego uczyniony, podpisem wielmożnego zeznawającego i przyjaciół stwierdzony, na papierze stęplowanym srebrnogroszowym spisany, przed aktami magistratskiemi, bohusławskiemi dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ja, Felix Sudzicki, instygator ziemski powiatu Naddnieprskiego, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej, należnej, ziemskiej, jurisdykcyi, prawa sądu, powiatu i województwa, a pod terazniejsze dobrowolne zeznanie swoje, to jest zapis wieczystej przedaży cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznawam, iż ja, mając grunt z chałupą w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu*, na przedmieściu Kaniowskim, po lewej ręce za bramą niedaleko jaru Wasyla Tkacza, mieszczanina bohusławskiego, w roku idącym, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, dnia dziesiątego Maja, za świadectwem zapisu, w aktach magistrackich bohusławskich zeznanego, kupiony; mając tedy wolność z prawa, sobie pozwolonego, tym gruntem swoim własnym jak chcieć rozrządzać i odprzedać, więc sławetnemu jego mości, panu Jakubowi Orzechow-

skiemu, połowa tegoż gruntu od miasta aż po rów, w jar wpadający, równając się z sadkiem Andryja Kosego. za summę umowioną i postawioną, daję, daruję i wiecznemi czasy ustępuję; wolen tedy już jest sławetny Orzechowski tym gruntem i chałupą, jako swojemi własnemi, jako chcieć rozrządzać, dać, darować i ku najlepszemu użytkowi swemu obrócić, a już odtąd do tego placu żadnego powrotu sobie i sukcessorom moim nie zostawiam, i owszem, od wszelkich przeszkód, prawnych i nieprawnych, bronić mam; w przypadku sprzeciwiania się sąd przyzwoity do odpowiédzi sobie naznaczam; na co dałem ten list mój z podpisem własnym i przyjaciół. Działo się w Bohusławiu, dnia dwudziestego Junii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku U tego zapisu podpisy rąk takowe: Felix Sudzicki, instygator. Proszony przyjaciel do tego zapisu, podpisuję się Gabryel Szczeniowski. Proszony przyjaciel do tego zapisu, podpisuję się Piotr Giergielowski Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisany,

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; листъ 127 на оборотѣ.

---

296. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому войту, Захарію Шавковичу, на право потомственнаго владѣнія прудомъ, рощею и полемъ, лежащими на урочищахъ: Довгій Яръ и Таравщина 1792 Іюня 27-

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Januarii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego, przyszedłszy osobiście szlachetny Zacharyasz Sawkowicz, te prawo, od szlachetnego magistratu bohusławskiego sobie, stawającemu, dane, podpisami rąk szlachetnych urzędników, tudzież mieszczan, na publicznej sessyi zgromadzonych, zatwierdzone, na papierze srebnogroszowym spisane, do

akt magistratu bohusławskiego w oblatę podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnym rzeczy pospolitej *Bohusławiu,* na sessyi szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia dwudziestego siodmego Czerwca. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, szlachetnemu Zacharyaszowi Sawkowiczowi, prezydentowi miasta wolnego rzeczy pospolitej Bohusławia, prawo wiecznego dziedzictwa na grónt, staw, las, *Dolhy, jar* i *Tarawszczyzna* nazywający się, między gruntami: od wschodu słońca—Kusłiną doliną, od południa—wielmożnego Adama Dynowskiego i sławetnych Kurynenków, od północy—szlachetnego Wierzbickiego, vice prezydenta, sytuowany, daje, nadaje, daruje, i wiecznemi czasy zapisuje do wolnego rządzenia i używania Którego grontu i lasku sam szlachetny imć pan Sawkowicz i sukcessorowie iego będą niewątpliwemi dziedzicami i nigdy szlachetny magistrat terazniejszy i następny od tego dziedzictwa nie oddali, ale nazawsze utrzymywać będzie, z mocy zaś niniejszego prawa szlachetny magistrat intromissii wolnej dopuszcza, a dopuszczoney nikt przeszkadzać nie powinien będzie, pod karami prawnemi Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia, Teodor Wirzbicki, vice prezydent; Maxym Bałanowski, radny m.p Hawrył Marczewski, ławnik; Hryhory Zanuda, ławnik; Hryhory Sawicz; Trochim Subicz. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистр. годъ 1793, № 3531; листъ 5.

---

297. Дарственная запись отъ Богуславскаго магистрата Богуславскому мѣщанину, Григорію Гаранину, на прудъ и сѣнокосы, лежащіе въ урочищѣ «Глубокая Долина». 1792 Іюня 30.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Lipca ośmnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu mia-

sta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, przyszedłszy osobiście sławetny Grzegorz Haranin, radny, te prawo na grunt, to jest na stawek, w gruntach lokacyjnych miejskich leżący, od szlachetnego magistratu sobie, stawającemu wydane, podpisami rąk szlachetnych urzędników pollicyi magistratu miasta wolnego rzeczy pospolitéj Bohusławia (stwierdzone), podał, w istocie takowej: Działo się w mieście wolnem rzeczypospolitéj *Bohusławiu*, na sessyi szlachetnego magistratu, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia trzydziestego Czerwca. Szlachetny magistrat, urzędnicy i mieszczanie, za jednomyślnym zezwoleniem, sławetnemu Grzegożowi Haraninowi, radnemu, prawo wiecznego dziedzictwa na grunt, to jest na stawek, koło Zmieinego wału, na *Glebokiéj Dolinie*, w gruntach lokacyjnych miejskich leżący, wzdłuż i wszerz ile woda zająć może, z brzegami, do tego stawku należącemi, (aby) pusto i próżno nie leżały, ażeby pożytek tak publiczny, jako i prywatny miastu przynosiły, na mocy praw i przywilejów, miastu służących, nadaję, daję, daruję i wiecznemi czasy zapisuję do wolnego rozrządzenia, używania, nie zajmując cudzych gruntów; którego to stawku i brzegów sam sławetny Grzegorz Haranin i sukcessorowie jego niewątpliwemi będą dziedzicami, od którego dziedzictwa szlachetny magistrat terazniejszy i następny nigdy nie oddali, ale w potomne czasy przy tymże utrzymywać będzie; z mocy zaś niniejszego prawa, szlachetny magistrat wolnej intromissyi natychmiast dopuscza, a dopuszczonej nikt nigdy pod żadnym pretextem przeszkadzać nie ma i nie powinien będzie, pod karami prawnemi. Które to prawo szlachetny magistrat podpisuje i wiecznemi czasy wzmacnia. U tego prawa podpisy rąk takowe: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent; Teodor Wierzbicki, wice-prezydent; Stefan Ciurupa, radny starszy; Maxym Bałanowski, radny. Które to prawo, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu bohusławskiego jest zapisane.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530. Листъ 142.

---

sądu, a pod teraznicjsze dobrowolne zeznanie, to jest zapis ręczny wieczystej przedaży rezygnacyonnej, wcale się podając i wcielając, wiadomo jawno czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję: Jż ja, zeznawający, mając z prawa pospolitego (władzę) własnością swoją jako chcieć rządzić, komu chcieć ustąpić, dać, darować, przedać, i odrezygnować, a mając grunt własny, dziedziczny, to jest łąkę za wsią Czajkami, powyżéj Hubarowéj łąki leżącą, nakształt ozera okrągłego, mającą stawek, z własnéj moiej woli Pawłowi Turczynenkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, zięciowi memu, za summę, między nami dobrowolnie umówioną i postanowioną, rubli miednych dziewięćdziesiąt, którą do rąk moich zupełnie odebrałem, z którego odebrania potomków i sukcessorów jego niniejszym zapisem kwituję; jakoż w samej istocie tenże grunt, temuż Pawłowi Turczynenkowi przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy rezygnuję i wolen już jest i będzie teraz sam, potem potomkowie jego, jako chcieć rządzić, a ja, zeznawający, żadnego powrotu mieć nie mam i owszem, od wszelkich przeszkód bronić mam, a po mnie potomkowie moi powinni będą, pod szkodami, w prawie wyrażonymi, w czasie sprzeciwienia się, w sądzie magistratu Bohusławskiego naznaczam do odpowiedzi; i na to dałem ten mój list dobrowolny, zapis rezygnacyjny, ręczny, nie mogąc dla słabości zdrowia przed aktami magistratu Bohusławskiego, z podpisem ręki mojej, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych. Działo się w Rospopońcach, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, dnia siódmego Listopada. U tego zapisu rąk podpisy takowe: Marko Babenko—+. Przytomny będąc temu zapisowi, jako wiemy, iż pomieniony grunt jest własny Marka Babenka, kupionym sposobem nabyty od Ihnata Czobitki, przy której przedaży my sami byliśmy, świadkowie i przyjaciele, o co Marko Babenko przed aktami magistratu Bohusławskiego przysięgą dowodził i dowiódł, tak na to rękami naszemi podpisujemy się: Maxym Tonor—+. Stecko Nazarenko—+. Jlko Mirocznik—+. Przy tem będący, jako pisałem i słyszałem o tym samym gruncie od godnych ludzi, że jest kupiony, a nie w zastawie, i przedany wiecznemi czasy Pawłu Turczynenku, o to ja świadkiem podpisuję swoją ręką własną—Teodor, diak Piatnicki Bohusławski. Który to zapis, słowo w

słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych magistratu Bohusławskiego jest zapisany

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530, Листъ 22 на оборотъ.

---

303. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ деревни Туникъ, Павломъ Товстенкомъ, богуславскому мѣщанину, Даміяну Бондаренку, на участокъ земли, лежащій въ чертѣ земель деревни Туникъ, подлѣ креста, водруженнаго на могилѣ полковника Шелеста. 1792. Ноября 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, miesiąca Listopada dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohusławskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu miasta wolnego rzeczypospolitej Bohusławia, stanowszy oczewisto Pawlo Towstenko, mieszkaniec *Tunicki*, dobrowolnie zeznał: Iż on, mając pola dni cztery prosto Buteni, na gruntach tunickich, koło szlachu Pustowojtowskiego, gdzie *krzyż Szelesta* pułkownika był leżącego, od antecessorów swoich prawem natury na osobę swoją spadłego, nie będąc ni od kogo namówionym, ani przymuszonym, naradziwszy się krewnych i przyjaciół, uważając w tem lepszy pożytek, sławetnemu Demianowi Bondarenkowi, mieszczaninowi bohusławskiemu, za summę rubli cztery, przedaję, daję, daruję i wiecznemi czasy ustępuję oraz z odebranej summy potomków i sukcessorów jego kwituję, nie zostawując żadnego powrotu sobie i potomkom swoim i na tom się krzyżykiem podpisał. U tego zapisu podpisy rąk takowe: Pawło Towstenko+. Przytomni i proszeni przyjaciele podpisali się: Prokop Terlecki+, Nyczypor Wasiewicz+, Karpo Hulczen-

ko+. Który to zapis, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg ninijeszych magistratu bohusławskiego jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, записовая и поточная, годъ 1792, № 3530; Листъ 150 на оборотъ.

---

304. Купчая крѣпость, выданная Богуславскимъ мѣщаниномъ, Левкомъ Гаращенкомъ, Богуславскому-же мѣщанину, Лукьяну Слюсарю, на рощу, называемую Лазебниковъ Яръ. 1893 Генваря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciégo, miesiąca Ianuarii siodmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, miejskiemi, bohuslawskiemi i przedemną, Antonim Daczkowskim, pisarzem przysięgłym magistratu bohusławskiego przyszedłszy osobiście sławetny Lewko Haraszczenko, ten zapis przedarzy gruntu wraz z kwitem, od siebie, zeznawającego, na rzecz i osobę sławetnego Łukjana slusarza dany, podpisami rąk stawającego urzędników m. B , niemniej pzyjaciół zatwierdzony, przed aktami m *Bohuslawia*, dobrowolnie przyznał, w istocie takowej: Ia, Lewko Haraszczenko mieszczanin bohusla ski, zdrowy będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy mej własnej, należnej iurysdykcyi, a pod terazniejszy zapis przedażny wcale się poddając, dobrowolnie zeznawam: iż ja, zeznawający, mając mój grunt, las, *Lazebnikow Jar* nazywający się, wyżej stawku Demida Szapowała leżący, starodawnym walem około okopany, do mego uzywania od dawnych wieków należący, nikomu żadnym prawem niezawodny, sławetnemu Łukianowi Slusarz wi, mieszczaninowi bohusławskiemu, za summę rubli miednych sześćdziesiąt, dobrowolnie między nami umowioną i postanowioną, przedaję, daję, daruję, i na wieczne czasy odstępuję, oraz z wypłaconej summy kwituję.—Wolen jest i będzie sławetny Łukjan Slusarz pomienionym gruntem i lasem jako chcieć rządzić i posiadać, a ja, zeznawający,

żadnego zwrotu sobie, potomkom i sukcessorom moim nie zostawuję, i owszem, od wszelkich przeszkod bronić i zastępować z potomkami i sukcessorami memi obowiązując się, pod szkodami prawnemi w mieście Bohusławiu, w czasie sprzeciwienia się, sobie i sukcessorom moim do odpowiedzi oznaczam, i ten zapis wieczystej przedaży wraz z kwitem, przy podpisach urzędników miasta B husławia, tudzież przyjaciół, odemnie uproszonych, ręką moją stwierdzam. Datum w Bohusławiu, roku 1793, dnia 7 Ianuarii—U tej donacyi podpisy rąk takowe: Lewko Haraszczenko. Na tej tranzakcyi przedażnej urzędnicy i uproszeni przyjaciele od Lewka Haraszczenka podpisujemy się: Zacharyasz Sawkowicz, prezydent m Bohusławia, Hryćko Zanuda, s. c. pierwszego, Hryćko Stecenko, cechmistrz+. Anton Kuroczenko+. Który to zapis, wraz z kwitem, słowo w słowo jak sie w sobie ma, do xiąg m. Bohusławia jest zapisany.

Книга Богуславскаго магистрата, годъ 1793, № 3531 листъ 8.

---

305. Дарственная запись, выданная крестьяниномъ села Луга, Иваномъ Горбатюкомъ, сестрѣ его, Өеодосіи, и мужу послѣдней, Луцку, на половину сада, подареннаго Горбатюку владѣльцемъ села Луга, княземъ Іосифомъ Любомирскимъ. 1793. Апрѣля 18.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Ianuaria dwudziestego dnia V. S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkiemi, bracławskiemi i przedemną, Walerianem Sachnowskim, burgrabią grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Sobestijan Piskorski, tę cessią, od Iwana Horbatiuka pracowitemu Łuckowi i innym na sadku połowe z przyległościami ustąpionego, ręcznie sporządzonego, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich wojewodztwa Bracławskiego w sposób oblaty podał, w

tej istocie: Niżej podpisany zeznaie tę moią cessią, na rzecz i osobę utściwych, Teodozyi, siostry moiej, i Łucka, szwagra, służące, iż ja, na mocy prawa, sobie od I. O. xięcia Jozefa Lubomierskiego, starosty Romanowskiego, dóbr klucza Czeczelnickiego i innych dziedzica, na sadek we wsi *Łuhu* nadanego i służącego, maiąc wzgląd na rodzeństwo moie, wyżej wyrażone, tegoż sadku połowę ze wszystkiemi użytkami, do tegoż sadku przynależącemi, wiecznemi czasy daię, daruię i odstępuię. Wolni tedy już są i będą ciż: Teodozia, siostra moia rodzona, i Łucko, szwagier, i sukcessorowie ich tą połową sadku oraz i gruntem, także połową do tegoż przynależącym, iako chcieć rządzić, szafować, dysponować, komu chcieć dać, darować, przedać, ku najlepszemu pożytkowi swemu obrócić; a ja odtąd tak sam, iako i sukcessorowie moi do tegoż sadku i gruntu połowy żadnego wstępu i zwrotu mieć nie powinien będę i nie powinni będą; owszem, od wszelkich, wyniknąć mogących, przypadków bronić i zastępować winien będę. Którą to cessiją, dla lepszej wiary i waloru, przy uproszonych przyiaciołach, ręką moią, przy położonym krzyżyku, podpisuię. Datum w Łuhu, dnia ośmnastego Aprilis, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku. U tej cessii, do oblaty podanej, podpisy rąk przy krzyżykach takowe: Iwan Horbatiuk+. Uproszony do tej cessii przyiaciel, krzyżykiem podpisuie się Pawło Todosiienko+. Przytomny będąc przy tej cessii przyiaciel, krzyżykiem podpisuie się Ławrenty Pawłowycz+. Która to cessija, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze iest zapisana.

Книга гродская, винницкая, записовая, годъ 1795, № 4748. Листъ 146 на оборотѣ.

306, Купчая крѣпость, выданная съ резрѣшенія экономіи крестьяниномъ Васнліемъ Рогозенкомъ крестьянину Осипу Дармостуку на мельницу, находящуюся въ селѣ Мировкѣ и купленную Рогозенкомъ отъ экономіи. 1793. Мая 14.

Подтвержденіе той-же купчей крѣпости Германовскимъ старостою, Іосифомъ—Игнатіемъ Мержковскимъ. 1794, Мая 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Decembris trzynastego dnia V.S.

Przed urzędem i aktami niniejszemi grodskiemi, winnickiemi i przedemną, Janem Kozakiewi czem R. G W. B. stwiąc się osobiście s ławetny Josyp Darmostuk, ten dokument, moc prawa w sobie zawieraiący, od J. W. Morzkowskiego, chorążego Podlaskiego, podstarosty żytomirskiego, sobie stawiącemu się dany i służący, dla zapisania do xiag niniejszych, grodzkich województwa Bracławskiego, w sposob oblaty podał, w tym sposobie: Tysiacza simsot dewiadesiatoho tretioho hoda, misiacia Maja dnia czternastoho, ja, niżej wyrażon na sem moim podpysi imenem moiem, Wasyły Rohozenko, wto, szto ja swoj młyn, sobi kupłennyj, prodaju, za dozwoleniem pańskim Józefu Darmostukowi żytelu seła Wełykoy Bahaszoty: kotory młyn powynen w dozory trymaty w seli *Myrowci* i należaszcz ju za neho cenu sto sześdesiat i piat rubli starych dat' połowynnuju czast' hotowych deneh, a druhu czast' w roku dewiadesiatym czwartym, na 'Swiato Woskresenskoje bez wsiakoho sporu; na toie podpysuju sia swojeruczno, iako neumiejuczy pisma, kładu znak kresta swiatoho —|—. Józef Darmostuk. Pry siej naszoj zhodi my, swidyteli, żytely Myrowski: Atanazy Alexienko —|—. Tymosz Szczerbaty —|— podpisały sia. Niżej zaś napis takowy: iako z wiadomościa moią ten młyn przedany, któren mielnik Nazar — należącą winien miarką trzecią wymiaru kontentować się a dwie do arendy lub na skarb nazawsze bydź maią. Expens na ten młyn skarbem ma być przykładany; kołowe corocznie do skarbu powinien opłacać i wieprza karmić, reszta zaś młynu i porządek sam winien utrzymywać, tak, aby skarb szkody nigdy nie miał, pod odpowiedzią, zakładem być mogacą; na dwa kamienie rubla corocznie srebrnego arendarz mielnikowi dać powinien, co podpisuie się. Dwudziestego czwartego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku w Mirowce. K. M. Dąbrowski. Poniżej przypis takowy: N. B. Jeżeli gruntu potrzebować będzie wyż wyrażony mielnik, osobliwa oplata do skarbu być ma i robocizna z siekierą na potrzeb dworską. Na drugiej stronie u tego prawa potwierdzenie takowe: Józef Jgnacy Korwin Merzkowski, chorąży podlaski, starosta Hermanowski, vice-starosta sądowy żytomirski, dóbr Mirowki z przyległościami dziedzic, orderu świętego Stanisława kawaler. Ponieważ J.P. Kasper Dąbrowski, zostawszy possessorem dóbr wsi Mirowki, Wasylowi Rohozie przedał młyn za rubli sto pięldzię-

siąt, iako świadczy dokument iego, dnia dwudziestego Februaria, tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt drugiego roku podpisany, a pozniej Josyp Darmostuk o nabycie tego młyna z Wasylem Rohozą za rubli sto s zęśćdziesiąt pięć zgodzi się, więc zachowawszy sobie wolne czynienie z wielmożnym Dąmbrowskim o rubli sto piedziesiąt, za przedarz młyna dziecicowi należne, pierwsze i drugie kupno potwierdzam, zabezpieczając Josypa Darmostuka i sukcessorów iego przy posiadaniu tegoż młyna, z kondycią i obowiązkiem, żeby porządek należyty utrzymywał i z miejsca tego nigdzie nie przenosił się bez zezwolenia moiego, a to pod utratą niniejszego prawa. Dan w Mirowce, dnia dwudziestego trzeciego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. U tego prawa, do oblaty podanego, podpis takowy: Józef Morzkowski mp. Który to dokument co do słowa do xiąg niniejszych, grodzkich, winnickich iest zapisany.

Книга гродская, Винницкая и Брацлавская, годъ 1794, № 4745; № акта 551.

---

307. Рѣшеніе экономіи, подтвержденное согласіемъ **владѣльца**, Прота Потоцкаго, о дѣлежѣ сада, доставшагося послѣ смерти крестьянина села Мѣдзяковскихъ хуторовъ, Микиты Коваленка, его сыновьямъ и внукамъ 1793 Сентября 8 и 1798, Марта 15

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Maja dwudziestego szostego dnia.

Na otwarciu xiąg ziemskich powiatu Winnickiego, kadencji świętotrojeckiej, prawem ustanowionej, zwykłym, stawiąc się osobiście Jwan Sydorenko, ten dekret, między pracowitym Olexijem Kowalenkiem, poddanym Futorów Miedziakowskich, z jednej, a pozostałemi sukcessorami umarłego Sydora Kowalenka, brata Oleksijowego rodzonego, z drugiej strony w sprawie o sukcessyą, wraz z approbatą, y przyłonczeniem papieru imperatorskiego trzydziestu kopiejkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziémskich powiatu Winnickiego, w sposób obtaty podał, w tej is-

tocie: Między pracowitym Oleksijem Kowalenkiem, poddanym *Futorów Miedziakowskich* z jednej, a pozostałemi dziećmi umarłego Sydora Kowalenka, brata Oleksijowego rodzonego, z drugiej strony, w sprawie o sukcessią po zmarłym Mykycie Kowalenku, ojcu Oleksija, Kondrata i Sydora spadłą, w gruntach, sadach i lewadach, przez dzieci pracowitego Sydora Kowalenka promowowanej, z wyraznego zlecenia wielmożnego Tyszkiewicza, kommisarza, na grunt zjechawszy i sporów stron obydwoch wysłuchawszy, najpierwiej Oleksija Kowalenka, ktory składa testament swiętej pamięci Mykity Kowalenka, ojca, dysponujący cały majątek na dwie głowy, to jest: Ołeksija i Kondrata. Oleksijowi części dwie, trzecią Kondratowi, czwartą żonie, czyli matce dzisiejszych stron poyzwających się, po której śmierci i tę czwartą częsć na Oleksija i Kondrata podzielić nakazujący; dzieci zaś zmarłego Sydora: Iwan i Weremij, rodzonego brata Oleksija i Kondrata, syna zaś Mekity Kowalenka, dowodzą: iż, jako ich ojciec trzecim był synem Mykity Kawałenka, tak naturalnym prawem do równego działu całego majątku ojcowskiego przychodzić sprawiedliwie powinien, lubo w testamencie jest przez gniew zmarłego ojca swego zapomnianym, składają także wyżej wzmiankowane dzieci Sydora dokument wielmożnego Zarczyńskiego, bywszego rządcy starostwa Winnickiego, nakazujący równy dział drzewa sadowego na trzy głowy: Oleksija, Sydora i Kondrata, do ktorego działu ludzi dysponował; i ciż ludzie przysądzili dla dzieci zmarłego Sydora od Oleksija Kowalenka drzewa starego, rodzajnego sztuk pięćdziesiąt pięć i że zaś Oleksij Kowalenko, pozostawszy na gruncie i chałupie ojcowskiej, po śmierci tego wiele miał expensy, tak na pogrzeb, jako też zastępując długi ojcowskie w arędzie i innych miejscach, sam uspakajać musiał i wszystko swoimi pieniędzmi załatwiać; a zatem przy większej schedzie utrzymać by się powinien, dowodzi. Przeto, zważywszy wszystkie okoliczności i dowody stron obydwóch, niniejszym pismem decyduję: aby Oleksij Kowałenko natychmiast oddał dzieciom zmarłego Sydora: Iwanowi i Weremijowi, drzewa rodzajnego sztuk czterdzieście, i te drzewa w jednym miejscu aby sobie dzieci Sydorowe, zaraz w dzierżawę swoją odebrawszy, odgrodzili; do takowego działu obowiązuję jegomości pana Mroczkowskiego, leśniczego, aby z dwoma lub trzema ludźmi wzmiankowanego drzewa sztuk czterdzieście natychmiast odznaczył i w wieczne posiadanie tymże dzieciom Sydora: Iwanowi i Weremijowi, oddał: Kondrata Kowalenka, po-

dług pierwszego działu, przy dziewięćdziesięciu sztukach drzewa nazawsze zachowują, Olexijowi zaś resztę pozostałego sadu wiecznie przyznając jego sukcessorom, żadnego odtąd zwrotu od nikogo ani pretensji do Oleksija Kowalenka o nic zgoła nie zostawując, lecz właścicielem przy pozostałej po ojcu chacie i sadzie, jak się po oddziele terazniejszym zostawa, czyniąc i nazawsze utwierdzając niniejszą sentencyą, ręką własną podpisuję. Datum w Futorach Miedziakowskich, dnia osmego Septembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku. U tej decyzyi podpis takowy: I. Kubiszewski mn pr. Poniżéj takowe wyrazy: Zmarłego Mykity Kowalenka sukcessorowie, poddanego wsi Futorów Miedziakowskich, po kilkuletnich sporach o sukcessyą, gdy ostateczną decyzią jegomości pana Kubiszewskiego, rządcy bywszego, wzruszyli, z mocy rezolucyi jaśnie wielmożnego pana, pod dniem szostym Marca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku przypadłej, kontrowersyi wysłuchawszy, testament i inne dokumenta przejrzawszy, co do artykułu o sukcessią sadowiny, takową decyzyją stanowię: Ponieważ testament zmarłego Mykity Kowalenka pod dniem dwudziestym czwartym Stycznia, tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugiego roku pisany, dział na cztery głowy czynić nakazuje; a sadowiny, ogólnie wyrachowanej, jest sztuk dwieście sześćdziesiąt, stosownie więc do testamentu drugiej części Oleksijowi Kowalenkowi i Tarasowi, synowi jego, sadowiny przysądzam, to jest sztuk sto ośmnaście, a za sztuk dwanaście sliwnik drugiej głowie sukcessorów Sydora Iwanowi i Weremijowi, sztuk sześćdziesiąt pięć; trzeciej głowie, Kondratowi, najmłodszemu, sztuk siedmdziesiąt siedm, przez wzgląd, że ani z budowli, ani z pola w dziele nic nie partycypował, decyduję. Któren to dział, z dobrowolnego zezwolenia stron wszystkich, podpisuję. Datum w Miedziakowie dnia pietnastego Marca, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego roku. U tej decyzyi podpisy rąk, tak rządcy, jako i stron przy krzyżykach takowe: I.—Dąbrowski, mn. pr. Olexi Kowalenko—+—. Kondrat Kowalenko—+—. Iwan Sydoruk—+—. Weremij Sydoruk—+—. Fedko Kowalenko—+—. Martyn Sydoryszyn zięć—+—. Tymko Pelipczenko—+—. Petro Suprunenko—+—. Poniżej zaświadczenie w te słowa: Zaświadczam, żem był na sprawie, jako ludzie z trzech wsiów sądzili dawniejszą porą, i teraz na sprawiedliwy dekret uznali, na co się (podpisuję) Jozef Kwaśniewski m. pr. Na boku approbata

takowa: Iako ten dekret, podany mi do approbaty, tak go i potwierdzam. Prot Potocki mn. pr. Któren, jak się w sobie ma, co go słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Winnickiego jest zapisany.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, годъ 1798. № 4799. Листъ 267.

---

308. Купчая крѣпость, выданная съ разрѣшенія экономіи крестьянкою, Анною Хвещенчихою, крестьянину Танасю Шевцу на усадьбу, съ садомъ, огородомъ и участкомъ поля, лежащую въ селѣ Хижинцахъ. 1793 Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii pietnastego dnia.

W roczki sądowe, grodzkie województwa Bracławskiego, kadency februariuszowej, dnia pietnastego przypadłej i sądzącey się, przedemną, Gabrielem Porczyńskim, sędzią i podsędkiem grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony Marcin Dąbrowski, tę tranzakcię, między pracowitą Anną Chweszczenczychą a pracowitym Tanasiem Szewcem o przedarz chałupy ręcznie spisaną, do akt niniejszych, grodzkich w sposob oblaty podał, w tej istocie: Ponieważ świętej pamięci Semen Chweszczenko przed śmiercią swoią nie czynił testamentu na pismie, lecz tylko ustnie przy ludziach, w ten sposób: dla synów dwuch małoletnich sady, ogród, który iest oddzielny od chałupy, która wyż w porządku inwentarza stoi, tę zaś chałupę dla Anny Chweszczenczychi, żony swojej, z ogrodem, i sadkiem legował, a że Anna Chwedszczenczycha z dziećmi małémi dalej chałupy utrzymać i ponieważ z tejże odrabiać i opłacać, podług inwentarza, nie mogła, przeto, naradziwszy się z samem dziekanem, bratem nieboszczyka, oraz dziećmi swemi, aby przeto się ze wszystkim nieprzesiadła, przedaie Taniasiowi Szewcowi chałupę, ogród i sadek przy tejże chałupie i inne zabudowania za złotych polskich ośmdziesiąt i cztery, № ośmdzie-

siąt cztery; które chałupa wraz z gruntem, ogrodem, sadkiem i innemi zabudowaniami nie tylko Tanasiowi i żonie iego, ale i dzieciom iego wiecznemi czasy należeć ma, my zaś, iakośmy dobrowolnie zgodzili się, przedali, tak nazawsze sami przez siebie, iako synów; corek ś. p. nieboszczyka pozostałych, ani też innych krewnych nigdy żadnei odezwy ani też przeszkody czynić nie będziemy, i na to, iako nie umiejący pisma, znakami krzyża świętego podpisuiesię, Tanasyi zaś Szwiec przy ugodziep obrowolnej podioł się nam, sukcessorom ś. p, nieboszczyka, na placu tym, gdzie sad oddzielny, chałupę z chrustu na płatwiach na wiosnę pobudować; pieniondze zaś za tę chałupę tam będą ulokowane, gdzie sukces sor i zwierzchność dworska dozwoli. Datum w *Chiżyncach*, dnia czwartego Decembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego anno. Roman, syn Semena Chweszczenka+, Tymoszko syn tegoż+. Anna Chweszczenczycha+. Jwan Dziesian+. Fedko Martyniuk+. Jan Turkiewicz, gumienny.+ Hawryło Hałajdak+. Kiryło Masłaneczenko, wojt+. Tanasyi Szwec+. Ta przedarz, iako za rządu mego, za wiadomością dworską, była. Tę approbuję. Datum w Chiżyńcach, die ut supra et anno. Kajetan Krynicki. Tę tranzakcię przedażną approbuiąc, podpisuię dnia dwudziestego osmego Decembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, Jan Kubiszewski. Poniżej tej tranzakcyi zaświadczenie policyi bracławskiej, w mieście Winnicy będącej, takowe: tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego hodu, Decembra osmoho dnia, sija krepost w winickoj policyi jawłena, świdetelstwuju podporuczyk, Jwan Piotrowski.

Книга гродская, винницкая, записовая, годъ 1794, № 4744; листъ 284.

---

309. Дарственная запись отъ князя Матвея Радзивала мельнику Мартыну Умицкому на участокъ земли въ окрестности города Бердичева. 1794. Генваря 26.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt, szostego, dnia trzeciego Maja dawnego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jey Jmperatorskiey Mości Żytomirskim, przedemną, Franciszkiem—Xawerym Krechowieckim, regentem przysięgłym, grodzkim powiatu Żytomirskiego y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, żytomirskiemi osobiście stawający urodzony Bazyli Jagielnicki, te prawo, od jaśnie oświeconego xięcia jegomości Mateusza Radziwiła R.W.P. sławetnemu Marcinowi Umickiemu, młynarzowi, na gront, w mieście *Berdyczowie* będący, nadane, ręką tegoż J O. X. jegomości przy pieczęci iedney, na laku czerwonym wyciśnioney, zatwierdzone, na papierze prostym z przyszytym arkuszem papieru stemplowanego napisane, do xiąg grodzkich do zapisania podał, w ten sposób: Mateusz xiąże Radziwił, na Ołyce, Nieświczu i Klecku hrabia, na Szydłowcu, Mirze i Krożach, a na Berdyczowie, Semenowce, Ryżkowcach i Nizgórczykach małych pan i dziedzic, rotmistrz kawaleryi naradowey woysk koronnych, orderu świętego Huberta kawaler. Wszem wobec, komu o tym wiedzieć będzie należało, czynie uwiadomienie, iż ja, chcąc, aby miasto Berdyczów w osiadlości powiększalo się, chcąc mieć mieszkaiącego sławetnego Marcina Umickiego, maystra młynarskiego w Berdyczowie, któremu Marcinu, sukcessorom y potomkom tego, nadaie plac, nazawsze za groblą, jadąc ku Bystrzykowi w lewey ręce leżący, szerokości łokci pięćdziesiąt sześć, od drogi Bystrzyckiey do stawu przypieraiący, zaczowszy od gruszy, stoiącey długości do mosta Bystyszkiego łokci sto dziewięćdziesiąt; kloren to plac dozwalam na tenże zabudowaniu, podlug upodobania swego, na ktorym placu ogrud ma się domieścić dla tegoż wygody, chcąc mieć nazawsze przytomnego Marcina maystra przy młynach Berdyczowskich, ten plac temu Marcinowi, sukcessorom y potomkom tegoż, nadawszy, iako chcieć swoią własnością rządzić, komu chcieć odstąpić czyli odprzedać mocen będzie, gdy woźnie obowiązek mlynów dopilnowania. Osobna ugoda z tymże maystrem ma bydź iako miarką ma odbierać, lub za płatę, za attencyą po zabudowaniu podatek do skarbu mego corocznie wypłacać powinien będzie z tego placu—złotych czterdzieści; od ciężarów mieyskich wszelkich wolny będzie, a parte podatek skarbowy Nayiaśnieyszey Jmperatorowey, iako będzie ułożony, opłacać powinien będzie. Które to prawo ręką moią własną utwierdziwszy, przy wyciśnieniu radowitey pieczęci na laku czerwonym. Działo się w zamku moim, w Berdyczowie, dnia dwudziestego szostego Stycznia, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. M. Xiąże Radziwił R. K. Nar. W. P. Kor. (L. S.) Poty poki Marcin Umicki pilnować i dozierać nieodstępnie będzie tychże mlynów, poty uwolnionym będzie od opłacenia wyrażonego czynszu. Datum ut supra.

M. Xiąże Radziwił R. K. N. W. P. K. Które prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomirskich iest zapisane.

Книга житомірская, гродская, записовая, № 300, годъ 1795—1796; листъ 426.

---

310. Инвентарь селъ: Старыхъ Веледникъ и Юрковщины съ показаніемъ количества повинностей и даней, возложенныхъ на крестьянъ въ пользу помѣщика, 1794. Апрѣля 23.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Kwietnia dwudziestego osmego dnia veteris styli.

W roczki sądowe, grodzkie, owruckie, od dnia, miesiąca y roku wyż na akcie wyrażonych w Owruczu sądzić się zaczęte, przedemną, Jozefem Szlubicz Załęskim, stolnikiem łuckim, vice starostą sądowym, orderu świętego Stanisława kawalerem, y xięgami niniejszemi, grodzkiemi, owruckiemi stanowszy osobiście urodzony Kajetan Rusiecki N. Z. O, ten inwentarz dóbr wsi starych Wielednik y Jurkowszczyzny, przy podaniu W. Janowi Potockiemu, podkomorzemu inflantskiemu, w possessyą, na gruncie spisany, podpisem ręki W. Ignacego Potockiego, starosty Par..., tychże dóbr dziedzica, podpisany, w papier stęplowy obwinięty, dla zapisania do xiąg grodzkich, owruckich podał, w tych słowach: Inwentarz dóbr wsi *Starych Wielednik*, przy podaniu w possessyą W. Ianowi Potockiemu, roku dwudziestego trzeciego Kwietnia, imiona, przezwiska, osiadłości, podatki rożne (zawierający): pierwszy, Daniło Nakoneczny, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; drugi, Karp Lewszyszyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa ośm miarek, kur

sztuka jedna, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; Iwan Jakowiszyn, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; czwarty, Stepan Hoibowin, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu graści sześć, drani sztuk trzydzieści; piąty, Paweł Iakowiszyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; szosty, Dawid Charytynin, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; siodmy, Wasyl Sajuk, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; osmy, Łukian Wojt, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu zloty jeden groszy pietnaście, podoroszczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydziéści; dziewiąty, Ihnat Danyłów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden, groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, dranic sztuk trzydzieści; Choma Siomak, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynsza złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złoty, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; jedynasty, Hryćko Pilipów, pańszczyzny ciągłej dzień jeden, czynszu groszy dwadzieścia dwa y pół, podorożczyzny złotych dwa, osypu żyta miarek dwie, owsa miarek cztery, kur sztukę jednę, jaj trzy, lnu garści trzy, drani sztuk trzydzieści; dwunasty, Andrij Pilipów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu zloty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; trzynasty, Pachom Bełkowicz, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty groszy zietnaście podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery,

owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; czternasty, Jakow Prychudko, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; pietnasty, Wasyl Dydycz, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; szesnasty, Wasyl Pohrebczuk, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedne, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; siedmnasty, Stefan Chwedorów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj sztuk pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; ośmnasty, Tymoch Kondratów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj sztuk pięć, drani sztuk trzydzieści, lnu garści sześć; dwudziesty, Tymoch Sawczyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek ośm, kur sztukę jedną, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty pierwszy, Motrona, wdowa, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garść, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty drugi, Paweł Lewczyszyn, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złoty jeden, groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj sztuk pieć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty trzeci, Haraśko Ganczarz, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pietnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, kur sztukę jednę, jaj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści; dwudziesty czwarty, Daniło Ganczarz pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złoty jeden groszy pintnaście, podorożczyzny złotych cztery, osypu żyta miarek ośm, kur sztukę jednę,

aj pięć, lnu garści sześć, drani sztuk trzydzieści. Summa efficit pańszczyzny ciągłej dni czterdzieści, pieszej sześć, czynszu złotych trzydzieści pięć groszy siedm i poł, podożczyzny złotych dziewięćdziesiąt cztery, osypu żyta miarek dziewięćdziesiąt cztery, owsa miarek sto dziewięćdziesiąt ośm, kur sztuk dwadzieścia cztery, jaj sto ośmnaście, lnu garści sto czterdzieści jedna, drani kop dwanaście. Za dni pańszczyznianych ciągłych na tydzień czterdzieście, a na rok dwa tysiące ośmdziesiąt, dzień ciągły a groszy pietnaście—efficit złotych tysiąc czterdzieści; za dni pieszych na tydzień sześć a na rok trzysta dwanaście, dzień jeden a groszy dziesięć, efficit złotych sto cztery; czynszu rocznego złotych trzydzieści pięć, groszy siedm y poł; żyta miarek dziewiędziesiąt cztery, miarka jedna po złotych dwa, efficit złotych sto ośmdziesiąt ośm; podorożczyzny na rok złotych dziewięćdziesiąt cztery; za owsa miarek sto dziewięćdziesiąt ośm, miarka jedna po złotym groszy pietnaście—efficit złotych dwieście dziewięćdziesiąt siedm; za kur sztuk dwadzieścia cztery, kura jedna a groszy pietnaście—efficit złotych dwanaście; za lnu garści jedna a groszy trzy—efficit złotych czternaście groszy trzy; za drani kop dwanaście, kopa jedna po złotym jednym, złotych dwanaście, za piątków od Juria do Pokrowy, przez kobiety we dniu jednym co tygodnia odbywać się powinnych, dni sześćset dwadzieścia cztery, dzień a groszy ośm, efficit złotych sto sześćdziesiąnt sześć groszy dwanaście, arędy karczemnej tejże wsi złotych trzysta. Summa efficit złotych dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt dwa groszy dwadzieścia dwa y poł Tym inwentarzem poddani nie podani, ile żadnej intraty nie czyniący, do possessora należeć nie mają, oraz grunta pusto, jakoweby się naleść miały, wyłącza się, po szur cztery darcia brzostu od każdego poddanego, dla dziedzica należeć mają. Dziesiąty grosz, podług praw dawnych, przy possessorze zostawuje się do opłaty, bez wytrącenia w intracie; szarwarki, kontraktem wyexpensowane, do dziedzica od tychże poddaństwa należyć mają; zasiewu ozimego wiele possessor zastaje oraz chmielu, tyle odsiać y zostawić przy expiracyi winien będzie. U tego inwentarza w tym miejscu podpis takowy: któren inwentarz przy podaniu w possessyą W. Janowi y Barbarze z Teleżyńskich Potockim, na dniu dwudziestym trzecim Kwietnia, roku tysiąc siedmset dziwięćdziesiąt czwartego podpisuję. Jgnacy Lubicz Potocki. Jnwentarz dobr wsi *Jurkowszczyzny*, przy podaniu w possessyą W. Janowi Potockiemu roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego

dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Kwietnia spisany, rożne podatki, pańszczyznę. czynsz, osyp, siemienie, przędziwa lnu, kury, jaja, grzyby, miód, drań, imiona, przezwiska, osiadłości zawierający: pierwszy, Jakim Nestorów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, grzybów sztuk piędziesiąt, drani sztuk trzydzieści; drugi, Potap Jhnatów brat pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa, garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; trzeci, Pilip Burniak, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk trzydzieści; czwarty Daniło Tymoszenko, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę i jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; piąty, Demian Jakimow, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk piędziesiąt, drani sztuk trzydzieści; szosty, Jwan Burma, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; siodmy, Jwan Kozioł, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; osmy, Zacharko Burmak, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, miodu belec jeden, drani sztuk trzydzieści; dziewiąty, Kondrat Burma, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk piędziesiąt, drani sztuk trzydzieści; dzie-

siąty, Jwan Tereszko, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk trzydzieści; jedynasty, Niczypor Kozioł, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę i jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; dwunasty, Karpo Daniłów, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarék ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; trzynasty, Josyp Kalenik, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; czternasty, Roman Karpow, pańszczyzny ciągłej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; pietnasty, Chwedor Prymak, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści; szesnasty, Daniło Kondratów, pańszczyzny pieszej dni dwa, czynszu złotych siedm, osypu żyta miarek cztery, owsa miarek ośm, siemienia lnianego kwart pięć, lnu przędziwa garści sześć, kur sztukę jednę, jaj pięć, grzybów sztuk pięćdziesiąt, drani sztuk trzydzieści. Summa efficit: pańszczyzny ciągłej dni dwadzieścia ośm, pieszej cztery, czynszu złotych sto dwanaście, osypu żyta miarek sześćdziesiąt cztery, owsa miarek sto dwadzieścia ośm, siemienia lnianego kwart ośmdziesiąt, lnu przędziwa garści dziewięćdziesiąt sześć, kur sztuk szesnaście, jaj ośmdziesiąt, grzybów sotek ośm, miodu belec jeden, drani kop ośm; pieniądze: za dni pańszczyznianych ciągłych na tydzień dwadzieścia ośm, a na rok tysiąc trzysta czterdzieści cztery, dzień ciągły a grosis pietnaście—efficit złotych sześćset siedmdziesiąt dwa; za dni pieszych na tydzień dni cztery, a na rok dwadzieścia ośm, dzień a grosis dziesięć—złotych sześćdziesiąt dziewięć, groszy dwadzieścia; czynszu

rocznego złotych sto dwadzieścia, za żyta miarek sześćdziesiąt cztery, miarka po złotych dwa, efficit sto dwadzieścia ośm, a za owsa miarek sto dwadzieścia ośm, miarka jedna po złotym jednym, groszy pietnaście—efficit sto dziewiędziesiąt dwa; za kur sztuk szesnaście, jedna a grosis pietnaście, złotych ośm; za lnu garści dziewiędziesiąt sześć, garść jedna a grosis trzy—efficit złotych dziewięć groszy ośmnaście. Latus efficit tysiąc sto dziewiędziesiąt jeden, groszy ośm, transport lateris: tysiąc sto dziewiędziesiąt jeden, groszy ośm; za miodu belec jeden—złotych ośm; siemienia lnianego kwart ośmdziesiąt, korzec po złotych czternaście—złotych ośm groszy trzy; za drani kop ośm, kopa po złotym jednym—efficit złotych ośm, za piątków od Juria do Pokrowy, przez kobiety po dniu jednym co tygodnia odbywać się powinnych, dni czterysta szesnaście, dzień jeden a grosis ośm—efficit złotych sto jedynaście groszy czternaście; arędy karczemnej w tejże wsi złotych dwieście. Summa efficit tysiąc pięćset trzydzieście cztery groszy dwadzieścia pięć. Tym inwentarzem poddani nie podani, ile żadnej intraty nie czyniący, do possessora należeć nie mają, oraz grunta puste, jakowe by się naleść miały, wyłącza się po szur cztery darcia brzostu od każdego poddanego, dla dziedzica należeć mają. Dziesiąty grosz podług praw dawnych przy possessorze zostawuje się do opłaty bez wytrącenia w intracie; szarwarki, kontraktem wyexcypowane, do dziedzica, od tychże poddaństwa należeć mają; zasiewu ozimego wiele possessor zasieje oraz chmielu, tyle odsiać y zostawić przy expiracyi winien będzie. U tego inwentarza podpis ręki w tych słowach: którен to inwentarz, przy podaniu w possessyą W. Ianowi y Barbarze z Teleżyńskich Potockim, na dniu dwudziestym trzecim kwietnia, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego ręką moją własną podpisuję Ignacy Lubicz Potocki, starosta Par. .. Który to inwentarz, jak się w sobie ma, co do słowa do xiąg niniejszych, grodzkich, owruckich jest wpisany.

Книга гродская, овруцкая, записовая, № 3308, годъ 1794. Листъ 244.

---

311. Разрѣшеніе, выданное камергеромъ, Іосифомъ Илинскимъ, крестьянину Игнату Емцу на право постройки мельницы на рѣкѣ Гуйвѣ, около деревни Старой Рудни и на потомственное пользованіе третею частью дохода, изъ ней получаемаго. 1794. Мая 13

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Maja trzeciego dnia podług dawnego, czternastego podług nowego stylu.

Na urzędzie grodzkim, w zamku Iej Imperatorskiej Mości Zytomierskim, przedemną, Wincentym Woroniczem, vice regentem przysięgłym grodzkim powiatu Żytomirskiego i xięgami niniejszemi, grodzkiemi, żytomierskiemi osobiście stawaiący slachetny Ihnat Iemiec, prawo na młyn na rzece Huywie, od I. W. Ilińskiego, generała leutenanta wojsk polskich, orderów różnych kawalera, stawaiącemu dane, podpisem ręki tegoż I. W. Ilińskiego zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym, z przyszytym arkuszem dziesięcio kopijkowym spisane, do akt grodzkich, żytomirskich w obbatę podał, w ten sposób—Józef na Ilińsku, Strahłowie, Wielkim Romano wie Wczorajszym Iliński, generał leutenant W. P., kamerher aktualny dworu rossyjskiego, orderów różnych kawaler, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzić będzie należało, daie te prawo Ihnatowi Iemcowi na zabudowanie młyna na rzece *Hujwie*, powyżej *Rudni Starej*, który zabudowany wolen będzie od wszelkiej opłaty na lat dwie, od puszczenia kol i zaięcia młyna, a po skończonych dwóch latach miarek dwie iść ma na arędarza, a trzecia na mielnika Ihnata Iemca lub innego, zatym to prawem posiadaiącego, maiącym sobie odstąpione: ten to, gdyby na potym wiepsze karmił, podług zwyczaiu, w tymże starostwie praktykowanego, całkiem tłuczy na tegoż obrócona będzie i obmełycia z pod kamieni, jako też gdyby foluszy, stępy w tymże znajdowały się młynie, cześci dwie na arędarza, a trzecia na mielnika puść mają, oraz, co się tyczy do expensu, dwie części arędarza, trzecią mielnik na potrzeby tegoż młyna łożyć maią. Które prawo, dla tym większej wagi i waloru, ręką własną, przy wycisnieniu rodowitej pieczęci, podpisuię. Działo się w *Romanowie Wielkim*, dnia trzynastego Maja, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. Józef Au-

gust Iliński, G. L. W. P.—Które to prawo, słowo w słowo, jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, grodzkich, żytomierskich iest zapisane.

Книга гродская, Житомирская, записовая, № 296, годъ 1794. Листъ 610 на оборотѣ.

---

312. Купчая крѣпость, выданная Летичевскимъ мѣщаниномъ Захаріемъ Жуковскимъ, мѣщанину Гордію Нагачевскому на половину мельницы, принадлежащей ему въ селѣ Щодровѣ 1794. Сентября 18.

Działo się w poniedziałek, to jest dnia 18 Września, 1794 roku. Sławetni: Zacharko Żukowski, niegdyś sławetnego Sydora Żukowskiego syn, obywatel Szczodrowski, młyna na gruncie szczodrowskim z kraju grobli, poniżey tegoż brzegu szczodrowskiego, Sydorów zwanego, dziedzic, tudzież Warka, żona tegoż, Żukowscy, małżąkowie, zdrowi będąc na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej, należnej juryzdykcyi, pod teraznieyszei dobrowolne zeznanie wcale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynią, ustnie i dobrowolnie zeznają, a w szczególności sławetny Zacharko, mając młyn wyżej wyrażony, na gruncie i grobli szczodrowskiej od wsi Szczodrowy pierwszy, zaś z drugiej strony, od miasta Latyczowa, czwarty, Sydorów zwany, po niegdys sławetnym Sidorze Żukowskim, ojcu rodzonym, pozostały, a zaś z prawa natury na niniejszego zeznawającego sukcesjonalnie spadły, o trzech kamieniach, stępach pięciu i foluszach gniazd dwie na jednym wale z drzewa, w zamki zabudowany, gątami dach pobity, a luboć z prawa natury i powszechnego wolno każdemu swoją własnością jako chcieć rządzić, dysponować, przedać, zamienić, i podług woli swojéj ku najlepszemu porządkowi obrocić, z tych względów dzisiejszy zeznawający, będąc uczęśnikiem tego prawa, własności pomienionego młyna, naradziwszy się wprzód z żoną swoją, oraz blizkiemi krewnemi, widząc w tem swój lepszy pożytek, połowę tegoż, w górze wyrażonego młyna ze wszelkim narzędziem, jako to: kamieniami, stępami, foluszami, skrzyniami i tem wszystkiem, cokolwiek w młynie potrzeb własnych ściągać się może, sławetnemu Hordijowi Skokunowemu zięciowi, niegdyś sławetnego Iwana

Nahaczewskiego synowi, oraz sławetnej Helenie, żonie tegoż i ich sukcessorom, za summę złotych polskich czterysta czterdzieście i dwa, № 442, a to za szacunek połowy pomienionego młyna, dobrowolnie umówiony i postanowiony, przedaję, daję, daruję i wiecznemi, a nigdy niodzownemi czasy, razem z sukcessorami swojemi odstępuję i rezygnuję. Którą summę wyż wyrażoną, za szacunek pomienionego pół młyna ustanowioną, ponieważ tenże sławetny Zacharko Żukowski na dniu dzisiejszym razem z żoną swoją, w przytomności urzędu magistratu miasta ujazdowego Latyczowa odbiera z rąk sławetnych; Kostia i Heleny, żony jego; przeto z odebranéj tejże summy dzisiejszych prawonabywców i ich sukcessorów kwituje razem z swojemi sukcessorami. Mocen tedy jest i będzie rzeczony prawo nabywca, sławetny Kość', razem z żoną swoją, Heleną, o połowę teraz nabytego młyna ze wszelkiem narzędziem spokojnie używać, komu chcieć dać, darować, odprzedać, zamieniać i ku najlepszemu swemu użytkowi obrocić, do którego tenże zeznawający, Zacharko Żukowski z żoną swoją, Warką, oraz z potomkami swojemi, żadnego wstępu ani właścicielstwa mieć odtąd nie powinien, owszem wzięcia intromisji wolnej temuż sławetnemu Kośtiowi i Helenie, żonie, i sukcessorom natychmiast dopuszcza, bez żadnego wzbronienia tak przez się, jako też przez subordynowane osoby i prócz tego od wszelkich impetycyi prawnych i nieprawnych o połowę tyle rzeczonego młyna (w. szczególności od krewnych zeznawającego, w przypadku czynić chcących się właścicielami nabytego młyna) zachodzących, bronić i zastępować tyle, ile razy tego potrzeba będzie, obowiązuje się razem z sukcessorami swojemi, w przypadku niedotrzymania niniejszej tranzakcyi, wieczyście zeznanéj, forum juryzdykcyi magistratu Latyczowskiego, obie strony do odpowiedzi sobie i sukcessorom swoim naznaczają, mocą niniejszego dobrowolnego zeznania. Sławetny Zacharko Żukowski, nieumiejący pisać kładnie znak krzyża świétego—|—. Sławetna Warka Zukowska, nieumiejąca pisać, kladnie znak krzyża świętego—|—.

Книга Летичевскаго магистрата, записовая, годъ 1784—1795, № 5716; листъ 31.

---

313. Купчая крѣпость, выданная Александромъ Самохотскимъ Смилянскому мѣщанину, Ильку Карасевичу, на мельницу, называемую Писарскую, лежащую на рѣкѣ Тасьминѣ. 1794. Ноября 11.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Marca dwudziestego drugiego dnia

Przd aktami ziemskiemi powiatu Czerkaskiego y przedemną, Antonim Lasyss—Zdanowskim, pisarzem ziemskim powiatu Czerkasskiego, osobiście stawający sławetny Jlko Karasiewicz, te prawo od W. J. pana Potockiego, pod ten czas komisarza starostwa Czerkaskiego, Wasylowi y Hrehoremu Butyczom—Hołowiatyńskim, poddannym, na młyn, przy rzece Taśminie, przy grobli, Pisarska zwanej, będacy, podane,a,przez kolej dzierżawców, Mykicie Czczecie odstąpione, J. W, Stalaa, przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, ręką zatwierdzone, przy aprobacie wielmożnego Wilnera, na ten czas władnika (sic) na cessyi, Samochockiemu uczynionej, a dalej tegoż Samochckiego cessyą za rubli miednych pięćset stawającemu uczynioną, ręką tegoż Samochockiego przy świadkach krzyżykami podpisane y zatwierdzone, przy świadectwie oraz wielmożnego Łomińskiego uczynionej, z przyszytym arkuszem stęplowanego pupieru, do akt ziemskich powiatu Czerkaskiego w oblatę podał, temi wyrazy: Niżej podpisany, z władzy generalnych rządów w dobrach włości Smilańskiej zapatrzywszy się na ciąg y kolejność posiadania młyna *na rzece Tasminie,* przy grobli, ***Pisarska*** zwaney, zabudowanego, to jest, iż pierwszemi jego właścicielami będac przez prawo, sobie od wielmożnego imć pana Potockiego, pod ten czas komisarza starostwa Czehryńskiego, w dzień dziewietnasty Lipca, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt drugiego dane, Wasyl i Hrehory Butycze—Hołowiatyńscy, poddani, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szostym, drugiego Stycznia, odprzedali go Jakowowi Szklarzowi; ten zaś, zyskanym prosto na siebie prawem, w dniu dwudziestym piątym Stycznia, tysiąc siedmset pięćdziesiąt osmego roku, przez wielmożnego pana Węża, rządcę Smielańszczyzny, danym, utwierdził swoje

y dzieci swoich posiadanie; nareszcie w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugim, dwudziestego sierpnia syn już Jakowa Szklarza, Jhnat Szklarenko, Oxentowi Mielnikowi odprzedał, ktorego syn na roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątym, dnia dziewiątego Czerwca, znowu Elowi Szewelowiczowi całkiem prawa swojego odstąpił; ponieważ pomieniony Elo, znajdując dla siebie z lepszym wyżuć się z dzierżawy młyna Mykicie Czeczecie odstępuje, przeto, stwierdzając tegoż, moc prawa mający, za którym sam z successorami pomieniony młyn wolen będzie posiadać, zawsze jednak należną miarką y, jakie zwykły opłacać się, podatki załatwiając dla skarbu. Datum w *Smiły*, dnia jedynastego Aprilis, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego roku. M. W. Staal (L. S) Potwierdzenie poniżej cessyi uczynionej takowe; ponieważ Mykita Czeczota, za powyżej opisanym prawem, posiadany przez siebie młyn, Alexandrowi Samochockiemu, szwagrowi swemu, po dobrowolnej umowie y zyskaniu całkowitej satysfakcji, odstępuie, przeto, takową cessyą utwierdzając, zabezpieczam Alexandra Samochockiego, jako prawnego nabywcę, iż on sam y sukcessorowie jego pomieniony młyn posiadać mocni będą. Datum w Smiły, dnia dwudziestego dziewiątego Iunii, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego roku.. F. Wilner. Cessya zaś powtórna temi słowy: ja, Alexander Samochocki, mając cessyą nabyty młyn od Mykity Czeczeta, na Taśminie rzece zabudowany, Pisarskim zwany, ten dobrowolnie y rozmyślnie odstępuję Ilkowi Karasiewiczowi, mieszkańcowi Smilańskiemu, to jest przedaję za cenę rubli miednych pięćset, numero rubli miednych pięćset, do którego młyna, już przezemnie nazawsze przedanego, ani ja, ani successorowie moi żadnego prawa mieć nie mogą y nie będą mogli, oświadczam, ale pomieniony Ilko Karasiewicz ze swoiemi następcami y successorami jest mocen posiadać, y wszelkie pożytki, z niego wynikające, na własną potrzeb obracać, deklaruję, a dla tym większej wagi y woloru tego pisma, własną ręką podpisuję się. Datum w Smiły, dnia jedynastego Novembris, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku. Alexander Samochocki+. Uproszeni świadkowie: Iwan Wielki Lipowczenko+. Iwan Mały Lipowczenko+. Jako w przytomności mojej ta sprzedaż nastąpiła, swiadczę. Datum ut supra—Sołmiński. Przypisek wielmożnego Nowickie-

go takowy; z tego prawa zdjołem kopią, Józef Nowicki. Które to prawo co do słowa w xięgi niniejsze. ziemskie powiatu Czerkaskiego jest zapisane.

Книга гродская, винницкая, записовая, годъ 1794, № 4744; листъ 284

---

314. Купчая крѣпость, выданная винницкимъ мѣщаниномъ, Даниломъ Калишевскимъ, винницкимъ-же мѣщанамъ: Григорію и Орфанѣ Нѣжицкимъ на землю и садъ, лежащіе на предмѣстіи Винницкіе Хутора 1795. Мая 15

Roku 1798, dnia 18 Maja, stawiąc się osobiście wielmożny Iulian Medyński, te tranzakcyą o grónt z sadkiem, na przedmieściu Futorów Winnickich sytuowany, między slawetnym Kaleszewskim, z jednej, a sławetnymi Nizyckiemi małżonkami z drugiej strony, ręcznie sporządzoną, dla zapisania do akt radzieckich miasta Winnicy w sposób oblaty podal, w tej istocie: przyjąłem Xawery Dobrowski, N E i W. R J. B., miejsce pisarza zastepujący, m. p.

Między szlachetnemi: Danielem Kaliszewskim z jednej, a szlachetnemi Grzegorzem y Orphaną z Bałtaków Nieżyckiemi, małżonkami, z drugiej strony stanela pewna y w niczym nieodmienna moc prawa rezygnacyjnego wieczystej przedaży, na rzecz, niżej wyrazić się mającą, w sobie zawierającą, tranzakcya, w przytomności uproszonych przyjaciól sporządzona, w sposób takowy y o to: iż szlachetny Daniel Kaliszewski, mając grónt dziedziczny z sadem na *Futorach Winnickich,* od szlachetnego Matfeia Kałohuziuka, teraz Kaliszewskim nazywającego się, nabyty y odstąpiony; a mając z prawa pospolitego udzieloną sobie zupełną moc, jako swoją własnością rządzić, szafować, komu chcieć dać, darować, zamieniać y przedać. Przeto, naradziwszy się w tym krewnych swoich, sąsiad y przyjaciół, grónt pomieniony z sadem w drzewach rodzajnych, owocowych różnego gatunku,

na przedmieściu Futorów Wielkich miasta Winnicy, przy ulicy Łapach nazywającej się, na południe koło sławetnych: Iwana Iwanickiego, Marka Krysy, Iwana Szapowała, Daniela, Mirona y Hryćka Niżyckiego sytuowany, z lewadą y całą jego przyległością y rozległością, zdawna będącą, tak, aby mianowane nie mianowanemu, a niemianowane mianowanemu, nic na nikogo nie wyłączając, ani zostawując, zgoła jak ten grónt z sadem tym w swoich miedzach, granicach y obchodziech w sobie z dawna miał się, y teraz ma się, szlachetnym: Grzegorzowi y Orphanie z Bałtaków Niżyckim, małżonkom, kwitując ich z odebranego pewnego szacunku wraz z potomkami y successorami swojemi, potomkom y successorom ich nazawsze prawem własności y dziedzictwa tytułem odstępuję, daję, daruję, rezygnuję y wiecznemi a nigdy nieodzownemi czásy wlewek prawa y tytułów swoich na osobę ich y rzecz czyniąc, niniejszą tranzakcyą tymże szlachetnym Niżyckim, małżonkom (pod kondycyą tą, aby szlachetny Daniel Kaliszewski grónt ten z sadem gróntownie okopał, gdzieby płot na tym okopie opadl, aby onego poprawil) przedaje y wolność posiadania wyżejwspomnionego gróntu z sadem natychmiast daje, y uwiązania prawnego, bez żadnej od nikogo stronnej y ubocznej przeszkody, tymże szlachetnym Niżyckim, małżonkom, potomkom y successorom ich, wraz z potomkami y successorami swojemi, dopuszczam; wolnymi już odtąd są y zawsze będą szlachetni Niżyccy, małżonkowie, wraz z potomkami y successorami swojemi, pomienionym gróntem y sadem, ze wszelką jego należnością, jako swoją własnością rządzić, szafować, dać, darować, zamieniać, podobnymże prawem y tytułem komu chcieć odstąpić, rezygnować y, podług woli y upodobania swojego, odprzedać; a szlachetny Daniel Kaliszewski, jako już raz w ninniejszym czasie z prawa, tytułu y właścicielstwa co do posiadania tego gróntu z sadem wyzuwa się, tak onego niniejszą tranzakcyą mieć nazawsze już odtąd wraz z sukcessorami swojemi zrzeka się y niniejsze prawo do rzeczy, w rzeczy, y o własną rzecz w xięgi wieczystych transakcyi, w kancelaryi przyzwoitej magistratu miasta Winnicy zaoblatować pozwala; zgoła, że żadnego zwrotu y ubiegania się względem upominania się o często rzeczony tyle razy grunt z sadem sobie samemu y successorom swoim nie zostawuje, y owszem, w tej mierze wieczne wkłada milczenie y w zachodzących ze strony kiedy impetycyach prawnych albo nieprawnych względem nadmie-

nionego grôntu z sadem, bronić w każdym sądzie y urzędzie że będzie, niniejszą tranzakcyą szlachetnych Niżyckich, małżonków, prawa nabywców, potomków y success rów ich zapewnia; a w czasie sprzeciwienia sie, niniejszej tranzakcyi dobrowolnej pod zakładem grzywien, prawem na wzruszających takowe transakcye, dobrowolnie zrządzone, przepisanych, sąd miejscowy przyzwoity urzędu radzieckiego miasta Winnicy, sobie samemu y successorom swoim do odpowiedzi naznacza; co wszystko ziścić y dotrzymać dobrowolnie przyrzekając, y sąd miejscowy w odpowiedzi sobie zapisując, dla większej wiary y lepszej wagi, w przytomności uproszonych do tego dzieła przyjaciół, podpisem ręki mojej własnej stwierdzając, jako nieumiejący pisma świętego, znak krzyża świętego położył. Działo się w mieście Winnicy, dnia 15 Maja V. S, 1795 roku. Daniel Kaliszewski+.

Przytomny temu dziełu, jako proszony przyjaciel, nieumiejący pisma, znak krzyża ręką swą własną położył. Ian Niżycki+ Przytomny tej tranzakcyi, jako proszony przyjaciel, znakiem krzyża świętego nieumiejący pisma, podpisuje. Konon Łukaszewicz+. Iako nieumiejący pisma świętego, przytomny uproszony przyjaciel, krzyżem świętym podpisuję się Andrzej Szotostian—Łapa+. Przytomny przyjaciel temu dziełu, jako przyjaciel, podpisuję J. M. Medyński.

Книга винницкаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5211; листъ 85.

---

315. Опредѣленіе Корсунскаго магистрата о возвращеніи въ потомственное владѣніе корсунскимъ мѣщанамъ: Сидору и Игнату Батраченкамъ, мельницы, отнятой у нихъ самопроизвольно управляющимъ Ячевскимъ. 1795. Мая 29.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Ianuaria osmego dnia.

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi, bohusławskiemi i przedemną, pisarzem ziemskim powiatu Bohusławskiego, Pawłem Szumańskim, stawa-

iący osobiście urodzony Ian Gradowski, prawo, przez mieszczan korsuńskich na młyn i grónta sławetnym: Sydorowi i Ihnatowi Batraczenkom, na dane, rękami urzędu korsuńskiego, miejskiego, przy pieczęci miejskiej zatwierdzone, na papierze ordynaryjnym ruskiem stylem napisane, z dodanym arkuszem papieru stęplowanego ceny kopiek trzydziestu, do akt ziemskich powiatu Bohusławskiego w oblatę podał, w te słowa: Tysiacza siemsot dewienosto piatoho hoda, Maia dwadciat dewiatoho dnia; po powełenyiu Korsuńskaho iekonomiczeskaho prawłenyia sjechat Korsuńskomu burhomystru z posełanskymy sudjamy dla razsmotrenyia ponyże *Kursunia na Bukach* melnyci, kotoraja była preżde, sehoż mesteczka żytelej, Sydora i Ihnata Batraczenków, bratów rodnych no, po słuczaju tysiacza siemsot wosiemdesiat wosmoho hoda, po poweleny iu hospodyna komysara Iaczewskoho, newidomo po kakym obstojatelstwam onaja melnycia prodanna sela Dacek żytelu Mojseju Berezowomu za cenu sto srebrannych starych rublej: kohdaże okazałoś czrez swidytelej, sehoż misteczka mieszczan: Semena Poływannoho, Osypa Breszenka i proczyich, czto onaia melnycia staranyiem tychże, Sydora i Ihnata Batraczenkow wystroienna i kanawa ot reky Rosi ktojże mełnyci, dołżynoju na werstwu, ichże, Sydora i Ihnata, staraniem wyrezana, na kotoroju kanawu Sydor i Ihnat Batraczenki, po dokazatelstwu, wse swoie iminyie poteraly, to po razsmotrenyju kak onaja melnycia, bolije dwóchsot rublej stoiaszczaja, i neprawylno onomu Musiju Berezowomu prodanna, po tomu pomianutyje Batraczenki Musiju Berezowomu onyje, wyższe pomianutyje, sto srebrannych starych rublej, po razszczotu, wozwratyt dołżny, mełnyciaż, kak onaja Sydora, i Ihnata Batraczenków staraniem wystrojena, to onym, Sydoru i Ihnatu Batraczankam, wo wiecznoie władenyie opredilajetsia; wolno budet tymże Sydoru i Ihnatu Batraczenkam i naslidnikam ich onuju melnycu komu schotit prodat i kak sobstwennym ich iminyiem władit, dla czoho my, wo uwierenyie władinyja onoj melnyci Sydoru i Ihnatu Batraczenkam i naslidnykam ich, w magistrati Korsunskom swoieruczno podpysały. U tego prawa, w oblatę podanego, podpisy rąk przy pieczęci magistrackiej korsuńskiej, oraz z zaświadczeniem, jako iest te prawo w xięgi tegoż magistratu zapisane, w te słowa: Burhomystr, Iakow Kossakowski; sudja, Iakow Maruch +; sudja, Pankrat Abrasymow L. S. Syje razsmotrenyie i opredilenyie, w Korsuńskom horodowom magistrati jawlenno i w knyhy, pod numerom trysta piatdesiat siomym, zapysanno, za

podpisanyem i pryłożeniem horodowej peczati z zaświdetelstwowaniem. Burhomistr Jakow Kossakowski które to prawo, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bohusławskiego icst zapisane. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520. Листъ 16.

---

316. Дарственная запись на мельницу, находящуюся въ селѣ Германовкѣ, выданная крестьяниномъ. Омельяномъ Мельникомъ, дочери его Маріи и зятю, Дамьяну. 1795. Августа 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Augusta trzynastego dnia (veteris styli).

Przed urzędem i aktami niniejszemi, grodzkimi, bracławskiemi, przedemną, urzędem, Janem Kozakiewiczem, regentem grodzkim bracławskim, stawiąc się osobiście urodzony jegomość pan Michał Gorzyński, ten dokument, od pracowitego Omeliana Hermanowieckiego pracowitemu Demianowi Mielnikowi Kurowieckemu na młyn z wszelkiem zabudowaniem w posagu za córkę swą dany, na papierze ordynarynym napisany, z przyłączeniem papieru dwudzieto kopiejkowego, dla zapisania do xiąg niniejszych, grodzkich województwa bracławskiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Niżej podpisani zeznajemy wiernie pod przysięgą, jako byliśmy przy swataniu i slubie Damiana i Maryi, z Omeliana Mielnika Hermanowieckiego spłodzonej, że Omelian Mielnik Hermanowski, wydając córkę swoją za Demiana Mielnika Kurowskiego, daje w posagu za tąż curką swą, Maryą, Demianowi Mielnikowi Kurowskiemu młyn z wszelkiem zabudowaniem, we wsi *Hermanowce*, przez ojca jego zabudowany, za prawem jaśnie wielmożnego Borzęckiego P. koronnego, który jako mnie i successorom moim jest dany, tak ja sukcessorce naturalnej mej, Marysi, i Demianowi, zięciowi memu, ustępuje wiecznemi, podług prawa mego, czasy; do ktorego młyna nikt więcej, jak tylko Demian, mielnik Kurawski, zięć

mój, i Marya, córka, należeć powinni; na co własną, przy przyjaciołach, podpisuję się ręką. U tego dokumentu, do oblaty podanego, podpisy rąk przy krzyżykach takowe: Omelian Hermanowski +, Chweśka Mielniczka + Przytomni tego opisu podpisujemy się: przyjaciel—Wasyl Chwesiuk +, J. Goldzicki, namiesnik kurawski +, Stepan Maslij +, Kalenik Horenko +, Mina Jaszczurzyński, paroch zbaraski +. Który to dokument, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze jest zapisany.

Книга гродская, Винницкая, записовая, годъ 1795, № 4749. Листъ 119 на оборотѣ.

---

317. Купчая крѣпость, выданная крестьяниномъ села Новоселицы, Харлампіемъ Злобецкимъ, жителю того-же села, Захарію Вовкогоненку, на урочища: Слотина и Киселевщина 1796. Сентября 13.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi powiatów Czehryńskiego i Gzerkaskiego i przedemną, Jakóbem Makowskim, regentem przysięgłym ziemskim powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, osobiście stawaiący Michajło Pohoryły, wsi Nowosielicy mieszkaniec, tę kupczę, czyli cessyą, od Charłampja Złobieckiego, mieszkańca Nowosielickiego, Zacharkowi Wowkohonenkowi, tejże wsi mieszkańcowi, na gront, nazywający się Słotyna i Kisielewszczyzna, daną i służącą, na ordynaryjnym papierze napisaną, i podpisami tegoż Złobeckiego, oraz ludzi gromadzkich wsi tejże, przy krzyżykach utwierdzoną, z approbatą zwierzchności ekonomicznej J O. X. Jablonowskiego, kasztelana krakowskiego, i z zaświadczeniem uczynionej w Czehryńskim niżnymsądzie jawki, przy wyciśnieniu kopconej sądu tegoż pieczęci, do akt ziemskich powiatów Czehryńskiego i Czerkaskiego, z dołączeniem papieru herbowego, trzydziestu kopijkowego, w oblatę podał temi słowy: Tysiacza siemsot dewianosto piatoho leta, ja, podpisawszyj sia, żytel sta-

rostwa Czyhrynskoho, seła *Nowoselicy*, daju syju moju dobrowolnuju raspisku Zacharku Wowkohonenku ,w tom, czto ja prodał jemu swoj sobstwennoj hrunt, nazwanny *Slotyna* i *Kisielewszczyzna*, so wsiem objezdom, podłuh prawa jeho syjatelstwa kniazia Jabłonowskoho, za cinu rublei miednych sto piatdesiat i szest wiecznymi czasy, jemu władiet i jeho dietiam; i cztoby nikto z moich srodnikow, ni z błyzkich, ani dalnych ne wtraczał śia, ani z innych ludej, tylko jemu władiet; i na toje podpisujuś swojeruczno. U tej kupczy, czyli cessyi, podpisy takowe: Charłampij Jwanow Złobecki przy ludiach, bywszych pry tom atamanu Pohoryłomu: Andrej Czmyrt-+-, Andrej Puczka -+-, Danilo Zahuba-+-; Chwedor Wowkohonenko -+-, Musij Naumenko-+-, Maxym Tkaczeuko-+-, Tyszko Bojczenko-+-. Tej zaś kupczy czyli cessyi approbata zwierzchności ekonomicznej i zaświadczenie Czehryńskiego niżnego sądu są takowe: Takową kupczę, za wiedzą ekonomii nastąpioną, zaświadczam dnia trzynastego Septembra, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego anno. Medwedowka. Jan Lipoman, ekonom. Syja, kupcza w Czyhyrynskom niżnom, zemskom sudie jawlena i w knihu pod nomerom piatsot odynadcotom zapisana; czto onaja diejstwitelno sela Nowoselicy ot żytela Charłampia Jwanowa syna Złobeckaho onohoż seła żytelu, Zacharku Wowkohonenku, pisana i sobstwennoju jeho, Złobeckoho, na polskom dialektie rukoju podpisana, w tom reczennoj sud z podpisom i pryłożeniem kazennoj peczati, świdetelstwuiet. Sentabria dwadcataho dnia, tysiacza siemsot dewianosto piatoho hoda. Dworianskoj zasidatel Jlia Kosiura (L. S.). Stoła pomosznik Mikołaj Snisarenko. Która to kupcza, czyli cessia, w oblatę podana, co do słowa do xiąg ziemskich powiatów Czyhryńskiego i Czerkaskiego iest zapisana.

Книга земская, записовая Черкаскаго уѣзднаго суда, годъ. 1799, № 3588. Листъ 242 на оборотѣ.

---

318. Дарственная запись отъ князя Антонія Яблоновскаго, хорунжему его надворныхъ козаковъ, Максиму Филону, на островъ Матурне, лежащій на рѣкѣ Тасьминѣ, 1796 Генваря 12.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Juni czternastego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Czehryńskiego, kadencyi Swięto trojeckiey, prawem przepisaney, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maja roku wyż na akcie wyrażonego, sądzić się zaczętej, przedemną, Grzegorzem Wrublewskim, sędzią ziemskim powiatu Czehryńskiego, osobiście stawaiący Maxym Filon, chorąży kozaków jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, te prawo na sianożęć, na ostrowie, *Matiorne* zwanym, będącą, od jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskięgo sobie dane, na ordynaryinym papierze napisane, y podpisem ręki tegoż jaśnie oświeconego xięcia Jabłonowskiego, przy wyciśnieniu na laku czerwonym rodowitej pieczęci, zatwierdzone, do akt ziemskich powiatu Czehryńskiego, z dołączeniem papieru herbowego trzydziestu kopijkowego, w oblate podał, w wyrazach następuiących: Antoni Chryzostom Barnaba xiąże Pruss Jabłonowski, kasztelan Krakowski, Czehryński, Międzyrzecki starosta etc. etc. etc. wielu orderów kawaler, oznamuie każdemu, komu o tym wiedzić należyć będzie a mianowicie rządcom dóbr moich ukraińskich klucza Médwedowskiego, iż, mając wzgląd na kilkodziesiątletnie zasługi Maxyma Fiłona, chorążego kozaków moich, y przychylaiąc się do prawa, temuż przez rządców moich pod rokiem tysiąc siedmset ośmdziesiątym, dnia dwudziestego drugiego Grudnia danego, pozwalam ninieyszym prawem moim wspomnionemu Maximowi Fiłonowi, charążemu, y sukcessorom jego sianożęci *ostrowa Maturne* nazwaney, posród Taśmina, wyżey grobli Chodowieckiey, przeciw góry Kamiennego, na trakcie Zamietnickim, będącey; ktorey wolnie, bez przeszkody, używać będzie; prawo to, dla tym większej ważności, podpisem mey ręki y pieczęcią stwierdzam. Datum w Krzywinie, dnia dwunastego Stycznia, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego. U ktorego prawa podpis ręki iest takowy: Antoni xiąże Jabłonowski (locus sigili). Ktore to prawo, w oblate podane, co do słowa do xiąg niniejszych, ziemskich, powiatowych Czehryńskich iest zapisane.

Книга земская, записовая Чигиринскаго уѣзда, годъ 1797—1798, № 3590. Листъ 328 на оборотѣ.

---

319. Купчая крѣпость, выданная гайсынскимъ мѣщаниномъ, Павломъ Осадчукомъ. гайсынскому президенту, Степану Немировскому, на хуторъ, лежащій на рѣкѣ Мацохѣ, принадлежавшій родителямъ Осадчука въ силу дарственной записи, выданной имъ старостою, Антоніемъ Чечелемъ, въ 1763 году. 1796. Апрѣля. 13.

Działo się w Jego Jmperatorskiej Mości w mieście Hajsynie, pod panowaniem Najaśniejszego Pawła Piotrowicza, Jmperatora całej Rossyi etc. etc. etc., dnia 4 Decembris, 1797 roku.

Do urzędu i xiąg niniejszych, radzieckich miasta Hajsyna przyszedłszy osobiście szlachetny Stefan Niemirowski, prezydent tego miasta, te prawo na papierze dwudziestukopiejkowym do oblaty podał, w tej istocie: Ja, Pawło Osadczuk, będąc prawy sukcessor po niegdyś świętej pamięci z Heleny i Grzegorza, małżąków, osadczych, syn, z prawa natury spadającej na mnie sukcessyi po rodzicach moich, mieszczanach Hajsyńskich, będąc zdrowy na ciele i umyśle, odstąpiwszy swej własnej jurysdykcyi, prawa, forum, sobie służącego, cale się poddając i wcielając, wiadomo jawnie czynię, ustnie i dobrowolnie zeznaję, że ja, zeznawający, mając własny futor na rzece *Macosze* po niegdyś świętej pamięci rodzicach moich, na gruncie miejskim *Hajsynskim* sytuowany, i z prawa pozwolono własnością swoią i dobrem swojem jak chcieć rządzić, dysponować w niem, upatrzywszy w tej mierze lepszy pożytek mój. i nie będąc ni od kogo namuwiony, przymuszony, owszem z dobrej i własnej woli mojej i za wiadomością urzędu miasta Hajsyna, wyż wyrażony futor ze stawem i sianożęcią z całem zabudowaniem, oraz z całą do tegoż futoru cyrkumferencią, jako to oznaczono w prawie, danym w roku 1763, dnia 21 Czerwca przez J. W. Antoniego Czeczela, starosty naszego bywszego, ojcu mojemu i już przezemnie do tego czasu spokojnie używanego, na rzecz i osobę szlachetnego Stepana i Pałażki Niemirowskich, małżąków, potomkom i sukcessorom ichże, wraz z potomkami i sukcessorami mojemi, cyduję, prawo swoje wlewam i wiecznemi czasy rezygnuję, a to za summę, dobrowolnie umowioną i ugodzoną, rubli starych sześćdziesiąt, którą jako rzetelnie do rąk moich odebrałem i odliczyłem, tak z rzetelnego odebrania i wypłacenia szlachetnych małżąków Niemirowskich teraźniejszym pismem kwituję, zapisuję i bezpieczeństwo teyże summy wypłaconej na całym majątku moim

terazniejszym i napotem nabyć się mającym, ostrzegam i zapisuję wolnego do tego futoru dopuszczam zaraz posiadania, intromitowania, którego ani ja, sam przez siebie, ani przez żadną subordynowaną osobę przeszkadzać nie powinien będę, owszem, od wszelkiej impetycyi prawnej i nie prawnej zastępywać obowiązuję się. Wolen tedy jest i będzie szlachetni wyż wyrażeni futorem, ode mnie nabytym, jak chcieć rządzić i dysponować, komu chcieć ustąpić, dać, darować, przedać, zamieniać, lub ku najlepszemu użytkowi swemu obrócić i używać, a ja już odtąd, ani ja sam, ani też potomkowie i sukcessorowie moi, żadnego prawa do futoru wyż wyrażonego mieć nie powinien będę, wyzułszy się raz z prawa sobie służącego, milczenie wieczne sobie i sukcessorom swoim oznaczam, a w przypadku zaś sprzeciwienia, się terazniejszemu zapisowi ustępczemu mojemu, sam odpowiadać jurysdykcyi miejskiej Hajsyńskiej sobie i sukcessorom moim naznaczam. Przy uproszonych przyjaciołach, dla większej wiary i wagi, ręką własną podpisuję się. Dnia 13 Apryla, 1796 roku, w przytomności niżej opisanych przyjaciół, dał rękę do podpisania tej tranzakcyi, z tej okoliczności, że słabością zdjęty, Pawlo Osadczuk; imieniem jego podpisuję się—Wojciech Chrzanowski Tu będąc wezwany od strony Pawła Osadczenka, mieszczaniną hajsyńskiego i Stepana Niemirowskiego, prezydenta tego miasta, do tej tranzakcyi świadczy, jako w przytomności mojej dał rękę Paweł Osadczuk urodzonemu Wojciechowi Chrzanowskiemu, przed dnia przy przytomności i przy zdrowym rozumie dozwolił imieniem swojem te tranzakcią zatwierdzić i podpisać; i na to się podpisuję Tomasz Sywaczuk. Ja, będąc przytomny takowego dzieła, uproszony przyjaciel, jako nieumiejący pisma, znakiem krzyża świętego podpisuje Bazyli Demenko +. Po rusku napisane tenoru takowego: Ja, będąc przytomny tej tranzakcyi, podpisuję Kuźma Samsonowicz.

Книга Гайсинскаго магистрата, годъ 1791—1799, № 5224. Листъ 33.

---

220. Актъ передачи села Быкова во временное владѣніе Улянницкому старостѣ, Флоріяну Залевскому При семъ составленъ инвентарь передаваемаго имѣнія съ показаніемъ количества крестьянскихъ повинностей. 1796. Мая 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego, miesiąca Lipca dwudziestego trzeciego dnia.

W roki sądowe, ziemskie, kijowskie, roku, miesiąca i dnia, wyżej na akcie wyrażonych, w Żytomirzu sądzić się zaczęte, przedemną, Hilarym Lubicz Chojeckim S. Z. K. K. O. P. i xięgami niniejszemi osobiście stawający W. Mikołaj Kamiński, tradycyą dóbr wsi Bykowa, w sprawie J. W. Zalewskiego S. U. O. S. S. K. ż Waledzkim, przez urząd K. uczynioną, podpisem ręki tegoż zatwierdzoną, na papierze stęplowym krajowym napisaną, do akt ziemskich, kijowskich w oblatę podał w te słowa: Najjaśniejszej Imperatorowej Katarzyny Alexiejowny, Pani Naszej Najmiłościwszej, całą Rossyą samowładnącej etc. etc, etc. Niżej podpisany vices gerentem grodzkim kijowskim, od J. W. Floryana Zaleskiego, starosty Ulanickiego, orderu S. Stanisława kawalera, do zatradowania dóbr wsi Bykowa, podług dekretu executionis tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego roku, dnia dwudziestego trzeciego Lipca veteris styli, w sądzie grodzkim kijowskim wypadłego, y rewersu, niżej wyrażonego, sprowadzony, dnia dziesiątego Maja. V. S. tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego roku, na tenże grónt juryzdykcyą moją przez woznego opatrznego, Chwedka Chwedoraka, w przytomności W.W. Wiktora Olęckiego, Walentego Romańskiego, namiestnika ziemskiego żytomirskiego, i innych wielu ogłosił y do pisania komparycyi stron wezwać zlecił. Na którym terminie J. W. Floryan Zalewski, starosta Ulanicki O. S. K. przez wielmożnego Walentego Romańskiogo N. Z. Z. a W. Wiktor Olędzki osobiście postanowiwszy się, J. W. Zalewski podanie dóbr wsi Bykowa, według dekretu executionis y rewersu, przez W. Olędzkiego danego, w summie pięć tysięcy dwa złotych polskich oraz w procęcie po siedm od sta, od dnia trzeciego Augusti tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego roku do dnia dzisiejszego do złotych trzysta siedmnaście narosłym, wraz summo y dóbr, gdziekolwiek znajdujących się, domagał się; którego podania W. Olędzki niczym nietylko nie wzbraniał, lecz, niesposobnością wymawiając się, na podanie dóbr *Bykowa* w tradycyą, obecnie w sądzie stając, zezwolił, urząd więc woznemu przytomnemu gromadę zwołać przez urząd swoj roskazał.—Za stanowieniem się której inwentarz w następującej osnowie spisał: 1, Olexa Chwederenko, ciągłej

pańszczyzny odbywa na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków na rok dwanaście, za chmiel złotych polskich dwa, za grzyby złotych polskich 2, podoroszczyzny złotych polskich ośm płaci, motków przędzie dwa, kapłunów dwa, jaj dziesięć w rok daje; drugi, Hrycko Mielnik, pieszy, latem w tydzień po dni trzy, zimą po dni dwa pańszczyzny, szarwarków przez rok dni dwanaście robi, za chmiel złoty polski 1, za grzyby złoty polski jeden, podoroszczyzny złotych polskich cztery płaci na rok, motek jeden przędzie, kurę jedną, jaj pięć daje; 3, Stefan Pastuszenko, pieszy, odbywa pańszczyzny na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złoty polski jeden, za grzyby złoty polski jeden, podoroszczyzny złotych polskich cztery płaci, motek jeden przędzie, kurę jedną, jaj pięć daje; 4, Pilip Piszczenko, pieszy, pańszczyzny robi zimą na tydzień dni dwa, latem dni trzy, szarwarków przez rok po dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podoroszczyzny złotych cztery płaci, motek jeden, kurę jedną, jaj pięć daje; piąty, Wasyl Szewc, ciągły, pańszczyzny robi zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj dziesięć sztuk daje co roku; szósty, Petro Stelmach, ciągły, pańszczyzny robi na tydzień po dni dwa zimą, latem po dni trzy, szarwarków w roku dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; siodmy, Semen Wojtuch, pieszy, pańszczyzny na tydzień robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dni dwa, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przędzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; osmy, Iwan Bilousy, ciągły, robi pańszczyzny na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj dziesięć daje; dziewiąty, Stepan Ioachimczuk, pieszy, pańszczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przędzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; dziesiąty, Andryj Bilobin, ciągły, pań-

szczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, jaj sztuk dziesięć, kapłunów dwa daje; jedynasty, Semen Krawczuk, ciągły, pańszczyzny robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podoroszczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; dwunasty, Iwan Dymydiuk, pieszy, pańszczyzny robi zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków przez rok dni dwanaście, za chmiel złoty jeden, za grzyby złoty jeden, podorożczyzny złotych cztery płaci, motek jeden przędzie, kurę jedną, jaj sztuk pięć daje; trzynasty, Łukian Poleszuk, ciągły, pańszczyzny robi na tydzień zimą po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok po dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; czternasty, Michał Poleszuk, ciągły, robi pańszczyzny zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dni dwanaście, za chmiel złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, kapłunów dwa, jaj sztuk dziesięć daje; pietnasty, Andryj Biłous, ciągły, robi pańszczyzny zimą na tydzień po dni dwa, latem po dni trzy, szarwarków w rok dwanaście, za chmiel złotych dwa, za grzyby złotych dwa, podorożczyzny złotych ośm płaci, motków dwa przędzie, jaj dziesięć, kapłunów dwa daje. Urodzeni ich mość panowie szlachta: Eliasz Włetkowski płaci czynszu na rok złotych trzydzieście, Ian Iskorościński złotych dwadzieścia pięć Po spisaniu onego do ustanowienia rocznej intraty przystąpił, a tak: za pańszczyzny ciągłej, zimą przez tygodni dwadzieścia pięć—po dni dwa w tydzień, latem przez tygodni dwadzieścia siedem—po dni trzy w tydzień odbywać się powinnej, wszystkich dni ogułem tysiąc sto siedmdziesiąt dziewięć, dzień zaś każdy ciągły po groszy pietnaście rachując, czyni złotych polskich pięćset ośmdziesiąt dziewięć, groszy pietnaście; za pańszczyzny pieszej, przez tygodni dwadzieścia pięć zimą—w tydzień po dni dwa; latem przez tygodni dwadzieścia siedm po dni trzy odbywać się powinnej, wszystkich dni ogułem siedmset piędziesiąt, dzień każdy po groszy dwanaście rachując, czyni złotych polskich trzysta; za motków

dwadzieścia cztery, przez poddanych uprząść się powinnych, każdy po groszy pietnaście rachując, złotych polskich dwanaście; za kapłunów ośmnaście, każdy po groszy pietnaście rachując, złotych dziewięć; za kur sześć, każdą po groszy dziesięć rachuyąc, złotych dwa; za jaj sztuk sto dwadzieścia, każde po szelągu—złoty jeden groszy dziesięć; za chmiel złotych czterdzieście ośm; podorożczyzny złotych dziewięćdziesiąt sześć; czynszu od panów szlachty złotych pięćdziesiąt pięć; ogólnie zaś całej intraty wynosi summa złotych polskich tysiąc sto dwanaście groszy dwadzieścia pięć, arędy karczemnej wieleby na rok jeden z dóbr wsi Bykowa czynić mogla? z tego powodu, iż arendarz do Chodorkowa zabrany, a ztąd urząd wiadomości wziąść nie może, więc stanowienie arędarza W. Olędzkiemu ostrzega się, którego gdyby W. Olędzki nie ustanowił, tedy J. W. Zalewskiemu, staroście Ulanickiemu, stanowienia za taką cenę, za jaką będzie mógł zgodzić, dozwala; szarwarki wszystkie z powodu spalonego w niedawnym czasie folwarcznego zabudowania na reperacyą grobli i budowli zostawują się i na intratę nie liczą się; a gdyby temi reperacyi grontowei potrzebnej utrzymać nie mógł, za czym jeśliby J. W, Zalewski, starosta Ulanicki, co pańszczyzny na też reparacyą obrócił, za tę sobie należytość z wyprowadzonej intraty detrunkować ma, na utrzymanie dyzpozytora z ordynaryą urząd złotych polskich sto pięćdziesiąt ustanawia i ż summy pomienionej, tysiąc sto dwanaście złotych, groszy dwadzieścia pięć, onę wytrącając, reszty, prócz arędy czystej, dla J. W. Zalewskiego, starosty Ulanickiego, intraty pozostaje złotych polskich dziewięćset sześćdziesiąt dwa, groszy dwadzieścia pięć. Opisanie folwarku: toku i karczmy niemasz, dwór, do którego wjeżdżając, brama, a po lewej stronie budynek, w ktorym, po jedne stronie, lewej, izba y alkierz, po drugiej izba, piekarnia po drugiej stroniej podwórza, oficynka, kuchenka, stajenka dalej szopa, reparacyi wewnętrznej i zewnętrznej potrzebujące, łanki za groblą, żytem zasiane na zimę, wiele by zaś było na nich wysiewu? z gromady stawieni i sam W. Olędzki, obecnie stając, oświadcza iż nie wie. Za czem J. W. Zalewski, starosta Ulanicki, wiele teraz pola zasianego zostaje, tyle odsiać na zimę, po wyjściu possessyi tradycyjnej, powinien. Łanki za perehonem, za rudką ku jeziorom, oraz pola wybranego na jarzynę podaje się dni siedm, za rugą dni siedm, ktore to pola wyorane nie zasiane, orne i nieorne, niemniej sianożęci i całą wieś ze wszystkiemi poddanemi, ciągłemi i pieszemi, arędą karczemną, strażą zwyczajną,

dzienną y nocną, dworem i całym zabudowaniem dworskim, ogrodami, w possesyą tradycyjną J. W. Zalewskiemu do wytrzymania summy; najprzod prowizyonalnej, a potym kapitalnej, prowizyonalnej w dalsze lata, do summy, na prowencie rocznym nie mieszczącej się, narastać mającej, podaję i woźnemu obwołać zleca. Który to przed juryzdykcyą, w przytomności gromady, i W. Olędzkim stanowszy, zeznał rellacyą; którego podania aby nikt wzruszać nie ważył się pod winami, prawem opisanemi, ostrzega Daniel Włochowicz, S. G. Kijowski. Która to tradycya, słowo w słowo jak się w sobie ma, do xiąg niniejszych jest zapisana.

Книга гродская, Кіевская, записовая, № 750, годъ 1796 листъ, 142 на оборотъ.

---

321. Прошеніе, поданное владѣльцу города Ямполя жителями села Подгорской слободы, въ которомъ они жалуются на арендатора, Витковскаго, о томъ, что послѣдній отнимаетъ у нихъ дома, сады, огороды и виноградники, принадлежащіе имъ въ собственность. 1797. Іюня 19.

Na urzędzie ziemskim powiatu Iampolskiego przedemną, Antonim Mokszyckim, regentem ziemskiem powiatu tegoż y xięgami stanowszy osobiście urodzony Jakub Brodecki, tę suplikę przez poddanych wsi *Slobody Podgurskiey* na wielmożnego Witkowskiego podaną, w oblatę do xiąg mieysca tegoż, z obłożeniem papieru dwudziesto kopiykowego podal, w słowach następuiących: Wielmożny panie y naylaskawszy dobrodzieiu! My, gromada z *Slobody Ruszawskiey,* zanosimy żal, ktory składamy u nog wielmożnego pana y naylaskawszego dobrodzieja, ktoren ponosimy od wielmożnego pana Witkowskiego, wierzyciela y possessora, iż nigdy nie pamiętamy y nie doświadczali takowey krzywdy nieznośney, ktorą teraz ponosiemy, prawie iakoby nigdy nie iesteśmy potrzebni w Jampolskich dobrach; iuż postarzaliśmy się w swoich chalupach, w których żyliśmy spokoynie do dziś dnia, a po dziś dniu iuż bida nędza się nas dopytała; lecz nie dotrzymamy kresu pewnego; ktore te żale wszystkie wyszczegulnią się

potocznie y sprawiedliwie: Primo: że nie iesteśmy wolni w swoich chałupach ani w gospodarstwach, wypędza nas z chałup, odbiera grónt, odbiera sady, odbiera stawky. dość na tym, że niewolnikami iesteśmy. Secundo: od Mateja Krochmalniuka, któren mieszka koło młyna, iego własna chałupa, kupiona od Andrusiewicza, z ktorej iuż go wypędzał y wypędza. Tertio: od Greska Mazura odbiera chałupę y winograd, dosyć na tym ex nunc furuie, żeby się nawet ani znaydywał koło swey pracy. Quarto: od Kiśickiego, szlachcica, nietylko że odebrał wszystko, ale całkiem wypędził z chałupy i więc musi się daley uchylić y szukać pomieszkania dla siebie, chyba nie iest potrzebnym? Quinto: od Iwana Hradyluka odebrał sad, w ktorym iest drzewa sztuk sześć tysięcy naylepszego y rodzaynego, a na ostatek i z chałupy wyrzucił, powiedział: »idż precz skurwy synu! znaydz co lepszego«. Sexto: Daniła Miedzwiedzkiego także tym tonem wypędza z chałupy y całkiem odbiera, całkiem grónt. Septimo: Iwana Bażana pod wartę wzioł, także z chałupy chce wypędzić! Octavo: Josyp Wynarczyn, także pod wartę go wziął, któren iest gospodarz słuszny, poczwórny. Nono: Axenty Kostaszow syn, y tego wypędza z chałupy, która jego własna, y kołka niema skarbowego, a co więcey y prawo na to ma od jaśnie wielmożnego wojewody, Piotra Potockiego, ręką swoią podpisał te prawo, a wreszcie, ieszcze powiada, do Kamieńca Podolskiego ma go odesłać Niewim, co za przyczyna tego; ia się ni w czym nie słyszę, ani wiem. Decimo: Albo co y to za dzika pretenzya wielmożnego pana Witkowskiego, że całkiem od gromady wszystkiej, miejskiey y podgurskiey, odbiera grónta y sady, ogrody y winogrady, dotąd, że nie możemy widzieć tey pretensyi, y wszystka gromada iakby niepotrzebna iest. Undecimo: teraz my się wszyscy gromady uciekamy się pod protekcyą y opiekę wielmożnego pana y nayłaskawszego dobrodzieja, ieżeli nasza prosba, krzywda y żal nie będzie wysłuchany y nie odbierzemy miłosierdzia y pomiłowania nad nami, to inaczey nie możemy bydź, tylko wszystcy ogólnie musiemy wyjeżdżać y szukać dla siebie pomieszkania, ponieważ tak się rozszyrza szeroko, tylko sobie rad, a nie ludziom, wszystko pod siebie zażera, a nam niwczym nie pozwala y zabrać chce, nas wszystkich niewolnikami poczynić, jako i my iesteśmy, ponieważ niewolni do swych shalup y do gospodarstwa, jako y gróntu swego własnego. Działo się w *Jampolu*, dnia dziewietnastego Junii,

w roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siodmym. Jakim Łomaczyński, socki Jampolski, znak świętego krzyża; Axenty Kostaszow—+; Olexa Bednarz—+; Gresko Mazur—+; Matey Krochmalniuk—+; Kislacki, szlachcic—+, Iwan Hradeluk—+; Danyło Miedzwiedzki—+; Iwan Bażan—+; Iosyp Winarczyn—+. Po wpisaniu ktorey co do słowa supliki, oryginał tey podaiącemu napowrót wydany.

Книги земская, записовая Ямпольскаго уьзда, годъ 1797, № 5788; листъ 59.

---

322. Купчая крѣпость, выданная крестьянами: Мартыномъ и Анною Прокопенками, купцу Мартыну Горовенку на прудъ и 5 участковъ поля, находящихся въ селѣ Тептiевкѣ. 1797, Ноября 14.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca siedmnastego dnia

Przed aktami niniejszemi, ziemskiemi powiatów Wasylkowskiego i Bohusławskiego i przedemną, Janem Michałowskim, pisarzem ziemskim tychże powiatów, stawaiący osobiście urodzony Wojciech Winiarski, tę kupczą gruntu pewnego, od roboczych: Martyna Prokopenka i żony jego Anny, poddanych wsi *Teptjowki*, na rzecz kupca bohusławskiego, Martyna Horowenka, przedanego, na papirze prostym spisano, krzyżykami czterma stwierdzona, z przyszytym arkuszem papieru stęplowanego ceny trzydiestu kopiiek, do akt ziemskich tychże powiatów dla zapisania podał, w te słowa: tysiacza semsot dewianosto semoho hodu, Nojabria czetyrnadciatoho dnia, w *Deszkach*. Ja, niże podpisawszy sia, wraz z swojeju żenoju, daju syju rospysku bohusławskomu kupcu, Martynu Horowenku Deszkowskomu, w tom, czto w ich rukach gront był nasz czerez zastawu od mojeho testia, mojej żeny otca, Prokopa Szewca pokojnoho, po niniszneje wremia zastanowlenyj, kotoroj hrunt, niże wyrażenyj budet, a teperecza ja, niże wyrażonnoj ziat jeho, prymiczaja po moiemu sostoianyiu, czto ne mohu jeho wykupyt, ibo był zastawłennyj pokojnym testem moim za semdesiat rublej

mednych, a teperecza dohoworyłyś my jeszcze połuczyt, ja nyże wyrażennyj z swojeju żenoju, od Martyna Horowenka rubłej dwadciat mi dnych do onohož grontu, a toj nyże oznaczennoj gront prodajem jemu, Horowenku, w wiecznoie władinie i naślednikom jeho, a z naszej storony ne dołżen nikto po wiecznoie wremia upomynatsia, ibo ja, Martyn Prokopow Szwec, imiju połnuiu włast do prodania onoho hruntu ot pokojnaho testia Prokopa Szewca; i tak siju rospisku zakluczajem i wyrażajem, czto połuczennoj wsej summy wyższe wyrażenoj pokojnym testem moim i ja z mojeju żenoju wsież ot Martyna Horowenka za nyże oznaczennoj grónt dla jeho w wiecznoje władinie rublej midnych dewiatdesiat, № 90 rublej, kotoryj grónt uweś wyrażajut sia: 1. stawok na *Ridkach,* poniże Szczerbakowoho a powyższe Holinczynoho z oboma berehamy, z odnoj storony z łukoju ws'eju po lis, jak prežde używał pokojny test mój, a z druhoj storony stawka bereh i wyższe jeho nywa, kotoraja oretsia, wdowż z odnoj storony po jarok, a z druhoj po dorohu Karandyńsku, a ot hory po nywu Marka Położenka, żytila teptiiowskoho. 2, Nywu, nazywaiemu u *Cymbały,* tamże na Ridkach meždu nywamy: z odnoj storony ot hory Nyczypora Popryczenka, a znyzu po nad Holinczynym stawkom, a wzdowż ot Markowoj Kołesłenkowoj nywy po wołoczok, kotoroj prytiahajet do Tereszkowoj hrebli. 3, Nywa na szpyle, nazywaiemaia na *Perewalach,* meždu nywamy: Demka Horowenka ot hory, a znyzu Fedora Łysenka; 4, Nywa powyższe dibrowki, meždu nywami znyzu Kuryła Samilenka, a od hory po mohyłki, a z koncia po dorohu Semyhorsku z odnoj, a z druhoj storony po nywu tohož Martyna Prokopowa ziatia. 5, Nywa prosto Deszek, meždu z odnoj storony ot hory Szumskoho, a z druhoj storony ot nyzu łuka skarbowa. Kotoroje to pole wse wyższe wyrażenne z stawkom i łukoju za wyższe wyrażenuju cinu wo wiecznoje wremia wyższe wyrażenomu Horowenku prodaiem i podpisywaiem. Żytel seła Teptiiowki, Martyn Prokopow ziat, ne umieiuszczyi hramoty krestom świątym podpisał—|— i żena ieho, Anna Prokopa Szewcia docz—|— Pry kotoroi prodaży było z hromady ludei, żyteli teptiiowski: Nyczypor Kapryczenko—|—, Panko Szepeławy—|—. Która to przedaż, słowo w słowo iak sie w sobie ma, do xiąg ninieiszych iest zapisana. Karol Głowacki, surrogat.

Книга земская, записовая Васильковскаго и Богуславскаго уѣздовъ, годъ 1799, № 3520 Листъ 294.

---

323. Контрактъ, залюченный о продажѣ плодовъ кіевскому купцу, Мойсею Барвицкому, крестьянами села Писаровки: Матвѣемъ Гуменюкомъ, Аѳанасіемъ Омельчукомъ, Степаномъ Морозомъ, Дороѳеемъ Хрестыченкомъ и Иваномъ Педаномъ, изъ садовъ, принадлежащихъ въ собственность упомянутымъ крестьянамъ 1798. Іюня 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Na leżeniu xiąg ziomskich powiatu Winnickiego, kadencyi Święte Troieckiei, prawem przepisanei, stawiąc się osobiście iegomość pan Mojżesz Barwicki, ten kontrakt o sady fruktów różnych, między sobą, stawającym, z jednej, a poddanemi Pisarzowieckiemi z drugiej strony w sądzie niżnim, ziemskim ujazdu Winnickiego spisany i przez sąd tenże zaświadczony, za wiadomością tak tegoż sądu, jako zwierzchności grńntowej sporządzony, dla zapisania do akt ziemskich powiatu Winnickiego w sposób oblaty podał, w tej istocie: Kontrakt Tysiacza siemsot dewianostoho osmoho hoda, Iunia desiatoho dnia, my, niże podpisawszyjesia, Podolskoj hubernii, Wynnickoho ujezda, seła *Pisarowki*, pomieszczyka stolnika Porczynskoho poddanyje: Matwiey Humenniuk, Afanasy Omelczuk, Stepan Moroz y Dorofey Chrestyczenko, zakluczyli sey kontrakt, z kyjewskim kupcom, Moyšejem Barwickim, o, prodannych nami jemu dla zboru owoszczy, sadach, nam w sobstwennost prynadleżaszczych, z zapłatoju każdomu, kak to na srebrennuju monetu: Humeniuku—za trydcad' czetyre rubli, Omelczuku za dwadcad' dewiat rublej, Morozu za dwadcat rublej i Chrystaczenku za szesnadcat rublej, połahaja wsem na srebrannoy rubl po semy złotych; od koieho Humaniuk i Omelczuk społna za swoi sady denhy połuczyli, a Moroz połuczył w zadatok ot onahoż kupca dewiat', i Chrystaczenko desiat' rublej, z takowym obiazatelstwom, cztoby ostajuszczojesia po dohoworu czysło deneh połuczył ot neho, Barwickoho, pry zobranii z sadow owoszczy. W dostowierenje czeho, wmiesto nas nie hramotnych, po licznomu ot nas proszeniu, Anton Kaniewski ruku pryłożył. Matwey Humaniuk+. Afanasiy Omelczuk+. Niżej zaś przypisek po polsku takowy: Tenże kupiec ostrzega sobie, broń Boże, przez jakowy postępek tychże gospodarzów w zdezelowaniu owoców, mający, za dowodem, podług decyzyi ludzkiej i dworsiej, ciż gospodarze wyż wyrażeni nadgrodzić kupcowi; co, dla lepszej wiary i wagi, stwier-

dząm Antoni Kaniewski. A pod tym przypiskiem zaświadczenie sądu niżniego ziemskiego ujazdu Winnickiego z podpisami rąk i wycieśnieniem pieczęci na czarno w te wyrazy: Tysiacza siemsot dewianostoho ośmoho hoda, Junia siemnadcataho dnia, sey kontrakt w Winnickom, nyżnom, ziemskom sudie jawlen i w knihu dla wedoma pod numerom dewianostym czetwertom zapisan. Zasidatel Jwan Strutyński. Za sekretara Prokofej Jarocki— Registrator Jwan Uchrymow (M, P,) (L.S. na czorno). Daley znowu przypisek polskim dyalektem z podpisem ręki takowy: A że Jwaś Pedan przyłączył się do tegoż wyż wyrażonego kontraktu o zaprzedanie owoców z sadka swego Moyżeszowi Barwickiemu za rubli siedmnaście, każdy rubel rachując po złotych siedm na złote polskie, i tenże Jwaś Pedan wziął zadatku pół dziewiątego rubla, resztę pieniędzy obowiązany pomieniony kupiec wypłacić przy zebraniu owoców; co, dla lepszej wiary i pewności, jako nieumiejętny pisma, kładzie znak krzyża świętego, Jwaś Pedan—+—. Który to kontrakt, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Winnickiego jest zapisany.

Книга земская, записовая Винницкаго уѣзда, годъ 1798. Листъ 336 на оборотѣ.

---

324. Явка въ земскія, актовыя книги Балтскаго уѣзда купчей крѣпости, выданной 1680 года, Августа 10, крестьяниномъ села Мунчены, Лазаремъ Чекмандою, крестьянину Григорію Топоѣду на участокъ земли въ селѣ Мунчены 1799. Декабря 7.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

W roki sądowe, ziemskie powiatu Bałtskiego, gubernji Podolskiej, kadencyi święto-michalskiej, prawem dla ziemstwa przepisanej, stawiąc się osobiście Iwan Topor, tę kopię prawa, przewiedzioną z Mołdawskiego na ruski dialekt, sobie, stawającemu, służące, na papierze prostym spisa-

ne, z przyłączeniem papieru herbowego, ceny kopiejek trzydziestu, dla zapisania do xiąg niniejszych, ziemskich powiatu Bałtckiego, w sposób oblaty podał, w tej istocie: Kopia, perewedennaja z Wołoskoho na rossyjskoj dialekt. Ja, imienowannoj, Łazor Czokmanda, syn Feodorow, seła Munczen, zapis moj, w ruki Hryhoria Topojed, nikim ne sylen, niże zapreszczen, a to z dobroj woli mojej, prodał sobstwennuju wotczynu i hrunt seła Monczen, cienoju za sorok siem lewow i to sełenije wybrał so wsimy bratiamy moimy, od perwoho do poslednieho, sohłasia. Z storony odnoj seła Horodestkruchlika (sic) wpoperek do krynicy Mazurymoli riwno, także z kruhlika w praźnik po stranycu. .. ... I sey zapis uczynen za wiedomom Ionaszka Mazurymoli, Hryhoria Donaskała, Pałamona seła Horodesta, Hawryła Ławrycivwoho syna, Pawła Ławryciwohož z Hordyst, buduczych; i w zawirenije na podlinnomu podpisawszahoś tako: ja, Ionaszko Mazurmola, swidietel, Hrehoryi Domeskun. Siem tysiacz sto wosimdesiat wośmom hodu Awgusta desiatoho dnia. Sałamon z Horodyst. Necur z Horodest i Neskul z Horodyst. Hawrył z Horodyst, Paweł Łarian z Horodyst i Rupucza. Za neumienijem hramoty, podpisałyś z pryłożeniem od mizinych palcow czernych znaków, to est w nyże sledujuszczem. U téj kopii, z wołoskiego dialektu przewiedzionej na rossyjskie, podpis tekowy: Perewodył rehistrator Aleksey Popow. Która to kopija, jak się w sobie ma, co do słowa w xięgi niniejsze, ziemskie powiatu Bałtskiego jest zapisana.

Книга земская, записовая Балтскаго уѣзда, годъ 1799. № 4568. Листъ 261 на оборотѣ.

УКАЗАТЕЛЬ

именъ географическихъ, упомянутыхъ въ актахъ I-го тома, VI части Архива Юго-западной Россіи [1].

---

1) При составленіи указателя приняты слѣдующія сокращенія: гор.—городъ, м.—мѣстечко. с.—село, ур.—урочищс, г.—губернія, у.—уѣздъ, К.—Кіевская, П.—Подольская, В.—Волынская.

Мѣстоположеніе урочищъ указано ссылками на тѣ населенныя мѣстности, въ чертѣ земель которыхъ находятся данныя урочища. Знакомъ (?) отмѣчены тѣ мѣстности, положеніе которыхъ не могло быть опредѣлено съ точностію.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

66